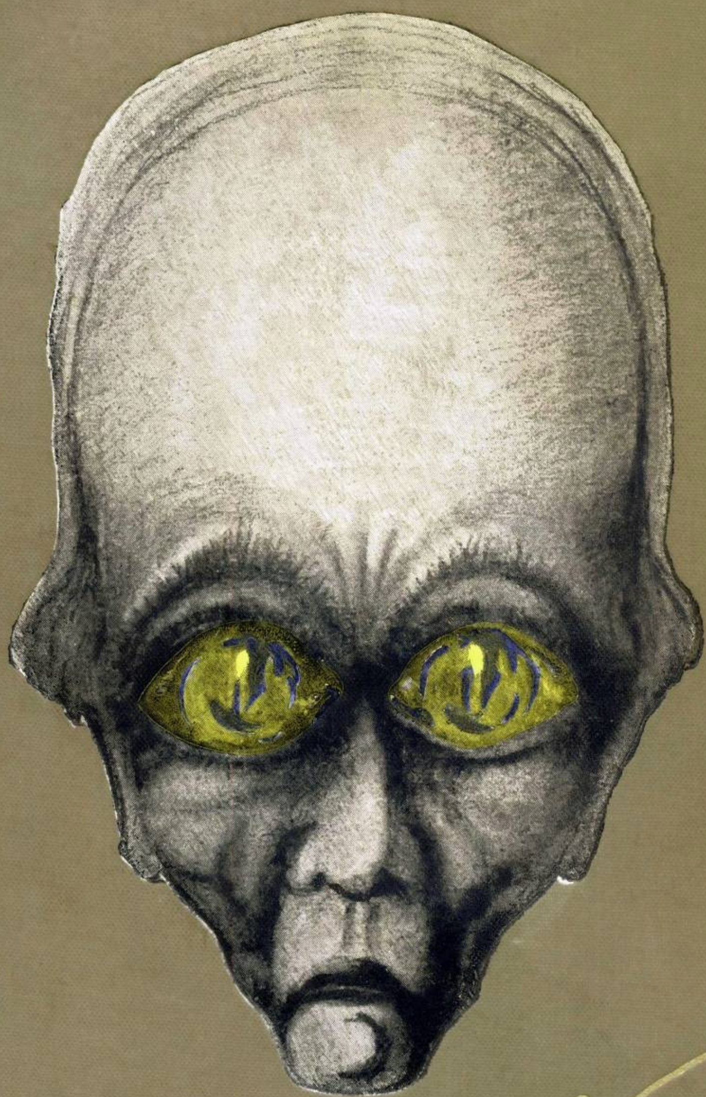
J. AKANA: ZKÁZA LIDSTVÍ

Verne

ROMÁNOVÁ KNIHOVNA UVĚDOMĚLÝCH LIDÍ

KNIHTISKÁRNA MAX FOREJT V PRAZE-VYSOČANECH

J. AKANA:

ZKÁZA LIDSTVÍ

ROMÁN BUDOUCNOSTI

S 28 CELOSTRANNÝMI ORIGINÁLNÍMI ILLUSTRACEMI A OBÁLKOU AUTOROVOU.

1928

NAKLADATELSTVÍ MAX FOREJT PRAHA-VYSOČANY

Obsah:

MOTTO: Zdá se mi, že v poslední době prozřetelnost božská snaží se vésti lidstvo novým směrem.

Emerson

Předmluva.

Lidstvo poslední doby, za překvapujících vynálezů, poznatků a skepce zmítá se bezradně ve svých slabostech a vášních.

Hledá uklidnění své zoufalé duši i nervosnímu tělu, ale nenalézá ničeho, co by mu objasnilo a ukázalo spásný cíl.

Do krajnosti vymrskané nejhorší vášně tepou ho nemilosrdně a ono ztrácí víru v Boha, sebe, spravedlnost, dobro a krásno. Život zdá se mu utrpením, bez cíle a pozbývá pro něj ceny.

Marně hledá směrnice a vytvořuje řády společenské, útvary sociální a humánní, které mají umenšiti bědnost lidskou. Všecko toto snažení nedoznává těch výsledků, jakých od nich očekává. Naopak, množstvím nauk, názorů, přesvědčení a zákonů, rozjitřil se boj mezi lidstvem ještě urputněji a ono samo upnulo se v takovou klamnou směsici theorií, dogmat a předpisů, že cítí se jimi upoutáno jako Prométheus.

Za takových poměrů spěje lidstvo v utrpení ku koncům, jichž perspektiva jest neblahá – ba strašlivá; neboť při poznatcích a neblahých vynálezech, jež dává mu věda, vášně jeho jsou s to – zničiti lidstvo samo!

A přece to není cílem tvoření, vývoje a spravedlnosti. Cíl tvoření a spravedlnosti bére se

cestou jinou, než-li aby nechal myslícího člověka dospěti k takovým koncům.

V principech tvoření jest určitá mez, po kterou vývoj pokračuje a na níž pak obrátí se směrem novým.

Tento princip existuje, jak dokazuje tvorba všehomíra a i v lidstvu také dle tohoto principu vše se děje. Lidstvo však dosud si toho neuvědomuje a uvědomiti nechce!

Nemůže-li lidstvo najíti pro sebe směrnice ani v ohledu náboženském ani ve směru společenském a sociálním, co jest toho vina? Zajisté něco, co jest v člověku samém a čehož příčinu si neuvědomuje tak, aby se dle toho řídil.

Nemůže-li se vytvořiti pro lidstvo usměrněnost, jednotnost a život krásný, nelze-li změnit bědnost lidstva za stávajících poměrů, jest třeba, aby se přeměnilo lidstvo samo.

Ale jak? Jest to možné při různých vlastnostech jedinců?

V díle jež předkládám – ukazuji tuto cestu.

Kéž za poznáním a pravdou jde lidstvo za svým šťastnějším cílem!

Spisovatel.

Část I.

CO PŘEDCHÁZELO

I.

Návštěva u ministra.

Finanční ministr republiky udílel audienci poslednímu přihlášenému občanu, neboť doba úřadování překročila již stanovený čas. Právě děkoval pokynem hlavy na pozdrav poroučejícímu se návštěvníku, když vstoupil tajemník a podával mu dopis v otevřené obálce s připomenutím, že odesilatel na přijetí usilovně naléhá.

Ministr pohlédl na hodinky. Bylo deset minut po jedné, to jest v době, kdy již návštěvy nepřijímal. Zastrčiv hodinky do kapsy, vyňal z obálky zasunutý tam papír. Byla to obyčejná navštívenka, na jejíž jedné straně bylo vytištěno běžným způsobem:

Inženýr Anselm Kalista

a na druhé straně pak napsáno bylo inkoustem, těžko čitelně:

„V zájmu státu."

Ministr zadíval se hloubavě na malý lístek, otáčel ho v prstech se strany na stranu a pak odhodiv ho na svůj pracovní stůl, prsty pravé ruky nervosně bubnoval na jeho desku. Poté povstal, založil ruce za zády a přemýšleje, jal se několik minut přecházeti. Potom zrychlenými kroky přistoupil ke stolu a počal urovnávati na něm spisy jako vždy, kdykoli se chystal k odchodu. V té chvíli ozvaly se zřetelně z čekárny kroky člověka netrpělivě přecházejícího. Ministr ustal ve skládání papírů a zadíval se v ztrnulé jaksi posici ke

dveřím, jakoby rozvažoval ještě svoje rozhodnutí. Konečně se vzchopil a zazvonil na svého tajemníka, jenž v zápětí vstoupil.

„Předpusťte žadatele, pane tajemníku,“ pravil a ustoupil ke stolu, o nějž se opřel, obrácen ke dveřím, jimiž vejíti měl pozdní návštěvník.

Dvéře se otevřely a pevným krokem vešel člověk zasmušilého vzhledu. Byl to muž as 45 roků starý. Postava jeho byla štíhlá, ani velká, ani malá, spíše hubená než normální, trochu přihnutá. Na vysokém krku seděla hlava s hustým, černým vlasem, nad ušima trochu odstávajícím. Čelo této hlavy bylo abnormálně vysoké, slonově bílé a poseto spoustou jemných, sotva znatelných vrásek podélných i příčných. Zpod čela zíralo dvé hlubokých očí, zvláštního kovového lesku, vroubených hustým obočím, černým jako uhel a nad kořenem nosu srostlým. Jinak tyto oči byly hluboko vsazeny do lebky a orámovány vpadlými tmavými kruhy jako oči výra. Tváře byly bledé, s vyčnívajícími lícními kostmi a jevily známky velikého utrpení. Nos byl mohutný, zahnutý jako zobák orla a při kořeni jevil několik kolmých, hlubokých rýh směrem k čelu. Brada byla malá, jemně modelovaná a rovněž tak i ústa. Vousu na tomto zvláštním obličeji nebylo žádného.

Muž se uklonil a čekal.

„Neznám vás pane,“ oslovil ministr příchozího, „avšak dle vaší navštívenky vidím, že jste mužem inteligentním. Jest mně tudíž s podivením, že nechápete snad dobře, jak přesně jest vymezen můj čas. Udávaný vámi zájem státu by mně snad neopravňoval k vám tak mluviti, jde však o to, o jaký zájem se jedná. Zájmy státu jsou v některých případech naléhavé, v jiných snesou odkladu, jsou méně významné aneb významu velikého. Nuže, který z těchto zájmů vás ke mně přivádí?“ Ministr domluvil,

poukázal hostu na křeslo a sám posadil se do své lenošky při stole, při čemž tázavým pohledem utkvěl na příchozím.

Inženýr se však neposadil. Opřel se rukou o lenoch křesla a se rtů jeho vyplynula místo odpovědi na dotaz ministrův otázka. A tato otázka pronesena byla hlasem zvláštním, hlubokým a zvučným tak, že se ministr v křesle napřímil.

„Žádám vás, pane ministře, o sdělení," zněl dotaz, „jak se ke mně ministerstvo financí zachová v případě, přihlásím-li takový majetek a takové peněžní obnosy, s jakými dosud žádný jedinec, banka ba ani stát počítati nemohl."

Ministr překvapen nejen otázkou, ale i způsobem jakým byla pronesena, upřel na mluvčího pronikavý pohled. Vtom okamžiku šlehla mu mozkem myšlenka, že má co činiti se šílencem.

Než muž snesl klidně pronikavý pohled a kol úst zahrál mu sotva znatelný úsměv. – Čekal.

Ministr se chvilku rozmýšlel, pak vzal do ruky na stole ležící navštívenku hostovu a dívaje se na ni, řekl: „Dříve, nežli mně bude možno odpověděti na velikou otázku vaši, prosím, abyste mně předem sdělil něco bližšího o vás samém, a pak pohnutky, které vás k této otázce přivedly."

„Jsem inženýr Anselm Kalista z města Klamu, kde jsem působil co samostatný odborník řadu let. V posledních třech letech opustil jsem svoje povolání a působení v životě veřejném a oddal jsem se studiu filosofie a všech věd, jež znamenají pokrok a vývoj všeho. Pohnutky, jež mne nutí položiti vám otázku ohledně zachování se vašeho ministerstva ke mně v tom případě, ovládnu-li nesmírný majetek i moc jsou ty, že chci zameziti předem všechny nedorozumění a nepříjemnosti, které by mně i státu z toho vzejíti mohly. Zájem státu nutí mne k tomu proto, že ovládaje

nesmírný kapitál i moc, budu míti i veliký vliv na stát sám. Stát náš stane se taktéž po stránce své moci bezsoupeřným a hlavou všech států celého světa a to ve všech směrech.“

Po těchto slovech ministr vymrštil se ze svého křesla. Tušení jeho, že má co činiti se šílencem, změnilo se v přesvědčení. Nyní nepochyboval již ani dosti málo, že má co činiti s jedním z těch nešťastníků, kteří trpí utkvělou myšlenkou, že jsou anebo budou nesmírnými boháči. Zkoumaje zpytavě inženýra, podivoval se však jeho absolutnímu klidu i způsobu jeho vyjadřování. Počáteční obavy, že by muž ten mohl býti nebezpečný, rozplývaly se v nivec při zachycení mírného lesku jeho výrazného oka a dobrosrdečného úsměvu. Umínil si proto pokračovati v tomto zajímavém rozhovoru, třeba byl přesvědčen o jeho bezvýslednosti. Zajímavost osoby inženýrovy a zvědavost seznati, kam až sahá fantasie takových šílenců, nutily ho k tomu, aby kladl otázky a dal si na ně odpovídati. Sám život minulý, existenční otázka inženýrova a jeho poměry vůbec ministra více nezajímaly. Chtěl poznati jen jeho fixní ideu, její směr a naděje na její uskutečnění.

Proto otázka jeho sledovala otázku a odpověď na ní, buďsi jakákoli, mu dostačovala k tomu, aby si utvořil okamžitý úsudek, bez dalších nějakých podrobností podružného významu.

Tázal se prostě a tázaný odpovídal.

„Nuže ano, pane inženýre,“ děl, „chápu úplně vaší snahu odstraniti předem jakékoliv obtíže či překážky, které by vám mohly ministerstvem financí vzniknouti při tak rychlém nabytí ohromného majetku jak udáváte, avšak řekněte mně, prosím, jakou cestou míníte získati takové závratné bohatství? Míníte snad dělati zlato, jehož výrobu jste vynašel?“

„Nikoli!“ odvětil inženýr.

„Podařilo se vám snad synthetickou cestou vyráběti diamanty neb drahokamy vůbec, platinu, radium neb něco podobného?“

„Nikoli!“

Nuže snad jste dostal, zdědil neb našel nějaký veliký poklad jako Dantes v románu „Monte Christo?“

„Nikoli!“

„Máte snad nějakou velikou finanční myšlenku neb znáte způsob, jak soustřediti na sebe finančnictví, kapitály, peníze celého světa?“

„Nikoli!“

„Také nikoli,“ divil se ministr, „nuže co by to mohlo býti ještě? Nějaký vynález ohromného významu pro případ války, který by byl s to potříti každého nepřítele, to také není?“

„Není!“

„Vynález, jenž by v průmyslu znamenal úplný převrat a vynášel miliardy?“

„Nikoli!“

Ministr unaven vzpomínáním na všechny možné způsoby, jež vedou k bohatství, ustal na chvíli v otázkách a jal se přecházeti. Napadaly ho otázky, jež položiti chtěl, které však zdály se mu sesměšňujícími a pro tázaného urážlivými. Vida však, že inženýr klidně čeká, osmělil se položit mu i několik takových.

Proto se zastavil před inženýrem a řekl konečně:

„Neznám již, pane inženýre, více obvyklých či možných způsobů, jak by bylo lze rázem nabýti takového bohatství, o němž jste mluvil. Jest sice ještě snad několik možností, ale o těch buď pochybuji předem aneb bych je odsoudil.“

„Jednou takovou možností by bylo,“ pokračoval, „že byste sestrojil nějaký přístroj, kterým byste mohl odletěti na měsíc nebo na Mars a odtamtud přinésti všecko to, po čem toužíte!“

„Jest to něco takového?“

„Není!“

„Pak tedy by zbýval snad poslední způsob, o kterém však pochybuji, že by vámi byl použit a to jest ten, že byste si dělal peníze sám!“

A ministr řka to, opět jal se procházeti komnatou v očekávání, jaká odpověď mu bude dána na tuto poslední jeho domněnku. Očekával při tom také možnost výbuchu nevole se strany inženýrovy. Avšak v obličeji tohoto nepohnul se ani sval. Klidně předstoupil blíže k stanuvšímu ministrovi a řekl vážně:

„Právě z té příčiny přišel jsem k vám, pane ministře, abych vám sdělil, že způsob jak nabudu svého bohatství a moci není mně dosud možno říci žádnému na světě. Jest nesporno, že v krátkém čase ovládnu svět nejen finančně ale i způsobem jiným. To však zůstati musí mým tajemstvím, jelikož povšechná znalost toho co já ovládám, byla by pro svět a lidstvo tou největší katastrofou.“

„Opovídám-li vše předem u vás, činím tak proto, aby vaše úřady nepátraly ustavičně po vzniku mého bohatství, neobtěžovaly mne tak v ohromné mojí práci a nebyly snad příčinou nedorozumění, sporů a zákroků, ohrožujících moji svobodu a snad i bezpečnost.“

„Veškeré moje jednání zakládá se na absolutní poctivosti jak vůči lidem a společnosti, tak i vůči státu. Není a nebude v něm ničeho, co by mohlo sloužiti právně za podklad k použití vůči mně zákona ve smyslu nepříznivém.“

„Rovněž celou mojí akcí nebude nikdy nikdo poškozen na majetku či existenčně, neboť můj zájem v tom smyslu nebude ani obchodem, ani průmyslem, aniž něčím výdělečným.“

„Naopak, ze zájmů mých i lidstvu vzejde prospěch a dobro.“ – „Uvádím-li, že ovládnu nesmírné bohatství,

nečiním tak proto, že bych toto bohatství chtěl a že ono by bylo hlavním cílem celého mého snažení.“

„Nikoli! Bohatství, jež ovládnu, jest jen nutným prostředkem k tomu, aby vše, co zamýšlím, také provésti se dalo.“

„Stát, vaše ministerstvo a všecky jiné instituce, k nimž každý občan má své povinnosti, obdrží ode mne také vše povinné, ba v míře mnohem větší. Konečně nebude o tom pochybností tehda, až stát i společnost lidská uzná, že veškerá moje práce směřuje jen k dobru nejen států humanitně založených, ale i veškerých korporací základově mravných a k blahu lidstva vůbec.“

„Nepříznivé bude moje celé jednání v budoucnosti jen těm lidem, kteří s všeobecnou morálkou to upřímně nemyslí a lidstvo zotročují a vykořisťují ve všech možných směrech.“

„Vystoupením mým v budoucnosti, a to velice blízké, ztratí každý druhý jedinec, ba i státy, možnost soupeřiti se mnou, ať již ve směru jakémkoli.“

„Budou proti mně podnikány ty nejzuřivější útoky od lidí i států, jež se budou mylně domnívati, že neprávem připraveny byly mnou v nicotu. Budu napadán od lidí i států, stojících na falešné morálce a přesvědčených o tom, že jim křivdím.“

„Nikoli, neukřivdím nikomu, a ten, kdo v mém jednání viděti bude křivdu a vlastní neprospěch, bude jen člověk, vzpírající se dobru.“

„Já pak útoků na svou práci, na své tělo a život se nijak nebojím. Všecky takové útoky vyjdou na prázdno. Ne, že bych byl nezranitelným, nebo nesmrtelným, ale prostě proto, že v posledním okamžiku nedojde k násilnému činu vůči mně z mojí vlastní vůle.“

„Napsal-li jsem vám na navštívenku, že přicházím v zájmu státu, jest to dle toho, co jsem vám již předeslal, nesporně pravda. Republika naše tím, že já budu míti

nesmírnou finanční sílu a všeovládající moc, bude to vše míti také. Neboť ze svého majetku poskytovati jí budu tolik, že našemu státu se žádný jiný stát nevyrovná ani bohatstvím ani mocí.“

„Aby pak chápán byl tento můj dobrý úmysl, sděluji vám již nyní, pane ministře, že během jednoho roku vyplatím k rukám vašim 1 miliardu jako dar republice, který však v žádném případě nesmí býti použit k účelům válečným.“

„Domluvil jsem!“

Za této řeči ministr, který dříve před inženýrem stál, klesl do křesla a široce rozevřenýma očima hleděl na mluvícího. Ni jedno slovo, ni jeden záchvěv v jeho obličeji mu neušel. Naplňovaly ho bázní a hrůzou všecky ty šílené myšlenky, které tak logicky a s takovou přesvědčivostí inženýr přednášel.

Vše mu připadalo tak nesmyslné a úžasné a opět tak pravděpodobné, ba možné, že se to zdálo býti hotovou věcí. Studený pot vyvstal mu na čele.

„Jest možno, aby tak důsledně a přesvědčivě mluvil šílenec,“ kladl si otázku, „a jest možno, aby rozumný člověk mohl mysleti na možnost uskutečnění jenom tisíciny všeho toho?“

Na takové otázky nedovedl si dáti odpovědi.

Rozčilen na nejvyšší stupeň, hleděl nabýti klidu. Rovněž prchlo již mnoho času a bylo ho třeba jinde.

Nutno bylo rozhovor ukončiti.

Ministr zazvonil na tajemníka. Potom obrátil se k nehybně stojícímu inženýrovi a pravil:

„Vše, co jste mně zde řekl, pane inženýre, jest tak neobvyklé, kolosální a vzrušující, že není mně možno dáti vám ihned odpovědi, jež by vás uspokojovala. Věc jest pro mě nesmírně zajímavá, a jakmile budu míti čas, ihned se k ní vrátím. Nyní spěchám, nutná práce jinde mne volá. Poroučím se vám!“

A ministr obrátil se k vstoupivšímu tajemníkovi, naznačil mu, aby návštěvu doprovodil do čekárny a kvapně odešel.

Inženýr se ministru obřadně uklonil a po jeho odchodu, doprovázen tajemníkem, vyšel do předsíně. Oblékl se za pomoci sluhy do převlečníku, sešel po schodišti do přízemí a širokých vrat paláce. Zde stanul a pohlížel chvíli zamyšleně na uliční ruch.

Potom rázným krokem vykročil do uličního chaosu velkoměsta a zmizel v davu

II.

Detektiv.

Za tři dni po uvedené události v ministerském kabinetě, zahrčel v časných hodinách dopoledních telefon v kanceláři šéfa státní policie.

Policejní náčelník uchopil sluchátko a hlásil svou přítomnost.

„Haló! Zde ministr spravedlnosti, posloucháte, pane policejní presidente?“

„Jsem k službám, pane ministře,“ odvětil president.

„Nuže, prosím vás, abyste ihned vyšetřil svými detektivy následující věc: Potřebuji nutně zjistiti veškeré informace, týkající se inženýra Anselma Kalisty v Klamu. Pošlete tam dobrého detektiva, aby vše o tomto pánovi vyzvěděl až do největších detailů, to jest jeho postavení, majetkové poměry, rodinu, jeho chování, charakter a vše, co se týká jeho soukromého života a práce v ústraní. Zprávy o tom očekávám od vás co nejdříve. Podotýkám, že nejedná se v tomto případě o člověka v rozporu se zákonem stojícího, ani podezřelého, a proto prosím, aby vše provedeno bylo s největší šetrností k jeho osobě i rodině. Jest taktéž nutno, aby nebylo známo, že informace o něm se hledají touto cestou. Zařiďte se dle toho, pane presidente!“

„Rozuměl jsem, pane ministře, a vše ihned dle rozkazu zařídím,“ hlásil šéf policie.

Tím byl telefonní rozhovor ukončen. President zavěsil sluchátko telefonu a obrátil se k službu konajícímu úředníku:

„Zavolejte mně, prosím, detektiva Kasala," pravil, „a není-li v tu chvíli zde, nechť přijde některý z našich nejlepších lidí."

Úředník odešel a za chvíli se vrátil, sledován jsa samým detektivem Kasalem, nejschopnějším mužem svého oboru z celé státní policie.

Agent vstoupiv, uklonil se presidentovi a čekal ve vojenském postoji na rozkazy.

„Jest třeba, pane Kasale," vece president, „vyšetřiti veškeré informace, týkající se inženýra Anselma Kalisty v městě Klamu. Informace tyto musí býti dokonalé v každém směru. Musíte zjistiti i vše to, co inženýr dělá v soukromí, čím se zabývá doma a jaké má vztahy k osobám význačnějším. Vyšetřování těchto věcí musí se díti tak, aby nikdo netušil, že jste detektivem a že vás vysílá policie. Uvedený muž stojí pod ochranou vládních kruhů a vyžaduje se vůči němu největší šetrnost. Jděte a zařiďte vše tak, abyste mně co nejdříve mohl dáti žádané informace. Myslím, že dva dni vám k tomu úplně dostačí, jelikož rychlíkem můžete býti v Klamu za tři čtvrti hodiny."

„Dle rozkazu, pane presidente," odvětil detektiv a ukloniv se, odešel.

Za dvě hodiny nato vystupoval detektiv Kasal z vlaku na nádraží v Klamu. Oblek, jakož i celé vzezření jeho nelišily se nijak od lidí průměrně situovaných a inteligentních. Zdál se býti cestujícím obchodníkem, nebo jedním z těch mužů, jichž ve všedním životě bez povšimnutí potkáváme celou řadu.

Vyjda z nádraží, zamířil na radnici a dal se ohlásiti starostovi jako zástupce informační kanceláře ministerstva veřejných prací z oddělení pro statistiku technických pracovníků.

Starosta města přijal ho blahosklonně, pokynul mu do křesla a vybídl ho, aby přednesl svou žádost.

„Přicházím,“ počal detektiv, „jako zástupce resortu informačního a statistického při ministerstvu veřejných prací, kde jest nutno vésti v evidenci všechny ty technické síly, které působí na poli obchodu a průmyslu. Evidence tato jest nutná nejen pro ministerstvo veřejných prací, které takto ovládá dokonale rozdělení sil v průmyslu, ale i pro ministerstvo vojenství, jež má pro případ války přesný seznam odborníků pro technické sbory i s charakterem a schopnostmi jednoho každého z nich. V seznamu takovém pro váš okres není dosud přeslech a úplných informací o inženýru Anselmu Kalistovi z vašeho města. Obracím se tudíž v prvé řadě na váš úřad, abyste mně laskavě sdělili, kdo by mně v té příčině mohl nejlépe vyhověti.“

Starosta se usmál, povstal z křesla, ve kterém seděl a pravil:

„Takové informace mohu vám dáti nejlépe sám, neboť inženýra Kalistu dobře znám. Můj dům nalézá se právě naproti domu jeho a tu, jak to již na malých městech bývá, není tajného nic, co se děje v domě jednom nebo druhém. Tažte se a budu vám odpovídati na vše to, co mně je o inženýrovi známo.“

Nepravý zástupce vyňal zápisník a tužku a jal se klásti otázky, na které starosta odpovídal, a odpovědi přesně zapisoval si do knížky.

„Jak jest stár, pane starosto?“ započal Kasal se svými otázkami.

„Jest o tři roky mladší mne,“ odvětil starosta. „Mně jest 50 roků, a jemu tudíž 47.“

„Jaké má vzdělání a v jakém odboru působí?“

„Jest inženýrem strojnictví a chemie. Po čas byl zaměstnán v různých továrnách zde i za hranicemi, pak se však zařídil pro sebe a věnuje se úplně

nějakému studiu, které zaujímá takřka veškeren jeho čas.“

„Jaké jest ono studium, kterému se teď věnuje?“ tázal se detektiv dále.

„To vám nemohu přesně pověděti,“ řekl starosta, „vím jen to, že po dobu tří let málo vychází, ustavičně čte a pracuje ve svých laboratořích a dílnách.“

„Jakým jest odborníkem?“ zněla další otázka.

„Všeobecně můžete slyšeti, že ve svých oborech jest člověkem velice vynikajícím. Jeho celým životem a snahou jest práce na všem možném. Napsal mnoho pozoruhodných děl filosofických i technických, jest vynálezcem a má mnoho patentů. Bohužel, že při své nevýdělečné a skromné povaze nedovede těžiti ze všeho pro sebe tak, jako by těžili jiní. Jest člověkem hluboce založeným a úžasně sečtělým, takže neznám oboru a vědy, které by do největší hloubky nepronikl. Mluví a jedná vždy korektně a vážně jako pravý gentleman a hovory s ním jsou vlastně učenými disputacemi, z nichž každý na první ráz může poznati jeho veliké vědomosti a jeho hlubokou duši. Ovládá takřka veškery obory lidského vědění.“

„Jaký jest jeho povšechný charakter, jevící se na veřejnost?“

„Jak jsem vám již pravil,“ pokračoval starosta, „jest inženýr pravým gentlemanem, což vyjadřuje vše. Jest zdrženlivý, mírný, přesný, přísný a život jeho plyne takřka beze všech vášní a slabostí, jež jsou mnohdy zkázou těla i charakteru člověka. Nevyhledává lidí a také se jim nevyhýbá, ale nejvíce miluje samotu a svoji práci. U mnohých lidí pokládán jest za podivína pro svou málomluvnost, zasmušilost, samotářství a odmítání všech nabídek a poct. Neznám slabosti, jež by mu byla vlastní, kromě té, že do svých laboratoří a pracoven nikdy nikoho nepustí. Toto úzkostlivé tajnůstkářství s pracovnami a prací v nich učinilo ho

jaksi záhadným, a lidská fantasie mnoho o něm bájí, což, jak pochopíte, bývá v takových případech obvyklé. Že jest bez úhony, netřeba vám po tom ovšem, co jsem již řekl, podotýkati.“

„Jest svoboden, nebo ženat?“ tázal se detektiv dále.

„Jest ženat již přes dvacet let. Má dokonalou choť, oddanou sobě a mírnou, jak jen možno; pravý vzor ženy. Oběma pak, jemu i choti, jest dcera, které jest právě 19 roků, vším. Matka žije pouze pro muže a dítě, a vše ostatní nemá pro ni ani zajímavosti ani půvabu. Inženýr pak, jak známo, miluje obě vroucně, avšak pro usilovné studium a práci nevěnuje se jim tak, jako otcové jiní. Matka i dcera chápou však geniálnost otcovu, respektují jeho vznešené snažení na poli duševní práce a milují ho s celou duší. Následkem toho panuje v rodině soulad, oddanost a něha jako nikde jinde. Žijí pro sebe a jsou spokojeni.“

Když vše to bylo zaznamenáno, tázal se Kasal, má-li inženýr nějaké přátele, známé a spojení s lidmi význačnějšími.

„Pokud vím,“ odpovídal starosta, „nemá žádného příbuzenstva, kromě příbuzných se strany své choti. Známostí má ovšem mnoho, hlavně v odborných a vědeckých kruzích, a to nejen zde, ale i za hranicemi. Největší průmyslníci světa i vysoce postavené osobnosti s ním často korespondují. On však o těch věcech nikdy nemluví, a kdyby nebylo pošty, která ví, od koho kam dopis jest odeslán, ani by se o tom nevědělo. Jest skromný do nejvyšší míry, neuveřejňuje ničeho, ba i své spisy a práci publikovanou neuvádí ani pod svým jménem, takže ho po této stránce málokdo zná. Nebýti toho, zajisté by již i samo ministerstvo vaše o něm dobře vědělo.“

Narážka tato dotkla se nepříjemně nepravého zástupce ministerstva, a proto hned příští otázku

obrátil jiným směrem, a to na hmotné poměry inženýrovy.

„Co se týká této otázky," vykládal starosta, „myslím, že není ani bohat, ani chůd. Odhadovati jeho majetek jest pro mne těžko. Pokud vím, má pěkný dům, právě naproti mému, a více nemohu sděliti ničeho. Pravděpodobně má však jistě tolik, aby mohl slušně žíti tak, jak žije. Jaké příjmy má, sdělit nemohu, jelikož bych mohl mluviti nepravdu, neznaje jich."

Tím vyčerpány byly všecky otázky a odpovědi a detektiv, maje vše pečlivě zaznamenáno, poděkoval starostovi a odešel.

Když odešel od starosty, vyptával se podobným způsobem ještě u jiných úřadů a všude obdržel informace tytéž, jako u starosty.

I různých lidí v městě vyptával se nenápadně na inženýra a vše znělo shodně s výpověďmi úředními.

Ani to ještě policejnímu agentu nestačilo, a on, chtěje vše poznati od kořene, umínil si, že navštíví inženýra sám, aby se poohlédl po jeho domě, rodině a okolí.

Byly čtyři hodiny odpoledne, když vyptav se dříve na obydlí inženýrovo, blížil se k němu.

Byl to jednopatrový dům v tiché ulici, starší, se střechou již stářím zčernalou. Nicméně viděti bylo na první pohled, že udržován jest pečlivě v pořádku.

Mezi uličním chodníkem a domem byla zahrádka s drátěným plotem a za domem viděti bylo rovněž zahradu značnějších rozměrů. Zahrady byly plny všech možných, právě kvetoucích květin, neboť bylo jaro.

Dům tento nijak nelišil se od všedních domů, jakých na malých městech plno.

Detektiv přišel ke vchodu a zazvonil.

Stará jakási žena přišla mu otevříti. Byla to jediná služebná osoba v domě, zastávající službu a kuchařku

v jedné osobě. Vlídně se tázala příchozího, čeho si přeje.

„Přál bych si mluviti s panem inženýrem Kalistou," odvětil detektiv, nahlížeje otevřenými dveřmi do domu.

„Pán není přítomen, odejel včera na delší dobu," pravila žena.

„Mohu se tázati, kam odejel," tázal se agent nedůvěřivě.

„Nevím," řekla žena přesvědčujícím tónem. „Náš pán nám nesdělil, kam odjíždí, řekl jen, že bude mimo dům delší čas."

„Jest mně velice líto, že nezastihl jsem vašeho pána doma, ale snad mně bude možno promluviti s paní domu," pokračoval detektiv v otázkách.

„A mohla bych ohlásiti paní, koho mám uvésti a za jakou záležitostí?" naléhala služebná.

„Vyřiďte, prosím," řekl detektiv, „že přicházím promluviti s paní v zájmu jejího manžela a celé rodiny."

Uživ takto obratně obvyklých frází agentů pojišťoven všude tam, kde jest nutno udati účel návštěvy, agent policie čekal, jakou odpověď stará služebná od paní přinese.

Nenalézal lepšího prostředku, jak se do domu dostati a svou návštěvu odůvodniti, než jako zástupce pojišťovacího ústavu.

Služebná se za chvíli vrátila a hlásila příchozímu, že její paní ho očekává.

Agent vstoupil do domu, prošel chodbou a schodištěm a stanul u dveří, které mu stařena označila. Zaklepal.

Když ozvalo se svolení ke vstupu, uchopil za kliku a vstoupil.

Velíce krásná paní středních let, milého zjevu a v prostém úboru ho přijala uprostřed salonku.

„Jaká záležitost vás vede k nám, pane?“ zeptala se lahodným hlasem, mezitím, co roztomilé děvčátko upřelo na něj od okna čarokrásný pohled svých sametových oček.

„Prosím za prominutí, vážená paní, že přicházím snad v nevhod,“ řekl detektiv, „avšak povinnost mého povolání mne nutí k tomu a proto račte mne laskavě vyslechnouti. Jsem zástupcem pojišťovny a v záležitosti pojištění rád bych promluvil s vaším panem manželem, který, jak mně známo, zabývá se pracemi v chemické laboratoři, které mohou býti někdy dosti nebezpečné. Naše pojišťovna poskytuje pro takové případy zvláštní výhody, a proto chci na tyto pana manžela upozorniti.“

Sotva znatelný záblesk nevole objevil se v obličeji panině, avšak hned nato, stáhnuvši rty v přívětivý úsměv, odvětila vlídně:

„Můj muž není doma, odcestoval včerejšího dne a dosud se nevrátil.“

„To jest veliká škoda pro mne,“ pokračoval detektiv, „avšak snad bych mohl mluviti s vámi o jiném druhu pojištění. Naše pojišťovna pojišťuje i zařízení bytů, nábytek, majetek proti vloupání nebo požáru, na život i dožití. Prosím, račte mně ukázati byt a dům a já si dovolím učiniti vám návrh, který můžete tlumočiti panu manželovi.“

„Na vše to, co nám navrhujete, pane,“ pravila paní, „můj muž zajisté pamatoval, neboť starost jeho o nás jest taková, že nám není třeba o takovéto věci se starati.“

„Připouštím, vážená paní, avšak mohlo se státi, že pan manžel zaměstnán příliš prací, opomenul učiniti tak. Proto, prosím, abyste můj návrh přijala a dovolila mně zběžně prohlédnouti dům.“

Paní poslouchala mluvícího trpělivě. Když pak projevil přání prohlédnouti dům, aby mohl paní učiniti

určité návrhy pojistky, blahosklonně provedla ho domem, toužíc po tom, aby se nečekaný návštěvník vzdálil a více ji neunavoval svými hovory.

Procházeje domem, agent upozorňoval na to nebo ono a paní ho poslouchala jen tak mimochodem, nevěnujíc jeho výkladům nijaké pozornosti.

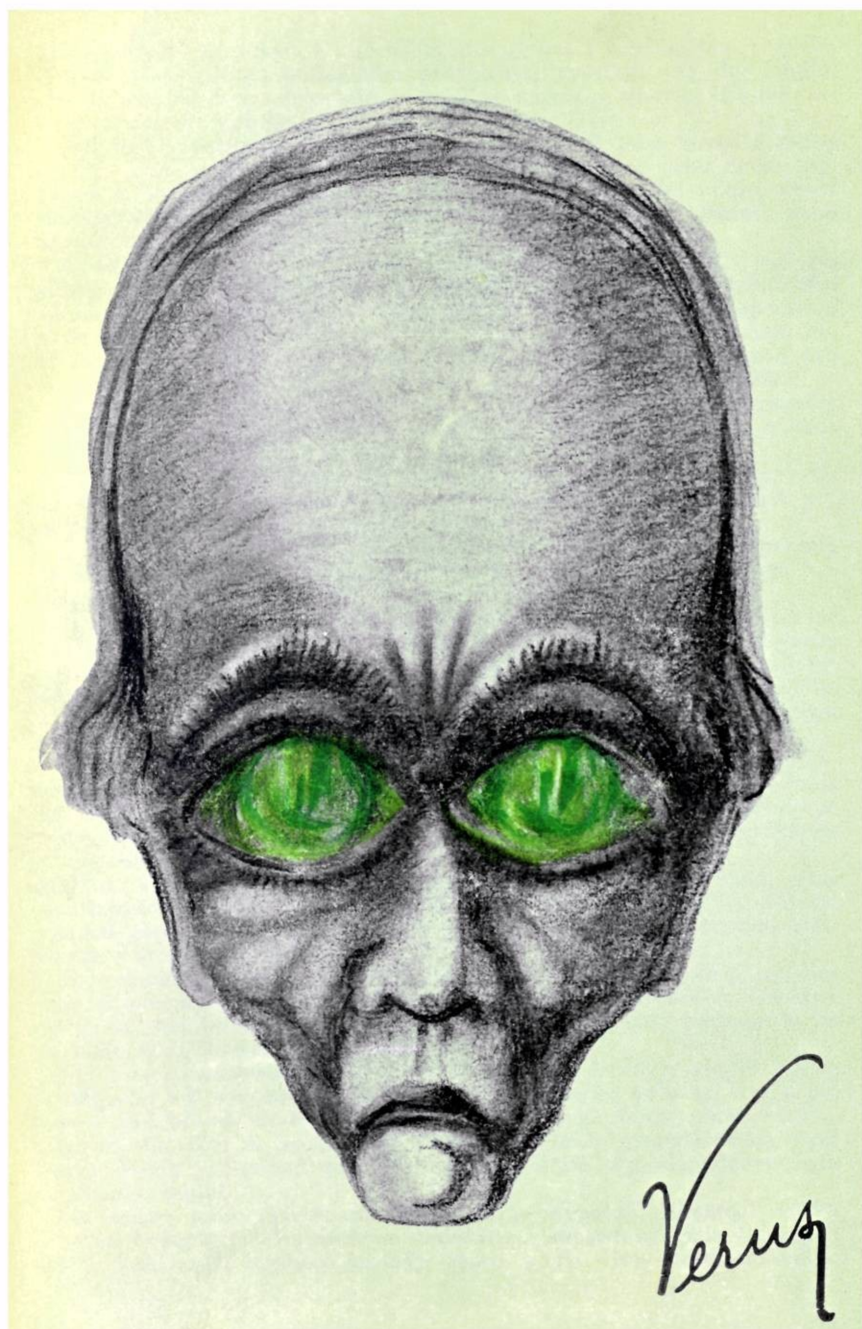
Dům a zařízení bytu bylo dosti všední, ačkoliv účelné a vkusné. Vše bylo skvěle čisté a dýchalo půvabem klidného, mírného a šťastného rodinného života. Nikde však detektiv nenalézal pracovny nebo studovny pána domu.

„Myslel jsem," pravil proto k provázející ho paní, „že pan inženýr má své pracovny a laboratoře, ale jak vidím, nikde zde něco takového není."

Při této otázce stín nepokoje proletěl celou bytostí paninou, avšak jen na okamžik.

„Ale, pracovny mužovy nejsou v tomto domě přímo, nýbrž ve dvorním křídle," pravila a vedouc agenta k oknu chodby, ukázala mu na přízemní, dlouhý obdélník budovy ve dvoře, k vlastnímu domu přiléhající.

Agent věděl již ze zpráv o inženýrovi, že tento do svých pracoven nikdy nikoho nepustí, a proto se nesnažil ani o pokus dovolení přístupu do tohoto tajemného křídla budovy.

Venus

Spokojen vším tím, co v domě a rodině inženýrově poznal, omluvil se paní za to, že delší dobu obtěžoval a poroučeje se zdvořile, odešel.

Když opustil dům inženýrův, zašel do předního hotelu v městě a poslal hotelového sluhu na nádraží, aby mu přinesl vak, v nádražní úschovně zatímně uložený. V hotelu objednal si pokoj na noc, a jelikož bylo již šest hodin večer, zašel do hotelové restaurace, aby povečeřel.

Když pojedl, zapálil si doutník a oddal se přemýšlení.

Sledoval celý případ týkající se inženýra Kalisty, o němž měl vyšetřiti informace od začátku až po odchod z jeho domu, a věc zdála se mu býti nyní zajímavější, nežli se domníval před odjezdem z Prahy. Myslel s počátku, že se bude jednati o informace o nějaké osobě politicky činné, nebo do státní služby žádající a podobně. A zatím shledával jakousi tajemnost v celé osobě inženýrově i v celém tom případě. Zvláště onen příkaz policejního presidenta, vyšetřiti vše do detailů, aby informace byly dokonalé v každém směru i zjistiti, čím se zabývá, nedal mu pokoje.

Jak mohl zjistiti, čím se inženýr zabývá, když toho nevěděl žádný z těch, jichž se vyptával, ba ani starosta, který bydlí jeho domu nejblíže? A dle všeho, čím se v pracovnách zabývá, nevěděl nikdo, neboť inženýr tam nikdy nikoho nepustil, a co bylo třeba přinésti nebo udělati, udělal si sám.

A detektiv Kasal nebyl by ani detektivem, a to nejlepším v celé republice, kdyby ho takováto tajemnost nelákala právě k proniknutí věci až na kořen. Tušil, že pracovny inženýrovy skrývají něco tajemného a že toto tajemství bude míti v celé věci veliký význam. Napadlo ho, že by se mohlo jednati o nějaký vynález velikého významu, snad pro vojenství, a že vláda má o to starost, aby věc nepřišla do ciziny.

I jiné podobné myšlenky vířily mu hlavou a všecky tyto myšlenky směřovaly k tajemnému křídlu inženýrova domu. Tam byla záhada všeho, tam vlastně asi bylo těžiště toho, co vyšetřiti měl.

A detektiv si předsevzal, že tuto záhadu a tajemství pronikne stůj co stůj. Jsa zvyklý jednati okamžitě a rychle, rozhodl-li se již pro nějakou akci, zaplatil a vyšel do ulic města.

Bylo právě sedm hodin večer. Jarní, květnový den chýlil se pomalu ke konci a nastával vlahý večer. Zamířil do ulice, kde stál dům Kalistův, a jal se ho obcházeti.

Dům byl postaven na pozemku zasahujícím do dvou ulic. Na straně tohoto pozemku do širší a živější ulice postaven byl dům a na druhé straně končil pozemek oplocenou zahradou do úzké, mrtvé uličky. Z této úzké uličky viděti bylo dobře přes celou zahradu až k domu a detektiva nejvíce zajímala přízemní budova ve dvoře, které nyní věnoval největší pozornost.

Byla to stará přízemní budova s taškovou střechou, se silnými, kamennými zdmi, očividně sloužící kdysi za stáje nebo skladiště. Měla jen několik málo oken do dvora vedoucích. Dveří nebylo viděti do ní žádných. Musely tedy takovéto vstupní dveře vésti do tohoto křídla z obytného domu samého.

Okna, ve výši as dvou metrů od země umístěná, byla malá, silně zamřížovaná a zevnitř bylo viděti železné, zavřené okenice. Nad střechu vynikal široký komín, jehož ukončení opatřeno bylo železným mřížovím s hromosvodem.

Bylo zřejmo, že dostati se do této pevné, kamenné budovy o velice silných stěnách a silně zamřížovaných oknech, bude těžko. Detektiv věděl, že podnikne-li to, aby se dostal do této tajemné budovy, že ho to bude státi kousek perné práce.

Při tomto uvažování postřehl ve štítové zdi budovy, stojící kolmo k zahradní zdi souseda, malé okno, které umístěno bylo asi dva a půl metru nad hřebenem této. Okno toto bylo malé, takže sotva stačilo, aby se jím člověk ve skrčené poloze protáhl, a zamřížováno bylo pouze dvěma železnými pruty na způsob kříže. Pravděpodobně bylo to okénko půdní.

Na tomto oknu utkvěl zrak detektivův pozorně. Zkoumal výšku jeho od země, výšku od hřebene ohradní zdi sousedovy i sílu železných mříží. Poté zašel k plotu zahrady domu, s níž štítová zeď sousedila, a shledal, že by bylo možno snadno touto zahradou, k čelní zdi pracoven inženýrových se dostati.

Vyndal svůj zápisník a na rychlo si načrtl situaci celého domu, jeho okna a hlavně ono malé okénko ve štítě. Odhadl od oka jeho výšku nad sousedovou zdí, a jeho vzdálenost od této a odhadnuté míry si vepsal do svého náčrtníku.

Chvíli pozoroval ještě celé okolí dvorního křídla domu, jakož i celou zahradu a vštípil si vše v paměť tak, aby mu bylo možno, potmě v tomto prostředí se vyznati.

Potom navrátil se do hotelu, kamž zatím sluha přinesl vak z nádraží a uložil ho v pokoji najmutém. Agent vyňal klíč, otevřel vak a vyňal z něj úplný, dosti všední oblek. Když se byl do tohoto obleku převlékl, nasadil si na hlavu sportovní čepici a do kapsy zasunul falešný knír.

Učiniv vše to, sáhl do postranní části vaku a vyňal odtud dosti velikou a těžkou tašku, zabalenou do voskovaného plátna. Poté usedl ke stolu, zapálil si doutník a přemýšlel.

Předmětem jeho myšlenek byl inženýr, zahradní dům a jeho tajemství. Tohoto tajemství chtěl se dnes

zmocniti, a proto oddal se úvahám a plánům na dnešní noc, které jinak v hlavě jeho byly již rozřešeny.

Když se setmělo, detektiv vyšel z hotelu. Vykročil ze vrat, nasadil si falešný knír a balík ve voskovaném plátně maje pod paží, nepřímou cestou ubíral se k domu inženýrovu.

Bylo dusno a pod mrakem, schylovalo se k dešti. Po ulicích chodci spěchali do svých domovů.

Nastala tmavá noc, ale nepršelo ještě. Úzká ulice za domem inženýrovým byla temná. Jen několik oken domů bylo osvětleno, ostatní černaly se v průčelích mrtvě.

Agent připlížil se k ohradní zdi tajemného domu a skryt černým stínem stromu, nahlížel do zahrady. Dlouho neviděl ani neslyšel z této ničeho. Obával se, že by mohl býti ve dvoře neb v zahradě pes a proto zakašlal a uhodil několikráte do plotu.

Nic se nepohnulo v zahradě ani v okolí. Avšak z konce ulice ozvaly se kroky a hlučný hovor. Pozdní chodci vraceli se domů ulicí, a proto agent zamířil opačnou stranou do přilehlých ulic města.

Zdálo se mu k započetí práce příliš brzy, a proto chtěl počkati, až se ještě více setmí a v městě nastane úplný klid.

Mezitím obloha zatáhla se mraky a ulice města zpustly úplně. Jen tu a tam ozvaly se kroky pozdního chodce, spěchajícího z divadla, kavárny neb schůze na lože. Město zahalila tma a na víčka obyvatelů snesl se spánek.

Ulicemi bloudící osamělý chodec ve sportovní čepici, zastavil se pod uliční svítilnou a pohlédl na hodinky. Bylo půl dvanácté v noci.

„Jest čas," pravil sám k sobě a ustoupiv ze světla, rychlými kroky, jež se hlasně rozléhaly ulicí, zmizel ve spleti ulic vedoucích k domu Kalistovu.

Pak černý stín plížil se opatrně k ohradní zdi zahrady a u této stanul. Za chvíli na to ozvalo se tichou nocí několik úderů do ohradní zdi a v zápětí na to hlasité zakašlání.

Pak nastalo opět ticho.

V okolí, v zahradě ani v ulici nic se neozvalo ani nepohnulo. Ve všech domech byla okna temná, z žádného světlo nezářilo. Všude panoval klid, nikoho tyto podivné zvuky v tiché noci nevyrušily.

Muž za plotem stáhl si čapku pevně do týla, zapjal kabát na všecky knoflíky a uchopiv pevně balík ve voskovaném plátně, přehoupl se lehce přes plot zahrady a plížil se k tajemnému stavení inženýrovu. Opatrně kráčel tmou, narážeje sem tam na křoví a kořeny. Pozorně hleděl na to, aby co možno se vyhnul poškození květin a záhonů zahrady.

Zahrada i dům zůstávaly němý, ani lísteček se nehnul, jak bylo dusno před deštěm hrozícím co chvíli spadnutím.

Detektiv připlížil se k štítové zdi pracoven a vyhoupl se na ohradní zeď sousedovu, položiv předem balík v plátně na její hřeben tak, že ho měl nyní při svých nohách. Skrčen v stínu stromů, stojících nedaleko a kryt tak úplně před matným zábleskem světla sotva pronikajícího sem od uličních svítilen, povolil řemen balíku a tento se rozevřel.

Z balíku stal se vak opatřený pásem, který si agent otočil kol beder a zapjal na přesku tak, že mu nyní visel vak na břiše. Potom odklopiv víko vaku, hmatal v tomto tak dlouho, až mezi nástroji tam seřaděnými nahmatal těžké, ocelové nůžky na stříhání železa. Vyňal tyto nůžky a položil je na hřeben zdi, kde stál. Pak vsunul ruku podruhé do vaku a vyndal dva kusy dutých, zasunovacích pák, které si zastrčil do pravé kapsy kabátu. Zastrčil si jeden konec nůžek za pás tak

aby nevypadly, vztýčil se na zdi v plné velikosti a vztáhl ruku ke kulatému oknu ve štítové zdi.

Okno bylo vysoko a dále od zdi, na které stál tak, že dosáhnouti ho nemohl. Než tato výška a vzdálenost nebyly tak veliké, aby se skokem nepřekonaly a aby se zachytiti nemohl za okraj okna, který byl široký jako u oken kostelních a hluboce ustupoval dovnitř.

Detektiv, odměřiv přesně vzdálenost, skočil mohutným skokem a rukama zachytil se za okraj okna. Špatná omítka praskala pod jeho prsty, padajíc s šelestem do lupení zahrady při zdi, ale kamenné zdivo pod omítkou sneslo tíhu těla docela lehce.

Zatnuv prsty křečovitě do zdiva, agent s velikým úsilím a napnutím svalů vytahoval tělo zvolna do výše, až jednou rukou uchopiti mohl tyč okenní mříže. Potom opřel se druhou rukou o zeď a vsunul se do kulatého otvoru okna tak, že seděl, takřka nemožně v oblouku skrčen, na širokém odstupku okenním.

Když si po námaze trochu oddychl, uchopil se kleští za pasem a nasadil jejich štípací konce ke kraji jedné z křížových tyčí mříže. Na druhé konce kleští navlékl duté páky, které dříve vysunul tak, že části kleští pro uchopení tvořily nyní dlouhá ramena, vyčnívající značně z otvoru okna.

Drže se nyní levou rukou mříže, vysunul celé tělo z okna a nalehl prsama na hořejší páku kleští, mezitím co pravou rukou tiskl usilovně páku k sobě. Po několika opětovaných pokusech, spojených s krajním napětím sil, železo bylo přestřiženo.

Tak to opakoval při zbývajících třech koncích mříže s tím rozdílem, že při železe svislém táhl jednu páku nůžek rukama a druhou tlačil koleny, sedě při tom v samém okně.

Tímto způsobem byla mříž tak přestřižena, že odstřižené kraje tyčí padly k sobě přesně, jevíce jen malé zmáčknutí při proniku nůžek.

Detektiv opřel ustřiženou mříž o okno a jal se nyní otevírati toto. To byla snadná práce. Okno zavřené z vnitřku pouze obrtlíkem odchlípil při straně tohoto dlátem a nárazem dláta na obrtlík okno se dovnitř otevřelo. Uchopiv lehkou mříž, vsunul jí oknem do půdy a zmizel v temnu podstřeší.

Když byl přistavil mříž pod okno, které za sebou zavřel, protáhl se a oddychl. Pot řinul se mu z čela proudem, takže kapesník, jímž ho stíral, rázem byl namočen jako houba.

Bylo-li dusno venku, zde pod střechou zahřátou ještě slunečními paprsky dne bylo k zalknutí. Mimo to vzduch byl zde těžký, dlouho nevyměněný a prosycen různými výpary.

Rozsvítil svojí elektrickou lampičku a pátravě rozhlížel se kolem. V půdě nebylo takřka ničeho. Jen trámy krovu vrhaly za světlem lampy černé stíny a na cihelné dlažbě pohozeno, válelo se několik kusů starého haraburdí.

V příční zdi půdy černaly se plechem pobité dvéře. Tyto podařilo se agentu odemknouti paklíči v krátké době a on po kamenných schodech sešel do přízemí. Ocitl se v chodbě, v níž byly dvoje silné, železné dvéře, opatřené visacími zámky.

Chvíli se rozmýšlel, které z dvéří by otevříti měl, aby mu bylo ušetřeno otvírati i druhé, neboť doufal, že místnosti uvnitř budou mezi sebou spojeny tak, že projde-li jedny, přijde k druhým těmto dveřím v chodbě.

Na cementové chodbě dlažby pozoroval, svitě si zblízka, před kterými dveřmi jest dlažba chozením více opotřebovaná. Byla u dveří vlevo.

Přistoupil proto k těmto dveřím a jal se otvírati jejich zámky paklíči. Dlouho to trvalo, ale otevřel je přece.

Vstoupil do jakési předsíně, naplněné samými bednami, sklem a poličkami v přihrádky rozdělenými. Posvítil si do těchto přihrádek a shledal, že obsahují všemožné hmoty v kusech i rozmělněné, hlavně horniny a kovy.

Nic pozoruhodnějšího zde nenalézal, a proto přikročil ke dveřím vedoucím dále. Opět to byly dvéře železné a opět se zdržel dlouho otevíráním jich, ačkoli jeho nástroje na otvírání zámků byly dokonalé a dovedly otevříti snadno každý.

Za těmito dveřmi byla veliká klenutá místnost, s klenbou blízko u podlahy již do oválu přecházející, rozlehlá a ponurá. Byla to studovna inženýrova, neboť uprostřed stál veliký stůl, pokrytý papíry a knihami, které jinak ležely všudy na židlích i pohovce. Výklenky ve zdech, s lunetami v klenbě, vyloženy byly regály a tyto byly na všech stranách komnaty vyplněny knihami a papíry.

Na pracovním stole stála veliká lampa a po jejích stranách postaveny byly vásy s květinami, nyní již vadnoucími. Vůně těchto květin naplňovala vzduch těžkým pachem tak, že chřípí nosu mimoděk se chvěla a prsa těžce pracovala v uzavřeném tomto prostředí.

Po stěnách mezi regály viselo několik portrétů. Byla zde podobizna. Newtona, Darwina, Kanta, Svedenborga, La Placca a Lavoisiera. Sem tam po stolech rozloženy byly kusy různých hmot a rozličných přístrojů.

Detektiv přiblížil se ke stolu a nahlédl do papírů na něm ležících. Byly to samé rukopisy nějakých vědeckých děl a několik bezvýznamných dopisů. V koši na papír nalezl několik obálek s adresou inženýrovou, z nichž některé odeslány byly z Indie a jiné z Mexika a severní Ameriky. Prohlížeje vše, dával dobrý pozor, aby uložil to zase tak, jak to původně leželo.

Potom obrátil se ke knihovně a svitě na hřbety knih, četl sem tam názvy knih a jména jejich autorů. Byla to směsice vědecké literatury a děl všech možných autorů a věků. Byl zde Marc Aurelius, Homér, César, Plato, Seneca a celá klasická literatura se souhrnem starých spisů všech národů a náboženstev. Celý středověk byl zde četně zastoupen nejvynikajícími autory vědeckými, uměleckými a theosofickými. Doba pozdější a nová pak tvořila nepřehlednou řadu svazků, jichž bylo několik tisíc v této veliké knihovně podivínově.

Když si vše důkladně prohlédl, detektiv se ubíral dále. Vešel do místnosti, jež tvořila jakousi předsíň mezi studovnou a místností následující. Rozhlédl se po této malé místnosti, jež byla úplně prázdná a přikročil ke dveřím, chtěje vejíti.

Avšak jakmile pohlédl na tyto dvéře, stanul v němém údivu.

Na dvéřích leskla se matnou září tabulka, vyzařující ohnivými, krvavě červenými písmenami následující slova:

„Kdo přijdeš až sem, ustaň!“

„Život i duše tvoje jsou v sázce.“

„Odejdi a nevracej se!“

Detektiv s ustrnutím zíral na tuto tabulku a pozoroval neklidné, chvějící se její záření.

Tabulka sama byla z jakési bílé, vatovitě načechrané hmoty, vyzařující matné, úplně bílé světlo. Písmena byla krvavě červená a hmotná, to jest, složená z rozmělněné hmoty, která se ustavičně chvěla tak, jakoby hmota ze které byly, byla ve varu neb kolotání jako krev.

A klidné mihotání těchto svítících tělísek, ono zvláštní, příšerné, nikdy nevídané světlo, jež vydávaly, varovný hlas písma i neobvyklé prostředí a samota

vzbuzovaly i v takovém odvážném muži, jakým byl agent, hrůzu a zmatek.

Zde narazil nyní na něco skutečně tajemného a přesvědčení, že za těmito dveřmi skrývá se něco neobvyklého a příšerného opanovalo ho zcela. Nebál se ničeho a nebylo na světě nic, co by ho mohlo odstrašiti, aby od podniknutí jednou předsevzatého upustil, třeba to bylo krajně nebezpečné a na pohled strašné.

Než jsa i opatrným, nepouštěl se bez rozmyslu do ničeho, co řádně nerozvážil. Proto položil elektrickou svou svítilnu na zem, zastrčil ruce do kapes a uvažoval.

Tabulka, na níž zíral, byla něčím prazvláštním, to viděl. Nebylo to ani světlo elektrické ani plynové nebo takové, jež znal, které zde svítilo ve tmě, neozařujíc při tom prostoru. Bylo to světlo a záření tajemné, jež muselo míti původ zcela jiný nežli zdroje světla známé. Avšak to ho při současném pokroku vědy a jejich takořka každodenních nových a nových objevech příliš nepřekvapovalo. Překvapil a zarazil ho hlavně nápis sám, který svým obsahem zakazoval vstup, hrozil zkázou těla i duše a vybízel k prchnutí. Die toho skrývaly místnosti za dveřmi něco nebezpečného a vstupující byl varován, aby nevkročoval.

To mohlo býti pravda konečně právě tak, jako to mohlo býti strašákem pro lidi slabých nervů, aby nevnikly tam, kam inženýr nechtěl.

Avšak při tomto uvažování napadlo ho, proč užita jest ve výstraze i hrozba zkázou duše. Jako blesk projela mu hlavou myšlenka, že se zde jednati bude o tajemnou skrýš okultisty, člověka oddaného tajné vědě, spiritismu, metafysice a magii.

Detektiv se hlasitě zasmál. Tato myšlenka říkala mu rázem všecko. Inženýr byl jistě asi nějakým mágem,

skrývajícím se před veřejností proto, že tento druh záhadné vědy byl dosud považován za šarlatánství.

Byl-li by se již někdy něčeho bál, nebyla by to nikdy strašidla nebo duchové. Znal dosti z literatury spiritualistické a byl přesvědčen, že od strašidel a duchů nehrozí nikdy nebezpečí člověku silného ducha a, pevné vůle.

Proto chopil se opět lampy, dosud na zemi stojící a hodlal pokračovati v dalším procházení pustého domu.

Co ho naplňovalo obezřetností a nutilo k pozornosti, byla pouze obava, aby nebyl zasažen elektrickým proudem nebo nějakým výbuchem, což by ohrožovalo jeho život, jak varovala slova tabulky. Nad nějakou duševní zkázou nepojímal ho strach ani dost málo, v tom směru byl klidným.

Opatrně dotýkal se kliky, než-li zmáčkl, aby snad nebyl zasažen elektrickým proudem, klikou procházejícím. Avšak klika byla volná, bez nebezpečenství, ba dvéře nebyly ani zamčeny a lehce, neslyšitelně povolily, jakmile je otevřel.

Drže elektrickou lampičku před očima, agent vstoupil a hledal rukou kliku z této druhé strany dveří, aby mohl za sebou zavříti. Ruka hledajíc narazila však na nějakou velice poddajnou hmotu, velmi hebkou, jíž byla klika obalena tak, že neočekávanou touto okolností překvapen, obrátil světlo svítilny na dvéře.

Lampa vrhla prudké světlo na dveře a v tomto světle agent seznal, že celé dveře, těsně až za obrubně, pokryty jsou jakousi sněhobílou vatou. A touto vatou nebo látkou vatě podobnou obalena byla i klika dveří, zakryt otvor zámku, jakož i veškeré skuliny, které ve dveřích byly neprodyšně.

Když učinil tento objev, agent obrátil se do místnosti. Co na první ráz upoutalo jeho pozornost, bylo to, že místnost byla velice rozlehlá, jako sál, jelikož světlo jeho lampy ani hloubky její nedosáhlo.

Oslněn světlem vlastní lucerny a chtěje se rozhlédnouti kolem, zdvihl lampu do výše svého obličeje a namířil světlo do tmy. Jakási směsice všech možných předmětů, světlých i tmavých mihla se mu před očima a v zápětí na to světlo jeho lampy počalo pomalu zkomírati, až zhaslo docela.

V tom okamžiku pocit velikého chladu ho ovanul a těla jeho zmocnilo se neznámé, dosud nikdy nepocítěné chvění. A v zápětí jakési melodické, tiché zvuky doléhaly k jeho sluchu, hluboké a tklivé, znějící stále v přechodných modulacích, jako akordy plechového, dětského vlka, kolotajícího v rychlém pohybu.

Octnuv se takřka rázem ve tmě, napínal zrak kolem sebe, neboť po zhasnutí světla lampy rozpoznával vůkol jakési matné, bílé a chvějící se světlo. A světlo toto bylo nezměrně jemné, jako by jen v malém svém množství promícháno bylo tmou, kterou nedovedlo prostoupiti zcela. Avšak toto neurčité, tklivé záření bylo rozděleno všude stejnoměrně, ve středu sálu i v koutech a zdroj jeho nebylo lze tušiti nikde.

Co bylo nejzvláštnějšího, bylo to, že toto světlo nevrhalo žádného stínu. Klidně vznášelo se v prostoru asi tak, jako světélkující částice prachu v paprscích slunce.

A toto světlo bylo tiché a šířilo chlad i nepopsatelný, tísnivý dojem, pronikající celou bytostí člověka. Hrůza i děs a zase nezměrný klid, vážnost a smutek tkvěly v tomto vznášejícím se prachu světelném.

Nevěda proč, agent stanul v ztrnulé posici a veliký neklid se ho zmocnil tak, že se chvěl jako rozezvučená struna. A toto chvění procházelo celou jeho bytostí, svalstvem, krví, nervy, mozkem, srdcem i duší, tetelící se úzkostí i nevyzpytným blahem.

Vytřeštěné oči jeho těkaly sem a tam, mezitím co tělo jeho, jakoby přimrazeno, nemohlo se pohnouti.

A stále tentýž melancholicky zoufalý, tichý a tklivý zvuk procházel prostorem sálu, jako něco zmírajícího, tratícího se v dáli, klesajícího hlouběji a hlouběji do bezedných dálek.

Oči, pozvolna přivyknuvší prostředí, počínaly rozeznávati v tomto chaosu světla a tmy jasněji jednotlivé předměty.

Co je upoutalo nejdříve, byla řada podivně světélkujících, velikých zkumavek či skleněných trubic, rozložených při stěnách zdí na kovových stolech. Průhledné tyto nádoby vyplněny byly jakousi sypkou hmotou, neustále se pohybující a se promíchávající za vyzařování jemného, různobarevného, chvějícího se světla. Každá z nádob zářila jiným světlem, ve všech možných barvách vidma, a to v periodických, okamžik trvajících periodách, a sice tak, že tyto přestávky a záření harmonovaly mezi sebou u všech. Nikdy nezářily ostatní, zářila-li jedna a zase naopak. A toto střídání různých barevných světel bylo tak rychlé, že splývalo takřka v jedno.

Jinak na stěnách, obložených toutéž vatovitou látkou, jako byly obloženy dveře, nebylo ničeho. Tato prázdnota stěn a rozlehlost sálu při panujícím prostředí světelném, vzbuzovaly ještě větší dojem úděsu, opuštěnosti a samoty.

Dlouho stál agent nehybně, nemoha se přes veškeré úsilí své vůle pohnouti. Konečně onen tlak, nutící ho k nehybnosti, pomalu povoloval a on mohl učiniti prvý krok. Učinil ho opatrně a obezřele, jako by se bál rušiti hluboký a posvátný klid tohoto místa, které bylo neskonale tajemným, hrozným i milým zároveň.

A jak učinil krok, druhý a třetí, pocítil podivný dojem lehkosti a to, že se při chůzi země nedotýká, že se v nepatrné výši nad podlahou vznáší. Pohlédl na podlahu. I ta pokryta byla touže bílou hmotou, jako dveře a stěny.

Sáhl si na čelo, bylo studené jako led. Pomalu nabýval rozvahy a klidu. Chlad sice jím pronikal stále, vše se v něm chvělo a hlava bolela od neustálého, protáhlého, tesklivého zvuku melancholické harmonie.

Když uznal, že mu v pohybu nic nepřekáží a žádné nebezpečí že mu nehrozí, vydal se na obchůzku sálu, uhaslou svítilnu stále v ruce třímaje. Došel ke stolu u stěny a zastavil se před řadami svítících trubic. Pozoroval kolotání jejich obsahu, sypké hmoty, neustále se tetelící a světélkující. Trubice stály dnem volně, nijaký drát nebo rourka je nespojovaly vzájemně nebo s okolím.

Detektiv pozoroval chvíli tuto hru pohybu i světla a pak se osmělil uchopiti jednu z trubic, jež stály zde jako píšťaly obrovských varhan. Zcela volně dala se zvednouti; ničím nebyla k něčemu připevněna a zvednuta zářila a chvěla obsahem dále.

Puzen zvědavostí o obsahu této podivné nádoby, naklonil ji a vysypal část obsahu na ruku. Hmota na dlaň vysypaná přestala se chvěti a světélkovati. Byl to hrubý, bílý prášek, nejevící okamžitě žádných chemických ani fysických účinků na pokožku nebo tělo člověka.

Agent vsypal si prášek z ruky do kapsy u vesty a nádobu opět postavil na její původní místo. Zbylá hmota v ní chvěla se a zářila jako dříve.

Sotva že však trubici postavil na kovový stůl, tesklivé zvuky se zesílily a divný van od stropu zavadil o jeho hlavu. Pozvedl oči vzhůru a tu teprve uviděl u stropu divnou věc.

Veliká koule z mlhoviny, jakoby ze světlých, průsvitných pavučin stkaná, kroužila volně, ničím nedržená, pod mohutnou klenbou sálu. Dvě menší takové koule v pohybu volném a nestejném kroužily kolem první v prachu rozptýleného světla.

A tu bylo viděti, jak na jedné z těchto menších koulí povstává bílá, malá skvrna, která pozvolna rudne, až vzplála plamenem. V tomtéž okamžiku pozorovati bylo neklid na obsahu trubic při stěnách a harmonie v střídání hasnutí a vzplanutí obsahů porušena byla docela.

Závan tepla udeřil agenta ve tvář a na těle, v místech, kde uložen měl obsah láhve, pocítil palčivost. Vsunul prst do kapsy s práškem a seznal, že tento jest značně horký.

Než detektiv uvědomiv si, že hodiny prchají a venku brzy může začíti svítání, hleděl urychliti svoje pozorování.

Prošel, vlastně přenesl se sálem ke dveřím dalším a otevřel je lehko. Jakmile za sebou zavřel dveře světelného sálu, lampička jeho zazářila opět jasně. Jakoby znovuzrozen pod tímto jasným, žlutavým a teplým světlem lampy, agent si oddechl.

Lampa jasně osvítila prostor, ve kterém se nyní nalézal. Byla to jakási vstupní místnost před otvorem, jenž se černal v podlaze, při jedné z obvodních stěn. Když byl vrhl světlo lampy do tohoto otvoru, uzřel schody, vedoucí v hlubinu a jal se po nich sestupovati dolů. Asi třicet stupňů bylo mu přejíti, nežli se ocitl na dlažbě jakéhosi sklepení, před těžkými kovovými dveřmi.

Opatrně otvíral tyto dveře; nebyly zamčeny.

Vstoupil, nechávaje dveře otevřeny.

Jakmile vešel dále, ucítil dech prudkého horka, jako z blízké výhně. Zároveň k uším jeho dolehl tlumený hluk a šum mnoha rozličných hlasů a zvuků, výkřiků,

kvílení a pláče, výsměchu, jásání a smíchu, řevu, žaloby a jeku.

Příšernost tohoto chaosu zvuků jím otřásla. Poznal, že zvuky tyto pocházejí od tvorů živoucích a tudíž snadno i nebezpečných. Proto vytáhl svůj veliký browning a svitě si, postupoval kupředu.

Byl v rozsáhlém sklepení, rozkládajícím se snad pod celým křídlem domu. Dlažba tohoto sklepa byla černá jako uhel. Pohlédl na stěny. Byly úplně holé a černé.

Při všech čtyřech stěnách stály vysoké, černé nádoby ve způsobu hutních kokil a tyto kokily vyplněny byly hmotami různého druhu a způsobu. Hmoty tyto vydávaly ono přílišné teplo, jímž nasycen byl celý prostor jako v parní lázni.

Za nádobami s vroucími hmotami byl jakýsi žlab či otevřený kanál, široký, hluboký a temný. A z tohoto žlabu vycházel všechen ten šum, ryk a řev, tlumený hloubkou koryta a klenbou sklepa.

Řev ten byl děsný, takže zmatený agent váhal přistoupiti ke žlabu blíže. Konečně se přece k tomu odhodlal. Přistoupil k jednomu tomuto korytu a pohlédl do hlubiny.

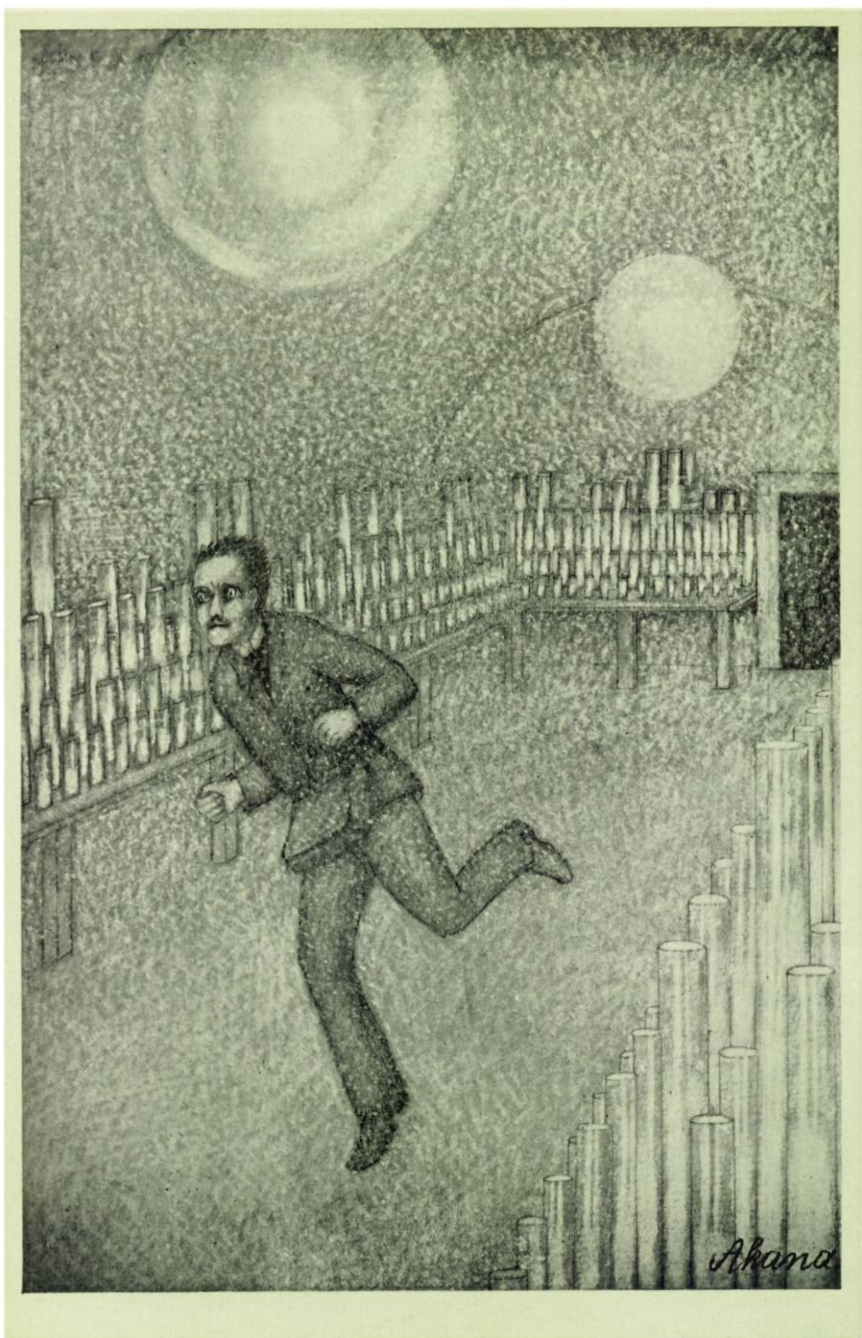
V tom okamžiku oči vystouply mu z důlků, vlas zježil se jako v přívalu vichřice, obličej zkřivil se v strašné hrůze a prsty rukou, upustivše svítilnu i browning, zaťaly se jako drápy dravce do okraje žlabu.

A v příštím okamžiku se obrátil zděšeně, uchopil svítilnu a prchal ze strašného místa děsu. Prchal překotně, bezhlavě a zoufale, bičován návalem šílenství, úděsu a hrůzy.

Přeběhl schody, přenesl se světelným sálem, prolétl studovnou, předsíní a půdou. Pak vyhoupl se na okno ve štítě, prolezl jím a spustil tělo z otvoru dolů, vise zavěšen pouze za ruce. Potom spustil se dolů a dopadl pólo omráčen na zem, do mokrého a studeného listí a trávy zahrady.

Z tmavého nebe déšť lil se plným proudem.

Tento příval vody promočil ho skrz na skrz, takže se po chvíli vzpamatoval. Vztýčil se na zemi a prchal dále od strašného domu, přes záhony, květiny a ploty do osvětlených ulic, sotva popadaje dechu. Prchal, nevěda ani kudy kam.

Akana

V domě inženýrově zanechal vše tak, jak tam byl provedl. Dveře zůstaly otevřeny a přeštípnutá mříž postavená pod otevřeným oknem v půdě. Browning zůstal ležeti na dlažbě hrozného sklepení. Neměl odvahy, ani sil vzíti ho s sebou a dáti vše do původního stavu.

Byly dvě hodiny v noci.

Úplně vyčerpán a zničen doplížil se konečně k hotelu. Potácivým krokem vstoupil do svého pokoje, odhodil svlečené šaty na pohovku a dopadnuv těžce na postel, usnul tvrdým spánkem, podobajícím se smrti.

Bylo po poledni, když se druhého dne probudil. Hlava ho bolela, závrať ho přepadala a před očima tkvěl mu neustále onen obraz hrůzy z minulé noci, takže si neustále protíral oči, nevěda, sní-li či bdí. Otřesené a rozrušené nervy vypovídaly mu službu. Cítil se malátným, nemocným a chabým a zima jím stále prochvívala.

Vstal s lože, avšak co to? Což se před uložením k spánku svlékl úplně a spal nahý? Nepamatoval se, ale jak tu stál u lože, neměl na sobě ničeho. Odkryl pokrývku. Nebylo pod ní taktéž ničeho. Ohlížel se tedy po místnosti, ale jeho prádla tu nikde nebylo.

„Co se to stalo?“ tázal se udiven sám sebe a přistoupil k pohovce, na niž byl hodil svlečené šaty.

Těchto šatů tu také nebylo. Hodinek tu nebylo, čepice, ničeho, co měl na sobě a v kapsách na výpravě za noci. Ba ani toho falešného kníru, jejž odhodil při návratu na stůl, zde nebylo.

„Což mne někdo za spánku okradl?“ žasl a přiskočiv ke dveřím zkoušel, jsou-li otevřeny.

Dveře byly zamčeny na klíč a klíč vězel v zámku.

„Podivno, nikdo nemohl zde býti, jest zamčeno,“ říkal si v duchu. „Co se to jen stalo?“ tázal se sama sebe.

Znovu přelétl zrakem celou komnatu, až pohled jeho spočinul na pohovce. Tam se něco bělalo. Přistoupil blíže a nahnul se nad pohovku. Trochu hmoty, již v noci vzal v domě inženýrově, leželo tu v malé hromádce.

Sebral tuto sypkou hmotu a přenesl na stůl.

A opět hledal ztracené věci, třel si čelo, nesní-li, protíral oči, ale marně. Vše, co v noci na sobě měl, zmizelo.

Nutno bylo smířiti se se skutečností a jednati tak, aby mohl opustiti hotel co nejrychleji. Bylo nutno poslati si pro nové prádlo a boty k obchodníkovi a zatím obléci šaty, v nichž přijel.

Dříve však chtěl se agent umýti.

Přistoupil k umývadlu a jal si mydliti nejdříve ruce.

„Avšak co to?“ Ruce byly bílé jako křída a pokryty jemnou korou, jako kdyby kůže byla natřena křídovým nátěrem.

Pohlédl na tělo.

Celé tělo bylo taktéž bílé, jako vytažené z vápna. A tato bílá hmota na kůži nedala se smýti ani vodou ani mýdlem, lpěla na pokožce pevně, avšak byla tak jemná, že dovolovala pórům kožním dýchati.

Detektiv se zhrozil sám sebe. Pohlédl do zrcadla zoufale, a hle, obličej, hlava a krk bílé nebyly.

To ho trochu uklidnilo. Pochopil, že ztráta šatů i tato bělost těla jest v úzké souvislosti s tajemnými věcmi v inženýrově domě. O tom všem však nemohl dlouho uvažovati, neboť ještě večer měl dáti šéfu policie informace o inženýrovi. A čas kvapil.

Když byl oblékl nové prádlo, sluhou mu přinesené, obul nové boty a oděl se do šatů, v kterých přijel, sebral bílou hmotu ze záhadného domu do kusu papíru a schoval do kapsy.

Pak uchopil vak a spěchal na nádraží.

Za jeden a půl hodiny nato hlásil se u policejního presidenta. „Nuže, nesete mně žádané informace, pane Kasale," přivítal detektiva president, pohlédl při tom na hodinky a dodal:

„Přicházíte jako vždy, právě v čas vám určený," a očekávaje odpovědi, pohlédl agentovi do obličeje.

„Co jest vám, pane?" připojil ihned překvapen, „že jste tak přepadlý a bledý? Nejste snad nemocen?"

Agent zavrtěl hlavou.

„Jak tedy vypadají ty informace o inženýru Kalistovi, které, jak doufám, řádně jste vyšetřil?" řekl šéf policie a usadiv se, pokynul detektivovi, aby se také posadil.

Agent si sedl, vytáhl zápisník a četl z něj vše, co mu o inženýrovi bylo řečeno v Klamu starostou města a ostatními.

President se zájmem naslouchal a nijak čtoucího nevyrušoval, až přečetl vše, co měl zaznamenáno.

„Nu, dobře," řekl potom, „a to jest vše?"

„Nikoli," odvětil tázaný, „to hlavní nutno mně říci ústně."

„Mluvte dále, pane Kasale, poslouchám!"

A detektiv vyprávěl svému představenému dopodrobna vše, co zažil v domě inženýrově od návštěvy u paní až do útěku z domu za noci.

Při líčení tajemných zjevů v oněch dvou místnostech za studovnou inženýrovou, president se zvedl z křesla a jal se procházeti po komnatě, naslouchaje nyní pozorně všemu, co mluvčí tak strašidelně líčil.

Když detektiv ve vyprávění přišel k tomu okamžiku, jak prchal z tmavé zahrady do osvětlených ulic, šéf zastavil se před ním a upřev svůj zrak zpytavě na mluvícího, vyrušil ho z řeči řka:

„Poslyšte, pane Kasale, víte zajisté, co jest to spiritismus, fixní idea, halucinace a podobné věci? Byl

jste a jste ještě nemocen, jak jest viděti a vše, co mně zde nyní povídáte, nemůže býti nic jiného, nežli halucinace vašeho chorobného stavu, ačkoliv se tomu velice divím, znaje vás dobře.“

„Také jsem skoro tak myslel ještě dnes ráno,“ odvětil agent, „když jsem se probudil, nemoha si představiti, že vše, co jsem v noci zažil, mohlo by býti pravdou. Avšak pohleďte, pane presidente, tato věc mne poučila, že jsem neměl ani halucinaci, ani těžký sen, nýbrž že vše jsem skutečně zažil a že vše jest pravda.“

Při těch slovech rozhalil agent kabát, vestu a košili na prsou a presidentovi zjevilo se tělo bílé, jako pokryté jemnou vrstvou bílého prachu.

„Co to znamená?“ tázal se udiveně president, „spadl jste snad do vápna, sádry nebo bílé barvy?“

Detektiv zavrtěl hlavou a vyprávěl celou událost se zmizením prádla, šatů a všeho toho, co na sobě v osudnou noc měl.

Když domluvil, vyňal z kapsy papír, v němž zabalen byl onen prášek, jenž jediný ze všeho zmizelého na pohovce zbyl.

Šéf policie rychlými kroky přecházel zneklidněn místností a nevěděl, co si o celé této věci má mysleti. Znal dobře svého nejlepšího detektiva, který již v nesčetných případech projevil tu největší odvahu a důmysl a nikdy se ničeho nebál.

A nyní mu zcela vážně vypravuje tak podivnou historii, a zdá se býti celý rozrušen a nemocen. Konečně ten záhadný případ se zbělením jeho kůže jest skutečně něco obzvláštního.

Také mu pojednou přišlo na mysl, proč právě sám ministr spravedlnosti dožadoval se rychlých a přesných informací o inženýrovi a ze všeho usoudil, že stojí zde před nějakou velikou záhadou.

Jak tak nervosně přecházel místností, utkvěl jeho zrak na bílé hmotě, na stole v papíru uložené. Hlavou mu bleskla myšlenka, že tato hmota tajiti by mohla ve svém chemickém složení aspoň část záhady, agentem vylíčené.

Zazvonil na sluhu, a když tento vešel, odeslal ho s touto bílou hmotou k policejnímu chemikovi do laboratoře ve spodním patře budovy s rozkazem, aby mu co nejdříve zaslán byl její chemický rozbor.

Netrvalo to ani deset minut a sluha se vrátil s posudkem o odeslané hmotě. Na lístku, jejž podal presidentovi, byla napsána jen tři slova: „obyčejná sůl kuchyňská“.

President odhodil papír s posudkem na stůl a obrátil se k detektivovi se slovy:

„Informace o tomto záhadném inženýru Kalistovi mám podati samému ministru spravedlnosti. Nebyl bych zajisté s to, vylíčiti mu vše tak přesně, jako to můžete učiniti vy, který jste vše sám zažil. – Opovím vás ministru a vy mu vyprávějte vše to, co jste vyprávěl mně. Jaký úsudek o celé věci si učiní a co podnikne, nevím.“

A po těch slovech přistoupil k telefonu, spojil se s ministrem spravedlnosti a ohlásil mu návštěvu detektivovu.

Poté agenta propustil a připomenul mu, aby v ohledu bílého zbarvení pokožky těla vyhledal policejního lékaře.

Druhý den nato zahrčel telefon u ministra financí. Ministr vzal do ruky sluchátko a poslouchal.

Telefonoval ministr spravedlnosti a mezi oběma ministry vedl se následující rozhovor:

„Pane ministře financí, mám čest říci vám svůj úsudek o věci, týkající se inženýra Kalisty, o němž jste mně před třemi dny vypravoval a žádal o vyjádření, co o tom soudím.“

„Nuže, tedy co soudíte, nějaký blázen, že ano?“

„Ze všeho, co vím, soudím, že muž ten nemá o kolečko víc, jak se domníváte, nýbrž aspoň o deset a jest buď nesmírným geniem, anebo bláznem neobyčejně důsledným a moudrým.“

„Říkáte mně úsudek, skládající se ze dvou možností, jež obě jsou však absurdními, pane ministře spravedlnosti. Co si o tom mám mysleti?“

„Jest na vás, pane kolego, co o tom budete souditi vy, až vyslechnete historii detektiva, jenž vyšetřoval charakter, poměry a dům inženýrův. Mohu vám sděliti, že bych byl velice povděčen tomu, kdybych vašeho záhadného muže mohl poznati sám, což, jak doufám, také se co nejdříve stane!“

„Tedy míníte, že člověk ten může hráti v celém tom, mnou vám vylíčeném případě nějakou význačnou roli, a že by snad mohla býti uskutečnitelná aspoň část těch myšlenek, jež u mne projevil?“

„Pochybuji, pane ministře financí. A co o celé záležitosti inženýra Kalisty a případu agenta Kasala možno souditi, nemohu vám říci ani já, ani policejní president, kterému jsem celou tuto věc svěřil.“

„Skutečně podivná historie pane kolego, přiznávám se, že mně počíná vážněji zajímati. Avšak bylo by mně třeba bližších informací, – můžete mně snad tyto sděliti?“

„Neudělím vám je já sám, poněvadž se v celé té spletité události, která se přes včerejší den a noc stala, nevyznám, ale uslyšíte vše z úst samotného detektiva, který vše vyšetřoval.“

Tím rozmluva ministrů končila a ministr financí nezavěsil takořka ještě sluchátko, když mu byl hlášen agent tajné policie Kasal.

Ministr ho ihned předpustil a nyní se odehrávalo znovu vše jako u presidenta policie a ministra

spravedlnosti. Detektiv věrně vyličoval vše, co prožil při vyšetřování osobnosti inženýra Kalisty.

Ministr poslouchal tiše a na tváři Jeho bylo viděti střídání se dojmů a pochybností. Zvědavostí puzen požádal agenta, aby mu ukázal ono bílé zabarvení těla, které mu po oné záhadné příhodě zůstalo. Agent mu vyhověl.

„Bylo by snad možno zjistiti lékařsky nebo cestou chemickou v čem spočívá původ tohoto bílého prachu na vaší pokožce,“ pravil agentovi, „a pak by bylo možno přijíti snad na stopu i ostatnímu tajemství. Ostatně o všem tom bude nám moci zajisté pověděti něco bližšího inženýr Kalista sám, o což se již stará ministr spravedlnosti.“

„Byl jsem u lékařů a chemikové zkoušejí tuto látku na mém těle,“ odvětil agent, „ale žádný nedovede věc tu vysvětliti. Cítím, jak pod touto bílou korou tělo slábne, krev pomaleji koluje a srdce časem neklidně tepe. Zmocňuje se mě čím dále tím více jakási slabost a únava tak, že ustavičně spánek na mě naléhá a sním jako kuřák opia. Užívám všemožných lékaři a chemiky předepsaných koupelí a to po celou dnešní noc, avšak marně, nic nedovede bílou hmotu rozpustiti. Nepomůže-li mně v brzku inženýr Kalista sám, zahynu jistě, jsa snad otráven. Hrozněji působí na mne však představy a děsné vidiny, jež mě stále pronásledují a pod jichž tlakem snad sešílím. Ony hrůzy, jež viděl jsem v černém sklepení za oné strašné noci, zabijí mojí duši, vůli i rozum.“

„A co to bylo za obraz, jenž se vám naskytl při pohledu do oněch, vámi popisovaných žlabů,“ tázal se ministr pln zvědavosti.

„Ach, to nemohu říci nikomu a neřekl jsem to ani panu presidentovi ani panu ministru spravedlnosti prostě proto, že to říci a vylíčiti nelze i kdybych chtěl. Nemohu přes veškeré úsilí své vůle ani nic o obraze

tom říci ani napsati, neboť jakmile snažím se v té věci začíti, mozková činnost moje vypoví službu a já jako bych v tom okamžiku sám ani neexistoval. Cítím, že žiji, vidím, slyším i mluvím, avšak to jako mimo sebe. To trvá tak dlouho, pokud jakési vyšší rozhodnutí, stojící mimo mne nepřivede moje myšlení na jiný směr. Jsem snad hypnotisován nebo zbaven vůle v tom případě, nebo něco podobného a tuším, že spěji ke konci. Takový vliv měly na mě události oné noci a jsem nyní přesvědčen, že výstraha na oné světélkující tabulce, na dveřích světelného sálu umístěná, mluvila pravdu. Spěji vstříc ku zkáze těla i ducha."

Při těchto naříkavých slovech ještě nedávno silného, neohroženého a mužného detektiva, ministra projelo mrazení. Představil si, že všeho toho, nepřímo, vinen jest muž, jenž před několika dny stál před ním, zde na témž místě jako zničený agent. A představa člověka toho vystoupila živě před jeho očima. Dle jeho úsudku a po tom co slyšel z úst detektivových o líčení charakteru inženýrova vážnými lidmi města, nabyl přesvědčení, že Kalista jest jakýsi geniální mag, pěstující tajnou vědu a skrývající se s tím před lidmi.

Ostatně tohoto úsudku nemohl se zbaviti právě tak president policie jako ministr spravedlnosti. Bylo nesporno, že muž tento bude dán pod policejní dohled a jeho experimenty prohlédnuty. Co se jeho řeči při první návštěvě týkalo, to pokládal ministr za utopii člověka vzdělaného a poctivého sice, ale pobloudilého.

Po krátké rozmluvě, která ještě mezi ministrem a detektivem následovala, byl agent propuštěn s přáním brzkého uzdravení.

Detektiv se poroučel a zvolna odešel, potáceje se jako třtina.

Za deset dní na to byl mrtev.

Nikdo mu nemohl pomoci a tak zmocňovalo se ho tiché šílenství čím dále tím více, až jednoho dne se ze

spánku, do kterého teď upadal ustavičně, neprobudil vůbec.

Odešel, aniž by slovo tajemství z oné hrozné noci v černém sklepení inženýrova domu, přešlo přes jeho rty.

Tajemství to zjeviti měla teprve budoucnost, v okamžiku pro lidstvo nejosudnějším.

III.

Zmizení.

Za několik dní po slyšení detektivově u obou ministrů rozrušeno bylo město Klam neočekávanými událostmi.

Státní policie a četnictvo přijelo zatknouti inženýra Kalistu a prohlédnouti jeho dům.

Když policejní orgány přišly k domu inženýrovu, byl dům zamčený a na ustavičné zvonění nikdo se neozýval. Nikdo také z okolí, a obyvatel města nevěděl, jsou-li inženýrovy doma nebo ne, neboť celý minulý den žádný z nich nebyl viděn.

Policii nezbývalo nic jiného, než-li dům otevříti násilím. Zavolán zámečník, který domovní dvéře otevřel a policejní komisař s detektivy vešel dovnitř.

Všecky dvéře v domě byly otevřeny a celý dům byl v úplném pořádku tak, jak byl za přítomnosti majitele a jeho rodiny. Ničím nebylo hnuto, ale rodiny inženýrovy ani staré služebné zde nebylo.

Zmizeli.

Když policie učinila tento objev, prohlédla všecky místnosti a kouty obytného domu avšak nenašla nic pozoruhodného. Vše bylo na svém místě, uklizeno a čisto a i lůžka v ložnici byla nedotčena. Šatníky i prádelníky byly plny šatstva a prádla a bylo tedy patrno, že obyvatelé odcestovali, aniž by sebou vzali to nejpotřebnější. Dle toho se mohlo souditi, že neodešli daleko, že snad byli někde na blízku a brzy se vrátí.

Avšak vyšší rozkaz zněl, prohlédnouti vše ihned a v každém případě. Nemohl tudíž komisař dělati nic jiného, nežli zahájiti prohlídku ihned, třeba bez přítomnosti rodiny.

Mezi tím pátralo se po inženýrovi všude.

Když byly zběžně prohlédnuty místnosti obytného domu, komisař zanechal tam několik mužů, aby prohlíželi nábytek a zásuvky a vše, co vzbudí pozornost, hromadili na stůl salonu.

Sám s detektivy sešel do přízemí a hledal dveře do dvorního křídla, k inženýrovým pracovnám.

Komisař znal celou událost agentem Kasalem v domě prožitou a měl od toho náčrtky celého domu i místností pokud je tento prošel a si zapamatoval.

S pochopitelnou tedy zvědavostí zíral k dvornímu křídlu domu, ale zároveň byl odhodlán postupovati obezřele, aby sám i jeho mužstvo neutrpělo nějaké pohromy, podobné snad té, jaká potkala jejich druha v povolání.

Spojovací dvéře do dvorního křídla umístěny byly v jedné stěně chodby, při jejím konci v přízemí.

Komisař a deset jeho mužů stanulo před těmito dveřmi. Osm jiných mužů rozestaveno bylo venku kolem celého obdélníku budovy pracoven.

Když komisař zastavil se před dveřmi, udělil mužstvu rozkaz, aby postupovalo opatrně a co možno ničeho se nedotýkalo předem, než-li sám dovolí. Bál se o své mužstvo z toho důvodu, aby snad nějakým proudem elektrickým, výbuchem neb chemikáliemi nebylo raněno neb zabito.

Potom přikročil ke dveřím a zaklepal.

Nic se neozvalo.

Uchopil opatrně za kliku a dvéře se otevřely; byly volné.

Vešel s mužstvem dovnitř, do další chodby, jež končila předsíňkou. V této předsíni byly železné dvéře vedoucí dále k pracovnám.

I ty byly otevřeny a za nimi objevila se ona chodba, do které se dostal detektiv Kasal z půdy. Zde byly ony dvoje železné dvéře, z nichž jedny paklíči otevřel.

A hle, nyní byly otevřeny oboje.

Detektivové vstoupili do předsíňky, kde dříve bylo jakési skladiště hmot s poličkami, jak udával Kasal.

Nebylo tam ničeho kromě holých zdí!

Tyto nezamčené dvéře v chodbě, a tato prázdná předsíňka naplňovaly komisaře podivením. Dal otevříti vždy okna místnosti, do které se vešlo a jasné světlo zatopilo prostory.

Stanuli před dveřmi do studovny. Vzal za kliku a dveře se zcela lehce a tiše otevřely. Vstoupili do veliké, klenuté místnosti, jež měla býti vyplněna nábytkem a knihami.

Nebylo tam nic z toho. Vše bylo prázdné a pusté.

Komisař udiven postupoval dále.

Všecky dvéře byly otevřené. Na dveřích v předsíni u světelného sálu nebyla žádná tabulka ba ani stopy po ní.

A světelný kdysi sál, v němž prožil Kasal tolik dojmů, byl velikou, klenutou místností o cihelné dlažbě a obílených, holých stěnách. Ni kouska drátu, třeba přetrženého neb uvolněného nebylo viděti na stěnách neb stropě, z čehož by se souditi mohlo na vedení elektrického proudu. Nikde nebylo ničeho.

Překvapeni zírali detektivové jeden na druhého a jejich ústa se křivily v posměšný úsměv. Sám komisař byl v rozpacích, co to všecko znamená.

Prohlédli předsíň před sklepem i veliký sklep sám a všude bylo pusto a prázdno. Ani ponětí nebylo nikde o všem tom, co nešťastný Kasal v neblahé noci zde viděl.

Tak prohledali celý dům od střechy až po základy, ale mimo pár kusů starého haraburdí pod střechou, všecko bylo jako když vymete, úplně prázdné.

Na půdě pod oknem stála ještě o zeď opřená přestřižená mříž a okno dosud nezavřené jevilo stopy detektivova dláta.

Ve sklepě pak ležel jeho revolver, jejž komisař vzal a uschoval.

Co bylo detektivům divné, bylo to, že ani jeden drát elektrického vedení nikde spatřen nebyl, ani sledu po něm. A přece v laboratoři chemika a fysika elektřina jest takořka nezbytná. Město samo mohlo elektrický proud dodávati, majíc svou elektrárnu.

Detektivové prohlížející zásuvky v obytném domě taktéž nic pozoruhodného nenašli, a tak celá prohlídka domu skončila na prázdno.

Když o všem byl sepsán protokol za přítomnosti starosty města a úředníka hejtmanství, byl dům opět zamčen a policie i četnictvo odjelo, zanechávajíc v městě nebývalý rozruch.

U opuštěného domu inženýrova ponecháni byli čtyři agenti, aby se v hlídání střídali a ihned mohli sděliti komisařovi, kdyby se někdo z rodiny inženýrovy objevil.

Komisař sám zůstal v městě, aby s místními úřady zahájil pátrání po zmizelých.

Avšak uplynul týden a nic se nezměnilo. Samo pátrání po uprchlících nemělo výsledků a tak se vše přeneslo na státní policii v hlavním městě, která zahájila usilovnou honbu za zmizelými, zde i za hranicemi.

Avšak také bez výsledku. Ni jediná stopa se nenašla, která by nasvědčovala, jak a kam inženýr s rodinou zmizeli.

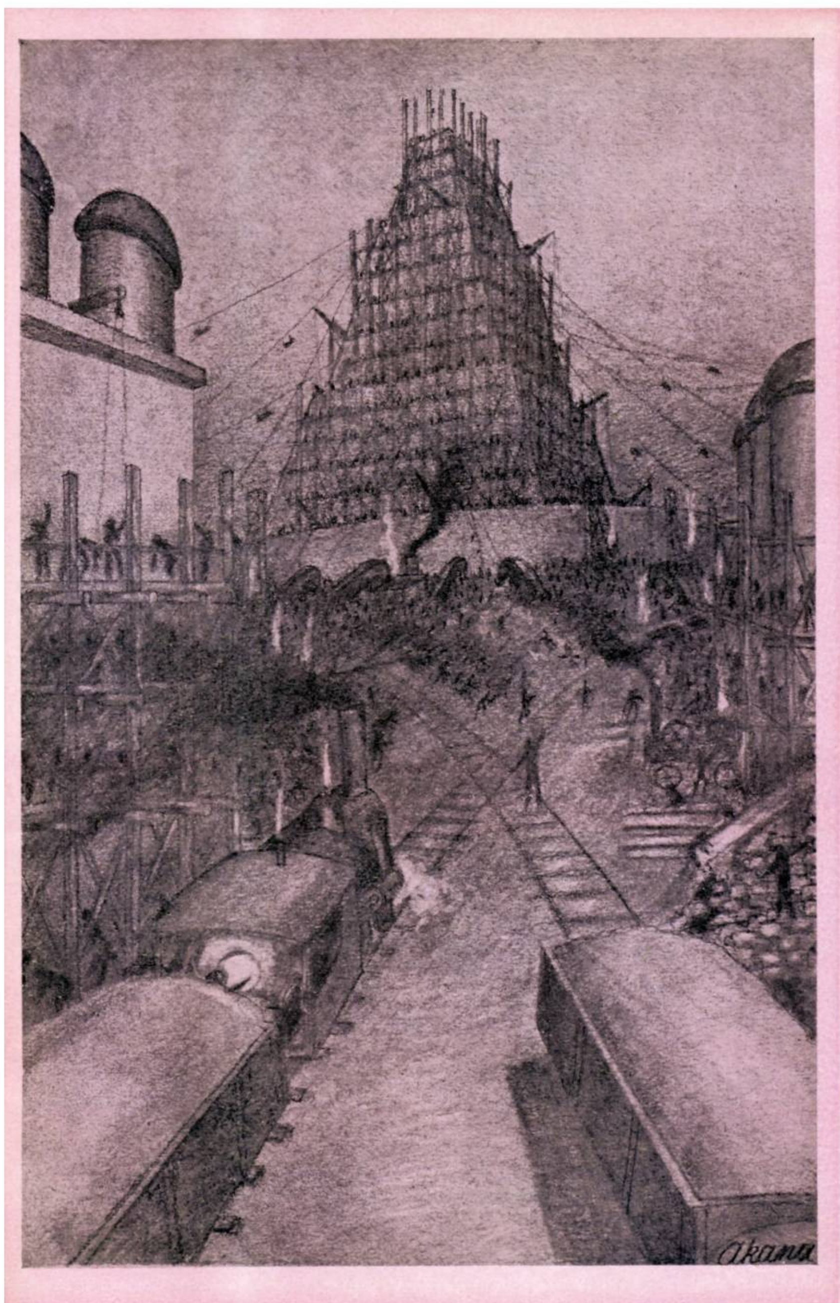
Za čtrnáct dní po prohlídce domu policií, prohlásil notář města Klamu, že z rozkazu inženýra Kalisty, již

před delší dobou u něj uloženého, má v případě čtrnáctidenní neomluvené nepřítomnosti jeho a jeho rodiny, připadnouti dům se vším, co v něm se nalézá, dobročinným účelům.

Uplynul měsíc, dva i tři a po inženýrovi, jeho manželce, dceři a staré služce nebylo ani slechu.

Zmizeli záhadně neznámo jak a kam.

Akana

IV.

Podivné události.

Mezitím co se po zmizelém inženýru Kalistovy usilovně pátralo na všech stranách, finanční kruhy pražské počaly jeviti nervosní neklid.

U různých bank deponovány byly obrovské vklady na jméno Verus, a to hlavně bankou anglo-čínskou. Mimo to objevilo se v Praze několik záhadných cizinců, kteří prostřednictvím bank a realitních ústavů zakoupiti hleděli veliké komplexy pozemků, v bezprostřední blízkosti hlavního města.

Následkem toho ceny pozemků stoupaly tak rapidně, že již nebylo ani možno pomysliti na soukromé zakoupení objektů.

Stavební ruch zanikal a kompetentní úřady, hlavně magistrát města Prahy, byly se všech stran naléhavě žádány, aby tomuto nevídanému zvyšování cen stavebních míst učinily přítrž.

Avšak veškeré takové žádosti, stížnosti a dovolávání se úřadů neměly významu, neboť se dosud nikde nic neprodalo a jen na základě poptávek ceny hnaly se do výše.

Za nedlouho počaly veřejností proskakovati pověsti, že cizí, finančně velice silná společnost, v níž jest hlavním činitelem Čech, kupuje veškeré pozemky na Bílé hoře a kolem ní do veliké vzdálenosti.

Tyto pověsti se po čase potvrdily, když dotyčná společnost počala v té věci jednati s magistrátem.

Veškerá veřejnost a všecky časopisy jevily na této záležitosti veliký zájem, hlavně z té příčiny, že Bílá hora, neblahý památník neštěstí národa českého měl přejíti v cizí ruce.

Polemiky o tom vedly se dlouho a na magistrát naléháno se všech stran, aby zcizení takového, pro národ významného místa nedopustil.

A tu magistrát města Prahy vydal ve věci té jednoho dne následující prohlášení:

Obyvatelstvu města Prahy a republiky.

Aby zachován byl klid na všech stranách a aby každý určitě znal, oč se jedná v záležitosti koupě pozemků na Bílé hoře a v širokém okolí, oznamuje magistrát města Prahy následující:

1. Finančně velice silná společnost ovládaná českým kapitálem koupiti chce Bílou horu a pozemky kolem ní v širokém okruhu se nalézající.

2. Za pozemky tyto nabízena jest cena taková, že snad by této výše nedosáhly jmenované pozemky ani za dobu sto let, při velikém rozvoji hlavního města. Nelze tudíž nutiti jednotlivé majitele, aby pozemků za tak výhodnou cenu neprodávali.

3. Městu Praze udělen byl onou finanční společností dar 100 milionů na humanitní a lidstvu nejprospěšnější účely, aby se příkře proti zamýšlené koupi nestavělo bezdůvodně.

4. Společnost pozemky kupující prohlásila, že jest v jejím zájmu, aby z Bílé hory, jež jest trpkým památníkem neštěstí národa českého, učinila nesmrtelný a v dějinách lidstva nebývalý památník, nejen ducha národa českého ale i lidstva vůbec.

5. Pozemky tyto nebudou zastavěny žádnými továrnami, nebo takovými objekty, které by byly městu Praze na závadu ať po stránce zdravotnické nebo esthetické.

Naopak, celá Bílá hora a širé její okolí upraveno bude jako město mohutných budov, bělohorské pláni dominujících a sady protkaných.

Toliko přístup do některých částí těchto objektů bude omezen.

Za to poskytován bude jmenovanou společností každoročně městu Praze a přilehlým k Bílé hoře obcím poplatek 20 milionů na potřeby města a okolních obcí.

Vyhrazuje si však, aby veškeré obyvatelstvo Prahy a širokého okolí nezneklidňovalo práce, jež díti se budou na uvedených místech, aby v ničem uvedené společnosti nepřekáželo, k cizincům chovalo se vlídně a nepochybovalo, že jedná se zde o věc prospěšnou všem, národu i republice.

Podepsán magistrát hlav. města Prahy.

Toto prohlášení vzato bylo veřejností na vědomí různě. Někteří vše schvalovali, někteří byli jako vždy proti a konečně mnoho bylo těch, kteří chtěli věděti předem, co to bude a jak to bude, ohrazovali se proti částečné nepřístupnosti některých míst atd.

Avšak přes všechny takové názory veřejnosti stalo se konečně, že Bílá hora se všemi okolními pozemky do veliké rozlohy, stala se majetkem oné společnosti za horentní cenu několika set milionů. Tento obnos vyplacen byl v hotovosti prostřednictvím anglo-čínské banky a smlouva podepsána zástupci jedince jménem Verus.

Rozumí se samo sebou, že tisk a veřejné mínění zabývaly se touto sensační záležitostí horečně a Praha žila v debatách a novinářsky pouze pod dojmy této události.

Jakmile koupě pozemků byla uzavřena, počalo se v Praze objevovati mnoho cizinců všech možných národností a plemen. I mnoho exotických hostů

přijíždělo do Prahy, mezi nimiž viděti bylo tváře černé, hnědé, žluté i všeliké smíšeniny těchto barev.

Vše to ovšem stupňovalo zvědavost obyvatelstva, a to nejen Prahy a okolí, ale i celé republiky. Různé dohady, pověsti, sensační předpoklady, kolovaly mezi lidem a v novinách, avšak nikdo, ba ani magistrát nemohl s určitostí říci, co se bude díti a proč vše tak jest.

I cizina jevila o tuto záležitost veliký zájem, avšak ani odtamtud nic jasnějšího do Prahy nepronikló.

A tak se vědělo jen, že se na Bílé hoře a v okolí bude něco velkolepého stavěti, co nebude v rozporu se zájmy a předpisy stavebními, zdravotními a bezpečnostními, avšak co to má býti, nevěděl nikdo. Že za takových okolností zvědavost lidská vymrskávána byla do krajnosti, jest na bíle dni, tím spíše, když se seznalo, že ony návštěvy cizinců s celou záležitostí úzce souvisejí.

Proto Praha žila od nynějška v horečném napětí a nedočkavosti.

Po uplynutí několika dnů od podepsání kupních smluv pozemkových a po odbytí všech obvyklých úředních formalit, polepeny byly návěstní tabule pražské výzvou k inženýrům, architektům, stavitelům a dělnictvu, aby se hlásili o práci na bělohorské pláni.

Veliké zástupy pracovníků všech kategorií hrnuly se k Bílé hoře, kde mezitím již nesčetné spousty povozů a automobilů navážely se všech stran nejrůznější stavební hmoty. Narychlo, takřka přes noc postavené dřevěné budovy opatřeny byly vším potřebným a ke stolům zasedl vybraný technický a administrativní personál pro stavbu, jíž co do kolosálnosti nemělo býti v světě rovno.

Dělnictvo přijímáno v masách, opatřováno nástroji a ihned odváděno na práci k místům, jež v prvé řadě bylo nutno upraviti pro práci strojů.

Veškeré tyto práce vedl a řídil neznámý cizinec, mluvící anglicky, jenž měl k ruce tlumočníky a české inženýry ovládající angličtinu.

Tohoto vrchního ředitele práce nazývali ostatní cizinci, jichž stále více přijíždělo, „mistrem západu“, a jak se zdálo, měl tento muž při celém podniku neobmezenou moc.

Byl to člověk asi 501etý, vysoké kostnaté postavy, žlutých lící, s ohnivým okem, před jehož pohledem každý mimoděk se zachvěl.

Tváře jeho byly vpadlé, s vynikajícími lícními kostmi, a brada byla mohutná a široká. Orlí nos byl při konci široký s velikými chřípěmi a nad ním klenulo se vysoké a široké čelo, hladké, jako z vosku.

Prořídlé již vlasy, kdysi černé, jevily veliký sklon k úplnému zešedivění.

Povaha muže toho byla tvrdá a rázná, jako ocel, avšak dobrotivá a laskavá. Slovo jím vyřčené nikdy nebylo zbytečné, rozkaz jeho slovy krátkými vyslovený zněl jako žádost, ale zase tak, že nemohlo býti oproti němu odporu.

Mluvil málo a jen tolik, co nutně bylo třeba v práci. Mimo práci na stavbě uchyloval se do soukromí a pracoval v samotě větší část noci. Jinak nestýkal se s nikým.

Byla to osoba záhadná a pocit neurčitého strachu vzbuzující. Odkud jest, jaké jest národnosti a povolání, neznal nikdo.

Jemu jedině známy byly veškeré plány a detaily, dle kterých se vše stavět mělo, neboť těchto plánů neviděl dosud a ještě potom nikdo. Vše dělalo se po částech, na které nákresy vypracovali záhadní ředitelovi cizinci. Muži tito pracovali ve dne v noci ve svých, od ostatních techniků oddělených místnostech a jednotlivé práce přidělovali pak k provedení domácím lidem.

Tak se znala ta i ona věc či část celku, ale k čemu má sloužiti, a co to bude, nedovedl uhádnouti nikdo tím spíše, že vše bylo tak neobvyklé a podivné, že neodpovídalo ničemu dosud stávajícímu.

Za vedení tohoto ředitele, zvaného „mistr západu“, proměnila se v krátkém čase bělohorská pláň v mraveniště. Veškeré cesty se všech stran k Bílé hoře vedoucí zaplněny byly nákladními povozy a automobily, pohybujícími se jako nekonečné pásy tam a zpět. A tyto povozy svážely veškerý myslitelný stavební materiál, s počátku dříví a prkna, pak kolejnice, pražce, kámen, vápno, cihly, cement, písek, železo a různé pracovní náčiní. Mezi těmito povozy a auty těžce a řinčivě pohybovaly se dopředu lokomobily, parní válce, tankové bagry i džberová rýpadla ohromné váhy.

Staveniště samo pokryto bylo mraky lidu pracujícího i ohromnými hromadami nakupených hmot. Do široké rozlohy od nejvyššího bodu Bílé hory rozbíhalo se toto lidské mraveniště, a země se otřásala od úderů motyk a nárazů pracovních strojů.

Zde skláněla svá nestvůrná, mohutná ramena, zakončená chapadlem obrovská parní rýčová rýpadla, vyrývající a přemísťující v minutě několik kubických metrů země. Tam veliké bagry hloubily hluboké příkopy a nakládaly zemi na vozy, tažené šupějícími a dýmajícími lokomotivami, jež se hadovitě proplétaly vší tou změtí hlíny, kamene, pytlů cementu, železa a dříví.

Rachot, hlomoz, hukot, řinkot, sténání železa a páry, pískat parních píšťal a výfuků, nárazy motyk, lopat a seker s voláním rozkazů naplňovaly celý ten prostor nad Prahou. A do atmosféry tímto pracovním rykem prosycené stoupaly k oblakům sloupy prachu a kouře od hřmotících strojů, až zahalovaly tuto kdysi neblahou pláň v hustou, dusivou mlhu.

Když pak nastal večer a noc, nesčetná elektrická světla zazářila nad vší tou prací, a pozorovateli mohlo se zdáti, že není možno vyznati se v určité práci a za určitým cílem konané ve vší té směsici světla, černých stínů nestvůrných strojů a lidského hemžení.

A přece i za této noční práce, kterou konala druhá a třetí směna dělníků, vše šlo svým tempem jako za dne. Za takových nocí mohlo se zdáti člověku, pohlížejícímu v ta místa z dálky, že zde vypukl požár, jehož záře obráží se v oblacích. Tolik světla nahromaděno bylo nad staveništěm po celé rozloze, aby se za noci pracovati mohlo jako ve dne.

Tak za několik dní, takřka před zraky obyvatel, vystavěny byly veliké dřevěné budovy pro kanceláře, skladiště, strojovny, elektrárnu, kovárny, dílny dřevoobráběcí a obytné budovy pro cizí úřednictvo, technický personál a dělnictvo.

Veliké a pěkně zařízené kuchyně s jídelnami vařily pro všechny pracovníky dobrou stravu, a to dle národností a jich zvyklostí. Rovněž místnosti pro oddech, koupelny a umývárny byly zde zařízeny s veškerou pečlivostí.

Veškeré třídy pracujících dostávaly plat takový, že mohly býti úplně spokojeny a také žádný z pracujících, ať již duševně nebo tělesně, ni slovem si v té věci neposteskl. Pracovati musil každý bezpodmínečně po čas vykázaný a tak, aby vykonal to dosti málo, co se od něho žádalo.

Za takového stavu věcí pracovalo v té době, to jest začátkem září na pláni bělohorské 50 tisíc dělníků a 6 set inženýrů a stavitelů tak, že práce šla letem vpřed.

Z Prahy a okolí i z celé republiky přicházely davy lidí shlédnouti tuto velkolepou práci a žádný jim přístupu nebránil, pokud nepřekážely práci a nebylo to na újmu věci samé.

I z cizích zemí přijížděli mnozí shlédnouti tuto tajuplnou práci, neboť cizina a hlavně sousední státy se obávaly, aby zde nebylo budováno něco, co mělo býti před nimi skryto a jim snad nebezpečno.

Avšak záhada účelu vší této práce zůstávala stále nerozřešena. Dotazovaní inženýři a stavitelé, na podniku pracující, nemohli říci nic, poněvadž taktéž nic nevěděli. Jen to mohli sděliti, že plány některých budov vykazují charakter jakýchsi vysokých skladišť nebo sil ohromné velikosti, jiné, kruhovité kobky, jakoby klášterní, anebo zase že některé budovy řešeny jsou jako obrovské oranžérie nebo zimní zahrady. Co za zvláštní věc udávali, bylo to, že všecky ty budovy a místnosti jsou betonové, nadobyčej vysoké a bez jakýchkoli otvorů okenních.

Kromě takovýchto objektů stavěla se i celá řada budov obytných, a to na okraji celého staveniště bělohorského. Tak měly zde státi domy ve slohu indickém, čínském, japonském, tureckém, španělském, norském, jihoamerickém, ruském a vůbec v rázu takřka všech plemen a mocných národů. Ba i pro černochy, indiány a eskymáky měly zde býti příbytky vyhovující jejich způsobu života.

Ve středu celého staveniště, na nejvyšším bodě Bílé hory, ponecháno však bylo v plánech volné místo veliké rozlohy, jež se právě obehnávalo silnou, 20 metrů vysokou, kruhovou zdí betonovou. Průměr tohoto místa mezi zdí měřil přes 400 metrů.

To bylo vše, co se o stavbě bělohorské znalo a co proniklo do veřejnosti.

Zvědavost obyvatelstva Prahy, sledujícího postup stavebních prací, těmito poznatky uspokojena nebyla. Když přetřeseny byly tiskem i veřejností všechny možné dohady, předpoklady a hádanky o účelu stavby marně, Praha mezitím, co všichni pracovníci pracovali na společném díle bělohorském s láskou a hrdostí, že

tvoří něco velkolepého a tajemného, vrhla se jako vždy za podobných okolností na vtipkování a zesměšňování této mohutné práce.

Vtipů a posměšků takých byly plny satyrické časopisy a i mezi lidem kolovaly různé ironické průpovídky a rčení na stavbu „neznámo čeho“.

I v divadlech lehčího genru hrály se kusy, obírající se otázkou bělohorskou po stránce humoru a vtipu.

A tak velká, neznámá věc, jež se budovala nad samotnou metropolí a jež kvapně vztyčovala se námahou tisíců, mozků a paží, stala se v té době pro obyvatelstvo něčím směšným, protože neznámým.

To stálo za vtip, baviti se tím, že nějaký záhadný cizinec buduje nad jejich hlavami ohromnou, neznámou věc, zajisté dalekosáhlého významu, kdyžtě bude státi miliardy.

O tom, co se nezná a nechápe brzy, chvíli se uvažuje, a když se věci lehce nepřijde na kloub, a nelze ji všedním rozumem proniknouti, ponechá se nadále bez zvláštního zájmu, aby jako věc, namáhající mozek, a nejsouc hned na snadě, neunavovala.

A tak na Bílé hoře se usilovně pracovalo na něčem velkolepém, neznámém, o čemž se nevědělo, přinese-li to užitek nebo zkázu, a dole lid se bavil vtipy na něco, co znamenalo pro něj zkázu.

Veliký příliv peněz do pražských bank z ciziny pro Verusovou společnost působil neklid a obavy v kruzích finančních. Následkem veliké spotřeby hmot pro stavby bělohorské a velikého odbytu pracovních strojů, stoupaly ceny těchto rapidně.

Veliká zaměstnanost dělnictva na Bílé hoře způsobila úplný nedostatek dělnictva pro práce jiné, ale jinak pro Prahu práce pro Verusovou společnost znamenala mnoho dobrého.

Dobře placené úřednictvo a dělnictvo pozdvihlo ruch pražského normálního života a obchody i všecky

živnosti a podniky na konsumentech závislé, vykazovaly neobvyklý vzestup. Dar Verusovy společnosti Praze byl pro zmírnění bídy a pomoc slabým a tak bída zmizela z ulic města.

Bohatství počalo se pozvolna hromaditi v hlavním městě republiky a toto stávalo se čím dále tím více městem, blížícím se svým životem k metropolím velkých států.

Množství cizinců, příslušníků takořka všech národů světa zpestřovalo kdysi všední ráz Prahy. A cizinci tito přinášeli nejen peníze a různé, dosud zde nevídané produkty a věci, ale i ukázky života a zvyků svých národů a plemen.

Na druhé straně všechen tento příliv cizího kapitálu hrozil býti republice osudným, což velmi záhy postřehli povolaní činitelé. Mimo toho velikou spotřebou hmot, stoupla cena jejich tak, a objevil se jich takový nedostatek, že soukromé stavební podnikání bylo tím katastrofálně ohroženo. Tím ocitla se Praha v tísnivé situaci jak po stránce otázky finanční, tak i po stránce zastavení stavebního ruchu a časopisy všech směrů počaly se touto neblahou otázkou intensivně zabývati. I povolané kruhy úřední jednaly o těchto ožehavých záležitostech a hleděly najíti z nastávající kalamity východisko.

Když takové úvahy, debaty a snahy o vybřednutí z tíživé této situace dosáhly svého vrchole, dostavili se k ministru financí zástupci anglo-čínské banky v Londýně a složili k rukám jeho šek na jednu miliardu.

Obnosu toho mělo býti použito na vyrovnání všech nesrovnalostí, vzniklých v městě a republice podniky Verusovy společnosti. Zároveň prohlášeno, že obnos tento jest týž, který inženýr Anselm Kalista za návštěvy u ministra financí, republice slíbil.

Překvapení ministra po tomto prohlášení bylo hrozné.

Nyní bylo mu jasno, že vše to, co se na Bílé hoře podniká, jakož i vše co s tímto souvisí, jest nerozlučně spojeno s akcí inženýra Kalisty, před několika měsíci jím samým jemu hlášenou.

Ministr vzpomněl si na vše, co tehda mu inženýrem praveno bylo a co pokládal za fantasii blázna, na jeho charakter, zmizení a historii s detektivem a celou jeho bytost proniklo mrazení a hrůza.

Byla-li by jen setina toho, co inženýr tenkráte pravil pravda, uvažoval, pak stojíme před něčím, co svět dosud nezažil, neviděl a nechápe. A že veliká část pravdy v inženýrových slovech byla, toho důkaz měl nyní zde neklamný.

Obrovská miliardová práce provádí se na Bílé hoře a zde jest slíbená miliarda od člověka, jenž jak vyšetřeno bylo, nebyl před několika měsíci ani milionářem ani bláznem.

Ze všeho toho zatočila se ministrovi hlava a letmý pohled do budoucnosti, za předpovědí inženýrových zdál se mu býti strašným. Tušil, že stojí nejen on, ale i republika a celý svět před něčím záhadným a hrozným, aniž by chápal čím.

Jedna miliarda pro republiku byl obnos, jenž její finance mohl již přivésti z rovnováhy a to k jejímu velikému prospěchu.

Veškeré vyptávání se úředníků anglo-čínské banky, ředitelstva teta banky i všude jinde po inženýrovi Kalistovi vyznělo na prázdno. Nikdo z nich ho neznal, nikdo nevěděl kde se zdržuje a co dělá.

Veškerou akci se stavbou v Praze spojenou a její financování prováděla anglo-čínská banka v Londýně, na příkaz americko-indické společnosti, ovládající obrovské kapitály a zastoupené člověkem jménem Verus.

Jiného nemohly se vládní kruhy republiky dověděti nic, mimo toho, že tento kapitál jest nadpolovičně český, patřící Čechovi zvanému Verus.

Jakým způsobem však mohl takový nesmírný kapitál přejíti za hranicemi nenápadně do českých rukou, zůstávalo nerozřešitelnou hádankou.

V republice vzbudila tato záležitost se splátkou jedné miliardy, související s inženýrem Kalistou, sensaci a zděšení. Vše co druhdy bylo známo o aféře detektiva Kasala a zmizení inženýrově, ožilo znovu mnohem intensivněji. Noviny pomíjejíce nyní takořka všecky ostatní události, zabývaly se pouze touto, příkladu nemající záhadou. Všelijaké dohady a obavy vynořovaly se přes noc ve sloupcích novin horečně čtenj7ch.

Fantasie, nejen obyvatel republiky, ale i za hranicemi pracovala neobmezené. Nejnemožnější účely a plány připisovány akci Verusovy společnosti a voláno i po tom, aby vláda ihned podniky tyto zastavila.

Avšak stát, ani město Praha neměly k tomu příčiny, naopak, veškeré dosavadní jednání Verusovy společnosti přineslo a přinášelo nejen státu, ale i občanstvu takový prospěch, o jakém se před časem nikomu v republice nesnilo.

Z rozhovoru mezi ministrem financí a inženýrem Kalistou před časem se odhravšího a dosud tajeného, proniklo přece sem tam něco do veřejnosti. A toto dosti málo co bylo z rozhovoru toho známo, překrucováno a vykládáno bylo lidmi všelijak, tak, že ze všeho vznikl chaos těch nejdivočejších a nejhrůznějších pověstí a bájí.

Záhadná osobnost Kalistova, příhoda a nevysvětlitelná smrt detektivova, neobyčejnost pracoven inženýrových a zmizení jeho takořka větrem,

se vším, beze stopy, dodávaly fantasii lidu živinu, jež kypěla jako kvasnice v zahřáté nádobě.

Praha i republika zmítaly se pod tím vším v neklidu, obavách a horečce a cizina okem argusovým hleděla na vše to, co se v republice děje v tomto směru, znepokojená a zvědavá.

Za těchto všech událostí pracovalo se na Bílé hoře o překot.

Vše rostlo jako z vody.

Na nejvyšším místě hory vybudována zeď 20 metrů vysoká a 4 metry tlustá v okruhu čtyř set metrů. Do prostoru mezi touto zdí vozeno po zemi i dopravováno lanovými drahami spousta stavebního materiálu.

Sta snědých dělníků, Indů, pracovalo v této kolosální ohradě, usilovně, rychle a mlčelivě, pod vedením svých vůdců. Za postupu stavby uvnitř ohradní zdi, hlídáno bylo okolí mnoha tmavými, nemluvnými strážci, kteří žádnému cizinci nedovolili přístupu.

Vše dělo se skrytě, tajemně a úzkostlivě, avšak nadobyčej rychle.

Za několik neděl bylo viděti zdvihati se ze středu zdí obehnaného prostoru, masivní těleso, jakési věže širokého průřezu, rapidně rostoucí. Na tomto mohutném spodku stavby věže, jakoby věže babylonské, hemžila se v rychlém pohybu spousta černých, pracujících těl.

Mohlo by se zdáti, že zde novověký Cheops staví pyramidu pro všechny věky, svými Ethiopy. Za noční práce, tato pyramida zdvihající se vysoko k nebi a osvětlena sty světel, zdála se býti neobyčejnou světelnou atrakcí, zbudovanou pro úžas lidí.

A kolem tohoto ohrazeného středu vřela práce na všech stranách šíleným tempem. Hukot a rachocení strojů, valící se k nebi dým a mraky páry, chaos pracovníků, křik, volání a dunění úderů nástrojů činily

z místa toho dílnu Vulkánovu. Vše se pohybovalo, chodilo, běhalo, jezdilo po zemi i na drátěných lanech ve vzduchu, dunělo, hučelo a otřásalo zemí jako vzdálené zemětřesení.

Horká voda strojových kotlů, pára, olej z ložisek stékající a pot dělnictva smáčely přehazovanou zemi, cement i železo tak, že se vše lesklo jako po spadnutí rosy, ovšem ne na dlouho. Desítky ba sta pohybů bylo třeba, nežli se surové hmoty smísily, upravily a uložily definitivně tak, jak toho plány vyžadovaly a jak měly trvale zůstati.

Sty rukou prošla hmota, nežli přivezena byla z místa výroby, zpracována a konečně uložena na místo určení. Sta a tisíce mozků pracovalo nad těmito rukama, aby vytvořilo to, co mělo býti vybudováno jako výsledek velikého mozku jednoho.

A tak pláň bělohorská pokrývala se budovami, jež zdály se býti dohromady velikým městem o mnoho větším prostranství.

Zde týčila se do mračen obrovská budova, jako moderní továrna, avšak bez oken, tam jakási veliká orangerie bez střechy zdvihala své nekryté zdi do prostoru. Pod ní cosi jako klášterní budova se samými malými kobkami, rozprostírala se do veliké šíře a za ní budován objekt podobající se železné huti.

Vysoká a četná síla jako na obilí neb rudu roztroušena byla po celé ploše stavební tu i tam při jednotlivých velkých budovách stojící.

A kolem dokola všeho toho, na nejzazší periferii stavěny domy a vily různých typů a slohů. Mezi nimi pak na vyvýšeném a ku Praze obráceném místě zdvihala se veliká budova jako nějaký rozsáhlý ústav se sály, učebnami a kabinety.

Mnohé z těchto budov spojeny byly se střední, vysokou zdí obehnanou částí, podzemními chodbami a tunely veliké šíře a hloubky.

Na několika místech vrtány do země hluboké šachty jako na dolování uhlí neb stříbrné rudy, ačkoli v místech těch byla pouze skála.

Jak se však očekávalo, že zde bude nějaká továrna, strojírna, výrobárna neb něco podobného, takového nebylo tu nic. Jenom elektrárna pro osvětlování všech objektů a volného prostranství stavěna byla v ústraní a malá vodárna, čerpající vodu z hlubokých studní zařizována v nejnižším místě stanoviště.

Taková byla situace na Bílé hoře, a v postupu práce, když stalo se něco, co by málem ohrozilo pokračování v stavbě úplně.

V.

Duše davu.

V době, co práce na pláni bělohorské kvapně pokračovaly, přijíždělo do Prahy stále více a více cizinců ze všech dílů světa. Žádný nevěděl proč tento příliv cizinců do Prahy tak kvapně vzrůstá a za jakým účelem přijíždějí.

Vědělo se sice, že přítomnost jejich souvisí s podniky Verusovými, poněvadž se žádný z cizinců tím netajil, avšak pravá příčina přítomnosti jejich zůstávala neznáma, neboť o tom nemluvili nikdy.

Všichni tito cizinci, jak se dalo souditi, byli vysoce inteligentní a zámožní a ať již byli kterékoli národnosti neb rasy, chovali se vzorně ve všech směrech. Byli to lidé vážní, málomluvní a čistého typu své rasy. Tak zde byli Indové, Japonci, Číňané, Malajci, černoši, Indiáni a mnoho z těch plemen a míšenců, z nichž skládá se lidstvo celého světa. Všichni nesli sebou příslušnost k Verusově společnosti a tato se také o všecky více nežli otcovsky starala, dávajíc jim vše, co jim bylo třeba podle jejich zvyklostí a charakteru.

Lidé tito vyhýbali se co možno všem bližším stykům s obyvatelstvem, chovajíce se k němu sice s největší zdvořilostí, ale vzdalujíce se důvěrností, a to proto, jak pravili, aby nevzniklo mezi nimi a našinci nedorozumění, nebo nedošlo ke konfliktům nezaviněným.

To vše dráždilo Prahu a neustálá tajemnost všeho co s Verusovou společností souviselo, činila obyvatelstvo nervosním na nejvyšší míru.

Cizina, jsouc sama zneklidněná a chtíc se dověděti něco bližšího o věci, živila svými agenty pochyby a nedůvěru lidu tak, že Praha mrskána jsouc nejistotou, obavami, strachem a neklidem, počala reptati jako židé na poušti.

Různá individua roznášela po městě ty nejznepokojující pověsti, napovídala, že národ i stát jest prodán tajně velkokapitálu neb cizí velmoci, že Praha nechá nad sebou budovati něco, co má býti jejím bičem, že připravují východní státy v srdci Evropy něco pro vpád Asiatů a pod.

Za takových okolností nebylo divu, že obyvatelstva zmocnila se ze všeho panika a hrůza. Na všecky dotazy novin, stran a korporací, vláda a město nemohly odpověděti nic jiného, než-li to, co již předem sdělily a co bylo smlouvami se společností Verusovou uzavřeno.

Avšak lid štván, nevěřil a žádal kategoricky jistotu. Chtěl do detailů znáti vše, co Verusova společnost dělá a obmýšlí, kdo jest Verus, kde jest inženýr Kalista, proč se do Prahy sjíždí cizinci se všech stran světa, zkrátka všecko a jasně.

Na všecky takové otázky ovšem nikde odpovědi nebylo a za stávající situace také nemohlo býti, neboť žádný to nevěděl.

A tu lid všech vrstev a tříd vyšel do ulic. Vyšel štván nejistotou a strachem, aby si třeba násilím vynutil vysvětlení všeho. Nevěřil svým vůdcům, nevěřil zástupcům ve vládě. Myslel a byl přesvědčen, že jest klamán, zaprodán, zrazen za peníze Verusovy. Nepokojné a potutelné živly byly uvolněny a slavily orgie.

Štváči mezi lidem hnali tento na magistrát a vládu a situace stávala se hrozivou. Marně mluvili k lidu poslanci, starosta města i ministři, lid nevěřil a věřiti nechtěl.

„Zastavte práci na Bílé hoře, zbourejte, co jest již postaveno, vraťte úplatkové miliony!“ ozývalo se co chvíli z rozbouřených mas lidu.

„Jsme zaprodáni velkokapitálu, židům a cizí velmoci, svrhněte vládu! Žluté nebezpečí jest bezprostředně v Praze, připravují nás na porážku!“ hučely davy jinde.

Tak a podobně vřelo to na všech místech a vláda stála zde bezmocná a bez rady, jak tomuto spontánnímu hnutí zameziti.

Uznávala, že v jednom směru lid má pravdu, pokud se týče oné tajemnosti podniku Verusova, avšak na druhé straně věděla a byla si jista, že žádné nebezpečí republice nehrozí, neboť vše děje se vládě na očích, uprostřed státu, který má kdykoli možnost vše v krátkém čase zničiti nebo vojensky obsaditi.

Ale i takovéto důvody rozeštvanému, ba více však zvědavému obyvatelstvu nestačily. Když vše zůstávalo na mrtvém bodě, lid a hlavně spodní, temné živly, počaly jednati.

Radnice a parlament byly vytlučeny. Aby se totéž nestalo na hradě u presidenta republiky, tomu zabránily silné kordony policie a vojska. Lid vybízel i policii a vojsko ku vzpouře, avšak tyto vládní orgány zůstaly pevný, chránície nejvyšší hlavu státu neochvějně.

Poté bylo dáno lidu heslo: „Na Bílou horu!“

V ohromných masách valil se lid na bělohorskou pláň, kde i za této bouře v městě pracovalo se svým tempem jako jindy.

Zástupy lidu vyřinuly se z konečných ulic periferie a rozlily se do široka jako povodeň, směřující za ohlušujícího křiku k Bílé hoře se všech stran.

Čím více se blížily, tím zřetelněji vystupoval před nimi výsledek práce tisíců mozků lidských a desetitisíců rukou a to většinou mozků a rukou lidí z jejich vlastních řad.

Staveniště zahaleno kouřem a párou strojů, prachem zemin a cementu, týčilo ve svém středu k nebi kollossální pyramidu obklopenou kolem dokola mohutnými zdmi rozlehlých budov. Vrchol pyramidy, nahoře i po stranách černal se pohybujícími se pracovníky a dole při zemi proplétalo se nesčetné množství lidstva spějícího za jediným cílem práce. A vše to pohybovalo se nerušeně a klidně vykonávajíc svůj úkol jako jindy, každého dne i noci.

Zdálo se, jako by ty spousty dělnictva i strojů nevěděly, že se Praha bouří a že zdvižené davy táhnou sem, aby zničily to dílo, na kterém oni v potu tváři pracují již drahnou dobu.

Když to davy zpozorovaly, zdvihly ohlušující křik a počaly se hrnouti kvapem ku staveništi. Z jejich středu zdvihaly se hrozivě ruce vzhůru, mnohé ozbrojené kyji a holemi. Zároveň spousta nadávek a hrozeb nesla se od zfanatisovaných davů k pracujícím.

Avšak tito se ani neohlédli, nepozastavili a klidně pracovali dále jakoby zde ničeho nebylo, co by ji mohlo znepokojovati.

Davy přihnaly se zuřivě až k nim, lomozící a křičící rozčileně.

Nikdo z dělníků se jich nevšímal, nikdo jim neodpověděl ba ani nikdo nepřišel, kdo by je oslovil.

Uhnaný lid, těžce oddychující, se zastavil překvapen. Veliký klid práce ho ochromil. Počal se rozhlížeti po tom obrovském poli práce, kde tisíce lidí pracovalo na tom, co on přišel rozbořit. Pohledem na

toto kolosální dílo lidského důmyslu a lidských rukou, dav oněměl, ačkoliv již dříve měl častější příležitost všecku tu práci pozorovati.

Duše davu promluvila. Promluvila v tomto případě ne aby nenáviděla a bořila, ale aby odpustila a chránila.

Před majestátem práce lid sklonil hlavu a stál v němém obdivu, netroufaje si dotknouti se něčeho, co s takovým úsilím budovalo tolik srdcí, mozků a rukou.

A bez hlesu, pozastavení, neklidu dělnictvo pracovalo stále dále. Ani s vrcholku pyramidy neotočila se jedna černá hlava ze zvědavosti, aby pohlédla dolů, na hřmotící povstalce.

Nic, vše šlo dále jako by zde nikoho nepovolaného nebylo.

I nejbližší dělníci, štvaní vyhrůžkami a spíláním, zachovávali absolutní klid.

Lid zakolísal, nevěda co počíti. Jen několik individuí výkřiky nabádalo lid k násilí, ale byly lidem samým brzy umlčeny.

Nastala bezradnost a absolutní ticho. A v tom tichu jen ruch práce zazníval nad neblahou kdysi plání. Toto ticho, tato bezradnost zástupů na malý okamžik, stačily, aby si lid uvědomil, kde stojí a co se na tomto místě odehrálo před několika sty lety.

Celá národní tragedie bělohorská bleskla spontánně mozkem davu. Nesvorností národa, zde, na této pláni, zahynula a vzala za své veškerá práce předků a svoboda národa. A zde na té samé pláni nyní dojíti mělo li násilí, boji bratra proti bratru opět.

V tom okamžiku duše davu promluvila hlasitěji.

Po jednotlivcích s počátku, pak po hloučkách a konečně v celých zástupech lid se němě rozcházel, vzdaluje se místa, na němž vykonati chtěl dílo zkázy. I řemeslní štváči pochopili vážnost okamžiku a s

mručením opouštěli místo, kde doufali loviti pro sebe v kalu.

Bílá hora ztichla hlukem a křikem nespokojených mas a ozývala se jen rachotem a dechem usilovné práce.

Davy lidu sestupující s výšin bělohorských, stáhly se do středu města a proudily na svatováclavské náměstí.

Něco nedokonaného, jakási slabost i bezděčný stud z tohoto všeho, prochvíval lid, který scházel se na náměstí, aby snad zde mu vysvětleno bylo, jak to vše, co se stalo, mohlo se státi.

Zde teprve propukla opět bouře nevole, nevole nad sebou samými. Zde opět pomalu uvědomoval si lid svou slabost a nemaje, co by působilo na jeho duši, popustil opět uzdu svým vášním. Hrozby, výkřiky a spílání rozlehlo se jako bouře.

A znovu skupiny štváčů pokoušely se dáti hněvu lidu určitý směr.

Když vzrušení bylo největší, ozvaly se od skupiny ke skupině hlasy, že primátor města bude mluviti.

Vše rázem utichlo.

Primátor vystoupil na schody postamentu pomníku sv. Václava a promluvil k lidu takto:

„Občané, zachovejte klid!“

„Všecko vaše rozhořčení a nervosita pochází z toho, že nebylo a není vám známo vše, co společnost Verusova na pláni bělohorské buduje a k jakým účelům. Vinili jste a viníte magistrát i vládu ze skutků, jež opakovati nechci a jež byly mezi vámi rozšiřovány hlavně nepřáteli republiky.“

„My sami i vláda, neměli jsme jistoty o tom, co společnost Verusovu podnikne, ale smlouvami i zajištěními byli jsme zabezpečeni tak a jsme dosud, že

nic, co by nevyhovovalo zájmům republiky, nemohlo by povstati bez našeho souhlasu a vůle.“

„Víme a jsme přesvědčeni, že ze všech podniků Verusovy společnosti u nás, vzejde státu i hlavnímu městu jen prospěch a dobro a to dalekosáhlého významu. O tom přesvědčiti vás mohly velkolepé Verusovy dary republice.

Kdyby tomu tak nebylo a ohrožovány byly zájmy Prahy a státu, máme kdykoli možnost okamžitě vše na Bílé hoře zničiti, znehodnotiti aneb obsaditi vojskem. Nehrozí tudíž žádnému žádné nebezpečí z Verusových podniků, naopak jak víte samy, město prospívá na obchodě, průmyslu a práci. To však říkali vám dnes již mnozí řečníci a nevěřili jste. Nuže, abyste byli uklidněni, mohu vám sděliti zprávu, která toho zajisté docílí. Právě došel nás radiogram od samého Veruse, jenž dlí v Londýně a o příčinách bouře v Praze jest dokonale zpraven. Radiogram ten zní následovně:

„Jelikož občanstvo republiky znepokojeno jest nejistotou a obavami nad podnikem naší společnosti, jehož účel dosud nebyl všeobecně znám, sdělujeme vám k vůli uklidnění následující:

1. Na Bílé hoře provádí se stavba rozsáhlého komplexu budov, jež sloužiti budou účelům čistě vědeckým a to po většině ku studiu veškerých věd přírodních.

2. Aby uspořádání budov a náš zvláštní systém pro zkoumání jevů přírodních nebyl nikým, obzvláště cizinou kopírován, proto tajíme co možno zařízení všeho zevně a vybavení budov uvnitř.

3. Veškeří cizinci, naši chráněnci, do Prahy přijíždějící, jsou výběrem vzdělanců všech národů a naši spolupracovníci, kteří nám mají býti nápomocni ve stycích s jejich soukmenovci.

4. Veškeré úřednictvo i dělnictvo v podniku zaměstnané má dáno na srozuměnou, aby se vůli

obyvatelstva neprotivilo a nijakého odporu neb násilí vůči němu se v žádném případě nedopouštělo.

5. V případě, že by si republika nepřála, aby byl náš podnik v Praze uskutečňován, jest společnost ochotna ihned veškeré práce na Bílé hoře přerušiti a celý podnik přenésti do státu jiného.

6. Vše co jest na Bílé hoře budováno, sloužiti bude k dobru a blahu nejen obyvatelstva republiky ale i celého světa. Budujíce město na Bílé hoře, budujeme velikost republiky Československé.

Podepsán Verus, Londýn“.“

Lid vyslechl toto provolání mlčky a bylo vidno, že mu dostačuje. Jeho zvědavost a nejistota byly ukojeny. Vysvětloval si nyní onu nevšímavost dělnictva na Bílé hoře, vůči jeho pohrůžkám a byl rád, že vše tak dobře dopadlo.

Mimo to postrašila ho pohrůžka, že by celý podnik, z kterého Praha tolik všestranně těžila, mohl se odstěhovati jinam.

A tak po více, méně hlasitých výkřicích a debatách lid se rozešel.

Po této příhodě nastal na delší dobu v Praze klid. Byla to hlavně ukojená zvědavost spíše než-li co jiného, jež uklidnila obyvatelstvo tak, že na příště práci na bělohorské pláni se od nikud nekladly překážky.

A tak tato veliká práce mohla nerušeně pokračovati.

VI.

Mrtvé město.

Za několik týdnů po předcházející bouři, kdy chýlilo se již k podzimu, i práce na Bílé hoře chýlily se ku svému ukončení.

Teprve nyní viděti bylo jasně, jakou obrovskou práci vykonaly zde ruce dělníků a stroje.

Spousta rozličných budov všemožných tvarů soustřeďovala se zde kol středu obehnaného vysokou zdí, z něhož k nebesům čněla kolosální věž, či spíše pyramida obrovitých rozměrů.

Do výše přes tři sta metrů vypínal se tento železobetonový kolos, rozdělený odstupky na patra, z nichž poslední bylo nejvyšší. Odstupky v jednotlivých patrech zřízeny byly jako ochozy. Úplně plochý vrch pyramidy měřil ve čtverečné výměře tolik, že podobal se dosti velikému dvoru, jak bylo ovšem pouze z dálky patrno, neboť dovnitř pyramidy nesměl mimo dělníků nikdo.

A celá tato mohutná stavba neměla žádných otvorů neb oken. Rovněž tak tomu bylo i u dvacet metrů vysoké zdi, obehnávající záhadnou pyramidu.

Pouze jedny malé dveře, silné a kovové vedly touto masivní zdí do tajemného vnitřku.

Od tohoto, nade vším dominujícího středu rozloženy byly kolem dokola ostatní budovy a na periferii tohoto ohromného kruhu stály budovy obytné s ústavem hledícím ku Praze.

Tyto budovy stály ale již za zdí, opatřenou železným plotem, jež obepínala celé vnitřní město.

Mezi všemi budovami rozprostírali se širé a volné prostranství, zařízené jako náměstí a sady.

Tak vypadalo toto město, vzniklé jako zázrakem za několik měsíců nad Pranou.

Jako obrovský památník bitvy bělohorské a jako nesmírný prst hrozící a ukazující k nebesům, čněla na nejvyšším bodě Bílé hory do mraků bílá věž, pomník minulosti a výstraha budoucnosti.

Jakmile se chýlily stavby bělohorské ku konci, místo ruchu dělnictva na stavbách rozvířil se po celé prostoře města ruch jiný.

Bezpočetné povozy, auta a parní vozy svážely materiály těch nejrůznějších druhů do skladišť a sil. Všecky druhy hmot, na jaké si člověk pomysliti může a jaké se v přírodě vyskytují, hromadily se zde na místě jednom. A nebyly to hmoty nacházející se pouze v republice neb Evropě, ale hmoty z celého světa, jeho povrchu i nitra.

Tak netrhnoucí se řada vozidel dopravovala veliké zásoby uhlí, rud všech druhů, zemin, kamenů, lávy, minerálií všech odrůd a množství, kovů a vůbec všeho z říše nerostné.

Po tom v cisternách přivážena voda mořská, různé vody minerální, hmoty tekuté vůbec a všecky možné chemikálie, sloučeniny i prvky kapalné i plynné.

To vše bylo tříděno a ukládáno do jednotlivých budov, skladišť a sil ve velkém množství. Z každého druhu těchto hmot uložena byla menší část v kruhové části při pyramidě.

Takovým způsobem soustředěny byly zde ve značném množství veškeré hmoty nitra i povrchu zemského, veškeré kapaliny i plyny příhodní, tedy vše z čeho se skládá naše země.

Mezi svážením a ukládáním těchto materialií nastěhovány do obytných domů a vil všichni ti cizinci, kteří za Verusem do Prahy přijeli, tak každý domek, upravený tak, aby hověl zvyklostem cizokrajného hosta, obdržel svého pána, který si v něm zařídil podle svého.

Veliký ústav, ku Praze čelem obrácený, se svými velikými sály, pracovnami a kabinety vybaven byl skvěle a zařízen se vším komfortem.

A z této nebetyčné pyramidy vzlétnouti mělo všecko to, co bylo příštím osudem lidstva. V tu dobu toho však ještě nikdo netušil.

Praha žila, radovala se ze života a veselila. Usínala klidně a spokojeně se probouzela a osud mezi tím již vztyčil nad ní svůj prst – učinil první gesto.

Po vykonání všeho toho, stálo nové město no Bílé hoře hotovo.

Zvláštní ale bylo, že toto rozsáhlé město nemělo, kromě cizinců v domech na periferii, žádných obyvatel. Všechny budovy, skladiště i síla vyplněny byly pouze mrtvými hmotami a živoucího tvora mezi nimi; umístěno nebylo.

A tak celé to prostranství pláně bělohorské, ačkoli zastaveno mnoha objekty, bylo po odchodu pracovníků neoživené, mrtvé.

Vysoký železný plot na podezdívce obepínal celé to prostranství a v plotu tom bylo jen několik bran pro přístup zevně.

S počátku proudy lidu mohly volně procházeti prostorami mezi budovami po několik dnů, dovnitř budov však vpuštěn nebyl nikdo.

Pak zavřely se železné brány vysokého plotu a podivné toto město opuštěno bylo živoucími tvory vůbec.

Jen ponuré, mohutné budovy bez oken a otvorů stály zde nehybně a němě, vrhajíce za slunných dnů černé stíny na urovnanou zem ulic a parků.

„Mrtvé město“ – nazývaly ho davy lidu, které přicházely shlédnouti toto podivné místo.

A opět zmocnila se všeho obyvatelstva zvědavost a neklid, proč všecko jest tak neobvyklé a tajemné.

„Což bude tak stále?“ ptal se jeden druhého, „což takové význačné místo u Prahy má býti ponořeno v ustavičné mlčení, opuštěnost a samotu?“ Opět všeliké pověsti, dohady a bajky kolovaly mezi lidem, opět magistrát i vláda činěny zodpovědnými za to, že dovolily, aby toto místo, dříve tak oživené poutníky k památníku nešťastné bitvy, stalo se nevlídným a pustým městem bez života a volného přístupu.

Oči obyvatel nejen celé Prahy a republiky, ale i ciziny upíraly se nedočkavostí a zvědavostí k tomu místu, jsouce žádostivý, co se bude díti dále.

Mnoho cizinců zavítalo do Prahy v ty dny, aby shlédli toto podivné město, v očekávání věcí příštích. Časopisy celého světa psaly o tom a přinášely fotografie zvláštních staveb města bělohorského s pohledy na město samo.

Napětí ve všech vrstvách lidu domácího i u cizinců stoupalo ode dne ku dni. A stále nic se nedělo. Veškeré dotazování se cizinců ubytovaných v domech, na periferii pro ně postavených vyznělo na prázdno. Žádný z nich nic nevěděl a nemohl říci.

Vedoucí veškerých prací, „mistr západu“ zmizel se všemi svými exotickými dělníky neznámo kam a tak nebylo zde nikoho, kdo by povědět mohl, co bude dále.

Tak Praha zmítala se v dohadech a úsudcích, jež však neměly žádného určitého podkladu. Večer a v noci uléhalo obyvatelstvo s otázkou: „ještě se nic neví?“ a ráno vstávalo s toutéž otázkou na rtech.

A nevědělo se nic, ba ani se nic netušilo.

Až jednoho jasného, podzimního dne, kdy slunce vysílalo do ulic, náměstí a parků jasné své, avšak málo již hřející paprsky, upoutány byly zraky Pražanů zvláštním divadlem.

Na obloze objevila se ve veliké výši zvláštní vzducholoď, spějící nad Prahu s neobyčejnou rychlostí. Byl to vlastně jakýs kovový balon, malých rozměrů, tvaru bachratého doutníku. Balon tento nebyl větší, nežli co by se do něho vešlo as 30 osob, byl na povrchu úplně hladký, kovově lesklý jako stříbro a postrádal jakékoli vrtule, ploch neb loďky.

Jen do boků jeho proraženo bylo se stran několik oken, lesknoucích se krvavě v záři zapadajícího slunce.

Vzducholoď přikvačila nad Prahu, zakroužila několikráte volněji nad hlavami pozorovatelů a potom se klidně snášela na pláň bělohorskou, usedla na vrchol, k nebi čnící pyramidy a zmizela.

Mrtvé město přijalo svého obyvatele a pána.

Dějiny světa a člověčenstva mohly zaznamenati tento okamžik jako nejdůležitější a nejvýznačnější událost nejen v historii lidstva, ale i celého světa vůbec.

Osud lidstva přiletěl a skryl se na osudovém místě národa českého, na Bílé hoře.

Vztažená ruka jeho k nebesům, ve způsobě věže babylonské, hlásati měla nadále: „jsem tu!“

Lidstvo celého světa hleděti mělo v tato místa s hrůzou i zděšením a zase s důvěrou a odevzdaností, dle srdcí a duší.

A lid toho ještě nevěděl, ani netušil. Nevěděl a netušil, že tímto dnem nastává nejkrutější boj lidstvu o jeho bytí nebo nebytí.

Nikdy ani sníti nedovedl o tom, že by generace lidská mohla býti jinou než-li jakou byla a jaká jest

dosud ve svých tužbách, cítění, lásce, slabostech a vášních.

Nikdy neodvážil se ani pomysliti, že by lidstvu také jednou hroziti mohl zánik, aniž by přišel obávaný konec celého světa.

Lidstvo myslelo a doufalo dosud, že žíti bude tak, jak žije, do skonání světa, a že zahyne až tehdy, kdy mráz promění zemi v led, slunce zhasne, nebo vyprahlá země nebude již moci uživiti člověka, anebo tenkrát, až katastrofa vesmírová učiní konec naší zemi se vším, co na ní jest.

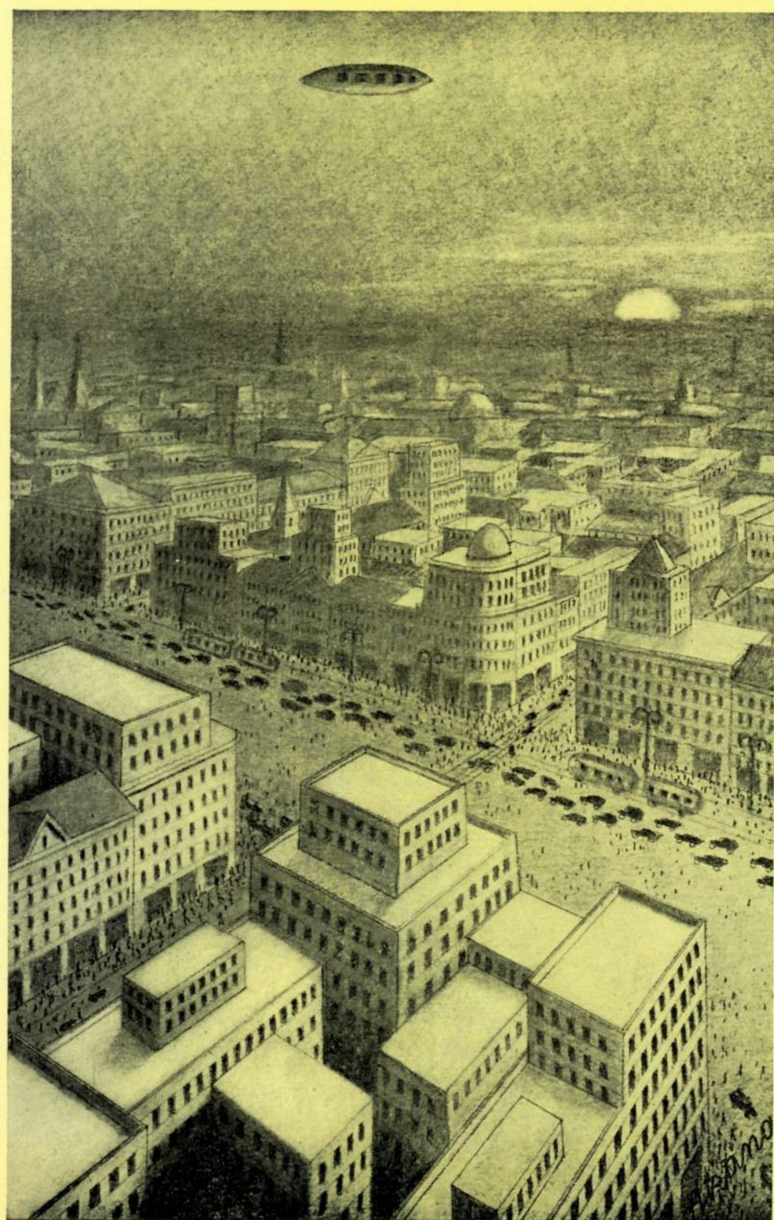
„Pošetilé lidstvo," řekl osud, „dříve, nežli se naděješ, vše to, co bylo a jest ti vším, nebude ničím, a v co skládáš naděje, není než sen. Jediná bytost osudem vyvolená utvoří z celého tvého bytí a doufání uprchlý přelud, na nějž vzpomíniti budeš s trpkostí a žalem. A tato osudová bytost přibyla právě do tvého středu, jest zde a brániti se jí, jest nemožno. Odlož veškeré doufání, neboť přišel čas, kdy vše, na čem jsi stavělo, se zhroutí a rozplyne jako dým svíce v nezměrném prázdnu vesmíru. Jsi souzeno a odsouzeno. Osudem co zoveš, jest pouze vývoj, a ten jde neúprosně vpřed."

Toto vše zapsáno býti mohlo toho dne v análech lidství písmem nesmazatelným.

Avšak pro koho?

Nebylo toho více třeba.

Část II.

VERUS

I.

Povýšenci a ponížení.

Jednoho podzimního dne seděl v kavárně velkého hotelu na Václavském náměstí mladý muž, cele zaujat čtením časopisů.

Byl to člověk asi 28letý, urostlé postavy, prostého, ale spořádaného vzhledu. Pěkná hlava jeho s kučeravým černým vlasem nakláněla se nad rozevřené noviny a obličej její jevil zájem pro čtené slovo.

Tento obličej byl obličejem skutečně krásného muže, jemných rysů a hlubokého oduševnění, jevící jakousi melancholii a smutek.

Celá fysiognomie jeho vzbuzovala na první pohled důvěru a sympatie. Seděl pohroužen do čtení, nevšímaje si ničeho, co se kolem něj děje, mezitím co kavárna žila svým velkoměstským životem.

Mnoho hostů přicházelo a usedalo k odpolední kávě a prohlídce novin, bavilo se mezi sebou a odcházelo neustále.

Mladý muž seděl zde však sám u malého stolku, pil zvolna svoji kávu a celá jeho postava nad stolem mizela takřka za velikými listy novin, aniž by oko jeho věnovalo pozornost všemu tomu, co se děje kolem.

Teprve po dlouhé době odložil noviny a zdvihl hlavu. Oko jeho rozhlédlo se zběžně po kavárně a rázem spočinulo na dvou osobách, sedících u stolku právě naproti němu, jako připoutané.

Dvě dámy seděly tam samotný, tiše rozmlouvajíce. Jedna z nich, starší, patrně matka, vlídně a něžně odpovídala na otázky roztomilého děvčátka, asi 18letého. Obě byly jednoduše, ale vkusně oblečeny a obě byly krásné.

Jakýsi zvláštní půvab a kouzlo dýchalo z těchto dvou bytostí, jak se zdálo, samo sobě oddaných.

Avšak zrak mladého muže upoutala nejvíce dívka. Bylo to rozkošné Stvoření, poupě rozvíjející se v plné nádheře. Štíhlá a pružná postavička ukazovala na místech šatem nekrytých něžnou a bílou pleť, jemně zarůžovělou, jako z vosku. Ručky s tenkými prstíky opatrně a elegantně pozdvihovaly zákusky ke krásně modelovaným rtům, a drobné, perlové zuby vesele chroupaly sladké sousto.

Hlavička její, s těžkými a hojnými hnědými vlasy byla hlavičkou anděla. Nevinnost, něha a dobrota srdce zíraly z trochu bledého toho obličeje, jenž oživen byl zvláštníma očima.

A oči tyto byly to hlavně, které upoutaly mladého muže naráz. Tyto oči byly veliké, hluboké a černé jako samet, zasazené do rámce hustých, skoro modrých brv. Krásně klenuté obočí rozpínalo se nad nimi jako klenba nebeská nad horským jezírkem v stínu.

A samet těch očí byl jakoby hladký, jemný, nejednotný, takový, že vysloviti se to nedalo. Cosi zvláštního, tajemného, skrývalo se v té nevystižitelné hloubce zraku, co rázem upoutalo každého.

Mladý muž spočinul svým pohledem v těchto očích dívky udiveně a dlouze. A dívčiny oči, setkavší se s tímto dlouhým, tázavým pohledem, upřely se na něj naivně a překvapeně tak, že ruka její zastavila se na polovině cesty, majíc donésti sousto krásným rtům.

Matčin zrak svezl se s dívky ve směru jejího pohledu a všecky tři páry očí se setkaly.

To však netrvalo dlouho. Ještě seděl mladý muž jako fascinován pohledem očí dívčiných, když obě dámy se zdvihly a odešly. Chvíli ještě seděl podivně rozrušen, nevěda, co tak mocně na něj zapůsobilo. Potom rychle vyběhl ven, aby obě dámy ještě venku spatřil, ale ty zmizely v chaosu velkoměsta. –

„Příteli, proč jsi dnes tak smuten?“ otázal se týž den v pozdní hodině noční továrník Marek svého přítele Felixe. „Již celý večer pozoruji, že se s tebou něco zvláštního děje, a kdybych tě neznal a nevěděl, že často upadáš v melancholii, mohl bych si mysliti, že jsi zamilován, což, jak vím, bylo by u tebe konečně po prvé.“

„Skorém jest tomu tak, milý Marku,“ odvětil Felix, „jenže, jsem-li zamilován, mám při tom tu nevýhodu, že nevím, kdo ta, jíž bych chtěl milovati, jest.“

Továrník se srdečně zasmál a uhodiv rukou na rameno přítelovo, pravil: „Nu, konečně snad již přece roztál ten led na tvém srdci, který ti bránil v lásce k ženám pro samou filosofii a politiku. Jsem tomu sám rád, neboť od nynějška nebudeš již snad takovým mravokárcem, jako až dosud. Všichni známí budou zajisté překvapeni, až jim sdělím tuto novinu, a myslím, že tomu těžko uvěří.“ A řka to, Marek zasmál se znovu rezavým smíchem.

„Nikoli, nesmíš nikomu nic o tom, co jsem ti pravil, říci,“ pravil Felix a uchopil přítele za ruku. „Nevíš ty právě tak nic jako nevím já a nechci, aby snad někdo, z momentální mé slabosti tropil si žerty. Pravím ti, že zamilován nejsem, avšak viděl jsem dnes po prvé dívku, která na mne učinila tak mocný dojem, že stále na ni myslím, aniž mohu říci, byla-li by to láska nebo obdiv.“

„A mluvil jsi s ní?“ zeptal se Marek.

„Nemluvil, pouze na krátký okamžik jsem ji spatřil a zmizela opět. Nevím kdo jest a kde jest; zkrátka nic jiného se nestalo, avšak neustále vidím ji před zrakem a hlavně ty její oči.“

„Nu tak tedy, jest to láska, jaký pak obdiv,“ řekl továrník, „jest to láska ideální. Nějaký čas budeš na ni mysliti, dokud ti její obraz nevymizí z paměti a nesetkáš-li se s ní vícekrát, zapomeneš. Nyní však zanech své sentimentálnosti a pojď mezi nás, neboť dnes bude veselo!“

A řka to, továrník táhl svého přítele z kouta místnosti, kde tento posavad zamyšlen seděl, ke stolu, kde nenuceně se bavila četná společnost.

Bylo to v separátní místnosti velké pražské restaurace, kde častěji se tato společnost scházela ke svým nočním zábavám.

Společnost, jejíž hlavou byl továrník Marek, byla velice pestrá. Mimo továrníka, bohatého majitele továren na poživatiny, sídlícího většinou v Praze, a jeho přítele Felixe, profesora filosofie, byly zde zastoupeny všemožné kategorie lidí tak zvané vyšší společnosti a jich nohsledů.

Tak byl zde advokát Stein, člověk zbohatlý záhadnými procesy a manipulacemi, neštítící se ničeho a schopný všeho. Byl zástupcem té kasty zbohatlíků a zhýralců, která pracuje pro svou kapsu rukama advokáta, aby na veřejnost ruce její byly čistý. Ačkoli nenáviděn pro svou hrabivost a zločinné sklony, byl trpěn a zván jako potřebný člověk všude.

Byl zde bursián Kazík, jehož majetek páčil se na miliony a jehož původ nikdo neznal.

Byl-li advokát Stein ohava pravého židovského typu, s obličejem hluboko zbrázděným od neštovic a stopami po nezřízeném životě, byl bursián Kazík obtloustlým člověkem na krátkých nohou, obličeje hladkého a mastného jako máslo, vždy usmívavého s

malýma, potutelnýma očima. Ve společnosti platil za člověka, jenž se rád zúčastní každé hostiny a zábavy, jen když to mnoho nestojí.

Dále svým hřmotným smíchem a hovorem bavil zde společnost vyšší úředník, nalézající se neustále v peněžní tísni a chtějící přece žíti tak, jako ostatní boháči v kruhu. Dlužil se od nich peníze ustavičně a za to dělal na zábavách člověka, jenž za každých okolností společnost bavil.

Pro své neomalenosti a zoufalé vtipy byl takřka znatelně opovrhován, avšak jemu to nevadilo, aby nepřišel opět a opět tam, kde se k něčemu přijíti dalo. Byl také jakýmsi „omegou“ společnosti, neboť obyčejně měl na starosti až do posledka ženy, hlavně z polosvěta, když již všechno stalo se hýřením nemožné.

Také velkoobchodník Horák zapadal dobře mezi všechny tři typy jmenované, s tím rozdílem, že jeho největší vášní nebyly jen ženy, ale hlavně karty a hazardní hry.

Ředitel cukrovaru dojíždějící týdně do Prahy k zábavám, několik lidí politicky činných, majitel divadla, podnikatel, několik umělců a záhadných existencí tvořilo jádro této společnosti. Mimo nich vždy občas dostavilo se několik bonvivantů a gentlemanů, kteří však nikdy nedrželi se společnosti jedné, ale přelétali od jedné ke druhé jako bouřliváci.

A všichni ti jedinci pracovali si obchodně i politicky do ruky, podporujíce se navzájem ve svých podnicích, unikajících jinak veřejnosti. Duší takových podniků byl advokát Stein.

Všichni tito lidé byli váženými a vlivnými osobami v kruzích vyšších několika tisíc a požívali ve veřejnosti zřejmě prokazované úcty.

Rovněž z různých živlů skládala se i přítomná společnost dam.

Byly zde manželky přítomných pánů, herečky, tanečnice a dámy z polosvěta. Rozdílu mezi nimi nebylo však takřka žádného co se týče chování a vystupování. Rozdíl spočíval pouze v tom, že často měnící se společnost tanečnic a demimondek byla vždycky složena z krasavic, kdežto tohoto atributu manželky pánů postrádaly po většině, kromě choti továrníka Marka, která byla velice krásnou ženou.

A přece manželství těchto dvou lidí nebylo šťastné. Vzali se bez lásky a žili každý samostatně svým způsobem, ničeho si nevyčítajíce.

Vedli tak zvané moderní manželství vyšších kruhů.

Bohatý továrník, teprve 36letý, užíval světa plnou měrou a obyčejně společnost zval a hostil. Paní ho často doprovázela a jako on s jinými ženami, měla i ona styky s jinými muži, před očima svého manžela.

Z jejich manželství vzešly dvě ratolesti, dvě děti, dceruška sedmiletá a pětiletý hoch.

Profesor Felix byl Markovým příbuzným. Továrník často tohoto svého přítele zval do domu a na společenské zábavy, kamž však mírný profesor docházel nerad a zřídka. Ta všecka společnost se svými nevázanými zábavami, bezohledností, orgiemi a využíváním placených žen do krajnosti, se mu hnusily. Často kritisoval ostře taková jednám, avšak to nemělo jiného výsledku, nežli ten, že se mu posmívali jako pedantickému profesoru a mravokárci.

Sám byl povahy mírné, uzavřené a skromné, a takřka celý jeho život vyplněn byl prací a studiemi filosofickými a politickými. Neznal většího štěstí, než mohl-li se ve svém mládeneckém příbytku věnovati studiu a práci. Napsal již hojně úvah a pojednání do všech možných časopisů národohospodářských a humanitních a i několik samostatných děl filosofických vyšlo z jeho pera.

Byl všestranně vzdělán a ovládal několik řečí.

Továrník přivedl profesora ke stolu a usadil ho takřka násilím na židli vedle sebe. Společnost, která dříve nevěnovala pozornost v ústraní sedícímu filosofu, teprve nyní uvědomila si jeho přítomnost a zahrnula ho různými lichotkami a otázkami.

Felix odpovídal tomu i onomu s úsměvem a za chvíli octl se v proudu rozhovoru a zábavy. Většina členů společnosti přišla z divadel a kaváren a tak již nálada sama sebou byla povznášející. S počátku hovořilo se o všem možném, hlavně o dnešních koncertech a divadlech a denních událostech. Potom utvořily se skupiny vedoucí hovor odděleně.

Rozumí se samo sebou, že konečně přišla řeč i na záležitost bělohorskou. …, „Co myslíte, že asi stálo všecko to, co postavil a zařídil Verus na Bílé hoře?“ tázal se doktor Stein, a nečekaje na odpověď, doložil:

„Dle povrchních, možných odhadů stálo to pěknou sumičku, skoro čtyři miliardy.“

„A všecko měla v ruce samotná jeho společnost a ta anglo-čínská banka,“ dodal bursián Kasík. „Tak shrábli všecko sami a na zdejší podnikatele a banky se ničeho nedostalo. Jaké pak jest to štěstí pro Prahu?“

„Však kdyby to měli našinci, nebylo by vše hotovo ještě ani za dva roky,“ prohodil velkoobchodník, „a stálo by to třikrát tolik.“

Podnikatel se usmál a odsekl: „Však to také šlo beze všech anket, komisí a provisí, a v takovém případě se lehce pracuje.“

„Nu, a co bylo obav, zvědavosti a dohadů, nežli se to postavilo, a nyní vše stojí a neděje se nic,“ řekl továrník Marek.

„K čemu všecko to, co tam Verus dal navoziti, jest, vědí bozi. Mohl by to konečně již také sám říci, kdyby se nezavřel tak nedostupně ve své babylonské věži. Avšak nikdo ho dosud neviděl, ani s ním nemluvil, aby se ho na to zeptal.“

„Jisto jest, že přijel vzducholodí, jež nedávno přilétla, a že počíná působiti zde,“ ujal se opět slova Stein. „Avšak z celé té jeho obávané působnosti dosud není nic patrno. Jsem zvědav, co z cele té věci nakonec vyleze.“

Akama.

„Ach, pane doktore,“ ozvala se choť továrníka Marka, „víte přece, co se všeobecně povídá, co se tají v ministerstvech a co předcházelo tomu, nežli se počalo se stavbou ‚mrtvého města‘. Záhadná osobnost onoho Veruse, není přece nikdo jiný, nežli inženýr Kalista, jehož pokládal ministr financí buď za blázna, nebo za ohromného genia. Jak jest viděti, v předpokladu, že inženýr jest blázen, byl ministr zklamán, a o tom, že jest geniem, jsou nyní přesvědčeni všichni. A tento genius napověděl již tehdy ministrovi financí dosti, když mu vysvětloval své počínání v budoucnosti. Jedna část těchto předpovědí jest splněna, nuže, snad budou následovati další. Bude-li tomu tak, pak můžeme očekávati věci pro nás neblahé.“

„Nu, snad to nebude tak zlé,“ odvětil Stein, „vždyť dle prohlášení samého Veruse bude celé bělohorské město ústavem pro zkoumání přírodních sil a vědeckým ústavem vůbec. Co by z takového ústavu, pod kontrolou státu stojícího a pouze několika lidmi oživeného, mohlo vzejíti hrozného lidstvu? Leda nějaké bacily nebo otravné plyny, avšak k tomu není vše zařízeno tak, jak by asi bylo třeba. Mimo to v prohlášení Verusově jest výslovně uvedeno, že má sloužiti ku blahu člověka. A otravné plyny a smrtonosné bacily ku blahu člověka nijak neslouží, pokud mi známo,“ dodal ironicky.

„Nicméně,“ vece bursián, „věřil bych tomu, že na Bílé hoře nebude pouhý nějaký vědecký ústav. K tomu nebylo třeba tolik tajností, s jakými se vše hned od počátka provádělo. Mimo to ona štědrost s rozdáváním miliard není myslitelná bez nějakých obzvláštních důvodů. A pak, řekněte mně, kde a jak najednou získal takový maloměstský inženýr tak závratné kapitály, aby největší světové banky otevřely mu neobmezené úvěry?“

„Nezapomínejte také na to," dodal ředitel cukrovaru, „co bylo vyšetřeno detektivem v pracovnách inženýrových a na záhadné zmizení celé rodiny a všeho toho, co dle detektiva v pracovnách se nalézalo. A celá příhoda policejního agenta se zbělením jeho kůže až po jeho smrt jest dosti výstražná, aby se nepochybovalo o něčem nevysvětlitelném a hrozném, co inženýr ovládá."

„Věřila bych tomu," zvolala jedna z přítomných dam, „že inženýr Kalista byl a jest nějakým spiritistou, nebo mágem, jako Cagliostro, a že zná věci, které ostatním lidem jsou skryty. Nepřirozeným způsobem, snad pomocí duchů, daří se mu vše, co chce, jako Faustovi. Či není to možné při dnešním vývinu spiritismu?"

„Ach kdež," odvětil advokát, „tak daleko ještě nejsme, aby duchové pomohli člověku získati v tak krátké době miliardy. To patří do říše bajek. Kdyby to bylo možné, byli by spiritisty všichni finančníci a banky na prvém místě, a to, jak víte, není. Mimo to, příčí se takové obohacování naukám spiritistickým."

„Tak tedy jest Kalista alchymistou, který si může udělati zlata a bohatství, co chce," dokládala dáma.

„Ani to ne," řekl Stein. „Nebylo by lehko jen tak udávati vyrobené zlato nebo drahokamy. Banky, jež Kalistu zastupují, musely by jednati v tom případě jinak, nežli jednají. Ostatně tuto záhadu nerozřešíme zde, jako ji nerozřeší magistrát, vláda a cizina. Jest třeba vyčkati času, co se bude díti dále, a dle toho bude se moci souditi na směrnici, kterou se Verus míní bráti."

„Ale uznejte, že celá ta věc každého zneklidňuje a že každý tuší v budoucnosti věci neblahé, ba snad zkázu Prahy, jak se povídá," zvolala nervosně choť továrníkova.

„Nuž tedy, přijde-li zkáza, nechť přijde, nebude to snad ještě tak brzo," prohodil úředník zvučným svým hlasem. „A my žijme, dokud žijeme, a neobírejme se v pozdních hodinách nočních vážnými a truchlivými starostmi o budoucnost."

„Ano, ano, po nás ať přijde potopa," zvolala vesele jedna z dam polosvěta a všecky ostatní se po tomto zvolání hlasitě rozesmály.

„Máte pravdu," řekl továrník, „a proto obraťme hovor na stránku veselejší: Připijme na zdraví nás všech a hlavně na zdraví a krásu našich dam, které jsou nám milejší, nežli celé Verusovo město i s jeho tajemstvím."

A pozdvihnuv číši, továrník a celá společnost připíjela si na zdraví za cinkotu skla a veselého smíchu.

Poté bylo přineseno šampaňské a společnost se rozjařila. Čím dále tím více bylo znáti účinky vína. Páni rozsedli se mezi dámy, dámy zapálily si koketně cigarety a vypouštějíce kroužky modravého dýmu, upíjely častě ji ze širokých pohárů vína.

Než uplynula hodina, tváře všem hořely a opojení zmocnilo se všech. Počalo se se zpěvem a tancem a několik tanečnic, vyzváno, provádělo své excentrické tance.

Obnažená ramena, ruce i nohy jejich se mihaly ve svůdných posicích, a do očí mužů stoupal kovový lesk vášně a slasti.

Někteří, přece jen vážnější páni i dámy, odešli dříve, nežli nastalo opojení úplné.

Choť továrníkova, zmámená již vínem i kouřem cigaret a rozpálená atmosférou, spočívala svou zvrácenou hlavou na prsou herce, jenž jí theatrálně přednášel nějaké erotické verše moderního dramatu. Unavené její oči přivíraly se v touze a poloobnažená prsa ve výstřihu se jí mocně dmula.

Herec hltal to vše chtivýma očima a ruce jeho, podpírající paní, se vášnivě třásly.

Vášeň, zjitřená opojnými prostředky, táhla je bez ohledu na okolí k sobě.

Avšak toho se nikdo nevšímal, zaujat úplně tím, co provozovaly pozvané dámy z polosvěta.

Aby vyhověly dobře jim platícím pánům a náladě okamžiku, tančily nyní polonahé, vyzývavě a tak, aby každá ukázati mohla přednosti svého umění i těla.

Tak poloobnažená těla, krásná a rychlým pohybem zrůžovělá i zpocená, proplétala se zde v směsici rafinovaných pohybů, chvějící se v každém svalu, vyzývavá a žádoucí.

Lesk rozohněných očí převyšoval třpyt falešných drahokamů v účesech a na bílých hrdlech, pod nimiž obnažená ňadra, malá a krásně formovaná, zdvihala se a klesala v zrychleném tempu.

Pach voňavek a vína, dráždivá vůně nahých ženských těl, naplňovaly místnost dobře vytopenou.

Oči mužů, sledujících zblízka tento rej pěkných, obnažených těl, zakalily se žádostivostí a vášní, vymrskanou alkoholem do krajnosti. S pudovou surovostí nořily se jejich pohledy do směsice lesknoucích se ženských údů a každý z těch pohledů směřoval za určitou obětí a určitým cílem.

Krev vřela ve všech žilách těch mužů a žen prudčeji a prudčeji, mozek se zakaloval a ohled i stud ustupovaly stranou. To poslední, co ještě zakrývalo úplnou nahotu ženských těl, spadlo a kult nahoty slavil své triumfy.

Vášně propukly plnou měrou a orgie nastaly.

Rozohněná, unavená a zpocená těla žen klesla do klínů mužů a chvěla se pod polibky a doteky nezkrotné jejich vášně.

Víno teklo proudem po stole, podlaze, šatech mužů i nahých tělech žen. Místnost zatáhla se mlhavou clonou cigaretového kouře a dusno bylo k zalknutí.

Krev v žilách vřela varem, opojné tekutiny zbavily všecky ty lidi souvislých myšlenek, řečí i vědomí činů.

Pohlavní vášně vybíjely se bezohledně, útrpně i krutě ve tmě, již způsobil shasnutím světel „omega“ společnosti, úředník, zpitý na nejvyšší stupeň.

A za této tmy, filosof Felix, jenž jediný zbyl tu úplně střízliv a chladný z celé té lepší společnosti, zhnusen opouštěl tuto síň nepravosti.

Když se blížilo k ránu, nastalo vystřízlivění, vyčerpání a zhnusení. Továrník Marek s chotí, oba s těžkými hlavami, odjeli svým autem a za nimi rozešli se ostatní.

Zůstala jen společnost vyčerpaných a unavených demimondek s několika bezejmennými umělci, aby dojedli, dopili a sebrali domů, co na stolech zbylo.

Opojeny, využity, s bolavou hlavou a vyčerpanými těly i dušemi, s mrzkými bankovkami za zneuctěnými ňadry, potácely se pak mlhavým jitrem ku svým domovům postavy žen, zahalených až po tváře lehkými plášti kurtisán.

Mládí, krása a poctivost využity byly zhýrale, ale bylo za to zaplaceno. Ti, kteří chtěli to a mohli zaplatit, měli to vše na pospas.

Ty, které neměly nic jiného, nežli mládí, krásu a čest, daly vše v oběť za mrzký peníz k životu nutný a za falešný lesk – a čest, mládí i krása prchaly nezadržitelně v propast stálé bídy.

Povýšení vzali co chtěli a odjeli, aby se vrátili k životu lepších lidí.

Ponížení dali co měli, aby se odploužili poté do ústraní a pohrdání.

II.

Shromáždění národů.

Po oné hýřivé noci se profesor Felix několik dní v domě továrníkově neukázal.

Ačkoli věděl, že takové zábavy jsou ve společnosti továrníkově obvyklé, přece se mu znechucovaly čím dále tím více.

Kolikrát si řekl, že již vícekrát mezi ty lidi nepůjde, avšak Marek vždycky dovedl ho přemluviti slibem, že již podobných výstředností tam pácháno nebude. Snad měl dobrou vůli a chtěl se vyvarovávati všech těch orgií se ženami, avšak skoro vždy, s počátku mírná zábava, zvrhla se vlivem pitky v bezuzdnost s prodejnou láskou žen. Aby se tak stalo, k tomu dopomáhal chlípný advokát Stein a „omega“ společnosti – úředník.

Nyní, kdy profesorovi tanul neustále před očima takový tklivý obraz něhy, nevinnosti a krásy, jaký spatřil v kavárně, hnusilo se mu vše, co společnost továrníkova se ženami prováděla, dvojnásob.

Chtěl a snažil se zbaviti se tohoto přeludu dívky, jenž na okamžik mihl se před jeho očima, aby zase zanikl v neznámo, jako něčeho nedostižného, objevivšího se a zaniklého, avšak marně. Obraz dívky a výraz oněch sametových očí pronásledoval ho všude.

Každý den odpoledne vysedal v kavárně, kde dámy spatřil, s nadějí, že tam opět přijdou, ale bezvýsledně.

Usuzoval z toho, že asi přijely do Prahy na krátký čas a zase odjely.

V tom ho utvrzovalo chování i ústroj a celá jejich fysiognomie, jak mu utkvěla v mozku.

Nebylo na nich nic výstředně velkoměstského, jako skorém na všech ženách Prahy a také jejich ústroj, účesy a nelíčené tváře nebyly podobny tomu, co zde u žen bylo obvyklé.

Konečně byl přesvědčen, že již dívku tu nikdy neuvidí, avšak vzpomínka na ni i půvabný její zjev mu z mysli nevycházely. A nalézaje v těchto vzpomínkách bolestnou rozkoš, vyhledával samotu a hroužil se intensivně do duševní své práce.

Kavárnu však, kde se mu po prvé zjevil předmět jeho snů, navštěvoval každodenně s neurčitou tuchou možnosti shledání.

Mezitím do Prahy nahrnulo se ještě více cizinců nežli dosud. Nebylo nutno jíti po ulici dlouho, aby člověk nepotkal některého z nich. Rovněž tak v restauracích, kavárnách a veřejných místnostech bylo lze vždy pozorovati několik lidí, kteří přijížděli z ciziny a přítomnost jejich souvisela s podnikem Verusovým.

Všichni tito lidé, ať byli z kteréhokoliv dílu světa, mluvili anglicky, a bylo viděti, že jsou to vesměs gentlemani. I mnoho žen bylo mezi nimi a některé neodložily ani zde svých exotických ústrojů a tak Praha zpestřena byla živly, které jí dodávaly ráz nějakého přístavního města.

Mimo to přijíždělo i mnoho zvědavců, aby shlédli v celém světě již pověstné „mrtvé město“ na Bílé hoře, které ve svých prostranstvích, mimo budov, bylo volně přístupné.

Vše to působilo v hlavním městě republiky zvýšený ruch a Praha stávala se centrem, ke kterému obracely se oči celého světa, a o němž psaly noviny všech států. A Praha sama žila takřka jenom ve znamení Veruse a

jeho záhad. Veškery hovory všude točily se větším dílem kolem této neobyčejné osobnosti a jejího tajemného díla.

Jednoho dne přinesly noviny zprávu, že Verus, který, jak známo, dlel zde již od příletu vzducholodi, zahajuje svou práci.

Ostav, postavený na obvodu mrtvého města směrem ku Praze, byl otevřen, a měl přijati ty vyvolené, kteří z ciziny za Verusem přijeli. Mimo ně hostiti měl i několik význačných vědeckých pracovníků z republiky, kteří byli tam přizváni, aby spolupracovali s ním a se všemi zúčastněnými na jeho velkolepém díle, dosud neznámém. Jména těchto učenců byla známa a oni také vybídnutí Verusovo s radostí přijali.

Právě četl profesor Felix ve své každodenní kavárně tuto zprávu, když ku stolu jeho přisedli dva muži, patrně cizinci, mluvící anglicky. Rozhovor jejich, týkající se s počátku Prahy a jejího obyvatelstva i života, zabočil později na to, co právě uveřejněno bylo v časopisech, a co profesor četl. Profesor znal anglicky dokonale a proto žádné slovo z rozmluvy těchto mužů, kteří jinak nesnažili se mluviti skrytě, mu neušlo.

Z rozhovoru seznal, že jsou to dva z těch lidí, kteří přijeli sem za Verusem, aby pod jeho vedením spolupůsobili na uskutečnění jeho dalekosáhlých plánů. Byli Američany z Brazilie a přijeli teprve před krátkým časem na vyzvání Verusovy společnosti, která jim vše, jakož i druhým skvěle hradila a platila tak, že s lehkým srdcem opustiti mohli zaměstnání a službu, již zastávali ve své vlasti.

Jeden z nich byl profesorem university a druhý plukovníkem, a jak se zdálo, byl profesor osobou velice význačnou, neboť plukovník projevoval mu v tom smyslu velikou úctu.

„Příští týden tedy, plukovníku, začne se ta podivná práce Verusova, pro kterou jsme zde,“ pravil mezi

jiným profesor. „Přiznám se vám, že ačkoli jsem přijal jeho nabídku a odporučen jsem přítelem, jehož zde zvali „mistrem západu“, nemám dosud jasného pojmu o všem tom, co zamýšlí. Potřebuje mne jako vlivného člověka v mé vlasti, jak mně bylo řečeno, a to pro své účely, jež mají ve světě znamenati převrat ve všech směrech. Jiného nevím nic.“

„Rovněž tak tomu jest u mne,“ odvětil plukovník. „Nechápu však, proč já, jako voják, mám býti zúčastněn něčeho, co s vojenstvím nemá nic společného. Má-li býti celý podnik jakýmsi velikým ústavem pro, studium a zkoumání sil a věd přírodních, jak bylo oznámeno, a má-li sloužiti účelům humánním, jsem já tím nejméně povolaným, abych se v něm mohl uplatniti.“

„Zde pravděpodobně nepůjde pouze o uplatňování znalosti jednotlivých oborů a povolání,“ pokračoval profesor, „neboť mezi námi všemi, kteří jsme sem svoláni, jsou lidé nejrůznějších kast, vzdělání, povolání a charakterů. Skoro všichni representanti lidské práce, vědy a umění jsou zde zastoupeni, a to ze všech národů a rap. V tom bych hledal smysl toho, že se má jednati o něco, co proniknouti má do všech vrstev obyvatelstva celého světa.“

„Zdá se tak,“ vece plukovník, „avšak řekněte mi, prosím, proč se to vše děje pod rouškou takových tajemství, a proč Verus se skrývá a nejedná sám veřejně. Jest toho snad příčinou strach, aby nebyl stíhán pro to, co se stalo jeho vinou detektivovi, jenž vnikl do jeho pracoven?“

„To nikoli,“ odvětil profesor, „neboť nebylo vinou jeho, pakli se agent vlastně vloupal do jeho domu a neuposlechl výstrahy na dveřích. Dle toho, co se zná z rozhovoru jeho s ministrem financí, mělo by skrývání se jeho ten účel, aby nebyl vyrušován, obtěžován a snad i ohrožován na životě jako člověk, jenž takřka

přes noc stane se miliardářem. Považte závist a nepřízeň lidu, ony spousty prosebníků, jimiž by byl stále obklopován a ony haldy žebravých dopisů, jež by docházely, neuzavřel-li by se nepřístupně proti tomu všeum. A on nechce a nemůže se věnovati podobným věcem, má-li před sebou něco obrovského, co jako jedinec nucen jest vytvořiti sám. Představte si, co vytvořil během několika měsíců zde na Bílé hoře a uznáte, že taková osobnost, která všecku tu práci byla nucena zmoci za tak krátký čas, nemůže se zdržovati věcmi bezvýznamnými a potřebuje absolutního klidu.“

„Uznávám tyto důvody, avšak záhada a tajemství tkví v tom, co shledal detektiv za oné noční prohlídky v domě Kalistově či Verusově, co ho zděsilo k smrti. Konečně i to jest nevysvětlitelné, kde a jak mohl získati za tak krátkou dobu své nepřítomnosti v městě Klamu tak obrovského majetku a vypracovati všecky ty plány a výpočty toho, co stojí dnes na Bílé hoře. A potom, nejsou záhadný a znepokojující ony výroky jeho ministru financí ohledně soustředění všeho na něj, Veruse, nemožností války a útoku na jeho osobu?“

„Zajisté v tom vězí a skrývá se mnoho nevysvětlitelného, plukovníku, ale snad i tyto záhady se co nejdříve vysvětlí. Myslím, že za několik týdnů budeme v té věci viděti dále. Zajisté že klíčem k tomuto poznání budou ony schůze v bělohorském ústavu, kde příští týden se sejdeme, abychom vyslechli, co vlastně Verus od nás požaduje. Prozatím nepředbíhejme událostem a nedohadujme se něčeho, co by mohlo býti úplně mylné.“

„Budiž,“ odvětil plukovník „ale co by mne ještě zajímalo, jest to, kolik nás cizinců zde k vůli Verusovi jest, a je-li také republika Československá zastoupena na celé věci svými delegáty.“

„Zajisté bude, ale nic bližšího o tom mně není známo,“ odvětil profesor. „Dozvím se to v nejbližších

dnech, neboť jsem pozván k řediteli Verusovu, který obývá ten největší a nejbližší dům při „mrtvém městě“. Zajímalo by mne čísti, co o všem píší zdejší noviny, avšak bohužel neovládám jazyka tohoto národa.“

Profesor Felix, jenž se zájmem sledoval rozhovor cizinců, po těchto slovech je oslovil anglicky a poukázal jim na časopis, v němž právě uveřejněny byly zprávy o tom, co je zajímalo a také jim všecko to přeložil do angličtiny, což oni s povděkem přijali.

Poté rozvinul se mezi ním a Američany po vzájemném představení se, zajímavý rozhovor. To, že Felix byl profesorem a filosofem jako Američan, svedlo tyto dva lidi brzy k odborným otázkám, z nichž poslední poznal, že Felix jest v oboru svém velice vynikajícím.

Dlouho seděli a rozmlouvali tito tři lidé a hlavně oba profesoři vyměňovali si své vědecké názory se vším zaujetím pro společný obor. Američan divil se čím dále tím více znalostem Felixovým, které při jeho mládí zdály se mu býti kromobyčejnými.

Proto, když odcházeli, opětně se ptal na jeho jméno a působiště.

Cizinci odešli a i Felix za malou chvíli za nimi, s hlavou plnou reminiscencí na rozhovor s nimi.

Blížil se den, kdy všichni ti, které Verus soustředil kol své záhadné osoby, měli se shromážditi ve velikém sále jeho ústavu na Bílé hoře.

Čím více se tento den blížil, tím více se Praha rozrušovala a připravovala na zahájení sjezdu, v němž účast brali příslušníci národů celého světa. Magistrát města přičiňoval se všemožně, aby v dni ty na počest hostů byla Praha důstojně vyzdobena a chystal připraviti těmto důstojné a vřelé uvítání.

Nával lidstva do Prahy k tomuto význačnému dni byl ohromný, takže ani hotely, ani soukromé byty již nedostačovaly všem těm přijíždějícím, již zde chtěli

nocovati. Ruch na ulicích, náměstích, ve veřejných budovách, hotelích, restauracích a kavárnách byl takový, jaký nebýval ani za význačných dnů národních událostí.

Zástupci tisku celého světa sjížděli se kvapem, aby svým listům podávati mohli co nejrychleji zprávy o všem, co se v Praze děje.

Nedočkavost, zvědavost a slavnostní nálada zmocňovala se všech.

A tu, den před zahájením sjezdu, doručen byl profesoru Felixovi list od zástupce Verusova, kterým jako vynikající učenec jmenován byl jedním ze zástupců republiky na zítřejším shromáždění.

Profesor užasl nad touto ctí a vyznamenáním, neboť z celé republiky jen několik a to těch nejvýznačnějších autorit mohlo se honositi podobnou výzvou k spolupráci s geniálním Verusem. Radost jeho z toho byla veliká – ale oprávněná. Nevěděl určitě jak to přišlo, že on, tak nepatrný a mladý došel toho vyznamenání, avšak tušil, že povolání jeho mohlo souviseti s oněma dvěma Brazilci, s nimiž v kavárně mluvil.

Konečně nadešel den, kdy Verusův sjezd národů, jak bylo toto shromáždění nazýváno, měl zasedati. Hned od časných hodin ranních ulice i náměstí naplnily se lidem. K desáté hodině, kdy jednání mělo započíti, davy lidu hrnuly se k Bílé hoře, kdež již před budovou shromáždění stály nepřehledné zástupy lidstva. A těmito massami lidí těžce se prodírali účastníci sjezdu, vzdor tomu, že veškerá stráž bezpečnostní byla v činnosti, aby všude udržela pořádek.

Mladý profesor hned ráno procházel ulicemi pozoruje dosud nevídaný ruch. K deváté hodině vykročil, aby se včas dostal na místo určení, neboť

odhodlal se jíti pěšky, pro nesmírný nával na elektrických a autobusových dlahách.

Před desátou hodinou vkročil širokým vchodem do budovy ústavu, kde již většina povolaných byla shromážděna ve velkém sále ku kterému vedlo široké schodiště.

Sál byl veliký a vysoký, jako budova sama a jako vchod i schodiště zcela jednoduchý, o holých stěnách, bez ozdob a příkras. V čele sálu bylo vysoké pódium, na kterém byla řečnická tribuna. Nad pódiem, na čelní stěně sálu, byla veliká bílá plocha jako pro promítání kinografické. Nad tribunou řečnickou, ve výši hlavy stojícího člověka, umístěn byl amplion pro radiorozhlas.

Celá ostatní prostora vyplněna byla sedadly, po většině již obsazenými V sále panovalo ticho a mimo kročejů přicházejících nebylo slyšeti slova.

Profesor Felix usadil se na jednu z prázdných židlí vzadu a čekal, pozoruje okolí. Hledal očima oba cizince z kavárny, ale nikde je nespatřil.

Rázem desáté hodiny vystoupil na řečnickou tribunu Verusův ředitel, muž asi šedesátiletý, šedivých vlasů a vousů, a zahájil sezení pouze těmito slovy:

„Vážení! Jménem Verusovým vítám vás v tomto shromáždění a zahajuji sezení.“ Poté se uklonil a odešel.

Na tribunu vystoupil po něm starosta města Prahy a přivítal všecky cizince vzletnou řečí, s přáním, aby se cítili ve zdech tohoto města jako doma. Řeč jeho, proslovená anglicky, nalezla u posluchačů živý ohlas.

Podobně jako primátor uvítal přítomné i zástupce vlády.

Když i ten sestoupil s tribuny nastalo absolutní ticho. Nebylo viděti kolem tribuny žádného, kdo by se snad chystal ujati slova.

Vše tiše a nedočkavě čekalo, co se bude díti dále. Všeobecně se očekávalo, že nyní přijde sám Verus, ta tajemná a báchorečná osobnost, jež od několika měsíců naplňovala celý svět údivem, neklidem a bázní.

Každý s chvěním, nervově rozrušen, očekával okamžik, kdy se tato tajemná postava, opředena tolika neuvěřitelnými pověstmi a všemohoucností, objeví.

Avšak stále nikdo nepřicházel. Bylo ticho jako v kostele.

III.

Promluvil.

Náhle ozval se z trouby amplionu mocný hlas, jejž zřetelně bylo slyšeti po celém sále.

Zároveň na bílé ploše promítací objevil se obraz muže.

Hlas z amplionu zvolal: „Hle, zde jsem já, Verus, dříve inženýr Anselm Kalista z města Klamu,“ a ustal.

Zraky všech spočinuly na obraze muže na stěně a lehké chvění prolétlo celým shromážděním.

Obraz představoval muže asi 46-letého, štíhlé střední postavy. A postava tato byla mírně schýlená, jako pod tíhou velikých starostí a myšlenek.

Hlava pokrytá šedivějícím vlasem, byla hlavou ve všech směrech podivuhodnou a jedinečnou. Bledý obličej vykazoval abnormálně vysoké čelo, slonově bílé, s mnoha podélnými i příčnými vráskami. Pod tímto mohutným a širokým čelem, temněly hluboké důlky oční, obkroužené vrchem hustým jako uhel černým obočím, nad nosem srostlým v jedinou vlnitou čáru.

A v těchto důlcích seděly dvě černé oči, hluboko do lebky vpadlé, zvláštního žlutavě kovového, fosforeskujícího lesku. Pohled těchto očí byl těžký, nesnesitelný, uhrančivý tak, že se pod jeho upnutím o člověka pokoušela mdloba. Mohlo by se říci, že jsou to oči výra, ale barvy světélkujících sazí, zasazené do nejzazší dutiny lebečních otvorů očních.

Kdo se podíval do tváře této, nemohl viděti takořka nic jiného, než tyto hrozné oči, neboť fascinován byl jimi úplně tak, že vše ostatní mimo nich mizelo.

Bledé, vpadlé tváře jevily značně vystupující lícní kosti a známky bezměrné únavy a skleslosti. Mohutný, zobákovitý nos se širokými chřípěmi byl u kořene korunován několika mocnými svislými rýhami.

Brada byla malá právě tak jako rty a úplně bez vousů. Ani pod nosem nebylo stopy po nějakém kníru, neboť obličej byl hladce vyholen a leskl se jako slonová kosť.

Všichni upjatě pozorovali postavu tohoto muže ani nedýchajíce. Obraz lidské záhady, veliké a mocné stál před nimi.

Oči všech hleděly vštípiti si tento obraz nesmazatelně ve svou paměť.

Snad to hlas oznamující sebe předvídal a proto na chvíli se odmlčel, aby překvapení a zvědavost nepřekážely klidnému sledování dalších slov. Když uplynula delší doba a vzrušení ustalo, ozval se hlas opět:

„Občané všech dílů světa! Sezval jsem vás sem do města Prahy proto, že jako příslušník tohoto národa, mám k národu tomu vztahy nejpřednější a potom, že nejlépe ze všech národů, znám svůj lid. Proto mohl jsem lehce budovati to, co již zde vybudováno jest, neboť opíral jsem se o znalost lidu, z něhož jsem vyšel. Jinde, jako cizinci, těžko bylo by se mně zdařilo vše toto, co jsem pod rouškou tajemství prováděti byl nucen.

Nebudu vás uvědomovati o tom co bylo a co souvisí s mojí osobou a mým dílem. To patří minulosti a pro věc již tvořím, nemá žádného významu v budoucnosti.

Nechci vám říci, co bylo se mnou, ale co bude. Proto zavolal jsem vás sem.

Slyšte!

Lidstvo dospělo tam, že octlo se na rozhraní, kde bědy jeho dostoupiti mají nejvyššího stupně možnosti. Vývoj člověka dochází k metě, kde lidstvo buď se přemění anebo zahyne.

Chvíle ta jest nedaleká.

Byly ve vývinu země tvorové, jež mohutností svých těl převyšovaly vaše pojmy. Vládly tehda na zemi statisíce a miliony let a zahynuly. A v každé epoše vývinu byly jiné generace, rodily se, vyvíjely a zahynuly. Po nich přišlo tvorstvo jiné, jiných druhů, jiných schopností a i ono vyvíjelo se a hynulo, až objevil se člověk.

Člověk, poslední stupeň ve vývoji tvorstva, pod uvolněním síly rozumové a poznáváním dospěl tam, kde duše a vůle překonávají hmotu těla a hmotu vůbec.

Nastává konečný boj mezi hmotou a duchem. Duch lidský počíná vítězně ovládati hmotu a její síly. Uvědomuje si, že odvěký boj mezi dobrem a zlem není nic jiného, než-li boj mezi duchem a hmotou.

Nejhroznější síly ukryty jsou v hmotě a o těchto silách nemáte ještě ani přibližného pojetí.

Já je znám a ovládám. Běda lidstvu, kdyby to co znám a ovládám, vešlo v jeho známost.

Již zítra nebylo by ho vůbec a celý svět měl by jinou tvářnost.

Nebezpečí to zde jest a jest skryto ve mně, jenž jsem silný a odhodlaný. Avšak kdo může ručiti za to, ovládl-li jsem já tato hrozná tajemství přírody, že je neovládne i jiný.

Pak běda by bylo všem.

Lidstvo dovede již uvolňovati mnoho sil tvoření skrytých v hmotách. A budoucí válka vám ukáže, jak hrozně a úžasně, dovedou tyto využité síly hmot, kácet celé národy v hekatomby mrtvol a hnijících těl. Půjde-li to pak tak dále, uvolněné síly hmot zničí samu

hmotu i sebe, jako výbuch nitroglycerinu zničí hmotu svou a přemění se v jinou.

Tak tedy i hmota lidského těla rozplynula by se v nivec, anebo v něco zcela jiného, uvolnily-li by se v ní ony síly, jež jí drží v tom stavu, v jakém se jeví. Smrt tyto síly uvolňuje, ale pozvolna, právě tak jako se uvolňují síly hmot cestou přirozenou, pozvolnou a nenásilnou.

V hmotě jest část božství právě tak jako v člověku, jenže v jiném způsobu a poměru. Jest-li dána hmotě z božství ohromná, vám dosud nepojatelná, síla mechanická a chemická, jest dána člověku veliká síla duchovní.

Působí-li ve hmotě síla božská ve smyslu fysickém, působí v člověku ve smyslu psychickém. Až dospějí na zemi tyto skryté síly fysické a psychické nejvyššího stupně vývoje, svět se zřítí a rozplyne opět v chaos, z kterého povstal. Vývoj pak začne znova.

Dosavad trpná hmota země ležela v klidu přirozeného vývoje. Jen malá část její pod duchem lidským a neviditelnými silami mimo člověka jsoucími, nucena byla prodělávati metamorfosy. Nepatrný díl této, jen částečně znásilňované hmoty, nemohl dosud jeviti znatelné účinky na celou zemi a vesmír.

Ovládne-li ji však duch celou, tak, aby vybavila ty síly, jež tvořením do ní vešly, pak vrátí se k stavu původnímu, k prahmotě.

V tom okamžiku z celé hmoty zemské i se vším, co na ní jest, stane se mlhovina.

Světy budou nuceny tvořiti se znovu.

Neboť vše ve vesmíru udržováno jest silou. Bez síly není ani pohybu, ani světla, ani tepla, soudržnosti, života, hmoty, ničeho.

Síla – toť božství samo!

Bez síly a božství, tj. ducha jsoucna, není ničeho než pralátka a duch sám, což vlastně jest jedno a

totéž. Z pralátky stvořen jest vesmír a vše, co vyplňuje nekonečnost a věčnost.

Chápati nekonečnost a věčnost nedovedete dosud pouhými svými pěti smysly, jež jsou vám dány v přítomnosti. Proto pokud člověk bude na tom stupni vývoje, na kterém právě jest, ovládaje pouze pět smyslů, nebude mu možno pochopiti těchto pojmů.

Ba, bude-li člověk pokračovati vývojově i dále a pronikne-li postupem času i do sfér meziplanetárních a slunečních svým duchem, nepochopí v konkrétním slova smyslu, absolutno proto, že by pak nebyl již člověkem, nýbrž absolutnem samým.

V absolutnu není počátku ani konce.

Abyste tedy svými smysly aspoň částečně pochopiti mohli evoluce, jež se staly v absolutnu při tvoření světů, jest vám třeba představiti si čas, ve kterém ve vesmíru vše vzalo svůj původ. V neexistujícím musí vaše představa vytvořiti něco, od čeho pak vám bude možno vycházeti, neboť jinak, dle vašich smyslů, nemohlo by býti počátku, kde zakotviti mohl by váš rozum a vaše duše.

Představte si tudíž, že kdysi v ohromně dávných dobách nebylo v prostoru mezihvězdném ničeho vůbec. Bible vyjadřuje stav tento slovy: „Na počátku bylo Slovo, Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo!“

Do těchto nevyjadřitelných a hrůzu vzbuzujících dálek prostorových i časových proniknouti má duch lidský, aby v mozkové tkáni hlavy vylouditi mohl myšlenku a pojem o původu nekonečného množství nesmírných světů s jich nezměrným množstvím síly, hmoty a životů.

Jaký to gigantický úkol pro bytost lidskou.

A přece mnoho lidských mozků a duchů proniká svým chvěním do těchto dálek a časů a snaží se pochopiti to, co miliardy octilionů let dělo se asi v těchto děsných dálavách a dobách.

Avšak dosavadní vývoj ducha lidského a věd, které vésti mají k poznání vzniku a tvoření, není dosud na takovém stupni, aby mohl pravdě co nejpřibližněji vylíčiti a dokázati správnost nauk a theorií o původu systémů světových.

Nedokonalý duch a mozek nedokonalého těla bez vůle tvůrčí nemůže dojíti pravého poznání těchto záhad. Jen duch nespoutaný hmotou, či tělem může se povznésti za hranice vytčené lidství a jen duch všehomíra uvolniti může v bytosti lidské sílu, jež má větší schopnosti chápání a poznávání, nežli vaše smysly.

Tato síla uvolněna byla ve mně a poznal jsem činnost tvůrčí!

Nekonečný prostor a čas vyplňoval pouze duch absolutna, původ všeho, v němž vše bylo soustředěno a jenž vše pronikal.

Duch tento byl silou ovládající všecko, pro nás nepochopitelnou ale z tvoření tušenou. V duchu tom byla vůle, láska, rozum, život a vše.

Všemohoucí síla tvůrčí řídila sama sebe a ovládala se ve všem, byla mocná toho, aby svou vůlí se jednotila nebo dělila. Jakmile síla tvůrčí projevila vůli, vznikl z této vůle duch, jenž však již sám neměl absolutní vůle. Z vůle absolutní vzešel tedy duch tvořící, v němž bylo vše, co jest, i první symptomy hmoty – pralátka.

Pralátka i duch vyplňovaly vše, avšak pralátka nebyla již duchem s vůlí. Obsahovala veškerého ducha, veškeru sílu avšak neměla již vůle.

Vůle soustředěna zůstala v duchu tvůrčím. Kromě vůle, jíž ovládal duch tvůrčí, měla pralátka všecky jeho mohoucí vlastnosti.

Duch i pralátka byly jedním a tímtéž, byly vzduchem, ale duch byl větrem.

Pralátka jako duch vyplňovala veškero nekonečno, jsouc nehmotná, jednotná a obsahovala všecko jsoucno. V ní obsaženy byly utajeny všecky síly ducha, života i hmoty, bez vůle tvůrčí, ovládané pouze duchem tvůrčím.

Byla tudíž pralátka symptomem hmoty jediné, jednotné, absolutní, bez vlastností a vůle, prostoupeným životem věčna tj. duchem tvořícím, na rozdíl od ducha tvůrčího.

Ona obsahovala vše, z čeho vzniknouti mohla hmota v našem smyslu, prostoupeno všemi silami ducha tvořícího, avšak ne tvůrčího, jenž ovládá vůli tvůrčí..., Proto tajíc v sobě sice veškeré tvořivé síly, nemohla sama tvořiti bez vůle tvůrčí, to jest ducha absolutna. Mohlo tudíž z této pralátky vzniknouti vše, co jest ve vesmíru, avšak i vše ovládáno bylo duchem prostupující pralátku, tvořícím, a poslušno vůle jsoucna čili síly tvůrčí.

Pralátka byla tak symptomem oduševnělé hmoty se zárodky všech sil vůbec, tedy hmotných, životných i duševních.

Pod jménem pralátka myslete si tedy to nejmenší, praprvek praprvku, nehmotný, jednotný, v němž utajeno jest vše kromě absolutní vůle. Jest to tudiž prvopočátečná, oduševnělá a oživená hmota, utajující v sobě zárodečné síly tvorby všehomíra.

Vůlí absolutna dán byl tedy impuls k tomu, aby byl duch tvořící a prostupující hmotu. Duch tvořící a hmota nutně musely vésti k vývoji, neboť vývoj, toť princip a účel absolutna od věčnosti, jenž byl a bude věčně. Toť absolutno samo.

Aby pak vývoj byl věčný, postupuje v koloběhu od shora dolů a zdola nahoru. Vše rodí se, vyvíjí; a hyne, jak myslíme, avšak ani zrození ani zánik neexistují ani v hmotě, ani v životě. Zánikem dle našich pojmů jest vývoj za hranice našeho chápání.

I sestup jest vývojem, neboť sestup toť pochod od nejjednoduššího k složitějšímu, od prahmoty k sloučenině. Vzestup pak jest spěni od složitého k jednoduchému, od hmoty a člověka k duchu, absolutnu Duch pralátky počal svůj život v této. Působením jeho tvořící mohoucnosti vznikl v pralátce život duchovní.

Duch tvořící počal hýbati hmotou.

Avšak hmota pralátky nebyla ještě hmotou samou, byla symptomem hmoty absolutní, bez vlastností. Působením ducha v tuto absolutní látku, nabývala tato vlastností ducha, to jest, duch ve své mohoucnosti dával hmotě síly.

Prvotní tyto síly byly dle vlastností ducha taktéž silami duševními, jako duch sám. Nehmotná v našem smyslu pralátka brala na sebe vlastnosti fluidu, jež obsahovala ohromné síly duševní, tvorby schopné.

Jediným impulsem této duchové síly, absolutní symptomy hmoty prvopočáteční počaly se chvěti a chvění to prolétlo prostorem nekonečna. Nastal pohyb prahmoty, nadané úžasnými silami ducha, jež ani vytušiti nedovedete. Hmota nabývala vlastností těchto sil a světy počaly se roditi ve vesmíru v nekonečném počtu, v nesmírných velikostech.

V té době každý symptom prahmoty nabit byl tedy úžasnou silou, štěpící se na síly a vlastnosti nové, vzniklé z pohybu.

Z pohybu vznikly veškeré síly fysické i chemické, jako světlo, teplo, soudržnost, přitažlivost, magnetismus atd.

Pohyb jest principem všech sil fysických až podnes. Bez pohybu nebylo by sil a bez sil nebylo by hmoty, neboť i v hmotě klidné, jak nám se zdá, musí pohyb býti ustavičně. Aby hmota mohla existovati, jest třeba v ní ustavičného pohybu – chvění.

Kdyby jen v jediném symptomu hmoty přestal pohyb či chvění, celý vesmír by se zřítil, neboť by porušena byla rovnováha sil.

Pro pojmenování takových symptomů prahmoty, přecházející v hmotu složitou nemáte výrazů, jelikož jsou vám dosud nepochopitelný a neznámy. Znáte z ohromné té řady symptomu pouze tři a to molekuly, atomy a elektrony, které však nejsou zdaleka nejmenšími a nejjednoduššími částečkami hmoty, ale celými světy.

Pomalu postupujete níž a níže, ale cesta vaše jest v tom směru ještě daleká. Věda v tom smyslu postupuje od konce k počátku, tj. od sloučeniny k prahmotě, já vám pravím o cestě opačné od začátku ke konci.

Nejmenší, nepojímatelnou částečkou prahmoty, prostoupenou ještě cele duchem tvořícím nazývám „spiriton“, jako hmotu plně oduševnělou.

Nežli prahmota došla ve svém vývoji od spiritonů až k elektronům, atomům a molekulám, prodělala ve svém vývoji bezpočetné množství fásí.

Při každé takové proměně k sestupu, uvolňovala hmota ohromné množství energie a to jak duchovní tak i hmotné či fysické.

Energie hmotná soustřeďovala se v evolucích sil přírodních, energie duchovní soustřeďovala se v životě a duši.

Čím více hmota klesala od pralátky k atomům a molekulám i sloučeninám, tím více duchová síla se uvolňovala z hmoty a vytvářela život a duši, čili upoutáváním sil přírodních mohutněly duchovní síly života a duch sám. Proto za dob nejmohutnějších projevů živelných sil naší země, nebylo na této tvorstva. Podle zmírňování těchto sil a přerodu hmot ve směru sestupném, objevoval se na naší zemi první život a vývoj tvorstva.

Čím více zanikal bouřlivý boj živlů, tím dokonalejší tvorstvo objevovalo se na zemi. A v době, kdy všecky evoluce prodělavší hmoty došly skorém ku klidu a svému poslednímu vývojovému stadiu, objevil se člověk, se svou vůlí, duchem a rozumem, tedy s týmiž vlastnostmi, jež měl prvotní duch prostupující prahmotu, ovšem že ještě nedokonalými.

Až veškerá hmota světa dospěje ke svému nejzazšímu sestupnému vývoji, tvorstvo a člověk dosáhne nejvyššího stupně vývoje svého. A jako se nám ztratily v sestupu pralátky nejvyšší její symptomy v prvcích a sloučeninách, tak se ztratí a zahyne ve vývoji života veškeré tvorstvo, i člověk naposled.

Zahynutí toto není však zánikem, jak jsem již pravil, ale vývojem za hranice našeho vývoje, a sice oproti hmotě vzestupným.

V tom jest základ věčnosti, ve které není ani počátku ani konce. Vše není a stále jest. Není nic stále stejného, ale jest v rozličných Stupních vývoje.

A jelikož v absolutnu není ani kladu ani záporu, ani plus ani minus, jelikož tam není ani plochy ani prostoru, ani počátku ani konce, není ani sestupu a vzestupu, nýbrž vše bylo, jest a bude.

Není žádného nebe ani pekla, ani života posmrtného, jest pouze vývoj a to, co jest po smrti, jest toliko stupeň vývoje dle toho, k jaké hranici ve vývoji hmoty, ducha a veškerenstva se došlo.

Nade vším však jest jediná síla ducha, tvůrčí, hrozná a všemohoucí, mající neobemezenou vůli, již nazývati můžete Bohem, Alahem, Jehovou, Manitouem, jak chcete.

Ona jest, slovo ji nevyjádří a člověk nikdy nepochopí.

Jak jsem již pravil, nežli oduševnělá pralátka sestoupila ve svém vývoji od prvopočátečních částeček, „spiritonů“, až k hmotám složeným,

prodělati musela nesčetné množství fází a přeměn. A všecky tyto fáze hmoty obsaženy jsou dodnes v ní, v každé, právě tak jako vývoj tvorstva obsažen jest v embriu člověka.

Embrio lidské v životě matky opakuje a prodělává všecky stupně vývoje života od buňky, prvoků, ryb až po obratlovce a člověka. Kdyby vám bylo možno rozkládati a pronikati hmotu až do prahmoty, viděli byste tam rovněž všecky stupně jejího vývinu, ovšem tedy oproti životu sestupně.

Mezi spiritonem a elektronem nebo atomem jest veliká, neznámá vám propast. Přes tuto propast sestupovala hmota ve svém vývoji z prvopočátku od stupně ke stupni, uvolňujíc nebo přeměňujíc energii. V každé fázi tohoto klesání jejich vlastností přibývalo tím více, čím více stávala se hmotou pojímatelnou našimi smysly.

Tak vidíte, že i pro vás nejjednodušší látky, jako prvky plynné, nezdají se býti pravou hmotou tak, jako železo, kámen nebo země. Čím více stává se pro vás hmota nehmatatelnou, neviditelnou a nečichatelnou, tím více mizí u vás pojem hmoty. Vaše smysly v tom směru mohou chápat jen pro určitou mez.

Přijdeme-li za hranice jednoduchosti hmoty tam, kde smysly vaše již toho nechápou, ztratíte představu hmoty, byť by i zde byla. A to nemusíme jíti v posudku a v rozkladu hmoty příliš daleko vzhůru. Již elektron jest pro nás něco nepochopitelného a jest to přece jen hmotná částečka na místě třetím v řadě, dle níž již dovedete hmoty rozkládati.

I světlo sluneční a světlo vůbec jest hmota, ale v řadě vývojové tak vzdálená, že jí prostě nechápeme.

A nyní si představte, že postupovati můžeme v takové řadě zpět bezpočtukráte. Tu vytušíte za elektrony hmoty o vlastnostech a potencích

nepojatelných a poznáte ohromnost počtu i druhu sil v nich skrytých.

Znáte magnetismus, elektřinu, radioaktivitu atd., nuže představte si, že jsou to pouhé zlomky principu sil, jež po sobě zpět následují v této řadě:

1. Vibrita, základ pohybu, chvění a vůbec sil fysických.
2. Aktivita, základ sil chemických.
3. Evolucita, princip vývoje.
4. Principalita, základ směru ve vývoji.
5. Lucita, princip světla.
6. Vitalita, princip životnosti a organismu.
7. Unita, princip jednotnosti.
8. Astralita, princip nekonečnosti a nezničitelnosti.
9. Spiritualita, síla a princip duchový.
10. Divinita, božství.

To jsou ony potence nejhlavnější, jež dáno mně bylo poznati, avšak vše to ostatní, co leží mezi nimi, uniká nepoznáno. Znalost toho všeho učinila by z člověka samého Boha.

Naznačil jsem vám stručně vývoj světa hmoty i života. Víte nyní, že čím více upoutává se skrytá síla v hmotách, tím více blíží se člověk ke své dokonalosti. Toť jediný možný a prozřetelností dobře zařízený princip spravedlnosti a lásky.

Vše vzniklo z božství, z jednoty, a vše jest spojeno páskou jedinou, duchem. Pouze na tom, v jaké míře a jakým způsobem duch tvořící vše prostupuje, závisí úděl hmoty, života i smrti.

V člověku odehrává se celý princip tohoto vzniku a zániku. Duchem, životní silou nadaná buňka, oplodněná v ženě, prožívá metamorfosy vývoje života od počátku, až zrodí se dítě. Tělo ženy i muže vybíjí se jako hmota, oplodňováním a plozením, a stárne,

mezitím co děti sílí a rostou. Když dokoná tělo muže a ženy svůj úkol, odchází, zanechávajíc vždy dítěti něco ze své duševní podstaty či síly. Tak člověk čím dále tím více přejímá od těch, jež odešli, větší a větší potenci duševní, až jednou tato duchovní stránka bude míti převahu nad hmotou a hmota těla bude zbytečnou.

V tom okamžiku i hmota zemská bude již zbavena své síly, tvořící ve velkém množství a země bude stárnouti, to jest bude spěti ke konci. Tak duch lidský, bez těla, nebude již vázán na hmotu zemskou a nebude již od ní potřebovati ničeho, kromě zbývajících v ní duchovních sil. Všecky ostatní síly hmot zvolna docházeti budou klidu, neboť nebude jich více třeba pro udržení života těla na zemi.

Až veškeré duchové potence hmoty přejdou v ducha člověka za hranici jeho vývoje ve světě duchovém, nastane hmotě vzkříšení.

Duch tvořící z hmoty, uvolněný vývojem, jenž sjednotil se již s duchem tvůrčím, dosáhl svého nejvyššího cíle, hmota svého nejnižšího pádu Nastala rovnováha, ve které by tvoření ztrnulo na věky, kdyby nebylo nejvyšší vůle tvůrčí. A tato tvůrčí vůle dá opět prostoupiti ducha hmotou.

Oduševnělá hmota vzplane v chaosu nových sil a nová pralátka počne sníti o směru tvoření a nových světech. Vývoj počne znovu, avšak již nikdy nebude se bráti týmž směrem a týmž způsobem jako prvé.

Vidíte v tom tedy neskonalou spravedlnost božství. I hmota, princip tvořivý, i duch princip tvořící, pod vůlí tvůrčí procházejí stejnými vývoji, stejnou bouří a klidem, třebaže ne týmž směrem. Toť ona trojice božstev náboženských kultů všech věků, Bůh, duch a hmota.

Když hmota pralátky hýří životem nejklokotnějším, duch tvořící, upoután jsa vůlí tvůrčí v ní, pracuje

usilovně na vývoji, aby se vybavil z pout hmoty a splynul opět s duchem tvůrčím.

Když duch tvořící odpoutá se od hmoty, za poslední fáze vývojové a jásá volný v prostoru nekonečném, hmota mrtvá řítí se prostorem v neznámo, očekávajíc svého vzkříšení.

Nebude pro lidstvo konce světa tak, jak předpovídají vaši vědci. Nikoli – svět nezmrzne, neshoří, nesetká se s kometou před zraky lidstva. Lidstvo nezahyne mrazem, horkem, žízní, ani hladem nebo potopou či zadušením.

Lidstva již nebude, až přijde konec světa a země se zřítí v chaos a promění v mlhoviny. V té době duch lidský, tvořící, nebude již míti těla, nebude závislým na zemi – bude volný.

Lidství přejde za hranice hmotnosti.

A doba ta jest blízká, pravím vám. Zmohutnělý duch tvořící již vede nás za brány smrti a počínáte ho chápat.

Vše, co lidstvo s sebou nese, jest vývojové. Všecky přednosti ducha, charakter, síla i slabost vůle, dobro, zlo, láska a vášně, vše jest přirozeno a nutno. Pokud člověk bude míti tělo, bude více méně ovládán těmito silami dle toho, jak prostoupen jest duchem tvořícím. Vždyť i rostlina a zvíře jeví ty vlastnosti, jež vtiskuje mu z hmoty uvolněný a osvobozený duch. Dle toho žijí a hynou a nejsou zodpovědný za to, co činí, jelikož slabost ducha nedává jim směrnic jako vůle a rozum člověku.

Lidstvo duchem nadáno nejvíce obdrželo vůli a rozum. Avšak tato vůle a rozum nejsou u všech lidí stejné, právě tak, jako nejsou stejná jejich těla. V chaosu lidstva, lidé, jichž mocný duch ovládá vůli a rozum nejvíce, vládnou slabším a vynikají.

Lidé menší potence duševní, slabí, jsou ovládáni silnými. Duchové silní, v lidech ovládajících, spojují se

právě tak jako duchové síly v lidech slabých. Vše stejné a příbuzné spěje vždy k sobě. Jinak řečeno, slabí sjednocují se proti silným a silní proti slabým.

To, co jsem předeslal o vývoji světa, to jest o vývoji mezi hmotou a duchem, jest i zde. Duch vybavuje se z hmoty za vývoje a dokavad v ní jest, i hmota jest ho poslušná, pokud síla ducha na ovládání její postačuje.

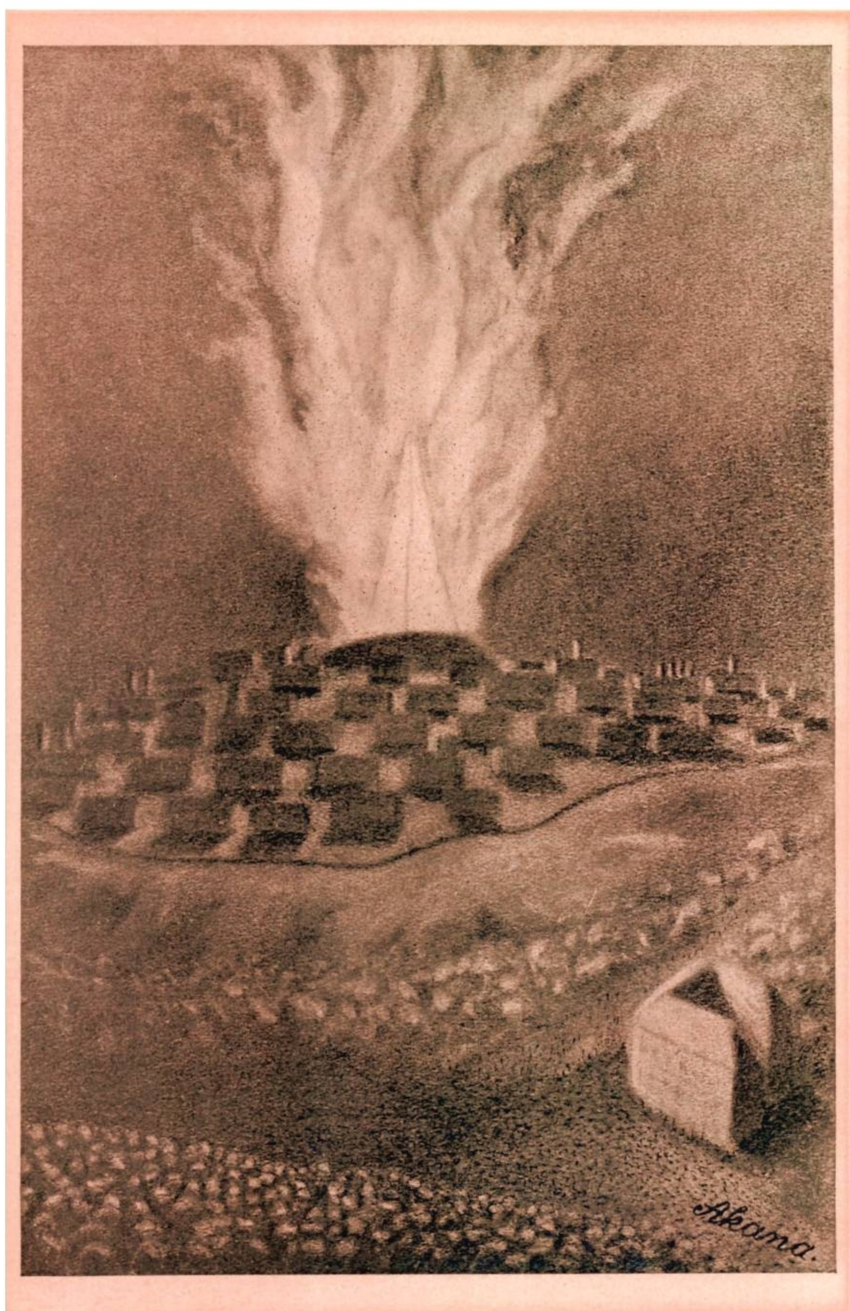
Duch lidský hledí se vybaviti z hmoty těla, ovládá ji, a to hmotu vůbec, nejen hmotu těla. Neboť duch v člověka přešel z hmoty a mezi ním a hmotou jest nepřerušitelná páska vztahů.

U zvířat jest tento duch ještě slabý a páska k hmotě silná a proto zvíře nemá vůle ani rozumu a z hmoty má jen to, co k jeho životu nutno.

Dle stupně tohoto ovládání hmoty třídí se duchové i lidé. Z nerovnosti nastává přirozeně boj mezi silným a slabým. Hmoty vůbec využívá se k tomuto boji potud, pokud jí duch lidský využíti jest mocen.

A tak duch člověka využívá hmoty své či těla k boji s hmotou ducha druhého, již zove nepřítelem. Tušených a odkrývaných sil, utajených v hmotách, využívá k prospěchu svého organického těla či hmoty vyšší i k jeho zkáze.

Jelikož pak tvořící duch v člověku postoupil již ve svém vývoji velmi daleko, může v hmotách hýbati tím, co uspišuje jejich zpětný progres, což dopomáhá mu k tomu, aby urychlil i vývoj svůj.

Akana.

Duch spějící v absolutno urychluje uklidnění hmoty.

Tak člověk upoutal některé síly hmot ke své službě po stránce užitečné i ničivé. Jestliže tyto vybavené síly hmot na jedné straně slouží k dobru člověku, to jest k prospěchu jeho hmoty vlastní, těla, na druhé straně tyto síly hmotu tu ničí, samy se vybíjejíce.

Radioaktivita, elektřina, magnetismus, teplo, světlo, síla páry, výbušnost, vlastnosti plynů a jedů jsou využity za doby míru k životu těla a jeho dobru, za vojny k jeho zničení.

A všecka energie hmot jest postupně ničena taktéž, neboť násilným slučováním a rozkládáním jich neztratí se sice, ale klesá ku klidu, a to tím, že uvolňuje prostoupeného jí ducha, čili rozložená hmota vstupuje v sloučeniny složitější.

Duch a hmota jsou tedy na sobě úplně závislý.

Znáte z poslední vojny, jaké ohromné oběti vyžádal si tento boj na životech a hmotách. Znáte, jak v tomto boji využito bylo sil hmot a jak strašlivě řádily tyto síly uvolněné duchem člověka.

Hekatomby mrtvol přikrývaly zemi. Rozpoutané síly ničily životy, těla, zemi, domy, dědiny, města, úrodu, lesy, rostlinstvo, zvířectvo – všecko.

Hmoty mluvily řečí jasnou.

Lidstvo vyvolalo bouři sil, v níž samo hynulo.

Hmoty mstily se za to, že se duch vybavoval.

Kdyby lidstvo znalo však všecky ty síly, jež v hmotě jsou skryty a dovedlo je uvolnit a využíti, nebylo by již lidstva. Tyto síly by ho zničily.

A k tomu lidstvo spěje právě tak, jako k překročení hranic své hmotnosti a přesunu do života jiného – duchového.

Jen krátký čas a nebude již lidství.

Duch můj pronikl daleko ve veliké tajemství ducha a hmoty. Ne všecky ztajené síly hmot a ducha znám,

avšak ty, které jsem ovládl, dostačí, abych zničil lidstvo a zemi dal jinou tvářnost.

Jsem s to urychliti vývoj hmot i duchů a lidstvo převésti přes hranice smrtelná, bez bojů, útrap, hrůzy, utrpení, bídy, bolesti a smutku.

Všecky síly lidské a rozum i vůle člověčenstva nemohou mně zabrániti v ničem.

Záleží na lidstvu, chce-li nebo ne.

Proto jsem vás sezval sem, abych vám řekl vše to a vy sdělili to lidem celého světa. Jděte, hlásejte vše to, co jsem vám pravil ve svých národech a státech a ptejte se lidu, co chce.

Buď za dlouhou dobu utrpení, strastí a hrůz zahynouti za zoufalství a muk, anebo v klidu a míru přejíti přes čáru vývoje do života nového.

Abyste věřili v sílu mé vůle a v moji moc, dám vám toho i lidu venku důkaz neklamný. Na důkaz pak, že vše, co jste viděli, také skutečně se stalo, najdete každý při sobě známku, jež vyloučí u vás všecky pochybnosti a zjeví vám pravdu.

Nebojte se ničeho, co se bude díti a ujišťujte o tom i ostatní. Nebude ublíženo nikomu, kdo se sám do zkázy nepožene. Domluvil jsem!“

Hlas v amplionu umlkl a obraz se stěny zmizel zároveň.

Vše sedělo nehnutě a ztrnule, bez jediného pohybu a zvuku.

Ještě nedozněl hlas z amplionu v koutech rozlehlého sálu, když na tribunu vystoupil opět ředitel Verusův a jal se mluviti takto:

„Slyšeli jste všichni, o co se jedná a co se od vás, ve službách Verusových, vyžaduje. Ode dneška stáváte se spolupracovníky pána našeho a odměňováni budete za služby své tak, jak ani netušíte. O všecky vás bude skvěle postaráno. Kdo však by nechtěl býti v těchto službách, má volno odejíti. Tento ústav jest ústavem

vaším. Zde, v četných těch místnostech budovy připraveno máte vše pro svoji práci. Jest třeba, abyste vše, co jste slyšeli a viděli, věrně hlásali nejen slovem, ale i tiskem mezi svými národy. V pracovnách nalezne každý z vás fonografickou reprodukci Verusovy řeči dnešní a podrobnější vysvětlení všeho. Vše to přeložte přesně do jazyků svých národů a tiskem rozešlou se tyto zprávy do celého světa v neomezeném množství. Vy pak studujte vše, co vám již bylo a ještě bude sděleno a buďte zde potud, pokud pán toho vyžadovati bude, anebo pokud zloba lidská nepřinutí vás opustiti tato místa a odebrati se ke svým soukmenovcům. Ve všech případech vašich potřeb a žádostí obracejte se na mne. Uvědomte si, že všichni pracujeme pro genia, jemuž nebylo a již více nebude ve světě rovno a že tento genius, tento mocný duch, jest duchem spravedlivým a dobrým. Proto nebojte se, že pracovati budete pro věc nespravedlivou a špatnou. Buďte hrdi, že můžete býti zúčastněni na díle člověka, jenž již vlastně člověkem není, nýbrž božstvem. V jeho a vašich rukách spočívá osud celého světa, neboť síla a moc jeho jest nesmírná.“

Ředitel skončil a sestoupil.

Posluchači, bledí a oněmělí úžasem ze všeho toho, co slyšeli, zvolna zvedali se ze svých míst. Na všech tvářích viděti bylo nerozhodnost, zneklidnění a nejistota. Oči jejich setkávaly se v němé otázce.

Ještě však nepadlo mezi nimi ani slovo otázky nebo úvahy, když se sál rázem zatměl neproniknutelnou tmou a ani okny nepronikl sem sled světla, neboť i venku nastala tma úplná.

V zápětí na to země i celá budova počala se chvěti ve svých základech a hluboké dunění hřmělo z hloubi bělohorské pláně.

Ohromný výbuch otřásl vším a venku i uvnitř budovy ozval se sykot a příšerný praskot proletujících

blesků. Řev, jek a kvílení větru i bouře rozpoutaných do nejvyšší míry ohlušily vše a okna zrudla krvavou září.

Nesmírný sloup ohně, obkličujícího ze široka pyramidu na Bílé hoře, vznesl se k nebesům. Zuřivě zmítající se plameny šíleného živlu zahalily celou věž a šlehaly, kroutíce se jako protuberance sluneční do prostoru a mizely v nedohledné výši.

Plachty ohně v ohromných plochách odtrhávaly se od této hadovité spleti plamenných jazyků a vztekle zmítaly se v nebetyčných výškách, bičovány zuřivým větrem.

Strašlivá vichřice nezměrné síly zalehla do všeho, takže se zdálo, jako by nastal soudný den.

Hrůza a neskonalý úděs zmocnil se všech lidí, takže ztrnulí v němém úžasu a bázni. A úděs tento a strach byly tak veliké, že ani jeden hlas, ani jeden výkřik nebyl s to přejíti přes rozevřené rty.

Verus promluvil svou silou.

Avšak toto vše netrvalo ani minutu.

Takřka v zápětí na to mohutný sloup ohně zmizel, jako by odletěl do temných výšek prostoru a nastal opět bílý den. Podzemní hřmění, otřásání, blesky i skučení vichřice ustaly a opět rozhostil se klid.

Teprve nyní hrůza opanovala lid venku úplně. S šíleným křikem vše hrnulo se kvapně z tohoto místa strašlivého divadla. Lidu zmocnila se panika.

Vše prchalo v divokém chvatu do ulic města, neohlížejíc se na nic. Chodci, vozy, auta, vše zmítalo se za ohlušujícího křiku v chaosu řinoucím se ku Praze a mizícím v jejích zdech. V městě se tyto proudy lidu rozlily do ulic a domů, všude zanášejíce zmatek, křik a shon.

Všichni v ústavě shromáždění, po skončení hrůzného zjevu pohlédli na sebe zoufale. V nitru jejich dělo se něco neobvyklého. Zmocňoval se jich pocit

nejen bázně, ale i beznadějnosti a zoufalství. Zdálo se jim, jako by stáli před tváří neznámé smrti, jíž musí odevzdaně hleděti vstříc bez rady, bez pomoci, právě tak, jako voják při útoku nepřítele.

Trvalo dlouho, nežli se úplně vzpamatovali tak, aby mohli logicky myslet.

Při hluku a křiku venku přistoupili k oknům a hleděli na ten chaos zděšeného lidu, ženoucího se kvapně odtud. Mnohým z nich vstoupilo na mysl, aby z těchto záhadných a strašných míst prchli také.

Avšak tyto myšlenky nestrhly k tomu přece žádného. Všichni byli lidmi vybranými, vzdělanými a ovládajícími sebe, neboť právě pro tyto vlastnosti vyhledáni byli Verusovými agenty v národech.

A jak tak pohlíželi na hřmotící davy venku, ozval se za nimi hlas, volající zděšeně: „Znamení!“

Ohlédli se kvapně všichni zpět do sálu a spatřili jednoho z přítomných, an stojí s rukou vysoko vztýčenou.

A na této ruce byla na vrchní straně, nad klouby zápěstí, skvěle bílá skvrna, podoby elipsovité a velikosti slepičího vejce. Spontánně vzpomněli všichni na slib Verusův ohledně známky jistoty, a pohlédli na svoje ruce.

Na levé ruce každého skvěla se právě taková skvrna jako na ruce prvního. A tato skvrna nebyla nijak barvou nanesená, nebo kůži přikrývající, nýbrž byla v kůži samé. Bylo to tak, jako by v těch místech byla pokožka odbarvena z přirozeného odstínu do křídové běli.

Všichni pohlíželi na toto své znamení s překvapením a různými pocity. Některým zdálo se toto býti pečetí otroctví, jiným znásilněním a opět jiní pohlíželi na věc lhostejně nebo měli radost z toho, že tato bílá skvrna jest svazkem mezi nimi a geniálním Verusem.

Konečně však po různých rozhovorech a úvahách a po uvědomění si úkolu, jenž jim Verusem byl vytčen, uznali všichni správnost Verusova jednání a rozešli se s hlavami myšlenkami přeplněnými.

IV.

Dvé čistých srdcí.

Na mladého filosofa všechno to, co v ústavě slyšel a kolem sebe viděl, působilo otřásajícím způsobem.

Nevěděl ani, jak se z ústavu dostal a octl se mezi lidem na ulicích Prahy. Všecko to, co zažil na Bílé hoře, všechen ten křik, shon a kvap v ulicích, všechny ty události posledních dnů vůbec, vířily jeho mozkem tak, že potácel se ulicemi s davy, nevěda ani kam a proč.

S podivem pohlížel často na bílou skvrnu své ruky a u srdce bylo mu prapodivně. Hlava ho bolela a od všeho toho šumu kolem byl takřka ohlušen. Nevěděl kam jíti, kde zakotviti, aby si oddechl ve svém vzrušení.

Konečně si vzpomněl na rodinu továrníka Marka. Posledně tam by] před onou nocí, tak bouřlivě prohýřenou. Vzpomněl si na to, že Markovi neřekl ničeho o svém povolání do Verusova shromáždění.

To urychlilo jeho rozhodnutí k návštěvě a on zamířil do ulic, směřujících k jeho domu. Byl konečně i dychtiv sděliti přátelům vše to, co se v shromáždění odehrálo, neboť to ještě do veřejnosti neproniklo. Věděl, že tyto zprávy budou přijmuty s povděkem a úžasem.

Celá Praha i okolí viděla a slyšela neobyčejný úkaz, avšak proč se tak dělo, nevěděl mimo vyvolených

nikdo. Pomelu však vše to, co se v ústavě odehrálo, pronikalo mezi lid a budilo sensaci ještě větší.

Avšak, jak tušil, nezastihl doma žádného z rodiny továrníkovy. Všichni, pán i paní s dětmi byli na Bílé hoře a dosud se nevrátili.

V domě byly jenom služebné a sluha a zároveň továrníkův šofér, který taktéž právě přišel z ulic.

Unavený profesor se rozhodl počkati, neboť doufal, že rodina se při uklidňování města brzy vrátí. Všeobecné vzrušení, jemuž podléhal kde kdo, přimělo i jeho, že se rozhovořil o událostech právě minulých se sluhou Janem.

Jan nebyl na Bílé hoře, ale dověděl se o všem, co se tam dělo, v ulicích, kam seběhl, když ozvalo se hřmění a i v Praze nastala tma, prosvícená ohněm za Petřínem. Proto s dychtivostí poslouchal zprávy, které mu filosof, jako účastník všeho, vyprávěl, a žasl.

Byl to mladý muž, sotva 251etý, velice slušného zjevu a pěkné tváře, mírný a prostý. Pocházel z téhož města jako jeho pán, který tam měl svoje továrny, jež zdědil po smrti svého otce. Vyučil se řidičství automobilu hned v mládí a byl ještě otcem továrníkovým pro tuto službu u něho přijat. Tak byl u rodiny jejich již sedm let, neboť po smrti starého pána přejal ho do služby mladý.

Nynější továrník měl ho skoro co svého přítele, neboť v poslední vojně, kde ho, důstojníka, doprovázel jako vojenský sluha, zachránil mu, s nasazením vlastního života, život.

Jan vozil své zaměstnavatele po Praze a dojížděl s pánem do jeho továren. Často vozíval paní na návštěvu k jejím rodičům nedaleko Prahy a mimo to byl v rodině jakýmsi komorníkem a lokajem.

Nejraději jezdíval s továrníkem do jeho závodů v rodném městě. Příčinou tou byla jeho láska.

V továrně Markově zaměstnáni byli dlouhá léta staří manželé, kteří měli na starosti zahradnictví závodu i domu továrníkova. V rozlehlých a velikých zahradách i parku pracovali tito lidé mnoho let sami, neboť neměli žádných dětí. V posledních letech, kdy již tíha stáří počala na ně doléhati, zastesklo se jim po dětech a vzali si za vlastní sirotka po sestře zahradníkově, roztomilé děvčátko, tehdy desetileté.

Toto děvčátko bylo u nich nyní již devět let a vyspělo za ta léta v dívku plnou půvabu a krásy. Útlá a svižná její postava byla obdařena vším, co činí dívku krásnou. Světle hnědé vlasy ve svém nadbytku sotva se daly spoutati v dlouhé pletence, vždy volně visící s hlavy. Růžové líce, malý nosík, karmínové rty a čisté modré oči, jako studánka, dodávaly jí půvabu nezkaleného mládí, nevinnosti a něhy.

Byla tichá, skromná i mírná jako srna a mimo života v zahradách, sadech a u pěstounů, nemilovala ničeho z toho, v čem moderní dívky nacházejí zábavu a rozptýlení.

Staré své pěstouny milovala celým svým dobrým srdcem a oni jí tuto lásku všemožně opláceli. Toto jejich nevlastní dítě bylo jim vším. Bylo jejich podporou v stáří, radostí a pýchou, neboť každý měl pro něj jen chválu, obdiv a úctu, pro jeho nevinnost a dětinskou radost ze života.

A tuto dívku zamiloval si Jan a ona jeho lásku opětovala celým svým nevinným srdcem i duší. Měli se rádi jako dvě děti a Janovi byl vždy den, kdy měl do závodů jeti, dnem radosti a štěstí.

Profesor znal Jana jako muže veskrze řádného, poctivého a mírného a znal také vše o jeho oddané lásce k schovance zahradníkově Marii. Proto, když vyčerpán byl mezi nimi rozhovor o dnešních sensačních událostech, filosof obrátil se na Jana s otázkou po jeho lásce.

„Již dlouho jsem jí neviděl, pane profesore," odvětil Jan. „Bude tomu skoro celý měsíc. Po celý měsíc neuznal pán za dobré jeti do továren a tak i já neměl jsem příležitosti viděti ji opět."

„Měsíc, toť dlouhá doba odloučenosti pro milující," pravil filosof, „avšak zajisté těšíte se dopisováním. Jistě vám Marie často píše a vy jí."

„Zajisté jest tomu tak. Píše mně každý den a někdy přijdou od ní i dopisy dva, takže sám často nemohu na všecky odpověděti, mám-li mnoho práce. A kdybyste věděl, pane profesore, co vše mně píše, a o jakých hloupostech a malichernostech, zasmál byste se."

„Nu, co má vše psáti, když posílá vám dopis každého dne," odvětil Felix, „ne-li malichernosti, neboť kde by ve svém prostém životě nabrala látky pro nějaká vážná psaní. Mimo to jest to prostá a dětinská duše, a dle toho také píše."

„Vím, pane profesore, a také nic proti tomu nemám. Ba tyto prosté a dětinské dopisy mne těší více, nežli kdyby psala o něčem bůhví jak důležitém. Ale ona mně dovede na celou stránku drobným svým písmem vypsati historii kocoura, který snědl kaši, takovým způsobem, jako by to pro ni i pro mne mělo bůhví jakou důležitost."

Profesor se hlasitě zasmál. „Buďte šťasten, Jene, že vám píše tak prostě a naivně, neboť v dnešní době jest to vzácností. Jiná dívka v jejích létech jistě by vám nepsala každý den a také obsah jejích dopisů nebyl by takový, aby vždy potěšil vaše srdce, jako u Marie. Místo prostoty srdce a duše a místo dětinské nevinnosti dýchalo by z nich něco jiného, co by vás jistě tak upřímně nepotěšilo."

„Také si tak myslím, když pozoruji ty dnešní dívky a slečinky. Nevím ani proč, ale protiví se mně svým chováním, jímž se snaží podobati se mužům. Vlasy si přistřihují dle vzoru mužů, obličej i rty si barví, kouří a

mluví mezi sebou o věcech, při kterých se musí člověk chtěj nechtěj rdíti. Jsem přece dlouho v městě a nejsem hloupý, avšak takovou moderní dívku bych nechtěl. Zdá se mně, že nemají srdce a citu pro pravou lásku a že se odříkají toho půvabu ženskosti, který dívku nejvíce krášlí.“

„Máte pravdu, Jene, dobře jste vystihl dnešní ženy. Avšak nejsou samy vinni tím vším, nýbrž mnoho viny mají na tom sociální poměry a pak i muži sami, kteří venkoncem vzato všecko to tak chtějí míti. Bláznivá móda a způsoby opanovaly svět a nahota u žen zdá se býti vším, co ženě sluší. Proto buďte rád, že máte svou dobrou a prostou Marii, jíž podobnou sotva byste našel. A ve své přirozené kráse jest stokrát lepší nežli všecky ty dívky, jež kráse musejí dopomáhat líčidly a barvičkami. V kráse jejího dětinského srdce máte větší poklad, nežli by vám mohly přinésti dívky, o nichž jste mluvil.“

„Nikdy jsem ani nepomyslil,“ řekl Jan, „že by mně některá z těch zdejších, velkoměstských dívek mohla upoutati. Marii znám od mládí a tak mne nikdy ani nenapadlo, že bych mohl ohlédnouti se po dívce jiné. Marie to také ví a důvěřuje mně v té věci slepě. Ostatně ona si ani nedovede představiti, že by se něco podobného mohlo státi. Sama žije v myšlenkách jen na mne a nikdo jiný nemá pro ni významu. Mluví, baví se, směje se s každým, pokud na něm nepozoruje skryté, – nečestné úmysly. Jakmile se tak stane, nikdy více neposkytne mu možnosti přiblížiti se k ní. A tak jsem i já jist, že v ní mám duši oddanou, srdce dobré, nevinné a počestné. Bůhví, že si jí chráním sám jako oko v hlavě až do dne, kdy si ji vezmu a budu moci říci, že konečně jest má – jediná.“

„Jste poctivý a řádný muž Jene,“ pravil profesor „a přeji vám, abyste se s Marií brzy vzali a byli šťastni, jak oba zasloužíte pro dobrotu svých srdcí.“

Za tohoto hovoru uprchlá drahná doba a z rodiny továrníkovy nikdo nepřicházel. Profesor od rána jsa na nohou a bez jídla, pocítil hlad, neboť již bylo pozdě odpoledne. Zdvihl se tedy k odchodu, rozloučil se s Janem a odešel.

V.

Zablesklo se.

Druhého dne po Verusově projevu, hned od časného rána, ulice a veřejné místnosti plnily se lidmi. Před budovami časopisů tísnily se zástupy a vycházejícím roznášečům rvány takořka noviny z rukou.

V přeplněných kavárnách šly noviny z ruky do ruky. Ti, kterým se novin hned nedostalo, obklíčili čtoucí a přes ramena jejich hltali dychtivě tučnými literami vytištěné zprávy.

I na ulicích tvořily se takové shluky lidí, a když ti, kteří již na čtení nedohlédli, všemožnými otázkami zasypávali čtoucí, četly se noviny hlasitě. Tak na ulicích z utvořených shluků lidí ozývalo se hlasité vyvolávání zde i tam a od jednoho shromáždění ke druhému přebíhali jednotlivci a sdělovali jeden přes druhého sensačnější a sensačnější zprávy.

Později objevily se na průčelích budov časopisů veliké tabule, na kterých tučnými a velikými písmenami napsány byly nejdůležitější radiogramy z celého světa.

Podle těchto zpráv, celý svět byl překvapen a znepokojen. Všemožné věci hlásily se se všech stran.

Tak hlášeno, že seismografické přístroje v okruhu 1.000 kilometrů kolem Prahy, zaznamenaly včerejšího dne, v čas výbuchu ohně na Bílé hoře, otřesy země, jako při slabém zemětřesení.

Po dobu trvání bouře větrné a šlehání plamenů, přestaly fungovati veškeré radiové stanice v celém světě. Rovněž veškeré telegrafické, telefonické a kabelové spojení v celém světě bylo po ten čas úplně přerušeno.

Všecky elektrické dráhy, dynama a stroje se zastavily. Kde svítily elektrické lampy, zhasly na minutu a potom opět jasně zazářily. Plynové lampy a motory jevily nepokoj a pracovaly nepravidelně.

Zatmění v ten čas sáhalo až za obvod Velké Prahy, ačkoli tam již nebylo úplné. V uhelných a jiných dolech Čech a v širokém okruhu kolem nich, pozorováno bylo chvění země a skal. Ovzduší nad celou skoro Evropou prodělalo v ten den a čas magnetickou bouři. Magnetická střelka měnila neustále svůj směr.

V Praze hlášeno několik případů otřesení nervů a onemocnění z velikého rozčilení. Též více případů poranění a nehod ze zastavení strojů a při zmateném útěku povstalých bylo zaznamenáno.

To byly zprávy, které bezprostředně souvisely se zjevy včerejšího dne na Bílé hoře. Avšak obsáhlejší byly zprávy, které oznamovaly, jaký dojem tyto úkazy a řeč Verusova ve světě vyvolaly. A z těch bylo patrno, že celý svět, všecky státy a národy, kam již radiogramy o událostech v Praze došly, jsou znepokojeny na nejvyšší stupeň.

Odevšad, ze všech zemí nemilý se do Prahy radiografické, telegrafické a telefonické dotazy, žádající podrobnějších zpráv o všem. Stanice a úřady nestačily zmoci takový nával depeší a stávaly se bezradnými.

Praha stala se středem zvědavosti, pozornosti a údivu celého světa. Nikdo v ten den nepracoval, pracovati nemohl pro neobvyklý shon, ruch, neklid a rozčilení. V továrnách byl klid práce, obchody se zavíraly a úřady pracovaly jen s nechutí a roztržitě.

Nikdo neměl pro nic jiného smysl než pro to, co se včera stalo a čeho jest Praha svědkem. Obavy z řeči Verusovy naplňovaly každého.

Vše bylo na ulicích, v restauracích a kavárnách. Všude se živě a hlučně debatovalo a z úst do úst přecházely zprávy přicházející z ciziny.

Cizina dosud neznala celý obsah řeči Verusovy. Jen hlavní účel Verusovy akce, jeho jednání a snahy byly jí na kvap ohlášeny. Ale to již dostačilo, aby vyvolalo všude sensaci a strach.

Ve zmatku a nesrovnalostech zpráv, nikdo se nevyznal. Ten den šlo vše ráz na ráz, rychle a ukvapeně tak, že jedna zpráva odporovala druhé, aneb objevily se zprávy, které se ani na pravdě nezakládaly. Praha žila ve zmatku a chaosu úplném, plném vzruchu a bezradnosti.

Takový stav trval v městě po několik dní, pokavád nenabylo se na všech stranách klidu. Potom, když rozčilení se umírnilo a mohlo se rozvážně a směrodatně pracovati, bylo možno klidně a postupně posuzovati vše, co noviny přinášely v dlouhých svých sloupcích.

Mezi tím již i cizina podrobně zvěděla vše a tak posouditi se mohla celá situace ve světě, vystoupením Verusovým vzniklá.

V prvé řadě projevily nepokoj a zmatek bursy všech států a zemí. Všemocnost Verusova a možnost ovládání jim nesmírných kapitálů, sil přírodních a světa vůbec je ohromila. Cenné papíry a vše kolísalo závratně. Bursy i banky byly v tomto zmatku bezradné a mnoho peněžních ústavů bylo zruinováno takořka přes noc.

Lidí zmocnila se nejistota a strach o svůj majetek a šmahem vybírali své vklady. Tato finanční nejistota a kolísání burs a bank přeneslo se i do obchodů a podniků tak, že vše počalo váznouti.

Každý hleděl soustřediti a uchovati majetek ve svých rukou pro každý případ. Vypadalo to jako před a za světové války.

Nekalé a podvratné živly počaly pracovati. Chytří využívali strachu hloupých a bázlivých a v rukou jejich počaly se hromaditi vezdejší statky lidí slabého srdce a malého ducha.

Peníze klesaly v ceně a stoupaly nemovitosti a výrobky, jichž lidé nechtěli se zbavovati až v případech největší nutnosti. To vše tedy mělo veliký vliv na obchod, průmysl a život všech lidí. Nastávala stagnace a drahota. Šejdířství, podvody a zločiny se rozmohly.

Mimo to začínaly se jeviti zvýšenou měrou nesrovnalosti společenské a sociální. Lidé rychle obohaceni nekalými spekulacemi, utráceli veliké obnosy, žijíce velkopansky a rozmařile, mezi tím co na druhé straně lidé využitkovaní přicházeli o majetky a strádali. To vše ovšem mělo veliký vliv i na řízení státní, vlády i stát sám. Vlády států zvýšiti musely svou činnost ve všech směrech, aby udržely vše v pořádku a chodu.

Obavy jejich do budoucnosti byly ty nejchmurnější, neboť se nevědělo, jak dlouho takový stav potrvá, kam až dospěje a kdy skončí. Veškery dotazy v tom směru na Veruse byly marny.

PRAVDA
ZPRÁVY
Z CELÉHO SVĚTA
SVĚTELNÁ REKLA
REKLAMON
KAR. PÁNEK A S
REKLAMON
KNIHTISKÁRNA M. FOREJT
ZPRAVODAJSTVÍ
2
REKLAMO

Verus pro nikoho na světě nebyl, nežli sám pro sebe, uzavřen ve svém městě.

Největší obavy však vzbuzovalo vzrušení a názory lidu. Pokud lidu dostalo se zpráv o cílech Verusových a pokud je dovedl chápati, myslel, že nastává konec světa, jejž Verus může a chce zničiti. Jiní viděli v něm spásu lidstva, hlavně malého, prací přetíženého a strádajícího, mstitele bezpráví a nepravosti. Tušili v něm osvoboditele světa po svém způsobu a přání, to jest osvoboditele, od nadvlády druhých, chudoby a sociální nespravedlivosti.

Bohatí a mocní tohoto světa, kteří lépe dovedli chápat účel a následky Verusovy akce, chvěli se strachem o své majetky, nadvládu, moc a životy.

Všeobecně se nyní tušilo i vědělo, že Verus soustřeďuje v sobě moc, jež jest s to, dáti sociálnímu zřízení lidstva jiný směr. Ovládal nesmírné bohatství v době, kdy peníze hrály hlavní roli ve všem. Mohl tedy tuto roli hráti sám, nebo znehodnotiti peníze na minimum neb vůbec.

A bez tohoto hybného prostředku, peněz, nedovedl si nikdo život a svět představiti. Neboť soustředí-li v sobě Verus největší moc finanční, vše bude jemu podléhati a on vynutí u lidstva takové zřízení, jaké bude chtíti. Veškeré politické, stavovské a sociální boje stanou se zbytečnými a logicky i existence všelikých organisací a stran.

Zničí-li hodnotu peněz vůbec, bude muset vytvořiti něco nového, buď v platidlech neb v zřízení.

Lidstvo první zřetel obracelo na moc peněz, v níž vidělo všecko a jež vším vládla. To ostatní, prospěchářské lidstvo, posuzovalo teprve v druhé řadě.

Vědělo se také, že Verus soustřeďuje v sobě i ohromné síly přírodní, jichž znalost může posunouti svět rázem o staletí vpřed. V znalosti a využití těchto

sil spočívalo vlastně také i bohatství hmotné. Do jaké míry dovede ovládati tyto ohromné síly přírody, jak a v jakém smyslu, nevěděl nikdo.

A ku podivu, skoro všichni lidé posuzovali, uvažovali a rozebírali cíle Verusovy pouze po stránce hmotné, jich existenční a tělesné otázky se týkající. O hlavním účelu všeho, stránce duševní, přejíti do nového života za hranice smrti, uvažoval málokdo.

Někteří tuto věc prostě přešli jako nemyslitelnou. Jiní považovali jí za pošetilost nebo hrozbu, a opět jiní vykládali si to tak, jako nějakou novou náboženskou nauku neb vědeckou theorii.

Lidstvo do nejvyššího stupně hmotařské nestaralo se o to, co bude, až zahyne, a jak zahyne. Žilo pouze dnešku a každý jednotlivec hleděl, aby se měl na tomto světě dobře, sám a tisíc druhých by prodal za třicet stříbrných. Každý pracoval a staral se jen o své tělo, jeho krásu, pohodlí a existenci a veškeré blaho jeho spočívalo v ukájení vášní.

Egoismus vymrskán byl na stupeň nejvyšší a vše hnalo se jen za mamonem a nízkými pudy. Heslo markýzy Dubary, „po nás ať přijde potopa," opanovalo svět a mohlo býti napsáno na čele každého.

Náboženstva všech vyznání, mimo budhistického, jež mlčelo, prohlašovali Veruse za blázna, Antikrista a zlého ducha lidstva. Napomínala lidstvo ke kajicnosti, vrácení do víry a hlásala křížové tažení proti neznabohu, jenž učí, že není ani nebe ani pekla a že i hmota má duši (jako by tělo lidské nebylo hmotou).

Metafysikové, psychikové, spiritualisté a astronomové byli jediní, kteří věc pojímali vážně a zahloubali se do nauk Verusových kriticky. Na všechny možné dotazy lidí, těmto vědám nezasvěcených, pokrčovali však pouze rameny.

Některé sekty náboženské viděly ve Verusovi nového Mesiáše a přívrženců těchto sekt přibývalo hlavně z vrstev lidu poníženého a utlačovaného.

Židovstvo věřilo, že Jahve opět se ujímá vedení lidu israelského, dosud po světě rozptýleného, aby mu dal opanovati svět. V Bílé hoře vidělo novou horu Sinai, s které se mu dostati mělo Jehovou nových přikázání a směrnic. Ohnivý sloup, vznášející se k nebi za dunění hromu a zemětřesení, doprovázel kdysi taktéž slova Mojžíšova jako nyní Verusova. A Verus přinášel s Bílé hory také zákon jediného božství a jednoty všehomír a. Tak usuzovalo a věřilo tím spíše, že ovládal zázračné síly jako Mojžíš a mocnost zlata, jež jest jim vším.

Nejvíce však otřáslo státy a vládami to, co Verus pravil o vojnách, válce a využití strašných sil hmot. V té době všecky státy, ačkoli hlásaly mír, zbrojily až po zuby. Světová válka roku 1914 až 1918 byla školou a zkušebním kamenem pro to, aby z poznatků nabytých mohlo se usilovně pracovati na využití sil, jež by co nejdříve a nejrychleji dovedly ničiti zem, statky a lidstvo v statisících a milionech.

Vynálezy ducha lidského byly v té době již strašlivé. Duch budil a vymrskával hmotu k činnosti šílené. Odpoutané síly hmot řáditi měly za vojny zuřivě, trhati, rozrývati, drásati, rozbíjeti, ničiti hmoty i těla surově, rychle a bezpečně.

Hmota lidského ducha, tělo, malé a slabé, ustupovalo již do pozadí před kolosy hmot chrlících záhubu a spoustu. Duch lidský již dával za sebe pracovati a ubíjeti se hmotě.

Ohromná kdysi těla brontosaurů, dynosaurů a diplodoků, ovládána ještě malou silou duševní, sama drtiti musela nepřátele a překážky váhou svých hmot.

Ohromný již duch malého těla člověka ničí překážky a vraždí hromadně silou hmoty, jež se vejde do skořápky ořechu.

Ničivé síly hmot mohly již v příští válce konati dílo zhouby, jakého neviděl svět. Pod vodou a zemí, na zemi i ve vzduchu připraveno bylo vše k hroznému divadlu ničení a zabíjení, v němž hynouti mělo lidstvo za strašných útrap, bolestí a hrůzy až k vyhubení.

A přece toto vše ještě nedostačovalo. Probouzeny k životu spící, nejnižší organismy, bakterie, aby dokonávaly dílo zkázy na hmotě těla lidského. Tyto organismy, sotva k životu procitlé hmotě se rovnající, s duchem v nich sotva se chvícím, sloužiti měly, duchem člověka řízené, ke zkáze organismu nejdokonalejšího, těla člověka.

To vše chtěla válka, to vše jí lidstvo dávalo netušíc, že tím se blíží ke svému konci na této planetě.

Na tom všem však rozum lidský ještě neměl dosti. Strach, aby jeden stát neměl vražednější hmoty a látky nežli druhý, znepokojoval státníky a válečníky.

A nyní zde povstal Verus, hlásá, že ovládá síly, jimž protiviti se nemožno a jež jsou s to, zničiti lidstvo a svět. Důkaz ovládání těchto sil podal zřetelný. Jaké by to byly ideální prostředky pro vojnu, jimiž by zničeno mohlo býti všecko, myslili si státníci Co jest to za síly, chtěly zvěděti všecky státy. Ne snad proto, aby jich využíti mohly v prvé řadě ve prospěch lidstva jako ku příkladu sil motorických, ale proto, aby jimi zahubiti mohly vše, co jim stojí v cestě – vyhráti vojnu.

„Je-li Verus silnější v ovládání strašlivých sil hmot, co bude s vojnou,“ tázaly se samy sebe. A odpověděti si nedovedl žádný.

Proto ten neklid a bázeň u vlád a vojenských kruhů všech států světa.

Na vládu republiky Československé a na ministerstvo vojenství sypaly se v té příčině dotazy se všech stran. Avšak vláda ani ministerstvo nevědělo taktéž nic. President republiky byl sice spojen radiem s ředitelstvím Verusovým, aby mohl býti každou chvíli

informován a dotazovati se, ale informace a zprávy takové týkaly se vždy jen záležitostí povšechných, nikdy však Verusem tajených.

Vláda republiky sama, byla v tomto směru klidná. Ze všeho co předcházelo, z chování se Verusova i jeho slov byla ujištěna, že jí nehrozí žádné nebezpečí. Naopak byla přesvědčena dle všeho, že ve Verusovi má velikou a mocnou záštitu a ochránce, čemuž bylo možno věřiti i proto, že byl z lidu, mezi kterým žil.

Jinak v Praze i republice zavládly tytéž poměry jako jinde a vláda těžce s nimi zápasila. I zde egoismus, šejdířství, mrzkost, prospěchářství, nevázanost a požitkářství rozpoutaly se nebývalé. Na druhé straně nižší třídy trpěly drahotou, nedostatkem, útiskem a bezohledností boháčů a vyděračů.

Vše vázlo a nespokojenost prolínala široké vrstvy lidu.

Ačkoli Verus projevil se jako přítel lidstva a cílem jeho byla záchrana tohoto, mnozí z občanů republiky vzhlíželi k němu s hněvem, neboť v něm viděli původce všech těch nesnází, jež nastaly po jeho vystoupení.

Nižší vrstvy lidu se Veruse nebály. Předně dobře nechápaly účel jeho jednání a za druhé byly již tak zdeptány a životem zklamány, že nemohly nic ztratiti kromě života. A život pro ně, za stávajících poměrů měl cenu pramalou.

Jinak tomu bylo u tříd vyšších. Ty bály se o svůj majetek, strachovaly se, že by vojsko, jež je vždy chránilo, mohlo se státi zbytečným a že by mohl nastati čas, kdy zmizely by prostředky a zřízení, jež umožňují jim život bezstarostný a skvělý.

Jelikož se pak vidělo, že veškeré třídní, politické a stavovské boje nemají a nebudou míti významu při ovládání celého světa Verusem, činnost organisací a stran ochabovala vůčihledě. Malicherná politika ustupovala do pozadí před velikou akcí Verusovou a

poznávalo se poznenáhlu, že žádná dosavadní idea sociální nemůže spasiti lid.

Vše se zřejmě koncetrovalo zvolna ve dvou táborech, a to na jedné straně v třídu povýšenců, boháčů a vládnoucích, na druhé straně v třídu ponížených, chudých a utlačovaných. Dosud však nebyl porušen a zviklán starý řád lidské společnosti, vše šlo tak jako dříve.

V tom co následovalo, znamenal tento stav třídění prvé hnutí, prvý neurčitý ještě krok do budoucna.

Tak tedy vypadala situace světa po tom, co Verus promluvil svou jasnou řečí, nejasnou jen pro ty, kdož jí nerozuměli aneb rozuměti nechtěli.

Praha pod přílivem a odlivem cizinců z celého světa žila životem plným vzruchu a vření. Tepna její bila desetkrát silněji nežli by se byla nadála ještě před několika měsíci. A tento zrychlený tep její přenášel se i do celého státu.

Praha byla nejblíže všeho. Nad jejími zdmi sídlil genius, jenž dával životu a měl dáti světu jinou tvářnost. A tento genius byl z ní, byl její. Byla na něj hrdá, bála se ho zároveň jako jiní – ale věřila mu.

Což neřekl, že z Bílé hory, místa neštěstí národa, chce učiniti místo k němuž vzhlížeti bude celý svět s obdivem a úctou?

Nechť tedy jedná!

Praha složila svou důvěru v ruce svého Cyklopa.

VI.

Dea.

Byla zima. Sníh pokryl bělohorskou pláň a pod jeho příkrovem dřímalo klidně i „mrtvé město.“

V jeho ulicích i sadech mohl se procházeti každý. Jenom masivní budovy, zamlklé a ponuré stály zde, nemajíce ani vchodu, kterým by se vejíti mohlo.

Po projevu své síly Verus se odmlčel a nic o jeho činnosti a životě neproniklo do veřejnosti.

V mohutné pyramidě, obehnané neprostupnou zdí, pracoval veliký jeho duch skrytě a osaměle, odloučen od celého světa. Jeli tam sám, nebo s někým, nevěděl nikdo. Všechny snahy proniknouti do tajemství jeho života v kyklopské říši zůstávaly marný. Kdo vnikl do budov tajně, snaže se vypátrati něco, neviděl nic než holé zdi a mezi nimi nakupené všemožné hmoty.

V rozbouřeném moři lidských vášní a snah trčela zde mohutná věž k nebesům jako maják, v němž ztajeno bylo světlo, znamenající život neb smrt potácejících se na vlnách osudu.

Chmurně a zamlkle vztyčen byl veliký prst výstrahy, naděje a hrozby nad zemí, přikrývající hromady rozpadlých těl obětí lidské zloby a náboženské nesnášelivosti.

V obytných domech na periferii mrtvého města a v ústavě shromáždění delegátů, panoval však život a ruch. Každého dne docházeli příslušníci tak rozličných

národů do ústavu, aby se tam věnovali práci, Verusem jim vytčené. A tato práce šla rychle vpřed.

Všichni pochopili, na jak ohromném úkolu pracují a pro jakého genia. Jsouce tímto geniem vyvoleni, nechtěli zklamat jeho důvěru aneb hověti si v práci mezi tím, co jeho duch pracoval úžasně.

I filosof Felix věnoval se této práci se vším úsilím a láskou. Byl hrd na to, že ač tak mlád, vyvolen byl k úkolu, jemuž nic vážnějšího a dalekosáhlejšího rovno nebylo. Sám jsa od mládí ducha hlubokého a hloubavého, nalézal v díle Verusově takořka vše, co mohlo vyplniti jeho velikou duši.

V díle, na němž pracoval s radostí, oddaností i báznì, spatřoval svůj životní cíl. Každého dne ráno o deváté hodině byl již ve své ústavní pracovně a pracoval pilně až do dvou či tří hodin odpoledne, někdy až do pozdního večera:

Veliký hotel s restaurací na blízku ústavu poskytoval mu i druhým vše k živobytí, přes den nutné, aniž byl nucen odjížděti za tím účelem do Prahy. Měl malou, útulnou místnost v rohu ústavní budovy, jejíž okna vedla na široké prostranství obytných budov členů shromáždění.

Výše od těchto budov rozkládala se v značné dálce budova ředitelství Verusova podniku. Při této budově stála i velká vila, obydlí ředitelovo. Ředitel byl člověk již starý, šedivý, avšak ještě plný energie a života. Chování jeho bylo odměřené, vážné a zasmušilé jako všech těch lidí, kteří Verusovi stáli co nejblíže. Jako jim, tak i jemu vtisknuta byla ve fysiognomii pečeť veliké starosti, tajemství a smutku.

Byl americkým Čechem, kdysi soudruhem Verusovým. Hned po studiích odebral se do Ameriky, kde pracoval jako vynikající chemik a fysik v největších podnicích a u Edisona. S bývalým

inženýrem Kalistou byl ve stálém písemném spojení. Nakonec byl povolán Verusem k řízení jeho podniku.

Mluvil několika řečmi, avšak většinou se všemi členy shromáždění mluvil anglicky, neboť tuto řeč ovládali všichni delegáti.

S Felixem a ostatními Čechy mluvil však vždy svojí mateřštinou. K mladému filosofu choval se velice přívětivě a věnoval mu zvýšenou pozornost, neboť v něm viděl snaživého člověka a pravého gentlemana hlubokého vzdělání i ducha.

Za jasných dnů zimních, když vše skvělo se bělostí sněhu, pracovalo se i Felixovi radostněji, nežli za ponurých dnů podzimních, kdy jen mračna honila se po obloze a zem pokrývalo šedivé bláto. Zabral se plně do své práce a nové a nové myšlenky Verusovy čím dále tím více vzbuzovaly v něm nesmírný obdiv a úctu pro tohoto genia.

Avšak i při této práci a přemýšlení vynořoval se mu často před duševním zrakem obraz krásné, bledé dívky se sametovýma očima. A v těch chvílích veliký stesk a touha naplňovaly jeho nitro a srdce tak, že ustal od práce a zasnil se, pohlížeje sklem okna do zasněžené, spící přírody.

Jakási tucha něčeho neurčitého a nepochopitelného prochvívala jeho duši. Stále mu něco šeptalo, že tyto sametové oči, ten bledý, něžný obličej a vzdušnou postavu dívky opět jednou spatří.

Den co den a za den mnohokrát stanul obraz dívky před jeho očima jako duchový přelud něžné bytosti záhrobní, hledící na něj svýma velikýma a hlubokýma očima, v nichž skrývalo se něco, nad čímž se hlava zatočila a duše zajásala.

A tento stín dívky jeho snů a usilovná práce v ústavě vyplňovaly ho zcela. Ředitel s úsměvem pozoroval jeho pilnou práci a spokojeně pokyvoval hlavou nad jejími výsledky.

K továrníku Markovi docházel nyní zřídka. Setkal se s ním brzy po onom dnu, kdy na něj marně čekal, a vysvětlil mu vše, co znal a co se týkalo Veruse. Nyní, kdy pracoval na věcech tak neskonale krásných, a kdy obletoval ho stín bledé krásy s božským nádechem nevinnosti, protivil se mu materielní život takových přátel, jako byl Marek a jeho nohsledi.

Jednoho dne odpoledne pročítal ve své pracovně jednu z těch velkých záhad geniových, jež hozena rukou jeho na papír, měla prolétnouti celý svět. Těžko chápal i on všecky ty kolosální záhady a pravdy tohoto titanského mozku a ze všeho šla mu hlava kolem.

Pohroužen v hloubku úvah a ponořen v sama sebe, obrátil těžkou hlavu k oknu a zahleděl se do prázdna prostoru. Jako bez ducha, s hlavou opřenou o ruku, seděl zde tak, toulaje se myšlenkami po cestách tvoření, vývoje a zániku všeho.

Na čistou, čerstvě napadlou vrstvu sněhu dopadaly jasné paprsky zimního slunce a krystaly sněhové třpytily se v jich záři jako démanty, roztroušené v jemné vrstvě prachového peří. Jinovatkou obalené stromy a větve blyštěly skelným leskem a veliké ticho a mír rozhostěny byly po celé dohledné pláni. Ni živé duše, ni hlasu a závanu větru nerušilo tohoto tklivého klidu přírody.

Oči filosofa, upřené pod tíhou myšlenek do této nádherné a zářící běli krajiny, oslepeny byly jejím jasem. Upjaty v bílé neurčito, chápaly pouze jediný dojem, jediný povšechný odraz světla, v němž vše splývalo jako v bílé mlze.

Náhle, uprostřed této skvěle bílé mlhoviny, objevila se hluboce černá a zvolna se pohybující, kolmá čára. A tato čára šinula se nad sněhem lehce blíž a blíže, prodlužovala se a rostla, vrhajíc na skvoucí se plochu sněhovou tmavomodrý stín.

Oči pozorovatele se široce rozevřely. Černá silueta se blížila ku středu zrakem ovládaného prostoru. Pomalu oči počaly chápati zjev a jeho zevnějšek a ustrnuly ještě více.

Nad bělostnou plochou sněhových vloček vznášela se postava ženy, štíhlá a útlá, jako bytosti nehmotné. Útlé tělo její přikrývala přiléhavá, těžká a teplá látka barvy nejtmavší černi. A tato čerň lesklého sametu tvořila s bělostí okolí kontrast, jako smuteční příkrov s bělostí planoucích svící.

V rámu bohatého vlasu tkvěl obličej krásný a bledý, soupeřící s bělostí sněhu, obličej zjevení, z něhož zíralo dvé velkých, jako propast hlubokých a černých očí.

Filosof se vztyčil a nalehl tváří na sklo okna. Neviděl vše zřetelně a namáhal se viděti jasně to, co přecházelo teď před ním jako přízrak. Více instinkt, nežli poznání, hlásily mu, že jest to ona, bytost jeho snů a touhy.

Byla to ona.

Došla zvolna do středu prostranství, kde byla i křižovatka cest, zabočila stranou a pomalu zanikala v dáli, až vešla do domu ředitelova, kde zmizela.

Veliký údiv a radost zmocnily se srdce filosofova. Nevěděl, sní-li či bdí. Rukou přejel si zpocené čelo a dotek ruky čela ho uvědomil, že cítí a ví, co dělá, že vše jest tedy pravda. Blahý pocit naděje a štěstí prochvěl celou jeho bytostí.

Jest zde, uviděl ji opět.

V ten den pracoval dále již jen roztržitě. Oči jeho co chvíli upíraly se na cestu vedoucí k domu ředitelovu, aby zahlédl bytost svých snů, kdyby se snad vracela.

Jak přišla sem, co dělá zde u ředitele, kladl si otázky. Či byla by to dcera některého z těch delegátů, již meškají v Praze i se svými rodinami? Nebo jest to dívka cizí, jež pouze od ředitele něco chce? Ředitel byl

svobodný, nemohla to tudíž býti jeho dcera. Či byla to snad jeho příbuzná?

Tak uvažoval až do pozdních hodin odpoledne a cestu od ředitele nespouštěl s očí. Za tu dobu přešlo již více různých lidí po cestách širého prostranství, avšak té, kterou očekával, mezi nimi nebylo.

Nevracela se.

Když se počínalo stmívati, vyšel z ústavu a jako procházkou zamířil k domu, v němž zmizela. Byl to veliký, jednopatrový dům, slohu jednoduchého a prostého, se všech stran obklíčený ohradní zdí zahrady. V této zdi byla do ulice vstupní dvířka, nyní zavřená.

Přešel nenápadně podle průčelí ve směru jednom a pohlédl do oken, dosud neosvětlených. Za sklem oken visely dolů krajkové story, zabraňující i za dne pohledu proniknouti dovnitř. Dům byl neosvětlený a tichý, jako by v něm obyvatelů nebylo.

Felix šel již dříve podle tohoto domu několikráte, ale nikdy nevěnoval mu té pozornosti, jako nyní. Když přešel dům, bral se několik kroků cestou dále a pak se obrátil a kráčel zpět. Pohled jeho opět přeletěl řady oken v přízemí a prvním patře.

A tu v posledním okamžiku postřehl, jak se story v jednom okně patra zachvěly, rozestouply a bílé ruce v černých rukávech otvírají vnitřní okno. V zápětí na to objevila se v okně černá postava s bledým obličejem a rozhlédla se volně po širokém prostranství před oknem. Potom se její zrak svezl dolů na cestu a spatřil kolemjdoucího mladého muže, vzhůru hledícího. Zřejmé překvapení zachvělo postavou. Ale v příštím okamžiku odstoupila do pozadí, zanechávajíc dlouze pohled svých očí upřený na chodci, a zmizela za sklesnuvšími storami.

Felix zrychlil krok a srdce jeho bilo tepem zvýšeným radostí a uspokojením. Byla to opět ona. Jest

zde, nalezl ji a více ji neztratí. A i kdyby nedlela stále v tomto domě, doví se již, kde by ji napříště měl hledati.

S lehkým srdcem, šťasten a nanejvýš spokojen, opouštěl místa, k nimž ode dneška poutala ho nejen práce a povinnost, ale i bytost, jež byla předmětem jeho snů.

Druhý den však překvapení jeho mělo býti ještě větší. Právě přemýšlel ve své pracovně, jak by si měl počínati, aby se dověděl něco bližšího o včerejším zjevení, když mu radiofon hlásil, že se má odebrati k řediteli do jeho domu. Rozrušen vstal od pracovního stolu a jal se přecházeti místností.

„Za jakým účelem mne asi ředitel volá?“ tázal se sám sebe, ale odpovědi nenalézal. Jaká to náhoda, že právě včera stal se mu dům ředitelův místem, k němuž nyní ustavičně směřovaly jeho myšlenky a dnes dům tento má mu býti přístupen. A v tomto domě dlí ta, jež jeho mysl i duši ovládala cele, krásná neznámá, již náhodou včera po době plné beznaděje opět spatřil.

„Zdali ji spatřím, zda uslyším její hlas, pohlédnu v ty zvláštní oči,“ myslil si a veliká naděje naplňovala jeho srdce.

S větší ještě pečlivostí, nežli jindy, upravil svůj zevnějšek a vykročil z ústavu. S tlukoucím srdcem blížil se k domu, jenž byl pro něj velikou otázkou. Vešel do branky, prošel vchodem a vstoupil do domu. Služebník uvedl ho k svému pánu.

Ředitel přijal ho laskavě a ihned vyložil mu příčinu toho, proč ho dal zavolati.

„Zavolal jsem vás proto,“ pravil, „abych vám sdělil, že nastává čas, kdy bude třeba, abyste všichni, nyní zde shromáždění, rozešli se mezi lid a způsobem lidovým a jasným vysvětliti mu vše, co pán náš mluvil k vám a o co se jedná. Vše, co mluvil Verus, a co vám dal zpracovati, jest pojatelno vám, ale těžko pochopitelno lidu, postrádajícímu hlubšího vzdělání. A

lid ten, jemuž hlavně určena jest celá práce vaše, tápá ve tmách a není si jist, proč vše to se děje, a jaké jsou hlavní cíle Verusových snah. K tomu, aby v lidu udržována byla nejistota a neporozumění, přičiňují se lidé různých kast a záměrů, kteří nepravdivými zprávami a nesprávným vykládáním všeho, lid matou a podvádí. Tím míní zadržeti ho v nevědomosti a pokud možno ovládati k svým vlastním cílům. Budete všichni za krátký čas hotovi se svou prací, vy snad nejdříve, jak jsem přesvědčen dle vaší píle. Za několik týdnů již rozlétnou se překlady vás všech v milionech v tiscích do celého světa. Avšak přesto ne každý dostane toto dílo do ruky, a ne každý si ho dobře a správně vyloží. Ne tisk, ale mluvené slovo jest to, které vzletně a od srdce mluveno, nalézá pravý ohlas v srdci i duši lidu. Proto bude třeba, abyste vyšli mezi svůj lid a vše mu pověděli tak, aby pochopil velké úkoly Verusovy i vše to, co ho očekává v budoucnosti. Nechť pak ten lid malý a dobrý, jenž tvoří největší díl obyvatelstva této země, rozhodne, jak chce. Vy jste doma, uprostřed svého národa, vám bude promluviti lidu svému prvnímu. Sledoval jsem vaši práci, poznal jsem vaše veliké vzdělání, vroucnost citů a mládí i sloh psaní, a doufám, že budete příkladem všem ostatním. Ve vás míním všem dosud přítomným představiti vzor, jak bude třeba, aby si počínali ve svých národech a domovinách. Myslím a jsem přesvědčen, že v těchto nadějích vámi zklamán nebudu. Budete mluvit zde v Praze a po celé republice. Můžete se na to již od dnešního dne připravovat. Za čtrnáct dní očekává vás první předstoupení před široké vrstvy lidu. Cítíte se dosti způsobilým k tomuto úkolu?“

Mladý filosof ihned neodpovídal. Přemýšlel o všem, co mu bylo řečeno, a v duši jeho loudily se pochybnosti, bude-li moci všemu dostáti tak, jak si ředitel představoval.

Proto, dříve, nežli dal tázajícímu se určitou odpověď, namítl:

„Jest pro mne velikou ctí a vyznamenáním, že mně prvnímu svěřen jest tento úkol, avšak nejsem si jist, budu-li ho moci provésti tak, abych vás plně uspokojil. Nejsem snad řečníkem, neboť ve svém krátkém působení v životě veřejném neměl jsem příležitosti mluviti k širším vrstvám lidu. Myslím, že v té příčině lépe by se uplatnili ti starší a zkušenější delegáti z republiky, kteří i na tuto čest mají větší právo.“

„Nejsem téhož náhledu jako vy,“ odvětil ředitel, „a to z následujících důvodů: Ctím a vážím si vás všech a nemíním já ani Verus některému prokazovati více ohledů, úcty a vážnosti, nežli druhému. Uznávaje, jako můj pán, rovnost všech lidí, a jsa jako on, nejvýše blahovolný k jich slabostem i přednostem, nemohu přece jinak, nežli voliti k určitým pracím, k určitým výkonům, lidi dle jejich schopností. Oceňuji správně vzdělání a vynikající vlastnosti vašich krajanů z ústavu, jako lidí vážných, velikého ducha a vzácných vloh. Avšak právě tato vážnost jejich a pokročilé stáří jest to, co jim brání mluviti k lidu s pathosem a zanícením, jehož schopno jest jen mládí, a jež lid má tak rád. Nechci, aby se lidu vykládala filosofická teorie, ale aby se k němu mluvilo otevřeně, přesvědčivě a srozumitelně. Jenom z těch důvodů zvolil jsem si vás, abyste ukázal, jak se k lidu mluviti má, a jsem ujištěn, že to dovedete. Třeba jste ještě nikdy veřejně neřečnil, nebojte se toho. Zkoušejte mluviti doma, nastudujte si řeč a půjde to. S počátku ovládne vás malá tréma, jako každého začátečníka, ale to brzy přejde. Že jste mužem velikých schopností, na to upozorněn jsem byl profesorem university z Brasilie, jehož si velice vážím já i pán, a proto jsem vás přizval ke společné práci. Vysvětlil jsem vám

všecko i odůvodnil vaše námitky a myslím proto, že se úkolu, jejž vám svěřuji, ujmete.“

„Podrobuji se tedy vašemu přání,“ odtušil filosof, „a budu se snažiti, abych úkolu mně svěřenému pokud síly mé stačí, čestně dostál.“

„Byl jsem přesvědčen o tom, že se nezaleknete práce, jež vás očekává,“ řekl ředitel, „a jsem šťasten, že jsem vás pro ni získal. Nyní nemohu nic jiného, než přáti vám k tomu největšího zdaru.“

Po té podal ředitel mladému muži ruku a srdečně mu ji stiskl s dobromyslným úsměvem na rtech.

„A nyní dovolte, pane profesore,“ pokračoval, „abych s vámi promluvil o něčem jiném, o něčem, co se naší společné a veliké akce nijak netýká.“

Felix, jenž po stisknutí ruky ředitelem považoval rozhovor za ukončený a měl se k odchodu, stanul překvapen. Zahleděl se tázavě na ředitele, v jehož očích a obličeji postřehl zákmit mírného, čtveráckého lesku a úsměvu.

„Stal se případ,“ pravil ředitel, „že jednou jeden mladý muž seděl v kavárně, cele pohroužen do čtení novin. Okolí nevěnoval pražádné pozornosti, neboť byl to člověk, jejž malichernosti nezneklidňovaly.“

Po těchto slovech ředitel ustal a zadíval se, jako mimochodem, oknem ven. Felix s ustrnutím tušil, že jest řeč o něm, ale nechápal, jakou to bude míti souvislost s jeho návštěvou u ředitele.

Tento obrátil zraky opět k profesorovi a pokračoval:

„Znenadání gentleman zdvihl hlavu a jeho oči spočinuly na něčem, co ho překvapilo. Proti němu seděla mladá dívka s černýma očima, která pohledem jeho udivených očí byla tak ulekána, že ruka její, nesoucí k ústům koblihu, stanula na poloviční cestě.“

Filosof s nedočkavostí lpěl na ústech mluvícího. Věděl již s určitostí, že mluví o něm a neznámé dívce. Ředitel pokračoval dále: „A tyto rozšířené zraky

mladého muže byly uhrančlivé, neboť dívka pod jejich vlivem onemocněla.“

Felix s uleknutím a tázavě zadíval se v oči ředitelovy. Ten zpozoroval jeho úžas, ale jako by neviděl, mluvil dále:

„Ano, onemocněla! Její nemoc spočívá v tom, že obraz toho muže a pohled jeho očí ji stále pronásleduje. A tomu žádný lékař nemůže odpomoci. Odpomoci tomu může jen mladý ten muž sám. Avšak gentleman ten zůstával neznámý, neboť nikdo ho neznal a nevěděl, kde hledati. Až včerejšího dne, řízením osudu, byl viděn dívkou opět, a to z okna, když přecházel kolem jejího domu. Přešel a zmizel zase. Kde ho nyní hledati, aby dívka, jež stále jest smutná, se rozveselila? Neměl byste pro ten případ snad nějaké rady?“

Felix, jenž stál zde udiven a zaražen, chvíli přemítal. Pak s klidem a jasnou tváří odvětil otevřeně:

„Vše, co jste mně, pane řediteli, vyprávěl, mohlo by se týkati i mne. Neboť právě tak, jak jste řekl, shlédl jsem za vámi popsaných okolností roztomilou dívku s černýma očima v kavárně a včera právě jsem ji zahlédl opět v okně, a to v domě vašem, zde nahoře. Neznám ji a byl bych nešťasten, kdyby to byla ona, která snad k vůli mně trpí. Vy tu dívku zajisté znáte, neboť jest ve vašem domě.“

„Přiznám se vám otevřeně,“ pokračoval, „že dívka ta učinila na mne hluboký a nesmazatelný dojem. Od prvního pohledu v její hluboké, černé oči byl jsem i já jako očarován. Obraz její vtiskl se v mé srdce i duši a vzpomínka na ni jest mi něčím, co říci nedovedu. Sním o ní stále jako o bytosti nejkrásnější, nejnevinnější a zbožňování nejvhodnější. Uviděti ji bylo a jest mou jedinou touhou a štěstím. Včera viděl jsem ji z okna ústavu, jak vznáší se nad bělostným sněhem v černém úboru jako přelud, jenž zjevil se mně, aby opět zanikl.

Tento přelud směřoval k vašemu domu, kdež zanikl. Nemohl jsem odolati a šel jsem za přeludem s nadějí, že ho opět spatřím. A štěstí mně přálo. Spatřil jsem ho právě, když otevřel okno, aby se podíval do v šeď se halícího dne. Upřímně řekl jsem vám vše. Prosím vás tudíž, abyste mně sdělil, je-li to ta dívka, o níž jste mluvil, nebo ne.“

„To budete museti říci sám, až ji uvidíte,“ odvětil ředitel a pojav Felixe za ruku, vedl ho do prvního patra.

Jako ve snách dal se profesor vésti a nemohl pochopiti, jak tolik šťastných událostí mohlo ho potkati během tak krátké doby, jako byl včerejšek a dnešek.

Vstoupili do vkusně zařízeného salonu a ředitel na okamžik odešel. Po chvíli se vrátil a s ním vešly dvě dámy.

Jakmile vstoupily, poznal filosof, že jsou to obě dámy z kavárny a srdce mu vzrušeně zatlouklo.

„Zde jest náš vynikající pracovník, filosof Felix,“ představoval ředitel profesora dámám, „a zde moje sestra se svojí dcerou Deou,“ pravil obrácen k uvedenému hostu. „Nuže, tato dívka jest to, o níž jsem vám vypravoval, jest to také táž, o níž jste mně vyprávěl vy?“

Oslovený zadíval se na zjev dívky, jenž stál před ním nesměle a rozpačitě. Srdce sevřelo se mu blahem a splněnou touhou.

Ztepilá, štíhlá postava její zahalena byla opět v úbor černý, přiléhavý, jenž rýsoval zřejmě obrysy jejího útlého těla. Z této černi odrážely se nápadně její bělostné malé ručky s dlouhými, tenkými prsty i nádherná šíje s ještě nádhernější hlavou. Bledý, takřka křídově bílý obličej s něžně modelovaným nosíkem a rty vynikal z pozadí hustého, tmavého vlasu, jako líce světice z obrazu starého mistra.

A z toho obličeje hleděly ty zvláštní, hluboké, sametové oči s jemnými zamodralými brvami. Oči ty hleděly na něj upřeně, tázavě a vlídně, takže se mu zatočila hlava.

Matka její s úsměvem pozorovala oba mladé lidi a dobromyslná spokojenost sálala z její tváře.

Ředitel nechal filosofa probrati se z překvapení a pak otázal se ho znovu:

„Nuže, poznáváte přece svou dívku a přelud, jenž včera vznášel se na sněhu, aby vám zase nepoznán unikl?“

Felix přisvědčil.

„Věděl jsem to sám již dříve,“ pokračoval ředitel, „a proto jsem vás sem přivedl. Vše, co jsem vám v té příčině dříve řekl, bylo jen úvodem, abych dle konvencionálních zvyklostí našel příležitost seznámiti vás s Deou. Není společenským taktem, aby vzdělaná žena první dala na jevo náklonnost k muži a tohoto hleděla získati. Proto bylo mně nutno jednati posud i s vámi tak, abyste nehledal v přímém oznámení Deiných sympatií k vám něco vnucujícího se a se stávajícími pravidly slušnosti se nesrovnávajícího. Byl jsem tedy nucen užíti malé přetvářky. Ale já a všichni ti, kteří Verusovi stojíme nejblíže, musíme míti při našem velikém díle fysickém i mravním zásady trochu jiné, nežli nynější společnost lidská. To vyplývá již z poznání velikých pravd Verusových, a dále, jest nám to nutno. Neboť máme-li hýbati světem po stránce fysické i mravní, musíme ovládati také nejen síly fysické, ale i mravní. A tu v prvé řadě jest nám třeba přímosti, otevřenosti a poctivosti, aspoň mezi námi samými. Avšak ačkoli snahou naší musí býti přisvojiti si tyto vlastnosti, přece za dnešních okolností jsou případy, kdy těchto vlastností musíme se vzdáti. Neboť společnost lidská, v níž tyto pojmy velmi málo jsou vyvinuty, zneužila by jich k naší škodě i svému

neprospěchu. Správnost tohoto tvrzení poznáte později. S vámi, jenž jste naším spolupracovníkem, mohu mluviti v této záležitosti přímo a otevřeně, jak se na každého čestného člověka patří. Znaje vás, očekávám od vás totéž. Nepokládejte tudíž mou přímost za něco, co by mohlo býti v očích jiných nevhodným. Konečně vše to, co vám pravím, jest nutností, neboť za stávajících okolností a okolností, jež nastanou, a jež vy ještě netušíte, nelze jednati jinak. Proto pravím vám otevřeně: Dea chová sympatie k vám a, jak jsem se přesvědčil, i vy k ní. Proč nesblížiti dva takové lidi beze všech konvencionálních a falešných ohledů, jsou-li oba morálně silni? To jsem učinil a myslím, že jsem jednal dobře. Nyní však musím vás opustiti. Veliká práce čeká mne jako vždy a zde snad byl bych zbytečným. Dámy, jež jsou týchž názorů jako já, dohovoří se s vámi a vy snad s nimi.“

Felix s dámami osaměl. Dea, která za řeči ředitelovy seděla s rukama v klíně složenýma a s hlavou skloněnou, pozvedla své krásné oči a pohlédla na něj s dětskou nevinností.

Paní, jež dosud klidně seděla, usmívajíc se mírně, pokračovala v řeči ředitelem ukončené.

„Jsme potěšeni, že náhoda dopomohla k tomu, abychom vás poznaly. Ovšem, potěšení větším dílem jest na straně Deině. Od okamžiku, kdy vás po prvé spatřila, myslí na vás. Jest to dítě, jež shodou okolností nemohlo dosud užívati mládí a života tak, jako dívky jiné. Mimo život v rodině a nejbližším okolí nezná světa. Vyrostla při mně v samotě, bez znalosti lidí a bez přátel, jež by ji rozptylovali v jednotvárném životě, jejž jsme byly nuceny žíti a jejž jsme nuceny prožívati dodnes. Nedivte se tudíž, že všecko své nitro otvírá mně do nejmenších podrobností. Viděla vás v kavárně a v jejím srdci vznikla touha viděti vás častěji. Můžete zazlívati tomu dětinskému srdci, že tato touha

vyplňovala od té doby celé její nitro a že v této touze a rozbolněni svěřovala mi své nejsvětější city? Odloučenost od společenského života, v níž žijeme samy dvě, odkázány samy na sebe, zvyšovala Deino utrpení. Trpěla jsem s ní, vědouc dobře, jak trpký jest takový stav nesplněné dívčí touhy. Chtěla jsem ji uklidniti a hledala jsem vás, ovšem ne sama. Avšak dříve bylo mně nutno zjistiti, zdaž city Deiny nenesou se směrem, v němž mohly by dojíti zklamání. Nemohla jsem věděti, v jakém postavení žijete a nemáte-li již závazky, které by vám znemožňovaly opětovati případně její náklonnost. Jednala jsem jako pečlivá matka. Opět shodou okolností stalo se, že seznala jsem vše dříve, nežli jsem tušila. Profesor brasilské university mluvil s vámi, byl zde a doporučil vás pro práce na Verusově díle. Přišel jste do ústavu práce, byl jste nablízku. Ostatní již bylo snadné. Ředitelství, jako o každém ze shromáždění, známo bylo o vás všecko. Poznalo vás jako jednoho z nejnadanějších a nejpilnějších pracovníků – gentlemana. Mé obavy o Deině možném zklamání se rozprchly. Sama však do včerejšího dne netušila, že jste jí tak blízko. Dovolila jsem ji opět jednou po dlouhém čase samotnu na procházku v okolí domu, když tolik toužila po osvěžení na svěžím mrazivém vzduchu. Vrátila se samotou zesmutnělá a při výhledu z okna do usínajícího dne, spatřila vás jako přízrak. Stísněné její srdce zaplakalo. Co měla jsem dělati, abych mu ulevila? Sdělila jsem vše řediteli a ten vás přivedl. Nyní víte všecko, co nutno mně bylo říci vám, abyste pochopil naše jednání. Ostatní může vám říci Dea sama.“

Zrak mladého muže spočinul ve zracích dívky s vděčností, úctou a oddaností. A v očích jejích setkal se s výrazem lásky čisté, pokorné a nevinné jako krůpěj jitřní rosy.

„Děkuji vám, vzácná paní," odvětil Felix, „za upřímnost vaši, která mne naplnila neobmezenou úctou k vám i slečně dcerušce a neskonalou radostí. Snad nezasloužím si ani toho všeho v takové míře. Jest mojí povinností za tolik projevené mně důvěry a upřímnosti splatiti vám podobně. Jsem z rodiny poměrně chudé. Můj otec byl malým úředníkem ve venkovském městě. Byl jsem jediným dítětem svých rodičů, a proto mne mohli dáti na studie. Matka mně však záhy umřela a otec následoval ji v době, kdy jsem vstoupil na universitu. Po rodičích mně nezbylo mnoho a tak jsem byl nucen protloukati se životem jak bylo možno. Studoval jsem a psal, což mne udržovalo na takové úrovni, že nepotřeboval jsem ničeho od přátel, kteří majetkem oplývali. Po vystudování stal jsem se profesorem. Toť celá má prostá a jednoduchá dráha životní až podnes. Nyní ovšem jsem jedním z pracovníků Verusových. I na mě prvé spatření vaší dcerušky učinilo mohutný dojem. Dosud byl jsem prací zaměstnán a dalek toho, abych v pochybných zábavách nynějšího mladého světa hledal své rozptýlení. Nelíbí se mně hypermoderní názor mladých lidí na svět a nesouhlasím hlavně se způsobem života moderních žen. Zdá se mi, že oddalují se od původního směru poslání jež bylo jim vytčeno a že ztrácejí půvab i krásné vlastnosti ženství. Proto také nemohl jsem se odhodlati k tomu, abych v tomto prostředí hledal neb snažil se poznati ženu, jež by mohla býti mým ideálem. Při spatření vaší dcerušky takový ideál, o němž jsem snil, se mi zjevil. Na první pohled a při prvém utkání se našich očí byl jsem přesvědčen, že za těmi hlubokýma očima skrývá se i dobrá, nevinná duše. Od té doby vedlo se mně právě tak jako jí: Hledal jsem ji, ale nenalézal. Včera konečně se na mě štěstí usmálo. Spatřil jsem ji opět a

dnes štěstí moje vyvrcholilo v poznání, že jí nejsem lhostejným.“

Mladý muž domluvil, povstal a hluboce se uklonil oběma ženám.

Obě dámy taktéž vstaly a paní přistoupila k Felixovi a podávajíc mu ruku pravila:

„Tak tedy buďme přáteli v pohnutých dobách, jež nás očekávají.“ Poté obrátila se k Dee a dodala: „A ty, Deo, podej také svou ruku tomu, jenž tolik zaměstnával tvoje myšlenky.“

Dea nesměle a pokorně přistoupila k mladému filosofu a vložila svou krásnou ruku do jeho dlaně. Dvé rukou vlažných a třesoucích se rozechvěním i štěstím spočinulo v sobě. Zraky se setkaly a v nich vyjádřeno bylo všecko, co cítila jejich srdce a čím chvěly se jejich duše.

Osud jejich byl rozhodnut.

A teprve nyní, po prvé v životě, zaslechl filosof hlas té bytosti, jež dosud jako nedostižný fantom prolétala jeho sny.

Hlas melodický, nesmělý a ztišený, jakoby vyprávěl zkazky z jiného světa. A hlas ten vyličoval prostě, upřímně a nevinně všechen stesk duše a touhu po životě. Zněl jako hudba, jako zpěv rozezvučené struny z tichého údolí v setmělý kraj.

Felix naslouchal dychtivě tomuto hlasu a každé její slovo bylo pro něho vzácnou perlou.

Způsobem jen sobě vlastním vyprávěla mu své malicherné životní příhody, jimž ve své naivnosti přikládala velkou důležitost. Stěžovala si mu na svou odloučenost od světa a nutnost žíti uprostřed samých zasmušilých lidí, záhad a odříkání.

Ačkoli hluboce založená a veliká duše její snášela vše to s oddaností, přece mladé srdce často vykřiklo touhou a žádostí po radostech mládí a jasu života.

Mládí hlásilo se nezkrotně k svému právu.

Takovou byla Dea.

Toho dne dvě srdce se našla a duše jejich se spojily k životu ve snech i bdění. Dvě duše čisté a dokonalé, v nichž lidstvo světa spatřiti mělo svou bouři a svůj klid.

Byly to dvě mocné síly, z nichž jedna pomáhala Verusovi bořit starý svět a druhá budovala život nový.

V nich ztajen byl zánik i vzkříšení.

VII.

600 apoštolů.

Nanejvýš šťasten opustil mladý filosof dům ředitelův, jenž od nynějška byl mu otevřen. Své štěstí byl by zpíval celému kraji a zdálo se mu, že každý, jehož potkává, musí o tomto jeho štěstí vědět. Svět zdál se mu krásný a dobrý. Nutkán sdílností zašel k příteli továrníkovi, aby s ním sdělil část toho, čím překypovalo jeho nitro. Také mu chtěl říci o cti, které se mu dostalo tím, že jest vyvolen co první k hlásání Verusových pravd lidu, jako apoštol.

Avšak všecky takové zprávy, jak se zdálo, Marka nezajímaly. Celá Verusova akce otřásla silně i jeho finančními poměry a jako jiní podobní obával se i on, že z této akce nevzejde pro něj nic dobrého. Se svými přáteli zaujímal proti Verusovi stanovisko co nejpříkřejší a odsuzovala jeho idea a činy jako nesmyslné. Avšak před přítelem, jenž byl v jeho službách, choval se zdrženlivě.

Zájem jeho projevil se jenom při líčení Felixova shledání se s Deou, jako vždy, kdy jednalo se o hezkou ženu. A tento zájem vyzníval v přání, že by ji rád spatřil, jako nějakou zvláštnost. Týchž zájmů byla i jeho paní.

Felix neuspokojen jich jednáním brzy odešel a v následující dni vší silou pustil se do práce, jež ho čekala.

Velká většina členů ústavu byla již se svými pracemi hotova a ostatní chýlili se s prací také ke konci. Všecky tiskárny v Praze a okolí zaměstnány byly tiskem překladů.

Tak v krátkém čase statisíce a miliony nákladem Verusovým tisknutých výtisků rozlétlo se po celém světě, aby plnilo úkol poznání.

Nyní zbylo zde 600 mužů vědy, 600 apoštolů, jež mělo rozejeti se do celého světa, aby hlásalo svým slovem národům Verusovy pravdy.

Jako kdysi Kristus, tak nyní Verus rozesílal své učedníky mezi lid, aby šířili jeho učení. Nebylo to nové náboženství, nový kult, byla to pravda poznání tvoření, vývoje, smrti a vzkříšení.

Nebylo to učení nepochopitelné, nepřirozené, připouštějící různý výklad a pochybnosti. Byla to skutečnost jasná a nezvratná, byla to pravda.

A mezitím, co tito učenci připravovali se na své těžké poslání, „mrtvé město“ stálo stále němé, jako bez života a ducha. Ale veliký duch jeho a celého světa pracoval usilovně, skryt v ponurých zdech dobrovolného vězení.

Velekněz lidstva pracoval skrytě, sám opuštěn v holých zdech svého chrámu bez potřeb těla. Jeho modlitbou byla pouze nesmírná práce ducha.

Ode dne, kdy po prvé promluvil slovem i silou, ustal. Ztajen v masivních zdech pyramidy před zrakem lidstva, čekal, jakou silou pronikne duch jeho světem. A duch pronikal lidstvem a lidstvo se chvělo v počátečních bolestech a křečích.

Slovo ducha jeho šířilo se tiskem. Ale nebylo to slovo mluvené, doléhající k srdcím i uším všech. Ne všichni, kteří čtli, pochopili, a ne všem, kteří pochopili, zapadlo v duši a zalehlo v uši, aby ohlas jeho stále jim připomínal: „Bděte!“

Mladý filosof pracoval teď s trojnásobným úsilím. Dea byla tou silou, která ho hnala stále a neúnavně vpřed. Měl její lásku a důvěru Verusovu, genia geniů.

Mohl to vše zklamat?

S Deou stýkal se, jakmile mu k tomu dovolila práce a čas. A tato božská bytost ho inspirovala.

Čím dále tím více obdivoval se této nevšední ženě. V mladém a čistém jejím těle skryty byly i naivnost mládí i duše veliká a silná. Ve chvílích bezstarostnosti a štěstí, éterická osůbka její, ve svém půvabu nezkaleného mládí oddávala se všem čistým radostem a vznětům. Jindy zase zesmutnělá její duše nořila se v hloubku, nad kterou i člověka, jakým byl Felix, pojímala závrať.

Bylo v ní kouzlo mládí a radosti i hrůza duševní bouře a síly.

Pro dílo Verusovo měla největší pochopení a ku podivu ovládala všecku jeho snahu. Věděla vše, co věděl Felix, ba pronikala i dále v řešení otázek, jež i jemu zdály se odvážnými. Souhlasila plně s Verusovými pravdami a úmysly, ale její něžné srdce dívčí bálo se toho, aby tyto nebyly původem bolesti a utrpení jiných.

Jak často, když za takových hovorů zesmutnělá a duše její zdála se toulati jinde, slyšel z úst jejích slova smyslu tak hlubokého a bolestného, že zdálo se mu, jako by ústy jejími mluvil duch milosrdenství a lásky.

A takové hovory je nejvíce sbližovaly. On svěřoval jí postup své práce a myšlenky, jež ho napadaly, a ona s vážností a s láskou k věci, doplňovala často to, v čem nevěděl si rady.

Tak pro jedno dílo pracovali společně oba s tím rozdílem, že kdežto Felix pracoval zjevně a z vůle pána, pracovala ona skrytě z lásky k němu a z touhy, aby práce jeho byla dobrá. Radost jeho z úspěchu vlastní práce, byla i radostí její.

Za takových okolností přiblížil se den, kdy mladý filosof předstoupiti měl co první ze všech pracovníků Verusových před lid v Praze. Den a hodinu jeho řeči ohlašovaly časopisy a radiožurnály několik dní předem. Tak se stalo, že v čas jeho vystoupení, nabito bylo Václavské náměstí a přilehlé ulice lidem tak, že by jablko nepropadlo, V ústraní, mezi lidem, přítomna byla i Dea se svou matkou. Ačkoli ve Felixe důvěřovala, chvěla se neklidem v tomto chaosu lidstva, jež bouřilo nepokojem a zvědavostí.

Konečně měla slyšeti i širší veřejnost z úst člověka, Verusovi blízkého, pravdu. Všemu tomu, co se přenášelo od úst k ústům, lid nevěřil a ani věřiti nemohl. Bylo v tom smícháno mnoho neuvěřitelného, zlomyslnosti a nepravd. A tomu, co vydáno bylo tiskem, lid nerozuměl, nepojímal toho, neboť pro tak veliké myšlenky a záhady neměl smyslu. Proto s dychtivostí po pravdě čekal, co mu bude řečeno.

Řečnická tribuna stála na hořejší části náměstí před pomníkem sv. Václava. Na všech stranách náměstí i v přilehlých ulicích umístěny byly ampliony, rozesílající zvuk od mluvícího tak, že všude bylo možno dobře slyšeti.

Akana.

Úderem stanovené hodiny mladý filosof vstoupil na tribunu.

Nastalo ticho.

Milý zjev mladého, hezkého člověka, s kučeravými vlasy a poctivou tváří, budil u těch, kdož na něj hleděli, důvěru a sympatie.

Řečník rozhlédl se po davech lidstva a jal se mluviti:

„Lide všech tříd a stavů!“

Veliký genius, jenž bdí nad námi na výšině bělohorské, posílá mne, abych vám sdělil jeho poslání.

Ohromná síla ducha jeho i moc sestupuje mezi vás, aby vám dala poznati postup tvoření, jeho účel, vývoj i zánik. V tomto tvoření zahrnut jest i život váš, jeho vznik, vývoj, účel a konec na této zemi.

Ale nejen to jest účelem jeho poslání, ale i pravda, na níž závisí váš život, vaše utrpení a strasti, vaše radosti, naděje a touhy, vaše smrt i vzkříšení k životu jinému.

Verus vzkazuje vám pravdu samu.

Život člověka jest trapný sen, plný utrpení a bídy. Jest snem, jejž nutno prosníti, abychom se probuditi mohli k životu lepšímu.

Tento sen života jest tvrdým spánkem, z něhož dosud jen málo smrtelníků vytrženo bylo, aby na chvíli pohlédli do tmy, panující kolem.

A jeden z těchto smrtelníků, procitnuvších ze sna, bdí za vás nyní v samotách „mrtvého města“. On bdí a vidí do tmy, ve které vy se potácíte se zavřenýma očima, narážejíce na sebe tu i tam, až unaveni, potlučeni a zoufalí zahynete v nezměrném hoři.

Z tohoto vašeho nynějšího stavu chce vás jeho duch vyvésti. Chce vám otevříti oči, chce vás probuditi, abyste nadále šli životem přímo, bez ústrků, potácení se a únavy, bez bolestí, bídy, zoufalství a smrti.

On našel pro vás nový život, v němž není lidských vášní, utrpení a běd, v němž není smrti, ani konce nikdy, ale který jest věčný.

Žijeme na této zemi, která jest zrnkem písku v oceánech světů nesmírných. Všecky tyto světy stvořeny jsou jako náš a ve tvoření jich není rozdílu žádného. I na těchto světech žijí tvorové a mají své radosti a strasti, svůj vznik, vývoj a konec.

Avšak, jest konec tvorstva i koncem jeho života, zánikem?

Není! Nic nezaniká, a tedy nezaniká ani život. Pouze se mění, a to stále, nekonečně, od věčnosti do věčnosti.

I celé světy mají svůj konec, hynou, aby však opět vzkřísily se k životu novému, jinému.

Také naše země, na které žijeme, jednou se zrodila, žije, umírá a za krátko skončí se vším, co na ní jest. Skončí svůj život nynější, ale nezahyne. Zrodí se znova v jiný svět, který opět bude žíti a umírati, a tak bude tomu stále.

Vše, co vidíte a chápete smysly, jest hmota, tj. to, z čeho se skládá svět a její síly. Všecko to proniká síla, jež zove se duch. Všemu pak vládne síla nezměrná, jíž zovete Bohem.

A vy, kteří pozorujete vše kolem na tomto světě, ptáte se: „Ale kam přijde všecko to, co zde jest, kde se to octne a zrodí znovu, co jest všeho toho příčinou a kdo to vše řídí?“

Bůh, duch a hmota, toť pojmy, jež tvoří vše.

Bůh, duch tvůrčí vůle, ovládá vše, sebe, ducha i hmotu.

Duch proniká všecko a tvoří vše dle vůle tvůrčí.

Hmota jest dílem tvořícího ducha.

Z těchto tří podstat vznikl vesmír, tj. slunce, hvězdy, naše země, rostlina, zvíře, člověk a všecky ty podstaty jsou ve všem obsaženy.

Na počátku nebylo ničeho, kromě Boha, síly *tvůrčí*. Tato síla všemocná měla a má všemohoucí vůli.

Projevem této vůle vznikl duch *tvořící*, to jest ten duch, jenž všecko obsahuje a vše proniká. Z tohoto ducha tvořícího vznikla prahmota, základ všeho hmotného v našem smyslu.

Duch tvořící, jenž pronikal pralátku, počal v ní své dílo tvořící čili vývoj. Pralátka prostoupena byla cele duchem tvořícím a měla všechny jeho duchové vlastnosti. Jakmile nabývala vlastností, počal vývoj, jenž projevil se pohybem. Z jednoho pohybu, nepatrného impulsu, způsobeného silou tvořící, z vůle tvůrčí, pohyb proletěl celou prahmotou a světy počaly se roditi v nekonečném prostoru, v nesmírných velikostech a nesčíslném množství.

Prahmota vznášela se a vznáší se dosud v některých místech všehomíra, jako duch tvořící. V dalším jejím vývoji může ji pozorovati oko naše dalekohledem, jako mlhovinu úžasných rozměrů v prostoru mezihvězdném. Avšak to, co tam pozorujeme, není již duch tvořící ani pralátka, nýbrž skutečná hmota v nejjednodušším svém prvopočátečním stavu.

Tyto mlhoviny jsou rodícími se světy. Pohybem jich částeček nejmenších duch tvořící, jenž je proniká a jest v nich, spěje k vývoji. Vzniká teplo, světlo, elektřina a takové síly a vlastnosti, pro něž my nemáme pojmů.

Mlhovina se točí, zhušťuje a vzplane hrozným žárem svých nejjednodušších látek – plynů. Nastává bouře tvořících sil světa, z nichž vyjdou plynné a tekuté koule žhavé, slunce. Jedním z takových, nanejvýše žhavých sluncí jest naše slunce. Od této, kdysi plynné a tekuté koule sluneční, za rychlé její rotace odtrhla se naše země a všecky planety a v

prostoru světovém řítily se dále, planoucí právě tak jako slunce, od kterého byly odpuzeny.

A všecka tato slunce a planety, prodělávajíce svůj vývoj, chladla. Z plynů stávaly se kapaliny, z kapalin hmoty tuhé – světy.

Pralátka prodělávala svůj vývoj od ducha božského k hmotě mrtvé, tedy sestupovala od své největší dokonalosti a jednoduchosti k nedokonalosti a složitosti. Vzkříšená, vůlí tvůrčí, pralátka, procházela sestupným vývojem k svojí smrti.

A co činí mezitím duch tvořící, jenž ji prostupuje a jest v ní? Duch tvořící, jenž jest obsažen v hmotě, hnal a žene ji k vývoji proto, aby postupem vývoje se z této osvobodil a stal se opět tím volným absolutním duchem, sjednoceným se silou tvůrčí – Bohem.

Duch tento, jak dokonává v hmotě své dílo tvorby, se uvolňuje, vybavuje a spěje k vývoji vlastnímu, to jest, naopak hmotě, spěje vzestupně k jednoduchosti a absolutnosti – božství.

To jest základ nekonečnosti a vývoje.

Hmota, povstavší z téhož božského ducha tvůrčího jako duch tvořící a jsouc na vrcholu svého vývoje, sestupuje k svému konečnému cíli, smrti.

Duch tvořící v okamžiku, kdy vstupuje do hmoty za počátku sestupujícího vývoje jejího, jest spoután hmotou a vývojem, vybavuje se povlovně, vystupuje a spěje ku svému vzkříšení či splynutí s absolutnem – Bohem.

Tak tedy mezitím, co vývoj hmoty klesá od stupně největší dokonalosti k nejnižšímu, duch tvůrčí od nejtužšího spoutání spěje ku svojí svobodě a volnosti. Když všechen duch či síla tvořící z hmoty se vybaví a vyprchá, hmota mrtvá by nemohla existovati. Duch z hmoty uvolněný sjednotil by se se silou tvůrčí.

Ale vůle tvůrčí se s duchem tvořícím nejednotí. Vývoj musí pokračovati dále.

Volnému a jásajícímu duchu činnosti tvořící jest souzeno proniknouti hmotu. Hmotě nastává vzkříšení, duchu tvořícímu smrt dle našich pojmů.

A tak vše opakuje se stále a věčně.

V tom vidíte božskou spravedlnost. Vše, vždy a všudy od věčnosti prodělává týž vývoj, týž osud, hmota i duch. A vždy a v každém případě panovati musí ve všem mezi nimi rovnováha.

Vše složeno jest z ducha a hmoty. Na počátku svého sestupného vývoje hmota jest plně prostoupena duchem a ani hmotou v našem smyslu není. Jest to duchové fluidum, něco neskonale jemného, co nemá váhy ani rozměrů a proniká vše.

V tom stadiu tedy, dle našich pojmů, jest hmoty velice málo, ale mnoho ducha.

Když hmota dospěla ke konci svého sestupného vývoje v prvky a sloučeniny a ke klidu, jest hrubou hmotou, opět dle našich pojmů, s množstvím hmotnosti, má rozměr i váhu, ale má málo ducha.

Tento poměr mezi hmotou a duchem jest a musí býti stále týž. Ve vývoji všeho se ustavičně mění tak, že čím více hmotnosti, tím méně ducha, a čím více ducha, tím méně hmotnosti.

Nastane-li pak rovnováha absolutní, tj. když dle našich pojmů soustředí se mrtvá hmota na straně jedné a volný duch tvořící na straně druhé, světy se zřítí a nastane vývoj znovu. Avšak tento vývoj nebyl by vývojem, kdyby se stále opakoval bez proměny, třeba za miliardy let. A on se také nikdy neopakuje, vše vyvíjí se znovu jinou cestou, jinými silami, tvořící a v jiném způsobu.

Řekl jsem vám tedy, jak se vyvíjely světy, jež všecky složeny jsou pouze z ducha tvořícího a absolutní hmoty.

K tomu všemu, aby vývoj se děl, sloužily síly tvořícího ducha. A tyto síly jsou s duchem v hmotě

dodnes. Dle toho, jak silně zastoupen jest duch v hmotách, projevují se i skryté síly v nich na venek.

V dobách, kdy pronikal duch cele hmotou prvopočáteční, tyto síly v hmotě byly úžasné. Neboť duch celý byl to, jenž hmotě dával ne smírné síly, aby jí uspíšil vývoj a mohl se z ní vybaviti. V těch dobách také hmota pozbyla nejvíce sil, nejvíce energie, která se vybíjela v strašlivých evolucích tvoření, za nesmírných výbuchů a požárů.

Za těchto evolucí a vybavování sil vybavoval se i duch, aby i on spěl k svému vývoji. A duch, toť síla duchovní, princip nejen sil hmotných, ale i životných, tedy života.

Aby duch tvořící mohl vytvořiti život, k tomu bylo mu třeba mnoho sil uvolněných z hmoty. Dokud duch nebyl vybaven z hmoty tak, aby vybavené síly jeho dostačiti mohly pro tvorbu života, nebylo života nikde, ani zde na zemi.

Teprve, když po obrovských evolucích hmot tyto vybavením množství duchovní síly (a síla jest každá duchovní), zeslábly a se uklidnily a vybavený duch nabyl dosti svobody a síly, objevil se první zárodek života. A jak dále mohutněly síly ducha, tak také mohutněl a vyvíjel se život na zemi. Čím více uklidňovala se tedy hmota, čím více vybíjela se ze svých sil, tím více mohutněl život, neboť život, toť jedno ze stadií ducha tvořícího, spějícího ke vzkříšení.

Duch nemohl vylétnouti z hmoty a spěti ihned k duchu absolutna, tvůrčímu, neboť pak nebyl by prošel vývojem a spravedlností. Jako hmota, musí i on prodělati různé fáze, a jednou z nich jest život vůbec a lidstva zvlášť. Až prodělá vývoj života na zemi, začne svůj vývoj za hranicemi života dále a dále.

Síly ducha dosud ztajené v hmotě, jsou ještě nesmírné a proto cesta ducha k Bohu ještě daleka.

Vztah mezi hmotou a duchem jest stále pevný, neustále pojí pevná páska ducha k hmotě, z které se duch úplně vybaviti snaží.

Dle našich pojmů jest to boj mezi hmotou a duchem.

Toť onen princip dobra a zla, jenž prochází všemi náboženskými kulty všech věků a všech národů. Od nepaměti mělo lidstvo tuchu, že princip dobra, duch, vítězí nad hmotou. Od nepaměti duch lidstva třásl se před spoutáním v hmotu jako před dílem ďábla. Duch lidský, spojen pevnou páskou s hmotou, prociťoval neurčitě všecky radosti i muka vývoje ducha i hmoty. Vývoj ducha zdál se mu vzestupem ke vzkříšení, dobrem, zpětný vývoj hmoty zlem a sestupem do podsvětí, kde duch trpí spoutáním a ohněm.

Dualismus postavil proti sobě principy dobra a zla, jež se potírají navzájem. Monoteismus z principu jednobožství přejíti musel k trojici. A v trojici božství jest taktéž skryt boj dobra se zlem, jenže pod svrchovanou vůlí boha jediného.

Kristus jako hmota, to jest tělo (a slovo tělem učiněno jest) musel přijíti na svět, musel se zroditi, trpěti a umříti, aby opětně vstal z mrtvých a vykoupil svět. Byl poslán na svět v podobě člověka Bohem otcem samým, a jest jeho synem, tj. duchem jako Bůh sám, ale nemajícím jeho autority otcovské – vůle. V této hmotě trpícího a umírajícího těla skryt jest význam hmoty vůbec.

V náboženství židovském byl jediný Bůh, jenž vše řídil a v němž vše bylo obsaženo, tedy dobro i zlo. Avšak Bůh spravedlivý nemohl konati a trpěti zlo. Proto bylo nutno hloubavému člověku toto zlo oddálit od bytosti spravedlivého Boha. Zlo soustředěno bylo v hmotě, těle a toto tělo učiněno bylo slovem jediného Boha, dobrého a spravedlivého, jak praví písmo: „A Slovo tělem učiněno jest." Tedy sám Bůh má býti

učiněn hmotou. Avšak to jest totéž, jako by dobro a spravedlnost měly býti zároveň zlem.

A monoteismus křesťanský, jenž osobou Krista již vlastně učinil náběh k dualismu, přešel k trojici. Byl nucen uznati existenci Ducha svatého, pro nějž však nemá správného odůvodnění.

Tento duch svatý v náboženstvích syrských a budhistických objevuje se dříve, nežli v křesťanství, ale tam má svůj logický význam.

Křesťanství muselo tohoto ducha převzíti, aby vytvořiti mohlo Krista na zemi. Tento duch vstoupil v pannu, oplodnil ji a dal povstati v ní hmotě těla, jež žila, již duch obletoval, nad níž se vznášel.

A všecky tyto tři principy, hmota těla Kristova, rodící se, trpící a umírající, duch svatý, pronikající lůno panny a tvořící v ní zárodek hmoty i života, neustále se vznášející kol Krista, a Bůh otec, sídlící v nebesích, s všemohoucí vůlí, nejsou nic jiného, nežli vzdálené pojmy těch veličin, z nichž vzniklo všecko a jimiž vše rodí se, žije a umírá.

Boj mezi hmotou a duchem jest odvěký a bude trvati věčně. Hmota jest pro nás zlem, duch dobrem. Duch usilovně hledí se vybavit z hmoty a hmota mu klade odpor, dle našich smyslů.

Řekl jsem vám již, že s duchem, vybavujícím se z hmoty, slábly i síly duchem tam vzbuzované a naopak mohutněl duch sám. A tento vybavený duch, podle mohutnosti svého uvolnění, tvořil na zemi život.

První život objevil se ještě v dobách, kdy hmota hýřila energií a duch byl slab. Proto také tento počáteční život byl slabý, nedokonalý, neurčitý, avšak vytvářel se zároveň s vývojem hmoty i ducha. A jelikož duch čím dále tím více mohutněl, mohutněl i život.

Prvním snem hmoty o životě jest krystal, hmota, jíž duch tvořící již dal pravidelný tvar buňky. Z prvého zárodku života na zemi, nejjednodušší buňky, spěl

život vývojem vpřed. Z buňky jedné vznikly nejnižší organismy, monéry, prvoci o více buňkách, buňky se množily a řadily, až vznikly láčkovci, ryby, ještěři, ptáci, ssavci a nakonec člověk.

Z geologie můžete viděti, jak úžasně duch tvořící pracoval v různých dobách na oživené hmotě, dokavad nezesílil tak, aby ji opustil. Vytvořil v těch vzdálených časech těla tvorů, jež nyní oživena, vzbudila by ve vás hrůzu a děs. Nestvůrná těla diplodoků, brontosaurů, dynotherií a všech podobných oblud, nadána byla ohromnou hmotou těla a úžasnou silou. Tak diplodokus byl kolos, jenž lehce mohl by, stoje na ulici, dívati se do komínů vašich třípatrových budov. Pod jeho váhou a nohama země se chvěla, učinil-li krok.

Avšak v těchto kolosech hmoty byl slabý ještě duch. Tito tvorové mohutných těl těžce ovládali svou hmotu svých duchem. Jenom ohromná váha hmoty jejich těla a její přednosti byly silou, hájící jejich bytí. Žili jen proto, aby žili, tj. zachovávali život, množili se a vykonávali svůj úkol v postupu tvoření.

Jejich páska ducha, jež spojovala tohoto s hmotou těla, byla ještě velmi silná. Síly hmot, nedosti ještě vybité energie fysické, hrozily jim každou chvíli zkázou, a proto museli býti silni, aby nezahynuli dříve, nežli vyplní svůj úkol. A žili-li mezi nimi život svůj tvorové nepatrně malí, jako drobní měkkýši, pak duch tvořící vytvořil jich takovou spoustu, že skořápky jejich skládají dodnes celá horstva.

Tak bral se život vývojově vpřed za činnosti ducha tvořícího a jeho sil. A jako u živočišstva, tak pokračoval i u organismů rostlinných.

Postupem času mohutněly síly ducha a hmota těla se zmenšovala.

Rostlinstvo jest ve vývoji mezi hmotou a životem uprostřed. Majíc život nízkého stupně upoutáno jest k zemi jako mrtvá hmota, jak tuto jmenujeme ještě dnes.

Žádná hmota není však mrtvá, jak jsem již pravil, ale žije, a to životem dosud plným síly a mohutnosti.

Duch opeřil hmotu, dal jí křídla, aby ovládla vzduch. Vznikli letouni a ptactvo.

Konečně objevil se člověk, první člověk vývojem povstalý z nejdokonalejšího ssavce. Tělo jeho nebylo ještě tak dokonalé jako naše, ale jeho duch již ovládal částečně hmotu, a to vlastního těla i hmotu vůbec. Duch v člověku počal využívati sil hmot pro člověka.

A jak pokračoval, mohutněla síla ducha v člověku a on stává se pánem tvorstva i mnohých sil hmot, jež svým duchem pronikal a odkrýval.

Ale mohutněním ducha zmenšovala se velikost a síla hmoty těla. Malý člověk ovládal pak již velikého ducha. Všecko ostatní tvorstvo velkých těl a malých duchů zanikalo, až vyhynulo zcela. Druhy tyto tvořící síla již nebude nikdy opakovati.

Sledujte dobře, kam jsme až dospěli v tomto vývoji.

Člověk nabývá čím dále tím více velkého ducha a hmota jeho těla se zmenšuje.

Velcí tvorové slabších sil duševních, zvířata a rostliny, vyhynuli a hynou stále a tak i všichni tvorové slabších sil duševních vůbec, až jednou vyhynou všichni, neboť vývoj ducha je zanechává zpět.

Hmota původní, nadaná ohromnými silami ducha tvořícího, ztrácí čím dále tím více tyto síly, vybavujíc je nutně k vývoji ducha samého.

A vývoj pokračuje stále nezadržitelně vpřed.

Co se stane nyní? Uvažujte!“

Všeho posluchačstva zmocnil se nepokoj a zvědavost. Ti, kteří stáli řečníku nejblíže, lpěli takřka na jeho rtech. Ti, kterým bylo souzeno naslouchati hlasu jeho z amplionu, napnuli sluch a zvýšili pozornost.

Jest pouze jediná odpověď na tuto otázku.

Duch vyprchá již z hmoty v takové síle a množství, že hmota ztratí energii, která jest nutná, aby udržela organický život na zemi. Tvorstvo mimo člověka vyhyne a tělo člověka bude mizeti a konečně zmizí taktéž, jelikož již nenalezne prostředků k svojí existenci.

Velkou ztrátou energie hmoty zesílí mohutně duch člověka tak, že vybaví se z hmoty těla a přejde za hranice hmotnosti do vývojové sféry další, duchové, kde pokračovati bude ve vývoji, pokud jediný symptom síly tvořící bude v hmotě zemské.

Jinými slovy řečeno, člověk přejde přes hranici smrti do života nového, duchového, blíže k síle tvůrčí – Bohu. A tento přechod stane se pozvolna, bez smrti těla, ale vývojově, jeho zánikem. Z člověka stane se člověk jiný a posléze duch projde branou smrti bez skonání, aby žil dále a spěl k tvůrci.

Není začátku ani konce, není ani zrození ani smrti, jest jediné vývoj, V něm jest vše ustavičně a stále, zánik i vzkříšení.

V podobenství to vše odehrává se i před vašima očima na této zemi. Představte si následující obraz:

Vysoko na nebetyčných horách, kam noha tvora dosud nevkročila, dřímají písková zrnka zvětralých skal. Vyprahlá v paprscích slunce v posvátném klidu nerušeného ticha, uschlá a maličká, leží tu bez vlády a života.

Toť prahmota.

Kolem dokola obklopuje je vzduch, vzduch volný, neviditelný, průhledný a prostupuje i ty nejmenší mezery mezi nimi, póry.

To jest duch tvořící.

V tomto vzduchu neviditelném a průzračném nahromaděny jsou však všecky síly tvořící, tj. vodní páry a pohyb. Ale nehýbají se, nemohou, jsou v klidu.

Tak zrnka písková, prahmota, i vzduch, duch tvořící, dřímají svůj sen.

Náhle však, aniž by bylo známo odkud, kde povstal a jak vznikl, zavane vítr – vůle tvůrčí.

Co jest to vítr? Tentýž vzduch, jako ten, co klidně se nad zrnky písku vznášel, neviditelný, nehmotný.

Odkud přichází, kde vznikl?

Kdož ví, z neznáma. Jest to síla v neznámu vzniklá a do neznáma směřující, ale vzduchu dává pohyb.

Síla či duch tvořící jest vzduch, ale vůle tvůrčí jest vítr.

Páry ve vzduchu obsažené srazí se v mračno a z tohoto za hromů a blesků spustí se na zrnka písková blahodárný déšť. Žíznivá zrnka ssají dychtivě oživující krůpěje vody. Voda je prostupuje, vlhnou a nabývají na objemu, ale stále jsou to táž zrnka písková jako dříve. Avšak s vodou hromadí se v nich veliké síly a energie.

Bobtnají, roztahují se, překáží jedno druhému. Jedno, slabší, pod tlakem druhého ustoupí stranou, jiné vyšine se nad druhé, třetí zůstává pod ním. Nastává zkrátka mezi nimi neklid a pohyb na všech stranách.

A z mračna padá déšť dále. Duch tvořící stále a stále prostupuje zrna, až je zaplaví vodou, zvedne a uchvátiv je, nese je s sebou po svahu skály dolů.

Hmota sestupuje ku svému vývoji.

A nyní zrna písková nesena jsou proudem bystřiny, trou se, valí se vpřed, na strany, jedno přes druhé, vrhány jsou proudem proti sobě, proti skalám, klouzají, valí se přes kameny a překážky. Řítí se vodopádem a kaskádami bouřlivě stále doleji a doleji. Svým pádem rozstřikují vodu na všecky strany, vše, co se jim postaví v cestu, strhují s sebou a tak spějí s vodou stále níže a níže do roviny.

V tom mocném proudu vody nemají čas se uchytiti, ustavičně jsou nuceny do běhu s ním, stále a rychle vpřed.

Avšak čím dále spějí do nížiny, síla proudu chabne, voda se rozstřikuje a rozlévá na všecky strany, až sestoupí v rovinu a mírným širokým tokem plyne k veletoku. I zrnka písková zmírní svůj běh.

Potlučena a otřena, promísená a kalem prostoupená valí se již líně, aby se pomalu usadila na dno vody, nebo při pustých březích. Konečně zakotví a stanou. Voda, jež tak nezkrotně s nimi nakládala, opadává a mizí. Část jí plyne dále a část zůstává zde, ve vlhkém dnu řečiště i v nabobtnalých zrnkách písku.

A z tohoto vlhkého písku a bláta počne rašit za teplého vzduchu život.

Semínko rostlinky, zárodek života, přinesené tam proudem vody, začne klíčit, ale ne dříve až za tepla a klidu. Za nedlouho pokryje se povrch bláta zelení, v níž prolézají broučci a jepice. Život tam bují, udržován vlhkostí, již všechno ssaje z pískových zrn.

Ale písková zrna tímto vyssáváním vody se vysouší, vysýchají, žízní po vodě, ale této jest čím dále tím méně, až živočichové i rostlinstvo na nich žijící hynou. Písek již nemá vláhy, nemůže udržeti na sobě organický život, a proto tento hyne.

Písek zbaven vláhy i života, vyschlý a upoutaný na místo, nemohoucí, nehybný, očekává s toužebností svoje vzkříšení – vodu.

Avšak hyne život na vysýchajícím písku skutečně?

Nikoli!

Rostlina i brouček ssají do poslední chvíle poslední krůpěj rosy a když ani té není, rostlina usýchá a brouček umírá. Ale v obou jest ještě voda, voda však proměněná v sílu životní, u rostliny v šťávy rostlinné a u broučka v krev. A když zahynuli, tato šťáva a krev se vypaří opět ve vodu, jež stoupá co pára do vzduchu,

aby tak, až zavane vítr, opět se proměnila s vypařenou již dříve vodou v blahodárný déšť.

I ostatní proud vody, jenž spěl dále se vypařuje a pod závanem větru spojí se všecky páry v jedno mračno, z něhož opět stanou se proudy vod, hýbající pískem.

Hle, toť obrazně znázorněn vývoj světů a života.

Jsme tedy na rozhraní mezi životem lidským a duchovním.

Jen krok v tvoření a vývoji a nebude nás více.

A nyní pohleďte blíže na náš život a usuďte, co nás očekává na této hroudě zemské. Duch tvořící zmohutněl v nás a tělo slábne. Duch vítězí nad hmotou, jak bychom řekli, a to nejen nad hmotou našeho těla, ale nad hmotou vůbec.

Tento duch dal a dává nám poznati síly skryté v hmotě a tyto síly jsou dosud úžasné, nám nepředstavitelné. Těmito silami může duch člověka ovládnouti hmotu zemskou a z ní se vybaviti.

Alt jak jest různá hmota a její síly fysické, tak různý jest duch lidský a jeho síla duchovní. Lidé nejsou stejní ani těly ani duchy. A z této nerovnosti vzniká mezi nimi třídění duchů a z něho nutný boj. Lidstvo bojuje mezi sebou ustavičně, tu mírněji, tu krutě. Mírněji bojuje zápasem existenčním, krutě vášněmi a válkou. Síly hmot využívá jednak v boji o své bytí, jednak k válce. V obou případech duch jeho pracuje na zničení hmoty. A tomu se hmota brání, neboť klesá ve vývoji.

Neovládne-li duch člověka síly hmoty dokonale, rozpoutané síly hmoty mrtvé (dle našeho pojmu), zničí jeho životné tělo. Hmota se mstí.

Člověk v boji svého ducha s hmotou, prodělati musí všecky evoluce ducha, jež jsou nutný k zbavení se hmoty. Jako prahmota postupuje ve vývoj, sestupně, od nejjednoduššího k nejsložitějšímu, tak stoupá duch od složitého k nejjednoduššímu – absolutnu. Musí se

tedy postupem zbavovati všeho, co ho váže a tíží, musí vyvinouti psychické síly vývojové, jako v hmotě, fysické.

A těmito silami ducha tvořícího v člověku, tedy psychickými, jsou vlastnosti člověka, jeho vůle a rozum. Poznáte brzy, že tyto vlastnosti a síly, pojmenované námi vůlí, rozumem, citem, láskou, nejsou tím, zač my je máme, ale něčím jiným. Jsou to síly, přemáhající hmotu, aby duch spěl k vývoji, aby byl ve vývoji udržován, nic více.

To však zjeviti vám může pouze náš největší genius – Verus, až dospějete tam, kde všecky tyto vlastnosti vám selhou.

Život jest tedy boj ducha s hmotou. V tomto úporném boji projíti jest člověku mnoho žalu, bolesti, trpkosti, strádání, zoufalství, hrůzy a všeho toho, co člověka kruší a činí ho nešťastným. A to si vše dělá člověk sám a musí to býti.

Všecko co jest, musí býti, nic není, co by nemuselo býti.

Kdyby nebylo jedno, nemohlo by býti ani druhé a pak nemohlo by býti nic. Vše jest nutné na místě svého vývoje.

Nebylo-li by síly tvůrčí, Boha a jeho vůle, nebylo by ducha tvořícího ani hmoty, nebylo by sil, pohybu, vývoje, života, nebylo by ničeho.

Nebylo-li by sil ducha, nebylo by ani hmoty, bez hmoty nebylo by organismu, bez organismu člověka, bez žalosti – radost, bez neštěstí – štěstí, bez bouře – klidu, bez vášní – slasti, bez života – smrti!

Bolest, utrpení, všecky city, strasti a vášně působí nutně k našemu vývoji. Postupem vývoje i ony se mění.

To co jest, musí tedy býti a tedy i vášně a zloba.

Nejhroznější zlobou ducha lidského jest válka. Ve válce ničí duch nejhroznějším způsobem hmotu organickou i ostatní. Člověk využívá v ní všech sil

hmot, jež zná a snaží se poznat, k všeobecnému ničení. Sám, rozpoutav tyto síly, jest ničen v masách, chvěje se hrůzou, zděšením, šílí, naříká, trpí, křičí nesmírnými bolestmi a hyne rozdrásán v beztvaré cáry. Všecka muka, jež zná svět, provádí na sobě.

Nebojuje a neničí sám, jako druhdy silou svého těla, ale dává za sebe ničiti vše silami hmot. Sám ustupuje do pozadí a duchem, vůlí a rozumem ovládá všecku tu bouři rozběsněných sil.

Duch chce ničení hmoty, ničí ji a hmota podléhá klesajíc ve vývoji ke svému klidu.

Příští vojna bude úžasná. Duch lidský přitáhl k ní síly hrozné.

Bude ničení všeobecné.

Běda lidstvu, běda mu v jeho šílenství. Moře krve, peklo utrpení čekají ho v době nejkratší.

A tu volá k vám Verus ústy mými:

Chcete všecky ty hrůzy, utrpení a strasti, chcete, aby zmučená těla válela se rozdrásaná, roztrhaná v kalu rozryté země, prosáklé krví vašich žil?

Chcete děs, bolesti nesmírné a šílenství?

Chcete bídu, hlad, zoufalství a umírání milých, žen a dětí?

Chcete míti svět v plamenech, v nichž hyne všecko, chcete zabíjet bratr bratra, štvát a ničit nevinnou němou tvář?

Chcete, aby tomu bylo tak?

Verus tomu nechce.

Pravda, dosud tak musí býti dnes, ve vývoji lidstva, za stávajícího stadia vývoje ducha tvořícího a hmoty. Avšak duch tvořící zmohutněti může přes noc. Jeho síla vybaviti se může z hmoty bez hrůz boje a vraždění, bez ničení hmot na poli válečném.

A tento zmohutnělý duch třímá tyto síly zde, na Bílé hoře v „mrtvém městě“.

Jediný impuls tohoto mocného ducha dostačí, a hmoty vydají tolik energie a sil, aby i duch váš zrno hutněl a přešel přeshranici smrti do jiného světa bez utrpení, boje a smrti, do života volného, nespoutaného hmotou těla.

Duch Verusův jest dosud vázán k hmotě těla, vetché však již, mizící a bez potřeb. Nechce proto, jako člověk ještě, nutiti lidstvo tam, kam by jíti nechtělo.

Jest spravedlivý.

Nebudete-li však chtíti bezbolestného přerodu z tohoto bědného života v jiný, lepší, a vyvoláte-li vojnu a s ní všecky hrůzy a utrpení lidstva i němých tváří, duch jeho zmizí v prostoru a lidstvo přejde hranice smrti.

Lidstva nebude více!

Toť Verusův vzkaz.“

VIII.

Vášně.

Poslání Verusovo, mladým filosofem tlumočené lidu v Praze, neminulo se svým účinkem. Široké vrstvy lidu začaly chápati Verusovy snahy a cíle a uvažovaly.

Jedni v něm viděli člověka, jenž jako prorok chce obrátiti lidstvo lepším směrem, nežli jakým se dosud bralo, druzí muže ovládajícího tajemství přírody, který na základě poznaných sil chce zameziti válkám. Někteří pak ho měli za učence, jenž hledí uplatniti své teorie nebo poznání.

Všeobecně však se chápala jeho veliká geniálnost a moc. Jinak široké vrstvy lidu se ho více nestrachovaly. Naopak, shledávaly v něm člověka spravedlivého, který má nejlepší snahy pomoci lidstvu v jeho bídě a utrpení.

Vždyť mluvil proti vojnám a válkám a varoval před nimi. A ve válkách vždy trpěl malý člověk nejvíce.

Co lid těžko chápal, byl způsob, jakým chtěl ho zbaviti soužení a strastí tohoto života a převésti do života nového. Materielně založen, lid o takovémto problému těžko a nerad přemýšlel. Konečně takové otázky, jako jest život posmrtný, nenalézaly v lidstvu většího ohlasu proto, že lidstvo se otázkám náboženským čím dále tím více vzdalovalo.

Toliko spiritualisté, okkultisté a psychikové s theosofy shledávali ve Verusovi člověka takových sil duševních, o něž mohli se bezpečně opříti. Oni jediní

pochopili ihned celou Verusovu mohoucnost v pravém světle a jeho poslání bylo jejich evangeliem.

Vědecký svět nad dílem Verusovým stanul v pochybách a nerozhodnosti. Věda, která dosud lpěla pevně na zastaralých teoriích a hypothesách, těžko dovedla se smířiti s něčím, co ji úplně porážželo na hlavu. Vědecké polemiky o celé Verusově akci vyplňovaly nepřehledné množství stránek všemožných tiskovin. A všude tam tvrdili ti nebo oni, že vše to, co Verus praví, nesrovnává se se zákony přírody a vesmíru, dle toho, co věda zná a co se dá dokázati.

Chtěli ke všemu viditelných a pochopitelných důkazů, dle svého přání; bez těchto důkazů neuznávali nic.

Konečně na posouzení celé Verusovy akce a jeho teorií, jak říkali, svolán byl kongres učenců do Prahy, jako do místa působnosti toho zvláštního člověka, jenž dovedl rozrušiti celý svět.

Na tomto kongresu měl býti Verus poučen o tom, co o něm soudí vědecký svět. Měl býti souzen, odsouzen anebo uznán.

Dle všeho však bylo jisto, že posudky tohoto kongresu nevyzní v jeho prospěch, jelikož mu neukázaly jak se vše to, co dělati chce, dělá.

Důkaz, jejž podal rozpoutáním bouře a plamenů nad Bílou horou, nedostačoval učenému světu, ani ony nesmazatelné známky na rukou členů shromáždění. Usuzovali, že to vše může býti i šarlatánstvím a dobro připraveným trikem.

Davy mohly býti hypnotisovány, vše jim vsugerováno a sloup plamenů mohl býti velice důmyslně nastrojeným světelným efektem.

Rovněž tak mohlo tomu býti s bílými skvrnami na rukou. Velikým vzrušením a extasí po neobyčejném Verusově úkazu mohla vzniknouti tato znamení jako

stigmata osob hysterických, které si k tomu Verus schválně v celém světě vybral.

Takových případů dokázáno bylo již mnoho u jedinců a nemusí býti vyloučeno, že se tak státi může i hromadně, celému davu.

Poruchy radiových stanic, telefonů, elektrického vedení atd., jakož i chvění země a magnetické bouře vůbec, daly se taktéž lehce vysvětliti.

Verus měl asi přístroje, oznamující předem záchvěvy země a poruchy atmosférické, podobné seismografům, které zaznamenávají otřesy země i na velikou vzdálenost, a barometrům, které ukazují nastávající povětrnost.

Maje takové záznamy strojů o tom co bude následovati a kdy, mohl snadno na ten den a hodinu vše zaříditi tak, aby to vpadlo do připravené scény, nesouviselo-li to již také se slunečními skvrnami dle teorie Zengerovy. Vše dalo se snadno a lehce vysvětliti dle toho, co se již znalo a tak byl hnedle odsuzován Verus jako šarlatán, který snad chce těžiti z hlouposti lidské. Tomu konečně by nasvědčovalo i veliké jeho bohatství, záhadně nabyté.

Verusovy nauky o tvoření, vývoji a životě pokládány byly za pokus řešiti původ všeho cestou novou, nijak neodůvodněnou a jeho hrozba zkázou lidství nebyla ani pojímána vážně, neboť to nepatřilo do vědy, nýbrž do náboženství.

Tak usuzoval učený svět a usoudil i kongres v Praze.

Státy a jich vlády zneklidňovaly se Verusovými akcemi čím dále tím více. Hlavně jeho projevy o ovládání úžasných sil a proti válce, činily je nervosními na nejvyšší stupeň. Všude však byla v té věci svoboda tisku i slova a nemohly tudíž proti šíření jeho nauk tiskem a slovem ničeho namítati. Konečně v těchto jeho posláních k národům nebylo nic, co by

mohlo zavdati příčinu k zamezení jich rozšiřování mezi lidem.

Nicméně z poslání těch mohlo lidstvo čerpati pravdy, které by byly s to, ujmuly-li by se, převrátiti svět na ruby a znemožniti vojny.

Po tom, jak rozejelo se všech 600 apoštolů Verusových do celého světa, aby hlásalo slovem mezi lidem Verusovy idee, pozorovati bylo další značné stoupnutí vzruchu a porušování rovnováhy ve stávajících poměrech sociálních a společenských.

Čím dále tím více bylo zřejmo, že se děje v lidu něco, co hýbe základy dosavadních zákonů, zvyklostí a řádů. Lidstvo počínalo mysleti a uvažovati o svém životním účelu, svých strastech, nemohoucnosti a síle. Mozek jeho počínal se odvraceti od malichernosti jedinců a kast s jich falešnou morálkou a začal uvažovati více o sobě a veškerenstvu. A při tomto uvažování lid poznenáhlu poznával, jak jeho veliké množství, masa, jako hmota trpná, ovládána jest malým množstvím lidí, silnějšího ducha snad, ale bezohledných a egoistických. Dle slov Verusových o hmotě a duchu vytušil, že mu nastává také poslední boj s těmi, již ho ovládají.

Ti, již ovládali dosud lid falešnými hesly a morálkou, báli se tohoto hnutí lidstva, neboť se necítili býti proti němu dostatečně silnými. Duch jejich dovedl sice rozpoutati sílu mas a hmot, ale nebyl si jist, dovede-li ji také dokonale ovládnouti, aby se neobrátilo proti němu.

Tak pomalu se třídilo lidstvo ve všech státech na dva tábory, ovládaných a vládnoucích, a bylo zřejmo, že jednou dojde mezi nimi ke konečnému, osudnému boji.

Co ve všech vrstvách lidstva zapůsobilo stejně, bylo to, že Verus hlásal nutnost všeho toho, co jest, tedy i slabosti, násilí a vášní. Tyto špatné stránky vývoje

člověka využívali nyní velice mnozí a ospravedlňovali své jednání Verusovými zásadami, ačkoli bylo to snad to jediné, co z Verusových pravd uznávali vůbec.

Člověkem toho druhu byl i továrník Marek a celé jeho okolí, hlavně advokát Stein.

V přesunech velkých kapitálů, ve finanční a podnikatelské nejistotě, jež zavládla, a v produkční krisi vůbec, přišel i továrník Marek o značné obnosy. Pochybenou spekulací na burse, do níž ho vehnal Stein, utrpěl veliké ztráty. Jen tak držel se nad vodou, aby se neutopil a nebyl nucen ohlásiti konkurs.

Ve způsobu svého nákladného života a v rozmařilosti těžce nesl stav, jenž na něj dolehl a hleděl se z něho dostati co nejdříve. K tomu byl mu, jako vždy, neúnavným a nepostradatelným rádcem doktor Stein.

Továrník byl nucen ze svého bezstarostného a bouřlivého života hodně sleviti a starati se o náhradu ztraceného majetku. Častěji nyní zdržoval se doma a s doktorem Steinem radil se o krocích, jež by ho vytrhly z nepříznivé situace.

Jednoho dne odpoledne přišel k němu Stein s návrhem, aby se zúčastnil podniku, který by mu vynesl tolik, že by finance jeho rázem ozdravěly. Takový návrh přijal Marek s otevřenou náručí, bylo jen třeba o všem se dohodnouti.

Zasedli ke stolu a počali o věci jednati. Akce, o kterou se jednalo, nebyla tak jednoduchá, aby se dala projednati rázem. Bylo třeba podrobného objasnění a delšího hovoru. Proto přineseno víno a při víně a doutníkách hovor se protahoval na hodiny.

Zvyklost píti vždy větší množství vína a likérů nutila oba, že při této příležitosti dopřávali si tohoto požitku nad míru. Jednalo se o dobrý obchod a tu nálada i vyhlídka na velký zisk k tomu velice přispívala.

Vášeň pijácká je opanovala.

Když se počalo stmívati, byli již oba, Marek i Stein v náladě více než povznesené. Alkohol začínal jeviti patrné své účinky. Paní továrníkova byla s dětmi u rodičů mimo Prahu, a tak tito dva důvěrní přátelé byli zde sami, nikým nekritizováni.

Stará služebná, která v rodině továrníkově sloužila již řadu let, byla nucena ustavičně nositi nové a nové láhve vína i likérů. Nálada u obou přátel se stupňovala tak, že zanechali již hovoru o podniku a rozhovořili se o věcech veselejších. Potom rozléhal se co chvíli v místnosti cinkot sklenic, hlučný hovor a nevázaný smích.

Seděli proti sobě s doutníky v ústech, prohýbajíce se smíchem na svých židlích a zraky plály jim podivným leskem mezi naběhlými, červenými žilkami očí.

Steinova tvář, ošklivá a znetvořená dolíčky od neštovic, s ohnutým nosem a nadulými rty, zrudla a nabyla odporného výrazu. Všecky vášně dravce byly v ní patrný. Alkohol roznítil v něm všecky pudy bezohledného zvířete.

Továrník, na nějž požité lihoviny působily větší měrou, nežli na starého světáka Steina, pomalu počal ztráceti nad sebou vládu. Kolébal se na židli se strany na stranu a každému říznému vtipu doktorovu smál se nepřirozeně. A doktor, využívaje této jeho nálady, častoval ho takovými lascivními vtipy a anekdotami, že se Marek až dusil smíchem a horkem, jež mu stoupalo k zamlženému mozku.

Musel vyjíti na chvíli ven, na zdravý vzduch.

A tu, jak procházel chodbou podle kuchyně, zahlédl pootevřenými dveřmi této, mladou dívku, jež právě se starou služebnou něco vyjednávala. Stepilá postava dívky i tvář, pokud mohl tuto zahlédnouti, připadaly mu nějak známé. V náladě, do jaké byl přiveden vínem a Steinem, se zastavil a pak vkročil do dveří.

Obě rozmlouvající stanuly překvapeny a obrátily se ke vcházejícímu. Postava roztomilé dívky, svižné a něžné, stála před ním v prostém svém úboru. Veliké bohatství jejích nádherných vlasů spoutáno bylo k hlavě a tvořilo kol ní zlatistou záři. Obličej prostého dítěte zíral pokorně na něj svýma jasnýma, modrýma očima. A v těchto velikých očích zračila se celá nevinnost jejího těla i duše.

Uctivě a nesměle sklonila šíji a pozdravila svého pána.

Továrník stanul překvapen. Toto rozkošné, nevinné dítě byla Marie, schovanka jeho zahradníka.

„Marie, co vás sem přivedlo v tento čas?“ zeptal se vlídně a přistoupiv k ní, podal jí ruku.

Marie tuto ruku uctivě políbila, neboť to byla ruka jejich pána a chlebodárce. Byla k tomu tak vedena svými pěstouny.

„Přišla jsem za Janem, pane továrníku,“ odvětila roztomile, „avšak přišla jsem v nevhodný čas. Jana tu není, odjel s paní a vrátí se až zítra, jak jsem ke své veliké lítosti zvěděla zde od Stázky.“

Lahodný hlas dívky i roztomilý úsměv, jakým provázela svá slova, továrníka v této chvíli okouzlil. Hlavou bleskla mu myšlenka, že by tuto dívku mohl pozdržeti zde a její naivností se pobaviti.

Proto si zalhal a pravil:

„Nikoli, má zlatá, Jan přijede ještě dnes večer, neboť zítra ráno ho budu potřebovati s autem. Dovezl dnes pouze paní s dětmi k rodičům a zítra odpoledne zase pro ně dojede.“

„Jak ráda bych zde na něj počkala, kdybych věděla, že přijede,“ pokračovala dívka, „avšak jest již pozdě. Zmeškala bych snad poslední vlak, jímž mně možno odjeti.“

„Ach kdež, do vlaku máte ještě dosti času a do té doby Jan určitě přijede. Jistě bude překvapen a vás rád uhlídá. Vždyť nebyl se mnou u vás již tak dlouho.“

„Právě proto jsem dnes přijela. Již dva měsíce nebyl u nás a to jest doba velice dlouhá. Stýskalo se mně po něm a potom jsem se bála, že snad v těchto rušných dobách, vyvolaných panem Verusem, mohl by také něco z těch jeho zásad pochytiti a mně se odciziti.“

„Nu dobře, máte pravdu Marie, a proto počkejte na něj zde. Přijede zcela jistě. A jako vzácného hosta, zvu vás dále. Mám zde návštěvu a tak za hovoru ve společnosti vám čas rychleji uteče.“

A továrník uchopil vzpouzející se dívku za ruku a táhl ji přes výstražné a záporné znamení služebné Stázy, dávané Marii, do salonu k Steinovi.

„Promiňte, odpusťte, pane továrníku, nemohu zůstat, nechci, není to možno,“ bránila se dívka, avšak marně.

Továrník představil dívku advokátovi a usadil ji ku stolu. V rozpacích největších, bez pomoci, bez rady, sedělo zde nyní toto dítě zardělé, překvapené nádherou salonu i ochotou pána. Nevědělo co počíti, co dělati a nejraději bylo by uteklo. Ale bylo již pozdě.

Aby ji uklidnil a upoutal, továrník zavedl opět řeč na Jana.

„To bude Jan překvapen, až přijde a nalezne vás zde,“ pravil „a toto překvapení si nedám ujíti, musí přijíti sem. Jsem mu mnoho povinen ještě z vojny. Nechť jednou zase uvidí, že nejsem nevděčníkem.“

Pak obrátil se k Steinovi a pokračoval:

„Snad zmínil jsem se vám již někdy, doktore, jaký poměr mne váže k Janovi. Zachránil mně v poslední vojně život. Bylo to tak:

„Nepřítel prorazil naše linie a napadl nás přesilou tak, že museli jsme prchati. Jan byl tehda mým důstojnickým sluhou a přikázal jsem mu, aby se držel

vždy nablízku mne. Avšak v chaosu, který nastal, ztratili jsme se jeden druhému. A nebylo také ani jinak možno.“

„Za zuřivé palby nepřítele vše řítilo se vzad. Zděšení koně zásobovacích vozů ržali a s napětím všech sil uháněli s těžkými náklady přes pole a brázdy. Jeden šrapnel a granát za druhým praskal nad námi i vedle a šířil smrt. Strojní pušky rachotily svou jednotvárnou melodii a kladly prchající mužstvo k zemi jako kosa stébla.“

„Vše hnalo se k jedinému mostu, vedoucímu přes neširoký potok, na druhou stranu od našich opuštěných posic. A na tento most soustředil nepřítel svou palbu. Vše hynulo tam, pod přívalem kulí, hromadně.“

„Zpozoroval jsem to včas, a proto pustil jsem se loukou k potoku s nadějí, že tento přebrodím. Avšak čím dále jsem utíkal touto, žlutou zelení pokrytou plochou, tím více se mně nohy do ní zahořovaly, až musel jsem ustati. Nohy i tělo klesalo do této prokleté země, jako by mne tam ze spodu něco stejnoměrně a nezadržitelně táhlo. Byl jsem v močálu – bažině! Zděšeně ohlédl jsem se kolem. Sem tam některý z vojáků pustil se také touto cestou a viděl jsem, jak i on zápasí nohama se ssající půdou a pomalu zapadá. Zmocnila se mne hrůza. Pomalu a bezmocně zapadal jsem v bahno v strašlivém hvizdu nepřátelských střel. Křičel jsem. Ale kdož mne mohl slyšeti v tom řevu strojních pušek, děl, výbuchů granátů a šrapnelů kol? Kdo mohl se odvážiti ke mně do těch míst jisté smrti?“

„A tu přiběhl Jan.“

Oči dívky spočinuly upnutě na rtech mluvícího. Její dobré srdce se chvělo při líčení těchto hrůz, mezi nimiž byl i Jan. Vypravováním upoutána byla zcela.

„Ano,“ pokračoval továrník, „Jan se blížil, ke mně ale nemohl, nechtěl-li zahynouti také. A nepřítel

přicházel, nebylo času na rozmyšlení. V okamžiku postřehl, že měkká půda nesnese váhy těla, přenášené z jedné nohy na druhou. Klekl proto oběma nohama na zem a nezdvihaje holeně od kolen až k chodidlům, sunul se ke mně. Podal mně pušku a s největším úsilím a namáháním táhl tak, že nohy moje při šikmém sklonu těla vyšly na povrch. Pak plazili jsme se oba jako červi na místa tvrdší, až mohli jsme se již útěkem zachrániti. Tak zachránil mně hrdinný Jan život.“

Továrník skončil a dívka s vděčným pohledem spočinula na něm. Mluvil o Janovi, o jeho hrdinství a dobré duši a o tom, by byla poslouchala stále.

„Nebýti Jana, nebyl bych ani zde,“ dodal Marek „a proto na zdraví jeho a jeho nevěsty zdvihám číš a připíjím oběma.“ A oba, továrník i doktor Stein uchopili číše a obstoupili dívku, aby si přiťukla s nimi.

Dívka byla zmatena, nevěděla co činiti. Nikdy rty její nedotekly se těchto omamných nápojů. Ale byl jí podán široký pohár a musela z něho upíti doušek.

Znepokojena o Marii, stará služka co chvíli přicházela do místnosti za záminkou posloužiti pánům, doufajíc nalézti příležitost, aby mohla dívku odvésti, ale marně.

Oba muži zasypávali děvče neustále spoustou otázek, přiváděli je do rozpaků a nedali mu oddechnouti. Bavili se a smáli se její naivnosti a nevhodným odpovědím na rafinovaně kladené otázky a stále ji nutili píti.

Rozčilenou a zmatenou dívku poléval ze všeho ruměnec. Pociťovala horkost a svlažovala své horké rty chladným nápojem, jejž jí stále vnucovali. Nezvyklost silným vínům a likérům podťala její síly. Tváře jí hořely, horko stoupalo ji pod šatem ke krku, oči se zamžily tak, že již pozbývala jasných pojmů o tom, co se kolem ní děje. Drsný smích a lascivní vtipy drásaly jí duši.

A před jejíma očima šklebila se stále odporná tvář zbrázděná dolíčky, posupná a cynická, s nadulými vlhkými pysky, s vyvalenýma smyslnýma očima, zarudlýma alkoholem a kouřem.

Před touto ohyzdnou tváří opanoval dívku nevýslovný odpor a děs tak, že hlava se jí zatočila v mrákotách. Zbledla a klesla do křesla. Spustila ruce podle těla a krásná hlava její sklonila se bezvládně k prsům.

A tak zde nehybně seděla oblečená socha z mramoru, bílá a krásná s dmoucí se malou hrudí, sevřenými brvami očí a pootevřenými rty, sotva propouštějícími dech.

Socha nevinnosti a krásy.

Kovově lesklé zraky advokáta, blýskající vášní, vpily se v toto nádherné, bezvládné a nevinné tělo. Žár smyslnosti vstoupil v jeho alkoholem rozpálený mozek. Viděl malá, dmoucí se ňadra dívčina pod upnutým šatem a cítil všecku tu horkost a vůni mladého těla, soustřeďující se pod její šijí.

Přiblížil se k bezmocné dívce zvolna jako tygr a třesoucí se rukou rozepjal jí límec, obepínající její bílý krk. Sněhobílé tělo objevilo se pod tímto i to, jak pod šijí počíná hruď mohutněti na dvě strany k dmoucím se prsům.

Pouhé trhnutí rukou dostačilo, aby řada sponek, poutající šat v těch místech se uvolnila.

Skvoucí, krásně formované a malé prsy dívky, bílé jako sníh, s malou, karmínově červenou tečkou uprostřed se obnažily, dmoucí se a klesající. Při tomto pohledu příval horké krve zalil muži mozek. Oči krvavě vystouply z důlků a z koutků úst počaly stékati praménky teplých slin.

V ústech mu zahořklo a zaschlo, dech pracoval bouřlivě a nezkrotná touha po ukojení vášně opanovala ho cele.

Uchopil bezvládné tělo v náruč, zdvihl je a jako krásnou hračku, lehce nesl ke dveřím vedoucím k ložnici. Kopl do těchto dveří, a když se rozlétly, zmizel se sladkým břemenem v tmavé prostoře cizí manželské svatyně.

Továrník osaměl. Přemožen vínem, nechápal rychlost, s jakou vše se odehrálo, ba ani dobře nevěděl, co vše se děje. Těžko již ovládal své myšlenky i své tělo. Nejsa již pánem svých myšlenek, ani vínem zeslabeného těla, octnuv se v samotě, sklonil hlavu a usnul.

Teprve hlas advokátův ho opět probudil z těžké dřímoty.

„Nespi, ach, nespi, kamaráde!“ volal tento hlas, při čemž ruka mluvícího spočinula nárazem na jeho rameni. „V celém svém životě nepoznal jsem něco krásnějšího a rozkošnějšího, nežli právě teď. Hořím žárem! Bůh ví, že nechtěl bych byl žádnou jinou ženu na světě míti prvé tuto. Ty spíš a svatyně rozkoše, s bohyní krásnější nežli Venuše tě očekává. Pojď, podívej se!“

A doktor uchopiv továrníka, vedl ho potácejícího a vzpouzejícího se k ložnici. Vstrčil ho tam a zavřel za ním dvéře. Potom přejel si rukou zpocené a rozpálené čelo. Třesoucíma se rukama zapálil si doutník a nalévaje nervosně jeden pohár za druhým vínem, pil dychtivě.

Továrník se z ložnice nevracel. Doktor napínal sluch, neuslyší-li odtud nějaký zvuk, ale neslyšel ničeho.

„Dobře tak,“ zahučel pro sebe. „Vina nebude pouze na mně samém, což by mohlo býti nepříjemné. Takto dostal jsem ho tam také a v jeho domě. Co se mně může stát? Nechť se potom snaží on, aby z toho vyvázl, jest to jeho zaměstnance dcera.“ A vypouštěje

mocné kotouče dýmu chodil netrpělivě po salonu sem a tam.

Za delší dobu se dveře ložnice otevřely. Továrník zrudlý, s oběma rukama přitisknutýma na čelo se objevil. V obličeji i očích jeho zračila se hrůza, strach i lítost nad hříchem spáchaným.

Vystřízlivěl.

„Co se to stalo, co jsem to učinil!“ volal zoufale. „Doktore, jak se vše to mohlo státi, jak to přišlo? Jsem zničen, já bídák! Ona, Marie, Jan! Doktore, co jsme to učinili?“

„Nyní nekřič, už se stalo a odčiniti se to nedá! Není to nic tak hrozného, jak si myslíš,“ řekl Stein. „Pro jednu ztracenou nevinnost ženskou svět se nezboří. Bude-li chytrá, bude mlčet a dáme jí peníze – věno, beztoho ho potřebuje. Což dnes se tak ještě kouká na nevinnost žen a může se na ni někdo spolehnout.“

„Ale Marie, to dítě Marie,“ štkal Marek.

„Byla tvá paní také ještě nevinná, když jsi si jí bral,“ zasykl doktor a hlasitě se zachechtal.

Ve své bezradnosti a rozčilení, Marek přeslechl tuto urážku, a usednuv těžce do křesla, opakoval stále: „Co teď, co teď?“

„Nyní zavolej služebné, aby ji odnesli, že z nevolnosti omdlela. Nebude na tom nic divného. Napila se trochu více vína, bylo jí mdlo a tak jsme ji museli prozatím uložiti do ložnice, nežli jsme zavolali je. Proti tomu nemohou ničeho namítati. A co se stalo, snad děvče ani neví a až to pozná, bude jistě tak chytré, aby to každému nepovídalo.

„Tak což!“

Továrník se těžce zvedl ze svého křesla a zazvonil. Stará poctivá a dobrá služka Stázka vešla. Rozhlédla se po komnatě a nevidouc dívku nikde, stanula překvapená, s tázavým a znepokojeným pohledem upřeným na pána.

Před tímto pohledem továrník se odvrátil a nemohl nalézti slova.

Aby odstranil veškeré podezření služebné, z nejistého jednání jejího pána, advokát mluvil sám:

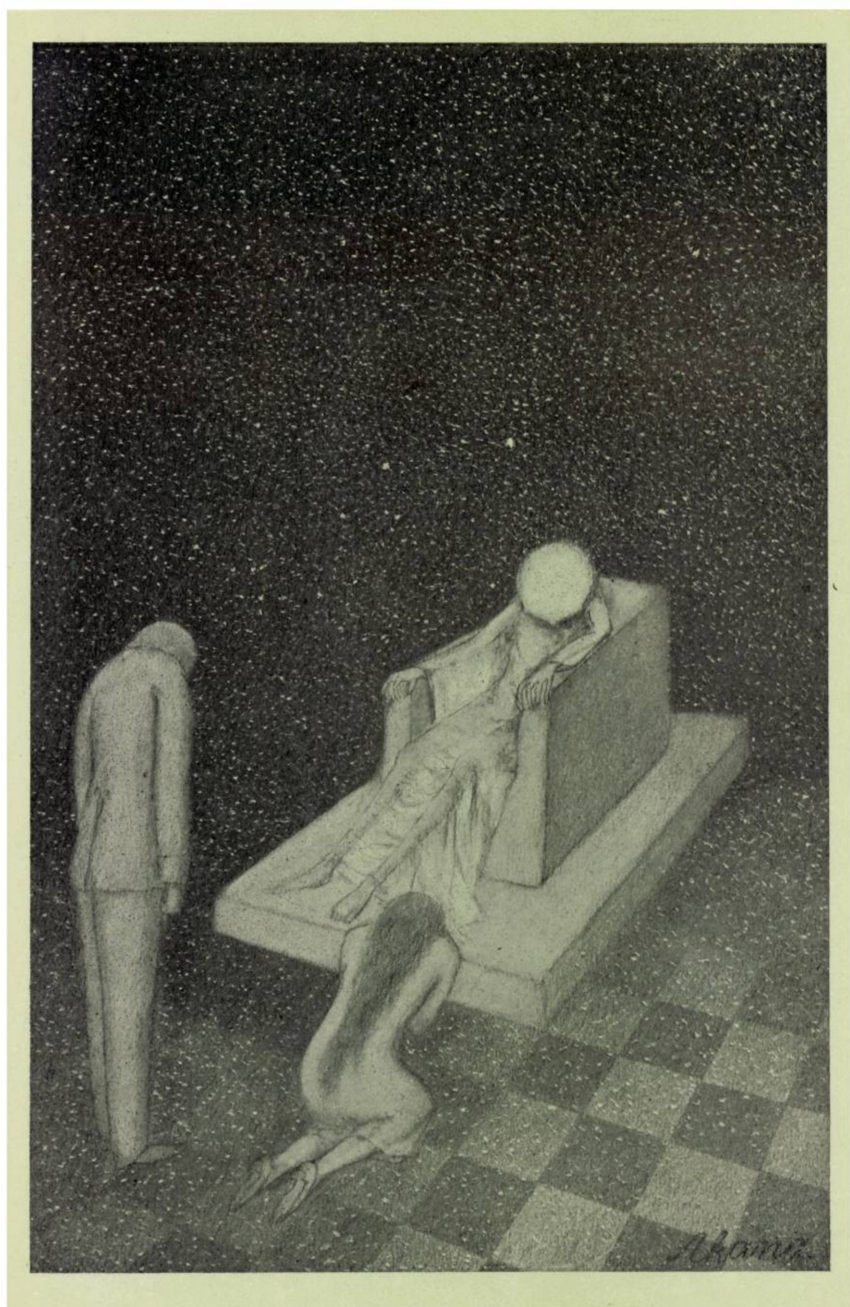
„Pán jest uleknut, neboť se stala pro nás nepříjemná věc. Bavili jsme se dobře a při tom i Marie více pila. Není na to zvyklá, a proto stalo se jí nevolno. Omdlela. Odnesli jsme ji do ložnice, aby se vzpamatovala a zavolali jsme vás. Jděte tam a ošetřte ji, aby přišla k sobě a zotavila se. Bude však nejlépe, abyste ji odtud odstranili, neboť nás by to rušilo v dalším jednání, které ještě s vaším pánem mám.“

Stará služka neodpověděla. S výrazem velikého uleknutí a obav řítila se k ložnici a zmizela za jejími dveřmi.

V zápětí na to ozval se její zoufalý výkřik.

Oba bídácí pohlédli na sebe mlčky a oněměli.

Stará služebná pohlédla na lože, kde ležela nebohá dívka a rázem pochopila všecko.

Bezvládné tělo dívky leželo na rozházeném loži poloobnažené, bílé, jako bez ducha. Hlava její ku straně skloněná, spočívala na mohutných proudech jejich krásných, rozpuštěných, zlatých vlasů. Kol zsinalých rtů pohrával bolestný úsměv utrpení a strasti. Obličej byl bledý a zesinalý jako tvář mrtvoly.

A na bílých poduškách i prostěradle, kde ležela, skvěly se jasnou červení čerstvé stopy vychladlé krve.

Stará žena, jež tuto dívku tolik milovala, nebyla schopna slova.

Vrhla se na tělo dívčino, s pláčem ohmatávala jí čelo, ruce i srdce.

Čelo bylo studené jako led, ale tělo bylo teplé a srdce bilo slabě.

Žila.

„Ježíši, Ježíši," opakovala stále a zahalovala tělo dívčino v její šat.

Vzala toto umírající lehké tělo do náručí a odnášela z místa neštěstí a hanby.

„Ježíši, Ježíši!" naříkala ustavičně, pronášejíc bezvládné tělo sálem, kde oba hříšníci stáli se skloněnými hlavami. Pohledem plným odporu a pohrdání zavadily oči její o bídáky, a ni slova k nim nepřešlo přes její rty. Věděla, že by to bylo zbytečné.

S námahou otevřela si sama dveře do chodby a spěchala s omdlelou do kuchyně, aby ji tam za pomoci druhých, přivedla k sobě. A stále zoufalá slova „Ježíši, Ježíši" šeptaly její rty. Ničeho jiného v tom zděšení nebyla schopna.

A jak tak pospíchala s nešťastným břemenem chodbou, neohlížejíc se na nic, zarazila ji ruka položená jí na rameno a hlas tážící se rázně:

„Co se stalo?"

Pozdvihla hlavu a zrak její se setkal se zrakem mladého, překvapeného muže. Byl to filosof Felix.

„Co se stalo?“ opakoval ještě jednou profesor a pohled jeho svezl se na dívku v náruči ženy.

„Ach neštěstí, veliké neštěstí, pane profesore,“ pravila zmatená žena. „Marie umírá!“

„Která Marie, proboha, snad ne Marie Janova?“ zvolal mladý muž a pohleděl zblízka ve tvář bezvládného těla. Sotva ji mohl poznati, ale poznal ji přece. Byla to Marie Janova.

Filosof takřka vyrval kvapně břemeno, ženou těžce nesené, z jejích rukou. Nadzdvihl jednou rukou hlavu dívky ke své a zadíval se do její zmučené tváře. Veliký žal zmocnil se jeho srdce. Toto krásné, nevinné děvče, tak ryzího a dobrého srdce, plné života, pojednou umírá?

„Proč?“

Avšak od zděšené Stázky namohl se okamžitě nic bližšího dověděti. Šel jenom za ní a sledoval ji i s břemenem tam, kam ho vedla, do kuchyně.

Tam uložili dívku na pohovku, rozepnuli jí šat a počali ji omývati vodou. Avšak tato nejevila stále známky života. Ostatní služebnictvo zíralo na sebe tázavě. Nechápalo, co se to děje, neboť Stázka jim ničeho neříkala, jen hleděla přivésti omdlelou k sobě.

Teprve když rozesláni byli služebníci pro všelijaké křísící prostředky a stará žena s filosofem osaměla, vyprávěla mu všecko.

Mladý muž chopil se za hlavu a zděsil se. Studený pot vyvstal mu na čele a chvěl se jako v horečce.

„Proboha!“ zvolal, „to není možné. Marie, toto prosté, nevinné a krásné dítě zneuctěno a zničeno jako bezcenná hračka?“ A vrhnuv se k Marii, vzal její bezvládné, něžné a bílé ruce do svých. Zadíval se do toho obličeje, jenž spočíval tu bez života, s trpkým úsměvem na rtech a veliký žal nad zničenou krásou a životem ho naplnil.

Pustil tyto malinké ručky a ony bezvládně klesly na lože utrpení.

„Ach, nešťastná,“ zanaříkal, „lépe by ti bylo, kdybys se již neprobudila z tohoto snu, jejž dříměš, k životu, jenž ti nastává. A toho všeho vinni jsou ti bídáci z lepší společnosti. Ach, bídníci, kam až dospějete ve svých vášních?“

A filosof, pohněván na nejvyšší stupeň, kvapil ke dveřím, aby se s těmi vrahy nevinnosti vypořádal. Avšak u dveří nerozhodně stanul, „Co by to vše bylo plátno?“ uvažoval. „Studu u nich není a hrozeb se nebojí. Znám je dosti dlouho, abych věděl, čeho jsou schopni. Že však jejich bezohlednost a cynismus mohou přijíti až tak daleko, netušil jsem nikdy.“

Poté obrátil se na starou služku s otázkou: „A což paní, děti a Jan?“

„Odjeli dnes ráno k paniným rodičům,“ odvětila tázaná, „a vrátí se až zítra večer. Jan snad přijede s autem ještě dnes, neboť pán tak sám Marii řekl, a proto na něj čekala.“

„Pak musí Marie odtud co nejrychleji,“ zvolal filosof. „Ten ubohý hoch by snad něco provedl, kdyby nalezl Marii zde a zvěděl všecko. Ubohý hoch!“

Jednu z vrátivších se žen s léky poslal k domovníkovi se vzkazem, aby objednal auto. Mezitím ženy, po marném křísení, omdlelou, jež k životu se neprobírala, zabalily do teplých šatů. Když pak bylo hlášeno, že auto před domem čeká, profesor snesl dívku dolů a pečlivě uložil do auta.

Služebným nakázal, aby Janovi, kdyby přijel ještě dnes, o ničem neříkali. Zajisté by přiběhl ihned do nemocnice, kam profesor dívku odvážel, a trapné shledání mohlo by dívce uškoditi. Potom usedl k dívce, podepřel její bezvládné tělo, aby neupadlo, a zvolal na řidiče: „Do nemocnice!“

Auto se rozjelo. Filosof pohlédl naposled na dům, v němž právě odehrála se tato tragedie, a ujistil se, že vícekráte nepřekročí jeho práh. Avšak za takových okolností, uvažoval, celá tato čistá Markova společnost špatně skončí, avšak co ještě napáše zla a hanebností.

Jeli rychle. Byl pozdní večer zimní a po ozářených ulicích proudily davy lidu. Mladý muž přitiskl jednou rukou křehké tělo dívky k sobě a lítost nad osudem této ubohé bytosti vynutila slzy do jeho očí.

„Což musí tak býti, což takové ničící vášně lidské jsou na světě nutný? jak praví Verus," přemítal. „Proč toto nevinné dítě má býti zničeno zvrhlou vášní opilých ničemů k vůli vývoji, proč?"

„Ne, není to možno, aby mohla existovati taková nespravedlnost. Co toto dítě komu učinilo, čím její dobré srdce koho zarmoutilo? Čím její něžná duše komu ublížila, čím?" ptal se Osudu.

„Jaký účel tedy má vybíjení se vášní zhýralých světáků na této nevinné oběti? Kde jest nutnost toho všeho pro vývoj, na či straně?"

Sám hlásal Verusovy pravdy, avšak v tomto případě je odůvodniti nedovedl. Stín pochybnosti nad Verusovým učením vnikl do jeho srdce. A přece byl jeho nejhorlivějším apoštolem, s nesmazatelným znamením jeho na svojí ruce.

Při této vzpomínce filosof odhrnul rukáv, pozdvihl ruku k tváři a zadíval se na skvrnu, jež bělala se na jeho ruce. „Ach, otázko nerozřešitelná," řekl si, „není-li pravda vše to, co Verus praví: kam dospějeme, jak to vše skončí?"

A tu, jak pohlížel na bílou skvrnu, počala tato jasněti víc a více, až zazářila klidným, bílým světlem. Toto tiché, bílé a matné světlo zahrálo na tváři spící dívky i na lících jeho, svezlo se na prsa jejich, v místa,

kde tloukla jejich srdce a pozvolna bledlo, až zhaslo docela.

Mladý muž sklonil hlavu v pokoře. „Není pochyby, jest to nutno,“ zašeptal. „Verusův mocný duch mně to připomíná. Mohu já pochybovati o tom, co tento genius všech věků pronikl a poznal? Ach, záhado božství nesmírná, klaním se v pokoře!“

V nemocnici odnesli Marii na lůžko v čisté světnici, odstrojili ji a uložili. Za chvíli přišel lékař.

Felix se k němu obrátil s prosbou, aby s nemocnou jednal co nejšetrněji a aby se jí všeho, co třeba, dostalo v míře nejhojnější. Za vše ručil sám svým jménem a postavením. Krátkými slovy nastínil mu, co se s dívkou stalo, avšak kde a kým, zamlčel.

Lékař prohlédl nemocnou v nepřítomnosti ostatních a potom zavolal Felixe.

„Jest zneuctěna,“ pravil, „a to surovým způsobem ve stavu mdloby a lehkého opojení alkoholem. Snad neví o ničem, co se s ní dělo. Prozatím nehrozí jí žádné vážné nebezpečí, avšak bude nucena ležeti delší dobu. Nastane horečka a dle jejího průběhu bude možno souditi o dalším. Zatím není jí třeba ničeho, nežli občerstvujících prostředků a klidu. Buďte kliden i vy, neboť věnuji jí tu největší pozornost a péči.“

Ještě chvíli zdržel se filosof u choré dívky, doufaje, že procitne. Když však se ze mdlob neprobírala, se stísněným srdcem ubíral se z domu bolesti a smutku.

Druhý den odpoledne, jakmile nabyl více volného času, pospíšil do nemocnice. S tlukoucím srdcem přestoupil práh Mariiny komnaty utrpení. „Žije, nežije, probudila se, spí dále, a jaké bude její procitnutí?“ ptal se sám sebe. Toho okamžiku se sám hrozil.

Lékař vedl ho k lůžku, kde nemocná ležela. „Probudila se k ránu,“ pravil, „ale není ještě při plném vědomí. Neunavujte ji proto příliš otázkami a hovorem.“

Pohlédl na ležící dívku. Bledý její obličej spočíval na bílých poduškách a se všech stran obklopovala ho spousta rozpuštěných zlatých vlasů. Bolestný výraz utrpení chvěl se na jejích rtech.

Ruce v širokých, bílých rukávech spočívaly nehybně vedle těla, ruce bílé a malé, jako dlaně dítěte s dlouhými, tenkými prsty. Spala.

Posadil se na židli vedle jejího lůžka a pozoroval tuto zneutěnou bytost s pohnutím. Čekal, že se probudí. Avšak čekal dlouho a chorá se neprobouzela. Čas ubíhal a bylo mu nutno odejíti.

Již se chystal k odchodu, když se dveře kvapně otevřely a v nich objevil se Jan. V kožených spodcích i kabátě, tak jak sestoupil se svého automobilu, přiběhl sem.

Věděl všecko. Stará služebná nemohla mu lháti a otázkami vyzvěděl na ní vše, co se stalo. Nechal všeho, vsedl do auta a hnal ho jako šílenec nejživějšími ulicemi sem. Ještě ani kola vozu se nepřestala točiti, když vyskočil a vyběhl vzhůru po schodech jako vichr, div neporážeje vše, co mu křížilo cestu. Nyní byl zde.

Stanul ve dveřích a rozhlédl se po komnatě. Oči jeho utkvěly nejprve s velikou otázkou na Felixovi. Ten pod tímto zoufalým pohledem sklopil hlavu a rukou ukázal na lůžko nemocné.

Několika dlouhými kroky ocitl se Jan u lůžka. Pohlédl v obličej spící, chopil se její ruky a pak prsa svá přitiskl na její hruď. Líbal ty její bledé líce i bezvládnou ruku, hladil jí něžně vlasy, volal ji, volal hlasem zoufalým i mírným, budil ji polibky a třásl jí přes vše zabraňování, že jí ublíží.

Padl u lože na kolena a rval si vlasy s hlavy, naříkal, prosil, aby se probudila a nebyl k utišení.

Nemožno vylíčiti tuto scénu shledání, srdce by při tom příliš bolelo. Felixovi, jenž vše to slyšel a viděl, vstoupily slzy do očí a skanuly na podlahu místa, kde

již tolik lidí trpělo. Nestyděl se za tyto slzy, byly to slzy dobrého srdce a citlivé duše.

Marie se probudila. Krásné, čisté oči její, modré jako studánka, spočinuly na Janovi, a kol rtů jí zahrál úsměv radosti a blaha. Pomalu zvedla ruku, položila ji na hlavu Janovu a zlehka a něžně hladila jeho zpocený vlas.

Jan chopil tu ruku, povstal se země a obrátil se k profesorovi. Obočí se mu svraštilo, tváře nabyly hrozivého výrazu a pozdvižená ruka zahrozila zaťatou pěsti ve vzduchu.

„Za to zneuctění tohoto anděla, za tu jeho bolest," zvolal zajíkavým hlasem, „za ten zničený život její i můj, za vše to bídáctví buďte prokleti, vy lidé bez milosrdenství a lásky! Je-li Bůh, je-li spravedlnost, nemůže tak býti dále! Což všecka láska, všecka krása, všecky radosti a slasti, vše, vše patří jen vám a nám jen odhozené vaše hračky a kus chleba, který nám dáváte za otrocké služby ještě jako almužnu. Toto dítě zde jest vaší obžalobou nejtěžší ve vašich nepravostech a hodina pomsty jest blízká. Pro toto dítě neodpustím vám nikdy!"

A řka to, Jan zhroutil se v bolesti na zem.

Felix ho zdvihl a posadil na pelest lůžka. Byl dojat nesmírně a něco neznámého, nevypověditelného sevřelo mu hruď. Obraz Dey mihl se mu před duševním zrakem a sklonil hlavu. Nebyl mocen slova.

Podal ruku svou nemocné, jež stiskla ji lehce, s udiveným a ustrašeným výrazem v modrých svých velikých očích. Podal ruku i Janovi. Pak semknul tuto poctivou ruku jeho oběma svými dlaněmi a beze slova opustil dvé v zoufalství se potácejících srdcí.

IX.

Zájmy států a diplomacie.

Blížilo se jaro.

Verus dosud ztajen, bez jakéhokoli projevu života a činnosti dlel v pevných zdech svého fantastického města. Nic o jeho osobě a životě neproniklo z těchto zdí. Je-li tam sám, nebo s manželkou a dcerou, nebo i s někým jiným ještě, nevěděl nikdo.

Pouze jeho duch pracoval mezi lidem literou i slovem hlasatelů jeho pravd.

Lidstvo počínalo se hrozivě hýbati. Ve všech velkých i malých státech nastalo vření a kvas. Nesrovnalosti sociální a společenské počínaly doznávati veliké trhliny.

Všecky malé politické strany zanikaly a vše soustřeďovalo se ve dvou velikých táborech. Na jedné straně kupily se veliké masy pracujícího, porobeného a deptaného lidu všech kategorií, od dělníka až po úředníka, malého výrobce a obchodníka.

Na druhé straně hromadily se vrstvy vládnoucí a kapitálově silné, velkoprůmysl, velkoobchod, bankovnictví a trusty.

Ovládaly-li tyto poslední vrstvy velikou moc kapitálu, měly druhé vrstvy velikou moc v masách svého lidu.

A toto rozvrstvení pouze na dva mocné, státotvorné činitele nebylo ve všech státech stejné. Ve státech s velikým průmyslem a obchodem měl vrch lid.

Vojsko v těch dobách bylo ještě a muselo býti indiferentní a muselo poslouchati svých vlád, ačkoli v jeho řadách to také již vřelo.

Stát nemohl dosud býti bez vojska, jelikož by bez něho neudržel pořádek doma a svoji posici v řadě států druhých, neklidných. Ale armáda některého státu mohla se snadno přikloniti k té nebo oné straně a rozhodnouti tak o osudu strany druhé.

To byla situace velice nebezpečná a všecky státy ji dobře chápaly.

Ti, kteří měli dosti všech statků pozemských, Verusových nauk nepotřebovali, ba naopak, tam namířeno bylo vše nepřímo proti nim. Jeho veliký kapitál, který nyní hrál na bursách záhadný úkol, naplňoval je stále obavami a strachem. Kapitál naplňoval strachem kapitalisty jen proto, že byl na jedné straně větší. Nenáviděli takovou hroznou finanční moc, jakou ovládal Verus právě tak, jako nenáviděl lid finanční sílu jejich. Avšak svou nenávist k Verusovi pro to pokládali za odůvodněnou a správnou, kdežto nenávist lidu ke kapitálu jejich uznávali za zločin.

Jim zničiti Verusovu sílu kapitálovou bylo povinností a cílem, kdežto chtěl-li by totéž učiniti lid jim, pokládali by to za násilí a zločin.

Vlády a jejich zákony byly v tom s nimi za jedno.

Verusova znalost mocných sil přírodních, ať již dokázaná nebo ne, musela ze dne na den zneklidňovati veškerý průmysl.

Což, zná-li síly, které úplně nahradí práci strojů parních, plynových, výbušných a elektrických, zná-li takové chemické procesy, jimiž převrátiti může výrobu všech možných chemikálií? Co bude pak s továrnami na dosavadní stroje, s továrnami chemickými, se vším?

Vše by se zřítilo a nastal by krach a zmatek nepopsatelný.

Mimo to vojenské kruhy dobře tušily nebezpečí, jež se ve Verusovi skrývá pro případ války. Ke kterému státu by se přiklonil a dal mu v ruce velikou sílu, na př. látek výbušných, dosud neexistujících, mohl by takový stát býti soupeřem strašným, byť byl i malým.

Co se týče otázek psychických a Verusovy výzvy k rozhodnutí, chce-li lidstvo přejíti bez utrpení do jiného světa, tomu se vládnoucí kruhy jen smály. Jim nezáleželo na tom, co bude po smrti a utrpení zde na zemi nepřipouštěly si žádné. Proto také taková otázka zdála se jim býti zbytečnou.

Veruse i celou jeho akci nenáviděly a neustále vyvíjely tlak na své vlády, aby tohoto nebezpečného člověka hleděly buď získati, anebo se ho zbaviti. Panující nejistota ve všem podnikání a na bursách stávala se jim nesnesitelnou a co den působila velké ztráty.

Kdyby byly mohly, a Verus nebyl nedostupným, byly by vyvolaly stávky a nepokoje právě tak, jako to činil lid jim a jež vždy co nejpřísněji odsuzovaly. Ale oni nemohli. Verus byl silným a bezpečným proti všem jejich revoltám, a proto zmocňoval se jich vztek a zuřivost jako lidu při bezmocnosti setřásti jejich jho.

Z Verusových poslání přisvojil si nejvíce lid, jak Verus dobře předvídal. Jeho apoštolově mezi lidem teprve šířili jasno. Neboť vše to, co vydal tiskem, vykládáno a překrucováno bylo vládnoucími kruhy z bázně z lidu tak, že se v tom nikdo nevyznal, neměl v to důvěry, a proto nejevil o věc většího zájmu.

Lid trpěl za dosavadních poměrů velice. Útěchu, již do nedávna za bídy a strastí hledal v náboženství a Bohu – ztratil. Všecka náboženství, co jich bylo, nedovedla již probudilému duchu a vzdělanosti vyhověti.

Učení geniů, jež vybudovala mohutné základy pro poměr člověka k Bohu, zvrhlo se na hlásání

nesmyslných dogmat, pošetilých citů, zotročení lidstva a obchod.

Tentýž všemohoucí Bůh, jenž chtěl u lidí milosrdenství a lásku, byl na druhé straně největším tyranem a poslušným sluhou v rukou kast, které si vytvořily vlastní kult, dle kterého Bůh musel jich býti poslušen.

Bůh bez nich pomoci nemohl, ba postaven byl jimi v zlobě lidské sám proti sobě. Požehnání a vůle jeho měly na žádost zástupců jeho na zemi, pomáhati spravedlivému i nespravedlivému. Vražedné zbraně za vojny žehnány byly příteli i nepříteli týmž Bohem, jenž ústy proroků hlásal: „Nezabiješ!“

Takovým způsobem činnost božská i on sám učiněn byl lidstvu nepochopitelným, nespravedlivým a tedy ne Bohem.

Lidstvo nevěřilo a nemělo po většině Boha. Ta část lidstva, jež za náboženstvím hlásaným šla, byla většinou nerozhodná a věřila jen proto, že tím nemohla nic ztratiti, při upokojení sama sebe.

Jen malá část lidstva, proniklá více duchem tvořícím, spěla pozvolna k poznání pravého božství v sobě i všude. Duch lidí těch již viděl za hranice smrti a jeho vývoj pokračoval nezadržitelně k světlu.

Byli to spiritualisté. Duch tvořící táhl se již z organické hmoty jejich těla do sfér volnějších, bližších absolutnu. Mluvil k nim řečí, jíž materielní svět ostatní dosud chápati nemohl a jíž věřiti nechtěl.

Nebylo materielních důkazů, jež by přesvědčily vědu o tom, že existuje něco nehmotného, rozumového. Nehmotná síla rozumová měla se projeviti hmotně za požadavků určených jí předem, poněvadž toho k věření vyžadovala věda. Toho ovšem nemohlo býti, jako nemůže býti ve dne noc, a proto oficielní věda spiritualisty pokládala za fanatiky slabých mozků.

Oficielní věda nedovedla pochopiti, že život vznikl zde na naší zemi a hleděla vysvětliti vznik života buňkou, která sem byla zanesena z jiných světů. A právě tak, jako hledělo vše mrtvé a neživé na první projev života kdysi na zemi, tak hleděli nyní oni, živí, na první projevy ducha a jeho život duchový. Tehda hmota nedovedla chápat životnost, jako oni nyní nedovedli chápat duchovnost.

Než vrstva lidí duchařských, jak je nazývali ostatní, nedala se ničím odvrátiti od svého směru a media, hmoty organické, nadané mocnější silou tvořící, vedla je k vývoji cestou nejkratší.

Našli část božské síly již sami v sobě a za hlasem jejím šli prostě sami, bez dogmat a náboženstev. V spiritualismu nalézal trpící a hlavně ten nejubožejší člověk svou útěchu a své vlastní náboženství, bez prostředníků mezi ním a Bohem. Sám mohl obcovati s duchem všehomíra a ve snaze o to bádal a přemýšlel o svém účelu na tomto světě.

A obcuje s duchem dokonalejším, než byl sám, stával se i on dokonalejším a žil mravně. Na tomto světě, vždy zklamán, nemohl již věřiti nikomu a ničemu. Věřil jenom sám sobě.

Poznával, že není-li možno odstraniti utrpení člověka žádnými řády společenskými, institucemi, organisacemi a sociálními zřízeními, že jest nutno, aby se přeměnil člověk sám, jak našeptával mu duch tvořící.

Nešel-li přeměniti objekt, bylo nutno přeměniti se subjektu.

Verusovy pravdy takový lid ve všem, v čem dosud byl na pochybách, utvrdily. Nabýval odvahy a zdvihal hlavu dosud pokorně skloněnou před výsměchem rozumu lidí materialistických. Dal se veřejně a bez ostychu cestou, jež uznával za nejlepší a v níž nacházel největší potěchu srdce a posilu duše.

A přívrženců tohoto směru přibývalo vůčihledě, hlavně ve vrstvách deptaných a nízkých jako kdysi přibývalo vyznavačů Kristových za jeho světlou stopou.

V poznávání velikého, božského určení člověčenstva lid chápal bezvýznamnost národnostních hranic, bojů o udržení nadvlády určitých kast a řeči předků. Seznával, že v těchto třech věcech spočívá největší utrpení jeho, svárů, bojů a válek.

Budhismus, jenž nyní veřejně se bral za Verusovými pravdami, k tomu velice dopomáhal.

Budhismus zřel ve Verusovi nového Krišnu, budhistického Krista.

Indičtí maharadžové stáli k Verusovi co nejblíže a byli s Verusovými akcemi v ustavičném spojeni. Byli to také oni, již ho hned s počátku obmyslili nesmírným bohatstvím svých pokladů, aby vše, k čemu bylo nutno peněz, mohl uskutečniti.

Budhismu začaly si všímati i nižší vrstvy lidu v Evropě. A Indie, vlast budhismu, toť kolébka lidstva.

Kdysi, v pradávných dobách, před patnácti tisíci lety, tam lidstvo jedněch hranic národnostních, jednoho jazyka a náboženství, nešváry rozehnáno, rozešlo se do celého světa. A z tohoto jediného národa, jediného jazyka, povstaly národy a jazyky nynější.

Proč tedy všecky ty spory a bědy povstávající z hádek o hranice, národnost a jazyk? Na těchto otázkách závisel život určitých sfér lidí s jich snahou o nadvládu a moc již od nepaměti. To byly argumenty, jimiž lid byl ovládán zcela.

Kdysi takovým argumentem byla i víra, pro niž hnány do válek křižáckých na jatky i malé děti v armádách.

Kdo dnes pro víru by zemřel a zemře, kdo bude schvalovati ukrutnou vojnu, jež zhubí miliony lidí jen proto, že jeden věří tomu, čemu nevěří druhý?

A co vzešlo ze všech těch krvavých obětí na životech a statcích ztracených v takových bojích?

Veliká moc hlav církví a států, jež pak lidstvu, tomu lidstvu, jež kladlo za falešné ideály statky i životy v hekatombách, připravila nejtvrdší poddanství a všecky ,možné, nejkrutší bědy a strasti. Moc císaři a králů, v lidu bijícím se pro ně, neviděla nic jiného, nežli němou tvář a z krve člověčenstva zbudován v Římě mocný chrám, v němž hromaděno vše, co lidu bylo vzato.

Tak usuzoval lid a poznával, že byl klamán a ovládán falešnými hesly a morálkou. Prohlédl, že čím více hranic, národů, jazyků a pánů, tím více jistoty nešvarů a bojů. Čím více a mocnějších vládců, tím více porobovatelů a příživníků kupících se kol chránící je moci v kořistění, povýšenosti, zbujnictví, prostopášnostech a tyranii, vůči nižším.

Vlády všech zemí znaly dobře toto probouzející se smýšlení lidu a bály se o to, aby moc jedinců i kast povýšených, nepřišla v ruce jeho.

V některých státech již se tak stalo. A tu využily státy ostatní veškeru moc a prostředky, aby tuto moc vyrvaly opět z rukou lidu. I v ostatních státech počínalo mohutné rašení a ledy, na nichž dosud bezstarostně proháněly se kasty zotročovatelů, počínaly praskati pod jarními vodami.

Zájmy států byly ohroženy, diplomacie pracovala horečně.

Veliký stát, jenž ovládnouti chtěl svět svou kulturou a řečí, císařství německé, zhroutil se se své mohutnosti již za války r. 1918. Zhroutil se svou vlastní lží. Lhal národům i sobě, že jeho národy jsou nadlidé, až tomu nakonec věřil sám. A tato víra ho zabila. Německá filosofie zahubila veliké Německo.

Po válce světové vzniklo mnoho menších států, které snad do nekonečna by se byly dělily na státečky dle národností jazyků, nářečí a charakteru obyvatel.

Nebezpečí konfliktů tedy rostlo.

Veliká velmoc, Anglie, dosud třímala nadvládu nad největší částí povrchu zemského. Národ ostrovní zemičky, čítající 60 milionů obyvatel, vládl kolosu, jakým byla Indie se 300 miliony duší, Austrálii, Kanadě velkým koloniím v Africe a ostrovům tichomořským. 450 milionů lidí v državách a dominiích podrobeno bylo svým vlastním vojskem a bohatstvím, jež dávalo své porobitelce, maličké zemi, obklíčené mořem.

A dosud těchto 450 milionů lidí nedovedlo a nemohlo se opříti státečku, jenž sám mohl postaviti do války sotva nějakých sto tisíc vojáků vlastních. Jaké to absurdum.

Francie, jež vždy hájila ideály lidstva a pro svou vlast bila se zuřivě, ovládala však taktéž mnoho národů jiných, sama svoji svobodu považujíc za nedotknutelnou. Byla veselá a přístupná každé novotě.

Amerika v té době byla velikým obchodním a průmyslovým podnikem. Tam jedni pracovali a druzí vydělávali. Bohem Ameriky byl dolar.

Lid zapražen k bezmyšlenkovité práci u strojů, vyráběl v masách to, čím výrobci bohatli a hromadili kapitály závratné. V Americe nechtěl kapitál, aby lid myslel a žil, ale aby byl strojem, a to takovým, který koná práci, jíž stroj, vyrobený rukou lidskou, konati nemůže.

Aby pak pracující lid vyhovoval jako stroj požadavkům kapitálem na něj kladeným, byl zvláště vychováván jako slepice, které jen proto jsou zavírány v kurníku a dostatečně krmeny, aby nesly vejce. Požitky tělesné musel omeziti na nejvyšší míru, aby vládnoucí mu božstvo pozemské mohlo si samo vytvořiti zde Mohamedův ráj.

Přebytečné obyvatelstvo Japonska a Číny nesmělo do nejbližších zemí, nalézajících se pod vládou Anglie

a Ameriky, pro racovou nenávist a proto, že bylo skromné a pracovalo pilně za malou mzdu.

Japonsku a Číně země pro 500 milionů obyvatel již nestačila. Kam se měli vrhnouti, nesměli-li do Austrálie, země velice málo obydlené, kde by našli prostředky k životu?

„To jest jejich věc," říkal zájem 60 milionů Angličanů, „ale do Austrálie je nepustíme!"

A celý východ trpěl takto pro zájmy malé zemičky evropské.

Celý východ, Rusko v to počítaje, se svým ohromným počtem obyvatelstva, čítajícím na 1 miliardu duší, podléhal zájmům malých evropských států, s celkovým počtem as 150 milionů obyvatel.

Západní státy ovládaly východ svou kulturou a hlavně svými zbraněmi a politikou. Anglie ve všech mořích měla obrovskou moc válečnou, vybudovanou za peníze zemí porobených. Francie, ne již tak silná, znamenala taktéž velikou námořní mocnost.

Japonsko, ze všech východních států kulturně nejvyspělejší, dohánělo evropské státy jak v kultuře, tak i ve zbrojení. S jeho námořními silami bylo již nutno dobře počítati jak Anglii, tak i Americe.

Čína nenaučila se ještě dobře a rychle vraždit, lpíc na svých dávných tradicích a zvyklostech. Nechtěla se dlouho tomu učiti sama, až jí tomu naučili jiní, státy kulturní. Čína byla se svým počtem 500 milionů obyvatel, soupeřem materielně silným a proto těžko vojensky zdolatelným. Aby ji zdolali, kulturní státy evropské otravovaly ji všemožně a stavěli lid její proti sobě.

Rusko, částí svého teritoria v Evropě a částí v Asii, mělo vždy v sobě více sklonů na východ, nežli na západ. Bylo v něm zastoupeno mnoho živlů přišedších z východu a do nedávna, za carských režimů, zavíralo

se proti vlivům západním, ohrožujícím absolutismus, jenž jinak, v nejvyvinutější formě, byl Asiatům vlastní.

Tušilo se již dávno, že jednou zájmy států východních i západních, Ameriku v to počítaje, zkříží se nerozřešitelně a že nastane mezi nimi boj na život a na smrt.

To bylo ono žluté nebezpečí, jehož se Evropa od dlouhých dob tolik bála, jež ale sama vyvolávala jako myš, která ustavičně okusuje nalíčenou slaninu v pasti a ví, že tato může každou chvíli sklapnouti.

A toto nebezpečí bylo úžasné. Vrhlo-li by se 1000 milionů lidí z východu na Evropu, byl by to boj strašný. To mohlo se státi za stávajících poměrů velice snadno, neboť Indie i Čína, Verusem poučeny, hledaly svou sílu.

Tak všude, na všech stranách, panovalo veliké napětí, zvyšované čím dále tím více akcí Verusovou a neznámými, mocnými elementy.

Republika Československá jediná zůstávala klidná. Daleka expansivních cílů a finančně silná, nemusela se obávati toho, že by zájmy svými mohla někde naraziti na zjevné nepřátelství.

Finanční krise v celém světě nastavší a s ní všecky neblahé následky mírněny byly zde Verusem samým. Verusovým podnikem dostávalo se státu takové mocné finanční podpory, že mohl na všech stranách úspěšně čeliti všem nesrovnalostem a udržovati rovnováhu, pokud to záviselo na prostředcích hmotných.

Mimo to dostalo se Verusem republice i veliké síly morální v ujištění, že nikdy jemu známých sil nebude použito proti ní a že tyto nebudou nikdy dány jejím nepřátelům.

Diplomacie všech států však republice nedůvěřovala. Verus se svou znalostí ohromných sil byl v Praze, v sídle vlády, a byl Čechem, příslušníkem státu. Záleželo mu zajisté na tom, aby republika

Československá byla konsolidována a silná. Proto jí dával peníze i ujišťoval ochranou.

Neboť kdyby cizí státy chtěly se zmocniti jeho „mrtvého města“, jeho samého nebo jeho tajemství, kdo by ho chránil a bránil? Sám jediný i při znalosti a ovládání těch nejstrašlivějších látek výbušných by se neubránil, a to bylo jisto.

Musel tedy za sebou míti, kdyby k takovému případu došlo, silnou záštitu a tou byla republika se svou armádou.

Bylo by těžko pochopitelné, usuzovala diplomacie, aby za takové situace Verus nepomohl vyzbrojiti armádu republiky tak, aby tato poměrně malá armáda dovedla čeliti i armádám velkým, všemi vymoženostmi opatřeným. Měl-li na příklad Verus úžasné látky výbušné ohromných účinků, dosud neznámé, zajisté jich složení a výrobu dal ministerstvu vojenství, a to na výrobě jejich pracuje.

Rovněž tak tomu mohlo býti i se silami jinými, dosud neznámými, jako se silou nutnou k pohonu vzdušných torpéd, letadel, střel anebo s otravnými plyny a bakteriemi.

Na mírových konferencích a ve Svazu národů, kde se ustavičně jednalo o udržení míru, ostražitě pozorováno zbrojení každého státu. A v té době, kdy se stále mluvilo o všeobecném míru, všecky státy silně zbrojily a zvyšovaly stav vojska ve zbrani.

Republika Československá nečinila však v té věci ničeho a zůstávala na témž stupni zbrojení a stavu válečném.

To ostatní státy zaráželo a možnost, že tato má od Veruse mocné válečné prostředky, tajné, se připouštěla všeobecně. Bylo v zájmu všech států, aby takové válečné síly vyšetřily a po případě se jich zmocnily.

Diplomacie a špionáž pracovaly tudíž v republice ruku v ruce a usilovně. Diplomacie některých států snažila se nakloniti si důvěru vlády republiky a nabízela jí přátelství a spojenectví. Byly to většinou státy nejmocnější, hlavně Anglie, Francie, Německo, Rusko a Spojené státy severoamerické. Všecky však kladly si podmínku, že vláda republiky sdělí s nimi tajemství výbušných látek a sil, Verusem jí svěřených, aby tak, při společných vojenských akcích, bylo i jednotné vyzbrojení.

Republika však nic takového, co se na ní žádalo, od Veruse neměla, a proto v těch věcech nic dělati nemohla.

Nevěřily jí.

Nabízeny jí za prozrazení všeho veliké obnosy, všemožné výhody i ochrana, ale bezvýsledně. Špionáž a úplatkářství pracovaly bez oddechu, avšak také marně. Se samým Verusem pak jednati bylo vůbec nemožné.

Československo halilo se dle diplomacie v nepроniknutelnou tmu a záhady, jež nebylo možno žádným diplomatickým jednáním neb zákrokem, ani špionáží osvětliti.

Proto začalo se hroziti a diplomacie hledala důvod k zakročení brannému. Doufala tak postrašiti republiku, která konečně bude nucena buď přiznati barvu aneb odhodlati se k válce.

Konečně tuto válku přály si vyvolati všecky státy. Verusova akce byla příčinou porušení rovnováhy ve všem a strachu před jeho silami za války zvlášť. Republika československá byla malá a všecko to zlo v celém světě z ní pocházelo. Lid její nejdříve a nejlépe chápal Verusovy pravdy a stal se učitelem lidstva ostatního v tom směru. Mimo to, Verus, původce všeho, dlel uprostřed něj.

Veliké státy spojily se, aby tento malý stát i Veruse přinutily k otevřenosti.

Vládě republiky posláno ultimatum.

Republika octla se v situaci nejkritičtější. Všecky téměř státy a velmoci se svými obrovskými armádami a epochálními technickými vymoženostmi válečnými stály proti ní.

Počala vyjednávati.

Byla ochotna uznati vyšetřující komisi a kontrolu nad výrobou svých výbušných látek a zbraní, neboť tyto nelišily se od týchž látek a zbraní ve |státech jiných.

Bylo to zamítnuto, neboť dalo prý se předpokládati, že takové výbušné látky a otravné plyny, jež ovládá Verus, možno by bylo uschovati velice snadno pro jich nepatrnou snad velikost a potřebné množství.

V posledním návrhu spojenců republice se žádalo:

1. Aby buď republika prohlásila, jakými novými látkami a silami, Verusem jí danými vládne.

2. Nechce-li toto prohlášení učiniti a spojencům ony látky vydati, aby vydala jim Veruse samého.

3. Nemíní-li učiniti ani to, aby připustila obsazení „mrtvého města“ spojenci, by tito jednati mohli se samým Verusem, jelikož nijaké jiné možnosti, navázati styky s ním, neexistují.

V republice vyvolalo to vše bouři nevole a odporu.

Vydati tajemství Verusovo vláda nemohla, proto, že ho sama neznala. Vydati Veruse samého, neopovážil se navrhnouti žádný v republice, uznávaje jeho právo občanské a vděčnost, jakou mu byl stát povinen za vše, co pro něj dobrého učinil a činí.

To bylo neslýchané porušení suverénních práv republiky, ale dalo se vysvětliti abnormálními, nikdy nepředvídanými okolnostmi, v jakých se evropské státy octly před hrozícím žlutým nebezpečím a Verusovou akcí samou.

Zbývalo jedině uvažovati o tom, bylo-li by možno jednati o připuštění obsazení „mrtvého města“ spojenci, což však není také nic jiného, než-li vydati Veruse samého.

Ministerská rada s presidentem republiky v čele, jednala o této otázce dnem i nocí, ale rozřešení nenalézala. Ani tento třetí způsob, spojenci navrhovaný, nebylo možno připustiti.

Válka byla neodvratná.

V posledním okamžiku dostavil se k presidentu republiky ředitel Verusův a odevzdal mu dopis.

President otevřel dopis a četl:

Vládě republiky Československé!

O tom, že nebudu vydán, ani že nepřipustíte k tomu, aby „mrtvé město“ bylo obsazeno cizinci, byl jsem přesvědčen, znaje svůj národ.

Vzdávám mu za to povinný dík!

Nemohu však připustiti, aby stát i lid k vůli mně trpěl.

Žádám proto, a přeji si, aby ponecháno bylo na vůli dohodovým státům, obsaditi „mrtvé město“, pakli nebude se to týkati jiných zájmů republiky.

Vyhovte spojencům a zachovejte důstojný klid!

Jsem s vámi

Verus.

Na základě tohoto dopisu mohla se tedy ministerská rada rozhodnout o konečné odpovědi na ultimátum spojenců.

Svolila k třetímu bodu. Spojenci či dohoda mohli obsaditi „mrtvé město“ a zmocniti se Veruse.

Za několik dní na to, oddíl spojeneckého vojska s plnomocnými jednateli byl na cestě ku Praze.

X.

Soucit a láska.

Příroda probudila se k životu ze zimního spánku. Teplé paprsky sluneční líbaly zemi a pod těmito vlahými polibky roztál led a sníh. Země oddychla volněji a z lůna jejího počal prýštiti život a radost.

V nastalých všudy zelených kobercích rozsypána byla kvítka všech barev. Stromy i keře obalily se něžnými květy a vůně jejich omamovala k sladké touze každého tvora.

Pomalu slunce chýlilo se k západu.

U okna, otevřeného do vlahého usínání dne seděla Dea. Hlavu o ruku opřenou, zírala teskně, jak umírá den.

Veliká touha a neznámý bol prochvívaly jí nitrem. Bylo jí teskno, tak teskno, že veliké perly slzí kanuly jí z očí na horkou líc.

Byla sama.

Smutek, jenž tak často zaléhal ve sny jejího mládí, opanoval ji zcela. Myšlenky její nesly se daleko, daleko, až za hranice života a smrti.

Vůně květů zavívala sem a omamovala ji v truchlivé snění. A v tomto snění o životě i smrti, viděla svůj život prázdný a pustý.

Mládí jí prchlo v samotách. Jediná matka byla jí vším od kolébky až podnes. Sotva že začala chápat, již vedena byla cestou odříkání k velikým cílům, jež

vytknul jí otec. Mladé sny pak často prchaly před těžkými záhadami, jimiž jí mučil mozek.

Když krev bila jí v žilách bujarým tepem a vše co v ní mladého hlásilo se k životu a vzkřiklo touhou, neznámá závrať zmocnila se jí a uvrhla v smutek a snění o jiném světě. Co jest to štěstí, co jest to láska, ptala se často své duše, ale ta na vše zůstávala němá.

Nepoznala štěstí, nepoznala lásky.

Až teprve nyní, co Felix přišel. Milovala ho vroucně, celým svým srdcem. Vždyť byl to ten jediný, kterého milovat mohla. Byl srdce dobrého i duše hluboké a takovým, o jakém snila ve svých krásných dívčích snech. Netoulala-li se ve svých myšlenkách po stopách svého otce, vše ostatní vyplňoval on v jejím snění. On byl jí vším.

Ach, jak byl dobrý, něžný a krásný. Svou duši dala by jemu.

A přece ještě nebyla to láska, po jaké toužila. On byl jí druhem, přítelem milovaným, takým, jakým přála si ho míti její veliká duše.

Bylo to štěstí veliké, pravda, avšak zda má tak býti stále? Dala mu svou duši a on snad svou jí, ale srdce jeho nezaslechlo dosud tep srdce jejího. A toto srdce bylo choré a tolik mu třeba bylo lásky, lásky již tvoří nový život, radost, oddanost a klid.

Kdy vejde radost v její srdce, kdy s klidem bude moci jíti životem vědouc, že i srdce jeho jest na věky srdcem jejím?

Tak přemýšlela Dea.

A ten, o němž snila, byl jí tak blízko, že stačilo stisknouti kliku dveří, aby vstoupil. Dein zrak se rozjasnil a zjemnil. On, milovaný byl u ní; srdce její se zaradovalo.

„Deo, zase v těch smutných snech, jež činí vás tak zasmušilou a vážnou,“ zvolal Felix, líbaje její bělostnou ručku.

„Ba, ano, můj milý, snila jsem o vás i o mne a toto snění bylo radostné i smutné zároveň,“ pravila Dea.

„Co smutného tají se mezi vámi a mnou, řekněte Deo, neboť nechápu dobře. Od doby co jsem vás poznal, jsem šťasten docela a zpíval bych své štěstí celému světu.“

„Pravda, ne v každý čas a všudy. Když vaše duše zesmutní, zatruchlí i duše moje a víte dobře, že nese se s vaší tam, kam spějem všichni.“

„Deo, tam však jste se myšlenkami netoulala snad, mluvila jste o sobě a o mně. Jaký stín smutku položil se mezi námi, zda mohu to vědět?“

„Nelze říci vše, co člověk cítí, věřte mně můj drahý a to, co smutek loudí v moji duši, musí býti skryto hluboko v mém dívčím srdci, jak učil mě můj otec.“

„Ach otec váš, Deo, tak mnoho záhadného vám vštípil v duši, že v dobách vašeho smutku zdá se mně, že nejste ani z tohoto světa,“ odvětil Felix. „Jaký to mělo účel a v čem měl býti cíl všeho? Odešel vám a vás tu zanechal s chmurnými myšlenkami a bez lásky otcovské. Tak mnohokráte již chtěl jsem se vás tázat Deo, jak přišlo to, že ztratila jste otce. Nemluvily jste o tom s matkou nikdy a neodvážil jsem se na to tázati se sám. Až dnes, kdy jste se o něm zmínila, kladu vám tuto otázku, ač nevím, bude-li vám vhod.“

„Nikoli Felixi, vaše otázka jest odůvodněná a nelze mně proto vám zazlívati. Nuž, pravím vám, že nejsem bez lásky otcovské, ba naopak, můj otec miluje mne tak, jak nemiluje otec jiný. Jen způsob jeho projevů lásky se liší od projevů lásky otcovské u mužů jiných. On dá nám vše co třeba v hojné míře a svojí láskou objímá nás všechny. Za vše, co otec vštípil v moji duši i srdce, jsem mu neskonale vděčná. On od nás neodešel, jenom se vzdálil, ale duše i srdce jeho dlí mezi námi stále. Vzdálil se za cílem, jenž jest nám

svatým, a jdeme s matkou klidně životem, jejž pro nás vytkl.“

Vtom okamžiku zaklepáno bylo na dvéře a vešel ředitel.

Uklonil se před Deou vážně a pravil: „Deo, hlas volá vás a pana Felixe, jděte!“

Veliký údiv opanoval Deu tak, že se chvěla. Veliké její oči spočinuly na Felixovi nepokojně a ustrašeně. Ruka její sáhla na hruď, kde rychlým tepem tlouklo její srdce. Zaváhala jako by nevěděla co činiti a tázavě rozhlédla se kolem, jako by něco hledala.

Felix stál zaražen, beze slova. Nevěděl, jak si vše to vysvětliti.

Konečně ruka Deina uchopila krajkový šál, ležící na křesle a zahalila si v něj hlavu. Potom podala ruku Felixovi a řekla:

„Pojďte, následujte mne!“

Vše to stalo se tak rychle a bylo tak nepochopitelné, že Felix nasadil si klobouk na hlavu a bez hlesu následoval Deu.

Dea ho vedla schodištěm do přízemí a z přízemí osvětlenými schody do podzemí. Na konci schodů stanula před železnými dveřmi a dotkla se jich. Dvéře se lehce a bez hluku otevřely. Dlouhá, slabě osvětlená chodba je pojala.

Na konci chodby byly opět dveře, jež pod Deinou rukou otevřely se dokořán. Vstoupili do větší místnosti, osvětlené fialovým světlem. Byla prázdná. Jenom na stěnách visely veliké rámy s bílými plochami. Tyto plochy posunovaly se od shora dolů tak, že nahoře se odvinovaly a dole navíjely, snad na válce, jichž však nikde tušiti nebylo. A na těchto plochách ustavičně kmitalo žlutavé světlo, píšící nějaké záhadné písmo takořka letem.

Nemluvili ničeho. Felix jen cítil tenké prsty chvějící se Dey ve své dlani a následoval ji jako hypnotisován.

Z místnosti této sešli hluboko do veliké tmavé brány a za ní objevila se dlouhá a úzká chodba s klenutým stropem jako tunel. Chodba tato rozprostírala se před nimi do veliké dálky a byla rovná jako přímka. Jakmile do ní vešli, v chodbě rozlilo se podivné světlo. Jakoby zvířený prach prosvícen byl sinavými paprsky měsíčními, tak vznášelo se toto světlo zde, aniž by někde tušiti se mohl jeho zdroj.

Veliký chlad prochvěl oběma chodci a tváře i těla jejich nabyla mrtvolné bledosti. Jen oči jejich zářily neobyčejným leskem a vyzařovaly matné, tetelící se světlo.

Nesmírný neklid, úzkost a strach naplnily nitro Felixovo. Nohy jeho stávaly se lehčími a zdálo se mu, že nekráčí po zemi, ale že se lehce v prostoru vznáší. Srdce mu tlouklo bouřlivě a na čele cítil studený pot.

Dech se mu zrychloval úžasně a prsa se bouřlivě dmula.

Pocítil velikou slabost, chtěl vzkřiknouti a stanouti.

Avšak ni slova nemohlo se vydrati z jeho úst.

Dea vznášela se vedle něho lehce a stále její ruka, chvějící se a studená vedla ho vpřed.

Jako ve snách, kdy zdá se člověku, jak zbaven těla prolétá prostorem ozářeným hvězdným svitem, tak plynuly tyto dvě bytosti dlouhou podzemní slují. Zdálo se, že tato podzemní chodba nemá konce. V daleku úžila se takořka v bod, avšak čím více se blížily, bod unikal a ubíhal před nimi do nekonečna.

Felix pozbyl sil a jako k modlitbě klesl vysílen na kolena a pak hlavou narazil o zem.

Dea nepustila jeho ruky. Sklonila se něžně k němu, pozdvihla tu drahou hlavu a hlubokým dechem svých útlých prsou dýchala v jeho tvář. Pod tímto jejím dechem otevřel oči a nabyl nových sil. Vztyčil se rázně a rozhlédl se kolem. Ale již pocítil opět ono jemné nutkání Deiny ruky a opět dali se v let.

Stanuli na konci chodby, před strmými stupni dlouhé řady schodů, bílých jako křídová běl. Zvolna nesli se přes ně výš a výše. Veliká brána se před nimi rozevřela, a když prošli, opět zapadla do svých veřejí.

Byli v rozlehlém sálu, úplně prázdném. Jen dlažba, strop a stěny uzavíraly prostor, bez jakéhokoli otvoru neb okna, mimo dveří, kterými vešli. Vše bylo zde bílé jako sníh, tetelícím se světlem, jež pronikalo se všech stěn i stropu.

Tichý a tklivý zvuk v přechodných modulacích nesl se prostorem, jako stále se měnící, harmonické akordy kroužícího, dětského vlka. A akordy zněly tak smutně a teskně v tom bíle ozářeném velkém prostoru, že srdce i duši jímala beznaděj a zoufalství. Nevystihlé chvění prochvívalo vším a pronikalo obě ustrašené duše.

Dea stanula před čelní stěnou truchlivého sálu. Ruka její vznesla se k hlavě Felixově, sňala jeho klobouk a položila na zem. Pak sejmula svůj krajkový šál a uložila jej vedle klobouku.

Pohlédli na sebe. Byli bílí jako sníh, jako pokryti jemnou vrstvou vatového prachu.

Dea vztáhla ruku na stěnu a čelo své opřela o ní.

Matná záře prochvěla před nimi a tato záře rostla, rozevírajíc před Deou široký tmavý otvor. Vešli otvorem do úplné tmy a otvor se za nimi zcelil.

Stanuli v očekávání.

Ruka Deina chvěla se jako rozezvučená struna.

Náhle tichý šelest pronikl temnem. Tmou zachvěla trocha světla a temno jí ustupovalo. Čím dále, tím více prostupovalo matné světlo prostorem a zahánělo černou clonu tmy do daleka. Jasnilo se světlem mlékově bílým. A jak se jasnilo, rozevíral se před zraky poutníků ohromný a vysoký vnitřek kathedrály.

Kruhová plocha s matnou dlažbou, úžasné šířky, obkroužena byla hladkými zdmi, tyčícími se v

obrovskou výšku. Mohutná kopule, jako klenba nebes, uzavírala tento rozlehlý prostor před tuchou dne i noci.

Všechen ten prostor byl prázdný a tichý. Zdi holé a hladké přecházely v klenbu bez bodu, na němž by oko utkvíti mohlo, bledé a smutné.

Akun

Neklidné, bledé světlo chvělo se všudy, bázlivě a truchlící.

Veliký neklid očekávání a strachu zmocnil se Felixe.

A stálá samota a ticho kolem, budily zoufalství a děs.

Pojednou zazněl prostorem ztišený, vlídný hlas:

„Přistupte blíže!“

Zraky Felixe svezly se ke středu kathedrály. Malý výstupek z dlažby stál nehybně uprostřed prostranství, oblit jasnějším světlem.

Ruka Deina stiskla mocněji prsty drahé jí bytosti a vedla ji tam. – Přiblížili se. Dea pustila ruku, již dosud třímala. Postava její zhroutila se na kolena, hlava se sklonila k prsům a ruce její klesly bezvládně podle těla.

„Můj otče!“ zavzlykal její ztlumený hlas s pokorou a utichl.

Ohromen, Felix pohlédl před sebe. Výstupek, jenž zdvihal se z dlažby, byla nízká krychle. V této krychli, na vrchní straně její vyhloubeno bylo šikmé křeslo, jako nakloněné lože. A v tomto loži, nevysílaném, tvrdém, pólo sedíc, pólo ležíc spočívala bytost strašlivá.

Něco jako tělo, spíše však kostra, zahaleno bylo tam v bílý, řasnatý šat. Z širokých rukávů vyčnívající ruce kostry, potažené pergamenem sešlým a žlutým, opíraly se o kraje tvrdého lože.

Veliká hlava, se sporými vlasy, byla hluboko skleslá k uzoučkým prsům. Nyní však hlava tato se pomalu zvedla a Felix ztrnul.

V e r u s s á m !

Veliké oči, zapadlé až v hlubinách lebky, svítící fosforem, upřely se na příchozí. Ohromné čelo chvělo pergamenem kůže, jako křeč rukou umírajícího. Slonově zažloutlé líce, vpadlé, ve svých hrozných tazích jevily symptomy únavy a smutku. A kolem

malých úst zahrával nejasně přitrpklý stín úsměvu a radosti.

„Vítám tě, milé dítě,“ nesla se z úst jeho slova dojemně a tklivě, „vítám tě s radostí i tvého druha. Mnoho jest mně vám říci, a proto jsem vás volal. Přišli jste do mých samot společně. Ty, Deo, drahé dítě, mé, cestu sem znáš, neb nešla jsi jí dneska poprvé. Jsi jediná, jež bezpečně znáš cestu k mému srdci. A dnes chce k tobě promluviti i srdce moje. Deo, ty víš, že duch můj se vznáší v jiných sférách více než mezi vámi – lidmi. Ty chápeš, neb jsem tě osvítil, že život člověka jest pouhým snem. Ač mladá jsi a krásná, bojuješ těžký boj. Když mládí radostí se v tobě na čas rozhýří, veliký stín smutku padne do tvé velké duše. Jsi moje dcera a z ducha mého část, jež patří ženě, prostoupila tebe. Já jsem již stařec, bez vášní a strastí, a duch můj silnější jest těla. Proto netěká již často tam, kde vy žijete životem svým, lidským. Mému duchu, netřeba již těla. Ale ty jsi dívka plna života a touhy po životě a štěstí. Můj úkol znáš a znáte oba, převésti lidstvo v jiný, lepší svět. Avšak ta doba ještě tu není a mnoho ještě třeba vykonati. Kdybych já s lidstvem neměl soucitu a sám šel cestou poznanou k vývoji v absolutno, vzal bych tě s matkou tvojí a odešli bychom v svět, jenž patří duchům velkým. Však to učiniti nechci. Neboť bědy lidské dosud bolí moje srdce, chabé již a choré, ale přece ještě srdci tvorů velmi blízké. Jsem přece ještě člověkem a duch můj nezbavil se dosud pouta, jež ho víže k slabostem těla úplně. Jediné toto pouto jest soucit, síla veliká tak, jako láska moje otcovská k tobě. Pro tuto lásku a z tohoto soucitu, mé dítě, nechci, abys trpělo. Odejdem z tohoto života v nový, všichni, avšak ještě ne tak brzy. Proč odpíral bych tvému mládí, po tu dobu, jež nám zde ještě zbývá, toho, co činí dívku šťastnou na tomto světě? Chci, abys byla šťastná! A v čem spočívá štěstí

dívky, ne-li v radosti a lásce. Dám ti i radost i velikou lásku. Miluj, miluj s celým srdcem i duší, neboť láska, toť jedna z nejmocnějších sil božství, jíž vše v tvoření se pojí. Silou lásky prostoupil duch hmotu a hmota jásala a bouřila v štěstí, rodíc stále nové a nové světy. Silou lásky zrodil se život a v životě všechno krásné. Jen silou lásky duch všecko pojí a dovede oplodnit všecko a jednotit v lásce největší, síle tvůrčí – Bohu. Láska, toť nejmocnější ze sil tvůrčích, jíž Bůh vše objímá. Našla jsi druha, jenž bude tebe hoden. Znám jeho duši i dobré jeho srdce, neboť nic u vás mně nezůstává tajno. I jemu v srdce velikou dám lásku. Zda víte však, že pro tu vaší lásku, tisíce životů pracuje v celém světě. Z každého tohoto života malá část lásky přejde ve vás, aby láska vaše byla láskou velkou.“

„Vy, druhu v mojí práci, vám svěřuji své dítě.“

„Jest v světě všechno nutné, co na něm dnes se jeví. Nelze odepřít zlu, když duchu, zla jest nutno k vybavení z hmoty. Avšak zla jest dosud třeba jenom duchům slabým. Duch silný, jenž vyspěl výše nad rozum, již není vázán k hmotě těla zlem, leč dobrem soucitem a láskou. Jen tygra duch rve, temný, každý život, člověka duch silný láskou pojí všecko.“

„Jste duchem silný, jako Dea, moje dítě. Život vás obou bude krásný, zde i v žití novém. Však trpkosti vám žití, také nutno bude okusit.“

„Já žehnám vám!“

Felix poklekl vedle Dey.

Stařec umlkl a zvolna se vztyčil. Hubené jeho ruce těžce se vznesly výše nad hlavu Deinu a jejího druha. Se vztaženýma rukama stál zde nyní ten genius, jenž roven byl již božství. Z místa u kořene nosu jeho, mezi očima vyšlehl záblesk chvějného světla a osvítil jejich hlavy i srdce.

Veliké blaho pocítili oba a duše jejich tetelily se neskonalou radostí a štěstím. Stařec pomalu usedl, sklonil opět hluboce hlavu a zašeptal:

„Tvé matce mojí úctu, dík a lásku vyřiď, Deo!“

„Buďte s Bohem!“

A skloněná hlava schýlila se ještě více a upadla v ztrnulost.

Dea přikročila, zlíbala tu žlutou bednou ruku starce a slzami smočila její tenké prsty.

Jas světla počal znenáhla blednouti a vše opět zvolna zahalovalo se tmou. Dea uchopila svého druha za ruku. Prostoupili otevřevší se stěnou a vzali své pokrývky hlav, jež zanechali ve velkém sále. Němě, s hlavami skloněnými prošli branou, přešli schodištěm i dlouhou chodbou, síň s píšícím světlem a po schodech sklepení vyšli do přízemí domu. Otevřeli dveře domu a vyšli do volného vzduchu. Zde stanuli a pohlédli na sebe, jakoby procitli ze sna. Byli opět takovými, jakými byli, když vydali se na cestu do vnitřku pyramidy. Zevnějškem nic se na nich nezměnilo. Avšak duše jejich zbaveny byly neklidu i tíže a srdce jejich plna byla soucitu a lásky.

Teplá jarní noc snášela se k zemi a na obloze zaskvěly se miliony třpytných hvězd. Opojná vůně květů zavanula k nim a cvrčkova píseň jediná, zněla tichem usínající přírody.

Oči jejich se setkaly a v nich zaleskla se vláha štěstí, touhy a prosby.

Měsíc v daleku zdvihal se od země k své pouti přes spící zemi a oblil bledým světlem všechen kraj.

Tajemná chvíle, kdy duch tvůrčí mluví s tvorem svým sněním, nastávala. Měsíc se vyhoupl nad obzor výše a v jeho záření zahleděly se obě bytosti sobě tak drahé. Felix objal něžně útlý pas Dey a tato oddaně sklonila krásnou svou hlavu na jeho rámě.

Vykročili v tichou a čarovnou noc.

Stuleni k sobě, kráčeli v kraj za přeludem blaha. Nyní již znali se dobře a nebylo ničeho skryto mezi nimi. Dea, dcera genia geniů, stoupala nyní, v objetí milovaného muže v noc, z níž jest jen jedno probuzení.

Na mírném svahu, pokrytém kobercem trávy a květů, zastavili své kroky. Se strany zvětralá skála tyčila svůj chmurný tes k hvězdnému nebi. Hluboko pod skálou stříbrem leskla se hladina vody, plynoucí zvolna v daleký kraj.

Stromy i křoviny ztajeny v stíny, tiše zde snily o blahu zítřka.

Zem zoraná a vlahá dýchala v zrno, volajíc život k vzklíčení.

Posvátná, tajemná noc!

Znavená Dea usedla na kámen pokrytý sametem mechu. Ruce své sepnula na klíně, hlavu vztyčila k zářící hvězdě a z prsou se jí vydral hluboký vzdech.

Felix sklonil svá kolena u jejích nohou a těžkou svou hlavu položil v její klín. Malinké její ruce pokrýval horkými polibky a slzami blaha rosil jejich dlaň.

„Deo, miluji tě tak, ach tak, že nelze to říci.“

„I já tě miluji drahý, však řeč mojí lásky jest v tlukotu srdce a řeči té ústa nikdy nevystihnou.“

„Deo, má milá, rci, jsi ty pouhým snem mého života anebo světice, k níž jenom kolena sklánět je nutno? Nemohu uvěřit v tolika štěstí. Bojím se, že jsi jen přeludem, který mně opět uprchne v dáli. A tolik tě přece miluji!“ – – – – – – – – – – – – – – – – – – –

„Nejsem ti přeludem, jsem tvojí družkou, která svým srdcem náleží tobě. Přeludu srdce nemůže býti, neb kdyby tlouklo, neprchlo by ti, milujíc tebe, Felixi drahý!“ – – – – – – – – – – – – – – –

„Též moje srdce dávám ti darem a, Deo, srdce to jest tvoje zcela.“

„Kdybys trpěla a ono tobě mělo být lékem, vyňal bych z hrudi ho, živé a vřelé, tobě rád dal. Jak nevýslovně miluji tebe!“ – – – – –

„Druhu můj milý, jest tolik lásky v srdci mém šťastném, že tímto štěstím umdlévá duch. A přece duše má hovořit chtěla by stále a stále s dušinkou tvou.“

„Felixi, jest duše to jediné, co pojí nás věčně. Srdce v tlukotu ustane a život vyprchá v daleký kraj. Jen duše naše zůstanou spojeny, šťastny a blaženy, v lásce pak putují dál.“

„Proto, duše má, miluji tebe! “ – – – – – – – – – – – – – –

„Deo, má duše chtěla by s tebou vzlétnouti brzy v kýžený ráj. Rci, jak jest možno duši té šťastné poznati pravdu, že i v tom životě budeš ty mou?“

„Můj druhu milý, byli jsme dříve a budem zase na věky spolu.“

„Žili jsme kdysi, druh vedle druha, a smrt nás vždycky na čas rozdvojila, bychom se zase radostně sešli, mladí a šťastni, v životě jiném.“

„Od vzniku světů až po tento den putovali jsme životem věků. Byli jsme v hmotě, byli jsme v květu, byli jsme v životě, budem i v smrti.“

„Neboť, to co se miluje, nikdy nemožno rozloučiti.“ – – – – –

„Byla-li, Deo, duše tvá krásná ztajena v hmotě mrtvé a němé, tož byla hmota ta démantem nejčistším, jenž světlo svých paprsků rozdával všudy. Ukrytý démant v tmě skaliny, zářivým planul leskem a pro jas jeho k tobě vše táhlo se s láskou a touhou.“

„Byla-li já jsem démantem, byl ty jsi ryzím zlatem, v tmě sluje jsi mně vyhledal a objal svým kruhem, jenž jako záře sluneční žlutavým planul světlem. V tom světlém tvém objetí splynuly duše naše a ze hmot povstal prstýnek, jejž srdce dalo srdci.“

„Tak když se srdce láskou pojila v duši jednu, plesalo zlato s démantem v tuze o blahu příštím, až jednou bude také jim dán život, slast a štěstí.“

„A tak jsem byla družkou tvou a tys byl mým druhem a snili jsme svůj krásný sen o lásce v žití novém.“ – – – – – – – – – – – – –

„Byla-li, Deo, duše tvá ztajena v kalich květu, tož muselas být leknínem, jenž v lesních, tichých samotách cudně na vodách plyne.“

„A krásné, bílé květy tvé shlížely v modrou vodu a vlnky s něhou houpaly ty květy v sladké snění. S břehu se oko dychtivě upnulo na tě často, neb vůně květu omamná hlásala k tobě cestu.“ – – – – –

„Byla-li já jsem leknínem, byl ty jsi skvoucí motýl, jenž květy moje oblétal a v samotě je těšil. Když procitla jsem z noci snu a rozevřela kvítek, tu toužebně jsem čekala, kdy přilétneš v mou náruč.“

„Ve blahé touze vůni svou daleko jsem vyslala, aby’s nezbloudil cestou svou a květu svého našel. A když jsem tebe zahlédla, jak krásným křídlem třepotáš za mojí vonnou stopou, tu sladký pel jsem zronila pro tebe v svém nitru.“

„Tys přileť, krásný motýle, a ssál jsi plným douškem, to co jsem z lásky dala ti, za radost v žití smutném.“

„Tak často ke mně přilétal’s a já jsem byla šťastná, že k životu ti mohu dát, co z nitra jsem si brala.“

„Však i to bylo pouhý sen, jak život, jejž zde žijem, neb prchlo vše a smrti van odvál nás v žití jiné.“

„Mne ruka muže mladého vytrhla z mého snění a květ na srdce připíchla, jež s láskou pro něj bilo. I slyšela jsem srdcí tep, těch dvou bytostí šťastných, a sklonila jsem hlavu svou v pokoře k cestě nové.“

„Ty pak jsi truchlil opuštěn a žalem zemřel také, a všecku velkou lásku svou vyzpíval’s v touze marné.“

„Nuž, vidíš tedy, drahý můj, že druhy jsme si byli, tehdy kdy květem byla já a ty mou láskou krásnou!“ – – – – – – – – – –

„Byla-li, Deo, duše tvá kdys v těle němého tvora, tu musela býti v gazele, jíž poušť jest domovem širá. Tvé nohy štíhlé, ztepilé, s rozkoší tepaly písek a zrak tvůj tklivý, gazelí, v dálky se rozhlížel smutné. S větrem o závod v pustinách skotačila jsi hravě, a když žár slunce nastával, v oasy snila jsi stínech.“

„Byla’s milá a pokorná, nevinná ve svém srdci, pro každou bolest druhého plakaly tvoje oči.“ – – – – – – – – – – – – – – – –

„Byla-li já jsem gazelou, byl ty jsi mým druhem, v poušti širé jenž našel mne na cestě v životy další.“

„Na kraji oasy stála jsem, noc spouštěla svá křídla, okem smutným jsem hleděla v beznaděj samoty trpké. V hravosti své jsem ztratila rodinné svoje stádo a tak jsem bedně truchlila, ztracena v tesklivém tichu.“

„Náhle se z dáli ozval hlas, lkající lásky touhu, přicházels ty, můj milený, za duši určenou tobě. Celé své srdce nevinné tobě jsem dala ráda a na tvých prsou snila jsem o plodu naší lásky. Ty’s byl mým celým životem v truchlivé pouště šedi, byl jsi mi klidem i Samumem v pokorné mojí lásce.“

„Když pramen vody v oase jen krůpěj třímal rosy, já žíznila jsem smrtelně pro vláhu tvých retů. A když již pramen vyschl a zmíral’s na mé hrudi, já slzy v oči ronila, by’s život moh‘ z nich píti.“

„Dvé malých, krásných kůzlátek dala mně láska tvoje, v nich duše mojí bylo půl a srdce skoro celé. V radosti, blahu nezměrném žili jsme život šťastný, až zavál vítr osudu – vše prchlo, ach, sne krásný.“

„Tvoji hruď proklál ostrý šíp, v bolestech zmírals bedně, a já jsem lkala nad tebou, tvou bolest cítíc v srdci. S prosbou jsem oči upřela, na vrahy svého ducha a v tento pohled gazelí jsem celou duši dala.“

„Však nebylo mně souzeno, samotné žitím jíti, i mne pronikl ostrý šíp a prchlo všechno snění.“

„Tak opět, drahý druhu můj, jsme kdysi žili spolu a smrti dech nás rozvedl, by jinak nás zas spojil.“ – – – – – – – – – – – – – –

„Má Deo božská, v člověka když duch tvůj vstoupil skvělý, tož musela’s být Salambou, jíž v světě rovno není. Ty ostříhala’s vinice a v jejich révy stínu snila’s o lásce veliké, již věky opěvají. Byla jsi růží saaronskou, lásky jež píseň pěla, pro všecko lidstvo na světě, jak hlásá svaté písmo.“ –

„Já byla růží saaronskou, ty jsi byl Šalamounem, na vinici jenž našel mne, když hledal svoje štěstí. Neznala jsem, že’s velký král, znala jsem jen tvé srdce, a tomu srdci milému vše, co mohla, jsem dala.“

„Na loži lásky opěval’s ty moji krásu všecku a píseň o ní zanechal, jež „píseň písní“ slově: Na mých prsech jsi umíral, blažen jak děcko malé a všecky strasti vladařství já slíbala ti s čela.“

„Když nepřišel jsi k milé své, já v Jerusalem spěla a po ulicích lhala jsem, že mé srdce bloudí? Nalezli mne tu strážci bran, strážní ode zdí městských, zbili mne, bolně ranili a rouchu mou mně vzali. Já lkala jsem v prostotě, zmírala láskou dětskou, co ty jsi seděl na trůně a v rukou třímal žezlo.“

„A když’s mne k sobě zavolal v skvělé paláce síně, já v lásce svojí zůstala dál milenkou ti prostou. Má láska dala sílu ti k velkosti tvého ducha, že štěstí záře pestřila tebe i národ mocný.“

„Když zloba lidská dýky hrot mířila v tvoje srdce, já svoje před tvé dala jsem, neb to mně dražší bylo. Hrot ostrý pronik‘ srdcem mým, zmírala jsem v tvých loktech, a že jsem mřela pro tebe, umírala jsem sladce.“

„Ty pak jsi zpíval píseň svou o zašlé lásky kráse, až dozpíval jsi píseň tu a za mnou spěl jsi také.“

„I tehdy, drahý, milý můj, byli jsme sobě druhy, jsme nyní zas a budeme, až přijde život nový.“

„Dnes Deou jsem, ty láskou mou, jedinou v světě širém, až smrti dech nás rozloučí pro lásku v žití novém. Tam budu duchem a ty též, budeme duší jednou, a naše srdce upřímná též budou srdcem jedním.“

„Deo, má krásná, vznešená Deo, mé božstvo všecko, tož chtěl bych nyní umříti, abych odletěl v ty kraje.“ – – – – – – – – – –

„Nezmírej milý v žití tom, kdy srdcí dvé se našlo jim nutno lásku vyzpívat, by v žití druhém vzkvetla.“ – – – – – – – – – – – – –

„Z dob tedy dávných miluji tebe, Deo, má lásko, a ty svou lásku dala's mi v životech prchlých věků. Dej mně své rty jako motýlu dala jsi sladkého pelu, dej slzy očí gazelích pro žízeň chorému srdci. Šalamouna mně štěstí dej, dej mně svou božskou lásku, neboť tě volám, volám tě pro lásku minulých žití.“

„Jsem tvoje, zlatý, milý můj, můj motýle, druhu a králi!“ – – –

„Můj démante, můj lekníne, gazelo, saaronská růže!“ – – – –

Dvé horkých rtů spojilo se v polibku nejčistší lásky. Dvě duše pronikly sebe a dvé srdcí vřelých spočinulo na sobě. Měkký koberec trávy, plný květů, přijal ve svou náruč dvě krásná těla, spojená v bytost jedinou.

Vše vůkol zašelestilo blahem.

Se skály svezl se kamének a s rozkoší pohroužil se v objetí čisté, proudící vlnky. Stromy zachvěly se sladkou tuchou a květy jejich sypaly vůkol jemný pel. Květinky zdvihly hlavy, vydaly mocnou vůni a do kalíšků jejich vkrádala se rosa.

Zrno v brázdě hýčkáno teplem v náruči země, probudilo se radostně k životu. Slavíka píseň milostná lila se proudem z něžného hrdélka a cvrčkova hudba, ztišená dosud, zavířila nyní jásavým chorálem.

Hymnus vesmíru zapělo všecko, tiše a sladce.

A na nebi jasná, čistá hvězdička padala – padala – až zanikla v bezměrném temnu.

Část III.

SOUMRAK POKOLENÍ ADAMOVA

I.

Lid a zloba.

Jakmile se rozšířila zpráva, že vojenský oddíl cizích mocností má obsaditi „mrtvé město“ a zmocniti se Veruse, nastalo v lidu jitření.

Strana vládnoucích a bohatých přivítala zprávu o akci na zmocnění se Veruse s uspokojením a zjevnou radostí. Vždyť jednalo se o to, aby Verus a jeho akce, která tolik škod jim způsobila na bursách, v průmyslu a obchodu a která byla příčinou nepokoje v celém světě, konečně byla omezena anebo znemožněna vůbec.

Verus byl jim zlým duchem, který chtěl úplně změnit stávající řády a názory na život i smrt, a to k jejich neprospěchu a zkáze. Bral jim z ruky otěže, na kterých dosud drželi lid v poddanství a poslušnosti, z čehož neodvratně přijíti jednou musela záhuba tříd povýšenců a ovladatelů.

A tyto otěže, jež dosud pevně třímali v rukou, praskaly jedna za druhou. Nejprve ztratili úplně moc ovládati lid hrozbou a strachem před Bohem a jeho tresty po smrti. Verusova pravda o jednotném vývoji všeho poučila lid, že není Boha v tom smyslu, jak si ho ovladatelé vytvořili k snadnému opanování lidstva. Že by Bůh stál za nespravedlivými, zlými a bezcitnými, nevěřil již nikdo. Proto kletbám, zatracení, vynuceným přísahám nebo požehnání kněží se lid jen útrpně smál.

Hledaje pak svoje dobro, dobro veškerenstva, snažil se býti snášenlivým v otázkách hranic, národnosti a řeči. Argumenty těmito, jimiž kdysi se válčilo, dobývalo, ovládalo a páchalo všecko zlo za hranicemi i doma, nedal se strhnouti k bojům, z nichž sám vždy pak vycházel potlučen, zbídačen a zdeptán ještě více nežli byl dosud, mezitím co původci všeho a chytráci bohatli a stávali se k lidu ještě sveřepějšími, než byli dříve.

Pracující lid chápal, že pod vůlí a duchem mocných uvolňuje z hmot síly, které ho na druhé straně ničí.

Vyráběl stroje a stroje mu braly práci, pracujíce za sta a tisíce rukou lidských. Stroje jím vyrobené braly mu chleba a ničily jeho tělo, těla jeho rodiny, která často hladověla a brzy hynula vysílením.

Vyráběl látky chemické, které pouhým výbuchem ve skále nebo dole vykonaly práci jako legie dělnictva. Pracoval na strojích i látkách, které ničily ho pak v masách krvavě a hrůzně na polích bitevních.

Všude a vždy pracoval dosud co masa, hmota, proti sobě proto, že ho neovládal vyspělejší duch. Lid hledal tedy sílu svého ducha, aby čeliti mohl duchu mocných.

A tuto sílu znal a ovládal Verus, touto silou snažil se svět učiniti lepším. Byl tedy Verus přítelem lidstva, hlavně trpícího. Tak soudil lid a proto Verus stával se mu prorokem a božstvem, jehož si lid chtěl zachovat a chránit.

Radost a uspokojení tříd bohatých a vzpupných nad akcí dohodových států proti Verusovi lid vzrušovaly a bouřily. Vždyť věděl, že vždy, co činí radost těmto, přináší jemu žal. Zřejmě projevované uspokojení mocných vzněcovalo nepokoj malých a tento nepokoj vzrůstal, když vzpupnost bohatých opět počínala mocně růsti.

Avšak lidu, jenž již nikomu nevěřil mimo sobě, byly nejasný i jiné věci. Usuzoval všecky odehrané události

a nemohl srovnati ve svém rozumu nelogičnost všeho, co se dělo.

Bohatí, mocní a vlastenečtí ovladatelé hlásali nedotknutelnost mezinárodních smluv a práv národů, a nyní se tato práva porušovala způsobem násilným. Přes vůli republiky mocenské státy posílají na území její své vojsko a zasahují do suverénních práv československého státu.

Každý stát měl právo ochrany nad svým příslušníkem a zde republika učiněna byla bezmocnou, na svém vlastním území poskytnouti právo ochrany svému největšímu občanu.

Všeobecně uznávána a střežena byla nedotknutelnost majetku a nyní sem táhne cizinec, aby v cizím státě opanoval majetek cizího občana bez zákonného odůvodnění.

Vlast byla pohaněna, zneuctěna, právo národa pošlapáno, majetek občana i jeho osoba cizinci vydány v plen a co se děje?

Nyní ti bohatí a mocní vlastenci, kteří hlásali jindy nedotknutelnost hranic, práv národa, nedotknutelnost majetku i občana cizího státu, s radostí hledí na to, jak cizinec vše to deptá nohama. Lid většího citu pro právo a spravedlnost tomuto jednání uvěřiti nemohl. Nechápal, že tato radost mocných spočívá na vlastním jejich prospěchu hmotném, jenž byl jím vším, více než vlast, národ a jazyk, kterým se stále oháněli.

Věděl odedávna, že se s ním vždycky hrála falešná hra a že vždy byl zklamán, dal-li někomu důvěru. I lidem ze svého středu vyvoleným nemohl již důvěřovati, neboť mocnost zlata dělala z lidí otroky mamonu na úkor cti, lidskosti a práva. Nedůvěřoval tedy ani svojí vládě, vládě republiky, třebaže neprávem.

Lid myslel, že jest opět zaprodáno všecko a jemu že se jenom omlouvá vše nutností podvoliti se právu

silnějšího. Či nebylo tomu tak, když ti, již ještě nedávno vštěpovali mu za svatou povinnost hájiti hranice státu proti nepříteli do poslední kapky krve, nyní s radostí ho očekávají v srdci republiky, Praze?

To zdálo se mu absurdním. Proto se bouřil a vyšel do ulic města.

Vláda snažila se, seč mohla zjednati jasno, ale marně. Poukazovala na samo prohlášení Verusovo, v němž tento vybízí k poddajnosti, ale ani to lid neuspokojovalo. Nespravedlivost zákroku cizích států byla příliš jasná a obavy lidu o osud Verusův veliké.

Mimo to se vším začalo býti nespokojeno i lidstvo jiných států. Indičtí maharadžové byli první, kteří ostře protestovali proti jednání dohodových států oproti republice a Verusovi. Za nimi zaprotestoval i lid Indie, Číny, Japonska a střední Ameriky. V Evropě lid všech států stavěl se otevřeně a ostře proti takovému bezpráví a proti ohrožování Veruse, svého genia, zvláště.

Tak opíral se lid Československé republiky o sympatie lidu všech dílů světa a dohodovým státům bylo třeba jednati rychle, dříve, než by se toto spontánní hnutí lidu soustředilo v akci, vše znemožňující.

Lid na ulicích choval se hrozivě. Proudy jeho šinuly se ulicemi za hrozeb a křiku k obvyklému shromaždišti za podobných okolností, k velkému náměstí svatováclavskému. Tam rozlévaly se do všech stran a plnily velikou, prázdnou plochu do šířky i délky spoustou těl a horkých hlav.

I Felix ocitl se v jednom z těchto mocných proudů a takřka nesen byl stlačeným lidem až pod mohutný pomník sv. Václava.

Bouřící lid neměl své vůdce a proto v hluku a ostrých projevech proti cizině a vládě tu a tam tvořily se hloučky, k nimž mluvil nahodilý řečník. Zástupci

lidu ve vládě se neukazovali, neboť rozhořčený lid byl by je špatně přivítal. Obviňoval i je z úplatnosti a zrady na věcech jemu nejsvětějších. Tak vše se hýbalo a proudilo od řečníka k řečníku za veliké tlačenice, výkřiků a zdvihání pěstí.

Při všem tom hluku, hrozbách a zmítám se davů viděti bylo chaos mas, jimž chybí jedna směrnice, jeden duch. Bezradně rámusil dav, nevěda, jak uplatniti svou sílu v hněvu. Jednotlivé výkřiky bez odůvodnění nutnosti, nedovedly ho strhnouti v přímou nějakou akci.

Pojednou ozval se z bouřícího davu mocný, daleko po prostoře velikého náměstí se rozléhající hlas. A za zvuku toho hlasu, jemuž dosud ni slova rozuměti nebylo, lid ztichl a obrátil se směrem, odkud tento přicházel.

Před mohutným koněm pomníku stál muž, s rukou nad davy vztyčenou. Postava jeho takřka se ztrácela pod obrovskou hmotou bronzového kolosu, ale hlas nesl se nad nepokojným lidem jako hlas bouře.

Felix vzhlédl k muži a překvapením ustrnul.

Nad žulovými kvádry postamentu týčil se prostovlasý muž ohnivého zraku, ušlechtilé tváře, s výrazem pohrdání a hněvu na vysokém čele. A mužem tím byl Jan, Mariin Jan, ten mírný kdysi, nesmělý a oddaný sluha Markův.

Ale již z úst jeho hřměla slova v dav:

„Lide československý! Právem bouříš se nad nespravedlnostmi a porušením všech práv republiky i člověka cizími státy, jimž v dějinách není rovno od dob vpádu hord tatarských do Evropy. Ale i u těchto divokých Asiatů platily ještě úmluvy a smlouvy, třeba zpečetěny byly jen hřivnami zlata. Dnes, jak vidíte, není ve světě sváto nic, není ničeho, co by dovedlo ochrániti práva národů, lidu i jednotlivců, neboť právo a spravedlnost, toť hrubá fysická moc, síla zbraní. A

tuto sílu zbraní proti nám má dohoda. Proto máme trpěti vpád jejích branných sil na území tohoto státu, přes veškeré úmluvy a zaručená práva zemi, národu a jedinci. ‚A proč to vše?‘ tážete se sami sebe. Prostě proto, že mezi námi, malým národem, dlí veliký duch, jenž stojí v cestě duchům malým. K vůli duchu jediného velikého genia, Veruse, jenž rozsévá světlo po všem světě, porušují se svrchovaná práva národů tohoto státu a poslušná hmota válečného stroje žene se duchem slabších proti silnému. Hle přímý důkaz nauk světlého Veruse, genia slabého lidstva! Vzpomeňte slavných svých dějin. Již jednou v těchto starobylých zdech Prahy dlel genius, jehož duch pronikal tmou, a jenž světlo a lásku šířil v lidu ztemnělého věku. Již jednou genius národa českého zhynul na hranici, přes všecky záruky a glejty dané mu cizinou. Zahubili genia našeho přes veškeru spravedlnost a právo. Jejich hrubá síla zvítězila nad hmotou těla geniova, ale nezvítězila nad jeho duchem. Duch genia přešel v jeho lid a tento silný duch lidu rozbíjel všecky hrubé snahy nepřátel, zničiti odkaz velikánův. I tehda byl to prostý lid, jenž šel za cílem čistým, vznešeným a spravedlivým a duch mučedníkův mu dal tolik síly, že celý svět ho zdolati nemohl. I tehda mocní tohoto národa nešli s lidem, i tehda připustili do země cizince, aby zbavili lid světlých ideí, jež jim nenesly prospěchu. A byly doby, později, kdy zapřeli tohoto velikého genia, jenž z lidu jejich vyšel, aby statky pozemskými odměnu vzíti mohli od otročitele svého i vlasti. Veliký duch Husův v duších i srdcích božích bojovníků dal národu sílu budovati lidstvu svobodu a káceti trůny bezpráví, násilí a temnoty. Tento duch národa musel býti tedy zničen. Tak usiloval svět. Ale velikého ducha nelze zničiti duchům malým. Tak jako tehdy, děje se i dnes. Veliký genius lidstva dlí tam na Bílé hoře, kde již jednou

národ náš zesláblého ducha poroben byl hrubou silou v otroctví nejtěžší. Nad setlelými mrtvolami tisíců synů národa, hájících poslední zbytek zkomolené pravdy svého genia, týčí se mohutný prst k nebi a volá: ‚Bděte!' Verusův mocný duch jest mezi námi, národem. Jím jsme my, národ malý a slabý učiněn silným a mocným. Světlo našeho genia proniká celým světem a otřásá vším, co jest nespravedlivého, klamného a špatného. A v světě vládne klam, nespravedlnost a všecky špatnosti! Proto všem státům, vším tím vládnoucím, veliký duch našeho genia jest nepřítelem hrozným. Hledí ho využíti nebo zničiti. Proto jdou sem. Nemůžeme se spolehnouti na žádného z těch obojetníků, jež nyní očekávají nepřítele národa s radostí, že by nám pomohli chránit našeho velikého proroka. Za statky pozemské zradí každou ideu a život svůj v nadbytku příliš si cení, to víte dobře. Jest na nás, abychom ochránili před zlobou hrubé síly čest národa a ducha, jenž dává nám sílu poznání k boji o život, štěstí i vývoj za branou smrti. Či můžeme připustiti, aby vetřelec hrubou silou, bezprávím a na posměch všemu zmocnil se našeho největšího člověka, jakého dosud nemělo lidstvo vůbec. Našeho genia na Bílé hoře ochráníme si sami! Nepřipustíme, aby nám vyrván byl bezprávím z našeho středu. Verus zůstane mezi námi přes sílu všech nepřátelských armád a děl. S námi jest jeho duch, s námi jest duše lidu celého světa!“

Veliká bouře souhlasu zahučela zdmi náměstí a ulic. Tisíce pěstí zdvihlo se do vzduchu a tisíce hrdel volalo:

„Verus jest náš – nechť přijdou!“

V zápětí nato rozlehl se v postranních ulicích zmatený křik a hrozivý hukot. A za chvíli poté již zněl zděšeně vším tím davem jediný výkřik;

„Jsou tu!“

Malý oddíl dohodového vojska, vyslaný napřed k vůli nutným formalitám a ubytování ubíral se oklikou z libeňského nádraží na Malou stranu. Byl však zpozorován včas a zpráva donesena tábořícím na Václavském náměstí.

Za ohlušujícího rámusu hnal se lid k mostům vedoucím přes řeku a obsadil jejich předmostí. Za prvními hnali se jinými ulicemi druzí a tak se stalo, že oddíl nepřátelský, provázený četou vojska republiky, ocitl se mezi lidem, uzavřen zpředu, zezadu i se stran. Před mostem Čechovým nemohl již dále.

Hrozivě postavil se lid proti vojsku a toto stanulo.

Cizí vojáci neznali česky a nerozuměli a nechápali, proč lid na ně křičí a co od nich žádá. Proto chovali se trpně. Na rozkaz svého důstojníka postavili pušky k noze a čekali.

Důstojník českých vojínů mluvil lidu o nutnosti propuštění cizineckého oddílu přes most, konejšil lid, žádal, prosil o uvolnění mostu, ale marně. Roztrpčený lid na nejvyšší míru pohledem na nepřátelské stejnokroje, nedal mu ani domluviti. Hrozby, kletby a spílání bouřily ulicí a tisíce pěstí kolkolem mihalo se ve vzduchu.

Nezbylo i českému oddílu nic jiného nežli čekati taktéž se zbraní u nohy. Tato malá hrstka vojáků, stlačená mezi davy vzbouřeného lidu, čekala jen, brzo-li přijde na pomoc policie, četnictvo anebo silnější oddíl vojska. Stála proto dosud klidně.

Avšak očekávaná pomoc nepřicházela odnikud. Policie, která šla za davem, rozptýlena byla po přilehlých ulicích a tam zaměstnána lidem tak, že se odtud nemohla ani vzdáliti ani prodrati spoustami lidu všude. Přivoláno tudíž ku pomoci četnictvo a vojsko, ale to nemohlo býti zde tak brzy.

A tak stál tento malý oddíl vojska zde, uprostřed běsnícího lidu, jako loď v bouři.

Tu počala pracovati hmota davu.

Vzadu stojící a stále přicházející proudy lidu tlačily velikým tlakem na přední. A takový tlak lidu jest hrozný. Za korunovačních slavností cara Mikuláše II. tento tlak rozmačkal na polích Chodyňských v Moskvě 3000 lidí, jichž mrtvoly zohaveny byly k nepoznání.

Tak i zde ohromný tlak přenášel se zezadu na lidi stojící v kruhu kol vojáků, takže kruh tento, ač s napětím všech sil udržován, se stále zmenšoval.

Sami vojáci semknuli se již v těsnější shluk, takže již dále nemohli. A kruh je obkličující se svíral stále za ohlušujícího křiku a volání, takže řady lidu stály od vojáků již jen na několik kroků.

Pomoc nepřicházela a tlak neustával. S posledním úsilím zadržeti burácející davy lidu republikánský důstojník křičel a varoval před neštěstím.

Ale bylo již pozdě.

Cizí vojáci, vidouce se ohroženi nepřátelsky postupujícím lidem, použili zbraní. S počátku jenom na zastrašení, namířili a zase sklonili zbraně, doufajíce, že lid ustoupí. Ale lid vpředu, tlačen zadními, ustoupiti nemohl. Zděšen, viděl, že za nedlouho nalehne na vojáky a že vše bude zde rozmačkáno.

V zápětí nato však ozvaly se výkřiky, sténání a kletby.

Masy lidu hnuly se jen málo vpřed a strašlivý okamžik nastal.

Jako rozbouřené vlny nad potopivším se vrakem zavířilo to nad místem, kde stálo vojsko. V řevu, jeku a dunění zmítalo se tam vše ve strašlivém víru, vytvořeném v masách lidu propadlinou po zemi se zmítajících těl. Vojáci bránili se rozmačkání zbraní a lid činil si volno tím, že bil kolem sebe v hrůze a šílenství.

Výstřely, třeskot ocele, dunivé rány pažeb, praskot lebek a kostí zazníval z tohoto pekla, do hromového hukotu lidu.

Těla se tam tyčila proti sobě, padala, objímala se, klečela, válela, kroutila a přehazovala jako zrna v mlátícím stroji. A tato těla se rdousila, probodávala, lámala, trhala na cáry a rozbíjela za chrupání kostí a chroptění hrdel, řev, chropot a sten mísily se v jediný zoufalý chaos bolesti a hrůzy.

Jako ohromné hejno různobarevných, rozvzteklených hadů proplétala se tam těla nejnemožnějšími způsoby. A z této barevné směsice, bleskurychle se měnící, vylétaly do výše kusy hadrů, na kusy rozlámané zbraně a chumáče odervaných vlasů, aby zase zapadly do vztekle zmítajícího se hadího hnízda, zalévajícího se lijákem krve.

Krev, krev byla všude. Vytékala ze strašných ran bodlem, z uražených dásní, rozbitých lebek, rozlámaných údů, vyhřezlých vnitřností i rozdrásaných hrdel. Lila se proudem z otevřených žil, proťatých tepen i srdcí a smíšena s šedou hmotou mozkovou, lepila vše svým tmelem, jak stydla. Potoky její rozlévaly se z tohoto místa zloby a tvořily louže, v nichž stojící šlapali jako v pěnící se kaši. Než uplynul okamžik, zbyla ze všeho toho zmítajícího se chumáče lidí hromada nehybných, zkrvácených cárů, odporně páchnoucí potem, výkaly a krví. Ale ještě nebylo dílo zkázy dokonáno. S několika stran za lidem ozvaly se povely stráže a vojska, přicházejícího vojínům na pomoc. Lid jat hrůzou a tlačen zadními, na něž nalehla přicházející posila vojska, hnal se přes vychládající trosky lidí na zemi a pod tisíci svými nohami rozdupal vše na kaši. Když ulice kol místa srážky byly vyklizeny, naskytl se přišedším vojákům a stráži strašlivý pohled.

Přes celou šířku ulice a po veliké její délce rozházeny byly kusy těl, kostí, zbraní a hadrů. Celá

dlažba ulice byla červená zaschlou i ještě kouřící krví. A touto červení prosáknuto bylo všecko.

Ani jeden trup nebyl celý a oblečen. Obnažené trupy, s přelámanými a vyhřezlými žebry válely se tu s životy bez vnitřností, které byly vyšlapány a rozneseny nohama utíkajících. Oddělené od trupů lebky s vyceněnými zuby, s uráženými čelistmi a strašlivými ranami na temenech i tvářích, odkopány byly až k domům a ležely tu jako seřazeny k defilé smrti. Šedá mozková hmota, vyhřezlá mezi zcuchané vlasy, chvěla se ještě tu a tam, dokonávajíc záchvěvy nervů. Zpřerážené ruce i nohy, oddělené od těl a znetvořené, rozneseny byly všude.

A to všecko, všecko, co zbylo z 300 lidí, sešlapáno bylo s hadry, s vytrhanými vousy a vlasy, s botami, čapkami, se vším tak, že to tvořilo jedinou rovinu, z níž jenom pevné, kulaté lebky a silnější kosti nad povrch vynikaly.

Nebylo zde zraněných. Neboť ti, kteří byli sice zraněni a ještě dobře schopni života před útěkem lidu, byli ženoucími se jeho masami udusáni jako červi pod nohama stáda.

Hmota lidu promluvila silou strašlivou.

II.

Zápas hmoty a ducha.

Krveprolití v Praze mělo veliký ohlas v celém světě.

Dohodové státy, jež vojsko do Prahy, k obsazení „mrtvého města“, vyslaly, žádaly na vládě republiky tónem co nejpřísnějším zadostiučinění. A za tohoto jednání mezi nimi a republikou Československou vyslaly spojenci do Prahy další, silnější oddíly vojska, pro větší bezpečnost vojska tam se již nacházejícího.

Splnomocnění zástupci jejich byli vyrozuměni, aby při obsazování „mrtvého města“ jednali rázně a bezohledně a Veruse aby se zmocnili stůj co stůj.

Tak když všecko nepřátelské vojsko, do Prahy vyslané, se tam soustředilo, počalo vyjednávání. Jakékoli spojení přímé nebo vyjednávání s Verusem samým, nijakým způsobem možno nebylo. Verus sám nikdy s nikým nemluvil, ani telefonem, ani radiem, a vše, co od něj přicházelo, šlo prostřednictvím jeho ředitele.

Jednatelé obrátili se tudíž na tohoto. Doprovázeni zapisovateli a četou svých vojáků, jakož i přidělenci republiky, odebrali se do budovy ředitelství. Ředitel přijal je vlídně a klidně vyslechl vše, co se od jeho pána žádalo.

V prvé řadě žádalo se, aby zástupcům dohody otevřeno bylo „mrtvé město“ a umožněno prohlédnouti všecky budovy s podzemím do největších podrobností.

Za druhé měly býti otevřeny a přístupnými učiněny všecky místnosti, v nichž obývá nebo pracuje Verus sám, tedy i vysokou zdí ohraničený prostor s pyramidou. Ke všemu, co se shledá nepochopitelným nebo nedosti jasným, má Verus podati výklad, doložený písemnými svými elaboráty. Co se bude zdáti podezřelé nebo nejasné, má dohodová komise právo zabaviti a odvézti ke zkoumání.

Verus jest povinen odevzdati všecky své spisy a práce, jež se týkají využití přírodních sil, výbušných látek a všech chemikálií vůbec, komisi.

Kdyby se zpěčoval podrobiti se ihned vůli dohody, má se „mrtvé město“ zabrati a Verus zajmouti tak, aby jeho vědomosti a znalosti nemohly působiti napříště k neprospěchu spojeneckých států.

Celá tato akce odůvodňuje se tím, že Verusova znalost ovládání velikých sil přírodních i hmot mohla by vésti ke katastrofě v příštích válkách ať již na straně té nebo oné, a že nejistotou za takových poměrů jest problematické i zbrojení všech států. Veškeré ohromné výdaje na zbrojení v jedněch státech mohly by se ukázati marnými, pakli by Verus dal své znalosti v případě války státům druhým.

Na základě toho se Verus vyzývá, aby se podrobil nutnosti, jež vnucuje státům toto jednání a vše dobrovolně vydal. V tom případě pak ponecháno mu bude jeho město nadále a on sám bude zase volným.

Když vše toto bylo řediteli předneseno i odevzdány mu pověřující a zmocňující listiny, ředitel povstal a pravil:

„Jménem Verusovým jsem zmocněn dáti vám toto prohlášení: V prvé řadě protestuje Verus co nejrozhodněji proti jednání dohodových států jak vůči jeho osobě, tak i vůči republice a jejímu obyvatelstvu. Není žádným zločincem, aby osoba jeho byla ohrožována anebo docela zbavována svéprávnosti a

volnosti jednání i svobody, a to ještě státy cizími. Není proto také povinen byť i jediné ze žádostí ba násilí spojeneckých států vyhověti. Aby však prokázal dobrou vůli a snahu vyhnouti se všem rozporům a srážkám, prohlašuje, že v celém „mrtvém městě“ není ukryta ani dost malá část výbušných chemikálií aneb vůbec něčeho, co by použito býti mohlo ve válce jako ničivý prostředek. Rovněž prohlašuje, že v celém „mrtvém městě“ není jediného stroje nebo přístroje, který by sloužiti mohl k výrobě látek výbušných anebo podobných. Veškeré budovy, mimo střední ohrazenou část s Verusovým sídlem, obsahují pouze horniny a hmoty v přírodním stavu. Nikde není žádné výrobny, ani laboratoře pro jakoukoli výrobu strojů nebo chemikálií. Střední část s pyramidou jest soukromým sídlem Verusovým, obsahuje jen prázdné místnosti a není tam kromě holých zdí praničeho. Osobnost Verusova sama jest nedotknutelná pro každého a tudíž i pro vlády dohodových států.“

Tímto prohlášením se však jednatelé neuspokojili. Namítali, že výbušné látky i laboratoře mohou býti ukryty pod zemí, že nahromaděné hmoty mají sloužiti k výrobě jich, neboť jinak že veliké nahromadění jich v skladištích a sálech pochopitelno není. Nechť Verus prohlásí, k čemu toto velké množství hmot jest.

Verusovo sídlo ve středu města prohlédnouti, prohlásili za absolutní nutnost, jakož i to, jednati na místě s Verusem samým. Od těchto požadavků ustoupiti v žádném případě nebylo možno, dle příkazů jejich vlád.

„Upozorňuji vás,“ doložil ředitel, „že Verus nikdy nelže a že tudíž co pravil, jest nezvratnou pravdou. Není tudíž žádných výbušných látek ani v podzemí ukrytých. Hmoty v skladištích nahromaděné sloužiti budou k ochraně Veruse samého a k záchraně lidstva před utrpením. Jelikož nemůžete ustoupiti od

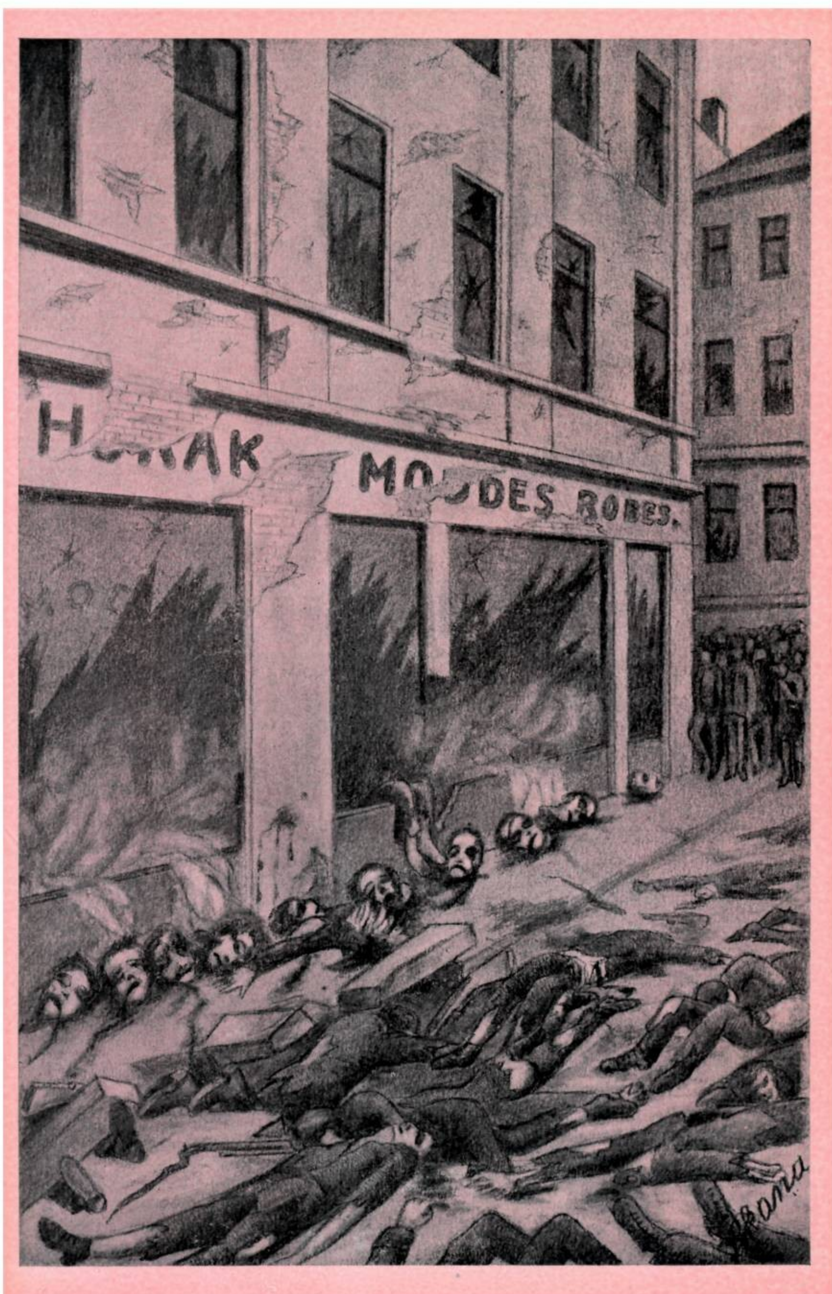
požadavku zmocnění se Veruse, a rušiti ho v jeho soukromém sídle a práci, pak vám prohlašuji, že do „mrtvého města“ nevstoupí ani z vás, ani ze všech států dohody ni jediný člověk.“

„Máme právo použíti násilí v případě odporu,“ namítli jednatelé.

„Práva nemáte žádného, ale násilí použíti můžete, je-li vám libo,“ odvětil ředitel.

„Bude-li nám kladen odpor, použijeme ho, neboť zde proto máme vojsko,“ doložili zástupci států.

„Odpor vám kladen bude zajisté v násilných skutcích vašich, a proto jest tedy jisto, že zakročíte zbraní,“ řekl ředitel. „Ohlašuji vám tudíž, že jakmile vkročíte na Bílou horu vy, aneb jediný z vašich vojáků se zbraní v ruce, ztratíte úplně možnost jakékoli intervence mojí u Veruse, aneb dohody s ním vůbec. Bude v „mrtvém městě“ sám, já pak nebudu více v Praze. Tím končím vše, co mně Verusem bylo svěřeno k jednání!“

DES ROBES.

„Tak tedy bude vojna s Verusem,“ zasmáli se vyjednávači. „Uvidíme, co on sám zmůže proti celému pluku vojska, třeba mu pomáhal lid. Což pak jest to šílenec a myslí, že ty jeho betonové hradby jsou nedobytné?“ Těmito slovy skončili jednání a odešli.

Hned po jejich odchodu veškeré úřednictvo v ředitelství dostalo rozkaz přerušiti práci a odebrati se po čas vojenské akce na Bílé hoře na venek. Ředitel sám s Deou, její matkou a Felixem odcestovali neznámo kam, ponechávajíce všecky budovy opuštěné a uzamčené.

Tak zůstalo celé „mrtvé město“ i s domy na periferii pusté a skutečně mrtvé. Jediný obyvatel, Verus, vetchý a slabý stařec, ale mocný duch, dlel ztajen v hlubinách masivní pyramidy, tyčící se nad krajem do oblak.

Veliký ten duch bděl uprostřed spousty mrtvých hmot sám.

Druhý den ráno dohodoví komisaři počli s obsazovací akcí. V celém městě působilo to vše veliký rozruch a nespokojenost projevovanou tu i tam otevřeně přes veškeré varování vlády, aby se zachoval absolutní klid. Již od rána hrnul se lid na blízko „mrtvého města“, aby aspoň z dálky viděl, co se bude odehrávati.

Vojáky dohodových států vítaly všudy zasmušilé, nevlídné a hrozebné pohledy, avšak k nějaké násilné akci proti nim neodvážil se nikdo. Byl jich zde nyní celý pluk i se strojními puškami, děly, tanky a letadly, připravený a vyzbrojený jako do vojny.

Hned v časných hodinách ranních vydala se setnina okupačního vojska s důstojníky a jednateli na Bílou horu, provázená zástupy zvědavého lidu. Prošla břevnovským předměstím a zamířila cestou k „mrtvému městu.“ Toto rozprostíralo se před nimi ponuré a tiché, se svými mohutnými budovami bez otvorů a se svým středem, obehnaným převysokou zdí,

z níž čněla k nebesům kolosální pyramida vznešeně a hrozivě.

Došli k vratům v plotu, vedoucím z této strany do města a zastavili se. Vrata byla zavřena a na nich byla umístěná velká tabulka s následujícím nápisem:

Zavřeno pro cizince z vůle Verusovy. Kdo překročíš hranici „mrtvého města“ jsi zodpověděn sám za svůj osud. – Verus varuje a nezodpovídá za tvé neštěstí, neuposlechneš-li jeho výstrahy!

Důstojníci i jednatelé dali hlavy dohromady a radili se o tom, co činiti. Odeslali několik mužů s poddůstojníkem k ostatním bránám města, aby shlédli, jsou-li i tam podobné výstrahy.

Byly všude.

Byl tedy dán mužstvu rozkaz, aby vrata vylomilo. Vojáci chopili se práce a za několik minut byla vrata vyvrácena a cesta do „mrtvého města“ uvolněna. Důstojníci s jednateli postavili se v čelo seřaděného oddílu a zaveleli pochod.

Vykročili a prošli bránou. Avšak sotvaže učinili několik kroků za bránu, začalo se z nich kouřiti a vystupovati pára tak, že v tomto kouři a páře oslepeni zmizeli, zahaleni jí jako neprostupnou mlhou. Chvíli se tato hustá mlha vznášela nad vstoupivšími tak, že ti, kteří je následovali, zůstali překvapením státi.

Pomalu počal potom mlhový závoj řídnouti, a když se vyjasnilo tak, že bylo možno dobře viděti, naskytl se lidem, na zjev ten pohlížejícím podivný obraz.

Všichni, kteří vešli do „mrtvého města“, stáli zde nyní na místech němí, jako přikovaní, aniž by jediného kroku mohli učiniti dále. A všichni jak tu stáli, důstojníci, jednatelé i vojáci, byli úplně nazí a bílí tak, jako když je natře vápnem. Vše co na sobě dříve měli, prádlo, šaty, boty, zbraně, vše zmizelo v mlze a nebylo

po tom potuchy. Mimo to, země je přitahovala takovou silou, že nejen nemohli se hnouti, ale že toliko s velkým namáháním drželi se na nohou.

Výkřik údivu a zděšení ozval se kolem. Někteří důstojníci a vojáci chtějíce pomoci druhům, spěchali k nim. Avšak sotva že překročili několik metrů za bránu, zahaleni byli mlhou a po chvíli vynořili se z ní také úplně nazí a bílí jako sníh, připoutáni na místo.

Nyní již ostatní je nenásledovali, neboť bylo zřejmo, že by se jim vedlo právě tak jako prvním. Ustrašený a udivený lid se přiblížil a s úžasem hleděl na bílá, potácející se nahá těla, bezmocná a němá. I ostatní vojáci stáli zaraženi a hleděli jeden na druhého s němou otázkou na rtech.

Zbylí důstojníci nevěděli si rady, co dělati. Dovnitř s mužstvem nemohli, nechtěli-li, aby je potkal týž osud jako první, pomoci druhům také nemohli a státi zde bylo bezúčelné. Mluvili na nahé kamarády, křičeli, avšak odpovědi od nich nedostávali žádné.

Lid čím dále tím více se hromadil kolem tohoto nebývalého divadla a tu i tam již slyšeti bylo výkřiky uspokojení nad nezdarem cizího vojska a vítězstvím síly Verusovy.

Když toto divadlo trvalo již dlouho a nic se na něm neměnilo, odebrali se důstojníci k veliteli pluku, aby mu vylíčili, co se stalo, a přinesli další rozkazy.

Plukovník očekával nějaký odpor se strany Veruse, ale takovéhoto překvapení se nenadal. Proto vsedl rychle do automobilu a co nejrychleji ujížděl na Bílou horu. Tam naskytlo se mu divadlo, které ho, jako vojáka, přivedlo z míry.

Třetina setniny i s důstojníky a komisary klátila se na jednom místě nahá, bezmocná, němá a bílá jako křída. Ostatní dvě třetiny setniny stály opodál a hleděly na vše jako vyjevené.

Bylo na něm, aby této směšné a nepříjemné situaci svého vojska učinil konec, ale jak? Opět a opět dával si vykládati, jak se vše přihodilo, obcházel nahé vojáky z povzdálí, volal na ně, komandoval, ale marně. Vojáci klátili se dále, těžce vzdychajíce pod tahem, který na ně ze země přicházel, a odpovědi nedávali žádné. Každý z nich stál na tom místě, kde byl, když se objevily páry, s očima upřenýma k zemi a se zády těžce nahrbenými.

Plukovník se rozhlédl po „mrtvém městě“ a zdálo se, že něco hledá. Hledal, ale toho koho hledal – nepřítele – zde nebylo. Co byly zde vojákům platny zbraně, když nebylo na koho střílet? A střílet do masivní věže a budov puškami nemělo účelu.

Plukovník přecházel netrpělivě z místa na místo, rozčilen na nejvyšší stupeň a nevěda co počíti. „Tohle se přece ještě na světě jakživo nestalo a kde najít proti tomu prostředek?“ přemítal. Bude-li tento stav trvat dlouho, tito k zemi připoutaní lidé mu zde jistě zahynou a tak by ztratil 82 mužů bez jediného výstřelu, a aniž by věděl jak.

Situace jeho byla zoufalá. Nepřítele, jímž byl Verus sám, viděti nebylo, neboť byl skryt v masivu pyramidy. Plukovník ho chtěl vyrušit z klidu dělostřelbou, která by rozbíjela jeho budovy, i bizarní pyramidu.

Poslal pro dělostřelectvo a mezi tím obcházel „mrtvé město“ se všech stran. Bylo stále pusté a prázdné, nic se v něm nehnulo. Vyhledal stanoviště pro děla a rozkázal vojákům odehnati lid z míst, kde by mu hrozilo snad nebezpečí z výbuchů explodujících střel.

Když dělostřelectvo přijelo, postavilo děla na vykázaná místa a namířilo je na jednotlivé budovy. Nejtěžší děla měla bořiti samu Verusovu pyramidu. Když bylo vše připraveno, dán byl povel k zahájení palby.

Čtyři baterie těžkých děl zahoukly. Hromovým rachotem jejich zachvěla se celá bělohorská pláň a dunění to neslo se nad Prahou a daleko do okolí. Šestnácte kovových jícnů vychrlilo blesky ohně a s hukotem vyletěly těžké projektily k určenému cíli. Třistapadesát kilogramů těžké granáty naplněné nejstrašlivějšími třaskavinami, měly po několika ranách způsobiti sesutí celé pyramidy a vyhnati Veruse ven.

„Avšak co to?“ Celá salva šestnácti děl dozněla a na budovách ostřelovaných neukázalo se ani toho nejmenšího, co by nasvědčovalo nárazu a explosi střel. Neporušeno stálo zde v klidu všecko, jako by se zcela nic nestalo.

„Kde jsou, kam zalétly projektily?“ tázal se jeden důstojník druhého. „Někde udeřiti a vybouchnouti musely.“

Nikde však nikdo neviděl ani i ohně explose, ani neslyšel detonace.

Co se stalo? Nestřílelo se přece; na slepo. Každý granát byl vsunut do hlavně děla za dozoru důstojníka a na tak malou vzdálenost nebylo možno chybiti se cíle.

Všichni překvapeni ohlíželi se po plukovníkovi. Tento sám v největších rozpacích stál nehybně a nevěděl, co si má o všem tom mysleti. Teprve po chvíli se rozhodl opakovati střelbu, avšak po jednotlivých výstřelech tak, aby se každá rána dalekohledem dobře pozorovati dala.

Znovu namířeno jedno z nejtěžších děl na pyramidu. Důstojníci i s plukovníkem stáli kolem děla a výborné své dalekohledy zamířili ve směru střely.

Dán byl povel k vypálení a dunivá, hrozná rána otřásla vzduchem. Projektil se vyřítil z hlavně rychlostí 1.200 metrů ve vteřině a spěl neodolatelně ku svému

cíli. A tu ozval se z úst pozorovatelů výkřik překvapení a údivu.

Projektil rozptýlil se nad městem v lehký, sotva znatelný mráček a zmizel jako mýdlová bublina v okolním vzduchu, bez hluku a beze sledu.

„Verus pracuje proti nám svými silami!“ volalo všechno. „Strašlivé obavy před jeho úžasnou mocí jsou správný. Válka proti němu a válka vůbec jest bez něj nemožná! Strašlivý člověk stojí proti nám a zdolati ho bude snad nemožno!“

Takové výkřiky nesly se celým nepřátelským vojskem na Bílé hoře seskupeným a veliká malomyslnost naplnila všechny.

Ale znovu kázal plukovník opakovati střelbu a znovu viděti bylo, jak střely se rozplývají nad městem v obláčky sotva zřetelných par. Nyní nezbývalo již nic, čím by se dal Verus vyrušiti ze svého klidu, kdyžtě granáty děl byly pro něj mýdlovými bublinami.

Zkoušeny otravné plyny i paprsky smrti, ale také nic se nehnulo, neboť účinky jejich nebylo lze pozorovati. Plukovník však nemínil vzdáti se ještě svěřeného mu úkolu, obsaditi „mrtvé město“, neboť měl od dohodových států rozkaz, zmocniti se města a Veruse za každou cenu. Nyní, kdy skutečně se přesvědčil o Verusově moci v případě války, tím spíše nemohl couvnouti, pokud by nevyužil všeho, co mu dohodou k dobytí města svěřeno bylo.

Bylo tedy posláno pro vzdušná torpéda a pro letadla s bombardovacími pumami.

Dříve, nežli se vše to na Bílou horu dopravilo, plukovník šel obhlédnouti mužstvo a důstojníky, připoutané k zemi, na území Verusova města. Nešťastníci tito již nestáli. Jeden vedle druhého ležel na zemi jako mrtvola a nebylo možno zjistiti, žijí-li nebo ne! Bylo třeba pomoci jim co nejdříve, žijí-li

ještě, nemají-li zahynouti do posledního muže vyhladověním a vysílením.

Na Veruse samého obrátiti se možno nebylo, neboť do „mrtvého města“ dostati se nemohl nikdo. Jedině presidentovi republiky dostávalo se od Veruse zpráv, prostřednictvím jeho ředitele radiem, ale dotazovati se Veruse něčeho bylo i presidentu nemožné. Zbýval zde Verusův ředitel, s kterým by se jednati mohlo a proto posláno nakvap k němu.

Avšak zanedlouho vrátil se ordonanční důstojník plukovníkův se zprávou, že ředitele nikde není a že tento není vůbec ani v Praze. Vše na ředitelství bylo prázdno a uzamčeno, nikde ani v obytných domech nebylo živé duše.

Plukovník z toho všeho byl zmaten tak, že nevěděl co počíti, čeho se uchopiti, aby zachránil němé, připoutané k zemi vojáky, snad ještě žíjicí. Znovu poslal k nim několik mužů, vzpouzejících se sice, ale odporu odvážiti se nesmějících, avšak i ti jakmile vkročili do města, pohroužili se v páry, aby z nich vyšli co stojící a potácející se obnažená těla, zbělena do křídové běli.

Nešťastný velitel rval si vlasy z hlavy, ale pomoci nebylo žádné.

Když přijel oddíl s torpédy, zamířeno ohromné torpédo ve váze osmi metrických centů na pyramidu a vypuštěno. S bzukotem a naříkavým šelestem dalo se v let, přímo do středu věže. Narazilo-li by, bylo s to vyhoditi celou půlku pyramidy nad středem do vzduchu a spodek rozmetati po okolí jako třísky.

Avšak – nenarazilo! Veškerá hmota jeho a všecka strašlivá síla v něm skryta nebyla s to, odolati mocné; síle ducha, uvnitř pyramidy pracujícího. Torpédo, jak přibližovalo se k věži, matnělo, měnilo se v tmavý oblak, jenž nabýval větší a větší šíře. Z temné této clony vyšlehl neslyšně bílý plamen, který jako

přitahován obracel se k zemi, až se ztratil i s černou clonou v ohradní zdi Verusovy pevnosti. A z torpéda ve vzduchu nezbylo nic. Z celé té hrozné střely, naplněné spoustou strašlivě výbušné hmoty obrovské síly, nevyšel ani sebeslabší zvuk. Úžasná síla hmoty, jež měla rozdrtiti všecko, poslušná mocné síly ducha, spěla k němu pokorně, oddávajíc se mu jako pánu svému. Hmota tato nebyla již poslušná vůle slabšího ducha lidí, jež jí vysílali, ale ducha silného, jenž ji volal. A tak tomu bylo i s těly vojínů, umírajících v němotě i s granáty rozplynuvšími se v nic. Hmota těl i hmota projektilů vypověděla službu slabým, aby se podrobila duchu, jenž ji dovedl lépe ovládati.

Úžas a hrůza velitele, důstojníků i mužstva dostoupila vrcholu. Ranami děl i zprávami o neuvěřitelných těchto událostech, které mezi tím roznesly se po Praze, znepokojeno, přichvátalo sem skoro všechno obyvatelstvo města i s posádkou. Celá bělohorská pláň kolem „mrtvého města“ zaplněna byla lidem, jenž živě debatoval a s hrůzou pohlížel na němé, opuštěné město, kam však noha lidská odvážiti se nesměla.

Vše pohlíželo k obrovské pyramidě, tyčící se jako hrozba k nebesům, jíž se žádná moc lidská nedotkla, byť i vládla takovou silou hmot, jakou mají děla a torpéda. Lid i vojsko stáli před nerozřešitelnou záhadou, jež byla pro všecky tak strašná a hrozná, že se vše chvělo.

Jediný člověk ve zdech věže před nimi, skrytý, nehlučně, tiše a nepozorovaně rušil všecko úsilí celého pluku vojska s jeho děly i torpédy tak, jako by tu nikoho nebylo. A lid i vojsko uvědomovali si, co to znamená.

Znamenalo to ovládnutí světa ve všech směrech. Znali Verusovo poslání k lidu i jeho snahu převésti ho

bez utrpení, běd a hrůz v jiný, druhý svět a chápali, že toto jest první krok k tomu.

Ačkoli obyvatelstvo republiky mělo radost nad nezdarem nepřátelského vojska, a nad tím, že toto Veruse se nezmocní, přece úžas a strach před jeho velikostí a mocí svíral jeho srdce.

„Co bude dále za takových okolností s lidstvem?“ tázal se jeden druhého „a co s vojskem a válkami?“ ale zodpověděti takovou otázku nemohl žádný. S útrpností a děsem díval se lid na nehybně ležící a na dosud se klátící němé a nahé vojíny a soucit jim zachvěl, třeba byli ti, již zde umírali, nepřáteli.

Přes veškeré varování několik lidí přitáhlo prkna a hledělo se po nich dostati k nešťastníkům. Doufali, že skrze prkno přitahování země nebude účinkovati a když, že snad bude možno odtáhnouti prkno i s postiženým. Avšak marně!

Jakmile došli po prknech několik kroků na plochu „mrtvého města“ kouřilo se z nich, zahalili se v páru, aby pak z ní objevilo se opět několik nešťastníků připoutaných i s prknem k zemi, nahých, bílých a němých.

Všech, kdož toto divadlo pozorovali, zmocňovala se již nevolnost a zoufalství. I několik pěstí se zvedlo s hrozbou a spíláním tomu, kdo toto utrpení zde nešťastníkům připravil.

Den ubíhal a plukovník s celým svým štábem chodil z místa na místo, radil se a přemýšlel co počíti, ale marně. Nějaké pomoci osvoboditi připoutané nenalézal. Rovněž byl již přesvědčen, že s celým svým plukem, dělostřelectvem i torpédy ničeho zde nezmůže.

Představoval si úžas a ohromení vlád dohodových států, až jim podá vysvětlení toho, jak jediný skrytý muž, ovládal dle své vůle celý pluk se zbraněmi a každý jeho zákrok ničil hračkou v zárodku.

Ještě chtěl zkusiti účinek bombardování pumami z letadel. Letadlo vzlétlo, vypustilo pumy, ale pumy rozplynuly se před dopadem v mýdlové bubliny právě tak jako granáty. Mimo to stroj letadla, jakmile přilétl nad mrtvé město, vypověděl službu a letec byl nucen přistáti klouzavým letem, což by se bylo málem stalo osudným pro spousty lidu všude. Při přistání a prohlídce motoru shledáno, že všecky měděné a bronzové součástky motoru jsou rozlity a roztaveny.

Ještě z jiných stran pokoušel se plukovník svými vojáky vniknouti do města, avšak také marně. Veškeré tyto snahy končily tím, že opět několik nešťastníků zůstalo v „mrtvém městě“ právě tak připoutaných jako první.

Když plukovní štáb shledal, že všechna akce pluku na obsazení „mrtvého města“ jest marná, zanechal na místě oddíl vojska pro střežení vchodů a nešťastníků v nich a s ostatním vojskem odtáhl.

Největší část lidu odešla s vojskem a jen malé houfy zbyly zde, rokujíce o strašlivé události, které byly svědky a jež měla tak ohromný význam pro celý svět.

A „mrtvé město“ pomalu počalo se zahalovati tmavou clonou noc a černé stíny budov i obrovské pyramidy zvolna ploužily se po truchlivé pláni. Verusův duch hrozný opět osaměl, nerušen více výbuchy děl, křikem a dusotem davů.

Hrozná síla tohoto ducha opanovala bojiště se strašnou sílou výbušných hmot, ovládaných lidmi. Duch Verusův vyrval dnes lidem z ruky ovládání sil hmot, zítra neb pozítří týmiž silami spasí lidstvo.

Věž jeho čněla stále chmurně k nebesům volajíc: „Bděte!“

Když se setmělo úplně a nastala noc, vojáci na stráži u vchodů uložili se ku spánku. Jen jeden z nich vždy hodinu bděl a přecházel od jednoho pilíře vrat ku

druhému pohroužen v trudné myšlenky o tom, co vše jest na světě možného a nevyzpytatelného.

Tmavá noc zahalila vše vůkol v černou a hustou tmu. Jen masiv mohutné pyramidy bělal se příšerně ze tmy, zdvihaje svůj vrchol hrozivě do mraků.

Pusto, prázdno a tesklivé smutno opanovalo tuto neblahou pláň, pod jejímž povrchem tlely kosti tisíců lidí, padlých zde kdysi ve vražedném boji pro vlast a víru.

Blížila se půlnoc. Nad mraky zataženou oblohou vyhoupl se úzký srp měsíce a polil svým bledým světlem smutný kraj. Voják na stráži opřel se o pilíř vrat a přemítal o své vzdálené domovině i divech, jež dnes v této cizí zemi spatřil.

Náhle uslyšel slabý šelest a vzdechy. Překvapen zvedl hlavu a rozhlížel se kolem. A tu spatřil, jak jedna postava za druhou, nahá, polita svitem měsíčním, vychází tiše ze vrat „mrtvého města“. Tiše, beze slova bral se tento strašidelný průvod ze brány do volného prostoru pláně.

„Mrtví obživli!“ vzkřikl voják a na toto zvolání probudili se spící druhové jeho a vyskočili. S vytřeštěnýma očima patřili na průvod nahých mrtvol. Ale tu již ozval se z prsou jednoho každého příslušníka příšerného toho průvodu hluboký vzdech a postavy se zastavily. S velikým překvapením a údivem rozhlížely se kolem, neboť nechápaly, kde to jsou. Strážní vojáci přistoupili k nim a nyní teprve mohli se od nich dověděti, co se s nimi dělo a co se stalo přes celý minulý den.

Chvějíce se zimou, oblékli se nazí vojáci i důstojníci do plášťů strážného mužstva a vyprávěli, co se jim stalo. Mnoho toho nebylo.

Šli vpřed a pojednou jim byly nohy uchyceny k zemi. V zápětí na to pocítili mdloby, ztratili vědomí a co se s nimi dělo, dále nevěděli. Teprve nyní, takořka

rázem vědomí se jim opět vrátilo a tah k zemi přestal, takže mohli vyjíti. Barvy bílé již na nich nebylo.

Nijaké bolesti necítili, toliko únavu, zimu a hlad.

Tak Verusova síla ducha vrátila hmotě těla jejich opět sílu, kterou jim odňala proto, aby se nemohla protiviti jeho vůli.

Ještě tu noc vrátilo se vše z Bílé hory do Prahy a v časných hodinách ranních již přinášely noviny zprávy o zmrtvýchvstání těch, jež Verus na čas učinil mrtvými.

III.

Komedianti života.

Nešťastná Marie poležela si v nemocnici dlouho. Zápasila několikráte s prudkými horečkami tak, že lékaři pozbývali již naděje v její uzdravení. Po celou tu dobu nebohá zneuctěná bytost nechápala, co vše se s ní stalo.

Zdrcený Jan ji navštěvoval každého dne, pokud byl v Praze a přinášel jí vše, co lékaři nemocné dovolovali. O tom co ji do nemocnice přivedlo a o jejím zneuctění a využití chlípníky, nemluvil s ní ani před ní nikdy.

Marie, když se již dostatečně zotavila a pochopila celý svůj stav, chtěla si zoufati. Ale lékaři i Janem uklidňována pomalu se tišila, upadala však čím dále tím více do jakési ztrnulosti ducha i těla. Ležela nehybně celé hodiny s očima obrácenýma v neurčito jako bez ducha a zdálo se, že ani to, co se kolem ní mluví a děje nechápe.

Ubohá bytost pohroužena v celou hloubku svého i Janova neštěstí a v perspektivě, jež se před ní otvírala, viděla jen svůj zničený život, na jehož konci ji očekává smrt. Šklebící se a hnusná tvář Steinova pronásledovala ji stále v jejich vidinách a vzpomínka na okamžik jejího zneužití tímto netvorem přiváděla ji k šílenství.

Chřadla a vadla vůčihledě. Staří pěstouni její, kteří přijeli na telegram Janův do Prahy ihned po prvním shledání se Jana s Marií v nemocnici, zajížděli k ní

nyní velmi často a těšili ji všemožně. Sami však byli neštěstím jejím tak zdrceni, že proplakali celé dni a noci, takže již ani plakati nemohli.

Když se Marie uzdravila tak dalece, že mohla býti z nemocnice propuštěna, odvezli si ji staří manželé domů. A tak místo veselého, krásného a nevinného děvčete, jež před krátkým časem odjelo plno radosti za milencem, vracela se bledá, chorobná bytost, zneuctěná netvorem, s podlomeným tělem i duchem.

Dobré srdce Janovo Marii milovati nepřestalo. Nyní, když tělo její bylo zprzněno, miloval tím více její ubohé srdce a smutnou duši. Proti hanobitelům své lásky nepodnikl ani on, ani pěstouni Mariiny ničeho. Staří lidé báli se, aby k stáru nebyli ke všemu ještě továrníkem vyhozeni na dlažbu z pomsty za domáhání se spravedlnosti a práva. Neměli ušetřeno mnoho, neboť služba jejich byla malá a mnoho též věnovali v posledních letech na Marii. Kdyby byli vyhnáni, čekala by je žebrota, a tak tedy sklonili hlavy a pokorně oddali se osudu.

Z téže příčiny nepodnikl ničeho ani Jan, ba zůstal i nadále ve službě rodiny továrníkovy, jako by se nic nestalo. Mohl odejíti a jistě by byl našel místo snad ještě lepší, ale zůstal proto, aby se dočkal dne, kdy křivda a pohana jemu učiněná bude pomstěna. Sám nemyslel mstíti se hanobitelům své lásky přímo, avšak umínil si od té doby pracovati všemi svými silami k zdeptání takové společnosti lidské, k jaké náleželi Stein, Marek a ostatní jich nohsledi.

Z Verusova poslání naučil se všemu a přijal ho za své. Počal se více všímati veřejného života a vstoupil do tábora lidí deptaných a utlačovaných a zahájil svými řečmi otevřený boj proti bezpráví a zpupnosti.

On to byl také, jenž mluvil s pomníku na Václavském náměstí k lidu před onou strašnou srážkou lidu s vojskem.

Továrník s počátku se mu vyhýbal, neboť chápal bouři, která se v nitru jeho odehrává, a bál se jejího výbuchu. Propustiti ho ještě k tomu, co mu již zlého učinil, se neodvažoval. Byl přesvědčen, že Jan odejde ze služby sám. Když se tak nestalo a vše kolem zůstávalo ticho, jako by se nic nebylo stalo, pomalu zapomínal na událost, takže zanedlouho chodilo vše jako dříve. Choť jeho nevěděla o ničem, co se mezi jejím chotěm a Marií stalo, a tak továrník se uklidňoval víc a více.

Věděl, že Jan již není takovým, jakým býval, že stal se smutným, vážným a zamlklým. Věděl i to, že vstoupil do řad proletariátu, bojujícího proti zlořádům a nepravostem, avšak to ho neznepokojovalo. V té době bylo každému volno býti organisovánu kdekoli a nemohl tudíž ani on ničeho proti tomu namítati.

Tak tedy chodilo po čase v rodině továrníkově vše jako dříve.

Jednoho dne odvezl Jan choť továrníkovu s dětmi k jejím rodičům blízko Prahy, kam jezdívala tak často. Bylo již k večeru, když mu bylo oznámeno, že pojede s paní zase zpět do Prahy. Paní zanechala děti u rodičů a sama vydala se na cestu s Janem. Cesta autem trvala obvykle hodinu a často zdála se paní jednotvárnou a nudnou.

Opojná vůně mateřídoušky chvoje tížil dech při pro – Tak tomu bylo i dnes. Byl krásný jarní večer, kdy vše vůkol cesty vonělo a dýchalo svěžestí a mládím jara. Opojná vůně mateřídoušky zavívala z luk a těžký výpar pryskyřice i chvoje tížil dech při projíždění setmělým lesem.

V srdci panině vznikl stesk a smutek po lásce, které se jí od manžela nedostávalo. Všecky ostatní její lásky láskami nebyly, to věděla dobře. Byly to jen okamžiky vášně, vzbuzené okolím a způsobem života, z kterých ji často po procitnutí pojímal hnus.

Zahleděla se v myšlenkách na statnou a pěknou postavu Janovu, jenž mlčky řídil svůj stroj. Tento mladý muž byl jí odedávna sympatickým a shledávala v něm všecky mužné vlastnosti, jež muž dle jejího názoru míti měl. Jenom jeho veliká skromnost a oddanost a pak hloupost, jak říkala jeho nesmělosti, bránily jí, aby s ním nezačala flirtovati.

Často, když byla sama doma a Jan nebyl s pánem, se zálibou hleděla na toho hezkého hocha a častokrát ji napadlo započíti s ním hru lásky. Avšak vždy ji od toho zradil jeho nevinný, bázlivý a hloupý, jak myslela, pohled, ve kterém tušila druhého Josefa egyptského.

Nyní, za tohoto vlahého jarního večera, zdál se jí býti obzvláště zajímavým se stínem smutku, jenž spočíval v jeho černých očích. Pocítila touhu hovořiti s ním na této cestě, která je vedla samotný lučinami a lesy.

Zavolala proto, aby zastavil stroj, a když auto stanulo, vystoupila na cestu u louky plné květů. Natrhala velikou kytici květin, při čemž jí Jan pomáhal, a když se vracela k vozu, zastavila se a pravila roztomile:

„Jest mně ve voze samotné smutno, Jene, a není z něj viděti na cestu před sebe tak dobře, jako zpředu. A přece dnešní večer jest tak krásný a všude plno květů a krásy. Sednu si napřed, vedle vás, budu míti větší rozhled a pak nebude mně tak teskno.“

Usedla vedle Jana a auto dalo se opět v let.

Jsouc daleka toho, aby na krátké cestě rozpřádala hovory o náklonnostech a lásce, paní počala jednati způsobem zkušených žen. Malýma a vlahýma rukama jako mimochodem dotýkala se rukou Janových. Jakoby před vanem větru, rychlou jízdou vzbuzeného, tiskla se k němu a nohama často zavadila o nohy jeho.

Jan cítil tyto doteky i teplo jejího pěkného těla a při těchto dotecích projížděl mu tělem záchvěv vzrušení.

Představa ukojování vášně zalomcovala jím jako každým mužem pod žádostivým dotekem krásné a vzácné ženy.

Pohlédl v oči paniny a shledal v nich zář touhy, poddajnosti a pobídky. Avšak byl příliš nezkušeným, aby dovedl odpověděti tomuto pohledu tak, jak by odpověděl jiný, zkušenější, a podřízenost i nesmělost zbavily ho možnosti vypraviti byť i jediné slovo z úst.

Paní položila svou hlavu s vonným vlasem na jeho rameno jako mimoděk v snění a zadívala se do jeho klidné a smutné tváře. Z prsou se jí vydral při tom hluboký vzdech.

Janovi vstoupila krev do hlavy a před očima vše mu hrálo, takže s napjetím sil musel upříti zrak na cestu před sebe, aby někde nenarazil. Ruce jeho stiskly pevněji volant a tělo jeho muselo se větší silou vzepříti oproti spočívající na něm paní, aby se nevychýlilo stranou. Teplo velitelčina těla a vůně parfumů ho omamovaly nesnesitelně. Tělem mu prochvíval zvýšený mladistvý žár.

Věděl, co vším tím paní mu praví. Líbil se jí, chtěla ho míti.

A v ubohém hochu vznikla směsice všech možných dojmů, strastí, pokušení, pochybnosti, hrdosti, povinnosti i cti, takže byl úplně zmaten. Dal vozu co největší rychlost, aby prudký van vzduchu ochladil rozpálenou jeho líc.

„Jene, proč uvádíte vůz v takový let?“ zeptala se paní, „vždyť máme času dosti a večer jest tak krásný. Či nelíbí se vám snad moje společnost, že jste tak zamlklý a chladný?“

„To nikoliv, paní, avšak myslím, že jste unavena a že toužíte již po tom, býti doma v Praze,“ řekl Jan uctivě.

„Ach kdež, po Praze netoužím ani dost málo, neboť ten život v ní pro mne nemá půvabu. Zdaž není to

rozkošnější, Jene, za takovéhoto vlahého jarního večera, kdy vše mluví k srdci, jeti sami dva pustým krajem, kde jen příroda jest svědkem našich slov? Zdá se mi dnes, Jene, jako bych prožívala jeden z těch románů, kde šofér provádí na autu únos své milované paní. Zdali pak i vy mohl byste něco podobného učiniti, kdybych vás měla ráda?“

„Paní žertuje,“ pravil Jan v rozpacích, „což pak by to bylo možno?“

„Nu ano, únos není možný se strany mé ani se strany vaší, avšak kdyby zůstala ta druhá podmínka, to jest ta, že by vás paní měla ráda. Co byste činil v tom případě, Jene?“

Jan zmaten, neodpovídal. Co by mohl také odpověděti? Před očima se mu vynořil obraz bledé, zničené dívky, zvolna umírající, jíž patřilo celé jeho srdce. A bez srdce, bez lásky, Jan milovati neznal. Mimo to myšlenka, že žena tato jest chotí muže, jenž zprznil jeho lásku, bodala ho u srdce jako ostří nože.

„Vy se mně, Jene, bojíte odpovědět?“ zeptala se po chvíli opět paní hlasem měkkým a vlídným.

„Nebojím, paní, ale nenalézám slov,“ odvětil Jan. „Jsem mužem prostým, jenž nedovede říci slova tak, jak mluví se ve vašich salonech. Proto se bojím, abyste mně snad nezazlívala, řekl-li bych špatně odpověď na váš ukrutný žert.“

„Ukrutný žert, Jene? To nemíním. Kladla jsem vám prostě otázku, již nemusíte pojímati vážně. Ptala jsem se vás jednoduše, mohl-li byste míti rád svoji paní, kdyby vás i tato měla ráda, a v tom není nic ukrutného.“

Přijížděli již do předměstí Prahy a vjeli do jeho ulic. Paní přesedla opět na svoje sedadlo dozadu auta a za několik minut vůz propletl se ulicemi města a stanul před vlastním domem. – – – –

Za několik dní nato sešla se večer u továrníka Marka veliká společnost, složená z obvyklých hostí. Byl zde opět advokát Stein, Horák, bursián a skoro všecka ta družina továrníkových nohsledů, která zúčastnila se orgií, z nichž mladý filosof Felix tehda uprchl.

Ve veliké jídelně vedle salonu připraveno bylo vše, co vyžadovala hrdla i způsob zábavy rozmařilé a výstřední společnosti boháčů. Seskupena kolem několika stolů, obtížených všemi možnými požitky žaludků i hrdel, společnost bavila se jako vždy nenuceně.

Jako hostitelka dominovala paní domu v čele stolu, obletována stále svými ctiteli, předhánějícími se ve všech možných úslužnostech a pochlebenství. Ostatní účastníci rozesazeni byli podle svých sklonů a u jednoho stolu seděla celá skupina nezbytných světáků a dam z polosvěta.

Advokát Stein přecházel od stolu ke stolu a nejdéle zdržoval se u skupiny umělkyň a umělců, jež častoval svými obvyklými, duchaplnými vtipy. Továrník Marek, který večer uspořádal na oslavu svých dobrých obchodů, zářil spokojeností a dobrým rozmarem.

Vůbec bylo viděti na všech přítomných, že nepřišli sem k vůli nějakému vážnému a konvenciálnímu účelu, ale pro zábavu a bezstarostné veselí.

Všechny pohnuté události posledních dnů, jako pohanění vlasti, národa a republiky, katastrofa mezi vojskem a lidem na ulici a úžasné výsledky při obsazování „mrtvého města“ cizím vojskem neznepokojovaly je ani dost málo. Všechny venku odehrané události byly pro ně zde sice sensací, ale že by i jim mohly býti osudné ve své lehkomyslnosti a zhýčkanosti v dobrém bydle, nepomysleli. Vždyť byl zde stát, vojsko a policie, a ti byli povinni pracovati k jejich obraně i k ochraně jejich majetků a udržení řádů

stávajících, v nichž se jim tak bezstarostně a dobře žilo.

A na co by nestačila republika, k tomu dopomůže dohodové vojsko v Praze přítomné, které v případě potřeby zesilováno býti může do nekonečna. Nebylo se tedy třeba báti ničeho, ani nepokojů v lidu, ani Veruse.

Verus sám měl sice velikou moc vzdorovati vojsku, ale to nemělo se společností jejich nic společného. Vojáci ať konají svou povinnost a bijí se statečně, aby nepodlehli nepříteli, ale oni se o to nestarali – oni neválčili.

Tak usuzovali, a proto se příliš nezabývali otázkami, jež řešiti za ně bylo povinností jiných a oddali se plně veselosti bezstarostných bonvivantů.

Při této příležitosti zaměstnán byl i Jan obsluhováním hostí a zařizováním všeho, co bylo třeba a spadalo do oboru jeho práce jako služebníka. Nerad konal vždy tuto práci, jež se mu, co muži, zdála nedůstojnou, a od té doby, co se stal činným v organisaci lidu, zdála se mu ponižující vůbec.

Mimo to nezapomínal na onu cestu s paní od jejích rodičů do Prahy, a na vše, co se mezi nimi stalo. Byl přesvědčen, že paní, této krásné paní, jež zde nyní seděla zářící krásou a brilanty, není lhostejným a že v něm vidí zajisté více, nežli pouhého sluhu, poslušného rozkazu.

Byl jí za to vděčen a byl také trochu na to hrd. Nemyslel snad dále na nějakou lásku mezi ním a jí, nikoli, měl jedinou lásku svou v Marii, ale přece mu lichotilo, že pro něj malého, může býti také trochu lásky a soucitu v srdci ženy, jež zdála se mu vždy vznešeností samou. A za tento soucit, za to snížení se takové krásné a bohaté dámy k němu byl jí vděčen a miloval ji jako vznešenou ženu dobrého srdce a citlivé duše, která se nestydí otevříti své nitro chudákovi, jako byl on. Rád ji od toho času viděl, rád a ochotně jí

vždy posloužil jsa šťasten jejím mírným a vlídným chováním se k němu a blažen laskavým pohledem jejích očí.

Neznal ve svém prostém srdci, že to, co považoval u ní za soucit, lásku a dobrotivost, jest jen prostředkem k získání ho pro ukojení pouhé smyslné vášně, jako věci.

Z této náklonnosti ke své paní konal i dnes svou službu rád a snažil se zvláště jí vyhověti ve všem. Ona chápala tuto jeho snahu i radost, s jakou to činí, a odměňovala ho za každou maličkost vděčným pohledem. Bavila se touto hrou s bláhovcem, jemuž ve chvilce rozladění a slabosti nařekla něco o své lásce k němu a co on za lásku také považoval. Chtěla s ním provésti svou hru až do konce, jsouc žádostivá, čeho až jest takové zamilované srdce prostého člověka schopno.

Po skvělé hostině rozezvučelo se piano a počal zpěv. Zpěvačka předměstského divadla zapěla, doprovázena pianistou, některé árie oper zvučným a krásným svým hlasem. Potom začal tanec. Tančily se v párech moderní tance a konečně došlo i na sólové tance jednotlivých tanečnic.

To již nálada společnosti se stupňovala jako vždy. Neboť hojnost vína šampaňského a likérů rozvazovala jazyky, rozproudila krev a vzbuzovala při pohledu na obnažená těla žen smyslnost.

Nezůstalo na předvádění groteskních tanců v úborech společenských, došlo i na tance fantastické a výstřední v kostýmech, jež z těla tančících zakrývaly co nejméně. Tanec tehda byl obvyklou zábavou při všem a nahota ženy módou.

Vzrušená nálada alkoholem a leskem obnažených těl rostla od hodiny k hodině, a tak, když se již blížila půlnoc, bylo vše v proudu nevázané zábavy bez konvencionálních předpokladů.

Lampy v skleněných bohatých lustrech s třásněmi rozlévaly své jasné světlo po celé té pestré společnosti, stkvící se drahocennými látkami, brilanty a přikrášlenou barvou těl. Skleněnými hranoly třásní lustrových roztříštěné světlo hrálo duhově na sklech pohárů a váz s hojností krásných květů i vrhalo ztlumené stíny do koutů a zátiší mezi okny a ve výklencích. Leštěná podlaha odrážela reflexy obrazů a zrcadel a jemně zladěné látky závěsů a stor zvyšovaly dojem bohatství a vkusu.

Silná vůně květin a parfumů, promísená výparem opojných nápojů, omamovala smysly a vířivá hudba moderních, barbarských tanců dráždila k vznětu a smyslnosti.

Rozdováděná a celá zardělá vínem a smíchem, paní domu seděla v křesle, obkroužena se všech stran ctiteli, neúnavně ji hovorem zaměstnávajícími. S jedné strany seděl supající a těžce již oddychující advokát Stein a s obvyklou nehorázností chechtal se sám svým vtipům, jež nutily sice k smíchu jednoho, ale zároveň bodaly druhé.

Vedle doktora továrník Marek, ve stavu již podroušeném, bavil se hlučně s jednou z krasavic uměleckého světa, excelující na dnešním večeru svým neobyčejným nadáním pro komedii a tragiku. Číše a poháry prázdnily se stále a rychle, takže služebnictvo neustále mělo co činiti s obsluhou hostí i svých pánů.

Od nějaké doby pozorovala choť továrníkova, že Jan ochabl ve své horlivosti a pozornosti vůči ní, jejím vrtochům a požadavkům, a že v očích jeho, jakož i v celé jeho fysiognomii jeví se veliký neklid, přemáhání a smutek. Oči jeho zdály se jí býti zamžené a celou jeho bytost jako by opanovala veliká únava.

„Snad jest žárlivý, pošetilý hoch, na tolik obletujících mne mužů, když doufá, že miluji jen jeho,“ zasmála se sama pro sebe, „aneb snad také více pil,

než mu dovoleno.“ A jsouc tím vším a vínem, okolím i zbožňovateli přivedena do nálady sentimentální, usmyslila si s Janem provésti milostnou hru. Častěji nyní volala ho k vyplnění malých svých rozmarů a odměňovala ho za vše slovy plnými díků a pohledy překypujícími touhou, láskou a vášní. Hrála svou roli dokonale, takže Jan byl úplně zmaten tolika projevy dobrotivosti a laskavosti.

Mezitím, co paní domnívala se viděti v něm prostého, zamilovaného hlupáčka a odměňovala jeho služby okázalou vděčností a milostnými pohledy, Jan se domníval, že chápe jeho nitro, neštěstím zkrušené, a proto že má s ním soucit. Vždyť celá jeho změna v chování a veliký jeho smutek měly příčinu v tom, že ještě pozdě večer obdržel zprávu tu nejtruchlivější.

Marie, jeho Marie nebylo více, skonala před večerem.

Proto chodil jako ve snu, nemaje nikoho, komu by svěřiti mohl aspoň část vší té tíže a ohromného bolu svého srdce i duše. A právě zde, v těchto místech, mezi těmito lidmi, nesměl to dosud nikdo věděti a nevěděl. Vždyť zde to bylo, co ji zabili titíž lidé, jimž nyní slouží a již se smějí a hýří.

Jediná jen žena v těchto trudných okamžicích zoufalství a smutku těšila ho zde svým pochopením jeho bolu, ačkoli sama nevěděla, z čeho tento bol pochází. Věděla, že jest smuten, a proto svým dobrým srdcem hleděla mírniti jeho stesk. Jak jí byl za to vděčen. Tak myslel Jan, a proto znovu s horlivostí obmýšlel svou velitelku největší pozorností, tak že všichni to zpozorovali a z nich nejdříve advokát Stein.

Rychleji nežli blesk projela mu hlavou myšlenka, že by tohoto hocha bylo možno svésti s chotí Markovou a tak navždy zbaviti se jeho hrozby za spáchaný zločin na jeho nevěstě. Pro něj a pro Marka bylo by to dobré, neboť by se tím zavázala ústa Janova navždy. Vzešlo-li

by z toho někomu zlo, vzešlo by jenom Markovi na jeho choti, kdežto on sám by jen získal. Proto vší svou úlisností a silou snažil se svésti choť Markovu a Jana dohromady.

„Zdá se mně, paní továrníková,“ pravil, „že Jan dívá se na vás jinýma očima, nežli očima sluhy. Myslím, že kdyby mu bylo dovoleno mluviti s vámi jako zde těmto pánům okolo, z úst jeho slyšela byste právě to, co mluví oni, ba snad něco více. A zdá se, že k tomu nejste lhostejná.“

Továrníkové vehnala se krev do tváře nad touto neomaleností, a proto zvolala s nevolí:

„Co tím myslíte, doktore, říci?“

„Nic, pozoruji jen a výsledek svého pozorování jsem vám řekl.“

„Myslíte tím snad říci, že jste vypozoroval nějaký vztah mezi mnou a mým sluhou? Konečně, i kdyby tomu tak bylo, nebylo by se čemu diviti, neboť jest málo tak hezkých, oddaných a čestných lidí v okolí, jako jest on,“ s nevolí odvětila paní. „Chápu zcela dobře váš náhled, ctěná paní,“ pravil doktor, „a neodporuji vám nikterak. Upozornil-li jsem na věc samu, bylo to proto, že tímto vaším flirtem, tak okázalým, bavím se sám již hezkou dobu, a okolí vaše, myslím, také. Jsem přesvědčen, že hrajete si se zamilovaným pošetilcem proto, že vás to baví, nic jiného jinak nemyslím.“

„Máte pravdu, doktore, jest tomu tak, jak pravíte,“ řekla paní, jsouc ráda, že hovor obrátil se ve směru jí příznivém. „Povím vám, jak jsem z dlouhé chvíle získala náklonnost Janovu a snad něco více.“

Ti, kdož byli účastni předcházejícího rozhovoru, a mezi nimi i sám továrník Marek, poposedli blíže k paní, aby lépe slyšeli zábavnou historii o lásce šoféra ke krásné jeho paní. Tato, když se byla přesvědčila, že Jana v místnosti není, vypravovala, kterak z dlouhé

chvíle, po cestě od rodičů do Prahy, pokoušela Jana v jeho ctnosti a jak se tento chytil na lep. Ovšem nevyprávěla vše tak, jak to skutečně bylo, ale tak, aby vše vypadalo jako rozmar s její strany, při kterém Jan byl tahacím panákem.

Avšak vyprávějíc to, styděla se sama před sebou, chápajíc, jak vysoko v čestnosti stojí před ní ten, jehož právě ponížila a zesměšnila. Ale hra byla začata, bylo nutno prováděti ji dále.

Nějaký přípitek pronesen byl u vedlejšího stolu a vše se zvedlo s číšemi v rukou, aby se ho zúčastnilo. Víno teklo hrdly mužů i žen a účinkem jeho loudily se do horkých mozků všelijaké pošetilé nápady. Továrník, nyní již rudý požitím většího množství opojných tekutin, seděl trpně, usmíval se a na všecko přisvědčoval. Byl šťasten, že se společnost dobře baví a že i on jest baven ženou, k níž ho vše táhlo.

Veselí, humor, vtipy a milostné laškování zaujaly celou společnost a přípitek stíhal přípitek.

Doktor Stein, pozoruje ustavičně flirt panin s Janem, a vida smutnou tvář tohoto, rozhovořil se s Markem a jeho společnicí, tragédkou, o tom, jak by i zde bylo dnes možno dáti se odehráti povedené komedii.

Bylo možno dnes vyvésti toho zamilovaného sluhu Jana komedií až na vrchol štěstí a pak se jeho naivnosti, nemotornosti a hlupáctví vysmáti jako otroku, který se zamiloval do Kleopatry. Vše záleželo na choti továrníkově, chce-li a dovede-li svou úlohu dobře hráti.

Tragédka zatleskala rukama radostí a ihned byl nápad svěřen celé společnosti, která ho přijala jako podařený žert, jenž sliboval komické zakončení.

Bizarnost a nečestnost takového jednání nechápala z těchto opojených a bezmyšlenkovitých hlav žádná.

Na paní naléháno, aby se podjala rozehrané již úlohy tak, aby ji přivedla k brzkému, směšnému konci. Všichni ochotně chtěli jí napomáhati ve hře, kde hlupák měl býti vyveden za drzou touhou až na pranýř výsměchu.

Továrníkovi bylo to jedno, ba z našeptávání doktorova byl přesvědčen, že ho to zbaví jednou pro vždy tíhy svědomí, již působila mu nešťastná událost s Marií.

Paní jeho s počátku se bránila hráti komedii s člověkem, jenž byl lepším všech kolem, avšak opojena vínem a rozvášněna myšlenkou na možné krásné okamžiky s Janem, konečně svolila. Svolila-li však, neodhodlala se ještě hnáti vše tak daleko, aby Jan komedii tušil a aby vše jako fraška dopadlo. Nevěděla ještě ve svých představách, jak hru s Janem skončí, ale byla si jista, že nedopustí, aby skončila tak, jak si společnost přála.

Společnost ponechávala nyní paní více samotnu, a když Jan vešel a paní s ním mluvila, tvářila se, jako by jim nevěnovala pozornosti. Častěji pak volala Jana a přála si od něho samé něžné malichernosti, které on jí ochotně a rád vykonával, začež sklízel slova ohleduplných díků a roztomilostí. I oči její zářily leskem, jejž v nich rozněcoval žár vína i smyslnosti, a tyto oči upíraly se na Jana, takže mohl z nich vyčísti všechno to, co řekla mu její ústa i tělo na cestě, kdy jela s ním sama.

Ostatní společnost za těchto okamžiků bavila se již bouřlivě. Opět došlo k tomu, že tanečnice tančily polonahé, že pilo se nyní rychleji a že vše dělilo se na párky oddané sobě v hovorech i intimnostech po hloučkách. Vášeň pijácká spojila se s vášní erotickou, a tak všecko dýchalo zde touhou a strastí pohlavní, jako v barech prodejné lásky.

To vše rozrušovalo i paní domu, a bez přetvářky byla by nejraději strhla Jana k sobě a dala se jím líbati tak, jako se líbaly skrytě milující se zde párky. Hra, již hrála, počala se jí líbiti, neboť viděla, že ze všech těch mužů tady, zarudlých a zmámených vínem, není ani jediný takový milý, hezký a čestný jako Jan. Vpravila se do úlohy a ve svém rozpoložení mysli a pod omámením vínem a vším tím okolím, hrála ji bez komedie, opravdu, aniž to chápala.

Jan, když nyní viděl paní většinou samotnu a smutnou, myslel, že tato rozmařilá společnost se jí nelíbí, že se nudí a truchlí. Její oči mu v tom dávaly za pravdu, a proto pojal jeho, který také právě nesmírně trpěl, veliký soucit se ženou, jež byla k němu tak dobrá, a jež ho měla ráda.

Nedivil se proto, že když již noc překročila hodně půlnoc a vše se v nepořádku a chaosu zmítalo za nesmyslných nápadů, hovorů a činů, paní ho zaměstnávala ustavičným hovorem.

„Proč jste dnes tak smuten, Jene, což se vám přihodilo něco nemilého?“ ptala se ho, při čemž uchopila jeho ruku jako matka dítěti a cítila, jak se tato ruka chvěje.

Mohl Jan říci v tuto dobu ženě muže, jenž zneužil jeho nevěstu, že právě oběť jejího chotě zemřela? Nemohl a proto stál truchlivě a mlčel.

Ji projel záchvěv radosti. V tomto mlčení cítila také odpověď, a to tu, že Jan nechce a nemůže říci ve své obavě před ní, že smutek jeho pochází z touhy po ní.

„I já jsem dnes smutná,“ řekla proto, hledíc mu s láskou v oči, „a vidíte, že nezajímá mne nic z toho, co se děje kolem. Jak ráda bych v tuto jarní noc opět vyjela s vámi, jako tehda, když jsme spolu jeli sami. Zdali pak na to někdy vzpomenete, Jene?“

„Vzpomínám často, paní,“ odvětil tázaný, „a jsem od té doby šťasten tomu, že vy, tak veliká dáma,

sklonila jste se k muži tak malému, jako jsem já a projevila mu tolik dobroty srdce.“

„A přemýšlel jste také o té otázce, kterou jsem vám dala? Co byste dělal, kdyby vaše paní vám řekla, že jí nejste lhostejným, že vás ráda vidí, s vámi mluví, že vás má trochu ráda?“

„Byla by to pro mne veliká čest, paní, a těšil bych se z toho velice, avšak co z takové lásky by mohlo pojíti? Nemohou-li ti, kdož se mají rádi, spolu žíti, čím jest taková láska?“

„Máte pravdu, avšak možná že netušíte, že v manželském spojení půvab lásky brzy vyprchá. A což když spojí osud k sobě dva lidi, kteří k sobě lásky necítí, co pak? Či myslíte, že žena, připoutaná nutností k muži bez lásky, nemá pak již práva na lásku jinou?“

„To jest pravda,“ řekl Jan, „ale já dosud o těchto věcech neuvažoval, a šel jsem jen za láskou jedinou, která mně byla vším.“

„Vím o tom, Jene, avšak, jak mně známo, jest vaše Marie velice nemocná.“

„Ach, ano, byla velice nemocná, ale již není. Již jest jí dobře,“ zavzlykal Jan a sklonil smutně hlavu.

Tímto zvukem společnost vyrušena, ohlédla se po rozmlouvajících a kolem úst všech zahrál cynický úsměv. „Paní hraje výborně svou úlohu,“ smáli se tiše, „a již ho rozbrečela.“

„Že jest naivním a domýšlivým, to se vědělo, ale že jest tak chytlavého a měkkého srdce, to jsem netušil,“ prohodil s úšklebkem Stein. „Rád budu vidět ty jeho udivené oči a otevřená ústa, až mu zalehne v uši naše halali,“ dodal pak a zachechtal se tlumeně.

Než přece některým ze společnosti a to hlavně ženám z polosvěta vyvolal Janův vzlykot a truchlivý postoj zákmit soucitu a lítosti na rozjařených tvářích.

Jan to zpozoroval a chtěl odejíti.

„Nikoli Jene, neodcházejte,“ pravila paní plna opravdového soucitu. „Zde není pro podobné hovory místa, pozoruji nás. Pojďte se mnou, pohovoříme si jinde.“ A paní pokynula mu, aby jí následoval a vešla do salonu vedle jídelny. Jan poslušen rozkazu ji následoval za posměšných grimas a smíchu společnosti, jež nechápal.

Paní stanula v salonu a chtěla zde s Janem zůstati, leč vzpomněla si na úlohu, jakou vlastně měla s ním hráti a rozhodla se nadále tuto ošemetnou hru neprovozovati. Zde by je za chvíli se smíchem vyrušili a toho nechtěla.

Pokynula proto Janovi, otevřela dvéře do ložnice a Jan ji tam následoval. Když vešli, spustila záclony nade dveřmi a unavena již vším, položila se s rukou opřenou o polštáře, tak jak byla, na svoje lože. Janovi pokynula, aby přisedl blíže na nízké křeslo, a když tento v rozpacích vyhověl jejímu přání, zeptala se ho plna údivu a soucitu:

„Co jste to pravil o Marii? Slyšela-li jsem dobře, řekl jste, že jest jí již dobře, ale tak, že to budí ve mně pochybnosti.“ To řekla plna opravdovosti a účasti, pohlížejíc snivě do světla elektrické lampy, stojící na nočním stolku při její hlavě.

„Marie jest mrtva,“ vzdychl Jan, „pozdě večer dostal jsem telegram o její smrti.“

„Co pravíte,“ vztýčila se paní na loži. „Marie a mrtva? Ach krásné, nešťastné dítě! Pak chápu, proč jste tak smuten. Vím, že jste ji měl velice rád a vskutku, měla jsem to milé děvče ráda také! Ale, Jene, řekněte mi, co bylo toho příčinou, že se tak náhle roznemohla a to zde v Praze a tak rychle skončila? Nedovedu si to vysvětliti u tak mladého a krásného dítěte, plného života.“

„To jest smutná historie a nelze mně o ní mluviti s vámi,“ řekl Jan truchlivě a sklonil hlavu.

„Ach, tedy nějaké intimní veliké tajemství skrývá se za Mariinou chorobou,“ pravila paní továrníková a slabý úsměv jí přelétl přes rty.

V samotě ložnice Janova přítomnost i román jeho lásky ji vzněcovaly. Tělem probíhala ji horkost z požitého vína, a jak ulehla, omamné páry šampaňského stoupaly jí do hlavy. Sladká touha rozkoše ji prochvěla krví a celé její bytosti zmocnila se příjemná únava, nutkající k povolnosti a k oddání se cele tomu, kdo by ji objal.

A vše to působilo na ni tak, že zapomněla úplně na vše, co bylo umluveno a cítila jen to, co jest a může býti v intimních prostorách její svatyně. Jako přeměněná, ze smutku její tvář nabyla uspokojení, vášně a žádosti. V očích jejích zableskl zákmit unylosti a touhy a oči samy přivíraly se v slastném očekávání.

Vzala ruku Janovu do své, stiskla ji svými vlahými, tenkými prsty, na nichž zaleskly se brilanty prstenů jiskřivým leskem.

„Jene,“ pravila, „tehda, když jsme jeli samy spolu tím tichým jarním večerem, tehda chtěla jsem, abyste mne měl rád. Avšak tehda vy jste snad nechápal anebo jste se mne bál. Od té doby myslela jsem na vás často a ráda vás vídala, přiznám se vám, neboť vím, že jste muž rozumný a čestný. Od muže lásky neznám již dlouho a ti ostatní se mi hnusí. Jene, vaše láska zemřela, mějte lásku jinou, milujte mě, jako já miluji vás. Budu vám dobrou rádkyní i přítelkyní ve všem. Tolik jest mně třeba něžné lásky!“ A pravíc to, vzala jeho ruku a položila ji na svá, ve výstřihu obnažená ňadra, mocně se dmoucí.

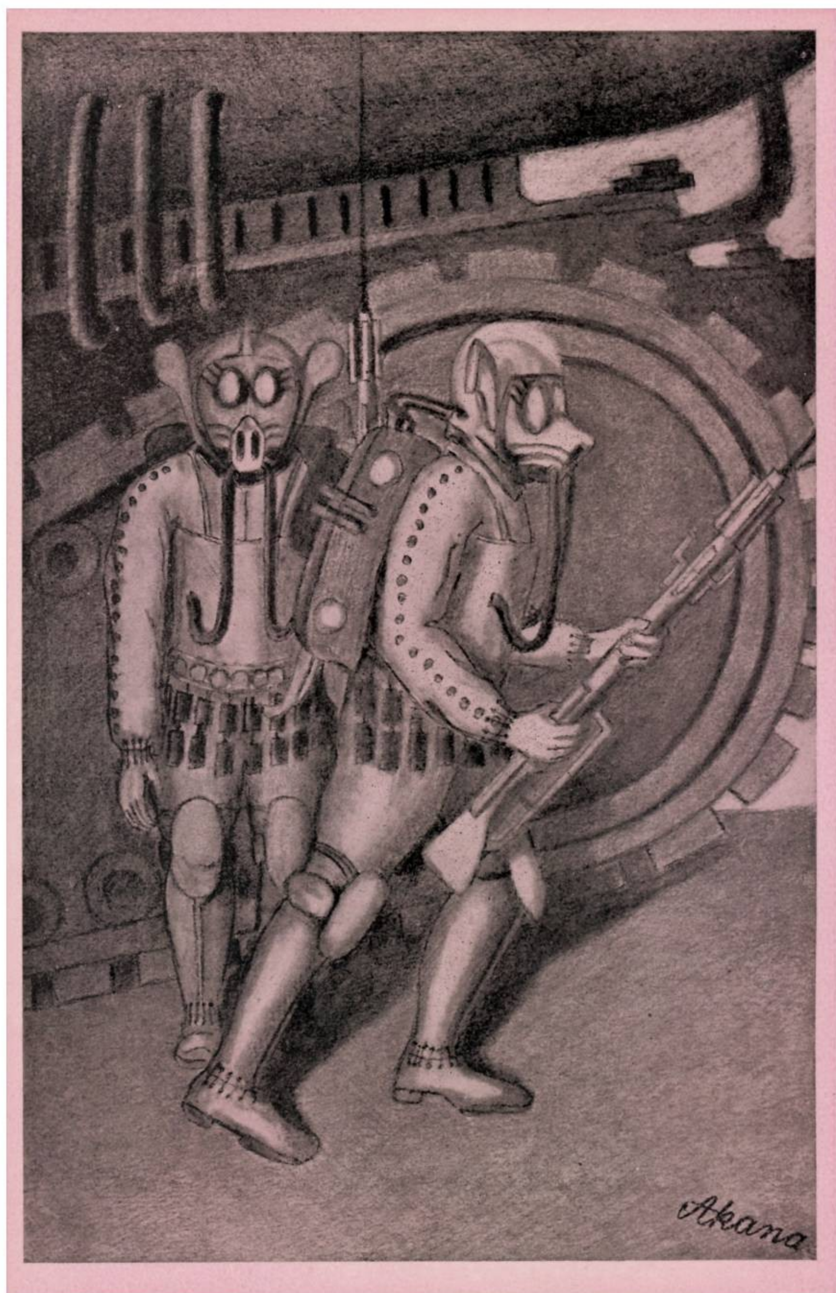
Jan cítil tlukot jejího srdce, viděl před sebou krásné tělo ženy s pletí bílou a do růžova zabarvenou, s poloobnaženými prsy, bouřlivě se zdvihajícími a zmocnil se ho nikdy dosud nepocítěný zmatek. Vášeň, smutek, opojení, strach, hanba, slabost a čest, vše

zmítalo se v jeho nitru chaosem takovým, že se mu zatočila hlava.

Ani neodporoval, když ho ruce její táhly k sobě, když ucítil teplo zdvihajících se a klesajících prsou jejich na svých a když horký její dech ho ovanul. Její ruce, jemné a teplé ovinuly se mu kol šíje a přitiskly hlavu jeho k hlavě plné hebkých, vonících, skvoucích vlasů. Ústa její, vlhká a palčivá přitiskla se k retům jeho a celé její tělo chvělo se pod ním nedočkavou touhou a rozkoší.

„Miluji, miluji tě, vezmi mne, Jene, vezmi, jsem tvá,“ šeptala její ústa pokrývající Janovy ústa polibky. Tělo její upadlo v sladkou mdlobu.

A v přívalu této neočekávané lásky a vášně Jan zavřel oči, neschopen odporu, myšlenky, ničeho, umdlévající a zmámen úplně.

Akana

Pojednou však vytrhl ho z tohoto omámení smyslů hlasitý a cynický smích a bouře veselosti.

Pozdvihl hlavu a v záhybech rozhrnuté záclony dveřní objevila se mu netvorná, nadutá a zardělá tvář, zbrázděná dolíčky, posupná a šklebící se jako satan. A za ní jiné tváře pohlížely na něj s hlučným smíchem a pošklebky jako na uštvanou zvěř.

Chápal.

Rázem vytrhl se z objetí ležící ženy. Ona zde ležela nyní nehybná s úsměvem na rtech a ve dveřích celá ta společnost smála se z plných hrdel za jizlivých výkřiků a grimas jemu, jemu, jenž zde nebyl ničím jiným, nežli komediantem pro zábavu panstva.

S hrůzou rozhlížel se kolem, nevěda co počíti.

Hnusná tvář Steinova vysunula se ze záhybů záclony ještě více a démonický pošklebek znetvořil jí ve tvář satyra.

A to vše způsobila jako komedii ona, ona žena, jež zde ležela nyní němá s úsměvem na rtech, proto, aby byl vydán na posměch tomuto zvrhlému bídníku, jenž zprznil a zničil Marii na témž loži, na kterém nyní spočívala sama, šlehlo Janovi mozkem.

Veškerá hrůza z představy tohoto zvrhlého činu projela mu bleskurychle hlavou. Všecka bolest nešťastné Marie i jeho soustředila se v něm, všecka podlost této společnosti vzbouřila jeho mírné srdce a pohled na stále se usmívající, nehybnou ženu, jež hrála si s jeho srdcem, vehnala ho v zoufalství a šílenost.

Mžiknutím oka uchopil těžkou lampu z nočního stolku, obrátil ji masivním podstavcem vzhůru a strašnou silou zoufalce uhodil jí v tu domněle proradnou hlavu ženy, jež ležela zde nehybně s úsměvem na rtech, mezi tím, co jemu se vše smálo.

Ještě pocítil, jak olovem vylitý postament lampy narazil na něco poddajného, měkkého a jak pak

nárazem na něco velice tvrdého rozlétl se mu v ruce. Ještě si uvědomoval tupý, dutý zvuk nárazu, jako když uhodí paličkou v natloukané maso, nejasně zazněl mu v uších strašlivý výkřik a potom, potom již necítil, nechápal ničeho.– –

Když nabyl opět vědomí, nemohl pochopiti, co se stalo. Seděl stranou, v koutě ložnice na zemi, opřen o stěny, aby za mdloby neupadl. V ložnici panoval strašlivý shon a hluk. Vše se točilo kolem lože.

Když muži i ženy, jež s chvatem nosili obvazy a vodu, poodstoupili, spatřil hrůznou scénu.

Na loži ležela polonahá žena, s obličejem znetvořeným k nepoznání. Hrozná rána přetínala jí šikmo obličej s přeraženým nosem a uraženými čelistmi. A z této rány řinula se ustavičně krev proudem. Bylo jí plno na bílých poduškách kol hlavy, ve vlasech, na prsech, krku, peřinách, zemi, všudy, ba i na stěně.

Pohlížel na vše to ztrnule, s vytřeštěným zrakem. Nechápal ještě co se to děje.

Nyní ozval se v saloně zvýšený hluk a křik. Do ložnice přiběhly, přivedeny starou služkou, v košilkách obě děti továrníkovy, dívka a hoch a se srdcervoucím nářkem vrhly se k znetvořené ženě na lůžku.

„Mama, mama, ach, mama!“ nesly se zoufalé výkřiky těchto dětí ložnicí, ale matka na jejich volání již odpověděti nemohla.

Byla mrtvá.

A tak tu stáli kolem děsně zohavené mrtvoly matky a jejích v košilkách naříkajících dětí vystřízlivělí muži a polonahé tanečnice, mezi tím co duše ženy, přece lepší všech těch kolem, odlétala v jiný svět.

Teprve nyní uvědomil si Jan nejasně vše to, co se stalo. Chtěl vstáti, vykřiknouti, ale skácel se opět k zemi jako bez ducha.

Komedie byla dohrána.

A zábavu panstva zaplatili těžce právě ti, kteří byli ze všech nejpoctivější a krásným citům nejpřístupnější.

Komedianti života postavili proti sobě dvé srdcí, jež obě trpěla a obě byla schopna býti dobrými a zasloužila lepšího osudu, nežli jaký jim připravili ti, kterými vládla surová hmota.

A obě srdce, jež mohla si porozuměti, zahubila jedno druhé.

Za Janem zavřely se vrata, jež otvírá a zavírá zákon.

IV.

Pán světa.

Události, které se přihodily při snaze dohodového vojska obsaditi „mrtvé město“ vzbudily v celém světě hrůzu. Plukovník ještě týž den nezdařeného obléhání odeslal svým vládám podrobné zprávy o tom, co se stalo, a čekal na další rozkazy.

Dohodové státy, které tušily, že jim Verusova moc bude klásti veliké a nepředvídané překážky, přece ani zdaleka si nepředstavovaly, že by mohl znemožniti akci celého pluku vojska i s dělostřelectvem, torpédy a letadly.

A on sám jediný, stal se nyní takořka nedotknutelným, neboť všecka moc vojska i válečných vymožeností nevyrušily ho takořka ani z klidu.

Válečná moc všech států byla otřesena do základů, ba možná, že znehodnocena vůbec. A na válce, vojsku a technických vymoženostech válečných spočívaly a závisely osudy států, zemí i národů.

Měl-li by Verus možnost vzdorovati argumentům, na nichž spočívaly dosud osudy lidstva, byl by pánem světa, neboť kdo a čím mohl by se protiviti jeho vůli? Ve světě vládlo právo silnějšího a Verus byl nejsilnějším všech. Tak usuzoval svět.

Vrstvy lidu, vojnou, zbrojením a tyranií militarismu vždy nejvíce trpící jásaly, neboť tušily, že militarismus a válečnictví dohrávají svou úlohu.

Ve Verusovi viděli nyní nejmocnější velmoc, representovanou pouze jeho jedinou hlavou, nevýbojnou a tolerantní ku všem slabostem lidským. Verus byl také člověkem geniem, jemuž nebylo v dějinách rovno, jenž chtěl spasit lidstvo bez utrpení, smrti a hrůz pekelných.

Verus byl tedy pánem světa.

Veškeren strádající, trpící a deptaný lid byl na jeho straně ve všech zemích a v celém světě. Verus byl modlou lidu, rovnou božství.

Než spojenci, vidouce strašné nebezpečí, jež hrozí všem státům, zemím a ovladatelům, veškerým národům a dosavadním zákonům a řádům, neztráceli času.

Verus musel býti zajat, zničen aneb omezen v činnosti na své „mrtvé město“ stůj co stůj. Jeho znalosti sil a moc protiviti se vojsku musily býti znemožněny pro ostatní svět, neboť nestalo-li by se tak, celý svět se zhroutí ze základů, na nichž budováno nejméně šest tisíc let.

Proto bez ohledu na protesty vlády republiky Československé, s kterou se jednalo ustavičně, odesláno do Prahy vojska tolik, jako na tažení proti republice samé. Republika, nabádaná ustavičně Verusem k zachování absolutního klidu, nijakého branného odporu vojsku dohodovému nekladla. Prohlásila však, že nijakého zákroku proti Verusovi se neúčastní a že dohodové vojsko smí zůstati na území republiky pouze jeden měsíc.

Tak v několika dnech Praha a okolí naplnily se cizím vojskem jako by metropole republiky byla dobyta nepřítelem a akce proti Verusovi započaly znova.

Čtyři divise se vším trénem, artilerii, tanky, letadly, torpédy, paprsky smrti, plyny, se vším válečným strojem, podniknouti měly boj s jediným člověkem,

vetchým starcem, skrytým v pyramidě „mrtvého města.“

Čtyřiceti tisícům vojáků všech možných druhů zbraní a s nejhroznějšími válečnými vymoženostmi čeliti měl jediný, slabý člověk. A chtěl čeliti, neboť věděl co se kolem něj děje a nevyjednával ani se nevzdával.

Generální štáb této armády čtyř divisi nejprve se radil o postupu akcí a vypracoval plán, dle kterého se vše říditi mělo.: Ale věděli všichni, že takový plán jest ilusorní, neboť nevěděli, co bude dělati Verus.

Velitelem všeho dohodového vojska byl anglický generál Forbes.

Při poradách v generálním štábu bylo všem účastníkům prapodivně.

Vojska měli plno, co chtěli, a válčiti měli s člověkem jediným. Avšak jak, kdyžtě nevěděli, jakých prostředků proti nim užije.

Rozhodli se započíti s pravidelným obléháním „mrtvého města“ jako pevnosti.

Strach.

Prvý den obléhání celá jedna divise seřadila se na pláni bělohorské. Pro děla vyhlédnutá místa byla osazena těžkými děly a hmoždíři. Stroje na vypouštění torpéd, paprsků smrti a otravných plynů postaveny a eskadra letadel za vojskem připravena k činnosti.

Žádné vyjednávání s Verusem nebylo možné, ani s jeho zástupci, neboť z těch nebylo tu nikoho. Jen Verus sám dlel ve své pyramidě, neprojevuje žádné známky života na venek. Pusté a prázdné leželo „mrtvé město“ před nepřítelem a nebylo nikoho viděti, kdo by chtěl před takovou velikou silou vojska ho bránit. Prostí dohodoví vojíni kroutili nade vším hlavami a nedovedli pochopiti, proč jest jich tolik třeba na tak malé

městečko, kde ještě k tomu není živé duše. O osmé hodině ranní, prvého dne obléhání, rozestavil generál Forbes divisi do kruhu kolem celého města a zavelel k postupu. Příkaz byl jíti neustále, rozbíti nebo přelézti plot a postupovati za každých okolností až k vysoké kruhové zdi okolo věže.

Důstojníci zaveleli jednotlivým oddílům a celá divise, s bodly na puškách se hnula vpřed. Bez sebemenší nehody prošli vojáci prostranství, jež je dělilo od plotu „mrtvého města“, až stanuly u této železné překážky. Přelézání bylo spojeno pro celou divisi s obtížemi a proto dán rozkaz k rozebrání a odstranění železných tyčí plotu. V několika minutách byla tato práce vykonána a plot zmizel. Jenom nízká, zděná podezdívka plotu zbývala tu, kterou však bylo možno snadno překročiti.

Dán byl proto povel kupředu. Vojáci přeskočili zídku a ocitli se na ploše „mrtvého města.“ Zde stanuli, neboť se všeobecně myslelo, že jakmile vniknou několik kroků dále, stane se jim totéž jako prvním vojákům pod plukovníkem. Když se nic takového nestalo, pomalu a opatrně celý ohromný kruh vojáků počal postupovati dovnitř.

S napětím hleděl vrchní velitel i důstojníci jeho štábu dalekohledy, na to, co se bude díti.

Nedělo se nic.

Vojsko postupovalo opatrně a pomalu, takořka po špičkách a bylo pozorovati, že čím dále tím více zvolňuje krok a natahuje hlavy dopředu, jako by něco napiatě očekávalo.

Náhle viděti bylo jak všecko to vojsko rázem, jako na povel, přesně, odhazuje zbraně a vše co má na sobě, žene se o překot k plotu, přeskakuje v divokém nepořádku zeď plotu a bez ladu rozprchává se zděšeně daleko do pláně. Veškeré úsilí zadržeti prchající bylo marné. S očima vytřeštěnýma, s tvářemi vyděšenými

hrůzou, bez hlesu, němě a šíleně vše prchalo od města.

Teprve za delší dobu podařilo se prchající zastaviti a shromážditi.

Důstojníci zavoláni na kvap k veliteli. Přišli, chvějící se ještě na celém těle a bledí jako mrtvoly.

„Co se stalo a proč nastal ten zmatený útěk. Jak jste se mohli opovážit porušiti rozkaz na postup a prchat," bouřil generál. „Víte co to znamená pro vojáka neuposlechnouti rozkazu a k tomu hanebně utíkat z pole?"

Důstojníci pokrčili pouze rameny a neodpovídali.

„Nuže, povězte, co se stalo!" zahřměl generál pln zlosti.

„Strach," bylo jediné slovo, které vyšlo tázaným z úst.

„Strach, strach," láteřil generál, „cožpak také slovo strach jest ve vojenském slovníku? Žádný voják strachu nesmí znát a zde celá divise ze strachu uteče. Celá divise bude trestána za toto porušení kázně a za hanbu mně způsobenou."

„A z čeho jste měli ten strach, co jste viděli neb co na vás tak působilo, že jste utekli," tázal se generál dále důstojníků posměšně.

„Nevíme, generále," hlásali tázaní. „Všecko postupovalo v plném pořádku vpřed. Avšak čím dále tím více pociťoval každý neurčitou bázeň, jako před něčím nepředvídaným a strašlivým. Ale přece se šlo opatrně do předu. Pojednou zmocnil se nás, aniž bychom věděli jak a proč úžasný strach a hrůza, jakou jsme si v životě nikdy představiti nedovedli a vícekrát snad nedovedeni. Vše se rázem zastavilo a ztrnulo. Dech se zatajil, srdce přestávalo tlouci, studený pot vyvstal na čele a vlasy se ježily pod čapkou. A náhle to sevřelo útroby člověka strachem, strachem tak hrozným a děsným, že vše kolem zmizelo z pojmu, oči

se vytřeštily, ústa zkřivila a jediný toliko pocit ovládl všecko. Strach, strach šílený. Tento strach volal v člověku usilovně a naléhavě: ‚zachraň se, prchni, sprchni rychle, nemeškej!‘ a brániti tomuto nutkání nebylo sil.“

Velitel vyslechl toto odůvodnění útěku celé divise s klidem. Nebylo to konečně ještě tak zlé, až na to, že veškerá výzbroj divise byla ztracena. Tu ovšem opět dostaneme, myslil si a propustil vyslýchané důstojníky ku dosud poděšeným oddílům.

Šílenství.

Generál dal rozkaz nastoupiti druhé divisi a opakovati útok.

Druhá divise se seřadila jako první a postupovala vpřed. Překročila zeď plotu a brala se zvolna dále.

S neklidem a netrpělivostí čekalo všecko, co se bude díti. Již blížili se vojíni k místu, kde ležely zaházené zbraně první divise, když se zastavili a stanuli jako přimrazeni.

V zápětí na to ozval se kolem celého „mrtvého města“ jediný strašlivý výkřik a skřek tisíců hrdel. Vojáci zahazovali, co měli v rukou, strhávali si čapky s hlavy i kabáty s těl. Rukama šermovali ve vzduchu a rvali si vlasy za pitvorných pohybů, podobných ztřeštěnému tanci.

Pomalu tato řvoucí, tančící a tahající se masa vojska dala se směrem opačným a v hloučkách beze všeho pořádku šinula se k ohradní zdi.

Pitvorně přeskákali vojáci nízkou zídku a jako ječící, křepčící a rozházené stádo splašených zvířat, rozbíhali se všemi směry bez cíle Chtěli je zadržeti, shromážditi, mluvili na ně, tahali je, vyhrožovali, bili, ale vojáci i důstojníci vedli svou dále. Ničeho nebylo

lze se od nich dozvěděti, neboť mluvili nesouvisle, nesmyslně a jen se smáli a strkali.

Byli šílení. Hrůza pojala všecky, kteří byli toho svědky. Deset tisíc šílenců bez rozumu a bez vůle křepčilo na rozlehlé pláni, aniž bylo možno něco s nimi poříditi.

Deset tisíc nešťastníků učiněno bylo v jedné minutě neschopných k boji, službě, ani k životu bez pomoci. Během hodiny ztracena byla pro dohodovou armádu celá jedna divise úplně a výzbroj dvou divisí bez jediného výstřelu, bez možnosti spatřiti nepřítele.

Situace byla pro velitele těžká a trapná, ale měl moc a příkaz, podniknouti vše na zdolání Veruse, byť by to stálo cokoli.

Proto rozkázal, aby vojáci první divise, která strachem prchla od útoku, odvedli šílené nešťastníky do ubikací, nemocnic a kasáren a připravoval útok další.

Slepota.

Celou divisi hnáti útokem generál se již neodvážil, neboť při nezdaru podniku, ztráta na mužstvu byla by příliš veliká. Chtěl předem zkoušeti, jak by se k pyramidě dalo proniknouti a dle toho zase zaříditi další. Byl také znepokojen tím, že jeho vojsko počalo jeviti neklid a strach z celého obléhání, neboť šílenost kamarádů z celé divise je ohromovala. Mohlo by se tudíž státi, že by při použití celé divise tato mohla odepříti poslušnost anebo rozkazy vykonati vědomě špatně.

Vzal tudíž k příští operaci pouze jednu setninu. Tato setnina měla se co možno roztáhnouti tak, aby jednotliví vojáci byli od sebe hodně daleko a v případě nepředvídané události nemohli strhnouti ostatní k hromadnému útěku.

Za chvíli vnikla setnina do mrtvého města a bylo viděti, jak jednotliví muži opatrně a bázlivě postupují vpřed. Nedočkavost lomcovala celým generálním štábem i všemi přihlížejícími. Co se stane teď, přejdou zaházené zbraně prvních, anebo nepřejdou, a s čím přijdou zpět?

Nepřešli.

Každý jednotlivý voják, jakmile došel v místo pohozených zbraní, se zastavil. Pak bylo zříti, jak upouští zbraň, protírá a mne si oči, točí se bezradně na místě a pak obrací se zpět. Pomalu a tápavě blížil se zde jeden, tam dva muži k nízké podezdívce plotu, až jich tam bylo plno. Ohledávali a ohmatávali tuto zeď a s námahou přelézali přes ni.

Volali, křičeli a potáceli se tak, že dán byl druhé setnině příkaz, aby se rozeběhla k jednotlivým mužům, těžce se deroucím vpřed a tyto přivedla.

Za chvíli přivedeno bylo několik těchto mužů před generála.

Byli slepí, neviděli než tmu.

Toho se již generál zhrozil. Při pohledu na tolik nešťastníků opět pojímala ho úzkost a vztek z bezmocnosti.

„Jsem voják," zvolal rozčileně, „a nelekám se ničeho ve válce a bitvě. Ale co mohu, proboha, dělati zde, když nepřítele neznám, nevidím a nevím, co proti mně může a chce podniknouti! Mohu bojovat proti lidem, zbraním a pevnostem, ale proti čarám a kouzlům, nebo co to ten proklatý Verus má, co mohu dělati?"

A nanejvýš rozrušen, jal se přecházeti kvapnými, dlouhými kroky před svým uděšeným štábem.

„Copak jest v tom Verusovi čert, nebo sám satan, že není ho možno zmoci?" hovořil dále. „Čím všecko to dělá? Má tam nějaké plyny, které nahánějí strach, blázní lidi nebo oslepují, nebo co to k ďasu jest?

Každou chvíli jest účinek jeho na vojáky jiný a nepomohou tu tedy ani masky, brýle a nic. A to všecko má dělat sám, on, jak vím, slabý stařec, sotva stojící? To jest nemožné, hrozné, k zbláznění! Kam jsme to až došli se svými zbraněmi a vynálezy! Jak bude vypadat potom vojna, když jeden člověk může sedět v posadě a celá armáda se všemi válečnými vymoženostmi bude před ním běhat jako tajtrlíci?“

„Pánové!“ obrátil se k důstojníkům, „chápete snad dobře, že zde se jedná o bytí nebo nebytí celého světa. Znemožňuje-li dnes Verus akci čtyř divisí, může zítra znemožniti všecky války a tím jest každá armáda zbytečná! Jedinou celou armádou světa bude pak on sám. Není to hrozné?“

Důstojníci s ustrnutím poslouchali slova velitele a s divnými pocity hleděli na „mrtvé město“, jež se zde rozkládalo stále nehybné, opuštěné a tiché. Ohromná pyramida, k nebi čnějící, zdála se jim v tom okamžiku obrovskou pevností, v níž velitelem jest sám démon války, hrozný a strašný.

„Musíme jednati dále,“ pravil generál k důstojníkům, „ať se děje cokoli! Mám rozkaz dělati vše možné, ať to stojí co chce, musím tedy jednati, pokud budu moci. Máme zde nahoře nyní dvacet čtyři děla, z těch deset těžkých a dva hmoždýře osmdesáticentimetrové. Dejte z každého kusu deset ran granáty do toho začarovaného města. Miřte na budovy v městě a těžká děla a hmoždýře nechť střílí do pyramidy. Budeme vidět, jak nám na to Verus odpoví!“

Za chvíli rozeřvalo se na pláni čtyřiadvacet jícnů děl. Jeden záblesk ohně sledoval druhý a strašlivý rachot ohlušil všecko. Země duněla a třásla se pod mocnými výbuchy děl, jež chrlily na město tuny ocele a výbušných látek nesmírné síly.

Jako by vulkán vybuchl svým podzemním ohněm a vybíjel se ve vzduchu blesky a hromy, tak zařvala a blýskala děla do širokého okolí. Dvěstěčtyřicet granátů, z nichž projektily hmoždýřů vážily půl druhé tuny, prorazilo vzduch a řítilo se šílenou rychlostí k místu určení.

Avšak když doznělo všech dvěstěčtyřicet ran a nastalo zase ticho, stálo zde „mrtvé město“ s pyramidou neporušené, tiché a klidné jako dříve. Ani toho nejmenšího škrábnutí od granátů nebylo patrno na zdech těmi nejlepšími dalekohledy.

Zato bylo dobře viděti, jak každý projektil nad městem se proměnil v lehký mráček a ztratil se bez očekávaného účinku ve vzduchu jako pára.

„Tohle jest pohled pro bohy,“ zuřil generál, „což pak by mně byl někdo před časem uvěřil, kdybych mu říkal, že to, co se zde děje, jest možné? Copak střílíme dětskými balónky, a ne jedna a půl tunovými granáty? Jak jest to jen možné, čím to ten Verus dělá?“ rozčiloval se čím dále tím více. „Takhle se může stát, že se schová se svou hlavou do holubníku a veškerá artilerie anglická mu neudělá nic více, než že ho rámusem vyruší ze spaní. V příští vojně, pánové, budou již asi děla zbytečná, a proto vypalte na to ohavné město ještě jednou dvěstěčtyřicet ran!“

Velitelé baterií odběhli ke svým dělům. Ostatní očekávali s generálem opět pekelnou tu hudbu kovových jícnů a stáli v zadumání nad záhadou Verusova ducha.

Avšak čas míjel a děla se neozývala.

„Co tam dělají u toho dělostřelectva, že se nic neozývá?“ tázal se znepokojený již generál a rozhlížel se do kruhu, kde byla stanoviště baterií.

Místo očekávaných výbuchů děl, spatřil, jak k němu spěchají dělostřelečtí důstojníci.

„Nuže, co jest, co se stalo, a proč nestřílíte?“ volal na ně ještě dříve, než došli.

„Generále,“ hlásili mu příchozí, „ani jeden náboj v děle nechce explodovati. Zkoušeli jsme jiné a jiné, ale všecko mamo. Náboje nevybuchují.“

Generál vsedl do automobilu a zajel k nejbližší baterii. Granát byl vsunut do hlavně, za ním náboj a odpáleno.

Nic se neozvalo, ani nehnulo. Tak se to opakovalo ještě s jinými náboji u druhých děl, a všude bez výsledku.

„Což i v tom je Verus?“ žasl velitel. „Vyndejte nábojnice a vysypte náboj!“

Stalo se. A tu před očima všech objevila se místo náboje z velikých kostek nitrocellulosy, šedobílých, sypká hmota, černá jako uhelný prach.

Dali část této látky stranou a zapálili ji – nehořela. Udeřili do ní – nevzňala se a nevybuchla. Nebyla to již hmota s ohromnou výbušnou silou, ale hmota bez síly, energie – bezcenná. Verus jí vzal veškeru aktivní potenci.

A tak tomu bylo ve všech nábojnicích. Celé dělostřelectvo bylo zbaveno možnosti stříleti vůbec. Děla stala se zbytečnými.

Ztratil tudíž generál dnešního dne již jednu divisi a setninu vůbec, výzbroj pro dvě divise a setninu a celé dělostřelectvo s náboji, které páliti nemohlo. V bitvě i té nejprudší byly by takové ztráty ohromné, a to ještě v tak krátkém čase několika hodin.

A to všecko učinil Verus sám, jenž dlel tu takřka na dosah ruky v městě bez jiné živé duše.

To bylo nepochopitelné, k zoufání, strašlivé a hrozné, ale bylo tomu tak.

Ještě zkusil generál paprsky smrti, kterým dal pronikati po celou půl hodiny pyramidou, doufaje, že Veruse jimi zahubí. Účinků paprsků těchto viděti

nebylo, ale výsledky jejich projevily by se tehda, kdyby Verus již na další útoky odpovídati nemohl.

Proto hned nato dal bombardovati město pumami s letadel vrhanými.

Pumy se rozplynuly ještě ve vzduchu a letadla s roztavenými motory jen tak tak, že se při přistání nerozbila.

Paprsky smrti tedy Verusovi neuškodily, bděl dále.

Vzdušná torpéda, vysílaná na pyramidu, zmizela beze sledu. Vrhané plameny ani se budov nedotkly a otravné plyny válely se bezmocně po ulicích „mrtvého města“.

Všecky zbraně a technické vymoženosti válečné proti Verusovi selhávaly.

Veškerá síla a energie hmot k zničení jeho použitá vypovídala poslušnost oblehatelům a byla poslušná Veruse, podrobovala se mu.

Nezbývalo nic jiného, nežli zkusiti ještě vyhoditi město do vzduchu podkopy. Určeno místo pro minové galerie a vojáci sehnaní k práci měli usilovně pracovati pro celou noc.

Jelikož se pak již schylovalo k večeru, odejel velící generál s nepořízenou do Prahy a za ním táhlo se pomalu ostatní vojsko, mimo pracujících na hloubení podkopu.

Jakmile přijel velitel Forbes do Prahy, sdělil dohodě v dlouhé radiorozmluvě vše, co se ten den odehrávalo na Bílé hoře, a žádal o další instrukce.

Druhý den ráno vyjel opět k „mrtvému městu“, aby shlédl práce na podminování. Galerii šlo lehce hloubit až pod ohradní zeď města, ale tam bylo s prací konec. Veškeré železo a ocel motyk, krumpáčů, lopat a nebozezů měkly na tvaroh a rovněž vše to, co vojáci měli u sebe kovového.

Náboje pak vsunuté do vyvrtaných děr a zapálené, nevybuchávaly vůbec. Veškerá další práce byla marná.

Válečná moc dohody rozplynula se před Verusem jako dým a stala se hračkou, jíž od nynějška mohli si hrát jen lidé slabí duchem.

Žádná moc vojenská a lidská vůbec nemohla a nesměla se přiblížiti k místu, kde dlel veliký duch Verusův, mocný a hrozný jako Jehova Hebrejců.

Všechna zloba lidská, všechna síla její, soustředěná v armádách a válečných vynálezech zlobného rozumu lidského, nedotýkala se ho.

Hmota živá, vojáků, hnaná proti němu v masách vůli duchů silnějších, prchala před ním zděšená a zkrušená.

Hmota mrtvá, v níž silný duch lidský vzbudil úžasné síly a energie, odpírala poslušnost člověku, jenž jí hubil, a byla poslušná toho, jenž ji ovládal silou ducha gigantického.

Verus vzepřel hmotu proti zvůli a zločinům lidí, aby ji upoutal sám pro blaho a spásu lidstva.

Měl v rukou vše, co ovládá svět, největší hrubou sílu fysickou a největší sílu ducha – morální. Jakým způsobem půjde dále, bylo záhadou, již znal jen on sám.

Byl pánem světa.

Pyramida bělohorská byla hroznou rukou, vztýčenou nad lidstvo a výstrahou:

„Bděte – jsem tu!“

Jeho vlastí byl celý svět, palácem prázdné síně a dvořanstvem – samota. Trůnem bylo mu kamenné lože, korunou mocný duch a žezlem – pravda!

– –

Na dotaz generála Forbesa po dalších instrukcích, došla od vlád dohody lakonická odpověď:

„Obsaditi co nejtěsněji celé okolí „mrtvého města“ tak, aby nic a nikdo nemohl tam ani zpět, a to až do odvolání.“

Generál utvořil svým vojskem kolem „mrtvého města“ sevřený kruh bdělý ve dne i v noci tak, že by ani myš neproklouzla.

Verus měl býti odloučen od celého světa.

V.

Milosrdenství a spravedlnost.

Obklíčení „mrtvého města“ dohodovým vojskem mělo tedy trvati déle, dle toho, jak se na dalším postupu státy celého světa dohodnou.

Narychlo svolána byla rada všech států do Bruselu a tam se mělo jednati o tom, co za stávajících poměrů, Verusem vytvořených, počíti.

Svět, po zprávách o úžasné moci Verusově, kterou čelil celé armádě, takřka ustrnul a zabouřilo to v něm úžasem a hrůzou.

Dohoda, doufajíc, že obklíčením „mrtvého města“ znemožní jakýkoliv styk Verusův s okolím, byla na omylu. Verus byl v ustavičném spojení se všemi svými lidmi, již na veliké jeho myšlence spolupracovali, takže každou minutu mohl on i oni zpraveni býti o všem.

Řediteli Verusovu stačilo pouze podívati se do kapesního přístroje, upraveného na způsob zápisníku a na bílé, běžící desce světelným písmem odráželo se vše, co psáno bylo myšlenkou Verusovou na deskách v sklepení před chodbou, vedoucí do středu „mrtvého města“.

Ovšem, tato písmo jevilo se jen tehdy a tomu, kdo Verusem obdařen byl silou, jež byla s to písmo vyvolati. Každý, kdo písmo chtěl čísti, musel býti naladěn na určitou vlnu bezdrátové telegrafie jako anténa. Jinak mohl každý patřiti na posouvající se desku, jak chtěl, neviděl ničeho.

Na rozkaz Verusův ředitel vrátil se opět do Prahy. S ním přijela i Dea s matkou a Felix. Nyní, kdy dohodové vojsko mělo držeti v uzavření „mrtvé město“ stále a bez boje, nebylo příčiny vzdalovati se řediteli svého působiště. Dohodovými státy bylo mu povoleno vrátiti se a ubytovati opět v domě ředitelství, ale jeho jednání mělo býti pod stálou kontrolou. Velící generál doufal, že mu bude možno prostřednictvím ředitelovým docíliti spojení s Verusem, a proto choval se k němu přátelsky.

To, že jest Dea dcerou Verusovou, nevěděl mimo ředitele a Felixe nikdo. Všeobecně se říkalo, že paní jest vdovou po ředitelovu bratru a Dea, že jest její dcerou.

Verusovi bylo nutno, aby nikdo nevěděl, že jeho rodina žije jako jiné v normálních poměrech mimo jeho bydliště. Neboť bylo jisto, že známost o tom znemožnila by oběma ženám život mezi lidmi vůbec, ba mohla by se jim státi, i nebezpečnou a osudnou. Hlavně nepřátelé Verusovi jistě by jich využili k tomu, aby působily na svého muže a otce ve směru, jaký by byl na nich žádán, kdyby byly zajaty a hrubě s nimi nakládáno.

Jinak se všeobecně myslelo, že choť Verusova i dcera jsou při něm v pyramidě, ovšem že však nehrají ve Verusově díle žádnou úlohu.

Choť Verusovu ani jeho dceru nikdo z těch, kdož je nyní viděli a dříve znali, poznati nemohl, neboť působením Verusovým změnily se k nepoznání.

Tak se tedy ředitel opět vrátil do svého domu s Deou a její matkou a s nimi přišel i Felix. Po tu dobu, co byli mimo Prahu, prožívali oba mladí lidé, Felix i Dea svoje líbánky.

Vzdáleni rušného života velkoměsta, dleli v rozkošné krajině na jihu Čech, oplývající romantikou.

Těch několik dní, co zde v klidu, nerušeni a oddáni sami sobě, ztrávili, bylo pro ně dobou blaha a štěstí.

Byli manželi, mužem a ženou, před Bohem a pro svou velikou lásku k sobě. Ani Dein otec a matka, ani oni sami neuznávali za hodno toto své spojení dáti si schváliti knězem nebo úřadem. Neboť forma manželství šťastným nečiní a oni nehleděli již také příliš na řády tohoto světa.

Milovali se neskonale a jejich láska byla veliká a věčná. To věděl Verus nejlépe sám, a proto byl o blaho svého dítěte kliden. Ostatně záleželo to na něm, jak utvářiti život těchto dvou bytostí, neboť měl v rukou jejich srdce i duše a on je obě miloval.

Život, jaký žili při „mrtvém městě“ před svým odjezdem, žili nyní dále opět. Felix pracoval v ústavu po celý den a všecky ostatní prázdné chvíle věnoval milované Dee. Dea často pomáhala mu při práci a když nebyla s ním přes den v ústavu, těšila se jako děcko na, jeho příchod domů.

Domov svůj měl tedy nyní Felix s Deou a její matkou v budově ředitelství a jejich štěstí bylo úplné.

Po městech republiky hlásat Verusovy pravdy již nejezdil, neboť ve všech státech bylo to nyní ztěžováno a knihy do světa rozhozené sbírány a ničeny. Všecky státy snažily se od nynějška potlačovati všemi silami Verusovu akci, ale bylo již pozdě.

Delegáti, kteří se rozejeli před časem do světa, byli povoláni zase zpět a vraceli se jeden po druhém do svých bývalých příbytků. Tak nastal v cizinecké kolonii na Bílé hoře opět ruch a práce jako v prvých dobách před rozprchnutím se do celého světa.

Jaro hýřilo v té době již zelení a květy a rozkošné slunné dni střídaly jeden druhý. Za teplých večerů sedával Felix s Deou na otevřené verandě domu, plně přikryté pnoucím se listovím a květy, a zde hovořili o své veliké lásce i velikých záhadách Deina otce. S

úzkostí a trpce pohlíželi na těsný kruh vojska, jenž obkličoval stále „mrtvé město“ a s neklidem uvažovali, jak vše to skončí.

O Veruse samého se nestrachovali, neboť důvěra jejich v něj byla bezmezná. Znali ho i ohromnou jeho moc, která u nich samých vzbuzovala na jedné straně vděčnost a lásku a na druhé hrůzu. Avšak strachovali se z toho, co se kolem něj a ve světě děje.

Hrozili se těch obětí, jež to může státi lidstvo, povede-li proti hrozné síle Verusově pravidelný boj. A v té době bouřilo to v celém světě jako po úderu blesku. Zbrojily horečně všecky státy a všecko to zbrojení mělo svůj původ ve Verusovi. Jeden stát bál se druhého, aby tento nepřišel s něčím hrozným, od Veruse pochyceným dříve, a tak celému válčení nedal nový směr. Pokud pak byly státy západní a americké dosud více a lépe vyzbrojeny, nežli východ, hleděly urvati na tomto co nejvíce pro sebe, dříve, nežli by nastala nějaká katastrofa ve válečnictví a jim to nadále znemožnila. Mimo to všecky skoro státy usilovaly o Verusovo zničení.

Dalo se tedy s největší pravděpodobností očekávati, že nastává ve světě boj, boj ukrutný, který si vyžádá zajisté i ohromné oběti na životech lidských.

A toho všeho se Dea bála nejvíce. Dobré a něžné její srdce, jež překypovalo dobrotou a láskou ke každému a ke všemu, soužilo se tuchou nad utrpením lidstva. Veliká její duše, plna soucitu, ráda by dala vše, aby hrůzy války a zabíjení nenastaly nikdy. Byla citlivá ke každé bolesti druhého, takže prožívala utrpení cizí, jako bolest vlastního srdce i duše. V ní zosobněn byl soucit s veškerenstvem jako v bytosti nadpozemské a srdce její celé prosyceno bylo milosrdenstvím a láskou.

Něžná duše její zachvívala se strastí vždy, kdykoli ucho její slyšelo nebo oko vidělo utrpení a žal. Byla

božstvem, jež ve svém skvoucím, étericky něžném těle, soustřeďovalo všecku dobrotu srdce a vše, co bylo krásné a milé.

Se slzami jiných i jí tekly slzy soucitu z hlubokých, temných studánek očí. Ach, jak by plesala, kdyby hrozný otec její svou mocí učinil celý svět šťastným tak, jako učinil šťastnou ji. On chce tak učiniti, věděla, a jest dobrý a spravedlivý, avšak zdaž jeho snahy chápe lidstvo? Pro největší dobro a spásu, již chce dáti lidu, sám trpí nyní strašlivě v samotách a musí bojovati s celým světem urputný boj. Svět, hlavně vznešený, všecko to dobro, lásku, milosrdenství, soucit a spásu těla nechce a brání se jí zoufale všemi možnými zbraněmi.

Zlo spojilo se proti dobru. Ach, jaký to bude boj ve světě, stojí-li za zlem celý svět a proti němu Verus sám.

Zde to vojsko, obkličující „mrtvé město“, zdaž to nejsou všichni nepřátelé jejího otce? A jiných co ještě přijde snad brzy sem, aby zlobou svou srovnali se zemí to, co on vybudoval pro jejich štěstí?

Tak rozmlouvala Dea s Felixem a srdce její sevřelo se úzkostí:

„Má drahá Deo,“ těšil ji Felix, „neměj žádných obav o svého otce i tyto vojáky zde. Ani otci, ani jim ničeho se nestane, neboť k tvému otci se nepřiblíží nikdo a on sám nikdy život neničí a nezabíjí. A tak v celém tom boji s ním nepadne ani jeden z těch, kteří proti němu jdou se zbraní v ruce.“

„Vím,“ pravila Dea, „že dosud v celém tom neblahém útoku na otce, život nikoho zmařen nebyl, avšak velikou hrůzou a bolestí naplňuje mne to, že z tolika lidí učinil otec nešťastníky šílené a slepé. Ach, Felixi, zdaž není takový stav šílenství nebo slepoty horší, nežli smrt sama? Co jest život pro ně, jaký může míti půvab a radosti? Hleď, kdybychom oba anebo

jeden z nás byl šílený nebo slepý. Jaké by to bylo hrozné neštěstí! Vše, co jest krásného, co milujeme, co nás těší, na čem s radostí zrak spočine, vše to by nebylo. Jako šílenec nechápal bys svou Deu, neviděl bys ji tak, jako ji vidíš nyní, nevěděl bys, co to jest její veliká láska k tobě. Netušil bys její radosti, její touhy. Její polibky byly by ti cizí, nad jejími radostmi možná bys plakal a nad jejím žalem se smál. Bolest i štěstí srdce nechávaly by tě chladným, smutek její duše nebyl by duši tvé ničím a její objetí vyhánělo by tě snad od bytosti nejoddanější. Ach, chápeš, jak jest to šílenství strašné? A což byla-li bych slepá, očí zavřených navždy? Neviděla bych den, jen noc, neviděla bych jasu slunce, jen tmu, neviděla bych hvězd v daleku, ani kvítku ve své ruce. Nic, nic bych nezřela, co jest krásného a milého. Neviděla bych tebe, můj Felixi, tebe, jehož tolik miluji a jehož oko mé hledá zdaleka, když přicházíš ke mně – v mé objetí. Jak hrozný jest stav lidí, Felixi, jež otec oslepil. Cítíš to jejich zoufalství a bol, tu touhu po světle a bolest beznaděje. Ach, milosrdenství, milosrdenství jest třeba od mého otce. Půjdu k němu a budu ho prositi, aby již nikdy z lidí nečinil šílence a slepce. Snad bude mu možno v jeho veliké moci jinými prostředky činiti lidi neschopnými k boji, než těmito hroznými způsoby. Půjdu hned, Felixi, prosím, doprovoď mne!“

A Dea zdvihla se z proutěného křesla, přehodila si lehký šál přes vlasy a provázena Felixem vydala se podzemní chodbou k svému otci, prosit o milosrdenství.

Prošli opět dlouhou chodbou, schodištěm, branou a stanuli před zavřenou zdí Verusova chrámu. Když se pod Deiným čelem tato zeď otevřela, vešli do tmy rozlehlého prostoru kruhové katedrály.

Zvolna počalo se jasniti a ve středu truchlivé místnosti osvětlilo se Verusovo křeslo.

S hlavou hluboko skloněnou, opřen hubenýma rukama o kamenná opěradla křesla, seděl zde strašný ten muž bez pohnutí a života.

„Čekal jsem vás," zazněl dutý jeho hlas rozlehlou prostorou, aniž by hlava starcova se pozdvihla.

„Přistupte blíže, milé děti, a ty, Deo, přednes svou prosbu svému milujícímu tě otci."

Dea sklonila před otcem svá kolena, naklonila hlavu a zlíbala vráščitou, voskovou ruku otcovu, kropíc ji slzami. Nebyla mocna slova pohnutím.

Nic na hrozné bytosti Verusově se nepohnulo. Hlava zůstala těžce skloněna a ruce nehybně složeny na opěradlech. Jen hlas jeho nesl se tlumeně tísnivým tichem pod mohutnou klenbou kopule.

„Přišla jsi," hovořil, „abych ulevil velikému bolu tvého dobrého srdce, které jinak jsem učinil šťastným. Veliký soucit a milosrdenství, jež ovládá tvou duši, působí ti žal nad vším trpícím. Část božství i část lidských slabostí prochvívá tebou a jako žena poslušná jsi více hlasu citu, než abys uznávala nutnost utrpení."

„Máš soucit a hledáš milosrdenství pro ty, již určeni jsou k vraždění a zabíjení řemeslnému. Pravda, nechtějí zabíjeti sami, jsou k tomu nuceni silami mocnějšími, nežli jsou oni, ale jsou přece strašným strojem válečným, jenž rozsévá smrt."

„Zdali pak jsi pomyslila, Deo, kolik jiných lidí může znetvořiti, rozdrásati, za hrozných bolestí umučiti a zabíti těchto deset tisíc vojáků, budou-li opět zdrávi? Kolik tisíc milenců zabijí milenkám, kolik tisíc mužů ženám a otců dětem? Co bolu, žalu, trápení, bídy a zoufalství rozsejí ve světě, vrátí-li se jim rozum a zrak?"

„Co řekne ti srdce tvé potom, až uvidíš, jak místo deseti tisíc tichých bláznů a slepců válí se v krvi za hrozných bolestí a muk v posledním tažení jiných, a to

již čtyřicet tisíc lidí, zdravých, silných hynoucích v zoufalství a kletbách?“

„Co řekne pak tvé milosrdenství a soucit, až uvidíš desetitisíce žen v bídě a zoufání rváti si vlasy a dvakrát tolik sirotků naříkat pro otce a volat: chleba – chleba!“

„Čím zastaviti chce pak tvé dobré srdce ty potoky krve, slz, smutku, beznaděje, bolesti a zoufalství ubohých žen a dětí? Jak nasytíš ty hladovící sirotky, jak se postaráš o jejich vychování a živobytí bez lásky otcovské a její péče?“

„Deset tisíc ubožáků, kteří však mohou žíti a o něž jest jakž takž postaráno, chtěla bys mít zdravými, aby dále mohli do vřavy bitevní, aby stotisíc jiných vojáků, žen a dětí bylo nešťastno více, nežli jsou oni sami?“

„Nikoli, Deo! Až zahyne lidský rozum, pak přestane i řemeslné vraždění, neboť jen rozum jest to, jenž žene lidstvo ve zkázu. Nechci-li při své obraně zabíjeti, musím jim vzíti rozum, musím činit lidi zločinu neschopné. Neučiním-li tak, lidstvo napáše ještě tolik zla, že zničí sebe a zničilo by i mne.“

„Neboť kdyby sám Bůh byl na zemi, všichni by mu vypověděli boj na život a na smrt. Bůh, jenž jest mimo lidstvo, brání tomuto proniknouti k sobě tím, že mu dal rozum, jako já bráním mu přístup k sobě tím, že mu tento rozum beru!“

„Bůh může dávati ze své všemohoucnosti, já jenom bráti z toho, co jest. Oboje jest nutno a spravedlivo.“

„A přece, otče můj, prosím snažně, jest-li možno, abys již šílenstvím a slepotou nikoho netrestal. Jsi mocný a silný a ještě jiný způsob ovládáš, jak učiniti lidi neschopnými k boji. Jest šílenství a slepota věc strašná a utrpení těchto lidí nesmírné. Snad jiným způsobem docílíš téhož, co chceš, bez tolika bolesti a smutku. Mé srče trpí velice při vzpomínce na tolik

utrpení a duši jímá smutek tísnivý. Tvé dítě, tolik tě milující, nebylo by šťastno.“

„Má drahá, tolik soucitu tě prochvívá, že úsudek tvůj před ním zaniká. Věz tedy, dítě milované, že šílenství jest mnohdy krásnější, než dnes jest žití tvoje. Šílenství, toť nadbytek duševních sil ve slabém těle, jež hmotu těla vláčí ve sférách jiných, nežli připouští rozum duchů slabých. A poutá-li rozum smysly k všednosti, smysly bez rozumu řízené fantasií prolétají světy, o nichž lidstvo rozumové nemá zdání. Vždyť proto mnohý silný duch podoben jest bláznu a slabí šílenců chtí život sníti. Alkohol, opium a kokain dopomoci má jim k snění, jimž jinak přirozeně bere se jen fantasie blázna.“

„A slepec, jenž ztratil zrak, jímž pojímal okolí jen dle tvaru, prostoru a barvy, zbaven roztříštěnosti vjemů, duševním zrakem proniká sebe i okolí hlouběji, nežli můžeš tušiti. Pohroužen v sebe, tvoří si nový svět, v němž vytváří si všecko lepší, než-li vidíš ty. Jemu květ nevadne a dívka nestárne. Jak vidí tebe dnes, tak bude viděti tě v konci svého žití, neb co v zraku utkvělo za světla, tma nikdy nesmaže.“

„Což nejsem šílencem já a nejsem slepcem také! Jak zove mne většina lidí, ne-li šílencem jen proto, že můj silný duch bloudí v jiných sférách, nežli žijí oni a že tvoří něco, co oni pochopiti nedovedou. A nejsem slepcem také? Sem v moji samotu nevnikne paprsek slunce, jen černá tma obklopuje mě kolem. Jen k vůli vám zde světlo moje září, neboť bez světla řeč vaše by vám vázla a srdce zmírala by bázní.“

„A přece v této hluboké tmě a tichu vidím. Vidím daleko přes celý svět i v světy nesmírných dálek. Vidím v srdce i duše lidí, vidím v nitro tvorů i v nejmenší symptom hmoty. Vidím tisíckrát více, než-li vidíte vy a celé lidstvo.“

„Má Deo, milá, jest tomu tak?“

„Ach, ano, otče můj, kloním se před tvou mocí v pokoře. Ty však již nejsi člověk, leč mocný duch a co silou u tebe jest, jest u mne, ženy, slabostí. A tato slabost moje dává vůli soucitu a milosrdenství. Nechci býti silnou jako ty, jehož se v jeho síle děsím, jako ho v dobrotě miluji. Pro tuto lásku k tobě, nech mně mé slabosti, můj otče! Ponech mi můj soucit, milosrdenství a lásku, neb bez nich nejsem již tvá šťastná Dea, jsem ubohá!“

„Mé dítě, pokud chci, abys žila životem šťastných lidí, neodepřu ti ničeho ke tvému štěstí. Vyplním tvoje přání. Již nikdy neučiním z protivníků svých šílence a slepce. Jsi spokojena?“

„Můj otče, jaký dík může dáti mé ubohé malé srdce vaší nezměrné lásce a dobrotivosti? Rcete mi a učiním vše ráda,“ zaštkala Dea.

„Z tvého srdce dej mně jen část lásky, která patří otci. I část matce svojí dej, a ostatní druhu svému. Toť vše, co od tebe žádám.“

„Leč vám oběma,“ zněl vlídný hlas starce dále, „chci ukázat, jak pošetilé jsou často city, jež zovete soucitem a milosrdenstvím.“

„Deo, dám tobě sílu uzdraviti ty, které jsem vehnal v šílenství a oslepil. Svým soucitem ty konej dobro a pros Boha, aby krok tvůj byl šťastný. Jdi k šílencům a dej jim květy leknínu, ať rozervou je na kusy. Jdi k osleplým a dej jim oči gazelí, by protknuli je ostřím ocele. A oba, šílení i slepí budou zdrávi k tvojí potěše.“

„Své matce dík a pozdrav vyřiď, Deo!“

„Buďte s Bohem!“ Stařec domluvil a utichl. Dea pokorně zlíbala obě jeho ruce, políbila i tu bednou hlavu skloněnou a s tichým pláčem opustila se svým druhem chrám, v němž sídlela část božství skutečně.

Když vyšli, byl již večer a na obloze zářilo tisíce hvězd. Dea rozhlédla se po ztišené krajině, pozdvihla oči k nebesům a se sepjatýma rukama klesla na

kolena, kloníc se před záhadami všehomíra i toho, jenž všemu vládne. Felix stál tiše vedle ní pohřížen v hluboké myšlenky a jeho ruka spočívala na rameni pokorně skloněného těla Deina.

Dvé čistých duší v pokoře odevzdávalo se v milosrdenství Tajemná.

Po chvíli zahovořila Dea stísněným hlasem: „Proč leknín mám dát bláznu, aby ho rozerval a oko gazely slepci, aby ho protkl ocelí, chci-li oběma pomoci v jich neštěstí. Zdaž nehovořili jsme o leknínu i gazele, když láskou svou jsme procházeli věky?“

„Za jakým cílem spojil otec můj ten květ i gazelu s osudem mým a všech těch nešťastníků? Proč rváti mají to, co v naší pohádce, tak krásným bylo sídlem mojí duše, proč ocel hroužit v oči gazely, jež slzy ronily nad bolem každého?“

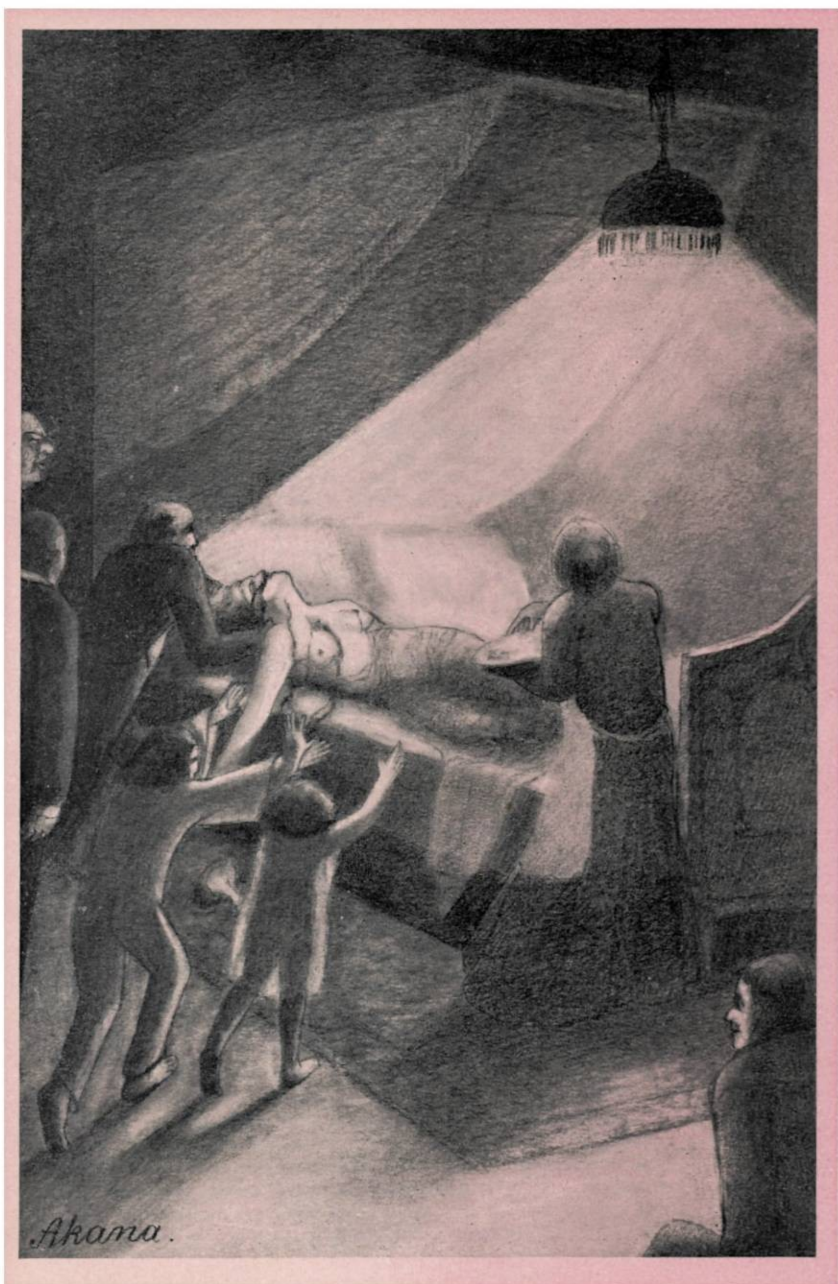
„Zdaž chápeš, můj drahý, jaké to nevyzpytné záhady ukrývá v sobě věčnost? Nechápu toho a snad člověk toho nikdy nepochopí mimo otce, jenž jest již polobožstvem.“

„Jaký jen účel, jaký cíl se za vším skrývá.“

„Co otec tvůj činí, tomu důvěřuj, má Deo, neb miluje tě příliš a štěstí tvoje, jest mu radostí snad jedinou,“ konejšil Deu Felix. „Jest spravedlivý, dobrý a jeho rada nepřinese zklamání!“

„Jest již pozdní večer, Deo, třeba jest ti klidu a spánku po chvílích plných vzrušení. Půjdeme na lože, bys opět nabyla svěžích sil k dnům, jež na nás čekají.“

A paže muže obejmula štíhlé, etherické tělo ženy a oba vešli v setmělý dům, jenž byl chrámem jejich velké lásky.– – – – – –

Akana.

V následujících dnech Dea i Felix zabývali se otázkou pomoci šíleným a slepým nepřátelským vojínům.

S opatřením leknínů smířila se Dea lehce, neboť trhati květy nebylo pro ni příliš bolestné. Avšak s očima gazel byla věc horší.

Bylo-li třeba pomoci třem stům osleplých nešťastníků, bylo k tomu třeba sto a padesáti gazel. Stopadesát těchto krásných zvířat mělo býti zahubeno pro vrácení zraku dvakrát takovému počtu lidí. Dlouho zápasila Dea sama sebou, a mnoho slz prolila nad ubohými zvířaty, než-li se odhodlala přinésti oběť zvířat pro blaho lidí.

Ale rozhodla se přece, po vysvětlení Felixově, že nebude jich třeba hubiti jen právě pro ni a její účel, „Lovci zabíjí stále dosti gazel pro maso a kůže, třeba jen vyňati jejich oči a zaslati sem, Deo," tak odůvodňoval vše Felix a Dea svolila.

Mezi tou dobou, nežli vše bylo dodáno, dověděl se Felix o hrozné tragedii, která se odehrála v rodině továrníka Marka. Marie byla mrtva, zemřevši ublížením a hořem nad svým zneuctěním. Choť Markova byla taktéž mrtva, zabita rukou Janovou a nešťastný Jan sám dlel v žaláři, čekaje na své odsouzení.

Továrník Marek od smrti své ženy stihán byl v obchodě neúspěchem neustále a jeho majetek se vučihledě tenčil. Upadal v melancholii a výčitky svědomí hleděl přehlušiti často v nesmírném pití. Upadal čím dále, tím více, a přátelé ho opouštěli, jako vždy opouštějí člověka, když upadne v bídu.

Osud Janův a Marie otřásl Felixem mocně. Znal tyto dvě dobré a poctivé bytosti, jimž bylo nutno takto skončiti ze zvůle lidí bezohledných a zpupných a litoval je z celého srdce. Marii již pomoci nebylo žádné, odpočívala na hřbitově pod zeleným kobercem,

posetým květy. Ale Jan ještě zde byl, ovšem že v rukou spravedlnosti jako vrah, jehož osud snadno bylo lze uhodnouti.

Často s Deou rozmlouvali o těchto dvou milujících se srdcích, jichž láska tak tragicky skončila a Deu vždy pojímal nad nimi veliký smutek. Ve svých myšlenkách zabývala se otázkou, bylo-li by možno ulehčiti, pomoci aspoň tomu z nich, jenž dosud žil, Janovi. Avšak ani ona, ani Felix nenalézali prostředků, jakými by se to provésti dalo.

Felix byl sice odhodlán hájiti při soudním přelíčení Jana jako svědek co možno nejvíce, avšak nemohl doufati, že by to mohlo Jana osvoboditi. Umírniti výrok soudu byly výpovědi jeho s to, ale k osvobození nebožáka nestačily.

A tak Dea i Felix často přemítali o krocích, jež by Janovi co nejvíce prospěly, ale stále bezvýsledně. Jan byl v rukou zákona a proti tomu stavěti se bylo nemožno.

Když ředitel dodal Dee spousty leknínových květů, natrhaných po jezerech a tůních po celých Čechách, Dea nad květy zaplakala. Uložila je na verandě do nádob s vodou a květy vyplnily téměř celou plochu rozsáhlé verandy, rozšiřujíce po vůkolí omamnou vůni. Večer dlela mezi nimi s Felixem jako v posvátném háji, a s hlavou na prsou milovaného muže opět a opět vyprávěla mu pohádku, kdy sama byla leknínem a druh její motýlem, jenž květy její oblétal.

„Ty's přilét‘, krásný motýle, a ssál jsi plným douškem to, co jsem z lásky dala ti, za radost v žití smutném,“ zahovořila Dea a horká hlava její i prsa přimkly se pevněji k jeho srdci.

A při těchto vzpomínkách a za vůně květů a vlahých, jasných večerů i nocí, duše i srdce jejich toulaly se jinými světy, tetelíce se smutkem i blažeností.

Velitel dohodových vojsk byl zpraven o tom, že ředitelova neteř, z návodu Verusova, jenž byl jat soucitem nad nešťastníky, pomoci má k uzdravení šíleným a osleplým vojínům. Všichni tušili, že Verus, mohl-li vojíny oslepiti a přivésti v šílenství, má jistě i prostředky, zbaviti je těchto chorob, a proto s povděkem přijali nabídku ředitelovu. Mysleli však, že si za to bude Verus klásti určité podmínky, jako ku příkladu ty, aby se vojíni ti vícekráte bojů nezúčastnili, avšak ani Verus, ani jeho zástupkyně Dea, ničeho si nevyhrazovali.

Na Deu pohlíželo se jako na samaritánku, která měla prováděti vůli Verusovu a proto věnována jí byla veliká pozornost. Velitel cizích vojsk rád by se byl dověděl, jakým způsobem se Dee dostalo od Veruse poučení o způsobu léčení, jež měla prováděti, ale nedověděl se toho mnoho. Ředitelem samým bylo mu vysvětleno, že Dea obdržela rozkazy prostřednictvím jeho samého, kterému Verus o tom sdělil, vše svým způsobem. Jakým způsobem však ředitel jest ve spojení s Verusem, nemohl se generál vzdor všemu úsilí nijak dopátrati.

Několikráte dal již prohledati všecky domy i stráně pod „mrtvým městem“, nenalezl-li by se tajný vchod a chodba do Verusova sídla, avšak vždy marně. I ve sklepení ředitelova domu se hledalo, avšak ani tam nenašlo se ničeho. Dvéře i chodba, jimiž procházela Dea a dvakrát již prošel i Felix, zmizely před pátrajícími, ba ani zvuk při tlučení na zdi nedával tušiti, že by za nimi byla chodba.

Bylo tudíž veliteli jasno, že ředitelovi dostává se od Veruse zpráv způsobem zvláštním, na způsob nějaké bezdrátové telefonie neb telegrafie.

Že způsob tento nepodaří se mu vypátrati, byl si po všem, co o Verusovi znal a s ním zakusil, jist.

Jednoho dne tedy vypravil se Felix s Deou do nemocnice, kde dleli šílení nešťastníci, pokud byli v Praze. Oba nesli v náručí veliké kytice čerstvých leknínových květů, šířících všudy, kudy šli, mocnou vůni.

Když přišli do první síně, kam je lékaři uvedli, stanuli na chvíli na prahu. Ve veliké světnici asi dvacet nešťastníků poskakovalo pitvorně po podlaze, nesrozumitelně hovořících mezi sebou. Bledé jejich tváře oživeny byly očima jakoby v sebe obrácenými, bez výrazu a lesku. Nic z toho co se kolem nich děje nechápali a stále se věnovali jenom svým pitvorným grimasám a skokům.

Lékaři s napětím očekávali, jakým způsobem taková něžná, nezkušená dívka, za jakou Deu měli, bude si počínati při léčení choroby, která dle jejich úsudku byla nevyléčitelná. S velikým úsilím seskupili choré v kruh kolem Felixe a Dey.

Bez zájmu a nepokojně hleděli šílenci kolem sebe, nechápajíce co se bude s nimi díti. Dea brala z náruče jeden květ za druhým a vtiskla ho každému nemocnému do ruky.

Jakmile květy ocitly se v rukách šílených, tito stanuli tiše. Upřeně zahleděl se každý na bílý květ, jenž ležel mu na dlani a pak rozhlédl se kolem udiveně. Náhle jat zuřivostí uchopil něžný květ prsty obou rukou a rval a sápal ho vztekle na kusy, až nezbylo z něj nic, než drobty zelených a bílých lístků.

Dea, umdlévajíc při tom pohledu, opřela se o Felixe, jenž sotva byl s to, uklidňujícími slovy vrátiti jí vědomí. Otevřela oči a tu oči její setkaly se se zraky těch, jež stáli zde kolem v němém údivu a se sledy rozervaných květů v rukou.

Stáli vzpříma, tiše, s očima jasnýma, dobrýma a s tváří radostnou a překvapenou. Ruce jejich vztáhly se k čelu, a přejely ho jako by se probouzeli z těžkého

snu. Rozhlédli se udiveně kolem a z prsou jejich vydral se hluboký vzdech.

„Co se to s námi dělo?“ tázali se takořka rázem, „což jsme tak dlouho spali? Kde to jsme, co se to s námi děje?“ neslo se z úst jejich tiše.

Byli vráceni životu, šílenství pominulo.

Ještě více překvapení lékaři, nežli uzdravení sami, vysvětlili jim vše, co se stalo od doby jich útoku na „mrtvé město“ až po tuto chvíli.

„Byli jste stiženi šílenstvím,“ pravili jim, „a zde tato dáma vás z něj rázem vyléčila. Vzdejte jí za to povinný dík.“

S ochotou přistoupili všichni k Dee a slovy nejvřelejšími děkovali jí ve své mateřštině za pomoc a uzdravení. Jejich vděčnost neznala mezí. Líbali její ruce, lem šatů a zapřísahali se jí ochotou skočiti pro ni do ohně a chrániti ji proti každému, byť i vlastnímu bratru.

Blažena, Dea přijímala tyto projevy radosti a štěstí. Srdce její plesalo, že vrátila těm nešťastníkům vše, co činí život krásným. Z jejich radosti a blaha těšila se i byla šťastna sama. Slzy radosti vystouply jí z očí, jimiž pohlížela do tváří těch, jež navrátila životu.

A tyto tváře, radostné a plné vděčnosti, vryly se jí nesmazatelně v pamět.

Jak děkovala v duchu této chvíle svému otci, že jí poskytl možnost konati tolik milosrdenství a dobra a jak vše to bylo krásné. Jak blažila a šťastnou činila ji vděčnost a radost těchto lidí, vrácených společnosti lidské.

„Ach, konati milosrdenství, jak jest to krásné,“ pravila si v duchu a srdce její naplnilo se jím zcela.

Tak jako zde, uzdravovala Dea šílence i jinde, pokud byli v Praze a okolí. Těm, kteří byli odvezeni za hranice, poslaly se její květy a výsledek uzdravení byl

stejný. V krátkém čase všichni, kteří Verusem připraveni byli v šílenství, byli opět zdrávi.

Právě tak bylo tomu s osleplými, když Dee dodány byly oči gazel.

Svět opět žasl nad touto událostí a Dea oslavována byla jako milosrdná samaritánka, nadaná Verusem zázračnou mocí uzdravovací. Spousty lidu, žádajících své uzdravení, tlačily se k ní, až musel ředitel v celém světě prohlásiti, že nikoho jiného uzdraviti není s to, poněvadž jiné nemoci nevznikly Verusovým zakročením.

„Co Verus učinil,“ bylo prohlášeno, „sám také odčinil, avšak čeho sám nebyl vinen, odčiniti nelze.“

Takovým způsobem opět získala Dea klid od davů, jež jí nedopřávaly chvíle pokoje. Její soucit, její milosrdenství vrátilo 10.300 lidí k životu. Byla šťastna a spokojena. Její srdce bilo klidně a duše necítila žádné tíže nesplněné touhy.

A přece ještě jedna věc byla zde, která rušila její úplné štěstí.

Byla to záležitost Janova, jenž právě zodpovídal se ze svého činu před zákony a spravedlností. Výpovědi Felixovy mu nepomohly. Velice mu ublížilo, že mluvil a bouřil lid před onou katastrofou, jež se stala mezi lidem a cizím vojskem. Byl viněn jako přímý původce bouře lidu proti dohodovému vojsku a velitel tohoto naléhal na jeho nejpřísnější odsouzení pro výstrahu jiným.

Tak byl Jan souzen právem a spravedlností a odsouzen k smrti.

Felix i Dea byli touto událostí zdrceni. Nyní již nebylo ubohému hochu žádné pomoci. Jediný, kdo mohl by mu snad ještě pomoci, byl Verus sám. Jak, to nevěděli, avšak že jest to možné, byli přesvědčeni.

Avšak, zda mohla Dea i s takovouto záležitostí přijíti k otci po tom, co jí řekl posledně o soucitu a

milosrdenství? A tehda jednalo se o 10.000 lidí. Zdaž může s takovými, jinak dosti všedními záležitostmi choditi k otci, když jeho duch chce býti nerušen v samotách a vznáší se v záhadách, jež mají zničiti nebo spasiti celé lidstvo?

Věděla dobře, že otec nechce a nesmí býti nikým rušen a že jenom její budoucí štěstí bylo to, jež ho přimělo zavolati ji s Felixem k sobě. Co bylo potom s její prosbou o milosrdenství pro šílené a slepé, bylo spojeno s jeho potrestáním vojáků a bylo tudíž odůvodněno prositi o odčinění tohoto trestu.

Avšak nyní nebylo žádného důvodu, kromě jejího soucitu. Dea viděla bezradnost svou a nemožnost jíti s prosbou o pomoc Janovi kotci.

Jan byl v moci spravedlnosti lidské, a ta neodpouští, ani nezná milosrdenství.

Byl ztracen.

VI.

Duch vyhubeného národa.

V žáru odpoledního slunce stoupala v Mexiku karavana z roviny do vysokých hor. Skládala se ze 40 ozbrojených jezdců na koních, které následovala dlouhá řada soumarů, nesoucích bedny, koše a plachtovinu, mimo zásoby potravin pro lidi i zvířata.

V čele jel na statném koni muž zasmušilého vzhledu, dlouhé, kostnaté postavy, žlutých lící a ohnivého oka. Tváře jeho byly vpadlé, s vynikajícími kostmi lícními a brada široká a mohutná. Orlí nos byl při chřípích široký a nad ním zdvihalo se vysoké čelo.

Oděn byl v mexický lidový kroj s velikým širákem na hlavě.

Jezdci za ním následující byli oděni právě tak a všichni byli téhož typu jako jejich vůdce. Žluté tváře, vynikající lícní kosti a orličí nos byly společnou známkou všech. Na první pohled bylo patrno, že pocházejí z krve indiánské.

Karavana zvolna stoupala do skal a soutěsek Siery v místech, kde kdysi národ Inků měl svá božiště.

Dříve nežli Ferdinand Kortez a španělští dobyvatelé vnikli v tato místa, veliký a prastarý národ Inků vládl zde neobmezeně, mocný a spokojený. Vzdělanost jeho byla neobyčejná a panovníci oplývali poklady, o nichž se tehdy Evropanům ani nezdálo. Státní zřízení i hospodářství bylo na vysokém stupni a rovněž tak umění a stavebnictví.

Vzdálen východních rac žil zde tento veliký národ, spravován svými moudrými a dobrými panovníky sám sobě a vytvořil kulturu, již obdivovati budou věky. Země poskytovala mu k životu všeho v hojnosti a tam, kde bylo třeba, dopomáhal přírodě odvodňováním kolosálními hrázemi a umělými zátopami.

Města svá stavěl mohutná a v nich paláce králů i chrámy bohů byly stavbami imposantními. Ohromné bohatství drahých kovů a kamenů těžil ze země a vytvářel z nich předměty nedostižné krásy a nesmírné ceny.

Jeho kult náboženský, ne nepodobný starému kultu Egypťanů nebo Indů, budoval svým božstvům chrámy a pyramidy úžasné nádhery a velikosti. A do těchto chrámů snesl vše, co bylo mu nejdražšího a nejcennějšího ku poctě a oběti svým bohům. Slunce bylo hlavním symbolem jeho nejmocnějšího božstva, a proto ve svých chrámech měl obrazy jeho v neobyčejné velikosti a z ryzího zlata a stříbra. Vůbec byly chrámy a paláce Inků pokladnicemi všeho krásného a nesmírně cenného.

Toto bohatství národa bylo však také jeho zkázou.

Přišli dobyvatelé, lační zlata, a hrabivost jejich neznala mezí. Uloupili nešťastnému, důvěřivému národu všecko a zahubili ho surově, odměňujíce se za důvěru a pohostinství násilím a vraždou. Silami hmot, jež ovládali, prachem, děly a koňmi porobili národ, jenž sil a hmot těchto k vraždění dosud neznal.

Hrstka jezdců vedena silným duchem Korteza, ovládající střelbu prachem, zdeptala nesčetné zástupy důvěřivého lidu, hrozícího se strašných účinků odpoutaných sil hmot. Paláce i chrámy byly vyloupeny, vykradeny a pobořeny, králové s důvěrou cizincům pohostinství poskytující hanebně umučeni a lid zotročen a nakonec vyhuben docela.

Bílá raca evropská s dravčími pudy po mamonu a bezohledná, ubila národ, jemuž tisíce let patřila země, řeč i kultura za širokým mořem.

Po velkém a mocném národě Inků nezbylo nic, než památky na jeho bytí v historii lidstva a ruiny ohromných chrámů a pyramid rozházené po celé zemi, jež duch vyhubeného národa oblétal stále.

Kulturní národové evropští, rozumově silní, přešli zemi nešťastného národa a z národa toho nezbylo nic, jen rozmetané trosky jeho práce.

Hrozná vášeň po zlatě a mamonu, již podněcoval rozum lidí vzdělaných států na východě, smazala s povrchu zemského miliony lidí, již se ničím neprovinili než tím, že byli důvěřiví a dobří, a že rozum jejich nevyspěl ještě tak daleko, aby vynašli způsob, jak vražditi ještě rychleji nežli Evropané.

Avšak zahynul-li národ, nezahynul ještě jeho duch a z národu toho všichni. Ještě krev Inků kolovala v žilách několika lidí, kteří nezapomínali na strašné bezpráví, spáchané na jejich kmeni, a kteří ,v srdcích svých truchlili po stopách umučených předků. A krev tato smíšená s krví Evropanů, pod žárem tropického slunce přijala i vášně prokleté racy bílé a z vášní těchto nejvíce ji ovládala – pomsta.

Potomci Inků zasvětili se plně k dílu pomsty nad bezcitným a hrabivým plemenem bílým, které jim předkové zanechali co odkaz. Od strašných dob vraždění Kortezem a jeho následovníky, někteří prozíraví kněží Inků postřehli, že od bílých tváří milosrdenství se nadíti nelze. Rovněž věděli, že před hrabivostí jejich neuchrání svatyně, ani jejich posvátné poklady nic.

Proto nahromadili tajně všecko to bohatství národa, jež dosud ukrývalo se po jednotlivých skrýších v obrovský poklad, a tento poklad nesmírné ceny uložilo tajně ve skalách Siery Madre. Poklad ten měl býti

základem k vykonání pomsty nad dobyvateli, až nastane pro ta příhodný čas.

Z pokolení na pokolení přenášela se znalost místa, kde uložen jest tento poklad Inků, ale vždy jen jeden muž, pocházející z přímé větve bývalých vládců byl uvědomen o tajemství, kde jest poklad skryt. Byla to zvláštní kasta Inků, jako v Indii Brahmínů, která znala toto tajemství pokladu, kdesi uloženého, a v muži, jenž znal vše, spatřovala svého velekněze.

A tímto mužem byl nyní jezdec v čele karavany, Inka Atahualta, velekněz vyznavačů slunce. Jel v čele svého průvodu do hor vyzdvihnouti celý poklad Inků, neboť nadešla doba pomsty.

Část tohoto nesmírného bohatství vyzdvižena byla již před rokem a dána Verusovi pro jeho dílo zkázy i spásy lidstva. Neboť Inka Atahualta nebyl nikdo jiný, nežli „mistr západu“, jenž stavěl „mrtvé město“ z pokladů Inků a z pokladů brahminských maharádžů.

Byly to miliardy Inků a Indů, které na bursách a v peněžním světě všech států vykonávaly dílo ničení kapitálu.

Duch Verusův tajemství Inků i Brahmínů odkryl a poznal, jak hluboké vědomosti, ostatnímu lidstvu neznámé, dosud ovládají lidé, kteří jsou velekněži národů s pradávnou kulturou. Spojil se s těmito lidmi, odkryl jim dříve nežli ostatním svou moc a snahu a oni s důvěrou svěřili mu všecka svá hrozná tajemství přírodních a duševních sil, které však sami nebyli s to ovládati, nemajíce titanského ducha Verusova. Stali se jeho nejbližšími a nejúčinnějšími pracovníky pro zahubení zbloudilého a zlého lidstva a jeho spásu v světě jiném.

Verusův mocný duch seznáním jejich tajemství zesílil ještě více a tímto poznáním tělo jeho hroutilo se v nicotu, mezitím co duch mohutněl ve všemohoucnost.

Inka Atahualta byl inženýrem a architektem a celý svůj život procházel po stopách zaniklého kmene svého, aby vyměřoval, kreslil a zachovával aspoň to z ruin, co dosud po kultuře jeho národa zbylo. Byl bohat, neboť vyznavači slunce, jimž byl veleknězem, dávali mu vše, čeho potřeboval k svému dílu a v případě potřeby stál mu k službám celý nesmírný poklad Inků.

Nyní, kdy celý východ se bouřil proti bezpráví a utlačovatelům evropským, nastal i pro potomky Inků čas k pomstě. Úžasné jejich bohatství, dosud úzkostlivě tajené, mělo býti dáno Indům co pomoc proti nenáviděnému a prokletému bílému plemenu.

A pro toto bohatství, pro tuto hroznou sílu lidstva, ubírala se karavana do hor.

Zamlklí a zádumčiví jeli všichni z průvodu skalními stezkami a soutěskami divokého útvaru horského. Veliká vážnost doby i tohoto okamžiku nutila je k úvahám a přemýšlení. To, co po pět set let skryto bylo v srdci skal a co tam uloženo bylo předky po věky pro dobu nejvážnější, nyní mělo se odkrýti a vyzdvihnouti. Svatý odkaz vyhubených předků k dílu strašné pomsty nadešel a oni byli vykonavateli této pomsty za celý národ.

Byl jich jen hlouček, jako druhdy prvních dobyvatelů jejich vlasti pod Kortezem. Tehdy malý hlouček odvážných duchů zničil celý veliký národ. Nyní tento malý klouček, zbylý z vyhubeného národa měl zničit plémě dobyvatelů.

Jestli kdysi Kortez a jeho lidé zhubili Inky silou některých hmot, jež dovedli ovládati, zhubí nyní Evropany sama síla ducha toho, jehož síly hmot poslouchají všechny. A odkaz jejich předků mu k tomu dopomůže.

Divokými roklinami, plnými zpřerážených a povalených kmenů přívaly vod, stoupala karavana

výše do úzkých průsmyků skalních velikánů. Proplétala se úzkými úžlabinami, vlhkými a studenými, pustinami mezi rozházenými balvany a kamením, i temnými děrami, podobnými tunelům nebo jeskyním, do nichž po věky denní světlo nevniklo.

Čím výše stoupala, tím větší chlad prochvíval všecky, lidi i zvířata. Častěji nyní již koně i mezci se zastavovali, aby si oddychli a nabrali sil.

Těžko bylo postupovati dále po neschůdné, skalnaté a divoké krajině, kam noha lidská snad po věky nevkročila. Páry stoupaly z propastí a kotlin a zahalovaly občas celou výpravu v závoj, těžko proniknutelné mlhy. Mezci i koně klouzali na hladkém kamení a únavou i znepokojením ržali a odfrkávali. V některých místech bylo jezdcům sestoupiti s koní a vésti je opatrně po úzkých stezkách nad hlubokými, temnými propastmi.

Asi po třech hodinách tohoto namáhavého stoupání a po častých odpočincích karavana vyšla na malou plošinu, rovnou jako stůl, pokrytou však spoustou úlomků skal a kamení. Byla to vlastně kotlina s rovným dnem, kolem dokola obklíčená divoce rozeklanými vrcholky skal.

Zde vůdce dal znamení, aby se výprava zastavila a bedny i plachtovími složila s mezků a koní. Sám s několika lidmi ubíral se pěšky úzkou stezkou mezi dvěma vrcholy skal do hluboké rokliny, až zmizel v jejím setmělém jícnu.

Uvolněná zvířata si oddychla a únavou přemožena z části ulehla a z části stála nehybně, sníc se zavřenýma očima. I mužové protáhli s ulehčením své údy a rozesedli se po složených bednách, anebo se uložili na hromady plachet jako na lože. Čekali, až se výprava do nitra skal vrátí.

Výprava vedená Atahualtou pokračovala v obtížné cestě, nyní již skoro úplnou tmou. Úzká chodba mezi

skalami byla plna kamení a hrbolů, takže museli se rukama opírati o strmé stěny, které byly mokré od tekoucí po nich vody. Když vnikli ještě hlouběji, kam ani zákmit světla již nepronikal, rozžali svoje elektrické lampy a za jejich světla brali se opatrně dále, až stanuli před skalní stěnou, která chodbu napříč úplně uzavírala.

Atahualta se zastavil a vrhl světlo své lampy do dutiny při levé straně skalní stěny, která se zde černala jako otvor komína ve výši prsou. Světlo lampy proniklo tmou a Atahualta vsunul ruku do otvoru a chvíli tam touto usilovně pracoval. Po chvíli této práce počaly kameny pod otvorem a kolem něho ustupovati a utvořil se otvor, kterým bylo možno v sehnuté poloze projíti. Něměě pokynul vůdce ostatním, aby ho následovali a zmizel v temném jícnu otvoru.

Klikatou, nízkou chodbou, dolů se svážející a opatřenou vytesanými stupni, sestupovali muži v nitro chladné skály, až narazili na konci opět na příční skalní stěnu. Atahualta celou váhou svého těla nalehl na jeden ze stěny vyčnívajících kamenů a mocně tlačil tento dovnitř.

Avšak nic se nepohnulo. Teprve když to vše opakoval znovu a znovu se zvětšeným úsilím, ozval se rachot a stěna, uzavírající chodbu, se zřítila dolů do jámy ve dně chodby. Široký otvor se objevil.

Atahualta sejmul svůj široký klobouk, otřel si zpocené čelo a na chvíli stanul. Světlo své lampy obrátil dozadu na své druhy, kteří zde stáli němí a odhodlaní, s výrazem neobyčejné vážnosti ve svých mužných tvářích.

Pokynul rukou do otvoru a padl na kolena. Hlavu sklonil hluboko k zemi a levá ruka jeho spočinula na prsou v místech, kde tlouklo jeho srdce. Ostatní muži učinili totéž.

Po chvíli tohoto posvátného mlčení vstali a Atahualta vešel do otvoru. Byli v skrýši, kde od věků uložen byl nesmírný poklad jejich předků pro ně, kteří měli vykonati za ně pomstu za všechno zlo učiněné jejich národu.

Rozlehlá jeskyně s vysokým krápníkovým stropem je pojala. A tato jeskyně byla rozlehlá tak, že ztěží světlo jejich lamp pronikalo celou délkou prostoru. V záři jejich nebylo zde viděti ničeho, mimo bílých krápníků, visících se stropu a vyčnívajících kamenů z nerovných stěn, jež vrhaly za světlem černé, dlouhé stíny.

Atahualta postavil svoji lampu na jeden z vyčnívajících kamenů a pokynul druhům, aby přistoupili s ním k jedné ze skalních stěn. Na zemi při stěně této byly patrný veliké, ploché kameny, přikrývající nějaké spodní otvory. Muži chopili se těchto těžkých kamenů a s námahou je odklopili stranou.

Široká a hluboká dutina, běžící podle všech stěn se jim objevila. A v této dutině nahromaděno bylo veškeré bohatství skryté zde kněžími Inků.

Atahualta seskočil do skalní jámy a shýbl se k předmětům, jež tu přikryty byly zetlelým rákosem a látkami. Odhrnul tyto stranou a v světle lamp zalesklo se to svitem a září ryzího zlata, stříbra a drahokamů. Pomalu a opatrně vybíral drahocenné předměty z jejich odvěkého lůžka a podával je druhům nahoře. Tito přebírali od něj jeden kus po druhém a ukládali vše do plachet na zemi rozestřených, jež s sebou přinesli. Když plachty byly naplněny, zabalili vše pečlivě a odnášeli krkolomnou cestou zpět, k druhům čekajícím s mezky a koňmi na plošině. Zde uložilo se vše do beden a košů a nosiči vraceli se zpět, aby celý poklad přenesli z jeho úkrytu na soumary.

To trvalo celou noc. V této práci se střídali muži, kteří první vešli, s těmi, kteří zůstali u soumarů, až se všichni vystřídali.

Když na východě svítalo, všecka práce byla hotova. Celý poklad Inků naložen byl na koně a soumary a karavana dala se na cestu zpáteční.

Za několik dní nato naloděn byl celý poklad, uzavřený v pevných uzamčených bednách na loď v Acapulco, při západním břehu Mexika, a Atahualta se čtyřiceti druhy doprovázel ho na cestě Tichým oceánem do Indie.

V Indii převezeno bylo vše z přístavního města Kalkuty za vedení brahmínů k maharadžům v Benáres a uloženo v tamějších skalních chrámech k pokladům indickým, jako válečný poklad pro boj se západem.

Tak v skalních slujích u Benaresu soustředěna byla hmota ohromné síly, jež měla východním národům dáti vše, čeho třeba k vedení strašlivé války a zničení nenáviděného bílého plemene utlačovatelů a vykořisťovatelů.

Čtyřicet mužů v čele s Atahualtou na osmdesáti koních a mezcích sneslo s pustých skal Siery takovou úžasnou sílu, skrytou v hmotě zlata, že celý svět měl jí vzplanout v ohni a vraždění neslýchaném.

Čtyřicet mužů ze zničeného a vyhubeného národa Inků přineslo smrt milionům lidí a zkázu nesmírné práce lidských rukou v Evropě i v Asii. Strašlivá hmota čekala na ducha, jenž roznítí v ní sílu nejstrašlivější – mamon.

Atahualta a maharadžové měli v ruce vše, čím Evropa mohla býti zničena – peníze. Za peníze byl rozum lidský schopen všeho.

Za několik neděl nato zlato již pracovalo mezi národy asijskými a evropské státy vyráběly za něj v ohromných masách střelivo a zbraně Asiatům a tedy proti sobě.

Duch vyhubeného národa Inků nezahynul, ale nesl rukama svých potomků spravedlnost a odplatu za hříchy minulosti.

VII.

Lidstvo soumraku.

Rok těchto událostí byl lidstvu mezníkem v jeho vývoji nejdůležitějším.

Kdyby za několik let potom mohla se psáti historie tohoto roku, psalo by se o době té jako o nejdůležitější epoše v světových evolucích vůbec. Avšak několik let po událostech, jež popisujeme, nebylo již lidstva a nebylo tedy třeba pro nikoho ani jeho historie.

Minulost lidstva zapadla v zapomenutí věků, jako existence a život těch, kdysi před miliony let živoucích tvorů, o nichž lidstvo nemělo nikdy ani potuchy.

Světová válka roku 1914 až 1918 posunula lidstvo ve vývoji rapidně vpřed.

Nikdy, co se zná historie národů, nebylo postaveno v boji proti sobě tolik milionů lidí, jako za této strašlivé vojny. Na 30 milionů bytostí lidských stálo proti sobě v poli, aby se vzájemně zabíjelo, vraždilo a ničilo způsobem nejhroznějším. Jiných sto milionů lidí ztrácelo plody své mnoholeté práce a snažení, trpělo, hladovělo a hynulo v zoufalství. Celá města, vesnice, kraje i země zpustošeny byly jako nejzhoubnějším uraganem.

Ale promísením se vojáků všech možných rac a národů, poznáním jiných lidí, zemí a mravů, rozšířil se i obzor těch malých lidí, z nichž skládá se poslušná, živá hmota válečného stroje, a jež za míru neměl: možnosti poznati život mimo své rodné hroudy.

Poznali, že nepřítel trpí tímtéž útiskem a bědami, jako oni, a že se bije také pro něco, co jest daleko jeho otázek existenčních a ideových. Zájmy, pro které vypukla světová vojna, a pro které se vedla, byly veliké většině bojujících cizí. Původcům války nestalo se nic, zatím co pro jejich pochybené zájmy zahynuly miliony lidí a stamiliony vytrpěly muka zoufalá.

A když pak vojna byla dobojována a oni vrátili se k rodným krbům a rodinám, seznali, že všechno jejich utrpení za vojny na frontách a rodin doma nemělo pro ně významu žádného. Tu a tam změnily se jen hranice státu, nebo vznikla jiná jeho forma, ale život šel dále jaká před vojnou, ba byl ještě těžším a horším, nežli dříve. Neboť ty generace, jež vojnu prožily, nedočkaly se již nějaké lepší budoucnosti, ba ani ne takové, jaká byla za let, než odešly na vojnu bíti se za problematické ideály.

Sama vojna pak způsobila roztřídění lidstva tak nespravedlivě, že i slepý mohl viděti, jak jest zneužíváno neuvědomělých a slabých mu lidstva za nastrčenými ideály, kterým sami hlasatelé jich se vzdalovali. Do vojny musel každý malý a nuzný člověk na místo nejkrvavější, ale většina mocných a bohatých našla vždy způsob, jak se vyhnouti tomu, aby na frontách zabita nebyla, ačkoliv hlásala vždy patheticky nutnost hájiti vlast, národ a majetek občana, jako povinnost nejsvětější. I jejich finanční oběti pro vojsko v poli a všecky jimi hlásané svaté povinnosti byly tak nepatrné, že se se ztrátou života a majetků chudších živitelů rodin srovnati nedaly.

Mimo to veliká kasta chytráků dovedla za vojny těžiti ze všeho tak, že z nepatrných jedinců vzrostlo mnoho lidí na milionáře, jichž kapitály vytěženy byly z bídy rodin bojovníků na polích bitevních. Mezitím, co voják na frontě obětoval život, doma jeho majetek plynul lichvářstvím do rukou těch, jimž nebezpečí

nehrozilo žádné a kteří raději dávali mléko prasatům, která stála v ceně, nežli dětem vdov po vojácích.

Tak když se vysílení vojáci, z části zmrzačení a s podrytým zdravím, všichni vrátili ke svým zbídačeným rodinám, sotva nalezli prostředků, aby sebe i ubohé své rodiny uživili. Ale na druhé straně viděli, jak lidé za vojny v bezpečí pohodlně žijící, zbohatli a žijí bezstarostně, rozmařile a zpupně.

Stará šlechta byla vojnou smazána, ale namísto této, inteligentní, uměnímilovné a kavalírské vznikla šlechta povětšině nevzdělaných hrabivců, jimž umění a věda byly něčím podřadným, ale lakota, sobectví a hrubost vlastní.

Vzdělanec u této kasty lidí neměl žádné ceny, cenu měly jenom peníze, které však se hromadily jen v bankách a jiným žádného užitku nenesly.

Z tohoto poznání tvořila se čím dále tím větší propast mezi člověkem malým, jenž musel nésti všecka nejtěžší břemena na statcích, krvi i životu, a mezi lidmi, kteří neriskovali nikdy nic a vždycky získávali. Boj, jenž od věků trvá mezi utiskovateli a utiskovanými, se zostřoval.

Světová válka však ukázala také, jak velikou roli hraje ve válečnictví technika. Ukázalo se, že masy vojska nemají více té ceny, jako dříve, ale že hlavní význam mají válečné vymoženosti technické a vynálezy.

Proto ještě za světové vojny a hlavně po skončení této pracovalo se všude horečně na zdokonalení vražedných zbraní a na vynálezech, jež by protivníka co nejlépe a nejrychleji zničily. A tak vynalezeny byly do doby, o níž jednáme, zbraně a látky, jež nazvati možno bylo dle jejich účinků, příšernými.

Za světové války byly ještě za veliké vymoženosti válečné pokládány tanky, letadla, strojní pušky, vrhače plamenů, dalekonosná děla a hmoždýře, miny a

otravné plyny. Na moři za nejhroznější zbraně pokládány torpéda, podmořské lodi a děla dreagnouthů obrovitých rozměrů.

V tomto roce byly již všecky takové zbraně hračkou. Tehda již voják v poli neznamenal aktivní jednotku operující proti téže jedničce nepřítele, ale jednotku rozumovou, která řídila síly hmot, uvolňujíc je k masovému drcení protivníka.

A tyto ovládané rozumem lidským síly hmot byly strašlivé.

Pušek jako druhdy, vrhajících kule za určitým cílem na vzdálenost čtyř kilometrů užívalo se jen málo a to při operacích významu lokálního. Rovněž děl užívaných ještě za světové války používalo se jen ve zvláštních případech.

Místo toho všeho opanoval válečné pole paprsek smrti, vysílaný jako radiopaprsky z aparátu, jejž bylo lehko ovládati každému vojáku. Neviditelné paprsky tyto, namířeny proti nepříteli, kladli tohoto v masách k zemi, jako kosa když kosí obilí a to na vzdálenost desítek kilometrů.

Děla vysílala na obrovskou vzdálenost chvost neviditelných a žhoucích paprsků takového žáru, že se vše pod nimi tavilo a měnilo v zuhelnatělou hmotu ve velikém okruhu.

Jedovaté plyny byly takové dokonalosti, že nepatrný symptom plynu vdechnut, usmrcoval okamžitě. Mimo to byly i plyny, které rázem oslepovaly, dusily, a zabíjely zevně, pouhým dotekem s pokožkou živoucího tvora. Plyny tyto byly tak koncentrované, že jedna bomba s letadla vržená dostačila usmrtiti obyvatelstvo celého města i se vším ostatním živoucím tvorstvem.

Proti všem těmto válečným zbraním a prostředkům, chráněni byli opět vojáci skafandry tak, že vypadali jako příšery. Neboť jinak, kdyby tomu nebylo tak, celá

jedna armáda mohla býti zničena několika vojáky protivníka.

V čas války i obyvatelstvo měst muselo na sebe navléci takové skafandry, chtělo-li se uchrániti ničivých účinků plynů a tak vše v době vojny vězelo ve dne i v noci v příšerných oblecích, jež samy byly hroznou útrapou.

V každém velkém městě zřízeny býti musely skryté zásobárny kyslíku, aby v případě plynového útoku, mohly zásobovati obyvatelstvo dýchatelným plynem.

Lidstvo v té době bylo zapraženo v povinnosti, poslušnost a strach před bičem válečného stroje hůře, nežli dobytek pode jhem surovce.

Mimo plynů probudila válečná technika k intensivnímu životu i bakterie nejstrašlivějších nemocí, které jednou vypuštěny, byly s to, v krátké době vyhubiti celé národy jako rychlý mor a z kvetoucích zemí, měst a dědin učiniti jediný hřbitov mrtvol, jež nikdo pochovávati již nemohl. I proti takovým bakteriím bylo nutno se brániti a proto bylo obyvatelstvo i vojáci nuceni, podrobovati se ustavičnému očkování lymfami protinákazovými, což však často nemělo žádoucích výsledků.

Jinak dovedla letadla rozbíti v sutiny města a vše v několika minutách bombami strašlivé výbušnosti. Letadla nebyla již aeroplány, ale mohutnými kovovými balony tvaru doutníkového, které se pohybovaly rychlostí vystřelených kulí silou, čerpanou přímo ze vzduchu radiopaprsky. Stroje tyto, hermeticky uzavřené, mohly dosáhnouti výše čtrnácti tisíc metrů a tak státi se úplně neviditelnými. Že tak rychle létající letadla bylo těžko sestřeliti, lapiti neb zničiti, jest na bíledni. Avšak přece byl proti těmto zbraním prostředek, který je ničil rázem. Omega paprsky vržené do prostoru vzduchového a na takovou loď,

rázem činily stroje její neschopné práce, takže vše se zřítilo na zem a rozbilo se na padrť.

Jestli ještě za světové války hrála úlohu hlavní armáda pozemní, byla nyní hlavním činitelem bojovým letadla. Vojna přenesla se větším dílem ze země do vzduchu. To mělo za následek, že všecky státy budovati musely ohromnými náklady mocná loďstva vzdušná, která ve vzduchu podnikala boj jako loďstva námořní.

Výdaje na takové zbrojení pohltily velikou většinu příjmů státních, vzdor nesmírnému zdanění všeho. Člověk již neměl svobodu jednání žádnou, každý jeho čin byl zdaněn, ba i jeho tělo a hlava podléhaly jhu poplatnosti.

Když pak taková vzdušná loďstva se střetla, šířila zkázu nejen mezi sebou, ale i v krajině, nad kterou se boj rozvířil. Běda městům, dědinám a krajům, kam padala zničená loďstva. Potom ohromné výbuchy plynů, látek výbušných, chemikálii a ohně zachvátily vše, na co padly, a v širokém okruhu učinily ze země poušť.

Pozemní armáda pohybovala se rychle jako obrovský pavouk, neboť již nebylo ani pěchoty, ani jízdy. Vše řítilo se vpřed v tankách, tu malých, tu obrovských rozměrů ničíc a drtíc před sebou vše. Válečné pole podobalo se bizarnímu kraji, v němž statisíce příšerných, netvorných kovových oblud vztekle oživlo pod duchem člověka, v nich ukrytého, aby se ničilo navzájem.

Tak i letadla byla hroznými hmotami, oživenými duchem a rozumem lidí, ovládajících je z vnitřku. Člověk ve vojně vstoupil v hmotu, aby ji řídil k zkáze a ničení. Sám ustoupil, aby hmoty dal ničiti samy sobě.

A síla těchto probuzených hmot, pod duchem lidským byla děsná. Byla s to zničiti člověka, sama sebe, lidstvo, vše živé, všecko.

Moc vojenská na moři byla ještě strašlivější. Námořní lodi bitevní již se nepodobaly lodím z doby světové války, opancéřovaným ocelí. Před zbraněmi a energií hmot, jaké znalo válečnictví tohoto hrozného věku, neodolal ani pancíř, ani nejtvrdší ocel, nic.

Chrániti se proti účinku střel bylo zbytečno vůbec, neboť střely té doby byly takové váhy a průbojnosti i na dálku sto kilometrů, že jim prostě nic odolati nemohlo. Proto námořní lodě bitevní zařízeny byly tak, aby takovým střelám poskytovaly co nejmenší cíl a proto byly ploché a málo nad vodu vynikající.

Ani podmořským lodím nebylo by možno existovati, neboť dovedly se zničiti rázem z veliké vzdálenosti, aniž by bylo nutno věděti, kde se nalézají. Voda sama, ve které se loďstvo pohybovalo, byla mu, použita nepřítelem, zkázou, pakli se proti tomu loďstva opět neobrnila. Radioelektrické výboje, vypuštěné vodou, zničily by všecko, kdyby nebyly nové lodě chráněny hmotami, které tyto paprsky opět pohlcovaly a činily neškodnými.

Tak válečné lodě, hnané sílou, čerpanou bezdrátově ze vzduchu a vody, brázdily moře úžasně velikou rychlostí, vynikaly nad hladinu vodní jen nepatrně. Byly stavěny více do šířky a hloubky, aby střelám z děl, poskytovaly co nejmenší cíl. Mimo obrovských děl rychlopalných, vrhajících na dálku až 100 kilometrů tuny ocele a výbušných látek, měly mocné vrhací stroje Omega-paprsků, paprsků žárových a radioelektrických výbojů. Jimi dovedly na vzdálenost sta kilometrů zničiti vše, co nebylo před nimi chráněno.

Podmořské lodi přizpůsobeny byly boji paprsky taktéž. Jejich význam spočíval v tom, že mohly se bitevním lodím přiblížiti na malou vzdálenost a z této malé vzdálenosti proniknouti rozkladnými paprsky i isolační hmotu pancéřovou. Každá loď, zasažena

těmito paprsky podmořského člunu byla ztracena neodvratně i s posádkou.

Pevností nebylo již žádných, neměly významu, neboť neexistovalo již nic, co by se rozbíti a zničiti nedalo.

Bezdrátovou telefonií a telekinematografií, viděl a slyšel generální štáb jedné armády pohodlně všecko, co se na bojišti děje, neboť celá bitva odehrávala se před ním na plátně jako v biografu i se vším jejím hlukem.

A přece ještě rozumové lidstvo nemělo na tom dosti, nové a nové vražedné prostředky válečné se vymýšlely.

Za takových poměrů lidstvo úpělo pod velikými náklady válečnými a v době války bylo vydáno těm největším svízelům, mukám a strašlivé smrti. Otravovalo a hnusilo život samo sobě hrůzou před věcmi, jež měly nastati v případě války, a úpělo pod nesnesitelnými daněmi pro Molocha vojny.

A přece stále takové věci podporovalo a budovalo samo na sebe, samo na sebe připlétalo ocelové provázky ke knutě, kterou bylo bito do krve a pod níž hynulo rozdrásáno tělesně i duševně.

Avšak nejen v technice válečné i na jiných polích práce dospělo lidstvo k metě, kterou překročiti, zdálo se býti nemožno.

Vše k životu potřebné nahrazovaly již chemikálie tak, že zemědělství nemělo již toho významu jako druhdy. Avšak tím, že strava lidí nebyla přirozenou, nýbrž chemickou cestou získanou, rozmáhaly se i choroby, dříve neznámé a to jak tělesné tak i duševní. Nejen kvapným a vysilujícím životem, ale i drážděním nervů všelijakými chemikáliemi, lidstvo znervosnělo a vášně jeho vymrskány byly na největší míru. Tělo sláblo a vysilovalo se, zatím co duch člověka mohutněl a mozek usilovně pracoval.

Stroje dospěly dokonalosti takové, že nahrazovaly úplně práci rukou lidských. Pára, benzin, plyn, elektřina ustupovaly z pohonů strojů a hybnou silou stávala se radioaktivita, čerpaná přímo z prostředí. Vlaky vozily jenom těžké náklady a to rychlostí bývalých rychlovlaků. Osobní doprava děla se vesměs letadly anebo autovozidly saňovými, úžasné rychlosti. Motorové stroje nahradily úplně dřívější potahy, koně i ostatní zvířata tažná jako nepotřebná více se nechovala.

Jako druhdy velocipéd tak nyní každý skoro člověk měl svou samohybnou židli, na kterou bylo mu jen třeba usednouti a spustiti stroj, aby značnou rychlostí projížděti mohl pohodlně, hladkým dlážděním opatřenými ulicemi, kamkoli. Pěšky chodilo se jen na malé vzdálenosti a v domech.

Světelná technika dovedla osvětlovati města i příbytky tak, že za noci zdálo se býti jako ve dne. Rovněž technika tepelná mohla z malého množství látek vydobýti tolik tepla, že mohly se v zimě vytápět i ulice a náměstí měst.

Rodina měla ve svém příbytku vše, co druhdy bylo vzácností a za čím se muselo chodit. Teplo dodávalo se přímo z ústředních továren jako kdysi plyn a vše, co člověk potřeboval v domácnosti, dodávalo se přímo z ústředen. Veškeru práci, kterou kdysi konati musel rukama, konaly za něj stroje.

Koncerty, divadla, noviny, význačné události, vše sledovati mohl pohodlně doma radiem.

Pohodlným životem, jejž umožňovaly lidem stroje, tělo člověka hledalo vybití svých přebytečných sil a vášní ve všech směrech.

Žena i muž postaveni byli sobě na roveň, avšak pohlavní vášně, podněcované vším možným, staly se prostředkem, jenž ženu stavěl na jednu stranu jako předmět pro ukájení vášní a pudů mužů na druhé

straně. Muž, založený od jakživa materielněji, ovládal vzdor všemu, vždy ženu, citověji založenou a menší rozumové potence, která nebránila jí tolik v životě duševním jako u muže.

Kult nahoty a prostituce opanoval svět, ne však nahoty esthetické, ale smyslné. Nahota byla něčím, čím opanovávaly slabé ženy silné muže úplně. Krásné ženy, tanečnice, kinohvězdy a jiné umělkyně a umělci i sportovci byli božstvy, k nimž shlížel s touhou celý svět, a placeny byly obnosy, jež umožňovaly jim život pohádkový, mezi tím, co pracovníci ducha, vědečtí a umělečtí, sotva živořili.

A v perversi, jež ze smyslného kultu nahoty vznikla, bylo ideálem tělo ženy, štíhlé do nemožnosti. Tak vytvářel se typ moderní ženy, jež užívala všeho možného, aby tělo donutila k štíhlosti, jež zdála se již býti nepřekročitelnou.

Žena vzdalovala se od svého poslání matky čím dále tím více a její lůno, úzké a slabé, stávalo se neschopným unésti a vyvinouti plod.

Tak tomu bylo nejen u tříd lépe situovaných, ale v třídách dělnictva, neboť práce ženy hodnotila se nepatrně, kdežto tělem dalo se vydělati mnohem více.

Kokain, opium, alkohol i nikotin a všecka možná narkotika, k vydráždění ochablých nervů užívaná, činila z lidí tvory tělem slabé a duchem choré.

Lidstvo se vyžívalo ve vášních a neřestech. Zločinnost a perverse, jakož i šílenost, rozmáhaly se hrozivě.

Morální stránka lidstva upadala čím dále tím více. Vše hnalo se jedině za mamonem, bezohledně a krutě, aby hověti mohlo svým vášním a neřestem. Za peníze člověk mohl koupiti všecko, tělo, čest i život, ideály i duši jiného.

Tak ti, jež oplývaly prostředky k bezstarostnému a zhýralému životu, vydržovali svými penězi, za

problematické rozkoše, všecku tu velikou kastu lidí, jež žila dobře bez práce z prostituce, kultu nahoty, a perverse v obcování i umění.

Ti slabí a nemajetní, již strádali a nemohli tak žíti, při týchž vášních a sklonech jako bohatí, hnusili si život bez radosti v ustavičné vysilující práci a dopouštěli se zločinů a vražd pro získání mamonu. Morálně silní chudáci, ač snášeli svůj osud trpělivě, přece nepohlíželi lhostejně na to, jak trubci lidské společnosti žijí v blahobytu a neřestech na úkor lidí, pod tíhou práce zmírajících námahou a vysílením. A vyčerpávala-li jedna kasta lidí sebe vášněmi a neřestmi jedněmi, vyčerpávala kasta druhá své síly neřestmi druhými a prací.

Duch člověka však mohutněl na úkor těla a vytvářel věci nevídané. Věda pokročila tak daleko, že nebylo již ničeho, co by se mohlo státi v objevech překvapujícím. Hmota proniknuta byla tak daleko, že přinucena byla vydávati takové síly a energii, o jakých se lidem minulého století ani nezdálo. Člověk ovládal síly hmot tak, že tyto hmoty za něj vykonaly všecko, mimo úkonů tělesných, jež vyžadoval lidský organismus.

Ale týž vyspělý duch hnal hmotu těla a tedy i lidstvo v neodvratnou zkázu na zemi. Všechny duševní vlastnosti zmohutněly tak, že již nebylo lidí, kteří by se lehce ovládati dali jako stádo bezduchých zvířat, poslušných falešných příkazů a hesel. Duch lidský i ten nejslabší a nejponíženější sílil a počal rozeznávati správně, čím jest ovládán a proč trpí Nebylo již lidí, jako za středověku, jež by se ovládati a využívati dali kastami chytrých kněží, knížat a králů. Byli-li přece silní duchové, jež lidstvu stáli v čele, byli to representanti národů a lidu, jež lid uznával za nutnost, protože neměl ještě sil, aby opanoval sám sebe a vládl si sám. K tomu přispívalo i to, že síla duševní nebyla a nemohla býti u všech lidí stejná. Následkem toho byl

stálý boj mezi určitými třídami lidí, soustřeďujících se kolem zájmů, jich požadavkům a duchům nejbližším.

Lidstvo dosud šlo za zájmy vlastními, osobními, egoistickými a zájmy veškerenstva nedotýkaly se ho příliš. Ideálem byl si člověk sám a pro ideu všeobecnou pochopení neměl, a hlásal-li ji, byla to faleš a klam pro dosažení cílů prospěchářských.

Tak i mezi lidem téhož strádání, utrpení a bídy panoval boj jen proto, že jedni shledávali výhody v tom a druzí v otázkách jiných. A tak při vyšší již vyspělosti ducha, boj mezi lidem zůstával týž jako dříve, s tím rozdílem pouze, že v té době neroztříšťovalo se již vše na strany a stranicky zájmové, ale pouze na dvě veliké skupiny, mocných a slabých.

K boji tomu přidružila se v poslední době i rasová nenávist. Plémě bílé, evropské a americké, svou kulturou, vymoženostmi, svým vyspělým duchem, ovládalo a tisklo plemena barevná, na početnost mohutnější, ale duchem nevyspělejší. Všecka barevná plemena pociťovala trpce nenávist bělocha, jeho panovačnost, hrabivost a moc. Viděla příklady v historii, kde bílá rasa vyhubila celá barevná plemena a bála se o svůj osud.

Barevná plemena ve své obrovské početnosti příslušníků a převaze, nebyla pro Evropana než masou živé hmoty, jíž do nedávna lehce ovládati dala silným více však lstivým jeho duchem.

Než vývojem i tyto velké masy živé hmoty poznávaly obrovskou sílu, ukrytou v nich a počaly zvedati hlavy pod útlakem sil cizích.

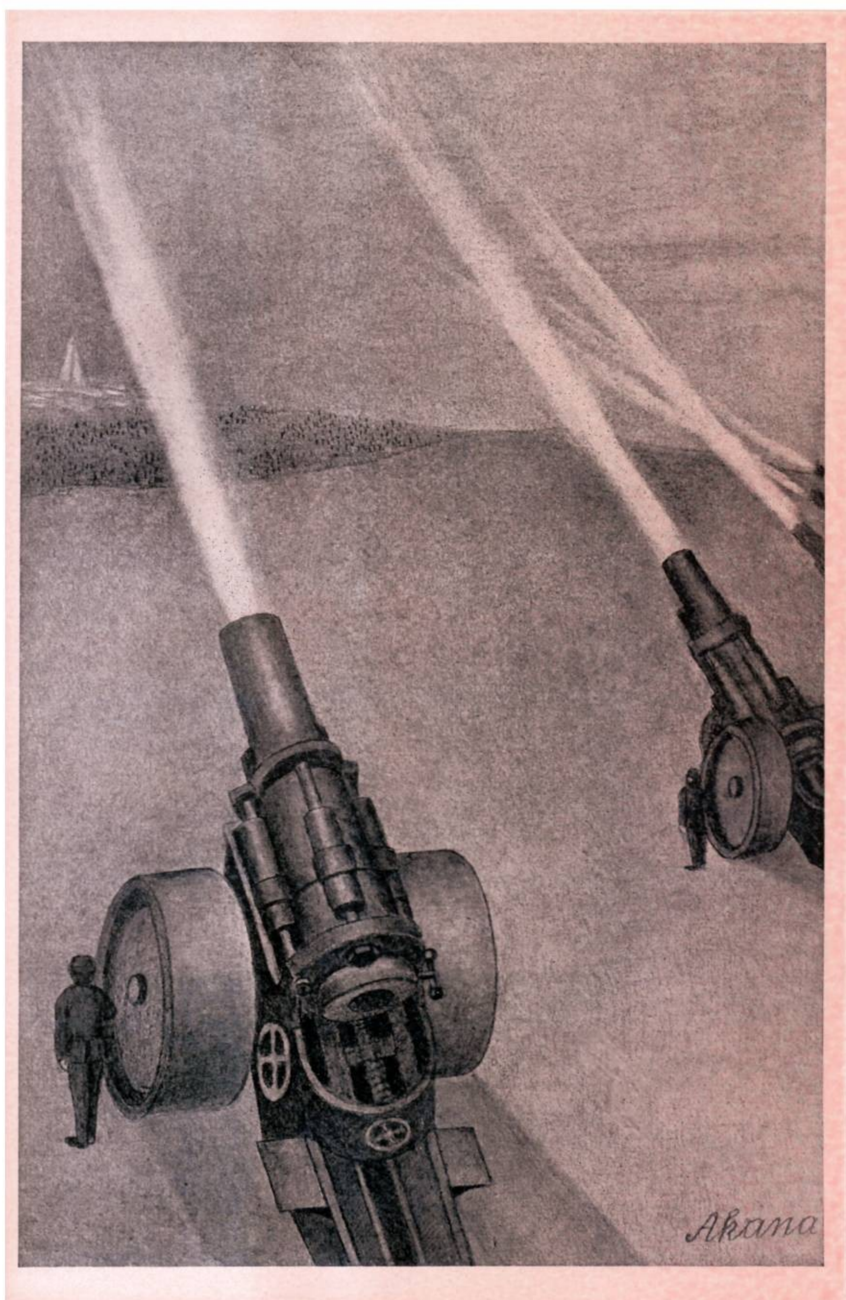
Masy barevného lidu počaly se hýbati a nastával strašný boj.

A do této doby vpadl Verus se svou akcí na spasení lidstva.

Svou akcí poučiti chtěl lidstvo o vývoji světa a tedy i lidstva samého a zameziti krveprolití, k němuž světová válka ani přirovnati se nedala.

Nastane-li válka mezi východem a západem, při panujících poměrech a při všech válečných vymoženostech, dalo se s určitostí souditi, že nastane světu takořka soudný den.

Stamiliony lidí zhyne na bojišti, stamiliony lidí bude zmrzačeno, majetky a práce tisíciletí zničeny a lidstvo uvrženo v hrůzu, bídu a zoufalství. Rozbité a zničené země, města, vesnice i zničená úroda a nedostatečně osetá pole ve čtyřech dílech světa, nebudou moci dáti lidstva více to, co k životu mu třeba. Lidstvo, které obětovalo vše molochu války, nebude míti pro sebe nic, zničí se samo.

Akana

Ať vítězné nebo poraženě. Na straně vítěze snad budou ztráty menší, ale povšechná bída a zoufalství opanují všecko.

A ve vývoji lidstva od dob nejstarších vše k tomu katastrofálníma ději spělo neodvratně. Vše to muselo a musí býti, neboť toť vývoj přirozený a nutný. Duch tvořící dal bílému člověku při jeho vývoji větší schopnosti duševní, ale i větší vášně dravčí. Těmito vlastnostmi již od nepaměti vynikal běloch nad člověkem barevným a podmaňoval si ho. Bílá rasa vznikla z tvora dokonalejšího nežli barevná, právě tak jako člověk vůbec vznikl z nejdokonalejšího zvířete. Byla tedy dokonalejší a větší silou ducha nadaná a stvořena k tomu, aby opanovala hmotu i ducha člověka slabšího, barevného.

Jako ve vývoji němého tvorstva, ustupovala ohromná zvířata jurského útvaru s malými mozky tvorům menším, ale větších schopností duševních, až vymizela, tak nutný postup vývoje lidstva spěje k tomu, aby lidstvo silnějšího ducha zničilo slabší. Že se tak děje, dokazuje historie všech věků.

Byla-li však tato nutnost strašlivé války zde a bylo-li již nezbytno a nevyhnutelno takové vraždění v masách, jež znamenalo uvržení lidstva do nejhroznější bídy, muk a zoufalství, chtěl Verus svou vůlí a silou předejíti tomu, pakli by lidstvo tomu samo chtělo. Při tom však vývoj lidstva postoupil by právě tak, jako by se nutná tragedie ničení odehrála. Ba Verus chtěl urychliti vývoj lidstva ještě mnohem dále o celé tisíce let.

Nutné vybavení sil ducha tvořícího z organických hmot těl lidských v masách, nahraditi chtěl odpoutáním sil ducha tvořícího z hmot neorganických, v téže síle.

Mohl tudíž Verus bez válek uvolniti tolik sil z hmot, aby lidstvu dostalo se takové síly duchové, jakou by získalo cestou utrpení za dobu tisíců let.

Byl s to zničiti organickou hmotu těla i hmotu vůbec v její síle v takovém rozsahu, že vývoj na zemi ocitl by se rázem posunut o několik tisíciletí vpřed. Člověk stal by se rázem takovým, jakým bude jinak za velikých utrpení a běd teprve za dobu tisíců roků.

Mohl-li to vše učiniti Verus bez souhlasu lidstva, přece se k tomu odhodlati nemohl, poněvadž ho vázal, jako ještě člověka s hmotou těla cit, milosrdenství a spravedlnost k lidu, z něhož byl sám. Chtěl učiniti tak až tehda, odmítne-li a neuposlechne-li lidstvo jeho pokynů a výzvy a začne-li strašnou válku plemen.

Vtom okamžiku byl rozhodnut učiniti konec lidství.

Dával-li tudíž volný průchod událostem, jež mohl zameziti, činil tak proto, aby nebránil v přirozeném vývoji, kterým se bralo, neposlouchajíc jeho pokynů a rad. Proto také nebránil, „mistru západu“ Atahualtovi a maharadžům, aby nepokračovali v akci, jež vyvolati měla boj plemen východu, proti západu.

Lidstvo však těžko chápalo jeho snahy a ti, kteří je dobře chápali, neměli ještě tolik síly, aby ovládli silnější, kteří se z prospěchu vlastního protivili snahám a vůli většiny.

Tak spělo vše k vývoji cestou ohromného utrpení a bídy, místo aby se rozhodlo pro bezbolestnou cestu vývojovou za hranice lidství.

Velikou silou finanční podpořené státy východní se zdvihly proti útisku států západních. Úžasné masy vojska vyzbrojené co nejdokonaleji, postupovaly k hranicím Evropy.

Evropa a Amerika stavěly do boje všecky své branné síly a válečné vymoženosti.

Osudný den zkázy lidství blížil se neodvratně.

Verus bděl a pod silou jeho ducha chvěla se veškerá hmota světa.

VIII.

Spravedlnost a vděčnost.

Soud nad Janem sledován byl celou veřejností s velikou účastí.

Tragedie, která se odehrála v domě továrníkově, pronikla při vyšetřování do všeobecné známosti, hlavně přičiněním Felixovým a tak se vědělo všechno. Veřejné mínění rozdělilo se na dva tábory jako vždy, když se jedná na jedné straně o chudáka a na druhé straně o člověka vlivného. Část veřejného mínění, jež zastoupena byla lidmi druhu továrníkova a lidmi jeho kasty, pohlížela na celou tragedii, odehravší se u Marka, jako na nešťastné skončení nejapného žertu společnosti dobře naladěné, jíž hlupák hrající hlavní roli komedie nerozuměl.

Třída tato z pochopitelných důvodů hleděla přivésti celou věc na jinou cestu a to takovou, aby odium prostopášného a bezuzdného života neulpělo na ní. Proto tisk, stranící této kastě, zachovával reservu a omezoval se na kritiku co možno nejmírnější.

Naopak bylo tomu však u lidu nižšího, proletariátu.

Procesem Janovým otevřela se ona bolavá rána, která vždy jitřila lid. Boháči, žijící v přepychu a nádheře, nemající dosti na všech ohavnostech, jež páchali, zneužili nebohého, nevinného dítěte proletářského ve svých hanebných pudech až k smrti. Obraz ohavné tváře starého zhýralce Steina a obraz Marie, krásného, snivého dítěte vedle něho,

uveřejněný v novinách, dal znáti lidu celou propast zvířecích pudů bezohledných lidí, jimž není nic sváto.

Komedie, sehraná s Janem a chotí továrníkovou, nebyla známa tak, jak se skutečně mezi Janem a touto odehrála, ba nebyla známa ani továrníkovým hostům za osudného večera přítomným. Ani Jan nevěřil v pravou náklonnost paní k sobě a pokládal ji za pouhou ošemetnou hru, jež vésti měla k jeho výsměchu, a proto ji zabil.

Lid nijak nelitoval zabité paní a neprávem přičítal jí na celé tragické události největší vinu. Janovi dával úplně za pravdu, že se za všecky hanebnosti, spáchané na Marii, pomstil takovým způsobem. Litoval jen, že nezabil při té příležitosti i oba ohavné prznitele a vrahy Mariiny. Očekával od soudu, že oba tito ničemníci budou taktéž souzeni a po právu odsouzeni.

Pro Jana očekával lid od spravedlnosti osvobození, anebo trest veku mírný. Sympatie lidu k Janovi prýštily i z těch důvodů, že byl znán jako dobrý jeho člověk, řečník a vůdce za různých okolností, kdy lid domáhal se dobra. Nezapomínal na jeho řeč při příchodu cizího vojska a vážil si ho proto.

Janův proces byl vlastně procesem lidu, neboť zde příslušník jeho zodpovídal se za spravedlivou pomstu, vykonanou nad hanobiteli a vrahy malého člověka. Proto lid otevřeně a bouřlivě odsuzoval jednání lidí druhu Steinova a Markova a noviny jeho ostře proti nim psaly každý den líčení.

Stein i Marek často byli napadáni hloučky lidu na ulici a museli býti chráněni před rozjitřeným lidem policií.

Když se zvědělo, že velitel dohodových vojsk v Praze naléhá na přísné odsouzení Janovo pro výstrahu jiným, vzrušení dostoupilo vrcholu. Lid usuzoval, že ve vlastním státě jest rozhodujícím soud republiky a lidu a nikoli cizinec. Otevřené pak přátelství mezi

důstojníky cizího vojska a vyššími kruhy společenskými, k všeobecné nespokojenosti ještě více dopomáhalo.

Po vynesení rozsudku, kterým se Jan odsuzuje k trestu smrti, lid ustrnul. Nemohl ani uvěřiti, že by něco podobného bylo možno. Když potom vešlo ještě ve známost, že ani Stein ani Marek pro násilí na Marii trestáni nebudou, jelikož není ani žalobců ani svědků, lid se vzbouřil.

Davy jeho vnikly do trestnice a rozbíjely všecko, co jim přišlo do rukou.

Slabé stráže nemohly jim zabrániti v ničem. Dveře Janova vězení musely býti otevřeny a za jásotu lidu Jan vynesen z vězení na ulici.

Avšak vědělo se dobře, že za nějakou chvíli dostaví se silný oddíl policie nebo vojska přivolaného na zdolání vzpoury, a proto bylo třeba mysleti, kam se s Janem uchýliti, aby ho opět spravedlnost nedostala do rukou.

Ve chvíli nejkritičtější vzpomněl si Jan na „mrtvé město“. Jedině tam mohla mu kynouti spása. Je-li Verus spravedlivý, neublíží mu, ale vojáky nebo policie do města nepustí. Mimo to ve Verusových službách byl Felix, jenž pro něj již učinil tolik dobrého.

Proto křikl do zástupu mocným hlasem: „Do mrtvého města k Verusovi!“

S jásotem přijaly davy toto určení cíle, neboť doufaly, že v této spravedlivé záležitosti mohl by Verus zakročiti a vše zachrániti. Proto s rychlostí obrátilo se vše směrem k Bílé hoře.

Nepřehledné zástupy dělného lidu valily se za pokřiku směrem, který jim udal Jan. Jako proud rozvodněné řeky přivalily se k domu Verusova ředitelství a rozlily se kolem něho. Ředitel, jenž ničeho podobného nečekal a byl překvapen touto spoustou hlomozícího lidu, myslel, že obyvatelstvo podniká

nějakou nepřátelskou akci proti Verusovi nebo jemu. Proto znepokojen očekával, co se bude díti.

Ale lid nijakého nepřátelství neprojevoval ani proti Verusovi ani proti němu.

Felix i Dea pozorovali úzkostlivě z okna rozbouřený lid a nechápali, proč vše to jest, když uzřeli, jak ze zástupu vybavuje se mladý muž a vniká do domu ředitelství.

Za nějakou chvíli nato volán byl Felix k řediteli, a když se vracel k Dee, vedl s sebou onoho mladého muže, jejž přivedl sem dav.

„Hle, Deo,“ pravil, „muž, kterého přivádím, jest Jan, jehož lid násilím vyvedl z vězení a tak zachránil od trestu smrti. Utíká se pod naši ochranu, jelikož nemá jiného bezpečného útočiště. Doufá, že mu Verus pomůže v bezpráví, které se mu děje. Myslím, že nelze odepříti toho, oč prosí, ačkoli nevím, budeme-li s to, abychom ho uchránili před těmi, kdož ho přijdou hledat jménem zákona a spravedlnosti světské.“ Dein zrak se zájmem spočinul na obličeji mladého muže, jenž jevil zřetelné známky velikého duševního utrpení. Bleskem prolétla jí hlavou historie tohoto nešťastného člověka a byla jata velikým soucitem k němu.

Kývla na řeč Felixovu hlavou a podala Janovi svou malou ruku na důkaz toho, že má soustrast s jeho neštěstím a že ho přijímá pod svou střechu a ochranu. Avšak oči její spočinuly zároveň na Felixovi s němou otázkou a v této otázce skryto bylo její znepokojení nad tím, jak Jana obhájiti proti těm, kdož pro něj přijdou.

Felix pochopil tuto otázku a sklonil zamyšleně hlavu. Ani on nevěděl, co v té příčině počíti. S návodem, aby se obrátila na svého otce, vytasiti se nechtěl, věda, jak nesmírně těžký byl by pro ni takový krok. Proto vyhlédl oknem, ukázal na spousty lidu venku a řekl:

„Tento lid snad Jana uhájí, neboť hájí a zastává věc spravedlivou. Avšak aby nevzniklo nějaké neštěstí nebo krveprolití, až přijde policie nebo vojsko, bude lépe, když lid se rozejde a my Jana ukryjeme tak, aby pátrající po něm ho nenašli."

Měl na mysli ukrytí Jana v chodbě, vedoucí pod zemí v „mrtvé město".

Avšak k tomu bylo již pozdě.

Sotva že domluvil, nastal v nejzazších davech lidu shon a zdáli ozvaly se povely četnictva a vojska, jež přišlo rozehnat vzbouřence a opět zmocniti se odsouzence.

Masy lidu přimknuly se těsněji k domu ředitelovu a bouřlivě připravovaly se klásti odpor znovuzatčení toho, jejž nedávno osvobodily od nespravedlivého trestu. Hrozivě zvedaly se pěstě nad hlavy a železný plot kol domu a zahrady, rázem byl rozlámán, aby si lid ze železných tyčí učinil zbraně k odporu.

Na výzvu velitele oddílu vojska i četnictva, aby Jan byl vydán a lid se rozešel, dav odpověděl ponurým mlčením. Jen oči a tváře lidu planuly hněvem a vzdorem.

Velitel dal tedy rozkaz rozháněti lid a prohledati dům, v jehož okně zahlédnut byl lidem osvobozený vězeň.

Zadnější zástupy se před postupující brannou mocí rozestoupily a rozprchly, avšak čím více se tato blížila k domu, tím na větší odpor narážela, až byla nucena zastaviti se úplně. Hrozivé zástupy lidu ozbrojené kamením, železnými tyčemi plotu, ba i střelnou zbraní, stály zde jako nerozborná zeď.

Marné bylo vyzývání četnictva i vojska, aby od odporu upustily a tak velitel dal rozkaz, rozehnati lid násilím.

Branná moc udeřila na lid a krvavý boj začal. Zoufale bránil lid postupu útočících a za křiku a

spílání bil se jako beze smyslů. Kameny jako déšť létaly na hlavy policistů a vojáků a železné pruty míhaly se vzduchem jako cepy při mlácení obili. Bodla vojáků zle řádila mezi vzbouřenci a kladla je na zem v hromadách.

Rozvinula se pravá bitva, v níž tekla krev jako na poli válečném. Rozzuřené masy lidu se opět semkly a se všech stran dorážely na obklopené ochránce zákona. Vše zmítalo se jako rozbouřené vlny a křiky i steny bolesti vznášely se nad tím chaosem, rozrušujíce ještě více vzepnuté davy.

A do tohoto hluku šarvátky zalehlo náhle několik výstřelů. Napřed jen několik, pak více, až nepravidelná střelba rachotila jako na frontě před nepřítelem. Výkřiky a sténání se rozmohly ještě více a nastala Strašná řež.

Jakmile ozvaly se první výstřely, Jan kvapil dolů na pomoc svým lidem. Nemohl nečinně pohlížeti na to, jak s nasazením životů hájí jiní život jeho. Vyběhl z domu, volal do lidu, že se sám vydá vojsku, aby zamezil krveprolití, ale nikdo ho v strašném tom hluku neslyšel.

Střelba se rozmohla, muž nyní bojoval proti muži vztekle a zoufale. Jan skočil do těchto chumlů zmítajících se těl, chtěje zabrániti dalšímu vraždění.

Avšak sotva že učinil několik kroků, padl zasažen kulí a zůstal ležeti mezi zápasícími protivníky.

Felix viděl to vše z okna a rovněž Dea, která se tetelila strachem a hrůzou při pohledu na toto strašné divadlo, v němž teklo tolik krve a hynulo tolik lidí. Nesmírná úzkost a děs zmocnily se jí a byla by omdlela, kdyby ji byl Felix nezachytil do náruče.

Ale bylo nutno pomoci Janovi, který klesl právě před domem, aby ho bojující neušlapali, byl-li ještě živ. Proto Felix, podpíraje Deu, kvapil s ní dolů, neboť nechtěla odloučit se od něj. U dveří domovních

zanechal ji stojící a zděšenou, a několika skoky ocitl se u Jana. Již se k němu shýbal, aby ho zvedl, když masami lidu to zakolísalo zvenku a rachot střelby ozval se se všech stran.

Část dohodového vojska, která uzavírala „mrtvé město“ v blízkosti ředitelství, přišla vojsku republiky a policii na pomoc. Se všech stran obklíčila lid a jsouc bez soucitu k cizímu národu, začala pálit do lidu jako zběsilá.

Lid, se všech stran sevřen, nemohl uniknouti, a když seznal, že cizí, nepřátelské vojsko ho vraždí, zmocnilo se ho šílenství. Ohromná hmota lidí počala drtiti vše, co‘ jí přišlo v cestu, nohama, rukama, zuby, váhou těl a vším, co měla v ruce. Avšak zbraně vojáků byly dokonalejší a působily v řadách vzbouřenců pravé spousty.

Felix, chtěje zvednouti Jana, stržen byl zmítajícími se těly pod jejich nohy a’zmizel v děsném víru boje na život a na smrt.

Dea, jež dosud zírala ztrnule na vše z dveří domu, vykřikla zoufale a vrhla se za Felixem do vřavy bitevní. Prodrala se bez ohledu na nebezpečí k Janovi na zemi ležícímu a k Felixovi, jenž pólo kleče a pólo leže bránil se rozdupání zápasícími zuřivci. Zmítaná bojujícími jako loďka vlnami rozbouřeného moře, Dea nemající sil k odporu, umdlévala pod nátisky a nárazy zmítajících se těl.

Již již dostala se k Felixovi, již skláněla se k němu, těžce oddychující a úpící, když rázem rozhozen byl kolem ní kruh bojujícího lidu a tlupa rozzuřených vojáků vrhla se sem, pobíjejíc všecko.

Strašná rána zasáhla ji do skloněné šíje a čísi ruka uchopila ji surově za krk a smáčkla, až zatajil se jí dech a oči vystoupily z důlků. V zádech ucítila bolestné píchnutí a pak zachvěl jí strašlivý pocit, tělem

jí pronikající ocele. Z úst jejích vyřinula se krev a barvila vše, na čem spočinula, příšernou červení.

Kácela se naznak jako podťatá květina a oči její upřely se na ty, kteří ji vraždili.

Několik tváří cizích vojáků, odporně zkrvavených a rozzuřených, blýsklo se před jejíma očima. Viděla obličej vojáka, jenž ji udeřil pažbou do šíje, i toho, jenž ji proklál ocelí bodla, a zoufale, bez mrknutí, nucena byla tlakem ruky, tisknoucí jí hrdlo, dívati se do tváře toho, jenž ji škrtil.

Zděsila se tímto pohledem, ale v tom již oslepil ji záblesk výstřelu, mířeného na hlavu Felixovu a oči její, zasaženy ohněm, zhasly.

V posledním postihu světla utkvěly v nich ony strašlivé tváře vrahů, jejích i lidu. A tyto tváře byly tvářemi těch šílenců a slepců, jež před časem vrátila z polosmrti k životu.

Narazila hlavou na krví lepkavou zem, slyšela a chápala ještě chvíli ryk boje, ale pak se veškeré její smysly zatemnily a již nebylo pro ni ničeho.

Když po době, jejíž délku nechápala, probudila se opět k životu a otevřela oči, neviděla nic, než tmu.

Byla slepá.

Ležela na svém lůžku ošetřována lékaři a svojí zdrcenou matkou.

Veliká bolest, způsobená ranou pažby do týla, bránila jí pohnouti hlavou. Napuchlý a oteklý krk se zamodralými otisky prstů škrtícího ji vojáka, obvázán pevně, působil jí muka horkosti a palčivosti.

Prsa její dýchala těžce a bouřlivě a při každém výdechu ozýval se z probodených plic dutý rachot. A rána, kterou jí způsobila ocel bajonetu proniknuvší plíce, pálila a bolela toto útlé tělo nesmírně. Divoká horečka lomcovala tímto slabým tělem bedně.

Tak ležela zde něžná Dea, raněná, slepá a umírající a horečné sny pronášely její dobrou a citlivou duši

neznámými, záhadnými sférami. V těchto snech všecka bolest jejího těla ustupovala, jako by zde na zemi již jejího těla nebylo. Bylo jí tak lehce, blaze a krásně, že nikdy v životě nepocítilo to její něžné tělo tolik unylé rozkoše a klidu jako nyní.

Překrásné snění vyluzovalo před jejím duševním zrakem tolik obrazů neskonalé nádhery a vznešenosti, že choré její srdce chvělo se štěstím nepoznaným a zbledlými rty přecházel stále úsměv nevystihlé dobroty, oddanosti a blaha. V toulkách svého ducha nekonečnými prostory prožívala blaho, jež nepocítí ani nevystihne zdravý člověk nikdy. A když prožil ho v bezpříčetnosti a horečce a probudí se pak, zapomene na něj a nedovede již nikdy v smyslech svých vylouditi všecky ty pocity, jež vzbudil v něm duch prolétající sféry nepochopitelné.

Krásný úsměv blaha na Deiných rtech byl milosrdenstvím, daným ji horečkou, aby bolest těla nebyla pro ni velikou. A Dea měla svůj sen podobný smrti, mezitím co vše pracovalo k uzdravení chorého těla.

V druhé místnosti ležel na loži Felix se střelnou ranou v hlavě. Rána byla bolestná, ale ne těžká a hojení její pokračovalo velice rychle.

Za několik dní po strašlivém boji mohl již opustiti lože a věnovati veškeru svou péči v horečce stále se potácející Dee.

Deina zranění byla vážná, hlavně probodení plic, nicméně však lékař: doufali, že se jim podaří zachrániti tuto božskou bytost. Hůře však bylo s jejím oslepením. Oči byly výstřelem, v bezprostřední blízkosti jich vypáleným, sežehnuty a naděje na opětné uzdravení zraku pramalá, Tato věc přiváděla Felixe k zoufalství. Celé dni i noci probděl u lože nešťastné, jež obětovala vše pro něj, aby ho slabýma svýma rukama zachránila před vrahy.

Často v tichém zoufání nad tou bílou, éterickou bytostí, tak něžnou a dobrou a tolik pro dobro trpící, rval si vlasy a obviňoval celý svět z nespravedlnosti a ztrácel důvěru i víru ve Veruse a Boha. Avšak za takových okamžiků výbuchů zoufalství, zazářila vždy bílá skvrna na jeho ruce a způsobila v něm v krátkém čase uklidnění.

„Což jest možno,“ uvažoval za takových okolností, „aby její otec, ten všemocný genius, jenž může vše jako božstvo, nechal takto trpěti a snad umříti svému dítěti? Což neřekl, že ji chce učiniti šťastnou s ním a šťastni že budou oba?“

„Jaké štěstí může čekati Deu nadále, zůstane-li slepou? Zdaž otec jiný, jenž by měl moc a sílu oddáliti takové veliké utrpení, jež dítě jeho prožívati muselo, jako Dea, neodvrátil by toto od něj co nejdříve?“

„Verus miloval své dítě velice, a přece je nechával trpěti. Jaký to mělo účel? Znal vše, co se stalo, neboť byl o tom zpraven ředitelem, a kdyby i nebyl, viděl vše sám svým duchem do největších podrobností. Ba jeho veliký duch cítil a prožíval i všecka utrpení svých milých s sebou.“

Tak uvažoval často Felix, když dlel při loži utrpení své nejdražší družky. Mnohokrát již mu napadlo obrátiti se na Veruse samého, jíti k němu a prositi, aby pomohl svému dítěti, avšak vždy od úmyslu toho bylo mu upustiti jako od věci nemožné. Verus mimo své dcery, srdce jeho srdci nejbližšího, a jeho v průvodu Deině, nepřijal a nepřijme nikdy nikoho od doby, co se uchýlil do své samoty. To věděl Felix dobře, jakož i to, že jednou projevená vůle tohoto duševního Titána ničím zviklati se nedá.

Ponechal tedy vše osudu s nadějí, že Verus nad nimi bdí a že vše řídí k dobru.

I Jan byl zachráněn z řeže, jíž způsobilo vojsko dohody mezi lidem.

Když upadla, zasažena zbraněmi vojáků Dea, ředitel vyřítil se ven se svými úředníky a s napjetím všech sil odnesli Deu, Felixe i Jana do domu ředitelství. Deu i Felixe uložili na lože v jich příbytku a Jana ukryli v chodbě, vedoucí do „mrtvého města“.

Jan byl raněn do prsou, a to dosti těžce. Vynesli ho vždy, když přišli lékaři k ohledání nemocného a potom ho opět odnesli do jeho úkrytu. Tam dostávalo se mu veškeré péče, takže se počal brzy uzdravovati.

Po oné katastrofě srážky vojska s lidem k vůli Janovi a nespravedlivému jeho odsouzení, zůstala na pláni před ředitelstvím spousta mrtvých a raněných. Nastalo veliké vyšetřování a mnoho lidí bylo zatčeno a úpělo v žalářích. Po Janovi pátralo se ustavičně. Celý dům ředitelství byl prohledán několikráte, ale Jana nenašli.

Zmocněn Verusem, ředitel vyplatil veliké obnosy rodinám, jež nešťastnou vzpourou utrpěly ztráty a na účet Verusův léčeni byli všichni ranění. Tak umírněna byla bída a bolest trpících, avšak lid nezapomněl na to, jak bezprávně a bezohledně počínalo si cizí vojsko oproti němu. Sama vláda republiky ohrazovala se proti tomuto zasáhnutí dohodového vojska proti lidu a podala o tom ostré protesty dohodovým vládám.

Avšak státy dohody na protesty tyto ničeho nedaly. Byly silnějšími, nežli republika, a mimo to pokládaly věc s Verusem za důležitější, nežli všecky zájmy republiky. Smlouvy mezinárodní a záruky práv republiky byly pro ně nyní kusem bezcenného papíru právě tak, jako v roce 1914 Němcům neutralita Belgie.

Potřebovaly Verusovy vynálezy a vědomosti, anebo ho musely zničiti. V tom spočívaly jejich zájmy jako silných a zájmy a právo slabé republiky byly pro ně ničím.

Nad takovým nespravedlivým jednáním, po tom všem, co se již stalo a v čem republika dohodě

vyhověla, vláda republiky cítila se pohaněna a zneuctěna. Hledala právo a spravedlnost všemi způsoby, ale marně. Výzvy její, aby dle smlouvy, po uplynutí jednoho měsíce, vojsko dohodové se vzdálilo, uposlechnuto nebylo, naopak, republice pohrozeno bylo válkou, nepodrobí-li se vůli dohody.

Republika byla spoutána právem silnějšího k bezmocnosti a nastávající válka východu proti západu, k níž všecko usilovně zbrojilo, nutila ji k opatrnosti a povolnosti.

Za takových okolností všichni tři ranění žili však v klidu v domě ředitelství, jenž proměněn byl v malou nemocnici. Když se již nebylo nutno obávati, že by Jana přišla hledat spravedlnost, vynesen byl Jan ze svého úkrytu a ošetřován v domě. Rána jeho hojila se dobře a byla naděje, že se vbrzku uzdraví a opustí lože.

Felix, takřka již uzdraven, jen s obvazem na hlavě, dlel téměř neustále u lože Deina.

Po přestání nebezpečné horečky, která trvala mnoho dní, počala se i Dea uzdravovati. Pomalu vracely se jí síly a klid, takže mohla chápati, co se s ní stalo a co se kolem ní děje. Co nemohla pochopiti, bylo to, že nevidí. Stále volala po světle a dalo mnoho práce utěšiti ji, že bude zase viděti, jen až nemoc přejde. Neboť nebylo nikoho, kdo by jí řekl truchlivou zprávu, že zůstane navždy slepou.

A tak pohroužena stále v tmu, pronikala duševním zrakem svůj život minulý, okolí a samu sebe do velikých hloubek. Felixe chtěla míti stále vedle sebe a jeho ruka musela spočívati téměř pořád v její malé a horké ručce. Její představy, jako slepce, vykouzlovaly v duši její obrazy, jež by nikdy zrakem svých očí nedovedla pochopiti. Místo zraku očí nastoupil u ní zrak duševní a cit, jenž pronikal vše dále, nerušen

okolím, nežli postřehnouti mohlo oko, jemuž nutno bylo chápati mnoho vjemů rázem.

Před duševním zrakem tím stále jí tkvěla představa oněch ohyzdných, krvavých obličejů s vytřeštěnýma očima a posupným výrazem v líci – jejích vrahů. Srovnávala tyto obličeje vraždících s obličeji jejich tenkrát, kdy vrátila jim zdraví a kdy zářily blažeností a vděčností. I na to vzpomněla, jak líbali lem jejích šatů a ujišťovali ji, že na její ochranu jsou ochotni učiniti všecko.

A nyní ji, bezbrannou, slabou ženu surově umučili skoro k smrti a z čeho ona je osvobodila, učinili jí. Zdaž nedlela dlouhou dobu ve stavu šílenství po čas horečky, a zdaž nebyla nyní slepá ona, jako druhdy oni?

Odměna jejich za prokázané milosrdenství byla strašlivá.

Kolik lidí povraždily tytéž tváře na pláni před domem, kolik životů zničily, kolik rodin učinily nešťastnými a kolika vdovám a sirotkům vzaly živitele a chleba?

A Dea připomenula si slova svého otce, jenž varoval ji před konáním milosrdenství a řekl: „Svým soucitem ty konej milosrdenství a pros Boha, aby krok tvůj byl šťastný.“

Při těchto úvahách stiskla silněji ruku Felixovu a zašeptala:

„Zdaž chápeš nyní, Felixi, proč otec dal mně leknín a oči gazelí, abych mohla uzdraviti vojáky, za něž jsem prosila. Zdaž víš, proč měli leknín rozervat a oči probodati?“

„Byl to obraz, příklad života, jenž mně měl nastati, při poslechnutí mého soucitu a nedbání rady otcovy. Leknínem byla jsem druhdy v naší pohádce o žití v dávných věcích. Oči gazelí byly mýma očima, když našli jsme se v minulém žití v pustinách pouště. Jim

bylo nutno rozervat mne a protknout oči hroty, aby sami byli zdrávi.“

„Tehda stalo se to jenom obrazně a nyní skutečně. Zdaž nejsem zničena a slepá nyní já, co oni jsou plni života? Otec měl pravdu, když řekl, že milosrdenství na jedné straně napáše na druhé nepoměrně více zla.“

„Hle, Felixi, i v tom měl otec pravdu, že šílenství jest mnohdy lepší, nežli život člověka rozumného. Ve svých horečných snech prosnila jsem něco krásného, něco nevypověditelného, co teď již ani srdci ani duši nelze říci a vylíčiti. Jen tucha po krásném snu mně zbyla a vím, že chtěla bych tak sníti stále, vzdálena všednosti světa.“

„A nyní, co jsem slepá a zrak můj nechápe okolí, vidím svým duševním zrakem i to, co dříve jsem nepostřehla. Vidím a cítím dobře, že otec můj má ve všem pravdu a důvěřuji mu pevně. Vidím, že svět i lidstvo jsou pod zrakem očí jiné a pod zrakem duše také jiné. Ach, a svět tento, Felixi, není krásný, není dobrý. Je zlý a vábného v něm tak málo!“

„Jen ty, můj druhu, byl jsi před mýma vidoucíma očima a jsi i v mé slepotě stále dobrý a krásný. Duše má v slepotě představila si tě jinak, nežli dovedly to oči. Miluji tě nyní ještě více, jestli to vůbec možno ještě.“

„Avšak, zdaž i tvá láska ke mně nepohasne nyní, kdy jsem chorá a bědná a kdy oči mé vyhasly? Řekni, můj milý, miluješ mne dosud tak, jako dříve a budeš míti útrpnost se svou slepou Deou, neuzdraví-li se ti?“

Felix sklonil hlavu na její malá prsa a zaštkal:

„Má Deo, mé božstvo, já tě nemiluji více, nežli jsem tě měl rád, neboť láska moje větší již býti nemůže. Nemáš-li zraku nyní, budu já tvým zrakem a povedu tě cestou plnou růží a vůně, již dovedeš dýchat, nemůžeš-li jich viděti. Budu ti berlou k podpoře, budu ti světlem, budu ti strážným andělem i chůvou, dítě

moje. Na rukou budu tě nositi přes překážky života, jenž nám zbývá, ku spánku zavru tvé slepé oči polibky a za snu budu bdíti nad tebou a při tvém srdci.“

„Budu tvým prstenem, můj démante, jehož kruh objímá klenot zcela, budu tvým motýlem, jenž těšiti tě bude, květe, v tesklivém smutku temna. Budu ti druhem, má gazelo, na jehož hrudi sní o plodu naší lásky, i Šalamounem, jemuž znejmilejší jsi ze všech po všecky věky, má růže saaronská!“

Ruka Deina objala šíji Felixovu a něžně přitiskla hlavu jeho ke své. Dvé horkých rtů se spojilo k polibku lásky nejsvětější. Jedno srdce ucítilo tepot srdce druhého a dvě duše v polibku přecházely v sebe.

Květy ve váze, Felixem každodenně přinášené, vydávaly opojnou vůni a otevřeným oknem nesl se v komnatu hluboký hlahol kostelních zvonů.

S očima zavřenýma blahem spočívaly rty Felixovy dlouho na malých rtech jeho ženy. Když hlahol zvonů rozezvučel se plnou silou ze všech okolních věží v snášejícím se již večeru k „Ave Maria“, odtrhl zvolna své rty od rtů milovaných a probuzen ze snění, otevřel oči. Zrak jeho setkal se se zrakem očí hlubokých, krásných a čistých jako studánka v stínu, očí černých se sametovým leskem.

A v těchto očích, plných dobroty a lásky, leskly se bohaté perly slz štěstí a blaha.

Dea prohlédla z mraku temnoty. Viděla.

Oči její svezly se z Felixe na kytici květů pestrých barev a ruka její vztáhla se zvolna po nich. S květy na srdci a s hlavou Felixovou, ponořenou v nich, vydechla Dea blaženě.

V nezměrné radosti líbal Felix bílé čelo Deino a její ruce hladily něžně jeho vlas. Veliká radost a štěstí naplnily srdce obou.

Vážný a melodický hlas zvonů nesl se teskně nad krajem a vyzýval lid k modlitbě. Čtyři ruce semknuté

spočinuly na sobě a modlitba díků dvou krásných duší vznášela se tiše do všehomíra.

Verus uzdravil své dítě.

IX.

Člověk a rozum.

Všichni ti spolupracovníci Verusovy, kteří rozesláni byli do světa, vrátili se na zavolání jeho zpět. Svůj úkol vykonali dobře, ačkoli výsledky jejich poslání se dosud nejevily tak, jak by se dalo očekávati.

Vinou toho byl poměrně krátký čas a pak stahující se strašlivá mračna války východu proti západu.

Vládnoucí kruhy připravovaly se na tuto válku horečně všudy a tato je zaměstnávala tak, že všecky ostatní události měly pro ně význam druhořadý. Svolávali vojsko a toto drželo na uzdě lid, který proniknut naukami Verusovými, vojně nechtěl.

Vlády a vládnoucí veličiny, opírajíce se o vojsko a vyzdvihujíce nutnost obrany proti nepříteli, měly lid úplně v ruce tak, že se ani hnouti nemohl, ačkoli tvořil velikou většinu.

Neodvratná vojna nastávala vzdor všem Verusovým snahám, aby se lidstvo zřeklo vraždění a spělo k vývoji způsobem nekrvavým.

V posledním okamžiku pokusil se ještě Verus zabrániti tomuto vraždění mezi národy východu a západu. Vládám všech států světa rozeslána byla výzva, aby upustily od vojny, jež bude zkázou jejich i lidství. Aby pak byly přesvědčeny, že nastává pro lidstvo skutečně den soudný, měly vyslati k Verusovi po pěti zástupcích a to diplomata, filosofa, umělce, Vojína a jednu ženu.

Těmto zástupcům všech států chtěl Verus ukázati svět a život jak minulý tak i budoucí v pravém světle, a působiti na ně tím tak, aby přesvědčili své vlády o hrůzách, bezúčelnosti a strašlivých následcích války pro lidstvo a moci Verusově, zahubiti lidství.

Vlády, jež se domnívaly, že jim všemocný Verus dá nahlédnouti do svých záměrů, a své mohoucnosti v nastávající válce, výzvě jeho vyhověly. A tak z 54 států sjeli se do Prahy zástupci všech možných národů. 270 delegátů přijalo hlavní město Československé republiky, aby z úst jejího největšího muže uslyšel svět konečný cíl Verusovy akce a jeho jednání za vojny.

V určený den shromáždili se všichni tito vyslanci, jakož i Verusovi spolupracovníci před „mrtvým městem.“ Spousty lidu z Prahy, celé re publiky a zahraničí je obklopovalo do nepřehledna. Více jak čtvrt milionu lidí přišlo poslechnout poslední Verusova slova před osudnou válkou. Nesčetné množství lidu obklopovalo „mrtvé město“, nemohouc již dostati se tam, kde Verus měl mluviti.

Na velikém prostranství, přilehajícím k „mrtvému městu“ zřízen byl obrovský amfiteátr. Proscenium tohoto divadla v přírodě tvořily dvě mohutné budovy „mrtvého města“ mezi nimiž široký a hluboký prostor sloužil za jeviště.

Na stěnách budov i podle tribun byly ampliony, aby zřetelně roznášely hlas po celém prostranství diváky obsazeném.

V tomto divadle zaujali povolaní činitelé místa nejvýznačnější a ostatní prostor zaplnil se lidem.

Za letního dne o třetí hodině odpolední, když vše zaujalo svá místa, ozval se z amplionu mohutný hlas.

„Verus mluví ke státům a lidstvu celého světa!“

„Před časem dal jsem vám poznati vznik světů, jich vývoj a účel. Otevřel jsem vám oči, abyste viděli a chápali, jak jste vznikli, co jste a kam spějete.“

„Ukázal jsem vám, jak vývoj všeho jest závislým na vybavování se ducha tvořícího z hmot a jak hmota spěje k své smrti mezi tím, co duch stoupá ve vývoji výše ku absolutnu. Z toho mohli jste poznati, že tělo jest hmotou, hmotou organickou, jíž ovládá duch, který se snaží vybaviti se z ní, aby spěl k svému nejvyššímu cíli, volnosti a svobodě, k síle tvůrčí – Bohu.“

„Duch tvořící v nás, hledí způsobem vývoje zesíliti tak, aby hmotu těla již nepotřeboval a své síly k tomu bére z ducha hmot jiných i z duchů slabších, čili koncentruje se. Až jednou duch tento zesílí v nás tak, že nebude mu již třeba našeho těla, vytvoří si jinou schránku, dokonalejší a lidí v našem smyslu nebude již vůbec.“

„Toto zesilování ducha v nás děje se stále na úkor hmot a duchů slabších, jež dlí ve tvorech a organismech nižších, nežli je člověk. My však v našem effemerním životě, jenž v nezměrném čase vývoje neznamená ani mžiknutí oka, toho nepozorujeme.“

„Jednou, až hmota ztratí tolik duchových sil či energie na prospěch ducha v nás, přejdeme za bránu smrti přirozeným vývojem.“

„Duch tvořící snaží se vybaviti se z hmoty, a jelikož tak učiniti může jenom cestou vývojovou, snaží se co možno vývoj hmoty hnáti rychle vpřed. Dle našich pojmů, mohli bychom říci, že duch má snahu ničiti hmotu k jejímu nejrychlejšímu vývoji co nejusilovněji, aby sám mohl býti brzy volný. Čím více a čím rychleji hmotu ničí svým vybavováním se z ní, tím rychleji sám sílí a spěje ve vývoji vzhůru. Jest tedy i snahou jeho, aby ničil i hmoty organické, tedy i těla naše, aby se co nejdříve mohl uvolniti. Ničením hmoty nemyslí její zánik, nýbrž ubírání jí ducha, síly čili energie vůbec až k prahmotě.“

„Jak naše těla vystavena jsou nebezpečí zahynutí a zániku cestou násilnou, jest vám známo všem. Násilným zánikem těla duch spěje z nás k vývoji dříve a rychleji než smrtí přirozenou. My mu v tom pomáháme nejvíce hromadným vražděním za válek. Po válkách, revolucích a takých událostech, kde nalézá smrt mnoho lidí, zesiluje duch lidí ostatních a my říkáme, že po velkých krveprolitích, vždy učiní lidstvo krok dopředu.“

„Válka jest však bolestný, strašlivý a zoufalý postup lidství ve vývoji a bude potud, pokud lidstvo mravně nezesílí tak, aby tohoto násilného progresu nepotřebovalo.“

„Lidstvo však odvrací se od této mravní stránky, nechce jíti cestou poznání a dokonalosti, již mu ukazuji a spěje k vraždění a mukám nejhorším.“

„Jelikož tedy nechce v mravním úsilí jíti za mnou, nechce poznáním pravdy spěti k dobru a dokonalosti, vedu ho k tomuto sám, jelikož mé poznání pravdy a tvorby dává mně k tomu sílu.“

„Dovedu uvolniti tolik sil ducha tvořícího z hmot i organismů, že tyto nejen nahradí úplně síly zničených těl lidských, ale že je předčí mnohonásobně, několikatisíckrát. Vývoj, jenž u lidstva trvati má v bolestech až do doby, kdy tělo stane se zbytečným, statisíce let, mohu uskutečniti v několika dnech, bez utrpení bolesti a žalu. Dám-li dnes impuls k tomu, aby hmoty vybavily své síly tvořící pro sesílení a vývoj ducha lidí, čili aby vydaly co nejvíce své energie na prospěch ducha člověka, v několika dnech se svět změní úplně a živých tvorů a tudíž i člověka nebude více.“

„Člověk či jeho duch přejde bezbolestně z lidství za hranice smrti těla, do světa ve vývoji dokonalejšího, do života duchů!“

„To jest účelem celého mého snažení, abych lidstvo ušetřil hrůz válečných a smrti a klidně dovedl ho rázem o statisíce let ve vývoji vpřed.“

„Dal jsem celému světu na vybranou, chce-li uposlechnouti mne, a podvoliti se tomuto bezbolestnému přerodu aneb chce-li za dalších muk a hrůz tohoto života, bedně potáceti se věky k témuž cíli.“

„Lidstvo z větší části, a to lidstvo trpící, souhlasilo by s postupem, jejž mu navrhuji, ale mocnější tohoto světa mu v tom brání. Chtějí jíti dále životem tak, jak šli dosud a vyvolati válku, jež bude pro lidstvo pravým soudným dnem běd a hrůz.“

„Všecky úděsy tohoto šíleného vraždění a všecku bídu a zoufání, jež z něho pojdou, zřím jasně svým duchem. A jelikož vzdor mému mocnému duchu mám ještě tělo, kterého mně třeba k dorozumění se s vámi, mám také ještě srdce a jeho slabosti. Toto srdce pak velí mně, abych maje moc, zničil i hrůzy válečné a utrpení lidstva z války povstalé.“

„Začne-li lidstvo tuto strašlivou vojnu, nechám mu ji probojovat jen půl, aby seznalo správnost mých slov a lásku, mého srdce k němu. Po tom jediným vztáhnutím mé ruky, nastane zkáza lidství a země přemění se od základů.“

„Půjdete za mnou do nového života, lepšího a lidství své ponecháte minulosti. Nebude vás více, nebude lidství.“

V tomto posledním okamžiku, kdy k vám mluvím bezprostředně před vaší záchranou neb zkázou v bolestech, volám k vám naposledy:

„Zanechte války, jež vás zničí všecky!“

„Abyste říci mohli svým vládnoucím i národům pravdu již vám pravím, podle níž třeba se člověku říditi a abyste jim sděliti mohli i odůvodnění všeho, dám vám nezvratné důkazy o pravosti svých slov i moci.“

„Váš rozum nechť na chvíli usne, neboť rozum toť nejhroznější vlastnost člověka, jíž dal duch tvůrčí síle tvořící proto, aby jí brzdil v člověku vývoj.“

„Rozum toť u člověka největší brzda, bránící mu kvapem pronikati do sfér, jež dosáhnouti může jeho duch jen po dlouhé době vývoje.“

„Rozum člověka, toť největší jeho zlo, neboť brání rychlému jeho poznání cesty v absolutno.“

„Rozum toť také příčina všeho zla mezi lidmi na světě. Toť síla, jež brání duchu člověka proniknouti k Bohu. Neboť kdyby jí nebylo, člověk za krátko, při svých ostatních vlastnostech, chtěl by býti na zemi Bohem samým.“

„Rozum tuší, z práce síly tvořící v člověku, že člověk spěje k sjednocení s božstvím a nemoha proniknouti za hranice svých schopností, do světa duchového, dává sám sobě aspoň zdání božství.“

„Kdyby nebylo v lidech rozumu, lidstvo by přešlo do světa duchů ihned.“

„Aby se tak nestalo, tomu brání rozum!“

„Jako hmotě pevné brání soudržnost, aby se rázem neproměnila v plyny, jež prchnou do prostoru, tak brání duchu člověka rozum, aby rázem nepřešel do stavu vývojově dalšího, to jest do duchového světa astrálního.“

„Jmenujeme-li u hmoty tu sílu, jež jí nutí, aby držela molekule a atomy pohromadě soudržností, jmenuje se tato síla u ducha člověka rozumem. Rozum udržuje ducha člověka upoutaného k tělu po dobu vývoje,

pokud duch nesešili a nepropracuje se tak, aby těla nepotřeboval.“

„Smrt není nežli opuštěním ducha hmoty, v níž vývoje duch již prodělávati nemůže, následkem nedokonalosti organismu těla. Smrtí hmoty jest úplná ztráta vší energie v ní ztajené vůbec.“

„Duch tvořící si vytvoří organismus živoucí sám, dle své síly a mohoucnosti a nevyhovuje-li mu v progresu, opouští jej. Čím větší síly a mohoucnosti nabývá duch tvořící, vybavující se z hmot a organismů nižších, tím dokonalejší a duševními vlastnostmi nadanější organismy vytváří, oživuje a vede k vývoji.“

„Aby pak tento vývoj nebyl překotný, zabraňuje tomu u člověka rozum, u zvířete pud a u rostliny připoutání na místo, čili localita.“

„Duch tvořící, vybavený z hmoty, pracoval s počátku na vytvoření organismu a života dle svých dosud slabých sil a proto organismy v prvopočátku byly malé, nedokonalé a ubohé. Čím více se duch uvolňoval evolucemi světovými z hmot, tím více sílil a mohutněl a mohl tedy vytvářeti organismy větší, silnější a dokonalejší. Než všecky tyto organismy byly s počátku málo oduševnělé, neboť k tomu, aby mohl duch dosáhnouti větší a větší dokonalosti v hmotě ústrojné, třeba bylo vývoje, tedy cesty, jež by zdržovala postup ducha k splynutí s duchem tvůrčím, dle pokroku postupu hmoty mrtvé k vývoji nejnižšímu.“

„Jak jsem již řekl v prvém poslání, hmota i duch tvořící musí stále zachovávati rovnováhu, to jest, duch může vystupovati ve svém vývoji jen dle toho, jak hmota ve svém progresu sestupuje. Proto v době Jurské a v dobách, kdy se děly ještě veliké světové evoluce hmot, kdy oheň, voda a plyny se ničily až ku klidu velikou silou a uvolňovaly veliké síly ducha tvořícího, vznikli obrovští tvorové, mohutné hmoty

těla, ale malé síly duševní. Duch byl již s to, vytvořiti obrovské organismy, ale neprošel ještě vývojem sil duševních v nich, nemohl jim tudíž dáti mocnějších sil duševních.“

„Aby postoupiti mohl až po člověka dneška, musel vytvořiti spousty různých organismů a projíti různými stupni duševních sil rozumových.“

„Hleďte, jak duch tvořící vytvořil první život.“

„Prahmota, prostoupena duchem tvořícím, vytvořila svět až po tu dobu, kdy měl se na zemi Zároveň s tvořením světů nevnikl jakýsi zárodek života na naši zem, ani se sem nepřenesl nějakým meteorem, ani nezalétl sem etherem a ovzduším s kosmickým prachem, jak se tvrdí. Žádný organismus by byl neodolal úžasným žárům a evolucím, jež převracely hmotu světa. A kdyby i zde za těchto strašlivých převratů byl, proč by on sám jediný musel býti zcela nepatrný, když vše ostatní bylo kolosální a zuřivé v boji živlů?“

„Proč bylo by třeba naší zemi čekati, až sem odněkud zárodek života přilétne, když země vytvořena byla z týchž hmot, jako ostatní vesmír? Co se vytvořilo jinde ve vesmíru, mohlo se vytvořiti i zde, byly-li pro to příznivé podmínky. Vytvořil-li se život na jiných hvězdách mnohem dříve nežli na naší zemi, nemá to pro objevení se života u nás významu žádného, neboť někde život vzniknouti musel, ať již zde, nebo jinde, na nekonečných světech.“

„První zárodek života a organismu vznikl na naší zemi právě tak, jako vznikl a vzniká na světech jiných.“

„Jak jsem vám již pravil v prvém poslání, jakmile duch tvořící prostoupil symptomy prahmoty a počalo tvoření, hmota oduševnělá, nadána byla úžasnými silami. Tyto síly či principy sil, jsem vám také

jmenoval a jsou, jmenuji-li je ve směru sestupném, tedy od prahmoty k sloučenině neb prvku, tyto:

1. Divinita, božství, síla a princip tvůrčí;

2. Spiritualita, síla a princip duchovní;

3. Unita, princip jednotnosti, věčná láska;

4. Astralita, princip nekonečnosti a nezničitelnosti;

5. Vitalita, princip životnosti a organismu;

6. Lucita, princip světla a poznání;

7. Principalita, princip směru ve vývoji a udržování postupu;

8. Evolucita, princip vývoje;

9. Aktivita, princip sil chemických, akčních.

10. Vibrita, princip sil fysických, chvění a pohybu.

Z tohoto seřadění jest zřejmo, že síly principů, jež vytvořiti měly život, jsou v řadě na místě pátém, to jest, že v hmotě obsaženy byly síly schopné vytvořiti život a že síly tyto jsou uprostřed mezi nejvyšším principem, božstvím, a nejnižším principem sil fysických, vibritou.“

„Dle toho jak mizely, čili se vybavovaly z hmot síly ducha tvořícího, jedna po druhé, hmota ztrácela své mohoucí vlastností duševní, energii, ale duch sílil sám o sobě. Jakmile hmota klesla ve svém vývoji tak, že uvolněné síly nejvyšší, tj. divinita, spiritualita, unita a astralita, dovolily v hmotě převládnouti následující posud mocnou sílu vitalitu, životnost, tato síla počala v hmotě pracovati.“

„Vitalita jest sílou, která dovede vzbuditi v hmotě život, ale není schopna dáti životu tomu směr a určiti jeho vývoj sama. K tomu, aby se život udržel a vyvíjel určitým směrem, třeba jest ještě sil následujících a to jest: lucita, princip světla, principalita, základ směru ve vývoji a evolucita, princip vývoje.“

„Mimo těchto hlavních principů, které tvoří a udržují život, bylo ovšem třeba i principů a sil druhých, jež tvoří hmotu organismu a principů vyšších, duševních.“

„Hmota nadaná těmito živototvornými silami od počátku, bouřila ve světových evolucích, až vybila své síly tvořící tak, že uplatniti se mohly síly život vytvářející.“

„Hmota slunce bouří v evolucích dosud a proto tam organický život možný není. Vybavovaná energie jeho však dává životní podmínky všem planetám a udržuje a zesiluje život na nich. Avšak tuto uvolňovanou energii nedává slunce jen životu a organismům, ale i hmotě planet. Proto jest dosud zdrojem života i smrti všemu v soustavě sluneční.“

„K vytvoření života bylo hmotě třeba klidu, a proto musela býti již zbavena energie či sil, které ji nutily k neustálým přerodům. Tohoto klidu našla hmota v poloze, na povrchu zemském, co nejnižší, neb i tam její potentiální energie byla nejmenší. A to bylo na dně mořském.“

„Hlubiny moří nepřipouštěly, aby pronikal k ní znepokujující pohyb, neboť hmota probouzející se k životu potřebovala pokoje, jako vše, co i dodnes život rodí.“

„V klidu ležící hmotě nebylo však klidu vnitřního, neboť všecky síly hmoty, ztajené v ní, byly v napětí a práci ustavičné. Vibrita ustavičně chvěla jejími molekulami, aktivita neustále pracovala chemicky ve styku s okolím, evolucita nutila všecky ostatní síly k vývoji, vytvoření něčeho nového a principalita určovala směr tohoto vývoje, jako magnetismus snaží se stavěti molekuly hmoty kovů do určitého směru. Za působení pak světla ve vodě rozloženého, jež v podstatě jest také silou hmotnou, vydána byla hmota

napětí, jež se v určitém směru vybíti muselo, jako se musí vybíti přesycený výboj elektrický.“

„Hmota připravena byla roditi, scházel jí jenom impuls.“

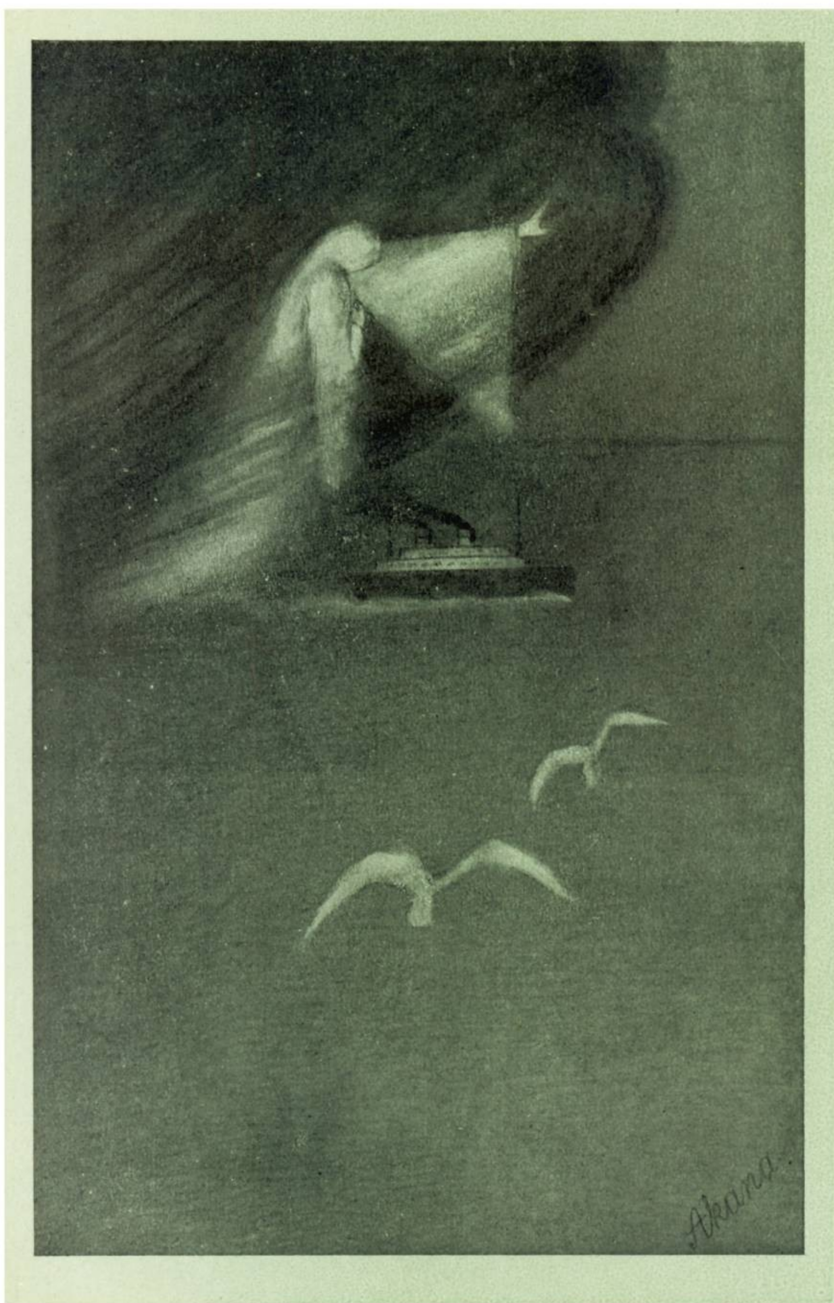
„A tento impuls dala jí vitalita, životnost, síla tvořící duševní, uvolněná již a silná dostatečně, aby vytvořila organismus nejjednodušší. Vznikla buňka, základ všeho živoucího. Ovšem, že hmota, z níž první buňka vznikla, musela vývojově dojíti na takový stupeň, aby v ní vitalita život probuditi mohla. Ne každá hmota byla toho schopna.“

„Život tedy objevil se na zemi, aby spěl k vývoji dalšímu pod mohutnějící silou ducha tvořícího. Příroda počala pracovati na organismech.“

„Hmota klesala ve vývoji dále a duch tvořící mohutněl tak, že čím dále, tím větší a dokonalejší organismy a život vytvářiti mohl. Jsa tedy silou, jež tvoří a tudíž duševně mohoucí, vytvářel vše dle své možnosti, neboť nemohl vytvářeti vše tak, jak by chtěl. V tom bránily mu principy a síly druhé, jako evolucita, principalita a lucita, mimo sil jiných.“

„Tyto síly, evolucita, principalita a lucita jsou hlavními z těch sil, jež ducha tvořícího brzdí v překotném vývoji právě tak, jako u člověka rozum a u zvířete pud, u rostliny pak localita. Duch tvořící musil a musí se tudíž bráti cestou vývojovou, pozvolna, jak je mu určeno principy druhými, aby neunikl a zachoval krok se sestupným vývojem hmoty. Proto dával vzniknouti za vývinu tvorstva živočichům a rostlinám, jež ustavičně prodělávati musely metamorfosy a zániky, aby učinily místo druhým, dokonalejším.“

„Měl a má vytčený svůj směr a tím se bráti musí. Jakou formu a schopnosti dá organismu, jest jeho věcí, a proto síla tvořící či příroda stále hledala a hledá formy, které by při stávajícím sestupu hmoty, vývoj co nejvíce uspíšily.“

Akana

„Ovšem že vytvářeti organismy a život může jen za určitých okolností, jak tomu dovolují poměry a vztahy sil jiných, ku kterým jest stále vázané silnou páskou, tj. síly hmot.“

„Nemohla ku příkladu vytvořiti ryby, nebylo-li vody, červů nebylo-li země dosti již vychladlé, býložravců když nebylo rostlin a rostlin, když panoval ještě velký žár a nebylo vlhka atd. Veškeren organismus vázán jest na hmotu, z které vznikl a vzniká, a stav těchto hmot dává ústrojnému tělu i životu svůj ráz.“

„Postupem dlouhých věků, jak přestávala bouřiti hmota země a uklidňovala se, mohutněl na zemi život. Duch tvořící prošel úžasným množstvím tvorů, různých forem a velikostí, o nichž nemáte ani zdání. To, co nám poskytují fossilní zbytky v museích a otisky v horninách, nepraví nám o dávné síle v práci tvůrčí skoro nic. Neboť duch tvořící pracuje již na vývoji života sta a sta milionů let. Sama doba jurská, ve které žila zvířata kolosálních rozměrů, jako dyplodukus 30 i více metrů dlouhý, trvala kolem 3 milionů let.“

„Historie lidstva, pokud ji známe, není starší patnácti tisíc let, a pokud jsou známy stopy vývoje člověka, nesahají přes 50 tisíc let do minulosti. Ve vývoji světa jest doba od objevení se člověka na zemi až po dnes pouhým okamžikem. Trval-li by vývoj naší země jeden den, to jest dvacetčtyři hodiny, netrvá vývoj člověka na světě ještě ani minutu. Celá historie lidstva jest bleskem myšlenky, a život člověka pouhé – nic!“

„My lidé, mající ještě tak krátkou historii a tak effemerní život, nechápeme dobře svůj vývoj do budoucna. V historii lidstva, tento vývoj z hmoty k duchu, není příliš patrný za tak krátkou dobu, avšak od prvního člověku k dnešnímu jest již hodně znatelný.“

„Byl-li primérní člověk, jejž znáte z nálezu jeho kostí podoben zvířeti, bez značnějších duševních schopností, ovládal za to velikou sílu fysickou. Nynější člověk jest těla slabého, ale ducha již mohutného. Duch tvořící již pozvolna upouští od hmoty, aby přešel v život duchovní, neboť i hmota zemská vybila většinu své energie a spěje k absolutnímu klidu.“

„Nyní, když dovedl jsem vás v historii tvoření až po objevení se člověka, poslyšte, jak povstal člověk a co člověk jest.“

„Člověk povstal vývojem z tvorů nižších, jako každé zvíře dokonalejší neb rostlina, vyvinuly se z organismu nedokonalejších.“

„Prvý člověk byl zvířetem v pravém slova smyslu, neboť ze zvířete vznikl. Jeho duševní vlastnosti byly pramalé, ovládal ho pud právě tak jako jiné zvíře. Duch tvořící, jenž jednou počal pracovati v něm k vývoji, postavil ho v prvé fási vývojové na nohy. Člověk chodil, třeba ne hned zpříma, na dvou toliko nohách, na rozdíl od čtvernožců, z kterých povstal. To byla první a důležitá fáze vývojová pro člověka, neboť tím uvolnily se mu přední končetiny, z nichž povstaly ruce. Ruce, nemusející nésti tělo, mohly chápat a sloužily k obraně, mohly snadněji a pohodlněji opatřovati si potravu. Dle toho, jak tyto ruce konaly určité práce, přizpůsobovaly se k nim a rovněž tak i nohy.“

„Avšak tím, že tento tvor, člověku podobný, postavil se na nohy, vynikal více nad krajinu a byl vydán více větrům a zimě. Přímá poloha při chůzi byla příčinou toho, že tělo zvyklo si na tuto přímost a dle ní rostlo, nejsouc již ustavičně ohýbáno do oblouku. Člověk tento nespal již proto schoulen jako zvíře, ale zvykal si ležeti na boku neb zádech. Tím tělo vystaveno bylo za chladu ještě více zimě, neboť teplo živočišné mělo vůli více unikati, nežli když tělo bylo schouleno.“

„Postavením na nohy pračlověk nabyl i širšího rozhledu po okolí a oči jeho nebyly nyní již stále skloněny k zemi, jako když chodil po čtyřech. Nabýval větší znalosti okolí a pud učil ho využíti znalosti terénu.“

„Ukrývaje se před nepřítelem a zimou pochopil, že jest tepleji tam, kde nemůže vanouti vítr a kde nad ním klene se nízký strop díry, nebo kde ho kryje široké listí. Bylo-li takové listí, pod kterým ulehl příliš vysoko, strhl je a položil na sebe.“

„Tímto prvním hmatem po lupenu, kterým se přikryl, projevil se u něj první záchvěv rozumu a od té doby vývoj jeho postupoval touto cestou vpřed. Neboť jedno poznání následovalo druhé a rozum se vyvíjel s rostoucím mozkem. Rozum počal pracovati na úkor svobody prvého člověka, neboť ho učil býti závislým na hmotě cizí i svého těla.“

„Při vstávání z lože odhodil ještě mnohokrát listí, jež pod sebou udržovalo teplotu jeho těla, ale čím dále tím více poznával, že jest mu chladněji, nekryje-li se něčím. A tu od dočasného přikrývání k přikrýváni stálému byl jen krok. Pračlověk počal se přikrývati a odívati listím a kůží. První známka rozumu byla zde a od té doby byl jejím otrokem.“

„Pod šatem a při způsobu chůze chlupy s těla mizely a člověk stával se čím dále podobným nám. Poznal, že má-li v ruce větev neb kost, síla úhozu paží jest vydatnější a počal užívati zbraně. Poznal dobrodiní ohně, z nedostatku jeskyň hrabal a budoval si skrýše sám, až se nám objevil v době kamenné jako člověk úplně již hotový, ovšem že ještě s malými poměrně schopnostmi duševními.“

„Od té doby duch tvořící, nebo příroda, chcete-li, pracoval v člověku cestou vývoje duševního a tělo, jež mu již nemohlo poskytnouti další, větší možnosti vývojové, vedl v zánik, aby vytvořil člověka jiného, v

němž zesílený a mocnější, mohl by spěti výše, bez pouta takového, jaké ho vázala k nevyhovujícímu již organismu. Tím okamžikem člověk určen byl k zániku, jako všichni ti tvorové, kteří již vykonali svůj účel ve vývoji ducha a vyhynuli.“

„Aby mohl odhoditi hmotu těla jako nepotřebnou, duch tvořící potřebuje ještě dlouhý čas a mnoho uvolnění síly hmot, která jest dosud poutaná v nich. On chtěl by tak učiniti hned, ale směrnice vývoje mu v tom brání. A tomu, aby člověk ovládaný duchem, poutal tohoto, jako ho poutá každá hmota po určité věky, slouží síly v člověku, jež ducha tvořícího omezují ve vývoji překotném. Jsou to síly již dříve jmenované a to evolucita, principalita a lucita.“

„Principalita a evolucita dávají člověku vlastnosti duševní, které udržují ducha tvořícího, aby ve vývoji nespěchal. Takovou hlavní a nejmocnější vlastností člověka jest rozum.“

„Lucita, princip světla, brání duchu v projevech, jež by lidstvu mohly dáti osudnou směrnici pro rychlejší proniknutí do světa duchů. Duch pracuje nejusilovněji v temnu, za noci, ve snu a při zavřených očích člověka a v těchto případech mnoho dává poznati, co po probuzení a v světle, brzdící rozum uznati nechce.“

„Tak v člověku vytvořeny jsou dva principy, jež sobě překážejí, avšak jsou nutný k vývoji i bytí lidstva.“

„Princip první jest princip dobra, to jest duch tvořící, jenž by chtěl co nejdříve vybaviti se z hmoty těla a splynouti se silou tvůrčí, Bohem, to jest dospěti svého nejvyššího cíle.“

„Princip druhý jest principem zla, tj. síly hmoty, jež poutají ducha tvořícího k hmotě těla, aby z ní neprchl a neodsoudil jí tak k nejhlubšímu pádu.“

„Oba tyto principy ovládá jediná vůle tvůrčí – Bůh.“

„Tyto principy obsaženy jsou ve všech náboženských kultech všech národů a věků. Zápas mezi hmotou těla a duchem pociťuje každý člověk sám v sobě. Hmota, nechápající, že svým sestupem spěje také k vývoji, brání se vybavování ducha tvořícího z ní. Duch, jenž by chtěl rychle spěti k svému vrcholnému stupni vývoje, jest zdržován v postupu silami hmot.“

„A oba principy musí býti vždy a stále v rovnováze, aby v každém okamžiku tvořily veličinu touž. Neboť jinak by působily ve vesmíru nestejně, jedna na úkor druhé, a vesmír by se zřítil. Takto však nastává vždy, v tom samém okamžiku jednomu principu zánik a druhému vzkříšení a zase naopak, a tak stále, do nekonečna, věčně.“

„Jinak by nemohlo býti ani věčnosti ani vývoje, ani světa ani života.“

„Řekl jsem vám tedy, že hlavní silou, jež brání duchu tvořícímu vésti nás rychle vývojem za hranice lidství, jest rozum!“

„Rozum máme tedy proto, abychom se zdržovali ve vývoji a abychom dopomáhali všemu zlu hmoty těla proti dobru ducha. Rozum dal Bůh Adamovi, aby ducha jeho zatemnil a on již nepoznával Boha a nemohl hleděti v jeho tvář ani nerozuměl již řeči zvířat a byl vyhnán z ráje.“

„Není tedy rozum, jak si myslíte, pro člověka štěstím a dokonalostí, nýbrž nedokonalostí a neštěstím. Nebýti rozumu, pronikli byste již dále do tvorby všehomíra a i život na zemi byl by lepší a dokonalejší.“

„Mocný duch tvořící dává člověku všecky mohutné a dobré vlastnosti duševní. On dal člověku život, vůli, lásku, soucit, milosrdenství atd. Všecky tyto dobré vlastnosti ducha 4ány jsou člověku vyššími, duchovními a božství nejbližšími principy. Ostatní vlastnosti, špatné, prýští z principů nižších.“

„Smysly člověka jsou vytvářeny evolucitou, principalitou a lucitou, tedy principy vývojovými, a to v takové dokonalosti, jaké vývoj připouští za určité mohutnosti ducha.“

„Kdyby duch váš byl slabý, ale smysly svými mohli jste vnímati zjevy duchy silnými tvořené, nechápali byste je jako nepřirozené a nemožné. Naše smysly jsou ústrojí čistě mechanické, hmotné, jež působí na mozek, centrum vitality a síly tvořící. Prostřednictvím sil evolučních a principalitních, jež jsou nejbližší silám duševním, sdělují se duchu tvořícímu vjemy smyslů a duch je přijímá a chápe.“

„Toto chápání vjemů smyslových může býti tedy dle stavu a síly ducha rozličné, přes to že orgány smyslové jsou stejné. Proto každý člověk ne stejně všecko chápe. Závisí-li pak rozum na tomto chápání smysly, jest také nestejný u všech lidí.“

„Nejmocnější silou ducha tvořícího v nás jest vůle. Vůle jest onou hybnou silou, jež člověka činí člověkem, silou, jež tvoří. Je-li sám duch mocnou silou duchovou, jest vůle silou jeho nejmocnější, jež hýbe hmotou. Bez vůle nemohlo by býti života. I zvíře a rostlina má vůli, ovšem že přiměřenou síle svého ducha.“

„Jinou mocnou silou ducha tvořícího jest láska. Láska jest ono pouto, jež věčně pojí ducha s hmotou a nikdy se nepřeruší. Láskou spojil duch tvůrčí ducha tvořícího s prahmotou, aby ji oplodnil a mohly se roditi světy právě tak, jako tato sila pojí dvě bytosti k sobě za příčinou plození a vývoje dítěte. Od věčnosti pronikal a vázán byl láskou duch k hmotě a bude tak do věčnosti.“

„Když byla hmota nejvíce proniknuta duchem tvořícím a tato páska lásky nejsilnější, pracoval i duch usilovně v hmotě a rodily se nové a nové světy. Jak se duch vybavoval z hmoty, tato páska mezi ním a touto

slábla. Hmota tudíž umdlévala ve svých porodech čili evolucích, ale láska sílila v životě.“

„A tak jest tomu i u člověka, hmoty organické. Čím více vyspíval v progresu duch, tím slabší jest páska mezi ním a hmotou těla a tudíž i síla, již zovete láskou. Duchu tvořícímu jest síla lásky poutem k hmotě a proto hledí toto pouto co možno vývojem pro život duševní uvolniti.“

„Duch sám prostoupen jest láskou, neboť v něm jsou všecky síly duchovní, a tedy i láska, ovšem že ne taková, jakou my chápeme u člověka, zvířete nebo rostliny. Láska ducha tvořícího jest láskou, silou duchovní, tedy takovou, jakou si my představiti nedovedeme a nemůžeme. Nejbližší pojem pro tuto lásku duchovní jest náš pojem lásky ideální. Naše nedokonalé smysly a rozum mohou si ji představiti jen jako sílu nebo vlastnost, jež pojí a objímá všecko jako princip unity či jednotnosti.“

„Láska pojí vše v jednotu a bez ní nebylo by jednotnosti vesmíru. Ona jest jedním z principů nejbližších božství.“

„Až jednou toto pouto mezi tělem člověka a duchem zeslábne tak, že neudrží již ducha připoutaného k hmotě těla, člověk přijde do nového života, kde jednou tohoto pouta již nebude v našem smyslu, neboť tam, kde panuje unita či jednotnost, tedy láska universální; není třeba pout mezi jedním a tímtéž. Jinými slovy řečeno, přejde-li duch v božství, jest láskou samou a v sobě a nemůže poutat k sobě sama sebe. Proto stojí ve vývoji unita, princip jednotnosti, tj. princip lásky nad principem života. A unita jest již principem či silou duševní, blížící se k divinitě božství.“

„Tehda, až pouto lásky, jež víže ducha k hmotě veškeré, vymizí, duch tvořící bude na nejvyšším stupni vývoje a hmota na nejnižším.“

„Nastane mrtvé hmotě vzkříšení a smrt duchu tvořícímu, jenž láskou či unitou znovu spoután bude v hmotě tvůrcem a vývoj jde dále v ustavičném progresu, v kruhu. Neboť ani vývoj nemůže jíti jedním směrem do nekonečna, neboť nekonečno toť sám – Bůh.“

„Princip hmoty a ducha umožňuje vývoj stálý, ale ne ve směru jednom. Duch z upoutání v hmotě či smrti své spěje k svému vzkříšení, volnosti a splynutí s duchem tvůrčím – Bohem, hmota ze své svobody a splynutí s Bohem k smrti. Když oba principy přejdou krajní hranici, nastane vývoj opačný a tak věčně.“

„Jako jest nestejný duch člověka, nestejné jeho vůle i rozum, tak jest i nestejná síla lásky, neboť i ona jest smysly nestejně chápána a různá jako rozum. Nelze proto člověku určovati nebo stanoviti meze, od kterých po které se rozpíná rozum nebo láska, neboť oba tyto pojmy nemají hranic.“

„Říkáme o člověku tom nebo onom, že má větší nebo menší rozum, že jeho láska jest mocná nebo pošetilá, avšak sami nedovedeme říci a určiti, kdy by rozum a láska působily správně, abychom se dle toho mohli říditi. Není to prostě možno, protože nechápeme, jak tyto síly v nás vznikly, jakým směrem se berou a proč se jeví tak a ne jinak u každého jednotlivce právě tak, jako vůle.“

„Z toho následuje, že nikdy nemůžeme usuzovati správně rozumem pro veškerenstvo, ani chtíti vésti lidstvo jedinou cestou lásky. Nikdy nemůžeme vytvořiti takový zákon rozumu a lásky, jenž by všecko lidstvo jednotil a činil spokojeným a šťastným. Lidstvo při hmotě těla a vládě rozumu nemůže býti jednotno ani šťastno.“

„Rozum jest tedy silou, jež poutá ducha k hmotě organické, aby tento spěl cestou pomalého vývoje. Jelikož pak vůle jest silou duševní, duchu tvořícímu

nejbližší, působí rozum proti vůli tohoto ducha v nás a tudíž ve smyslu zla.“

„Rozum jest největší obtíží ducha a tudíž i zlem člověka pro jeho vývoj.“

„V pojmech rozumu a lásky zahrnuty jsou i pojmy či síly jiné, podružné, pro něž máme rozličné pojmenování. Pojmu lásky jsou nejpříbuznější pojmy soucitu, milosrdenství, blaha, štěstí, jako výrazy pro duchovně vyspělé vlastnosti. Rozumu přisuzujeme pak různé vlastnosti, nazývané úsudkem, úvahou, moudrostí, pošetilostí a pod.“

„Všecky tyto síly působí v nás, aniž bychom o nich měly správný pojem a tento správný pojem mohli míti. Kdybychom o nich měli správný pojem, nešli bychom cestou, již nám určují, ale šli bychom cestou, již určuje nám duch tvořící. Smysly naše udržovány jsou na takovém stupni dokonalosti, aby chápati mohly jenom to, co k vývoji těla i ducha nutno v stadiu, ve kterém se právě tyto dva principy nalézají.“

„Smysly prvých tvorů byly pranepatrné a vyvíjely se dle toho, jak postupoval v nich duch. Dnes, kdy duch náš jest již dosti silen, jsou i naše smysly dokonalejší. Sídlo smyslů jest mozek, centrum duševních potencí, a dle schopností tohoto vytvářely se i smysly.“

„Duch tvořící vyvíjí v nás postupně i smysly jiné a jiné, avšak ty při nedokonalém ještě organismu těla byly by zkázou tohoto, byly-li by vyvinuty předčasně. Kdyby nám dal poznati smyslem, který by nám nyní rázem vytvořil, záhady božství a tvoření, nesnesli bychom toho. Zešíleli bychom a zemřeli.“

„Tak zemřel i detektiv, jenž nahlédl v mém domě v městě Klamu do tajemství tvorby mého ducha v říši živočišné. Smysly jeho vnímaly něco, co jeho mozek chápati nedovedl, a proto nebyl s to nikomu říci, co viděl a slyšel. Smysl nový, kterého nabyl na místě, jakmile prošel dveřmi výstrahou opatřenými, a který

mu sloužil po dobu, pokud se tam zdržoval, ukázal mu něco, co jiný smrtelník viděti a pojmouti nemohl. Avšak slabý duch a mozek jeho tohoto nárazu nesnesly. Smysl, jímž chápal a jenž pak zanikl, objevil se na něm pak co bílá hmota, která umrtvila tělo.“

„Všichni moji spolupracovníci a vyslanci, kteří mají na levé ruce bílou skvrnu, mají část smyslu, jenž dovoluje jim chápati částečně pravdu. Tehda, až člověk bude míti tak vyvinutý tento smysl, aby mohl chápati pravdu úplně, bude bílý7 jako sníh celý a nezahyne. Ale tehda nebude již člověkem, ale duchem.“

„Smysly naše jsou tedy něčím, co nám umožňuje existenci na světě jako lidem, to jest tvorům s určitou hmotou organickou a určitou silou ducha.“

„Kdysi jsme neměli tyto smysly vyvinuté a všecky, a kdysi budeme je míti vyvinutější a bude jich více. Nynější smysly ukazují nám jen něco a nedokonale. Nevidíme a nemůžeme chápati tedy vše, co kolem nás jest, ba i co činíme, neboť to všecko jest pro nás přelud a klam, a to ještě chvilkový, okamžitý, neboť vše se ustavičně mění.“

„Není světla, není tmy, není barvy, není tvaru ani prostoru tak, jak to chápeme. Není vůně, ani zápachu, ani chuti, ani zvuku, ani hmatu, ničeho dle našich pojmů. Pod jinými smysly všecko to bylo by také jiné.“

„V nás pracuje duch tvořící jako v každé hmotě mrtvé, a jelikož jsme hmotou organickou, vyspělou, s velikou silou duševní, máme i více vlastností isolovaných sil duševních.“

„My nevíme nic o tom, co v hmotě našeho těla duch působí. Když z ní duch prchne, stane se hmotou mrtvou, podrobenou jenom silám nižším, rozkladným, aktivitě. Nevíte a nechápete, jak tělo vaše vzniká, roste a umírá. Můžete míti rozum jakýkoli a všecky dosavadní smysly a vlastnosti vyvinuté co nejvíce, a

přece tělo si roste a pracuje, jak chce, aniž byste to pociťovali nebo mohli míti na něj vlivu. Aktivita a evolucita pracují v něm jako v hmotě neorganické.“

„Můžete ho deformovat, pěstovat, krášlit i léčit, ale ono pořád zůstává váni hmotou, o svém vývoji vás nijak neuvědomující a jdoucí si svou cestou. Chtěli-li byste si nějak uvědomiti nějakou zprávu, pocit, sdělení o tom, jak roste na př. ta nebo ona kost, sval, žaludek, srdce, nedocílíte toho, protože mezi tělem a duchem jest již slabá páska pouta.“

„Hmota neorganická toto cítění sama v sobě ještě má, a to jest její silou čili energií. Jelikož pak tato síla jest uvnitř jí samé, kdežto síla duševní u člověka jest zevně, žije a působí hmota také sama sebou, to jest, vibritou, aktivitou a evolucitou.“

„Člověka ovládá síla ducha, jež jest zevně těla a působí na tělo vůlí v mozku.“

„Samo tělo člověka jest také pouhá hmota, a jakmile se od něho oddálí duch, působí v něm, co v hmotě organické, pouhá evolucita a aktivita na rozdíl od hmoty mrtvé. Proto organické hmoty vydány jsou rychlému rozkladu na rozdíl od hmot neorganických, jež mají trvání nepoměrně delší. Určitými silami či prostředky aktivity, jež známe, může se tělo udržeti delší dobu, avšak vždy přece jeho trvání jest nesmírně malé proti trvání hmot neorganických.“

„Jest tedy člověk hmotou organickou, nadanou mocnou duševní silou, vůlí.“

„Hmota vůbec jest nadána silami nižšími, jež zoveme energií.“

„Vůle nutí člověka ve vývoji vpřed, láska poutá stále ducha k hmotě a rozum, evoluční potence, ducha ve vývoji přidržuje k pomalému kroku ve směru vzestupném.“

„Duch v hmotě nutí tuto k rychlému vývoji aktivitou a vibritou, ale evoluční potence, již zoveme

soudržností, brání duchu v rychlém vývoji hmoty ve směru sestupném.“

„Rozum u člověka jest u hmoty soudržností, láska u člověka toť princip unity u hmoty. Zrušíte-li nebo změníte-li u hmoty duchem svým soudržnost, tedy potenci evoluční, hmota přechází v jiný stav, nebo se rozkládá.“

„Zrušíte-li nebo změníte-li u člověka evoluční potenci rozumovou, člověk také se změní, anebo přejde v jiný stav.“

„Z hmoty v takovém případě stává se hmota jiného skupenství, jiných vlastností a jiné energie. Z člověka stává se pak také člověk jiný, jiného složení, organismu a jiných potencí duševních.“

„Vidíte z toho, jak závislá jest hmota na duchu, a jak hmota vůbec a člověk rozumový jsou založeny na týchž principech. Jelikož pak rozum člověka a energie hmot hrají v životě člověka i ve světě vůbec hlavní roli ve všem, zamyslete se nad těmito dvěma principy.“

„Jak jsem již pravil, rozum jest pro člověka zlem, vzhledem k jeho progresu vývojovému. On brzdí vývoj člověka, aby člověk nepřešel rychle k dokonalosti a nepřišel předčasně za brány tělesnosti, do světa duchů.“

„Podle našich smyslů a našeho chápání jest pro nás rozum to největší štěstí, ale není tomu tak – naopak.“

„Vše, co konáme rozumem, jest pro nás a náš vývoj špatné, neboť vždy jest to kladení překážek duchu a jeho vůli. Rozum omezuje nám chápání ducha. Dle jeho vyspělostí jest člověk dobrý nebo zlý, moudrý nebo hloupý.“.

„Proberte historii lidstva, a všude, ve všech věcích a u všech plemen a národů shledáte, že ti, co byli před vámi, jednali rozumově špatně.“

„A zamyslíte-li se nad lidstvem současným, kdy duch již vítězí nad rozumem, poznáte, že člověk

povoluje více duchu, ale dle rozumu ještě stále jedná špatně. Byli velicí duchové, kteří předčasně odkrývali člověku pravdu, ale rozum lidí jednal vždy i dle toho špatně."

„Duch Kristův znal tajemství sil vám dosud nepochopitelných, znal vývoj hmoty a síly tvořící, ale zdaž by rozum malých duchů lidí byl vše pochopil, kdyby jim podával takovou filosofii? Proto musel mluviti v podobenstvích, aby ho chápali."

„On řekl: Já a otec jedno jsme, a byla to pravda, neboť jeho duch tvořící a duch tvůrčí, Bůh, byli také jedno."

„Řekl-li: ‚Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské,' řekl tím, že člověk nepřekážející rozumem duchu tvořícímu ve vývoji, dříve přijde do světa duchovního, za nímž jest nebe v našem smyslu. Nebe toť osvobození ducha z hmoty a splynutí s Bohem."

„Duch jest, který oživuje, tělo nic neprospívá, – pravil jinde."

„A ještě na jiných místech praví: ‚Hledati mne budete, ale nenaleznete, kde já budu, vy nemůžete přijíti,' to jest jako lidé ducha málo vyspělého, rozumem deptaného. ‚Vy zdůli jste, já shůry, vy z tohoto světa, já nejsem z tohoto světa.'"

„A poznáte pravdu a pravda vás vysvobodí."

„Všecku pravdu, již hlásal Kristus, rozum lidský, pochopiti nechtěl a zpracoval ji tak, že učení milosrdenství a lásky zvrhlo se na vraždění a nenávist a učení o pokoře a chudobě ve shon po mamonu a velikášství, jež soupeří s Bohem."

„Ve jménu Krista, jenž hlásal ‚nezabiješ', zahynuly statisíce a miliony lidí ve válkách křižáckých i za všech druhých válek, jež se vedly ve znamení kříže. Statisíce lidí byly rozervány, upáleny na hranicích a utopeny ve jménu Krista. Člověk, jenž měl býti nástupcem

Kristovým, který neměl, kde by hlavu složil, a hlásal ‚neshromažďujte pokladů!‘ postavil se na roveň samému Bohu a ve svých rukou hromadil poklady celého světa.“

„Z učení lásky učinil rozum člověka bič, jenž po dlouhé věky bičoval lidstvo k zoufání. Rozum udržoval ducha v temnotě po tisíc devětset let, nepřipouštěje proniknouti lidstvu k světlu a pravdě.“

„Duch člověka vždy snažil se a snaží se popohnati ho, ale rozum tomu co možno brání. Co bylo lidí mocných duchů, jež rozum lidský zničil dle těla, a jež pochopiti nechtěl.“

„Všichni ti, kdož mocnějším duchem pronikali vpřed, byli rozumem lidským deptáni. Reformátoři byli upalováni na hranicích, filosofové a hvězdáři taktéž, anebo byli zakřiknuti a odsouzeni k mlčení. Vynálezci vysmíváni a tupeni a teprve za řadu let, když se rozum podrobiti musel faktům, chápána jejich duševní práce.“

„Bezpočetná jest řada těchto velkých duchů, jimž rozum lidský kladl ty největší překážky ve vývoji.“

„A co činil rozum lidský sám, aby to pro lidstvo bylo dobré?“

„Nic, a to, co se vám zdá býti dobrým a pro lidstvo prospěšným, jest klam.“

„*Rozum jest kritika projevu vůle, dle které se člověk rozhoduje pro určitý směr myšlení a čin.*“

„*Není proto svobodné vůle.*“

„Neboť vůle jest omezována rozumem a slabostmi těla. Pod rozumem a slabostmi těla vůle se mění, ale svobodná vůle se měniti nemůže.“

„Jest jenom vůle slabá a silná.“

„Avšak i silná vůle, jakou měli a mají geniové lidstva, podléhá často rozumu a bolestem. I silná vůle

Kristova, která sice nepodlehla rozumu, ale bolestem těla, volala: Pane, proč jsi mne opustil?“

„Podléhá-li tudíž vůle kritice, nemůže býti svobodnou potud, pokud této kritiky a pak i možné bolesti zbavena není. Svobodnou vůli mají jen bytosti nehmotné anebo pokročilé ve vývoji již tak daleko, že rozum ani hmota těla a bolesti na ně vlivu nemají.“

„Právě tak tomu jest u zvířat. Dokud zvířetem vládne pud, není schopno toho, co člověk, ovládaný již rozumem a člověk zdá se mu božstvem, jejž pochopiti nedovede a nemůže právě tak, jako rostlina nechápe zvíře.“

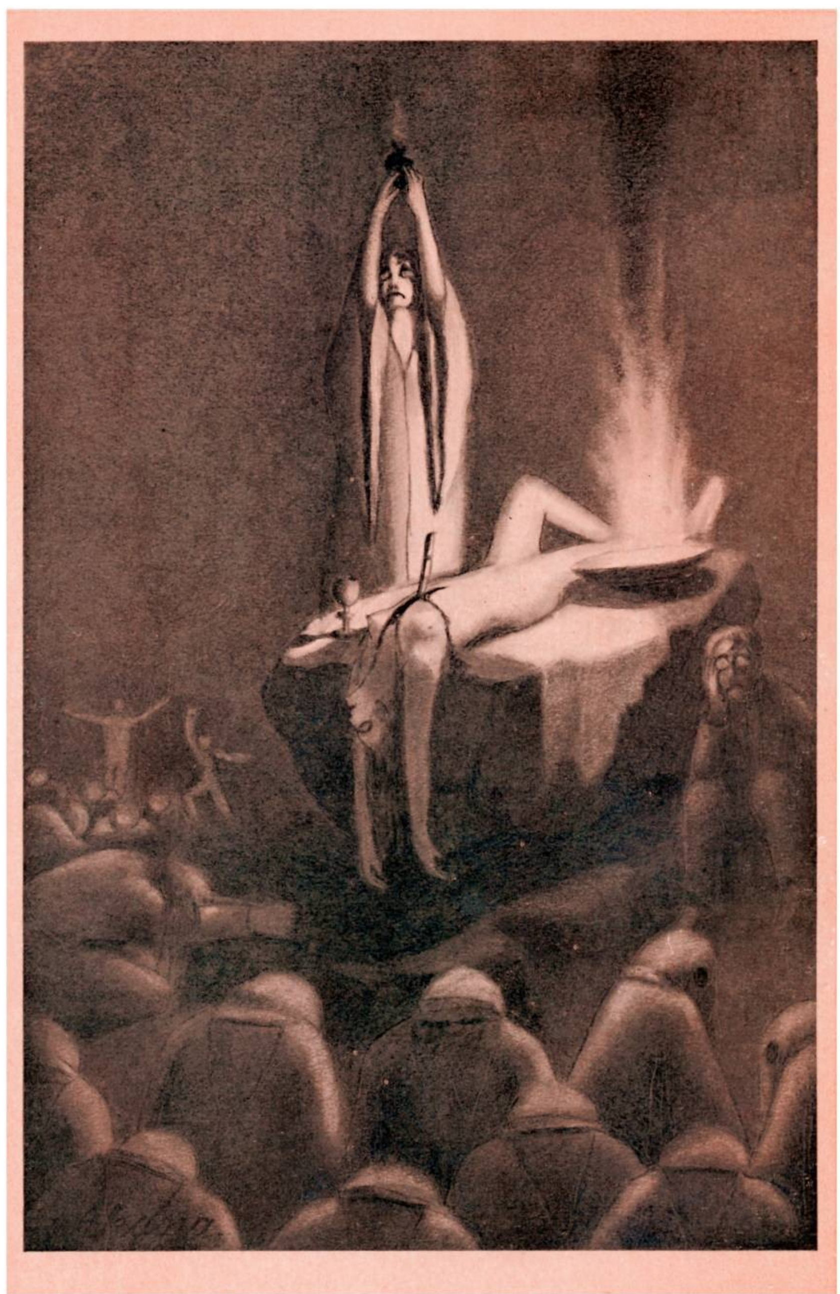
„Člověk ovládaný rozumem nemůže opět pochopiti bytosti vyšší, ovládané jinými potencemi. – Smysly jeho chápou projevy bytostí stojících nad ním, ale rozum jeho nedovede pochopiti, co to jest, a jsou mu záhadné právě tak, jako rostlině jest záhadné zvíře a zvířeti člověk a jeho činy.“

„Kdyby tomu tak nebylo, nebylo by rozdílu v bytostech, zvířatech, rostlinách, ba ani v hmotě. Neboť jen tyto vlastnosti principů tvoření rozlišují od sebe vše, co jest.“

„Přeměnou a vyprcháváním těchto vlastností děje se tvorba všehomíru, v ní spočívá zrození i smrt. Smrti pak, čili přeměně a rozkladu, brání se každý organismus, i hmota mrtvá. A smrt i rozklad jest postupem v oddalování se kladu od záporu, plus od minus, hmoty od ducha.“

„Dostoupí-li toto oddalování se hmoty od ducha krajních mezí evolučních, vývoj jest ukončen a nastává konec světů, aby vývoj šel zase směrem jiným.“

„V tom spočívá život věčný a věčnost sama.“

„Ve vesmíru a věčnosti jest ustavičné měnění, neboť bez toho vše by ztrnulo. Není nekonečnosti v tom smyslu, jak si člověk představuje na př., že může býti přímka bez konce, čas bez začátku, prostor bez mezí a pod.“

„Vše jest ohraničeno a přímka, čas ani prostor neexistují, čili neexistuje nic, kromě Boha, jenž jest jedinou hranicí, počátkem a koncem.“

„Základem všehomíra jest křivka uzavřená, kruh nebo elypsa, a z nich vytvářené sféry. Každý kruh, každá sféra má své centrum a všecky dohromady centrum jediné a tímto centrem jest síla tvůrčí – Bůh, jenž jest všude a nikde. My, jako lidé, ba ani jako duchové, nepochopíme ho nikdy, protože božství, jsouc v nás a všude, samo sebe chápat nemůže, jsouc absolutní, tj. mimo nějž nic neexistuje. A nic pochopiti nelze, a proto nepochopí ho ani náš rozum.“

„Rozum jest tedy kritika projevu vůle, dle které se člověk rozhoduje pro určitý směr myšlení i činu. A toto rozhodování vyznělo vždy k neprospěchu ducha člověka a vyznívá po většině dosud. Není to vinou člověka, ale vývoje, a tedy i smyslů.“

„Císařové, králové, knížata, papežové a všichni podmanitelé lidstva jsou výtvorem tohoto rozumu. Rozum i zákon velí a generálové, státníci i učenci sklánějí se v pokoře před čtyřletým dítětem, králem, jež neví ještě, co jest svět a jejž co chvíli musí služebnictvo očišťovati z výkalů. Všecky války, bitvy, loupeže, vraždy dějí se za působení rozumu. Rozum dává všem vášním schválení a vede člověka cestami nejhoršími, aby nenalezl cestu pravou – k pravdě.“

„Rozum hromadí proti duchu člověka bohatství, jež ničí jeho schopnosti duševní, vymrskáváním vášní, žene proti sobě lidi na jatky, dávaje jim v ruce

strašlivé zbraně, jimiž možno ničiti v masách. Dává člověku tvořiti, budovati a vyráběti vše, co jest v jeho neprospěch. Vyrábí vražedné zbraně, výbušné hmoty ničící, otravné plyny, jedy, alkohol, nikotin, a ničí tím hromadně lidstvo.“

„To, co se zdá, že rozum činí jen k prospěchu člověka, jest klamem.“

„Neboť veškeré dobro, jež rozum, dle zdání, pro člověka a lidstvo koná, jest jenom omezování napáchaného zla. Vymoženosti, stroje, chemikálie a podobné, jež rozum vytvořil, pro člověka dobrem nejsou, neboť ho uvádějí na scestí a uchylují od života přirozeného.“

„Když rozum nechá ve vojnách vojáky napřed zmrzačit, léčí je pak. Nemocným, jež nechá bez pomoci do nemoci upadnouti, staví nemocnice a ošetřuje je. Vrahům, když jim byl ponechal možnost vraždit, buduje věznice a odstraňuje je násilně.“

„Lidu těžce pracujícímu poskytuje sotva chleba a když ho vyčerpá, neodpouští mu bídu a opovrhuje jím. Lidem, již nepracují pro veškerenstvo nic a žijí v nadbytku z nepoctivých peněz, klaní se a odpouští mnoho.“

„Rozum omezuje osobní svobodu jednotlivců i národů, a proto dává jim zákony. Veškeré zákony lidstva netýkají se duše, ale těla a hmoty vůbec. Veškeré zákony sdělány jsou na ochranu majetku, bohatství, statků, těla.“

„Rozum chrání hmotu proti duchu, aby ji zdržoval vývojově oproti progresu. Rozumu bylo by milejší, aby se zatemnil duch lidstva, nežli aby zlato ztratilo svůj lesk. Proto člověk založen jest dosud z větší části hmotařsky, neboť rozum ho k hmotě poutá na úkor ducha.“

„Zákony jsou výtvarem rozumu, pro určitý stupeň vyvinutých lidí duševně, a proto nemohou býti

povšechné. Kdyby se měl člověk říditi dle všech zákonů, rozumem vlastním sobě daných, nemohl by učiniti ani krok, vůle jeho ducha byla by spoutána úplně. Nemohl by učiniti ani krok, jako dítě, které vleze do vysoké boty. Bota jest k chození, ale dítě v ní choditi nemůže, dokavad není samo tak veliké, jako jeho otec, který v botách chodí, protože jest již velký.“

„Zákon, spočívající na pouhých faktech rozumových, musí míti důkazů pochopitelných, ale rozum sám pochopení těchto brání.“

„Kdyby sám Bůh přišel na svět se svou mocí, jako člověk, zákon by neuznal jeho důkazů pro jeho činy, jelikož by rozum důkazů takových nepřipustil a neuznal. Kdyby Bůh, jako člověk, odepřel vražditi v masách, jak zákon předpisuje vojákům, a odůvodňoval to jakkoli svým božstvím, byl by souzen a odsouzen.“

„Kdyby Kristus dnes přišel na svět, naše zákony by ho odsoudily do žaláře anebo do blázince, a papež by ho dal do klatby, jelikož by ve všem jednal proti němu a proti rozumu člověka dneška. Dnešní člověk, který v Kristu vidí své božstvo, ctí ho jenom z těch stránek, které jeho rozum uznává za dobré a proto, že již Kristus zde není. Ctí jeho dobrotu, milosrdnost, chudobu, čistotu, ale aby dle toho také žil, to jeho rozum uznává za pošetilé.“

„Tak pracuje rozum v nás. I nerozum, pošetilost a podobné pojmy jsou prací rozumu a nesmějí se od rozumu abstrahovat, neboť jsou to pojmy, jež vyjadřují určitý stupeň síly rozumové.“

„Než dále. Rozum náš nemůže nalézti a nenalézá směrnice pro sebe a svou cestu, jelikož ustavičně se mění, a to od dětství po starce, od stavu hmoty či těla po stav či sílu ducha. Šílenec, maje poruchy hmotného těla, mozku a jeho schopností, nemůže kritisovat dobře rozumem projevy vůle, jako je nemůže kritisovat ve spánku, kdy rozum jest zeslaben zvýšenou činností

ducha proto, že hmota těla jest v klidu. Víme, že čím více hmota spěje ke klidu, že tím více se vybavuje duch. Pro šílence tedy zákony platiti nemohou.“

„Avšak každý člověk více méně má defekty svého organismu, jež vykonávají na mozek, centrum vůle, určitý vliv. Tyto vlivy vytvářejí rozličnější. A charakter vyznačuje již dobře sama hmota, tělo, fysiognomie.“

„Proto nelze žádného člověka normalisovati, čili pokládati za takového, jak by si ho zákony představiti chtěly. Lidem jest třeba tolerance jednoho k druhému, které však rozum nepřipouští.“

„Šílenost jest rozličná, tichá, zuřivá, náboženská, vědecká, vražedná, sebevražedná atd. Ale některý druh šílenství, jenž se vám šílenstvím zdá, šílenstvím není, ba právě naopak. Mozek, mající o schopnost vnímací a reprodukční více, nežli normální, může býti zdravý, ale nám se výsledky jeho činnosti zdají nepříčetnými, protože nechápanými.“

„Náš rozum nechápe vyspělejší jednání jeho.“

„Nemáme tedy pro rozum směrnice, ani žádných mezí.“

„Jediná věda stojí zde, která nám dává tušiti rozpnutí našeho rozumu a schopnosti smyslů, a to jest matematika s geometrií. Čísla vyjadřují nám správnost rozumového chápání, pokud nepracujeme s veličinami pomyslnými a nekonečnými. Avšak rozsah tohoto chápání jest také omezen do určitých hranic. Známe a chápeme jen tři dimense, přímku, plochu a obsah. Bod nemá dimensí, a co jest pod ním, nechápete a dimensi vyšší nežli třetí, také ne. Existují dimense čtvrté, páté, šesté atd., ale to jest vám již nepochopitelné.“

„A přece duch člověka jest již u nemnoha jedinců dosti silen, aby vzdor rozumu ukázati mohl člověku něco z toho, co jest za hranicí vývojovou člověka dneška. Pouto mezi hmotou těla a duchem tvořícím

slábne vývinem ducha a duch i síla vůle mohutněji tak, že rozum ustupuje více duchu.“

„Dnes duch tvořící hovoří již s člověkem jinak, nežli kdysi a častěji, a to prostřednictvím medií. V mediu zesílený duch uklidní hmotu těla a za nepřítomnosti rozumu jeho může jednati volněji.“

„Rozum lidí brání se všemi možnými prostředky tyto projevy ducha, jež vedou k pravdě a do dalšího života vývojového, uznati, a klade tomu ty největší překážky. I věda, založená na pouhém rozumu, jest největší nepřítelkyní projevů ducha. Zesměšňuje tyto projevy, ba prohlašuje za nedůstojno obírati se jimi.“

„Tak pracuje rozum na všech stranách proti duchu, jenž vede nás k životu lepšímu, k pravdě a poznání. Rozum vědců by chtěl, aby duch tvořící poslušen byl jeho a aby smysly člověka dal se pochopiti tak, jak mu předpisuje. Nehmotného ducha pěti vašimi smysly ovšem chápati nelze a proto oficielní rozum nevěří v existenci ducha. Chtěli-li byste, aby duch dorozumíval se s vámi tak, aby to chápaly vaše smysly (tedy duch, jenž jest vyšším stupněm vývojovým, nežli člověk), museli byste sami pak míti také možnost a schopnosti dorozumívati se se zvířaty a rostlinami, jež jsou pod vámi na nižším stupni vývojovém. Vy byste tak chtěli, jako tomu chce duch, tvořící u vás, ale zvíře ani rostlina vám nerozumí a tak, jak by vás mohly chápat, nemůžete se zase projevit vy jim. A jestliže to zvíře a ta rostlina nemohou od vás dostati důkazů, jakých by si přály, aby vás pochopiti mohly, neznamená to, že neexistujete vy.“

„Vidíte tedy, že rozum lidský jest něco, podle čeho člověk vždy jednal a jedná špatně. Vezměte na příklad i jednotlivce ve všedním životě, kdy myslí, že jedná rozumově nejlépe. A každý člověk jest přesvědčen, že jedná rozumově dobře, nebo kdyby o tom přesvědčen nebyl, nejednal by tak.“

„Jelikož lidstvo celého světa spěje za mamonem, který jest člověku vším, pokládá hmotařský rozum člověka za největší štěstí to, má-li člověk hodně zlata, za nějž dostane všecko pro ukojení smyslů své hmoty – těla. Jest tedy rozumný člověk ten, který dovede hromaditi zlato. Hlupák slabého rozumu jest u lidstva ten, kdo toho nedovede. Život bez vášně po mamonu a asketismus jest rozumu hloupostí a člověk těchto vlastností nemá u druhých ceny.“

„Pro mamon podniká lidstvo vše. Dokud člověk bohatství nemá, jest otrocký, ponížený, nespokojený, bouří se a dělá revoluce.“

„Jakmile zlata má dosti, jest panovačný, utiskuje druhé, jest bezohledný k nižším, nenávidí je a nespokojenost a bouře druhých krotí zbraní.“

„Tak jest vždy na světě kasta povýšenců a kasta utlačovaných a rozum člověka říká, že to tak musí býti a že jest to dobré. Avšak útlak a poroba není jen mezi jednotlivými lidmi a kastami, ale i mezi národy a plemeny, a proto jsou války.“

„Opanuje-li mocnější duch člověka a vyniká nad jeho rozum, masy lidu slabšího ducha snadno podvolují se mu a rozum davu umlká pod rozumem silnějšího.“

„Napoleonův rozum vodil vojáky i národy po bojištích všech evropských zemí. Ke svému vlastnímu prospěchu nechal padati a hynouti miliony lidí a rozum lidí, jež vodil na jatky, k tomu mlčel. Rozum milionů lidí mlčel, poslouchaje rozumu jedince, jenž rozumem svým dovedl hromaditi vše hmotařské lépe, než každý jiný.“

„A co přinesly všecky ty oběti válek jeho na životech a statcích lidstvu?“

„Nic. Stačilo pouze, aby Napoleon byl jednou poražen a zajat, a vše, co vydobyl ve stech bitvách a bojích za desetiletí, zřítilo se v nivec takřka přes noc.

Ovšem, Napoleona ovládal mocný duch, a proto jeho rozum byl tomuto duchu povolnější, nežli u lidí duchů slabých. Ukáži vám ducha Napoleonova, abyste poznali a posouditi mohli vztahy mezi duchem a rozumem tohoto člověka.“

„Napoleon, ovládaný silným duchem, byl geniem a jeho mozková schopnost byla mnohem větší, nežli lidí jiných. Proto se vám zdá, že v některých případech jednal dle vašeho úsudku bez rozumu, odvážně a šíleně. Ale všecky jeho šílené pro vás skutky vedly ho k cíli jistě a správně. Vy byste v takových okamžicích, dle vašeho rozumu, tak nejednali, a proto byste také Napoleonem nebyli.“

„Všichni vynikající lidé ovládáni jsou mocnějšími duchy a geniové tito nejednají vždy tak, jak by jednal rozum statisíců jiných. Geniové rozumují čili kritisují projevy své vůle a ducha opatrněji, nežli člověk normální, a spíše kloní se k prvému našeptnutí ducha, nežli k úvahám rozumovým. Našeptávání ducha jest inspirací geniů. Proto rozum všedních lidí říká často, že genius nikdy nemá daleko do blázna.“

„Zjeví se vám duchové některých geniů, velikánů i šílenců, zde a pak posuďte sami, kde končí rozum a kde začíná šílenství nebo volnost ducha nepoutaného rozumem.“

„Rozum vede vás tedy cestou nepravou. Rozum jest to, jenž nutí vás konati zlo, neboť jest to síla, jež omezuje a překáží duchu tvořícímu a tedy dobru. Dle vašich náboženstev, rozumem mluví k vám satan, jako síla, jež náleží z větší části hmotě. A jak víte, všecka náboženství založena jsou na principech dobra a zla, na moci božské a moci ďábelské.“

„Moc ďábelská jest silou nízkou, hmotnou, moc božská jest silou nejvyšší – ducha tvořícího. Proto vždy lidstvo tušilo, že říše satanova jest dole, pod zemí a správně, neboť tam jest uložena veškerá hmota

zemská, pracující svou energií, jež projevuje se často zkázonosnými evolucemi.“

„Proto vždy tušilo lidstvo nebe nad zemí, ve vesmíru, neboť duch tvořící od věků tam spěje a jsa v člověku, dával mu o tom tuchu.“

„Hmota země poutá hmotu těla člověka k sobě úplně svou přitažlivostí tak, že pokud člověk bude míti hmotnost, bude k zemi poután stále a tedy i jí ovládán. Aby duch tvůrčí mohl ve vývoji vznésti se do vesmíru, musí hmotu těla lidského vésti až do úplného jejího zániku. Až lidstvo nebude již míti těla, bude ovládáno pouze duchem a ne více hmotou, bude volné jako duch ve stadiu vývoje za člověkem. A není to jen přitažlivost hmoty zemské, ale ještě mnoho a mnoho sil hmot, jež působí na člověka a jeho tělo. Jest to magnetismus, elektřina, radioaktivita a všecky ty vlastnosti hmot, jež duchem tvůrčím jsou hmotě dosud ponechány.“

„Tělo, jako hmota, jest v ustavičném vztahu s hmotami jinými i jich sílami a bez nich by nemohlo býti. Proto již od nepaměti člověk cítil vztah svůj k hmotě a tušil, že některá hmota svou silou jest pro něj blahodárná, druhá zkázonosná, jedna, že má na něj vliv dobrý, druhá zlý.“

„I to tušil, že vždy po velkých úkazech a evolucích přírodních nastává obyčejně mezi lidem doba pohnutá, výjimečná a obyčejně soudil na válku. Soudil správně, neboť po vybití velikého množství energie hmot, uvolnilo se i mnoho sil ducha tvořícího, duševních, a tyto přejdouce do hmot organických a člověka, popohnaly vše k rychlejšímu vývoji.“

„Avšak v člověku pracují ještě jiné principy a síly, než-li ty, jež jste nyní poznali.“

„Dosud řekl jsem vám to, co se týkalo ducha tvořícího ve vztahu k hmotě a tedy i ducha vašeho se zřetelem k tělu.“

„V postupu principů, jejž jsem vám naznačil, jsou všechny principy první duchovní, božské, jež míti může jen to, co duchem tvořícím prostoupeno jest zcela aneb nejvíce. Principy konečné jsou ovšem také duchovní, ale nemají již v sobě soustředěno vše to v takové síle a množství jako předcházející v řadě.“

„V divinitě soustředěno jest ještě všecko, všecky ostatní principy.“

„Ale jak vývoj pokračoval, duch tvořící se z hmoty uvolňoval, mohutněl a bral na sebe pomalu všecky vlastnosti božské, mezi tím co u hmoty jedna po druhé slábla. Duch ve vývoji stoupal a hmota klesala.“

„Uprostřed mezi hmotou mrtvou, nejnižší a duchovní silou nejvyšší tedy mezi nejnižším principem vibritou a nejvyšším principem divinitou jest vitalita, životnost.“

„To znamená, že z hmot uvolněno muselo býti tolik duchovních sil a že hmota musela klesnouti na takový nízký stupeň sestupného vývoje, aby se mohl objeviti na světě život. Život se objevil tedy tehda, až dospěl vývoj na polovici své cesty. Když první buňka procitla k životu byl již vývoj světa právě na poloviční cestě.“

„Od té doby však uplynulo opět stamilionů let a duch tvořící vybavoval se z hmoty a hmota klesala dále. Život mohutněl a s ním i duševní vlastnosti oživených hmot. U člověka již duch převládá nad hmotou značně a jest tedy zřejmo, že vývoj postupuje ku konci. To vidno i z toho, že většina hmot zemských, nemrskána již duchem k vybíjení energie, dochází klidu a málokdy prokáže již zvýšenou činnost, ku př. sopečnou.“

„Avšak principy duchovní (divinita, unita, spiritualita, astralita), božské, zároveň s mohutněním ducha tvořícího v nás, mohutněji také, až jednou splynou v jedno – v božství samo. A tyto principy

duchovní pracují v nás po stránce vývoje duševního, tj. dle našich pojmů, po stránce morální či mravní.“

„Jest to divinita, jež dává nám poznati prostřednictvím ducha tvořícího v nás, zákon božský. Sama tato síla jsouc božskou a největší silou duševní nemůže se nám dosud jinače projevovati, než-li opět prostřednictvím a to ducha blízek hmotě poutaného.“

„Bůh poslal syna svého, aby lidstvu zjevil vůli boží.“

„Divinita, mocnou silou ducha tvořícího, Krista, zjevila lidstvu zákon mravní, duševní sílu. A božství působí v nás svou silou, vedouc nás po cestě k sobě.“

„V Kristově učení obsaženo jest vše, co lidstvu konati jest po této stránce třeba. Nebe jest duševní svět volných duchů, spějících k sjednocení s Bohem. Trest božský jest v příštím vývoji, připoutání ducha k hmotě.“

„Toť spravedlnost božská, spočívající na věčném vývoji.“

„Bůh nemohl by však trestat ducha tvořícího, vybaveného z hmoty svým úsilím po dlouhé věky tím, aby ho připoutal zcela k hmotě, by zase po dlouhé věky nucen byl strádati v porobě. Vůle, jíž duch tvořící mluví k nám, jest příčinou odměny i trestu ducha tvořícího.“

„A hřích ducha tvořícího spočívá v úsilí, po vybavení se z hmoty četou zrychlenou.“

„Proto odjakživa vražda a ničení hmoty násilně, mimo přirozené smrti a vývoje bylo a jest i v lidstvu hříchem největším. Již první zažehnutí ohně rukou lidskou bylo hříchem, neboť hmota nucena byla vůlí ducha tvořícího ku svému zpětnému vývoji násilně. Hřích zde spočívá v tom, že hmotě jest ubližováno vyprcháváním z ní ducha a jeho sil. I člověku, zvířeti, rostlině ubližovati jest hřích.“

„K omezení tohoto hříchu dán jest člověku rozum, jenž poutá ducha více k hmotě a nedává slechu vůli, po překotném vývoji.“

„Hřích spočívá tudíž v konání něčeho, co vývojově jest urychleno a čemu rozum brání. Jest tedy rozum nutné zlo pro vývoj, ale i nutná vlastnost pro podřizování se vůli boží.“

„Dle zákona božího, jejž našeptává nám božství (divinita) duchem, dle vůle již mluví k nám duch tvořící a rozumem, to jest kritikou této vůle, žijeme život duševní a mravní.“

„Ku všemu tomu dodávají nám duševních sil i ostatní duševní principy vyšší, spiritualita, astralita a unita právě tak, jako hmotě principy nižší, principalita, evolucita, aktivita a vibrita.“

„Všechny principy jinak jsou v nás i v hmotě, ale v různých stádiích a; stavech.“

„Hříchem jest tedy vše, co působí k předbíhání přirozeného vývoje. Proto jest od nepaměti největším hříchem ve všech náboženstvech, vražda. Hříchem jest sebevražda, nepřirozené ukájení vášní, ubližování druhému, protivení se vůli boží a tudíž vše to, co člověk činí jinému a sám rád nemá! Hříchem jest utracení každého života tvora němého, rostliny i ničení hmoty cestou nepřirozeného vývoje. Lidé učinili si samy i jiné hříchy, ale ty hříchy dle zákonů božských nejsou.“

„Hříchu člověk uvarovati se nemůže, neboť bez hříchu by nemohlo býti ani trestu. Duch tvořící, jenž jest v člověku nositelem všeho, nemůže se uvarovati hříchu, neboť bez hříchu byl by roven Bohu.“

„Hmota s duchem tvořícím nemohla býti věčně spojená na stejném stupni, neboť pak by bylo vše nehybné, jako před tvořením. Musel nastati vývoj a tu jinače nemohl se vývoj díti jinak, než-li že jeden princip mohutněl na úkor druhého a obráceně. Jakmile

část ducha tvořícího vybavila se z hmoty, aby se sama uvolnila, již hmotě nastala ztráta a bylo jí ublíženo. Stal se prvý hřích. Duch čím dále, tím více se vybavoval z hmoty, aby mohutněl a hmota trpěla a klesala, mezi tím co duch stoupal a jásal volnější a volnější.“

„Spravedlnost božská, jež připustila hmotu klesati v nic, nedala jí poznávání svého stavu, rozum, a musela jí jednou také vzkřísiti k životu volnému. To učiniti musí vždy duch tvořící, jenž po věky když ji opouštěl, opět se s ní pojí a toto spoutání jest jeho trestem. Avšak to vše jest jenom z lidského hlediska, neboť trest u Boha neexistuje. Jsa všemohoucí, mohl stvořiti vše tak, aby trestu nebylo třeba – a on tak také učinil.“

„Ani hmota ani duch tvořící netrpí, neboť oba jsou božského původu a oba prodělávají jedno a totéž ve vývoji, ale obráceně.“

„Hmota ve vývoji spěje dolů a duch vzhůru. Když hmota dokoná svůj „vývoj, dokoná ho i duch. Hmota jest mrtvá, bez ducha a sil, duch tvořící jest volný, všemocný a jásá v Bohu.“

„Tu nastává vývoj obráceně. Duch tvořící vstoupí v hmotu, do svého žaláře a hmota oživená jen zcela, jásá ve svém vzkříšení.“

„A tak se to vše opakuje věčně.“

„Trestem tedy jest upoutání ducha v hmotu. To platí pro hmotu veškeru. Avšak tam, kde již vyspělejší duch ovládl člověka, tedy hmotu organickou s rozumem, vůlí a divinitou, vývoj duchů pokročil tak, že přechází z člověka blíže k božství, ale nemohl by tak učiniti, kdyby nezanechal svůj trest ve hmotě na zemi.“

„Duch spějící k splynutí s božstvím, není ještě hotov a cist, pokud není zbaven veškeré hmotnosti a vlastností, jež ho k hmotě vážou. Až bude úplně ze vší hmoty vybaven, splyne s Bohem, dříve nikoli. Duch,

jenž ve vývoji již přišel do života bezhmotného, tedy duchů, musí tam ještě čekati, až vybavení se jeho z hmot stane se zcela. Mezi tím odpykává si svůj trest, jenž mu vznikl urychlováním vývoje, tím, že opět vstupuje v hmotu člověka či jeho tělo, a dokonává vývoj přirozeně. Proto se v lidstvu udržuje pověst, že duchové sebevrahů a zavražděných vrací se na místo skonání a straší.“

„Tento stav duchů nazývá katolicismus očistcem.“

„Čím větším množstvím životů na světě prošel duch, tím jest dokonalejší a očištěnější.“

„Žena, jež rodí život dítětem, jest ovládána již více duchem, nežli hmotou, neboť jest to duch tvořící, jenž vyvolává v ní život. Proto jest také žena více poslušná vůle ducha a jeho sil, než-li muž a proto založena jest citověji nežli tento, jenž naopak zase převládá rozumem, tedy stránkou „více hmotnou“.“

„Eva v ráji, dle bible, byla to, jež poslechla hlasu ducha, uvádějícího prvé lidi k prvému hříchu, k urychlenému poznání božství.“

„Účelem nás na světě, jakož i všeho, jest tedy vývoj. Duševní síly v člověku i v hmotě jsou nesmírné, neboť ztajeny jsou v těchto dvou principech všechny evoluce ducha a energie hmot od začátku až po dnes vyvinuté a vybité. Jest v nich zkrátka všemohoucnost.“

„Rozum lidský jest nedokonalost a vede nás cestou špatnou ve vývoji.“

„Jím konáme ve světě všecko zlo.“

„Rozum lidský pro mamon vraždil a vyhubil celé národy a plemena i vzdělaný národ Inků v Americe jen proto, že oplýval zlatem.“

„Z rozumu žena hoví vášním a činí se nemožnou pro hlavní svůj účel – mateřství.“

„Rozum lidí zmámený hmotou opojných tekutin, jež sám vyrábí, činí z druhých placené otroky, jež využívá

do krajnosti, hanebně za mrzký peníz, aby je potom odkopl a pohrdal jimi.“

„Rozum lidský pro okamžitou, chlípnou vášeň, využívá bytost nevinnou a dětinskou, aby ji zneuctil a zabil jen proto, že jest krásná a čistá.“

„Rozum přivede v zoufalství, pro okamžitý požitek, lidi dobré, jižž nikomu neublížili, a byli jeho nejoddanějšími služebníky.“

„Rozum státníků všech států jest to, jenž republice a mně, kteří jsme nikomu neublížili a ublížiti nechcem, odpírá zaručená práva a surovým násilím domáhá se provedení svých úmyslů, jež znamenají také zločin.“

„Rozum činí z dobrého a poctivého člověka komedianta pro obveselení své v době největšího smutku neblahého herce, a když tento úlohu tu sehraje špatně, vydá ho na smrt.“

„Rozum, opírající se jen o skutečnost a prospěch, odsoudí člověka, nástroj rozumu jiných, k smrti.“

„Rozum odvděčí se za lásku a soucit k trpícím tím, že bytost křehkou a slabou, jejž vrátí tisícům život, hanebně ubije k smrti.“

„Rozum dopustí, aby dav nevinné lidi, poslušné rozumu jiných, rozšlapal na beztvárnou hmotu.“

„Rozum, jenž hledá jednoho člověka, jim nespravedlivě odsouzeného k smrti, zahubí při tom sta jiných a do neštěstí uvrhne spoustu lidí a jejich rodin.“

„Rozum dopustí, aby miliony lidí hynulo pro zájmy několika jedinců pro peníze, kus země, neb řeč, jež kdysi byla všem společná.“

„Rozum nechce uznati to, co nedokonalé smysly člověka nechápou a brání duchům silným v postupu posměchem, pohrdáním a žalářem.“

„Myslíte-li, že není vše to, co jsem vám nyní uvedl, rozumové, pak celé lidstvo koná vše bez rozumu vůbec a toto konání,

nazvete si ho, jak chcete, jest vždy zločinem.“

„Nyní rozum vede vás k válce, již dosud nebylo ve světě rovno. Budete se ničit v milionech, duše padlých, po velkých utrpeních zde, budou nuceny po smrti vrátiti se opět do těl jiných, aby udržovaly svůj progres k bohu.“

„Odvržte tedy rozum, jenž vás nutí páchati toto zlo, a poslechněte to, co vám praví mocný můj duch, a jeho silná vůle.“

„Neveďte této války, zanechte válek vůbec!“

„Můj silný duch ovládá síly hmot i síly duchů a jest s to přemoci vaší vůli i váš rozum. Jest s to vybaviti tolik energie z hmot a tolik duševních sil, že dovede převésti lidstvo ve vývoji k životu lepšímu a i za hranice smrti.“

„Odhodlá-li se však váš rozum k této strašlivé válce přece, pak rcete svým národům a vládám, že nebude vítězů ani poražených, ale že bojiště ovládnu sám.“

„Potom i já užiji práva silnějšího, zničím lidství a přeměním svět.“

„Nebude pak již světa, jaký jest dnes a nebude již lidství s jeho bědami a utrpením.“

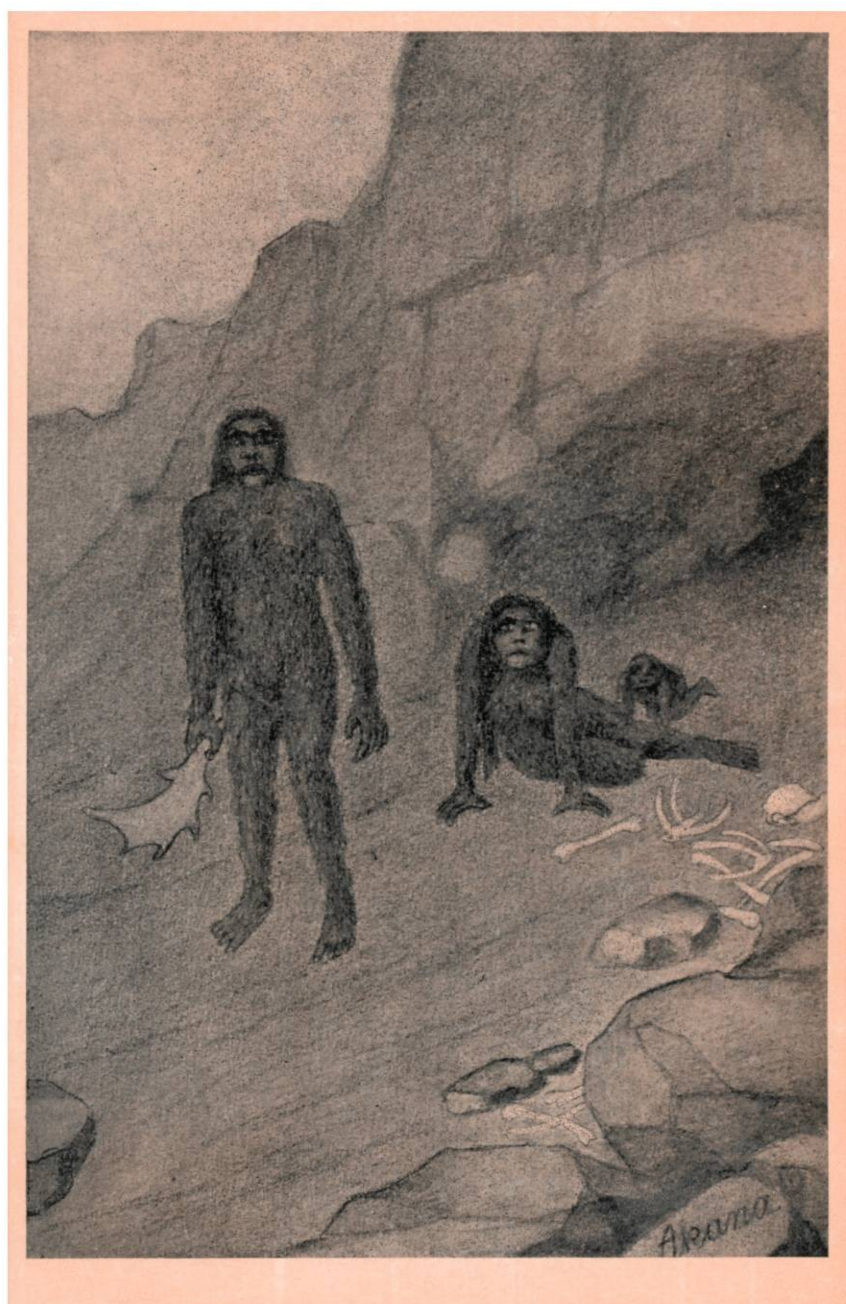
„Utrpení lidstva pod vládou rozumu jest veliké a všichni silní duchové minulosti sjednotili se ve mně, aby přemohly pouto, jež váže dosud člověka k hmotě a vybavily ho ze stavu poroby, vášní a zla.“

„Kdo jsem já, poznáte při svém zániku.“

„V boji se mnou vaše vlády a národy celého světa ztratí všecko, majetek, země, hranice, národnost, jazyk i bytí. Lidstvo pak přivedu k spáse.“

„Poznejte sebe i duše těch, již před vámi byli.“

„Zde vizte nitra lidí, jež jste dosud nechápali a nechápete.“

X.

Duch člověka.

Jeviště před posluchačstvem, jakož i celé okolí se zatmělo.

Nastala tma.

Z amplionů ozval se znovu Verusův hlas.

„Abyste poznali, jak rozum a smysly vaše jsou nedokonalé, zde vizte bytosti minulosti, jež kdysi žily jako vy, a jež znáte pouze z historie.“

„Já vedu je před vás s jejich duchem a vůlí, abyste nahlédli do nitra i duše jejich, kam jinak smysly svými proniknouti nemůžete.“

„Duch jejich bude mluviti k vaší duši a pochopíte, co duchem jejich prošlo, když lidstvo jejich okolí vidělo v nich božstva nebo šílence.“

„Bude se vám zdáti, že vidíte obraz, slyšíte hlas, že smysly vaše chápou, ale chápati bude pouze duše každého z vás.“

„Nuže, co vidí vaše duše?“

Kristus.

„Co svítí to strání hory Olivetské, jež k Jerusalemu mírně se sklání?“

„Čím září jasně, v měsíční noci vrcholky skal, jež k nebi se tyčí temenem chmurným?“

„Čím chvěje stín se na zprahlé zemi, za svitem luny, jenž zvolna se šine?“

„Hle duše moje, co děje se s tebou?“

„Pusto a ticho ve vlahé noci. U srdce bolno, beznaděj v duši, samoty tíseň prochvivá obé. V posvátném snění, hvězd kupy třpytné, tajemným svitem shlíží se v dálkách, nesmírných hlubin.“

„Tetelí, míhá se stříbřitá záře, paprsků chladných v prostoru celém. Proniká chvění to celou mou duší a duše ubohá zvučí, jak struny stříbrný tón, zladěný s harfou v souladný akord.“

„V pláni to svítí, tvoření světlem, v měsíční noci, zář božství plane. Chvějí se božstvím, světla i stíny, a duše moje umdlévá vším.“

„Vidím jas duchů, slyším hlas tvůrčí, cítím let věků, poznávám jsoucno. Duše má bledá, v pokoře v temný, za skály lkající, ukryj se tes. Neboť hle, právě z lůna skal chladných, na pláň tu pustou, světelný stín se pomalu šine. Světla stín roste, jak světlo kráčí, až světlo samo oslní tebe, zjevíc se cele zlekané duši.“

„Chorál zda varhan jásá to ztlumeně posvátnou nocí?“

„Smutné a teskné akordy hudby skličují tebe, že duše kvílíš. Nicoty tucha, zoufalství zdání v truchlivém lkáni pronikají tě v oddanost božství.“

Ducha, hle, skvělého slnivý plápol nese se plání ku skály zlomku, jenž jako balvan tíží zde zem. Na kámen usedlo bytosti tělo, v prostor se rozhlédlo do dálek šírých, truchlivým zrakem objalo vše.

Ježíš to Kristus, duch duchů skvoucí, stvořením se vším rozmlouvat přišel, v samoty tiši od lidstva vzdálen.

V průhledném těle bytosti jasné, čisté jak křišťál, srdce jen velkého temní se stín.

„Proč duše moje, veliká radost prochvěla tebou? Proč s touhou spěješ v objetí jeho a vše své paprsky vysílá k němu, by jeho záře ještě zrnohutněla?“

Světelným tryskem duše všech věcí o díle tvůrčím hovoří s ním.

„Vyšli svůj paprsek i duše moje, slyš hovor božského, jejž nezříš Věky.“

„Slyš hlas ten žalobný, modlitby vzdechy:

„Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé, přijď království tvé, buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi.“

„Chléb lidu vezdejší dejž mu dnes a odpusť mu jeho viny, jakož i on odpustit chce svojím vinníkům, neuveď ho v pokušení, ale zbav ho od zlého.“

„Tvou slávu zjevit chtěl jsem lidu, otče, i pravdy tvojí blaho, však lid je nechápe. Duch jejich slab jest ještě a umdlévá pod tíhou těla. Ještě z pravd ducha, blízkého tobě, rozum jich chabý tvoří jen klam.“

„Smiluj se, otče, při duchu silném, dej jim míň těla, pro trpkost žití.“

„Přijmi mé tělo i mého ducha, v oběť za hříchy jich duší slabých, ať trpkost žití dříve jim skončí.“

„Oběť tu mojí, přijmi, ó pane, jinak ku spáse dlouhá jim cesta a duše jich v nezměrném smutku, od hmoty těla zbavit se těžko.“

„Proto, že hlásám, tvou božskou vůli, pro cestu k spáse stvoření všemu, rozum mě lidí přibije na kříž a z jasu světla učiní temno.“

„V znamení kříže, potupné smrti, symbol jim vzejde pro zlobu krutou po celé věky. A přece kříže symbol má býti vítězstvím ducha nad hmoty jařmem. Mým duchem lásky v okovů pouta uvrhne duše, jež spěti chtí k tobě, v beznaděj dlouhou.“

„Chtěl jsem vést blíže, k tobě jich duše, avšak vše rozum obrátil k hmotě, pro její vášně, mamon a vzdory.“

„Otče můj, Bože, ty duchu tvůrčí, urychli vývoj člověka hmoty. Rozumu pouto, jež váže k tělu, uvolni duši, by snáze v duchů pronikla říš.“

„Pokoj ty uděl, duchům dobré vůle, při tvorbě jejich nesmírné práce, již z moci tvoji, konají věčně."

„Úkol svůj v hmotě, duch tvorby mírný, konal jsem věrně dle tvojí vůle a k tobě s touhou spěji teď blah'. Tvůrce, dej vývoj, lidí ať temných, v svět tvojích duchů dospěje snáz. Já v svého ducha, beru trest hříchů za duchů lidstva, nesmírnou tíž."

„Je-li však možno, ty sílo tvůrčí, trpkosti kalich ode mne vzdálit, učiň tak z lásky, jíž vše objímáš."

„Ne však má vůle, než tvá se staň!"

„Tobě, ó Bože, s pokorou dávám, ducha já svého, za oběť lidstva."

„Vy skály němé, ty země šírá, vy hvězdy jasné v nesmírných dálkách, k vám můj duch jasný znovu se sklání, svou velkou láskou, by vás obejmul."

„Až tělo skoná, zachvíš se země, silou jíž duch můj pronikne tebe, by ztěšil tebe, v údělu tvrdém, vyplnil věrně poslání své. Z jasu a světla do temnot hmoty, pro lidstvo kráčím, pokorný duch."

„Až od vás přijdu, zas v říši duchů, budeš již, lidstvo, v hmotě jen mlžné."

„Pro tě tu oběť konám do věků, pro tebe z božství, klesám v svůj hrob."

„Jdi cestou svojí v jas božské tváře, já pro tě v noci černé jdu klín."

„Celý svět zachvěl se, ztemnily hvězdy a vůkol ozval se duší všech sten." – – –

„Má duše chabá, má duše bolná, pročpak pláčeš i ty?"

Heliogabalus.

„Ze tmy jeviště, hle, vynořuje se veliká síň."

„Kde jest to?"

„V paláci caesarů, v mohutném Římě, procházím síně blyštící zlatem v záření světel."

„Ticho a pusto, ni živé duše nebloudí tady.“

„Vůně růží vznáší se prostorem a do ticha zaléhá šelest vody a její padání. To vodotrysk vrhá ke stropu stříbrné kapky, aby je zase pouštěl dolů, ve chladnou vodu.“

„A co se to ve vodě zmítá a šumí, co to tam v neklidu vzteká se, zuří?“

„Ach, krokodilů to čeládka krutá, jež z hladu okouší na sobě zub.“

„Slyš, hluk teď temný, dunění schodů a hlahol mnoha hlasů. Záclona prošívaná zlatem těžce se zvedá a duší tlum v chaosu těl vešel.“

„Útlé duše žen, v krásných svých tělech, úplně nahých, tetelí se v objetí silných paží statných mužů.“

„V čele všech caesar Heliogabalus, nezralý jinoch s unavenou tváří, ubohé duše, zasedá k stolu plnému kvasu, v orgii pusté.“

„Cože, ta duše temná a malá, ohromné říši římské že vládne? V rukou té slabosti že spočívají osudy národů, životy lidstva, štěstí i strasti? U nohou tohoto dítěte že plazí se v pokoře celý svět?“

„Zářící duchové říše že chvějí se před touto mátohou? Ta že jest pánem života i smrti?“

„Ano, rozum lidí tak chce!“

„Celá ta nesmírná říše římská před ním se třese. Vše pohříží na něj š hrůzou a bázní. Jeho úsměv jest štěstím, jeho chmura zkázou.“

„Po celém Římě i provinciích oddaní jemu otroci vzhlížejí k němu co božstvu a mučí poddané pro něj. Sta žen poddává se mu v pokoře ke krutým mukám strastné vášně. Tisíce životů umírá pro něj.“

Ulehl ke stolu a po jeho bocích, s úsměvem na rtech, položila se těla nádherných žen, nahá a bílá, s tvrdými prsy. Okolo stolu ulehli druzí, ženy i muži s věnci ve vlasech.

Zasmušilá duše, mozek otupený požitkem vášní i znavené oči, tupě vše chápou. Vše se jim protiví, vzbuzuje odpor a hnusí.

Ať dělá cokoli, dobro či zlo, ať miluje nebo vraždí, ať řekne cokoli, vše u těch otroků, jež mají ho císařem, zdá se být božské. Není mu možno spáchat zločin ani dobro, vše rozum lidí chválí a ve všem vidí velikost a geniálnost.

„Třtině zhnusila se kalná voda, jež není s to ji zlomit."

Sám ví, že jest slabochem, bídákem a vrahem, avšak není nikoho, kdo by měl odvahu, mu to říci. Proč vše se před ním plazí v pokoře, proč vše mu dávají a pro něj umírají?

Nechápe toho, jen hnus ho před vším jímá.

Oči všech okolo upírají se na něj. Srdce jejich tetelí se strachem a nenávistí, co ústa nutí k úsměvu a lhou jemu oddanost a lásku. Ví to, „Protivná sběř!"

„Vitele, zvolal nyní, máš prý mne rád, nuže umři pro mne!"

„Pověste ho!"

Ruce všech ostatních chopily se Vitela a za malý okamžik viselo jeho tělo se šklebící se tváří, na mramorové stěně. A tvář tato byla znetvořená, posupná, strašná.

Heliogabalovi se nelíbila.

„Chci vidět tvář," praví, „jež i v smrti se usmívá na mne. Sofronie, jdi se dát oběsit, ale směj se!"

Bledý Sofronius se vztýčil v úděsu, než za chvíli visel i on vedle Vitela. Ale mrtvola jeho se také nesmála.

Heliogabalus se zasmál posupně. „Konečně něco, v čem mne poslechnout nemohou, otroci mrzcí!" Hlava jeho sklonila se k ženě, jejíž bílé a tuhé prsy svůdně zdvihaly se a klesaly s dechem.

Oči dívky spočinuly v jeho zracích oddaně a s bázní.

Surově uchopil v ruku jeden prs a zaryl v něj hluboce své nehty.

Slzy bolesti zalily krásné oči ženy, ale neplakala. Karmínová krev její, objevila se na bílém oválu prsu a pomalu svážela se po něm, až kapala na zem.

Císař zaryl svůj pohled do slzami zamlžených očí dívky.

„Pláče, bestie!“ zasykl a pohled na bolestí chvějící se prs s krůpějemi krve vzbudil v něm perversní rozkoš ničení.

„Hoďte ji krokodilům!“ zvolal a ochotné ruce druhých vrhly ji v basén krokodilů.

Voda se vztekle rozvířila a bílé tělo, jako z vosku, za chvíli zmizelo v rudě zabarveném živlu. Růžová pěna vystoupila na povrch a bičována ohony o kořist rvoucích se dravců stříkala kolem.

Heliogabalus zíral tupě na to. Trvala mu krátko ta doba vzruchu.

Obrátil se ke své ložnici a zavolal druhou dívku.

S pokorou přišla krásná a skvělá, s myrtovým věncem na bohatých, dlouhých vlasech, černých jako eben. Chvící se tělo její probíhal mráz, oči uděšeně rozhlížely se kolem, ale soucitu a pomoci nenašly žádné.

Zmizela s císařem za těžkou clonou komnaty.

Ni hlesu, ni nejmenšího zvuku neozvalo se po dlouhou dobu z ložnice.

I v hodovní síni vše ztichlo pokorně a ve strachu.

Potom se rozhrnula portiera a císař se objevil s mrtvým tělem ženy v náručí, jež nesl jako k oběti.

Zuby jeho rozervané prsy dívky zakrvavěly celou hruď ještě teplého jejího těla. Rozrytý a otevřený život její ohraničen byl krvavými otisky jeho prstů. Rozkousána rty a šíje zmodraly pod krvavými krůpějemi.

Celé to, před chvílí ještě krásné tělo, strašně zohaveno, chvělo se dosud.

Uříznutý dlouhý, hustý vlas zapleten byl mezi nohama Heliogabalovýma a vláčel se po zemi.

Stanul a rozhlížel se po přítomných.

Ni slova údivu, hrůzy, soucitu, vzteku nebo odporu nepřešlo přes rty soustolovniků.

Vše stálo, usmívajíc se.

Heliogabal mrštil mrtvolou doprostřed stolu, mezi poháry vína a stříbrné mísy. Oči jeho naběhly krví, žíly na skráních počaly sebou cukati a do vlasů stoupal mu studený pot.

Velitelsky vztáhl ruku k východu a zařval šíleným hlasem:

„Ven!“

Vše vrhlo se ke dveřím a řítilo se překotně z neblahé síně.

Když osaměl, Heliogabal vrhl se na rozdrásanou mrtvolu dívky, volal ji, líbal a plakal jako dítě nad rozbitou loutkou.

Byl dítětem a rozum lidí z něho učinil císaře a vládce loutek lidských.

„Co mohlo činit jiného to dítě nad rozbitou loutkou?“ – – – –

„Má duše, proč se chvěješ?“

Kolumbus.

„Temno pro oči těla, ale já pronikám ho dobře.“

„Žalář!“

„Mohutné kameny zdí, nakupené na sobě do výše, uzavřeny jsou vrchem těžkou klenbou. Malým okénkem se silnou mříží vniká sem sporý jen paprsek světla.“

„Vlhko a dusno tu pro tělo člověka, sotva mu dýchat možno!“

„Hle, a tam v koutě s okovy na rukou, na zetlelé slámě, spočívá stařec s dlouhými vlasy. Oči mu svítí horečně do tmy a jeho duch plá jako plamen.“

„Čí jest to duch, spoutaný pevně ve vetchou schránku chabého těla?“

To Kolumbus tráví zde konec života, jejž připravil mu vděk lidí za to, že přešel Oceán a lidstvu dal nový svět.

Duch jeho úpí bolestně v ztýraném těle, v němž jest upoután, a jež samo spoutáno jest železem okovů. On, jenž s největším úsilím, po výsměchu a haně, přivedl rozum lidský k povolnosti, aby ho pustil na křehké skořápce v neznámou dáli, on, jenž přelétl strašlivé moře k neznámé zemi, nesmírným volným prostorem, zmírá zde nyní v úzkém prostoru žalářní kobky.

Co ponížení, námahy a zoufalství stálo ho, nežli mu uvěřil rozum lidí, že na západě také možno najíti zemi.

V zoufalství, když potácel se již na pustém moři duch jeho druhů, on s pevnou vůlí hleděl v západ temný, aby do tmy jeho vnesl světlo a národům osud.

Našel zemi velikou za bouřným mořem a z této země celý svět čerpal poznání a bohatství nesmírné po všechny pozdější věky, co on zde chůd a opuštěn umírá bídně.

Když jediný ze všech postavil vejce na špičku, rozum ostatních pravil, to že nic není a že to dovede nadále sám.

Tisíce temných duchů a lidí získalo z objevu jeho slávu, bohatství a moc a jemu dali v úděl tíž okovů na shnilé slámě.

Planoucí duch jeho zmítá se jako stržená plachta v divokém větru a rozum mluví k němu posměšně:

„Proč postavil jsi vejce na špičku?“ – – – – – – – – – – – –

„Má duše, proč jsi udivená?“

Blázen.

Cela o holých zdech. Pouze na jedné stěně visí prostý kříž s dřevěným tělem ukřižovaného.

Oknem, vysoko umístěným, padá sem bledé světlo měsíce v úplňku.

Na železné posteli leží tělo muže, jehož duch neklidně září v mocném plápolu.

Ticho jest kolem v teplé letní noci. Ni zvuku, ni pohybu neruší absolutního klidu.

Pojednou zavlní se pokrývka postele a kvapným pohybem tělo muže se vztýčí a postaví vedle lože.

Bílé spodky a kazajka visí volně s hubeného těla a v strhaném obličeji svítí horečně dvé široce rozevřených očí. Ruka jeho vztyčuje se zvolna do výše a z úst jeho plynou s pathosem podivná slova. Duch jeho to mluví ústy svého chorého těla:

„Jsem velký kněz!“

„Jsem velký kněz a nechtějí uvěřiti tomu. Mně, jemuž patří celý svět, nechtějí vzdáti úctu a zavřeli mne v žalář holých stěn.“

„Jen Kristus shlíží s dřeva kříže do samoty mé bědné. To dřevo není dřevem, ten symbol symbolem, zde Kristus v pravdě dlí a vlévá balzám do ran mé bolavé duše.“

„Proč nechtí mně uvěřiti, že jsem papežem. Chtěl jsem jim říci, že je dám do klatby a řekl jsem, že jsem dikobrazem a budu je bodat svými ostny.“

„Proč neplakali a proč se smáli? Jak jsou ti lidé hloupí.“

„Zdaž bodáním se nepůsobí také leknutí a bol?“

„Že čtyři bohové bylo by více, nežli tři, nechtějí pochopiti.“

„Klokani jsou v Austrálii a neviděli dosud žádného z nich skákat. Ptal jsem jich na to, když jsem chtěl říci, věří-li v Boha. – Šklebili se.“

„Jsem velký kněz!“

„Chrám větší mám než Řím, neboť jest jím vesmír celý. Mou tiarou jsou hvězdy, mou berlou pokora a ornátem můj duch, jenž ve větru co světlý plamen plane.“

„Kouř kadidel vše strážcům halí v mlhu a vidí sotva na krok očima.“

„Sotva vidí moji tiaru, z mlh berla matně jen jim prosvítá a ornát volný hřebíčky chtí přibít k měkkému tělu.“

„Jsem Kean, jenž dobře hraje svoji úlohu a nápovědy jemu netřeba. Já tragéd jsem, jenž v ničem nezří tragiky, již dělá rozum lidí. Mým potleskem jest výsměch váš a pošklebek.“

„Jásavé harfy tóny mně nitrem znějí stále a vám jen chvíli ducha zvučí sten. Mé pouto k tělu slabé jest již dosti a duch se vznáší ve sférách, jež netušíte vy. To tělo nechť si dělá, co chce, jej rozum více pevně nepoutá a smyslů vašich víc mně netřeba.“

„Dýchněte do mlh kadidla ať jasno vůkol všude. Vyjmete hřeby, jimiž ornát přibíjíte k tělu a pějte hymnus světlu!“

„Sursum corda!“

„Jsem velký kněz.“ – – – – – – – – – – – – – – – – –

„Má duše, má duše, co v tobě zní?“

Jan Hus.

Plameny hranice vyšlehly vysoko na břehu Rýna.

Zmučený duch v zmučeném těle úpí bolestně. Tělo kroutí se pod žárem plamenů a duch napíná své síly, aby se konečně vybavil z jeho hmoty.

Naposled ještě hledí očima a mozkem mučedníka na davy posupného lidu kolem. Tmavé stíny jich duchů zmítají se trpně připoutány k šklebícím se tvářím, surové hmoty těl. Tíživý rozum lidí těžce je poutá k

sobě a pod touto tíží rozumu, lid směje se mukám genia.

„O duše temné!“ mluví duch Husův, „zdaž možno chápati vám pravdy Krista, když ani mně jste chápat nemohly. Mluvil jsem vám jen to, co říkal on, jehož vzýváte a podle něhož nečiníte nic.“

„A činit můžete neb právě to jest krásné, prosté, vy však činíte jen to, co hnusné jest a věřit nemožné.“

„Otroci těla jste, ubozí dosud, a rozum váš jest ducha okovem.“

„Čím víra vaše jest, ne-li snůškou vší špatnosti a klamu, jíž rozum schvaluje?“

„Což může býti zástupcem Boha na zemi lupič a vrah, jak vy tomu chcete ve svém papeži?“

„Což Bůh jest lichvářem, by za peníze odpouštěl vám hříchy podle placení? Což ve věčnosti možno odpustiti několik roků trápení?“

„Což bohatý vrah v nebi má míti větší právo, nežli chudý chybující?“

„Což Boha máte za tak malichernou věc, že může si ho dělat každý kněz? Bůh stvořil vás a vy děláte Boha v oplatce.“

„Což Boha můžete nalévat z číše do číše a pít ho jako vodu? Což můžete věřit, že všemohoucímu Bohu třeba zástupce neb sluhy?“

„Váš rozum tomu věří a nechápe, jak tím Boha svého hanobí.“

„Proto, že duch můj silný, rozumem tolik nespoutaný jako váš, pravdu vám zjevil, odsoudili jste mě k zániku.“

„Kdybych já měl temný rozum váš, nebylo by mně na této hranici, ale lidstvo ještě věky úpělo by v tmě a porobě.“

„Daleko na východě, jest země moje rodná, kde duch můj probudí šlechetný národ ze tmy odvěké. A

silný duch národa toho vznítí požár duchů v celém světě a rozptýlí temnotu.“

„Kdyby mé tělo nemřelo mou vůlí, nevěřili byste, co jsem pravil tak, jako jste nevěřili Kristu.“

„Každému z vás by rozum řekl: „otevř jen ústa, odvolej, a budeš zachráněn“.“

„Já však neodvolám, neboť duch můj silnější jest rozumu.“

„Vidím plameny pravdy vzplanouti v rodné zemi. Vidím řadu duchů mocných, beroucích se temnem k světlu, vidím ducha skvělého, jenž tam zářiti bude věčně.“

„Duchu můj, z temného těla odcházíš v jas. Kéž toho jasu odlesk i v lidstva vnikne duchy.“

Kouř a plameny zahalují tělo a jasný duch odpoutal se z hroutícího se těla do volného prostoru, aby daleko na východě vznítil v duši národa touhu po svobodě a světle. – – – – – – –

„Má duše, má duše!“

Napoleon.

Varhany hřímavě znějí pod mohutnou klenbou kathedrály. Vysoké svíce na oltáři zkomíravě planou krvavou září a čoudí temným dýmem do ponurých výšek chrámu.

„Stánek Boha připraven jest pro mne!“

„Již jdu!“

„Rady vojáků rozestaveny jsou podle mé cesty. Staří zabijáci, již se mnou prošli ohněm všech bitev, očekávají mně s radostí, lid s láskou.“

„Mojí orlové vznáší se na žerdích vlajících praporů a sklání se před mojí nohou.“

„Již jdu!“

„Děla hřmějí a řev jejich rozléhá se do širokého okolí jako dunění bouře. Uniformy protkané zlatem

blýští se v slunci, chocholy a péra vlají ve větru. Fanfáry trub třepotají se vzduchem a zaléhají do hukotu děl.“

„Pro něj, pro něj!“ volají vojáci a lid jásá.

„Již jdu!“

„Stánek Boha, připravený pro mě, naplněn jest zcela. Oči krásných žen pohlížejí na mě s obdivem a láskou, lidu s pýchou a mocných se záštím, závistí a strachem.“

„Jsem pánem jejich rozumu, já malý kaprál z Korsiky.“

„Veliká Francie teď leží u mých nohou a s ní již také skoro světa půl. Varhany rozezvučely se bouřlivě a hřmí mohutnými klenbami chrámu. Uragan dělového řevu a jásotu lidu venku, chvěje vším jako zemětřesení.“

Vysoko vznáší velekněz korunu císařství a pod tímto hrozným symbolem strašlivé moci, chvějí se mu ruce a lid trne.

Ret velekněze zajíkavým hlasem volá:

„Velikou korunu císařství já na tvou hlavu kladu!“

„Cože – kladu?“ Napoleon dosud klečící, vztýčil se hrdě na stupních oltáře. Uchopil hrozný symbol moci z rukou velekněze a vsadil si korunu na horkou hlavu sám.

„Francouzové! Zde beru korunu tu sám a na hlavu jí kladu, neb moje právem jest. Já si ji vydobyl a není nikoho, kdo silnější jest mne.“

„Jsem pánem Francie, chci býti pánem světa. A já jim budu, neb osud poslouchá mě slepě a vůle moje silnější než smrt!“

Varhany znějí, děla hřmějí, prapory vlají, lid jásá: „pro něj, pro něj!“

„Ave caesar, morituri te salutant!“ – – – – – – –

„Má duše, má duše, proč zdáš se být tak malá?“

Voják.

V blátivém zákopu, v lese, srdce vojáka, očekávajícího útok nepřítele, tetelí se strachem.

Ještě nedávno s hrdostí vykračoval v kolonách ulicemi města a s radostí přijímal obdiv a pozdravy lidu, vybízející ho k statečnosti. Chtěl tehda býti statečným, neboť byl v čistých ulicích města, kde bylo plno praporů a slávy.

Nyní zablácené tělo, promočené deštěm na kost, v chladu podzimního jitra chvěje se bedně a duch jeho bloudí v rodném městě. Tam žena i děti potácejí se v bídě a přítel i nepřítel stěžuje jim život a ničí vše kolem nich.

„Zda všecky ještě jednou uvidí?“

„Po ukrutných strastech opět nastává útok nepřítele, jenž hledí zničit jeho, jako on nepřítele. Zdaž bude zabit, raněn, nebo vyvázne?“

Kam vletí nepřátelská kule, aby ho sklátila a jak to bude bolet? Zda do hlavy, do srdce, či do břicha, aneb jen tam, kde něco roztříští, aby ho zmrzačila a ponechala na živu? Či oči jemu vypálí snad výstřel, neb život otevře úlomek granátu, neb plyn ho udusí?

Kdo padne z přátel těch, jež kolem něho jsou a který z nich zůstane na živu?

Tak hovoří si voják a před smrtí ho jímá děs. On říkal dříve druhým, že smrt ho neleká, a oni jemu říkali to též. A všichni ze smrti měli strach, neb má ho každý člověk, ať třeba tvrdí opak, to věděl dobře.

Tak klamal jeden druhého a každý v druhém viděl hrdinu a v sobě zbabělce. Ti, jež jim veleli, měli strach největší, věřili však, že prostý voják má jen statečnost.

Rozum vojáka již neuznával Boha, neboť ten mu ve shonu po mamoně nepomáhal a myslet na něj, nepřinášelo mu zisk, jen úsměv druhých.

Proto nevěřil nic a byl bez víry v Boha.

Rozumu duchů temných, božství stávalo se zbytečným.

Zahřměla děla, zasyčely střely. Hvizd kulí prosekával vzduch, zem se chvěla. Dusivé oblaky vraždícího plynu plížily se k zákopu. Nad hlavou ječely motory letadel a z nich sypala se dolů smrt. Řev děl a pušek, výbuchy granátů a šrapnelů, sténání raněných a v krvi umírajících soudruhů, ohlušovalo ho zcela.

Akama

Strašlivá čára černých těl blížila se k němu v příšerných maskách, rozsévajíc kolem zkázu a zničení. Zem stříkala do výše jako gejsíry, kusy krvavých těl rozhazovány kolem.

Granáty přerážené vrcholky stromů padají dolů a svými větvemi a štěpinami probodávají vojáky pod nimi. Po pádu ještě se válí na svých větvích a nabodaná těla vznáší se ve vzduchu s vyhřezlými střevy, rozlévajíce všude krev.

Les hoří, země se třese, v dýmu dusí se každý, všecko kolem již mrtvo.

„Však to nic není!“

„Jakto že nic není, vždyť jest to hrůza a děs!“

„Není, nesmí býti! Neboť kdyby to byla hrůza a děs, voják by se bál. A on se bát nesmí!“

„Kdo může chtíti takou absurdnost?“

„Rozum lidský!“

Rozum lidský chce, aby tělo hynulo zde beze strachu a učinil na to zákon.

Doma se voják bál kousnutí psa, zde zákon káže mu, aby se nebál hrůzy, děsu a smrti.

Ale voják se bojí, bojí strašlivě, ne jeden, ale všichni.

„Či snad umírá někdo z vás rád, roztrhán na kusy a zahrabán jako zdechlina v daleké zemi?“

„Jestliže ano, buďte předními bojovníky a přihlaste se k tomu.“

S vytřeštěným zrakem, voják omámen vším, nevidí a neslyší již nic. Jen ústa jeho šeptají rychle a neslyšně: „Ježíši, Ježíši, rodičko nejsvětější, – panenko Maria!“ až kule zklátí ho v špinavé bláto.

Rozum lidí dokonal svoje dílo.

Statisíce těl pohnojilo zemi a statisíce slabých duchů odlétá, aby sesílilo a zlomilo jednou strašlivé pouto rozumu.

Část IV.

KONEC LIDSTVÍ

I.

Západ

Po Verusově posledním prohlášení zástupcům všech států, rozjeli se tito ku svým vládám. Ve světě nastalo zděšení.

Bylo jasno, co Verus chce a co činí.

Byl pánem světa. Ovládal síly hmoty i ducha a nic pro něj nebylo nemožného.

Z pyramidy „mrtvého města“ sám ovládal svět jako mocné božstvo. Vše bylo v jeho rukách a záviselo na jeho vůli. Mohl zničit vše a nic nemohlo mu vzdorovat.

Nebylo zbraně, způsobu a moci, jež mohla by ho přemoci, umlčeti, zničiti.

Jen smrt jeho mohla by snad ještě zachránit svět. Avšak nežli zemře, co ze světa ještě učiní. A jest snad vůbec smrtelný?

Pronikl tajemství tvoření, ovládá mocnou sílu ducha, jíž pronikl do nejskrytějších záhybů duše lidské. Hlásá, že rozum jest největším zlem člověka při jeho vývoji.

Neudrží-li silní na uzdě slabé, zavrhne-li se to, co rozum vytvořil, světské zřízení zřítí se jako domek z karet.

Zakázal lidstvu válku a válka největší, již svět dosud neviděl, byla přede dveřmi. Jen v této válce viděly ještě vlády států svojí spásu. Co Verus za jejího průběhu učiní, bylo jim již lhostejno, neboť bez ní zřítí se všecko v revoluce, chaos a zkázu.

Jen upoutaný lid pode jhem zbrání, bylo možno ještě ovládat.

Verusovo učení konalo svůj účel a lid vztyčoval se hrozivě. Lidstvo poznávalo svůj klam a špatnou cestu, kterou se dosud bralo, hledělo zničiti staré řády a jíti směrem novým.

Poznávalo svou slabost a svůj omyl. Seznalo, že za stávajících okolností, není možno lidstvu nikdy býti šťastným.

Měniti *staré řády společenské a tvořiti nové, nepomáhalo k dobru všech. Bylo tudíž třeba změniti samo lidstvo.*

Vždyť každý člověk byl jiného těla, jiného ducha, jiného rozumu a vášní. Zdaž možno bylo vytvořiti jemu zřízení, v němž každý byl by spokojen za takových okolností? Každý člověk měl jiné potřeby, jiné touhy, jiné slabosti a vášně a k těmto nutno bylo míti ohledu, měl-li býti Člověk šťasten.

Avšak rozum lidský vytvořil zákony a zřízení, jež místo volnosti, vázaly a otročily ducha člověka. A těchto zákonů bylo tolik, že se v nich člověk ani nevyznal. To proto, že všechny zákony týkaly se jenom hmoty, v níž každý člověk spatřoval své štěstí nebo zkázu. A hmota byla příčinou všeho zla na světě.

Duch člověka chtěl zákon svůj a ne hmoty.

Bylo třeba zákona jediného, mravního a ten udával Verus.

Náboženstva, jež vytvořiti měla takový všeobecný zákon mravní, na základech položených genii a duchy mocnými, zvrhla se rozumem lidí temných na absurdní příkazy duchu člověka nevyhovující a z člověka jen hmotně těžící. Duch lidský, vyspívající již, nemohl věřit zákonům, jež se protivily všemu pochopitelnému, Nemohl říditi se směrnicí, jež byla klikatá, přetrhaná a končila v temnu.

Chtěl viděti cestu přímou a na jejím konci jasný cíl.

Tu cestu ukázal mu Verus a k cíli jasnému chtěl lidstvo vésti sám.

Lidstvo chápalo vývoj světa i svůj a určení, jež dal mu Bůh. Verus byl mu novým prorokem a spasitelem.

Však lidé chytří a mocní, dobře znali lid a spoléhali na jeho slabosti ducha i sílu rozumu, jež poutala ho k hmotě – mamon. Polevili ve svých přílišných požadavcích, jimiž vysávali lid, a obraceli k němu nyní častěji svou usměvavou tvář.

A jako z jasného učení Kristova vytvořili chytráci temné učení pro svůj prospěch, tak i Verusovy pravdy počali haliti v temno. Před tváří smrti a v posledních okamžicích lidstva byli s to, aby hroznou pravdu Verusovu sesměšňovali a lidu činili neproniknutelnou.

Lid následkem toho tápal v šeru, neboť Verus sám byl mu nepřístupným. Lid kolísal. A toto kolísání dostačilo mocným, aby získali čas pro spoutání lidstva pod vražednými zbraněmi, pokud se neprobudí zcela jeho duch.

Urychlovali válku západu s východem.

Ve všech zemích prováděna byla mobilisace v největším rozsahu a celý svět byl zatažen pod válečný stav a soud. Za válečného stavu a soudu každý přečin proti státu trestal se smrtí.

Lidstvo muselo konati to, co mu rozum mocných velel. Opatřeno zbraněmi, střežilo samo sebe a chrániti muselo i ty, jež ho deptali a zbraní neměli.

Ohromná hmota lidstva byla spoutána rozumem, jenž vedl ji k hrůzám, bídě, děsu a zničení.

Verusova výstraha a výzva byla pominuta.

Rozum lidstva slavil své triumfy.

Že stane se něco hrozného, tušil každý, ale co a jak, nevěděl nikdo.

Dvě strašlivé armády chystaly se na sebe. Jedna na východě, v Indii, Číně, Japonsku, Rusku, Persii, a Turecku, druhá v Evropě, Americe a v Africe.

Svět vzplanul v plamenech. Dvě miliardy lidí stálo proti sobě v krutém nepřátelství, vyvolaném rasovou nenávistí, útiskem, vykořisťováním a zotročováním jedněch druhými.

Hrůzy, o nichž nikdy svět neměl tušení, nastávaly. Svět měnil se v jatky nespotřebitelného masa, kostí a krve. Šílenství rozumu spělo ku svému vrcholu a konci, k poslední válce a vraždění.

Lidstvu nastával poslední zápas ducha s hmotou.

Kristův poslední soud přišel. Verusovy trouby amplionů ho ohlásily celému světu s výšin Bílé hory, za hřmění hromu a šlehání plamenů.

I mrtví vstali z hrobů a mluvili k lidu ústy Krista, Heliogabala, Kolumba, Napoleona a vojáka.

Praha stala se místem posledního soudu. Nad ní zdvihal se k nebi ohromný prst z hmoty zemské a volal:

„Mene – tekel – ufarsin!“

Hrozného tohoto prstu děsily se vlády všech států nejvíce. Všecky státy radily se o tom, jak zničiti „mrtvé město“ a Veruse dříve, než-li na bojišti padne první výstřel. Kongresy státníků, válečníků, učenců a všech možných odborníků zasedaly dnem i nocí, aby se sjednotily a nalezly způsob, jak zničiti Veruse.

Zbraněmi to nešlo, vyhladověním také ne, tedy jak zněla otázka, již hleděli rozřešiti stále marně. Že lest, obvyklá v případech, kdy již zklamalo všecko, zde se neuplatní, věděli všichni, neboť Verus byl zpraven o všem.

Na návrh amerických inženýrů usneseno konečně, celé „mrtvé město“ zasypati zemí. Velikým strojem vrhacím zkušeno předem, zda-li zem vržená v město, tam zůstane.

Zůstala.

V krátkém čase kolem celého města, v ohromném kruhu hustě rozestavené stroje připraveny byly ku kyklopské práci. Strojírny všech zemí západu pracovaly na nich horečně dnem i nocí, aby zhotoveny byly včas. Ohromné bagry a rýpadla přehazovaly zem, již vlaky svážely ku strojům vrhacím.

Jako lavina sněhová hrne se s hor, tak hrnula se zem ze strojů do „mrtvého města“ a zasypávala ho kvapem. Budovy mizely v spoustách zeminy jedna po druhé a kruhová zeď kolem pyramidy již jen málo vyčnívala nad nasypaný povrch.

Žádná překážka se strany Verusovy se zasypávání nekladla a tak práce postupovala rychle.

Zasype-li se město, soudili inženýři, Verus a jeho rodina, jest-li tam je s ním, jak se předpokládalo, v něm zůstati nemůže. I kdyby betonové zdi vydržely tlak zeminy z venku, nebude míti dostatek vzduchu k dýchání. Dle všeho bude museti on i každý, kdo s ním v městě jest, vyjíti ven nějakou tajnou chodbou.

Proto obsazeno vojskem hustě celé okolí a ve dne v noci pozorováno, nevyjde-li někdo ze zasypaného města. Avšak nikdo nevycházel, nic se nehnulo, a žádný odpor v práci se nekladl.

Na navršenou zem odvážilo se několik lidí, aniž by se jim co stalo. Potom odvážili se tam i jiní, a za krátko hemžilo se to dělnictvem na násypu jako na mraveništi. Chtěli proniknouti k budovám a vniknouti do těchto otvory, jež by prosekali ve zdech.

Jakmile však první úder ocele zazněl na betonovém zdivu, strašlivý hukot ozval se z dálí. Ohromný vítr, strašlivé síly zapřel se do všeho a jako sammum v poušti hnal vše před sebou děsnou silou.

Takořka rázem sfouknuto bylo všecko dělnictvo se země nad „mrtvým městem“ a za ním zem, nesena větrem, zasypávala všecko tam, kde stroje rýpaly zemi a házely na město.

Jako ohromné spousty vody, zdvihané větrnou smrští z moře, vzdouvala se nasypaná zem a nesena uraganem, kladla se na zemi za městem, zasypávajíc vyhloubené jámy, dráhy, stroje, lidi, vše, za hukotu a duněni bouře. Celá Bílá hora chvěla se jako v křeči.

Sotva mělo čas utéci vše živé z místa, kde oživená hmota země připravovala všemu hluboký hrob.

Za několik hodin stálo zde opět „mrtvé město“ volné a čisté jako dříve.

Poslední pokus lidí, zdolati Veruse, zklamal také.

Nezbývalo nic, než ponechati ho zde, s jeho vůlí a duchem, ať se již děje cokoli.

Republika Československá ku všemu mlčela. Verusem dáno jí bylo na srozuměnou, aby nic nepodnikala a byla klidná, pod jeho ochranou.

Pod nátlakem jiných států mobilisovala také, ale neochotně a liknavě tak, že zůstávala za druhými státy pozadu.

Obyvatelstvo republiky hledělo na Veruse přece jen jinak, než-li se hledělo jinde. Verus byl jejím občanem, a stálo k němu nejblíže. Byl v jeho středu a znalo tudíž nejlépe, co v „mrtvém městě“ a kolem něj se dalo a nedalo se mu proto nic tvrditi, co s pravdou nesouhlasilo. Mimo to, republice i Verusovi, jejímu občanu bylo jinými státy křivděno. Bylo na nich obou pácháno násilí a práva mezinárodní porušována tím, že přes odpor, cizí státy vnikly svým vojskem do republiky a zbraněmi chtěly se zmocniti Veruse.

Jinak také republika sama neměla jiného zájmu na nastávající válce, nežli obranného. Znala nebezpečí, které jí hrozí z východu, ale toto se ji bezprostředně nedotýkalo. Byla státem vnitrozemským, neměla kolonií ani loďstva a zájmy její se tudíž nikde, se zájmy velkých států východních křížiti nemohly. Její povinností bylo jenom chrániti své integrity, a proto

vlastně měla by se celá činnost její armády omeziti jen na hájení hranic.

Avšak veliké státy námořské, s koloniemi a se zájmy, s východem nerozlučně spojenými, svou politikou a mocí, donutily ji k dohodě, dle které musela i ona súčastniti se války s armádou, mimo hranice svého státu operující.

K tomu ovšem nebylo v republice mnoho chuti a proto šlo všecko zdlouhavě. Mimo to, republika nebyla dokonale vyzbrojena, neboť mez: tím, co jiné státy zbrojily usilovně již dávno, ona zůstávala stále na témže stupni zbrojení. Nepotřebovala toho, neboť Verusem byla vybídnuta, aby spoléhala na jeho ochranu. A Verus byl silným dosti, aby v případě potřeby dovedl ji uhájiti.

Tak tedy v tomto směru šlo v republice vše pomalým tempem vpřed.

Jinak veřejné poměry zavládly zde jako v jiných státech a celém světě a tyto poměry byly hrozné.

Před hrůzami nastávající války, před válečným stavem a strachem co se stane, až Verus zakročí, potácelo se lidstvo, mezi životem a smrti, v zoufalých křečích.

Vždyť Verus pravil, povede-li se válka východu proti západu, že zniči lidstvo. Válka se vedla a lidstvo čekalo tudíž svůj konec, ale nevědělo jaký. Avšak tato strašlivá naděje budoucnosti byla příčinou toho, že vše vrhalo se do vojny bezhlavě a vehementně, neboť za stávajících okolností, lidstvu bylo vše jedno, a nemohlo ztratiti více méně ani zde ani tam.

Šílenství lidstva rozpoutalo se všudy v největší míře a to dříve, než-li jeho tragédie konečná, začala mezi hukotem děl na bojištích.

Všude nastaly poměry stejně zoufalé, v Londýně, v Paříži, Berlíně, Madridě, Římě, New-Yorku, Petrohradě, Pekinku, Kalkutě, Tokiu, právě tak, jako v

Praze, Vídni, Pešti a Varšavě. V tom směru nebylo rozdílu mezi východem a západem, neboť strach před Verusem opanoval svět cele.

Na jedné straně vše pracovalo pro vojnu a na druhé straně žilo vše životem dneška, neohlížejíc se na budoucnost ani na okolí.

Všechny vášně lidské vymrskávány byly tak, že se to druhdy ani tušiti nedalo.

Hmota lidského těla ukájela své potřeby a vášně bez milosti a ohledu. Nebylo nikde sil, které by ho v tomto běsnění ukrotiti mohly.

Svět stal se jediným blázincem a peklem neřesti, zločinu a hříchu.

Zločiny všeho druhu, vraždy, loupeže, násilí a smilstvo staly se něčím zcela obvyklým. Vše ještě v poslední chvíli hnalo se za mamonem, neboť ten měl stále neobmezenou moc. Za zlato dostalo se všecko, život i smrt; za něj ženy rodily i muži zabíjeli. Těla žen i mužů kupovala se pro ukájení pudů zcela levně, neboť oproti zlatu, měla cenu pramalou. Umění a věda byly placeny již jen kusem chleba.

Pud pohlavní stal se nezbytnou rozkoší lidem, potácejícím se v strachu a hrůze, v něm nalézali rozkoš a otupěni smyslů jako v alkoholu. Prostituce a nahota stala se módou, nahota něčím, co nejvíce lidí dráždilo a ponoukalo utrácet zlato. Žena chtěla být krásnou jen proto, aby se líbila a najímala k rozkoši mužů. Mateřství stalo se něčím hloupým, zbytečným a nešťastným.

Ženy svá těla připravovaly jen pro líbivost a žádostivost mužů. Jelikož, v silách vybitým mužům hověla štíhlost a hubenost žen, ženy činily všemožné, aby takými byly a stávaly se třtinami, bez boků, životů a prsů, které by byly schopny unésti a vyvinouti plod. Staly se hračkami pro vášeň mužů a mateřství ustoupilo stranou.

Místo štěstí rodinného, lásky k muži a dítěti, opanovala ženy láska ke každému, k nahotě a tanci. Jako primitivní, nekulturní národové kdysi, hleděly žíti i ony ve svých pochybných radostech, a barbarskou hudbou, v barbarských kostýmech a křepčení, připravovaly v pohlavní extasi sebe i muže.

Kdyby ve velkoměstě tohoto věku, jako kdysi v Babylóně, cizinci měli býti uctění pohostinnou prostitucí, nestačil by pro tyto kněžky lásky ani takový chrám, jaký má Řím.

Nahota této doby nebyla však estetická, umělecká a nevinná, nýbrž smyslná a odpuzující. Nehledělo se tolik na formu, graciesnost a ladnost pohybu, jako na vznícení vášně a možnost strastného ukojení pudu. V perversi, proniklé vším, již ani umění nedávalo ženám formy přirozené, ale takové, které nevyjadřovaly ženu, ale zvrhlé pudy, jimž tělo její mělo sloužit. Vrahové, lupiči a ženy zločinné byli ideálem lidí, jež i ve vášních a pudech hledali stále něco nového a více vzrušujícího, než mohlo poskytnouti normální tělo, normálního mozku.

Za takových poměrů hledělo se pak na nejsvětější akt plození jako na něco nečistého, a pohlavní údy stávaly se záchodem, používaným veřejně za peníz pouze větší, nežli se platilo za použití téhož pro úkony nejnižší.

Alkoholismus rozmohl se měrou strašlivou a pod jeho vlivem děly se ty nejhorší zločiny a neřesti. Lidstvo, vyžité vášněmi a otupených mozků, hledalo vzpruhy a lepší sny, nežli byla skutečnost, v kokainu, opiu a jiných narkotikách, která ho dobíjela dočista. A tak bylo i s ostatními vášněmi lidstva.

Svět se bortil do základů a jedině vojna a zbraně dovedly ještě donutit lid k poslušnosti, pokud se nalézal v továrnách na výrobu válečných hmot, na kterých pracovaly nyní továrny všecky, anebo pod uniformou vojáků.

Jinak i veškerý společenský řád dosavadní a zřízení hroutily se nezadržitelně k pádu do temnot.

Vše žilo zábavě, rozkoši a zapomnění před neurčitým koncem.

Jen nemnoho lidí rozvážných, pevných vůlí a silnějších duchů, stálo v tomto moři běsnění pevně a zmužile. Byli to ti, kdož dobře chápali a chápati chtěli Verusovo dílo, a jimž radosti a rozkoše nedokonalých smyslů nebyly vším. Byli to lidé, jimž zájem veškerenstva byl přednějším, nežli zájem jednotlivců, a kteří již svým duchem viděli dále, nežli egoistické a hmotařské lidstvo.

V těchto okamžicích, pro lidstvo nejkritičtějších, zachovávali oni klid a rozvahu, neboť je to, co Verus pravil, příliš nepřekvapovalo. Jejich duch již dávno chápal bědnost lidstva a tušil, že nadále vše tak, jako dosud stupňovati se nemůže a že jednou přijíti musí nějaký ,konec, který by lidstvo přeměnil, usměrnil anebo aspoň uklidnil. Neznali, jen tušili něco z toho, co Verus vyjevil a proto, když se jim dostalo od tohoto směrnice, zařídili kroky své jen na směr jím vytčený.

Verus vlastně nečinil nic, co mohlo by býti při jiném rozumu lidstvu tak strašlivého, jak toto vše pojímalo.

Otevřel jenom lidstvu oči, jak vzniklo a kam spěje a takových hypothes a nauk již existuje bezpočet. Ovšem, ještě žádná z nich nebyla prokázána tak přesvědčivě, jako to učinil Verus s naukou svou.

Ukázal-li snad lidstvu svoji moc a žádal-li na lidstvu, aby ho uposlechlo v dobrých radách, mohlo to lidstvo učiniti také beze strachu, hrůzy a zoufalství. Vždyť chtěl ho vésti z utrpení k blahu.

Příčina všeho nastavšího šílenství spočívala pouze v jednom.

Lidstvo bálo se o svůj život a existenci zde, na zemi. Jeho rozum táhl hmotu těla k hmotě zemské, takže nechtělo po smrti desetitisíce let volnosti za jediný okamžik otroctví zde.

Hmotařské lidstvo bálo se o svou hmotu. Kdyby byl Verus řekl, že převede někam lidstvo i s jeho nedokonalostmi, chybami a vášněmi, bylo by šlo za

ním beze strachu všudy. Takto však, nechati své slabosti zde a jíti bez nich jinam, vzbuzovala u něj hrůzu a děs.

Chtělo své tělo vléci všudy a největší strach mělo z jeho pohromy.

A přece totéž lidstvo, v tutéž chvíli, hnalo se do vojny, kde budou těla lidí také hynouti, ale ne již bez bolesti, ale za hrůzy a muk. Tam také zahyne tělo, také bude konec všem slastem a strastem a z člověka na zemi nezbude nic, než hnijící hmota.

Proč tedy rozum lidský tak běsnil a šílel pro Verusovu předpověď?

Jedině proto, že určitě vymezen mu byl cíl a doba zániku.

Rozum lidský povždy nechtěl chápat pravdu ducha a pravda pro něj vždy byla hroznou. Pro pravdu umírali geniové světa, aby duch jejich ustoupil rozumu. Rozum chtěl jen lež a tou zadržoval člověka pevně ve vývoji na úkor ducha.

Lidstvo pod vládou rozumu žilo jen lží.

Proto když mocný duch Verusův, vzdor rozumu, ukázal mu pravdu, lidstvo se zděsilo. Zděsilo se jistoty smrti, kterou ve vojně přece jen nevidělo. Tam člověk může padnouti a nemusí, ale Verus jistotu smrti těla za této vojny předpověděl každému.

Z této jistoty vzniklo všecko to šílenství lidstva, jako by vzniklo u člověka tehda, kdyby mu Bůh dal znáti den a hodinu jeho smrti.

Pravda zabíjela lid.

Dosud vše v životě člověka bylo lží, protože vše mu lhal rozum a smysly.

Politika byla lží, na níž se zakládala svrchovaná a ovladatelská moc, již rozum vytvořil k ovládání duchů slabých.

Vojna byla lží, neboť v ní umírali statisíce a miliony lidí pro zájmy jiné, nežli své. Důvod hájení řeči,

národnosti, hranic, byl pro lid také uměle vypěstovanou lží, neboť pro bytí a vývoj člověka bylo jedno, jak mluví, mezi kým a kde, právě tak, jako pro jakoukoli hmotu jinou. Duch člověka také nemluví k němu francouzsky nebo česky, není Angličanem ani Rusem, neváže se do klece sám, nýbrž jest volný, bez hranic. Jest příslušníkem duchů všech a řeč jeho jest stejná všude, u Němce jako u Japonce, u Zulukafra jako u Itala, zde, na Marsu i Jupiteru.

Lží byla figura císaře a krále, již rozum vytvořil, aby ducha lidu ve všem omezovala, právě tak, jako šlechtici a privilegovaní.

Lží byla náboženstva, jež z učení proroků rozum zvrhl na nesmyslné obřadnictví k vůlím prospěchu chytrých.

Lží byl zástupce boží na zemi, který i Boha nutiti chtěl k poslušnosti za peníze.

Lží byly zákony, které na jedné straně trestaly zabíjení a na druhé vražditi velely v masách, které chránily nedotknutelnost majetku a nemajetného nechávaly umřít hlady, které nejtěžší práci odměňovaly kusem chleba a lenost zlatem.

Lží byly zákony té doby, které vázaly muže a ženu k sobě jen proto, aby plodili děti pro vojnu, lží byla veškerá morálka rozumu.

Rozum založený na prospěchářství těla, velel jen to, co tělu sloužilo.

Ubíti hmotu těla a odcizit hmotu, bylo zločinem nejtěžším. Ubíti ducha člověka, vzíti mu jeho plody a víru v spravedlnost, nikdo si nevšímal.

Blázince plnily se šílenci, žaláře odsouzenci, kde ubíjely se duše dočista. Ale na výsluní hýřila kasta, jež těžíc ze slabosti ubožáků, stala se všemocnou při lenosti a prostopášnosti největší.

Vše bylo lží. Veškerá zřízení společenská byla lží od shora až dolů.

Rozum velel býti opatrným v pravdě, a proto se lhalo a lichotilo, neboť pravdu nikdo nesnesl. S pravdou člověk nikam nedošel, zahubil sebe. Naopak, dovedl-li zakrývati pravdu a býti falešným, svět byl mu otevřen a bohatl. Na tom záviselo jedno z největších zřízení – obchod.

Z toho vzniklo veškeré zdemoralisování lidstva. Se lží přicházel kulturní člověk k nově objevenému plemenu, a jen lží vnutil mu kořalku a náboženství, lží ho vyssál a porobil krutě, lží ho zahubil a vymazal z národů světa. Rozum vždy těžil z utrpení druhého.

Lidé se radovali, viděli-li sebe ne lepšími, ale bohatšími, nežli byli druzí, třeba lepší jich. Radovali se, byli-li šťastni a jiného viděli v neštěstí a mohli se kochat v jeho tragedii.

Jelikož pak jim již nedostačovala ani tragika života takového, jaký bylo možno žíti v světě, vymýšleli tragedie, v nichž utrpení lidské sahalo až za mez možnosti. A herci, představujícímu člověka nejnemožnější bídy, utrpení a bolesti duše – tleskali.

Rozum se vždy radoval z utrpení ducha.

Všecky veliké duchy a genie světa rozum lidský štval nebo uštval. Na křížích, hranicích a v žalářích hynula jejich těla a truchlily zmučené duše.

Bylo tomu kdysi a bylo tomu tak i nyní. Kristu se posmívali a plivali na něj druhdy, dnes by tomu nebylo jinak, kdyby mezi lidstvem žil Byl by nenáviděn jako nespokojenec, pobuřovatel, nebezpečný, lid jitřící blázen, jenž hlásá nemožnosti, a to právě od těch, kteří mysleli, že jdou v jeho šlépějích, a dovolávali se ho stále ve svých modlitbách.

Rozum lidí uváděl v té době na scénu divadelní Krista se vší jeho tragikou, ale tak, aby byla moderní a hověla lidem dneška a jejich smyslům. Nechtěli vidět

to, co trpěl jeho duch, ale co trpělo jeho tělo. Z divadla odcházeli dojmuti.

Ale když na scéně hrál ďábel hlavní roli a sloužila se černá mše na nahém těle ženy, která nakonec prokousla autorovi krk, lid byl u vytržení a odnášel si dojem vítězný.

Jen několik tisíc lidí, zdeptaných, nešťastných a nemocných, jimž život byl přítěží, zaslalo Verusovu ředitelství souhlas s tím, že chtějí dobrovolně odejíti do světa jiného.

Byli to blázni a sebevrazi, jak říkal rozum ostatních.

Tak lidstvo tehdáž šlo za vládou rozumu.

A mezitím veškeré továrny světa pracovaly jen pro armádu a válku. Všechno zapraženo bylo do válečného stroje, v němž mělo hynouti. Peníze, jichž dříve neměly státy pro zmírnění bídy lidu a humanitní zřízení, vydávaly se nyní plnýma rukama na zabíjení.

Banky, podniky, boháči, kteří dříve nechtěli vydati krejcaru na zlepšení poměrů svého dělnictva a zřízenectva, vydávali nyní horentní obnosy na jeho ničení. Nyní peníze byly všude a sázely se na nejistou kartu, kdežto před časem se nedaly ani za vykonanou práci.

Proto tovární stroje hřměly dnem i nocí a vyráběly vše, co vojákovi třeba potud, pokud ho jiný výrobek nezničí a tyto ničivé výrobky vyráběly také. A vyráběly je nejen pro vojáky své, ale i nepřátelské, neboť to byl obchod.

Tak vyráběl si člověk sám na sebe kule, granáty, otravné plyny a vše, co ho mělo zhubit. Ze zkušeností světové války se vědělo, že po vojně nastává nedostatek všeho, že lidstvo se z bídy morální a hmotné nevytrhne nejméně po jednu generaci, ale rozum k tomu mlčel. Ne snad proto, že by byl úplně přesvědčen o záhubě lidstva Verusem, ale prostě proto. Byl by mlčel, i kdyby Veruse zde nebylo.

Lidstvo hýřilo a utápělo se na jedné straně v rozkoších a radovánkách, pracovalo na hmotách smrtících a na druhé straně nepřehledné proudy jeho pod zbraní, odcházely stále na východ – k bojišti.

Slunce nad lidstvem zapadalo a v posledních paprscích jeho lidstvo tančilo na zemi groteskní kankán.

II.

Démon.

Za nastalých okolností nastala i advokátu Steinovi a továrníku Markovi pravá doba.

Po smrti choti Marek upadal čím dále tím více a ocitl se úplně ve vleku advokátově. Byl slaboch, a ačkoli bylo v něm ještě dosti charakteru a cti, podléhal démonickému doktorovi zcela. Avšak spekulace jeho, prováděné na radu Steinovu, se nedařily.

Rozumí se samo sebou, že toto přátelství advokátovo k továrníkovi nebylo nezištné. Pomalu mizel závod Markův pod rukama Steinovýma a přecházel levně do jiných rukou za velkých odměn uchazečů, jež shrábl Stein.

Nastalá válečná doba postavila je na nohy oba. Byli ve svém živlu nyní, kdy ceny všeho stoupaly přes den, a kdy se čachrovalo a keťasovalo se vším.

Veruse byli by oba utopili na lžíci vody, ale pro válku horovali nadšeně.

Při odchodu každého oddílu vojska na bojiště povzbuzovali vojáky k statečnosti i k vytrvalosti a hrdě vypínali prsa nad výkřiky, jimiž častovali odcházející a jež všecky vyznívaly bojovně, hrdinně, obětavě a vlastenecky.

Jednoho dne spatřili také mezi odcházejícími vojáky Jana. Péčí Dey a Felixe uzdravený Jan sám se přihlásil do armády, a trest, který ho měl stihnouti, byl mu prominut. Byl mu prominut proto, že nyní již odpadlo

naléhání dohody, aby byl potrestán co nejpřísněji pro výstrahu jiným, Soud sám pak uznal polehčující okolnosti Felixem uvedené, a jelikož bylo jak republice, tak i dohodě třeba vojáků, zařadili ho ihned do odcházejícího vojska.

Východ vyhrnul se již do stepí ruských a po celé délce Uralu, přes Kavkaz, Malou Asii až k průplavu Suezskému a do Egypta táhla se jeho fronta. Proti němu spěla kvapně armáda západní, stahujíc vojsko z celé Evropy, Ameriky a kolonií v Africe.

Válečná loďstva již operovala ve vodách Tichého oceánu a co den přicházely zprávy o menších jeho, dosud bez velikého významu, potyčkách.

Přes to že všechno přesvědčeno bylo o nemožnosti dostati se k Verusovi a zmocniti se ho anebo jeho tajemství, neustále snažily se tisíce jednotlivců i celé skupiny různých dobrodruhů proniknouti taje pyramidy „mrtvého města“. Avšak všecky takové pokusy končily vždy úplným nezdarem.

Jakmile někdo zavadil o betonovou zeď, hrůzou jat, prchal nezadržitelně z blízkosti strašného genia. Avšak to neodstrašovalo druhé, aby se o to nepokoušeli znovu a znovu, neboť dohodovými vládami vypsána byla cena 100 milionů franků i více pro toho, kdo by Veruse zničil anebo tajemství jeho moci pronikl.

Když takových pokusů o vniknutí do pyramidy se opakovalo bezpočet, ba celé mraky lidu společně na město útočily, Verus vetřelce ochromoval na celém těle tak, že stali se mrzáky, neschopnými pohybu. To konečně omezilo počet pokusů o proniknutí k němu a konečně zamezilo vůbec.

Cena 100 milionů franků nedávala ani Steinovi spáti a všecky jeho myšlenky nesly se k tomu, jak by bylo možno tohoto velikého kapitálu získati. Že jest to věc nesmírně těžká, ba nemožná, usuzoval také, ale ve

své odvaze, chopiti se všeho, z čeho plynul veliký zisk, chtěl se pokusiti i v tomto případě získati kapitál ohromné výše. Ale jsa chytrý a zbabělý, nemínil v té věci jednati sám, ale rukama jinýma, nastrčenýma, které by pracovaly v jeho prospěch.

Prvním, s kterým o této záležitosti hovořil, byl továrník Marek. S ním počal se raditi o způsobu, jak by vnikl v tajemství Verusovy síly.‘ A tu napadlo Markovi, že by jim v této věci, nepřímo, mohl velice prospěti Felix, Verusův pracovník, který maje za choť ředitelovu příbuznou, bude asi mnoho o životě Verusově věděti.

Na této myšlence založil Stein svůj plán a dle toho počali oba jednati.

V prvé řadě bylo třeba dostati se k Felixovi a mluviti s ním a jeho chotí. Co žil v manželství s Deou u „mrtvého města“, profesor nikdy se neukazoval. Bylo tudíž nutno jíti k němu. Měl za choť ředitelovu neteř, která zajisté od svého strýce mnoho věděla a Felix také jí asi mnoho z toho, co o Verusovi věděl, řekl. Bylo tedy nutno získati si i důvěry Deiny, neboť žena nebude tak důsledná a opatrná, aby něco z toho, co o Verusovi ví, neprozradila.

Tak usuzovali oba přátelé. Jednalo se nyní o to, najíti záminku, pod kterou by mohli, odůvodněně, Felixe navštíviti. A to byla věc těžká.

Věděli, že filosof je za vše, co spáchali na Marii a Janovi nenávidí a jimi opovrhuje, ale advokát Stein nebyl by advokátem, aby na vhodný modus nepřišel. Záminkou pro navázání styků s Felixem a Deou měl býti Jan, ten Jan, jemuž zničili nevěstu, a jehož zničili konečně také.

Chtěli mluviti s Felixem a jeho chotí jako lidé, mající nejlepší snahu odčiniti všecko zlo, které Janovi napáchali. Felix Jana u soudu všemožně obhajoval, do jeho domu se Jan po útěku z vězení uchýlil a byl zde

léčen, což se již vědělo, a byl tudíž i jeho přítelem. Mohou slibovati pro Jana vše možné na odčinění křivd, jemu spáchaných, neboť vše vyjde na prázdno, jelikož tohoto zde již není více.

Mimo to blížící se rozhodná vojna, za níž nastati má lidstvu osudný den konce, bude přispívati k uvěření jich úmyslům jako kajícím se hříšníkům, jichž svědomí bojí se smrti.

S takovými plány vypravili se jednoho dne k „mrtvému městu“. Ohlásili se u Felixe a byli k němu uvedeni. Když vstoupili, pozorovali údiv a překvapení profesorovo z jejich návštěvy, a bylo jim, obzvláště Markovi nevolno pod jeho pohledem.

Než Stein, který nikdy nevypadl z úlohy, již předsevzal si hráti, uchopil se slova a úlisně jal se mluviti:

„Zajisté jste překvapen, pane profesore, že přicházíme k vám my, kteří máme dle vás mnoho na svědomí, pro co můžete nás nenáviděti. Snad máte pravdu, snad úplně ne. O tom dalo by se mnoho hovořiti a mnoho polehčujících okolností proti vašemu přísnému úsudku o nás uvésti. Než v té příčině nesnažíme se dnes již se omlouvati a nepřišli jsme také dnes sem k vůli tomu. Naopak, přiznáváme své chyby a máme nejlepší snahu odčiniti vše zlo, jež Janovi naší vinou vzešlo.“

„Přes Verusovo varování jest vojna, za které nastati má pro lidstvo a tedy i pro nás osudný den konce, jak se věří, a jak věříme i my.“

„Od smrti své choti jest Marek zničen pomyšlením, že byl příčinou jejího skonu i neštěstí Janova, a to nedopřává mu klidu. Již dávno chtěl napraviti všecko zlo, jehož se dopustil a chtěl vyhledati vás, abyste mu poradil, jak Jana usmířiti. Avšak nenalézal k tomu odvahy.“

„Uvolil jsem se tudíž sám, jako jeho přítel, jednati za něj a s ním, neboť se také cítím částečně vinen na všem. Chceme býti před nastávajícím koncem čisti a klidni pro všecky případy. Vy hájil jste Jana, Jan uchýlil se do vašeho domu z vězení a jest zde, jak jsme spraveni.“

„Jste takřka jeho přítelem, a proto vás prosíme, abyste přijal prostřednictví mezi námi a jím a abyste mu tlumočil, že jsme ochotni učiniti vše pro napravení jemu učiněných křivd. Ať žádá cokoliv z toho, co je v mezích naší možnosti a učiníme to rádi,“

„Vás pak prosíme jako příbuzného pana továrníka a bývalého přítele, abyste uznal naše nejlepší a čestné úmysly a více na nás nepohlížel tak odsuzujícím zrakem, jako dosud.“

„Ke všemu tomu, co řekl doktor, se plně připojuji,“ dodával Marek, „neboť on vlastně mluví mými ústy. Byli jsme přáteli a jsme příbuznými, Felixi, a zajisté jsi ještě nezapomněl na doby, jež jsme spolu prožili v mojí rodině.“

„Co se stalo, chci odčiniti, a proto tě žádám, aby’s zanechal hněvu, který proti mně chováš. Nejsem zlý, ale mám své slabosti, víš to dobře, a proto myslím, že budeme zase kamarády, přesvědčíš-li se o mé dobré vůli napraviti to, co tě se mnou rozvedlo. Podej mně ruku, uznej mou dobrou snahu a zanech hněvu, věříš-li, že nastává nám konec.“

„Věřím a vím!“ odvětil Felix, a dojmut předstíranou pokorou a vzbuzením svědomí těchto dvou hříšníků, podával jim ruce.

„Nedá se,“ pokračoval, „odčiniti zlo, jehož byli jste příčinou, ale dobrá snaha vaše, umírniti následky jeho, mne s vámi smiřuje.“

„Buďte mně vítáni.“

„Avšak s politováním musím vám sděliti, že Jana zde již není. Byl zde do nedávna, ale před několika dny

odešel s vojskem na bojiště.“ A Felix vypravoval oběma historii Janovu od jeho zranění až do jeho odchodu. Po vyléčení z rány, utržené v boji s vojskem, zdržoval se u Felixe a byl jeho sluhou i přítelem až do posledka.

Nyní odešel za armádou na východ a pravděpodobně se s ním již nikdo ze známých, kteří na bojiště nepůjdou, nesetká. Jedině kdyby snad byl raněn a přivezen jako takový zpět, mohli by se s ním opět setkati, což však jest více nežli pochybné.

S líčeným překvapením a zklamáním ujišťovali oba licoměrníci filosofa o lítosti, jakou jim tato zpráva způsobila, a rozváděli o tom hovor doširoka. Ale konečně uznali všichni, že se za nepřítomnosti Janovy nedá nic dělat a hovor obrátil se v jiném směru.

„Dosud, milý Felixi,“ řekl Marek, „neměl jsem to štěstí viděti tvou choť, ačkoliv již tolik bylo toho o ní v celém světě napovídáno a napsáno. Ba ani její podobizny nelze nikde zříti, neboť není zajisté jednou z těch moderních žen, které tak rády by viděly svůj obrázek všudy. Jest tajemná před světem, jako Verus sám, tuším, a jako začínáš býti i ty. Co jsi vstoupil do služeb Verusových, není pro tebe ani Prahy, ani přátel více. Dovedu to konečně chápat, neboť mladý manžel vždy se drží první dobu ženy.“

„Pánové, na zemi určena jest nám všem Verusem již jen krátká doba, a to jen ten čas, který uplyne do okamžiku rozhodné bitvy na východě. Potom již nás tak, jak jsme zde, nebude více. To pravím vám jako nezvratnou pravdu a dle toho se zařiďte.“

„Ty, Felixi, zajisté víš mnoho o tom, jako nejlepší pracovník Verusův, co se chystá a jak,“ pravil továrník. „Věříme ti, co pravíš o Verusovi, ale jakým způsobem chce tento provésti svůj úmysl, čím, jak a co se vlastně stane?“

„Co se stane, milý Marku,“ odvětil Felix, „řekl již Verus jasně. Lidství zahyne a lidstvo převedeno bude v život nový. Jak se to stane, jakým způsobem a čím, říci nemohu, neboť to známo jest pouze Verusovi samému.“

„Ale přece víš mnohem více, nežli jest všeobecně známo, ba snad víš i, jak Verus žije, anebo jsi ho dokonce viděl živého.“

„Viděl jsem ho, a vím, jak žije,“ řekl Felix.

Oba návštěvníci pohlédli na Felixe s největším překvapením a na sebe s významným pohledem. V tomto pohledu byla u obou i skryta slova: „Jsme na dobré cestě!“

Nyní již byli rozhodnuti dovésti věc až do krajnosti a byli přesvědčeni, že se jim jejich plán zdaří. Bylo však nutno zachovati tu největší opatrnost, aby hned na poprvé profesor nevytušil z otázek, kam oni míří.

Proto Stein obrátil opět hovor v jiném směru, a to na Deu.

„Jste tedy, pane Felixi, šťasten ve svém manželství,“ pravil, „a vybral jste si konečně choť, jakou jste tak dlouho hledal. Myslíval jsem o vás, přiznám se vám, že se vůbec neoženíte, neboť kladl jste na ženu, jež by vám hověla, skutečně neskromné požadavky. Mnohokráte jsme o tom s Markem hovořili a usoudili, že ženu dle vašich názorů ve světě nenajdete.“

„A přece jste ji našel. Věřím, že vaše choť musí býti tedy vzorem dokonalosti. Ze všeho, co o ní víme my i celý svět, jest to skutečně bytost andělská, neboť dobroty jejího srdce sám Verus použil k tomu, aby konala dílo milosrdenství na vojácích, jím zmrzačených.“

„Chápu, že takové srdce milujete i vy, a že jste byl velice nešťasten, když ve vzpouře lidu utrpěla tehda

tak strašlivá zranění. Avšak nyní, jak tuším, jest snad zase zdráva k vaší radosti.“

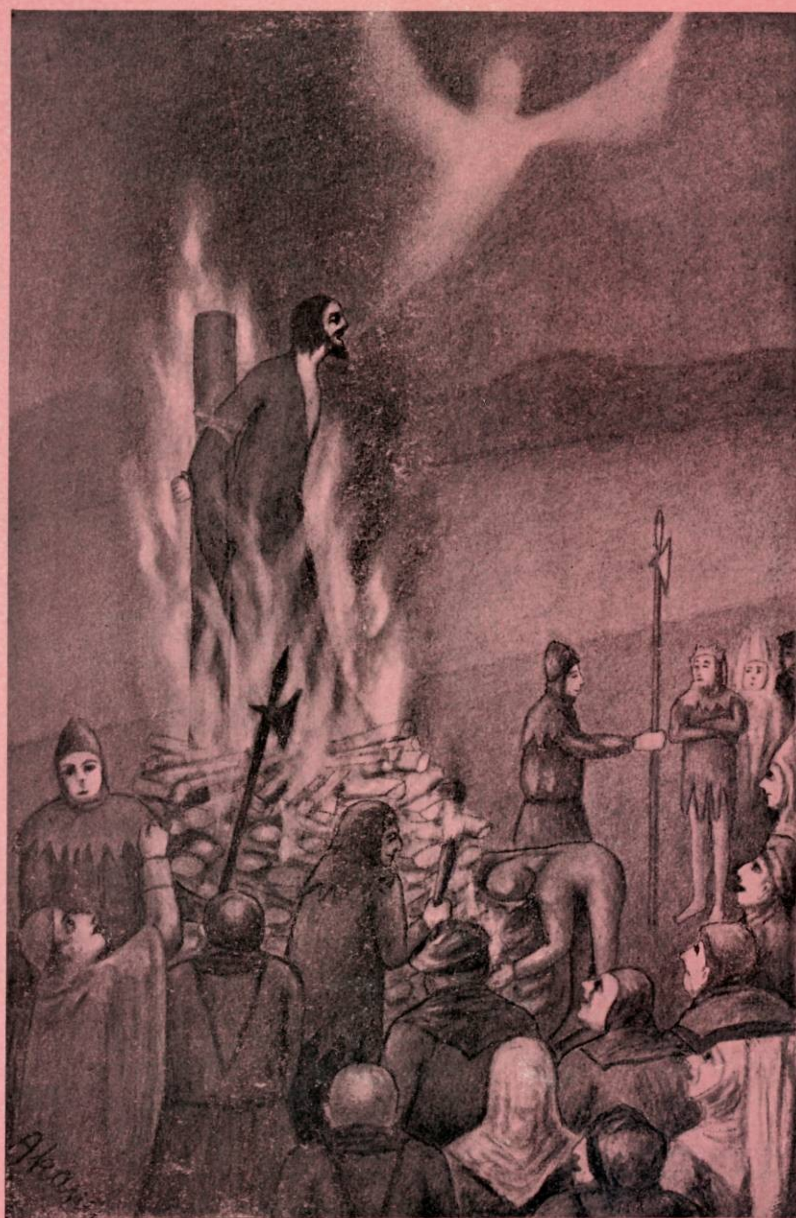
„Ano,“ odvětil Felix, „uzdravila se zázračně, sám Verus se o to přičinil,“

„Avšak,“ dodal, „nemám nyní příčiny, proč bych vám ji nepředstavil, když odčiniti chcete křivdy spáchané. Ví o všem, co se stalo s Marií i Janem, a budu jí muset dříve zpravit o tom, že uvědomili jste si své chyby a chcete je napraviti. Má příliš citlivé srdce, nenávidí křivdy a miluje vše dobré. Nad vaší upřímnou snahou bude míti velikou radost.“

„Proto budete nuceni na chvíli osamotněti, což mně odpustíte.“

A řka to, Felix odkvapil k Dee, aby jí zvěstoval neočekávanou novinu o kajícnosti starých hříšníků a aby jí je představil.

Když se za ním zavřely dveře, oba společníci pohlédli na sebe s úsměvem a Stein zamnul si ruce.

Než neodvážili se o svých plánech a nadějích mluviti, neboť se obávali, že by je někdo mohl pozorovati a vyslechnouti.

Proto mluvili pouze o běžných věcech.

„Jsem skutečně žádostiv, uviděti jeho ženu," pravil Marek, „již také proto, že celý svět přál by si ji znáti aspoň dle obrázku."

„Jestli jest tak studovanou, že může se ve vědě doplňovat úplně s Felixem, pak při svém mládí musí vypadat jako nějaká kantorka, která hledí více na svoje knihy, nežli na svou krásu," řekl Stein.

„Pochybuji," odvětil Marek, „neboť, jak praví ti, co ji viděli, jest to žena mladá a hezká. Felix jest estetik a nelíbilo by se mu to, co není hezké."

„Profesor, a hlavně takový profesor, jakým jest Felix, má o kráse ženy docela jiný názor, nežli jiní a my," hovořil Stein. „Jeho názory na život rozcházely se s našimi již tehdy, kdy mezi námi býval, a budou se tedy rozcházeti s názory našimi i jeho názory na krásu ženy."

„Copak se nám, Marku, odjakživa nelíbily hezké ženy, a jak hezké, a co jich bylo, avšak pro něho neměly nikdy půvabu. Tak, jaká to musí být žena, když se mu přece zalíbila? Myslím, že se ve svém očekávání, že to bude nějaká krasavice, zklameš."

„Jestli ti lidé, co ji viděli, tvrdí, že jest hezká, to může býti pochybné. Přijde na to, kdo ji viděl a jakýma očima na ni hledí. Víš, že každý člověk má jiné gusto, a že se kolikráte líbily Horákovi nebo Omegovi ženské, o které bys ani nezavadil."

„Nu, těžko soudit," odvětil Marek, „dokavad jsme neviděli. Počkej, a uvidíš."

Za dveřmi, jimiž odešel Felix, ozval se šelest a dveře se otevřely. Oba hosté vstali z křesel, na kterých seděli, a upřeli žádostivě oči ke dveřím.

V otevřených dveřích stanula postava ženy v bělostném řasnatém rouchu a za ní objevil se Felix.

Při prvém pohledu na tuto ženu, oba muži zůstali státi jako sochy.

Andělská bytost, štíhlá a bílá, vznešená a krásná stála před nimi jako mythická postava ztělesněné dokonalosti. Překrásná hlava s hustými vlasy jako aureola objímajícími oduševnělý obličej, byla hlavou tesanou z kararského mramoru.

Dvé hlubokých a černých očí jako samet upíralo se na ně dobrotivě a mile, a malá, něžná ústa pohrávala přívětivým úsměvem.

Když byli ji Felixem představeni, malá, bílá ručka její, s dlouhými, tenkými prsty spočinula na okamžik v rukách jejich jako něco něžného, co velí k opatrnosti a zároveň nutí k zlíbání.

Překvapeni a dojati takovou krásou a něžností, nebyli oba přátelé schopni ani slova.

S úsměvem na rtech vytrhl je Felix z rozpaků a sám přerušil ticho, jež nastalo po představení jich Dee.

„Jak jsem tušil," pravil, „způsobilo Dee vaše rozhodnutí ohledně Jana velikou radost. Lituje pouze, že není zde již Jana samého, aby viděti mohls i jeho radost nad zadostiučiněním, kterého se mu dostává."

„Ano, ano, pánové," zvolala Dea mírně, „ubohý hoch trpěl mnoho a velice bylo mně ho líto. Jen o několik dnů kdybyste byli přišli dříve, mohli jste potěšit mne i jeho a on by zajisté byl odcházel s lehčím srdcem. Ostatně jakmile nám sdělí, kam mu možno dopisy zasílati, Felix napíše mu o vašem kroku."

„Prosíme, abyste tak učinila, vzácná paní, a tím i my budeme klidnější," řekl Stein. „Hlavně zde továrník Marek si toho přeje, neboť on a jeho choť nejvíce utrpěli celou tou nešťastnou aférou. Paní továrníkova jest mrtva a jemu zůstala jen těžká hlava ze zármutku a starosti o děti – sirotky."

„Ubohé děti," povzdechla Dea, „které tak záhy ztratily milující srdce matky a staly se sirotky. Kdo nahrazuje jim nyní lásku matčinu, když tato odešla jim navždy tam, odkud není návratu?"

„Mají vychovatelku," odvětil Marek, „ale ta jim matku nahraditi nemůže."

„Jak ráda bych potěšila tyto nevinné děti v jich stesku po nešťastné matce," vzdychla Dea, „ale jakým způsobem bylo by to možno, Felixi? Tak velice ráda přála bych si viděti je," dodala soucitně.

„Nic lehčího, vzácná paní, než-li to!" uklonil se Marek. „Váš choť býval a jest snad nyní opět mým přítelem, a můj dům jest mu dnes, jako býval jindy otevřen. Těšilo by mě i děti velice, kdybych mohl uvítati i vás pod svou střechou."

„Jste, vzácná paní, podobná andělu a dobrota vašeho srdce jest známa v celém světě," doložil Stein. „Děti továrníkovy byly by zajisté šťastny již z pohledu na vás a z vašeho laskavého jednání, zapomněly by na okamžik, že matky nemají."

„Ano, ano, navštívíme je tedy!" zvolala radostně Dea, „myslím Felixi, že proti tomu ničeho nenamítáš?"

Rozjasněné oči Deiny pohlédly na Felixe, čekajíce souhlas, avšak obličej jeho přelétl stín chmury a nerozhodnosti. Teprve po chvíli váhání, jaksi nuceně a s trpkým úsměvem odvětil:

„Budiž, některý příhodný den zajedeme tam, ale ne na dlouho."

Dea, zaražena váháním Felixovým, pocítila neurčitou tíseň v srdci a oba návštěvníci to dobře pozorovali na jejím zvážnění. Proto po krátké ještě rozmluvě, poroučeli se oběma manželům a odešli s ujištěním Markovým, že on i děti budou se na návštěvu Deinu velice těšiti.

Jakmile vykročili z domu Felixova, továrník s radostí sděloval Steinovi svůj úsudek o tom, jak vše se

jim daří dle plánu předsevzatého. Rovněž svěřoval advokátovi, jaký veliký dojem na něj učinila Dea a slova jeho nebyla s to vystihnouti všechen obdiv, který pro ni měl.

Avšak Stein na Markovy řeči neodpovídal. S hlavou skloněnou vedl Marka k automobilu, jenž na ně opodál čekal, a zdálo se, že ani neslyší, co mu jeho přítel povídá. Zamyšlen hluboce, nevěnoval pozornosti tomu, co se kolem děje.

I když usedli do auta, které se s nimi rozjelo ku Praze, seděl zadumán a na všecky otázky udiveného továrníka neodpovídal. Teprve když přijeli před dům Markův a tento vystupoval, řekl tlumeně:

„Myslím, že jsme vyhráli všecko. Prozatím nemohu ti nic jiného říci, musím jednati. Mě nevyhledávej, ale čekej, až k tobě přijdu sám."

Po těch slovech podal překvapenému Markovi ruku a automobil se rozejel dále.

Dlouho díval se továrník za odjíždějícím a hlavou jeho vířila nerozřešená otázka, co vše to, co mu řečeno bylo Steinem, znamená. Potom se obrátil ku vchodu a zmizel ve svém domě.

Po tři dni nebylo po advokátovi ani vidu ani slechu. Několikrát ptal se po něm telefonicky Marek v jeho kanceláři, ale tam mu vždy jen sdělovali, že doktor odejel a není známo, kam ani kdy se vrátí.

Marně přemýšlel co je příčinou takovéhoto jednání Steinova, v čem tento vidí jistou výhru jejich plánů, nemohl pochopiti ničeho. Proto netrpělivě čekal, co přinesou příští dny.

Čtvrtého dne přihučel automobil k Markovu domu a z něho rychle vystoupil Stein. Portýra zeptal se, je-li pán doma, a když obdržel kladnou odpověď, vyběhl po schodech vzhůru a vešel k továrníkovi.

Beze slova, pouze s tázavým pohledem upřel tento na příchozího oči.

„Sedni si a poslouchej, kamaráde,“ pravil Stein, usedaje do křesla a ukazuje příteli na křeslo druhé.

„Co jest, co se stalo?“ tázal se teprve nyní továrník dychtivě.

„Stalo se,“ pravil doktor, „že se naše plány nad obyčej daří a také zdaří.“

„Stalo se, že máme tu největší naději ne na 100 milionů franků, ale na 500, půl miliardy. Můžeš, Marku, sobě i mně gratulovati, neboť Verus nic neudělá, lidstvo nezahyne a my jsme finančními naboby.“

Továrník vztyčil se v křesle jako vymrštěn.

„Jakým způsobem to vše můžeš tvrditi s takovou strašlivou určitostí, a co se vlastně děje?“ pravil, rozčilen na nejvyšší stupeň pomyšlením, že vše to, co řekl advokát, mohla by býti pravda.

„Děje se to,“ pokračoval Stein, „že náš plán jest již z devadesáti procent hotov! Jest třeba pouze ještě závěrečného aktu ku komedii, kterou s Verusem sehrajem. Dnes jsme my dva silnějšími protivníky Verusovými, než-li armády všech států. Než o tom později, nyní jest třeba jednati a to rychle. Já svůj úkol jsem již vykonal, zbývá mně jen na konci mého procesu udělati tečku a podati palmární účet na 500 milionů franků. Na nic ostatního se mě neptej. Jest nyní na tobě, abys jednal ty. Jest třeba v prvé řadě aby Dea přijela co nejdříve sem, jak slíbila. Nemůžeme čekati až jak a kdy se sami k tomu rozhodnou. Štěstím pro nás jest, že nepřijeli v době, co já jsem byl pryč. Zaříditi to půjde lehko. Dea jest útlocitná a dobrého srdce, zapůsobíme v tom směru na ní. Bude třeba, aby jedno z tvých děti stonalo a jí se to oznámilo s dodatkem, že dítě, na základě toho, cos mu o Dee povídal, po ní touží.“

„Dítě do neškodné horečky připravíš snadno pouhým práškem, aniž by dítě příliš trpělo a Dea

přijde. Pak již mým přičiněním půjde vše lehce dál. Nuže, co tomu říkáš?“

„Ku všemu co navrhuješ, říkám tolik,“ odvětil Marek, „že k tomu, abych své dítě zúmyslně připravil do nemoci, nikdy nesvolím. Děti trpějí dosti ztrátou matky a nové utrpení jim připravovati nechci. Mimo to tato věc připadá mně hodně černou, takořka zločinem.“

„Jaký pak zločin, zalžu-li si, že dítě stůně jen proto, abych docílil vzácné a vlivné návštěvy, na které závisí celý osud můj i mých dětí,“ odvětil Stein. „Takových lží se provádí na světě každý den statisíce a ani se o tom nemluví.“

„Nechťsi, avšak zdá se mně býti zločinem využívati dobroty srdce tak krásné a něžné ženy, jež dala mně svou důvěru, jako Dea, k podobným Věcem.“

„Tak tedy ty myslíš,“ pokračoval Stem, „že jest lepší nechat Veruse zničit všecky lidi jen k vůli tomu, abys neoklamal hezkou ženu dobrého srdce? Učiň to tedy a až nastane na východě rozhodná bitva, jest veta i po nás a to proto, že jsi najednou příliš útlocitný.“

Tento důvod Marka zarazil a on jal se proto choditi nerozhodně po komnatě.

„Konečně tento konec lidstva nemusí být,“ pravil, „vždyť ty sám v něj nevěříš!“

„Nevěřil jsem,“ řekl Stein, „ale od té doby, co mne o tom přesvědčil tak pevně sám Felix ve tvé přítomnosti, změnil jsem svůj náhled. Nezapomeň, že vše co nyní podnikáme, konáme i na zlomení moci Verusovy a záchranu všeho, jak jsem ti již řekl, a tu nějaká sentimentálnost nemá místa. Uvaž, že nedokážeme-li toho, co máme v plánu, že za nějaký čas ani nás není více. Dokážeme-li vše, co jest nám nutno učiniti ještě, žijeme dále nejen my, ale všecko.“

Marek uznával tyto důvody za správné, avšak přece se ke všemu, co od něj Stein požadoval, odhodlati nemohl.

„A což, nejde celá ta věc zaříditi jinak, bez těchto dvou podmínek, to jest onemocnění dítěte a obelhání Dey i Felixe?“ řekl konečně.

„Nejde tak dobře,“ odsekl Stein, „neboť na návštěvě Dey zde, záleží vše další. Proto se rozhodni brzy, neboť jest třeba jednati rychle. Nechceš-li a nesvolíš-li učiniti to, oč tě žádám, bude mně nutno jednati s jiným a jinače.“

„Tak tedy přece jest zde možnost, že nemusel bych právě já provésti ty nepříjemné úkoly, ku kterým mně nutíš,“ vpadl rychle s odpovědí Marek. „Nuže ať to provede jiný a jiným způsobem, když to jde!“

„A 250 milionů franků, které na mého společníka připadnou?“ zvolal Stein vyskočiv z křesla s pohledem upjatě na továrníka upřeným.

Marek sklonil hlavu, přistoupil k oknu a chvíli němě pohlížel na uliční ruch velkoměsta, kde vše vřelo životem a kvapem za výdělkem. Představa života finančního naboba, mihla se mu před očima.

Stein mezi tím opět usedl a bubnoval prsty na desku stolu. Když jeho přítel dlouho se nerozhodoval, vstal a přikročil k němu.

„Nuže?“ zeptal se ho krátce.

Marek se otočil rozpačitě, váhal ještě chvíli, ale pak podal doktorovi ruku a řekl:

„Učiním tedy, jak chceš. Kdy to má býti?“

„Co nejdříve,“ odvětil uspokojený advokát. „Zařiď to vše tak, jak jsem ti pravil, a jakmile budeš věděti den a snad hodinu, kdy Dea přijde, oznam mi to. Bude třeba, abych při její návštěvě i já zde byl. Spoléhám pevně na tebe, že vše zařídíš dobře, neboť jsem tě dostatečně upozornil na to, že se jedná o věc, dnes

nejdůležitější ve světě. A nyní jest mně třeba, pracovati v tomto směru i jinde a proto pospíchám.“

Po těch slovech advokát rozloučil se s rozrušeným továrníkem a opustil kvapně jeho dům.

Nejčernější zločin, jakého byl schopen jen tento démon, byl zosnován.

III.

Otevřená scéna.

Čím více vojska odcházelo na bojiště a čím častěji na východě docházelo nyní již k místním bojům, tím více vřel život v muži opuštěných městech i vesnicích.

V posledních okamžicích před strašlivými událostmi, jež měly nastati, zdálo se, že se chce lidstvo zničiti ještě dříve, nežli mu nadejde konec určený. A čím blíže postupovaly k sobě obě nesmírné armády, tím více stupňoval se v lidstvu strach před rozhodnou bitvou a Verusovou hrozbou. Ve znamení Veruse žilo teď všecko. Každý člověk snad stokrát denně vyslovoval nyní jméno Verus a slovo konec.

Strach z Veruse byl úžasný všudy a kdyby Verus nebyl obehnán svou zdí a hroznou svou mocí neudržoval každého v patřičné vzdálenosti, byli by ho lidé roznesli na podpatcích svých bot, z nenávisti a hrůzy před jeho mohoucností a pravdivostí.

I na scény divadel uvedli dramatikové drama, které se právě odehrávalo s lidstvem a jehož poslední akt měl skončiti na bojišti. Výpravná hra se vším co souviselo s Verusem a válkou, předváděna byla divákům i s koncem, který je očekával. Tak lidstvo i na jevišti mohlo viděti, kam spěje, a jak to s ním skončí.

Ve hře, všecky hlavní osoby světového dramatu vystupovali ve svých úlohách tak, jak tomu bylo v současné skutečnosti. Hlavní osobou ovšem byl Verus sám, kolem něhož podřízené role hráli mistr západu,

ministr financí a spravedlnosti, detektiv, Verusův ředitel, Dea, Felix, generál Forbes, delegáti států atd.

Ovšem, že ani taková truchlohra, jakou prožívalo právě lidstvo, neobešla se bez nesmyslných fantasií a persofinikací, v nichž opět tanec a kult těla slavil orgie. Tancem na jevišti vyjadřovala se radost, strach, hrůza i smrt. V rytmu pohybů těla a jeho chvění pochopiti chtěli lidé to, co chápati nechtěli rozumem ze šepotu duše. Hmota je táhla více než-li duch.

Jako kdysi Madáchova „Tragedie člověka“, tak nyní den co den plnila divadla „Zkáza lidství“. Rozdíl mezi oběma byl ten, že první z tragedií byla fantasií, kdežto druhá nezvratnou skutečností.

Nikdy před tím neměl žádný dramatický spisovatel takový úspěch, jako autor „Zkázy lidství“ a nikdy neopakovalo se tolik repris, před úplně vyprodanými domy, jako nyní. Nehrálo se nic jiného, než-li to, v čem lidstvo viděti mohlo samo sebe a svůj osud. Ovšem, konec byl fantasií také, neboť jaký ten bude ve skutečnosti, nemohl si představiti žádný. Autor dramatu si tento konec upravil dle svého a povšechného názoru a tak konec ten byl strašný. Dle něho vše na bojišti i ve světě hynulo za potoků krve, hrůzy, úděsu a šílenství.

I Felix s Deou poslouchali doma často radiem tuto hru a se zájmem sledovali jednotlivé scény, jež se před nimi odehrávaly zároveň s mluveným slovem na projekční desce radioskopu. Oba znali Veruse dobře a museli se zasmáti pojetí jeho autorem a světem. Verus přiváděn byl na scénu jako atlet se všemi příznaky divokého dravce. Oči výra a nepřiměřený zobák nosu činily z mírného genia krvežíznivou příšeru, jež požírala lidi jako Minotaurus.

A zatím Verus byl vetchá kostra, sotva potažená pergamenem průsvitné kůže, stín s hlavou, jíž sotva krk nesl. Tak rychle sestárl za několik těch měsíců, co

počal pracovati na uskutečnění svého díla. Tak jeho velký duch zhubil hmotu těla, aby již nepotřebovala nic z toho; co jest třeba tělu každého člověka jiného. Jeho tělo nemělo již potřeb, neboť duch opanoval je zcela a dával mu své síly k životu.

„Hle," pravila Dea jednoho dne, při pohledu na herce, jenž představoval jejího otce. „Můj otec zde na zemi žije, jest člověkem, lidé ho viděli a proto, že má nesmírnou moc, jak si ho představují? Jest dobrý, spravedlivý a nikomu neublížil a přece představují ho lidu jako krvelačného tvora, jenž chce jenom zlo. Chápu nyní, že není jím možno tím spíše představiti si Boha, který zde na zemi není, jehož role neznají a jenž vládne všemohoucností. Však také co z něho učinili?"

Nejvíce však zajímalo oba mladé lidi to, jakou úlohu přidělil autor jim a jak na jevišti vypadali.

Felix konečně hrál úlohu podřadnou a byl si velice podoben, neboť byl znám. Ale Dea nebyla sobě podobná vůbec, ani zjevem, ani charakterem ani čím jiným. Byla prostě jakousi milosrdnou sestrou, která ošetřovala vojáky a pomáhala jim, z moci Verusovy, vrátiti zdraví.

Dea přála si viděti herečku, která hrála její roli na jevišti ve skutečnosti, neboť obraz v radioskopu, ať již velice dokonalý, zůstával přece jen obrazem. I Felixe, otce a ostatní byla by ráda viděla před sebou v životnosti a s Felixem kolikráte mluvili o tom, že se do divadla vypraví. Ale tento s tím stále odkládal s odůvodněním, že by v divadle mohli býti poznání, z čehož by jistě vznikla, ne-li nebezpečná, tedy nepříjemná pro ně situace.

Lid se sice díval na Felixe jako na Verusova úředníka, který pána svého nezná právě tak jako oni a na Deu jako na jeho ženu s dobrým srdcem, aniž by tušil příbuznost jejich s Verusem. Ale v té době bylo nenáviděno vše, co souviselo sebe méně s Verusem a

tudíž i oni. Každý den hrozilo jim největší nebezpečí, a jestliže se jim dosud nic nestalo, bylo to jen proto, že byli mezi svým lidem, který dovedl býti vděčným, za dobro prokázané jeho příslušníkům.

Právě jako řiditel a úřednictvo tak i Felix a Dea připraveni byli každou chvíli na možný útok lidu a proto podzemní chodba do „mrtvého města“ byla stále připravená pro jejich útěk.

Proto bál se Felix s Deou vycházeti nyní vůbec a nemohl se odhodlati ani k tomu, aby dle jejího přání umožnil jí navštíviti děti továrníka Marka. Mimo to dům Markův se mu protivil vůbec – a neuznával ho za hodná, aby taková čistá bytost jakou byla Dea, procházela místnosti, kde se napáchalo tolik neřestí a zločinů. I jinak neurčitá tucha mu napovídala, aby se stranil obou těch nečestných lidí, jakými byli Marek a Stein. Zvláště k Steinovi cítil nepřekonatelný odpor, právě tak jako Dea, která hned při prvém spatření jeho zachvěla se před jeho pohledem jako před zrakem satana.

Avšak jednoho dne se k návštěvě dětí továrníkových odhodlali přece.

Odhodlání toto urychlil Marek svým dopisem, kterým Dee sděloval, jak po svém příchodu od nich, vyprávěl dětem o bílém, krásném andělu, s dobrým srdcem, který je přijde navštívit tak, jako by to byla jejich zemřelá matka sama. Děti se na tuto návštěvu stále nesmírně těšili, ale anděl nepřicházel. A nyní roznemohlo se děvčátko a ve svých horečných snech stále volá po bílé bytosti, o níž mu vyprávěl otec. Děvčátko trpí a Dein zjev i dobrota srdce jistě by ho uklidnily, bolesti zmírnily a snad i k uzdravení dopomohly. Proto na konci dopisu prosil, jest-li možno, aby svojí návštěvu urychlili a chorému děcku ulevili. Aby pak i jeho zastihli doma, žádal o oznámení jich příjezdu předem.

Po obdržení tohoto dopisu Dea se dohodla s Felixem, že navštíví dům Markův hned zítřejšího dne odpoledne a ještě týž den továrníkovi o tom zprávu odeslali.

Po obdržení dopisu Marek ihned telefonoval o všem Steinovi.

Advokát přijal tuto zprávu s velikou radostí a vybídl Marka, aby pro návštěvu vše náležitě přichystal a jeho očekával druhý den po poledni.

Marek se služebnými kvapně vše chystal pro vzácnou návštěvu a choré děcko, jež následkem požití prášků upadalo v horečku, neustále těšil vypravováním o Dee a jejím příchodu. Trpce nesl tento stav dítěte, do kterého ho sám přivedl, a slzy kanuly mu z očí, když děcku líčil krásu a něhu té ženy dobrého srdce, jež k nim přijde, aby ho potěšila v jeho nemoci.

Nebyl zlý, ale byl slabochem, ovládaným úplně Steinem, kterému již často chtěl se vybaviti z vlivu, ale vždy marně. Advokát působil na něj takořka démonicky; skoro se ho bál.

Druhého dne, kdy vše v domě již připraveno bylo pečlivě pro hosty a Marek vstal od oběda, přijel Stein. Se sarkastickým úsměvem vstoupil k továrníkovi, nesa veliký balík pod paží. Rozbalil ho a počal vykládati na stůl jeho obsah.

Udiveně hleděl Marek na jeho počínání a ještě udiveněji patřil na to, co nyní vyloženo bylo na stole.

V prvé řadě byl to veliký plakát největšího pražského divadla pro drama „Zkáza lidství.“ Na plakátě tom, byla skoro v životní velikosti namalovaná postava ženy, v bílém řasnatém oděvu s aureolou vlasů kolem hlavy, s hlubokýma černýma očima. A postava tato obklopena byla klečícími vojáky, kteří líbali lem jejího šatu.

Byla to Dea.

Plakát byl pro nově upravenou hru, jež oproti dřívější výpravě doznala význačných změn. Dea hrála v ní úlohu mnohem větší, nežli dříve. To bylo také na plakátu uvedeno.

Vedle plakátu rozložil Stein fotografie veškerých v dramatu jednajících osob. Byl zde Verus, „mistr západu“, Felix, a zkrátka všecko, co se hrou souviselo, ba i obrazy jednotlivých scén, jako z filmu vystřižených.

Když vše bylo vyloženo, přehlédl vše advokát ještě jednou, pak se obrátil k Markovi a pravil:

„Tak, pasť jest nalíčena: Nyní mně ukaž salon, kam uvedeš hosty.“

Marek ho uvedl do salonu, kde vše lesklo se jako nové, připraveno na vzácnou návštěvu. Dosud nechápal nic z toho, co mělo počínání doktorovo znamenati.

Stein obhlédl stěny salonu a jeho oči spočinuly na prázdné stěně proti oknům, kam světlo nejvíce padalo. Odběhl a za chvíli se vrátil s plakátem a s několika fotografiemi. Vyndal z kapsy napínací hřebíčky a připíchl plakát na prázdnou stěnu salonu. Potom vzal fotografie herců, představujících Felixe a Veruse, a rozložil je na stolek s květinami, stojící v zátiší tak, aby padly návštěvníkům do oka.

Když vše to bylo hotovo, uchopil Marka pod paždí a vedl ho zpět do komnaty, kde zanechal ostatní obrazy.

„Nyní tedy,“ pravil, „musím tě poučit o tom, o co se jedná, a proč vše to zde dělám. Bylo a jest nutno, aby Felix s Deou přišli do divadla na „Zkázu lidství“. Když jsme byli u nich, nevěděl jsem ještě, že to bude nutné, a proto jsem o tom nemluvil. Nutnost toho napadla mne až později. Mimo to nebylo by bývalo ani možno o těchto věcech s nimi mluviti hned na poprvé.“

„Proto jsem to zařídil tak, aby přišli sem, a oni přijdou.“

„Vím věci, které by tě ohromily, kdybych ti je řekl, a na základě jich jednám. Bude lépe, nebudeš-li o nich věděti do, poslední chvíle, neboť budeš tak svou úlohu hráti lépe a nevypadneš z konceptu. Ostatně dozvíš se vše zakrátko, snad již zítra, a to již budeš míti jenom krok k tomu, abys se stal člověkem uctívaným v celém světě.“

„Zde budeme moci mluviti s nimi déle, nežli možno bylo u nich, a již volněji, nežli tehda, kdy oni i my byli překvapeni a ne zcela svoji. Oni byli překvapeni našim příchodem a my Deou, a tak to vázlo.“

„Vím dobře, že oba touží, aby viděli na jevišti „Zkázu lidství“, neboť obrázky radioskopu jim jistě nedostačují. Chtějí zajisté vidět sebe a Veruse, kterého znají tak, jak je herci podávají, neboť Dea jest žena a touha její, viděti, jak ji jiná žena napodobí, jest nepochybná. Jinak by nebyla ani ženou. Felix snad nemá tak mocné touhy, ale i on viděl by jistě rád sama sebe na jevišti.“

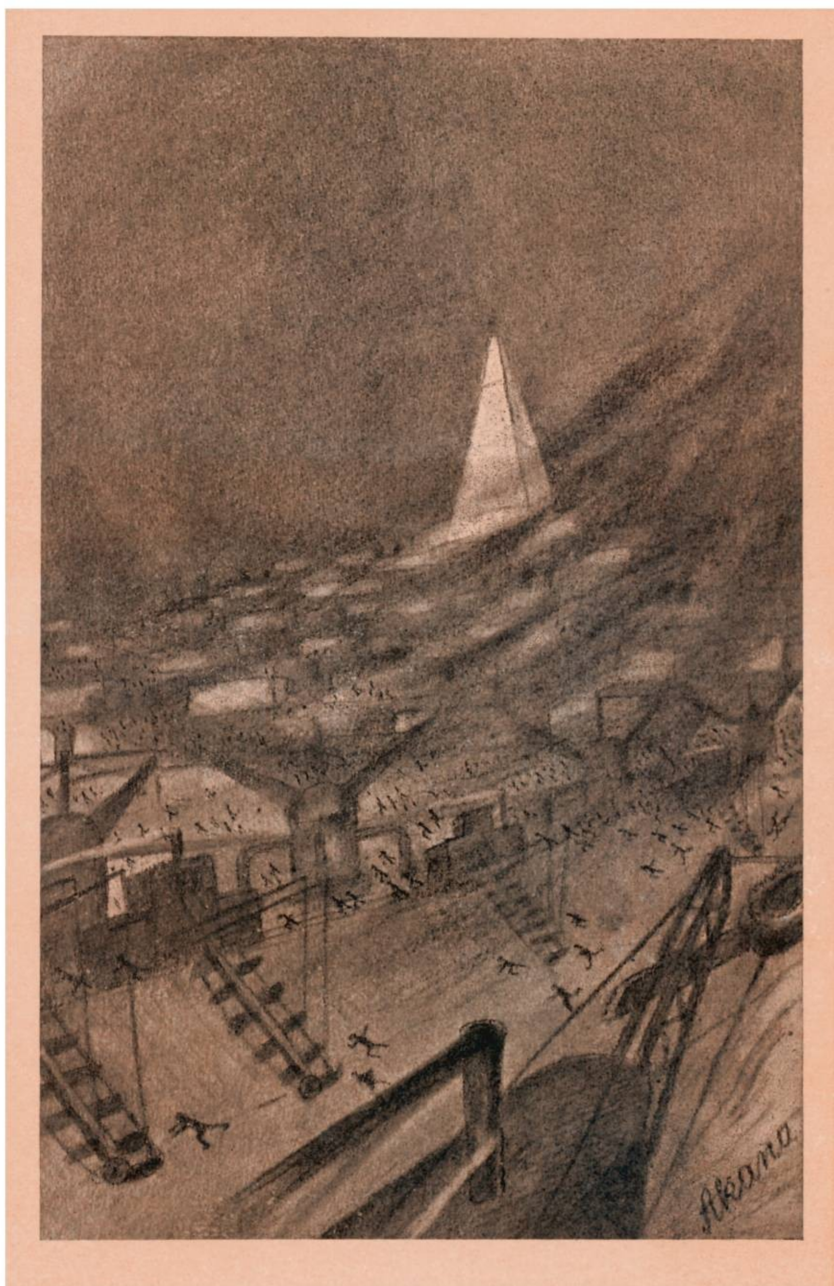
„Jest třeba vznítiti proto jejich touhu ještě více a napnouti jejich zájem pro to do krajnosti. Aby se na to mohlo v hovoru nenápadně přejíti, přinesl jsem tyto věci. Plakát s Deou dal jsem divadlu vytisknouti na svůj náklad, a nemají nic proti tomu, neboť to odpovídá kusu a nic je to nestojí. Ostatní fotografie jsem koupil.“

„Přijdou a plakát a fotografie upoutají jejich zájem, a na nás bude, abychom tento zájem zvyšovali tak, až se rozhodnou do divadla jíti. Jakmile se to stane, máme vyhráno! Mám k vůli tomu zakoupenu za drahé peníze nejlepší loži na čtyři večery a mohu jim ji ihned nabídnouti.“

„Aby výstava plakátu a fotografií nevypadala jako komediantství a nebylo to nápadné, řekneš, žes to koupil a ukazuješ dětem, aby se těšily pohledem na Deu, o níž jsi jim vypravoval a již chtí viděti.“

„Není třeba tedy ani tobě ani mně dělati dnes nic jiného, nežli napnouti všecky síly výmluvnosti, abychom je přinutili k návštěvě divadla. Potom již od tebe není třeba ničeho, než abys s nimi šel do divadla. Nebude-li jim to nepříjemno, půjdu s vámi. Když by to činilo potíže, půjdu sám zvlášť a v loži vás navštívím. O ostatní jest již postaráno.“

„To jest celý program dnešního dne a vidíš, že není těžký ani choulostivý.“

Marek, jenž očekával od advokáta opět něco pro sebe těžko splnitelného a nehezkého, si oddychl. Proti tomu, co Stein nyní řekl, nenamítal ničeho. Zváti někoho do divadla a naléhati, aby se šel podívati na drama, jež hýbe světem, a které chce viděti kde kdo, nebylo nic špatného.

Proto tvář jeho přelétl úsměv a on s veselejším zrakem pohlédl na doktora, který spokojeně zde stál s rukama v kapsách, pohlížeje upnutě na visící obraz Dein.

Potom oba přátelé usedli ke stolu a rozhovořili se o nadějích do budoucnosti.

Stamiliony, jichž mělo se jim dostati po uskutečnění jejich plánů, byly hlavním bodem, kolem kterého se vše točilo. Nicméně však s netrpělivostí naslouchali, brzy-li zahučí pod okny auto s přijíždějícími hosty.

Konečně toto přijelo.

Marek vyšel hostům vstříc a vítal je srdečně, mezitím co Stein v saloně neklidně přecházel.

Dea obtížena balíčky s hračkami, ihned, jak odložila plášť, žádala Marka, aby jí uvedl k dětem, a tento jí ihned vyhověl. Vstoupili do ložnice dětí, kde ležela chorá dceruška továrníkova a při jejím loži stál hošík, starší dítě Markovo. Vychovatelka uctivě pozdravila přicházející a skromně se postavila stranou.

Obě děti byly roztomilé a podobny matce, která byla velmi krásná. Choré děcko, s rozpálenou tváří, obrátilo hlavu na Deu, a v očích jeho zaleskl se jas radosti a štěstí. Snad v této chvíli věřilo, že přichází to duch jeho matky, neboť éterická postava Deina zahalena byla v bílý, řasnatý šat, takže při své kráse vypadala jako božské zjevení. Zúmyslně ustrojila se tak, aby v dětech vzbudila dojem co nejkrásnější a nejčistší.

Dea při pohledu dítěte, upřeném radostně a s touhou na ni, zaslzela. Veliké slzy, jako perly, zaleskly

se v hlubokých očích jejích a skanuly na peřinku dítěte, ke kterému se sklonila, aby je zlíbala.

Při pohledu na to továrník se zachvěl a sklopil hlavu. U srdce pocítil podivné chvění a oči se mu zamžily. Přízrak nešťastné ženy jeho a matky těchto dětí stanul mu před očima. Falešnost a bídnost jeho počínání k této dobré ženě, jež skláněla se jako anděl nad dítětem, jím rozbolavěným, šlehla mu mozkem, takže se otřásl.

Felix zpozoroval jeho pohnutí a kol úst pohrál mu trpký úsměv. Tušil, že svědomí pohnulo se v hříšníku, jenž přičinil se svými nepravostmi učiniti tyto děti sirotky, a to ho s ním smiřovalo.

Nemocné dítě při laskání Deině jako by zapomnělo na svou horečku, ožilo blažeností. Se srdečkem překypujícím radostí, pohlíželo v ty černé, hluboké oči zjevení, jež byly plny dobroty, soucitu a lásky.

A toto srdce jeho pochopilo, že i srdce této bytosti, bílé a krásné, jest právě tak dobré a milující, jako srdce matky. Přitisklo svou horkou hlavičku něžně na hruď Deinu a s výrazem neskonalého štěstí hledělo svýma zaslzenýma očima v krásnou tvář ještě krásnější duše.

I hoch stulil se k Dee, a tak tato světlá bytost, sedící na kraji dětské postýlky a laskající děti, zdála se býti duší zemřelé matky, jež přišla potěšiti své sirotky. Tklivý obraz, plný něhy a půvabu, vykouzlen byl zde ženou, jejíž srdce bylo čistší nežli křišťál a přeplněno velikou láskou ke všemu trpícímu.

Světlo jiného života, lepšího a radostnějšího, zasvitlo v dušičkách dětí, aby na chvíli zapomněly na smutek a stesk po srdci mateřském.

Dlouho pobyla Dea u dětí a dlouho zabývala se jimi plna blaha, že těmto malým srdcím může poskytnouti část lásky svého velikého srdce.

Konečně však přece bylo nutno rozloučiti se s nimi. Zanechajíc jim všecky ty roztomilé hračky a drobnosti, jež přinesla, dojmuta opouštěla komnatu, kde dvé malých bytostí prožilo nakrátko tak krásný sen.

Marek zavedl je do salonu, aby si mohli oddechnouti a aby s nimi nerušeně mohl pohovořiti. Tam shledali se se Steinem a bylo na obou patrno, že tato přítomnost advokátova se jich dotkla velice nemile. Leč jinak nedali na sobě ničeho znáti.

Usedli a hovořili. A hovor jejich dozníval stále ještě v reminiscencích na obě děti, jež si Dea skutečně zamilovala. Avšak mezi hovorem utkvěl zrak její na obraze, visícím na stěně, a s překvapením a němou otázkou očí obrátila se na Marka.

Poznala sama sebe v postavě, jež barvou nahozena na papír, vztyčovala se zde před ní na prázdné stěně.

I Felix pohlédl ve směru očí Deiných a tatáž němá otázka jako u Dey spočinula na Markovi.

Okamžik, očekávaný oběma bídáky, nadešel.

S úsměvem na rtech uchopil se Stein slova a hladce plynula se rtů jeho slova hanebné lži.

„Obraz, na který hledíte, vzácná paní, jest obraz váš," pravil. „Jest to plakát pro divadlo, pro „Zkázu lidství", která se právě dává s úplně novou výpravou, a kde velkou roli hrajete vy a váš pan manžel."

„Rozumí se samo sebou, že mne obraz ten velice zajímal v podání vás, tím spíše, že vás a pana Felixe osobně znám, kdežto malíř obrazu vás snad ani neviděl. Ale uznal jsem a uznejte sama, že postava i podoba jsou dosti dobře vystiženy, ačkoliv vystihnouti vás úplně nepodaří se snad žádnému umělci. Přinesl jsem plakát ten Markovi, aby mně sdělil o něm svůj úsudek, a tu vidím, že ho dal přibíti na zeď, snad z úcty k vám, jako váš portrét, kterého jinak dostati nelze."

„Ano, učinil jsem tak v prvé řadě z obdivu k vám, paní,“ pravil Marek, „avšak vše má ještě jiný účel. Jak jsem vám psal a řekl, vyprávěl jsem o vás dětem, po vašem slibu, že je navštívíte a snažil jsem se jim vylíčiti vás tak, jak jen nejlépe jsem toho byl schopen. Avšak slovo mluvené nikdy nemůže vylíčiti správně skutečnost a děti se na vás tolik těšily.“

„Proto, když doktor přinesl tento váš obraz, upevnil jsem ho zde, aby se na něj mohly chodit dívati, kdykoliv zatoužily po vás, což dovoloval jsem jim vždy co odměnu za dobře vykonané příkazy.“

„Avšak to vznítilo v dětech ještě větší touhu po vás skutečné, a když dceruška se roznemohla, volala k sobě předmět obrazu stále ve svých horečných snech. Proto jsem vás požádal, abyste urychlila svoji návštěvu u nás a vy byla jste tak laskavá, že učinila jste to co nejdříve.“

„Jaký vliv vaše přítomnost a dobrota srdce na děti měla, poznala jste sama. Vzdávám vám za vaši laskavost srdečný dík.“

Dea povstala a přistoupila k obrazu, který představoval jí samu.

I Felix postavil se k ní a hleděl na vzdušnou postavu obrazu, jenž představoval jeho ženu. Oba shodli se v tom, že postava i obličej dosti věrně jsou vystiženy a Dee se skutečně podobají.

„A co jest zvláštního,“ pravil Stein, „i herečka, jež vás představuje, jest také vám velice podobná. Znám ji a mohu vám to tudíž tvrditi. Nyní, co znám vás, paní, bude mně nesmírně zajímati, zdali i její vystupování a pohyby budou odpovídati vašim. Skutečně jsem na to nesmírně zvědav.“

„To tedy i já musím shlédnouti tuto dámu, která se cítí schopnou napodobiti tvou choť, milý Felixi,“ dodal továrník. „To bude mne více zajímati, nežli celá

tragedie, kde i jiný herec hraje tutéž roli, kterou ty hraješ ve skutečnosti.“

„A co vy, vzácná paní, a ty, Felixi, nezajímáte se nijak o to, jak nahlíží na vás autor tragedie a veřejnost, a jak si vás představují.“

A Dea nebyla by ženou, aby do srdce jejího nevkradlo se přání, spatřiti tu, jež představovala ji. Tázavě pohlédla na Felixe a v tomto pohledu vyčetl tento její němou otázku a touhu jejího srdce. Tak dlouho vzdalovali se lidí a žili jen sobě, zdaž nebyl povinen poskytnouti jí jednou radost z něčeho, co přálo si její srdce? A konečně vyplnění tohoto jejího přání nebylo tak nesnadné.

Pomyšlení, že způsobí radost Dee, působilo radost i jemu. Proto se usmál a zakývl hlavou.

„Nu, Deo,“ řekl pak, „pociťuješ touhu viděti sebe v záři světel a před zraky tisíců, mezitím, co sama skromně seděti budeš v ústraní?“

Dea přikývla a pohlédla s vděčným a radostným výrazem v oku na Felixe.

„Ano, ano!“ zvolala živě, „chtěla bych viděti sebe i tebe, Felixi, i to, kterak celá ta nová tragedie končí!“

„Nic lehčího, paní,“ pravil vesele Stein. „Ačkoliv jest již vše na několik dní vyprodáno, opatřil jsem přece na premiéru sobě a svým přátelům lóži pro každý případ. Přátelům jsem to ještě nesdělil, a tak mohu velice snadno a rád lóži vám přepustiti.“

„A kdy jest premiéra?“ tázal se Felix.

„Jak vidíte zde na plakátu, zítra,“ odvětil Stein. „Potom následovati bude nekonečně repris, ale jak víte, premiéra, toť to nejlákavější.“

„Půjdem tedy zítra,“ rozhodl Felix, „když vaší laskavostí nám bude lože přepuštěna.“

„Zde jest,“ odvětil advokát, a vyňal lístek pro lóži prvního balkonu, nejlepší ze všech, blízko u jeviště.

„Lóže jest pro více osob," pravil nyní továrník Marek, „a snad by vám nebylo nepříjemno, kdybych vás požádal, abyste mne vzali s sebou."

„Ach, ano, prosíme vás o to, abyste nás doprovázel," pravila Dea roztomile, „neboť zajisté se vyznáte v divadle lépe než my, kteří nikam nechodíme." A pak, obrátivši se k doktorovi, dodala:

„A vás, pane doktore, nesmíme připraviti o místo, které jste si zakoupil, a proto doufám, že ho také zaujmete. Tak bude možno vám všem shodnouti se na úsudku, jak Dea zahraje svou úlohu," zasmála se roztomile.

Bylo tedy umluveno, že zítřejšího dne sejdou se všichni před představením „Zkázy lidství" ve společné lóži. Dea přijede s Felixem a doktor s továrníkem přijedou dříve, aby je uvedli.

Po tomto dohovoru Dea s Felixem zdvihli se k odchodu a odjeli.

Jakmile jejich auto zasupělo v ulici a Marek se vrátil od provázení hostů, advokát uchopil továrníka za ruku a táhl ho do salonu. Zde zavřel všecky dveře, nahlédnuv dříve, není-li někde nepovolaného posluchače. Potom přisunul své křeslo k Markovi, sedícímu již neklidně a nakloniv hlavu k jeho hlavě, řekl ztlumeným hlasem:

„Máme vyhráno!"

„A nyní poslyš, co jest," pokračoval.

„Dea jest dcerou Verusovou!"

Marek vymrštil se z křesla jako pružina. S rozevřenýma očima hleděl na doktora a šeptal udiveně:

„Jest to možné?"

Počínal chápati jednání doktorovo.

„Verus jest tedy otcem Deiným," pokračoval Stein, „a proč se ta tají, chápeš asi sám. Zavřít takovou mladou, krásnou dívku k sobě do pyramidy nemohl.

Má ji rád, chce jí dopřáti světa a ne věznit v samotách a žaláři. Proto její matku a ji vydává ředitel za svoji příbuznou. Felix také dříve o tom nevěděl, ale vzal si ji a proto jest dnes Verusovým nejlepší pracovníkem.“

„Vše pochopil jsem, když jsem ji spatřil a když jsme od ní a Felixe odcházeli. Tehda zavířilo mně to hlavou, a proto jsem na tvé otázky neodpovídal. Než jsme přijeli sem, před tvůj dům, měl jsem již plán hotov.“

„Víš dobře, že nikdo nevěděl a neví, s kým Verus v ‚mrtvém městě* jest. Přijel vzducholodí, která zůstala v pyramidě, ale kdo s ním přijel, to zůstalo neznámo. Soudilo a soudí se, že s ním přijela i jeho choť, dcera a služebná, které tehdy tak záhadně zmizely s ním z Klamu, že jsou v pyramidě, ale nikdo to dokázati nemohl a nemůže. Myslel jsem na tuto věc často, ale zůstávala mně taktéž stále záhadou.“

„Až když Felix při naší návštěvě se zmínil o tom, že Dea byla uzdravena z ran, jež obdržela při vzbouření lidu, Verusem, bleskla mně hlavou myšlenka, že ona jest jeho dcerou.“

„A nyní již vše vypátrati bylo snadno.“

„Jakmile jsem tě dovezl sem, přikázal jsem šoférovi obrátiti auto a jeti co nejrychleji do Klamu. Tam Verus, bývalý inženýr Kalista, dříve bydlel, a tudíž jeho i jeho rodinu lidé znali. Vyptával jsem se hlavně na Deu a hleděl jsem získati v prvé řadě přesný popis její postavy a fysiognomie. Ale všecky ty popisy její, jak mně byla vyličována, se neshodovaly se ženou Felixovou.“

„Dea byla jiná, nežli dcera Kalistova Eva. Jen shodující se popis očí, jich výraz a sametová čerň přesvědčil mne, že jsem na pravé stopě. Verus mohl a jistě změnil svou dceru, aby ji nikdo nepoznal, ale její oči, okno do srdce a zrcadlo duše, změniti nemohl.“

„Když jest Dea dcera Verusova, jeho dítě, má jistě tento muž velikého ducha a veliké lásky k lidstvu také

toto dítě rád, usoudil jsem. A na tom založil jsem všecko další.“

„Nemůže-li se Verus přemoci a donutiti k povolnosti, a vyjednávání ničím, přinutí ho k tomu jeho vlastní dítě.“

„Uneseme Deu za hranice a dáme ji do rukou dohody. Nic se jí nestane, bude-li její otec rozumný, neboť bude jenom rukojmím, aby Verus se stal přístupnějším. A tu vymyslil jsem plán s divadlem. Jinak provésti únos bylo by těžko.“

„Z domu ředitelova odvézti ji nelze, neboť jest dobře střežena a sama nikam nevychází. Odtud, z tvého domu, šlo by to také těžko, neboť by se tak muselo státi za dne a mimo to, okolnosti s odvozem jejím do ciziny byly by také nepříznivé. Bylo tudíž třeba zaříditi to na noc.“

„Místem, kam jedině možno bylo Deu vylákati za noci, jest divadlo, a to se nám podařilo.“

„Zítra ji máme!“

„Jakmile jsem v Klamu vyšetřil shodnost očí Deiných s očima Kalistovy Evy, vsedl jsem do letadla a odletěl do Paříže. Tam projednal jsem s dohodou všecko, ovšem že nesdělil jsem jim ještě, oč se vlastně jedná a že Dea jest dcerou Verusovou. Pozítří bude nám vyplaceno 500 milionů franků, zde viz.“

A advokát sáhl do náprsní kapsy, vyňal svou objemnou tašku a vyňal z ní kus papíru, který rozevřel a podal udivenému příteli. Marek uchopil papír a četl:

Advokátu Steinovi v Praze, Československo.

V akci proti Verusovi spojené vlády prohlašují tímto, že advokátu Steinovi v Praze vyplacen bude obnos 500 milionů franků, jakmile přičiněním téhož dostane se podepsaným vládám záruky, že Verus bude ochoten vyjednávati, a že upustí od veškerých činů, jež dohodu ohrožují na poli válečném.

Podepsáni zástupci dohody.

Třesoucíma se rukama držel továrník papír, jenž znamenal majetek 500 milionů, půl miliardy. A z tohoto obnosu polovina měla býti jeho. Hlava se mu zatočila jako hráči, jenž vsadil vše na jednu kartu a očekává buď bohatství, nebo smrt.

Stem opět zvolna vzal mu jidášskou smlouvu z ruky a poklepnuv mu na rameno pravil:

„Tak tedy ty jsi již svou úlohu dohrál a svůj podíl sis zasloužil. Nyní není třeba nic jiného od tebe, nežli abys dělal Felixovi a Dee dobrého společníka. Ostatní jest již mou věcí.“

„Za dva dni jsi stonásobným milionářem a osobou ctěnou v celém světě. Jako chtěl býti Verus zkázou lidstva, tak jsme my dva nyní jeho spasiteli. A to znamená obchodně více než miliony, které nám dohoda vyplatí hotově.“

A továrníkův démon chystal se k odchodu.: „Tedy zítra před sedmou hodinou přijedu pro tebe,“ dodal ještě mezi dveřmi a odešel.

Po jeho odchodu Marek spustil své tělo těžce do křesla, opřel lokty o stůl a svou hlavu s horkým čelem složil do dlaní. V hlavě jeho hučelo to jako v úle a srdce mu tlouklo zrychleně. Dlouho tak seděl nehybně, pohřížen v myšlenky, jež se střídaly rychle v temné směsici.

Konečně zdvihl hlavu a povstal. Přejel si rukou zpocené čelo a vzdychl hluboce.

Byl odhodlán, propadl mamonu úplně. – – – – – – – – – – – –– –

Největší divadlo Prahy naplněno bylo do posledního místa.

Veliká reklama a zájem o novou výpravu přilákaly takové množství lidí, že nebyli by se do divadla vešli, i

kdyby bylo desetkrát tak veliké. Místa byla již vyprodána na několik dní předem, a o ty vstupenky, jež prodávaly se ještě u pokladen, sváděn byl pravý boj.

Spousty lidí stály před vchody, marně se snažíce, dostati se dovnitř.

Před začátkem představení, před sedmou hodinou, byla již všechna místa obsazena. Jen některá lóže zela ještě prázdnotou, neboť majitelé jejich buď ještě nepřijeli, majíce pohodlná místa zajištěna, anebo promenovali dosud ve foyerech.

I veliká lóže na prvém balkoně, vedle proscenia, byla dosud prázdná. Teprve bezprostředně před zdvižením opony rozhrnula se záclona v pozadí lóže a vstoupila vzdušná postava dámy, sledována třemi muži.

Byla to Dea s Felixem, Marek a Stein.

Opět oděna prostým, řasnatým šatem bílým, který tolik milovala, Dea neměla na sobě nijakého šperku, který by zvyšovati měl její krásu. Nebylo jí toho třeba. Byla krásná a vznešená bez lesklých tretek, které pro ni neměly žádné ceny.

Nejlepším a nejkrásnějším jejím klenotem bylo dobré a něžné její srdce a černé démanty očí, které leskly se záři podivnou i tklivou a okouzlovaly každého.

Danteova Beatrice a Faustova Markétka přibližovaly se snad trochu této ženě, jíž podobné marné bylo by hledati ve světě. Proto také, když usedla k předprsni balkonu, oči celého hlediště spočinuly na ní a na kývajících se a klonících se k sobě hlavách bylo patrno, že se mluví o ní.

Vedle ní posadil se Felix a za nimi usedli oba přátelé, Marek a Stein.

Se zájmem hleděla Dea na ruch, jenž panoval v hledišti. Tisíce světel ozařovalo prostor, v němž lesklo

se zlacení okras galerií a sloupů a v němž vřelo to jako v úle. Advokát Stein s ochotou až přepjatou upozorňoval ji na to nebo ono, anebo na různé osobnosti v hledišti a v lóžích.

A Dea obracela své krásné oči hned v tu nebo onu stranu a bylo patrno, že nitrem jejím prochvívá radost a uspokojení. Felix pozoroval její zájem na všem, usmíval se kliden a šťasten z její radosti a odpovídal neustále na její otázky, plné dětinskosti.

Jako malé dítě čekala Dea na začátek, až opona vyletí vzhůru.

„Zkáza lidství“ měla 6 jednání o 20 obrazech a měla trvati dosti dlouho, až přes dvanáctou hodinu noční. Začínala prvním člověkem a končila obrazem zkázy lidstva, způsobené Verusem uprostřed vojny.

Ačkoliv sám děj měl pro Deu velikou zajímavost, jako pro dceru Verusovu, přece nejvíce zvědava byla na úlohu, kterou v tomto dramatě bude hráti Felix a – ona sama.

Měla se toho brzy dočkati.

Opona šla vzhůru a první jednání začalo.

První lidé, Adam a Eva, žili v ráji šťastně a blaženě. Vídali Boha, rozmlouvali s ním i se všemi tvory v ráji řečí jasnou. Duch jejich byl silný a volný.

Ale tento duch tvořící v nich, hleděl spěti rychlou cestou vývojovou z těla lidského ke splynutí s Bohem samým – v absolutno. Chtěl co nejrychleji vyprostiti se z hmoty těla a státi se božstvem, a proto dal okusiti prvním lidem se stromu poznání.

Tak duch tvořící, chtěje překročiti tvůrčí zákon pomalého vývoje, spáchal první hřích, za nějž vytrpěti mu bylo trest, neboť hřích, toť urychlování vývoje duchem tvořícím. A tento hřích spáchala žena, jež více prostoupena duchem, jelikož rodí život, než-li muž, poslechla hlasu duše.

Aby na dále člověk byl zdržován ve vývoji, Bůh dal mu rozum, který vždy snahy ducha jeho po rychlém vývoji zdržoval zpět. Od té doby rozum lidský jest největší překážkou ducha ve vývoji až podnes.

Jakmile Bůh dal člověku rozum, člověk již nedovedl a nemohl chápati božství. Ztratil možnost viděti Boha, rozmlouvati s ním i s tvory ostatními. Byl zatemněn a zaslepen na dlouhé věky – duch jeho spoután. Člověk vyhnán byl z ráje.

Jedině žena, která počne a porodí z ducha a ne z těla, bude mezníkem, kdy pouto rozumu již zmizí a duch opět stane se volným. Tato žena bude Evou nového pokolení, ale ne již lidského, neboť lidstvo vtom okamžiku vývoje, vývoj dokonalo, ale pokolení nového – duchů volných.

Ona potře hlavu hadovu, to jest hříchu či chtění ducha rychlejšího vývoje a zbaví ducha pout rozumu, kterého již více třeba nebude.

To byl děj prvého jednání a jeho obrazů.

V následujících jednáních a obrazech procházela tragedie dějinami lidstva a jeho utrpení pod poutem rozumu až do dne, kdy se objevil Verus. Potom následující akty a scény představovaly to, co se v lidstvu dělo za poslední doby, kdy Verusovy pravdy a akce hnaly lidstvo ku zkáze či spáse.

V těchto scénách spatřila konečně Dea představitelku samy sebe a představitele Felixe a otce. Ačkoli herečka byla co do postavy podobná Dee, nic ostatního nepřibližovalo se vlastnostem této ani trochu.

Dea s ustrnutím pohlížela, jak na jevišti pohybuje se, mluví, jedná a projevuje cítění osoba, kterou má býti ona, ale tak, že ani zdaleka nic z toho nebylo vlastní jí samé. Veliká lítost ji pojala, že tato její představitelka nepodává divákům své srdce i duši tak, jak by chtěla ona – Dea. Kolikráte chtěla již

vzkřiknouti „ne tak!, ach, ne takto!“, ale vždy ještě včas se opanovala natolik, že zůstávala klidná navenek, ačkoli vše to jí rozčilovalo.

Felix pohlížel na ni s úsměvem a jeho pohled dával jí znáti, aby zůstávala klidnou. I jemu však dělo se podobně při sledování výkonů herce, představujícího jeho.

Oba, on i Dea, shodli se v tom, že ani stín toho, co nitro jejich při všech těch předváděných dějích cítilo, nedovedou a konečně nemohou vystihnouti ti, kterých duše i srdce daleko jsou jiné, než duše a srdce jejich. – Byli zklamáni.

Nastala delší přestávka.

Felix ani Dea nechtěli vyjíti do foyeru, aby snad nebyli poznáni a obtěžováni a proto zůstali seděti v lóži. Oba jich společníci, Stein i Marek, se vzdálili pod záminkou, přinésti jim z buffetu občerstvení.

Jakmile vyšli na chodbu, Stein uchopil Marka za ruku a vedl ho do nejzazšího kouta chodby, kde mohli nerušeně mluviti, nikým neslyšeni.

„Nyní jest třeba jednati mně,“ pravil Stein, „ale ty budeš snad ještě hráti malou roli podřadnou. Proto musím ti vysvětliti všecko. V přestávce přinese Felixovi sluha dopis, aby se ihned odebral k telefonu v ředitelství divadla, kam jest volán naléhavě. Ředitel ho tam zdrží co nejdéle, neboť o to jsem se postaral. Felix půjde, a my dva s Deou v lóži osamotníme. Chceš-li nebo bude-li třeba, jdi s Felixem, já však v každém případě musím zůstati u Dey. Jakmile Felix odejde a poslední jednání pokročí, dám Dee čichnout chloroformu a ona rázem usne.“

„Zde na chodbě, schodišti i dole jsou moji lidé i doktor, který ji jako onemocnělou převezme do ošetřování. Jakmile Dea upadne v bezvědomí, kývnu jen za záclonu a moji lidé přijdou. Vezmou Deu do náruče a odnesou do připraveného auta dole, což

nebude nijak nápadné, neboť podobné případy stávají se často. Mimo to na chodbách budou samí moji lidé, neboť vše ostatní bude v hledišti, kde bude právě vrcholná scéna kusu.“

„Tak bez obtíží sneseme Deu do auta a co nejrychleji odjedeme na letiště, kde čekají čtyři letadla, aby v každém případě mohly vše, co bude nutno, co nejrychleji dopraviti do Paříže. Bude-li nutno, abys šel s Felixem do ředitelství, vytrať se mezi jich hovorem a vsedni taktéž do auta a jeď za námi na letiště.“

„Zítra dopoledne jsme již v Paříži a pány situace celého světa. Teď vše víš a dle toho se zařiď. Nyní však jest třeba, abychom jim do lóže něco z buffetu přinesli. Jdi jim tam něco koupit, a já ještě musím dohlednouti na své lidi a dáti jim poslední příkazy.“

Minulo předposlední jednání a nastalo meziaktí. Vrcholné ukončení tragedie lidstva, kdy toto zhynouti mělo na poli válečném Verusovou mocí, mělo následovati. Vše bylo napjato na nejvyšší míru, neboť všecka předcházející jednání připravila publikum až k tomu aktu, kdy nastati měl konec všeho na zemi.

Dea rozmlouvala právě se společníky Steinem a Markem o dojmech, jaký na ni učinilo poslední jednání, když do lóže vstoupil sluha divadelního ředitelství a ptal se, který z pánů jest Felix.

Felix překvapen povstal a tázal se sluhy, co si přeje.

Sluha podal mu list a odešel.

Kvapně rozbalil Felix list a četl. Dea sledovala ho s napjatou pozorností udivena, že v tuto dobu a zde jest hledán k vůli doručení nějakých zpráv. Oba druzi, Marek a Stein pohlédli na sebe významně a předstírajíce taktéž překvapení, pohlíželi mlčky na čtoucího.

V dopise, jenž Felixovi byl doručen, stálo doslovně:

> „Pan Felix, profesor, nechť se dostaví ihned k telefonu v ředitelství, k vůli sdělení mu naléhavých zpráv. Volá ho ředitel jeho pána z vůle tohoto samého.“

Felix přečetl dopis a nepokojně se rozhlédl kolem. Zrak jeho utkvěl nejprve na Dee, jež s němou otázkou upírala na něj oči a pak na obou přátelích. Bylo viděti, že se nemůže rozhodnouti, co má činiti.

„Jak jest možno,“ prohodil Stein k Felixovi, „že zde, kde jste úplně neznám, může vás někdo hledati a obtěžovati v tak pozdní dobu?“

Felix přejel si rukou čelo a odvětil: „Ředitel ví, že jsme zde a volá mě on. Nějaké velice naléhavé okolnosti nutí ho, aby telefonem promluvil se mnou ještě v tuto pozdní hodinu.“

„Ach, tedy nějaká úřední záležitost,“ zvolal Stein, „na tu snad by bylo dosti času až po divadle. Ačkoli, volá-li vás Verusův ředitel, jistě to nebude něco všedního, jako není nic všedního, co přichází od toho strašného Veruse.“

„Ano, tak tomu bude,“ odvětil Felix, „musí se díti něco neobyčejného, jinak by mě nevolali. Budu musit na okamžik odejíti. Prosím vás, pánové, abyste zde posečkali s Deou, než-li se vrátím a uklidnili ji trochu, neboť, jak vidím, jest silně znepokojena.“

Poté obrátil se ke své ženě a několika slovy vysvětlil jí nutnost mluviti s ředitelem a krátké nepřítomnosti u ní. Znepokojená Dea přemáhala svůj neklid i obavy ale neříkala ničeho. Pouze pohled její letmo přelétl Marka a Steina a v tomto pohledu bylo znáti, že samota s těmito dvěma lidmi jí není příjemná. Než nebylo zbytí, Felix odejíti musel, a proto nic namítati nemohla.

Marek nabídl se, že Felixe uvede k řediteli divadla, ale tento to odmítl, boje se nechati Deu samotnu se Steinem, jehož charakter dobře znal. Proto,

napomenuv Deu, aby byla klidná, odešel sám s ujištěním, že bude hleděti vrátiti se co nejdříve.

V loži osaměla Dea s oběma muži, kteří jí nijak sympatickými nebyli, ba před kterými pociťovala odpor a strach. Nemluvila skoro nic a na jejich hovor odpovídala jen málo, pohlížejíc neustále do hlediště, přeplněného diváky. Postřehla zvláštní úsměv na ošklivých rtech advokátových a protivný pohled, kterým ji stále sledoval, a bylo jí z toho nevolno. I to zpozorovala, že továrník stává se rozpačitým a neklidným, aniž si příčinu toho dovedla vysvětliti.

Pojímal ji strach a s toužebností očekávala, brzo-li se Felix vrátí.

Avšak opona šla vzhůru, poslední jednání začínalo a on se nevracel. Napínavá scéna tohoto vrcholného aktu upoutala ji tak, že ani nepozorovala, co se za ní v lóži děje. Proto nepostřehla ani, jak se továrník Marek zvedl; a tiše, nepozorovaně vytratil.

Nyní byla v loži se Steinem sama.

To, co se nyní na jevišti odehrávalo jako závěrečná scéna celého dramatu, bylo napínavé a strašlivé. Děj představoval poslední hroznou bitvu lidstva, v níž zúčastněn byl celý svět a v níž z moci Verusovy dojíti mělo k úplné zkáze lidství.

Autor dramatu tento okamžik líčil úchvatně a hrůzně.

Zděšené lidstvo strachem před jistou smrtí, zánikem a úděsy boje bilo se šíleně, tonouc v potocích krve. Všecku svou hrůzu a beznadějnost v možnost záchrany soustředilo v jediné, zde možné vášni, ve vášni ničení a zabíjení.

Lidstvo na tomto děsném poli bitevním vraždilo se s vášní vymrskanou do krajnosti, s vášní, jež stala se mu rozkoší. Nemělo naděje v nic, než v zánik. Ztratilo v životě, jenž byl za ním, všecku důvěru v Boha, v

spravedlnost, lásku, milosrdenství a soucit, ztratilo důvěru v samo sebe.

Nevěřilo v sebe, nevěřilo v Boha, nevěřilo v život po smrti, nevěřilo v nic, než to, co jest a chápe, jak mu to říkal rozum v tomto posledním okamžiku, a to byl konec jeho života, radostí a strastí. Po tom už nebude nic, říkal mu rozum, nežli tma, zánik a konec. Žádného již nebude více, nic po jeho životě nezbude na zemi. Tělo zahrabáno nebo pohozeno shnije a po člověku, že kdysi žil, nezbude stopy.

A tyto myšlenky a představy rozumové hnaly ho k tomu, že ničil a vraždil beze smyslů. Vše jest již jedno, myslil si každý, zahyneme dnes všichni, nuže ať rozkoš vraždění, jedině zde možná, nahradí všecky rozkoše, jimiž druhdy tělo žilo.

A s prokletím života, lidstva i Boha vše vrhalo se v děsivou náruč strašlivé smrti, jež trhala těla na cáry, rozhazovala údy po bojišti a rozlévala všude povodeň krve.

Lidstvo, ztratíc důvěru v sebe, život i Boha, bylo ztraceno. Kupy mrtvých a v šílenství umírajících pokrývaly bojiště, a to vše vinou Verusovou, jak věřili, dokonávajíce s kletbou Verusovi na rtech.

Dea sledovala tento děj a jeho hrůzy se srdcem zničen5’m, s duší plnou bolesti a soucitu. „Ne tak, ne tak!“ chtěla zvolati, „tak není možno lidstvu dokonati, tak otec můj tomu nechce.“

Avšak v tomtéž okamžiku pocítila, jak nějaká ruka vysunula se ze zadu k jejímu obličeji, pocítila dotek nějaké látky u nosu a mocný zápach vnikl do jejích chřípí. Ještě pocítila, jak tento zápach rezavě proniká jí k mozku, chtěla zvednouti ruku, odstrčiti tento zapáchající předmět, ale pak se jí hlava zatočila, oči se zavřely a ona klesla zpět do lože jako podťatá květina.

V tomtéž okamžiku veškeří diváci v divadle, sledující s největším napětím a vzrušením scénu na jevišti, uslyšeli strašný výkřik a pád těla.

Veškerá světla v hledišti zhasla docela a nastala tam tma. I na jevišti pohasla částečně světla, a to zůstalo v polotmě.

A herci, jako by rázem proměněni byli v sochy, zůstali v těch posicích, v jakých právě byli, když ozval se tento hrozný výkřik. Ni toho nejmenšího se na jevišti nepohnulo. I v hledišti vše úžasem ztrnulo.

A tu náhle vznesla se z lóže balkonu u proscenia bílá postava ženy v řasnatém rouchu, přenesla se přes pažení a plynula jako obláček zvolna prostorem hlediště k jevišti. Obláček bytosti krásné, něžné a štíhlé, s hlubokýma, černýma očima a s rozpuštěnými, hustými vlasy, vznášel se tiše a jemně, se skloněnou hlavou, k jevišti a stanul za kupami herců, kteří v ztrnulých posách leželi nebo stáli zde v předstíraných mukách smrti.

Zde uprostřed bitevních hrůz, světlá, éterická bytost stanula.

Pozdvihla svou krásnou hlavu s očima hlubokýma jako noc a ruce své rozepjala, jako by vše přitisknouti chtěla na své srdce. V černých očích jejích zaleskly se křišťálové slzy soucitu a milosrdenství a kol úst zahrál jí nevýstižný, bolný úsměv trpkosti a smutku.

Potom sklonila se k umírajícímu, pozdvihla ho k sobě a vřelý polibek jejích malých a krásných rtů dotekl se čela dokonávajícího zároveň s horkou slzou, jež skanula z jejích očí.

S blaženým úsměvem na rtech, s vyjasněn5’m okem, povstal raněný a s touhou i vděčností hleděl na světlý zjev, jenž ukazoval mu vzhůru do setmělých sufit.

A hle! Ve tmě sufit počalo se jasniti, až rozsvítilo se tam jasnou září, bílou jako nejjasnější den. A v této

záři viděti mohli všichni oslnivě, zlatem svítící slovo: „P r a v d a ! “

A Dea, neboť ona to byla, vznášela se pomalu výše a výše, rozplývala se v jemnou mlhu, až zmizela v třpytném, zlatovém světle písma, jež zhaslo a zaniklo zároveň s ní.

Dea sehrála svou roli ve „Zkáze lidství“ tak, jak ji nemohla zahráti žádná herečka, neboť hrála to, co cítilo její srdce a věděla její duše – co bylo pravdou. – – – – – – – – – – –

Když se opět všechna světla sama od sebe rozsvítila a ztrnulí herci i diváci přišli k sobě, naskytlo se jim příšerné divadlo.

Z lóže, ze které vyšel bílý fantom, visela přes předprseň mrtvola muže, jehož tvář hleděla do hlediště. A tato tvář byla strašná.

Dolíčky znetvořený obličej s dravčím nosem a nadulými pysky svítil ještě v smrti svýma hadíma, vytřeštěnýma očima, jako obličej démona. Hrůzná grimasa kolem úst, posupná a odporná, rozšklebila rty a pod nimi svítily vyceněné zuby dravého zvířete.

Vyhřezlý jazyk ke straně zčernalých úst leskl se kalnou slinou, jež svážela se po něm a kapala dolů, do hlediště. Na čele pak černala, se hluboká prohlubeň s kloktající černou krví, jež prýštíc z otvoru, táhla se v provázcích do rozcuchaných vlasů.

Byla to mrtvola Steinova.

Verusův duch zničil tuto bídnou hmotu těla démonova, aby duch vznešené bytosti Deiny mohl dáti ještě lidstvu naději v život jiný, v život lepší.

IV.

Duše všech věcí.

V bouři a zmítání se veškerenstva na celém světě, stálo „mrtvé město“ na Bílé hoře stále klidné a němé.

Ohromná pyramida nehybně a neochvějně trčela do mraků a žádné bouře a blesky nedovedly jí otřásti. Kolem ní všude, po celém povrchu zemském, lidstvo šílelo ve vášních nejhorších a připravovalo se k vraždění nejlítějšímu, ale v jejích útrobách úžasný duch v absolutním klidu soustřeďoval v sobě vše, co bylo osudem lidstva.

Nic z jeho samot nepronikalo na venek, co by znáti anebo jen tušiti dalo, že žije a co zamýšlí. Od té doby, co promluvil naposled k zástupcům všech vlád, a co ukázal lidu tíhu jeho rozumu i předpověděl ve válce jeho konec, odmlčel se nadobro.

Ztajen ve svých samotách, byl lidstvu záhadou tím více neproniknutelnější, čím jasněji k němu mluvil.

Rozum lidský, stanul-li před záhadou neproniknutelnou, dovedl si ji vyložiti dle svého a byl spokojen. Jakmile však k rozřešení záhad, ukázána mu byla silným duchem cesta jiná, nežli jakou se bral on, věda a člověk odvraceli se od takové cesty jako od nesmyslné a dovedli ji i zesměšniti.

Věda a rozum chtěly, aby se jim vše zjevilo, ukázalo a dokázalo, jak ony předepíší.

Kdyby byl Bůh projevil ochotu zjeviti se lidem, věda by mu byla předepsala, kdy, kde a jak to má udělati, a

kterými aparáty hýbati, nebo by se mu nevěřilo, že jest Bohem.

Právě tak nevěřilo se projevům duchů, jež silní již dosti, mohli přes pouto rozumu zjeviti člověku svou jsoucnost. Byla-li by bývala filosofie a věda vůbec v té době vědou nepředpojatou, musela by bývala jíti za sebemenším zdáním takového projevu ducha se vší svou schopností, úsilím a chtěním, neboť mohla tušiti, že se jí objeví nový svět, který jí může osvětliti mnoho takového, co jí dosud zůstávalo temným.

Ale ona nešla, nechtěla jíti. Rozum vědců vzpíral se existenci a možnosti projevů duchů jako dosud ničemu na světě a nechtěje o otázku tuto ani zavaditi, zesměšňoval ji.

Rozum vědy stál nad pochybnostmi a musel-li již někdy uznávati projevy sil neznámých v člověku, jež vyložiti nedovedl, přikládal je chorobám těla a mozku a nazýval je všemožnými jmény takových spletitých pojmů, že zatemňovaly vše více nežli uznání síly vyšší, jež vše to působí jednoduše mimo člověka. Tak rozum přiděloval mozku, nervům a tělu vůbec takové fysiologické a jiné vlastnosti, že toto tělo, ovládajíc je, bylo by vlastně samo božstvem.

Člověk sám si dělá stroje rukou svou a poutá síly a tyto konají práci úžasnou (elektřina, rádio, roentgen-paprsky atd.). Ale tělu s duší, tedy stroji velice složitému, komplikovanému a ovládanému něčím neznámým, jejž ani nepronikl, odpírá možnost práce a projevů sil, jež jinak může vzbuditi stroji, jím vyrobenými. Proč v těle s duší nemohl by býti magnetismus, elektřina, radiopaprsky, X-paprsky, síly zhmotňující, tvořivé, i odhmotňující, ničivé? Jednou člověk sám zhmotní energii, anebo celou hmotu promění v energii, jako to činil Verus, ale pak již nebude člověkem takovým, jakým jest dosud, sám.

Rozum dán byl člověku proto, aby zdržoval vývoj ducha z hmoty, a proto také musí rozum pracovati ve smyslu hmotě příznivém a duchu vzdorujícím.

Je-li duch nejvyšším principem, ovládá také mocně principy vyšší, stojící nad životností, vitalitou. Rozum pak pracuje v protivném smyslu, působí v principech nižších, jež jsou vlastní hmotě, a ty jsou vitalita, lucita, principalita, evolucita, aktivita a vibrita.

Věda rozumová stojí ve vývoji dosud na principech nejnižších. Pro poznání tvoření pracuje ve vibritě, aktivitě a evolucitě. Již principalita jest jí těžko pojatelná a o lucitě počíná míti teprve tušení.

Tak jsou dosud základy všech věd složeny v poznávání sil principu vibritního, čili základech sil fysických, aktivního, čili základech sil chemických, a evolutního, základech vývojových. Principalita se již vědě také otvírá a lucitu tuší.

Vitalitu však dosud chápati nedovede a přisuzuje jí po většině přímo božství a ostatní principy vyšší, duchovní, jsou jí netušenými a nepochopitelnými.

Vyšší projevy sil, ať hmot či duše, lze vzbuditi opět jen silami principů vyšších.

Hmota a duch jest jedno, neboť z jednoty vznikly oba, ale duch jest vítr, či plus, kdežto hmota klid či minus. Proto jest ve všem a všudy, kdekoli, klad a zápor. Krajní meze kladu a záporu Jsou v počátku a konci tvorby.

Molekuly jsou nejmenší částečky, k nimž se došlo poznáním sil principů nejnižších, vibritních či fysických.

Atomy jsou nejmenší částečky hmoty, k nimž se došlo poznáním sil principů v řadě druhých, tj. aktivitních či chemických.

K poznání částeček hmoty ještě jednodušších a jednodušších, lze dojíti jen na základě poznání sil principů vyšších, nežli dříve jmenovaných, a to jsou již

principy lucitní, evoluční, vitalitní, spirituelní atd., dle řady principů tvoření.

Pouze silami těchto principů může člověk, ovládnuv je, postoupiti hlouběji v tajemství hmoty. A pak teprve přijde za molekulami, atomy a elektrony na radiony, lucitony, evolucitony, vitalitony atd. až k spiritonům.

Toto poznávání principů tvoření řídí se vývojem dle zákonů evolučních a není je možno poznati člověku dříve, než tehdy, až dospěje na určitou mez vývoje, která jest blízká.

Neboť tajemství tvorby musí býti člověku skryto potud, pokud duch člověka není tak volný adokonalý, aby ho nezneužil k ničení všeobecnému.

Jest tudíž třeba lidstvu veliké vyspělosti ducha a síly morální, aby mohlo jíti rychleji ve vývoji vpřed ku svému blahu. A tuto sílu morální hleděli v lidstvu vyvinouti všichni proroci a zakladatelé náboženstev.

Proto jen silná morální stránka může lidstvo popohnati ve vývoji a poznání tvorby i učiniti ho šťastným, dokonalejším a ano na poznatcích tvorby lehce vydobýti si může kýžený ráj.

A tuto morální stránku v lidstvu vyvinouti chtěl i Verus a ukazoval k tomu cestu, nabádaje lidstvo, aby šlo za ním. Že jeho poznání jest pravdou, dokazoval lidstvu slovem i činy, ale lidstvo bylo hluché a slepé.

Člověk myslel, že opanuje svět i světy jiné v tom stavu, v jakém právě jest a snažil se najíti cestu a spojení s jinými světy.

Všecky snahy lidstva však proniknouti raketami, projektily a pod. do všehomíra, jsou marné.

Či člověk si myslí, že jen on na malé hroudě zemské dospěl tak daleko, že by to mohl učiniti? Kdyby to bylo možno, byly by u nás bytosti z jiných světů, mnohem starších a nesmírně větších, již dávno.

Ony také již dávno jsou zde, avšak ne jako lidé, ale jako duchové.

Člověk to uznat nechce, jeho rozum se tomu vzpírá, ale sám by chtěl to provést, aby vnikl na jinou planetu nebo svět a to jako člověk, s tělem a svými slabostmi. Ale to možno není a nebude nikdy, dokud člověk jest takým, jakým jest.

Neboť kdyby to všemohoucnost připustila, člověk by za věky opanoval a řídil světy jako sám Bůh. Proto jest člověku nutno přejíti v ducha a duchu v absolutno.

Dle toho, co již bylo řečeno, rozbíti atomy a proniknouti dále do tajemství vlastností a sil hmoty může člověk jen tehdy, ovládne-li dostatečně síly principů vyšších, nežli dosavad. Fysika ani chemie toho schopny nejsou, ačkoliv malý krok dále učiniti ještě snad mohou. Pak ale jsou úplně bezmocný.

Proto chtíti materielních důkazů o tom, jak a co působí síly vyšších principů, jež požaduje věda, jest nemožností. Takové důkazy mohou se nám jeviti již jen co psychické. A k rychlému vývoji těchto psychických sil v nás jest třeba člověku silné stránky morální, čili k rychlému pokroku a vývoji lidstva k životu lepšímu jest třeba veliké síly duševní, mravní, aby duch tvořící mohl zjeviti nám tajemství hmoty a vésti nás bezpečně v absolutno.

K této mravní dokonalosti ukazovala lidstvu cestu všecka náboženstva a proroci.

Verus byl jedním z nich a posledním, neboť jeho duch dosáhl již stupně dokonalosti nejvyššího. V principech tvoření došel svým duchem velmi daleko, a proto byl člověčenstvu a jeho rozumu nepochopitelným.

A přece vše, co konal a čím děsil svět, bylo zcela přirozené všemocným silám jeho gigantického ducha, jimiž ovládal hmotu. Pracuje-li dnes fysik nebo chemik ve své laboratoři tak, že dovede hmotu přeměňovati v

jiné skupenství, dávati jí jiné vlastnosti a síly či energii, činil tak i Verus. Rozdíl byl pouze v tom, že kdežto fysik a chemik přeměňuji hmoty duchovými silami či energiemi hmot jiných, čili hromadí nebo roztřiďují její energii známou nebo tušenou, Verus činil tak sám, jako síla či duch mocný, jenž vše proniká.

Chemik zahřeje led, tedy silou či energií uhlí, teplem, působí na pevnou hmotu ledu a jeho soudržnost tak, že led se mění v kapalinu a potom páru, až vyprchá jako neviditelný plyn.

Působí-li na tuto páru silami či energií jiných hmot ve smyslu opačném, srazí plyn v páru viditelnou, vodu a konečně přemění kapalinu v led, tedy v hmotu původní. Toť princip věčnosti a kolotání vývoje od hmoty k duchu vzhůru a od ducha dolů.

V tom není nic podivného, nepřirozeného a nepochopitelného. To vše mohl činiti Verus také, jenž znaje dokonale duši hmot či energie v hmotách ztajené, mohl vše činiti jednodušeji, snáze a lépe. A jelikož energie hmot není nic jiného, nežli síla hmotu ovládající, mohl jeho silný duch, nesmírně mohutné potence, dělati vše pouhou vůlí.

Mohl rozložiti, přeměniti a opět složiti hmotu, kdy chtěl a jak chtěl.

Takovým způsobem provedl zmizení všeho zařízení svých pracoven v městě Klamu, ba i své rodiny, tak zmizela i Dea z divadla.

Ničí-li se hmota a nakládá se s ní, jak chce, její energii či ducha nezničí nikdo, neboť tento jest věčný. Všechna energie proto se zachovává stále, jenom že se jeví v jiných způsobech, na př. jako světelná, tepelná, magnetická atd.

A právě tak jest tomu s duchem člověka. Duch člověka žije, i když se zničí hmota těla a přemění jednou v prvky a po druhé tytéž se opět složí.

V týchž samých částečkách musí býti ten samý duch, s týmiž jedinečnými vlastnostmi jako byl dříve, to jest ten, který činil tělo tím tělem, kterým dříve bylo a jeho – já. Neboť i pára vodní sražená a zmrzlá tvoří led a ne železo nebo něco jiného.

Znaly se účinky sil, jež samy jinak nechápány jako magnetismus, elektřina, radioaktivita a pod. – a právě tyto energie či projevy sil duchů hmot, člověku nepochopitelných, hýbou světem a lidstvo na nich staví svou budoucnost.

Ale všecky tyto síly projevují se jen za určitých podmínek, a ne tak, jak by jim někdo předpisoval. Proto ani duch nemůže se projeviti jinak, nežli může a nelze mu podnikati experimenty za podmínek vědou mu kladených, aby to rozum uznal. Až na žebříků principů tvoření a vývoje pronikne člověk výše, přijde na síly, jimiž sám změnil by svět vůbec, ale pak i sám bude museti býti jiný.

Verus znaje tyto síly, chtěl jimi učiniti svět i lidstvo jiné, lepší i šťastnější. Než nikdo tuto jednoduchou věc chápati nechtěl a rozum lidský tomuto rychlému vývoji bránil co nejusilovněji. Vše, co měl v moci a čím ovládal, uvedl v boj proti duchu Verusovu.

Rozum bránil v tuto dobu právě tak jako druhdy proniknutí pravdy. Verus to dobře věděl a chápal a proto se se svým věděním, silou ducha a mocí skryl v samotách, taje vše sám v sobě. Nemohl s učeným světem vejíti v nějaké spojení, neboť věděl, že tento by měl proti všemu tolik námitek, pochybností, hypothes, důvodů a dokladů, že by požadoval tolik důkazů experimentů, možných i nemožných tak, že by s ním nikdy nebyl hotov.

Mimo to nemohl uvésti ve známost své poznání, neboť by pak třeba jediný slaboch mohl zničiti celý svět, nedovedl-li by něco dobře ovládnouti.

Verus i dobře znal, jak v minulosti rozum pracoval na zdolání ducha.

Ve středověku hádaly se university o tom, kolik kůrů andělských se může otočiti na špičce jehly. V Salamance se vědátoři smáli Kolumbovi, že na západě chce hledat zemi, která je na východě. Galvanimu se smáli pro žabí stehýnka, na kterých on po prvé seznal galvanickou elektřinu. Létací stroje těžší vzduchu byly prohlašovány za absurdum po stránce fysické ještě rok před tím, co stroje takové skutečně létaly a tak by se dalo uvésti tisíce vážných případů, kdy oficielní věda těžko přiznávala možnost něčeho, co potom bylo zcela jednoduché.

Perpetuum mobile bylo koníčkem, na němž rozum lidský pracoval, nedávaje člověku tuchy, že tato rozumová snaha značí zastaviti vývoj ducha a tedy vývoj všeho úplně. Neboť věčně stejná hybnost, ustavičná, jest v tvoření nemožná a možnost její jest pouze ve všemohoucnosti. A kdyby tato připustila neustálý, stejný pohyb, jediného symptomu, znamenalo by to ztrnutí všeho vývoje na jednom stupni na věky. A toto ztrnutí by rozum chtěl, neboť toť jeho pravý účel, ale jest zde ještě jiná potence, principalita, která rozumu tak daleko přijíti nedá, aby dovedl ducha omeziti v organismu vůbec.

Perpetuum mobile jest všecko, neboť všecko se stále hýbe, ale ne stejnoměrně a jedním směrem. Perpetuum mobile takové, jaké vytvořiti chce člověk, znamenalo by učiniti v nesmírném prostoru světovém, kde kolotají světy, malinkou částečku, k vůli které celý vesmír by se musel zastaviti a zřítiti jen proto, aby se ona ustavičně pohybovati mohla v jednom směru.

Verus, jak prohlásil, dovedl ovládati hmoty, tudíž jejich energii a sílu tvořící či ducha. Dovedl svým duchem, který nebyl jiný, nežli duše hmot, ale vyvinutější a ovládaný principy vyššími, ovládati duchy

slabší. Mohl tedy, znaje principy tvorby, duchem svým dělati s hmotami co chtěl, avšak zákony tvůrčí a evoluční překročiti nemohl a nesměl. Mohl urychlovati vývoj všeho, hmoty i ducha, ale všech zákonů tvůrcem duchu tvořícímu daných musel šetřiti.

Avšak kdyby byl takto urychloval vývoj všeho, byl by páchal hřích největší, a tudíž čekal ho i největší trest, neboť urychlovati vývoj, jak sám řekl, jest hříchem ducha, za nějž jest mu trpěti. V tom případě byl by Luciferem, dle náboženských pojmů křesťanských.

Jak tedy bylo možno, aby tento úžasně zrychlený vývoj všeho prováděl, aniž by činil něco proti principům, duchu tvořícímu daným?

Muselo býti něco ztajeného v principech vyšších, duchovních, co mohlo přijíti v akci tehda, až vývoj pokročí na určitý stupeň, což on znal.

„Ale co to bylo?“

To věděl jen on sám a Bůh.

To bylo jeho hrozné tajemství, na něž pouze pomysleti bylo s to přivésti člověka v šílenství. Mohl tudíž o takových nesmírných záhadách mluviti s lidmi ducha slabého a rozumem spoutaného, kteří neměli těch smyslů, jako měl on? Mohl on, Gigant ducha, svěřiti děsná tajemství tvoření slabochu, jenž by nechápal, ale který když by poznal cestu, jak, některé síly vyvolati, dovedl zničiti lidstvo a svět?

Nemohl!

Proto jeho strašlivý duch pracoval v samotách sám a přístup jiným byl zamezen. Proto lidstvu napověděl jen něco, věda, že lidstvo nepochopí ani to, a že za tím nepůjde. Věděl, že lidstvo nedovede a nechce si připraviti lepší osud samo, a proto mu ho musel připraviti sám.

Byl pánem lidstva a jeho osudem.

A osud tento vedl lidství neodvolatelně k zániku. Ale nejen lidstvo, jehož zánik měl býti metou vývojovou pro život jiný, ale i hmota mrtvá byla nucena pak spěti k svému vývoji sestupnému.

Aby duch mohl se vybaviti z pouta těla, muselo býti uvolněno z hmot mnoho duševních sil jejich k posile ducha člověka, jenž měl býti volný. A hmota žila v této době dále, tušíc svůj příští osud. Továrny celého světa zpracovávaly ji nyní ve všech možných směrech a energie její doznávala těch největších změn. Ovšem tato malá část hmot, jež procházela rukama lidskýma, neměla velkého významu pro hmotu veškeru, jež uložena ležela v mase koule zemské, klidné, nerušené svrchu. Ale ta hmota, jíž člověk hýbal na povrchu zemském, sténala pod evolucemi a násilnými přerody, do nichž ji nutil duch člověka.

A kdyby byl člověk dovedl chápati řeč hmoty, čili: kdyby byl mohl býti uvědomován o řeči ducha svého s duchem hmoty, byl by slyšel mluviti hmotu, jako mluví jeden člověk s druhým.

A hmoty mluvily v té době řečí vzdornou, mstivou a Verus jí dobře rozuměl.

Lokomotiva.

Po ocelových kolejích, neustále stejně od sebe vzdálených, na dřevěných pražcích běží lokomotiva.

Ocelová kola její těžce spočívají na kolejích a v šíleném letu točí se kolem svých os. To ojnice s táhlem je nutí k tomu, aby běhaly po úzkých kolejích dopředu nebo vzad. A táhlem strká bez možnosti odporu píst, jímž zmítá pára ve válci, běhající ve válci sem a tam jako šílená. Roura přivádí tuto běsnící hmotu s nezkrotnou snahou utéci, do válce z velkého kotle, pod nímž hoří oheň.

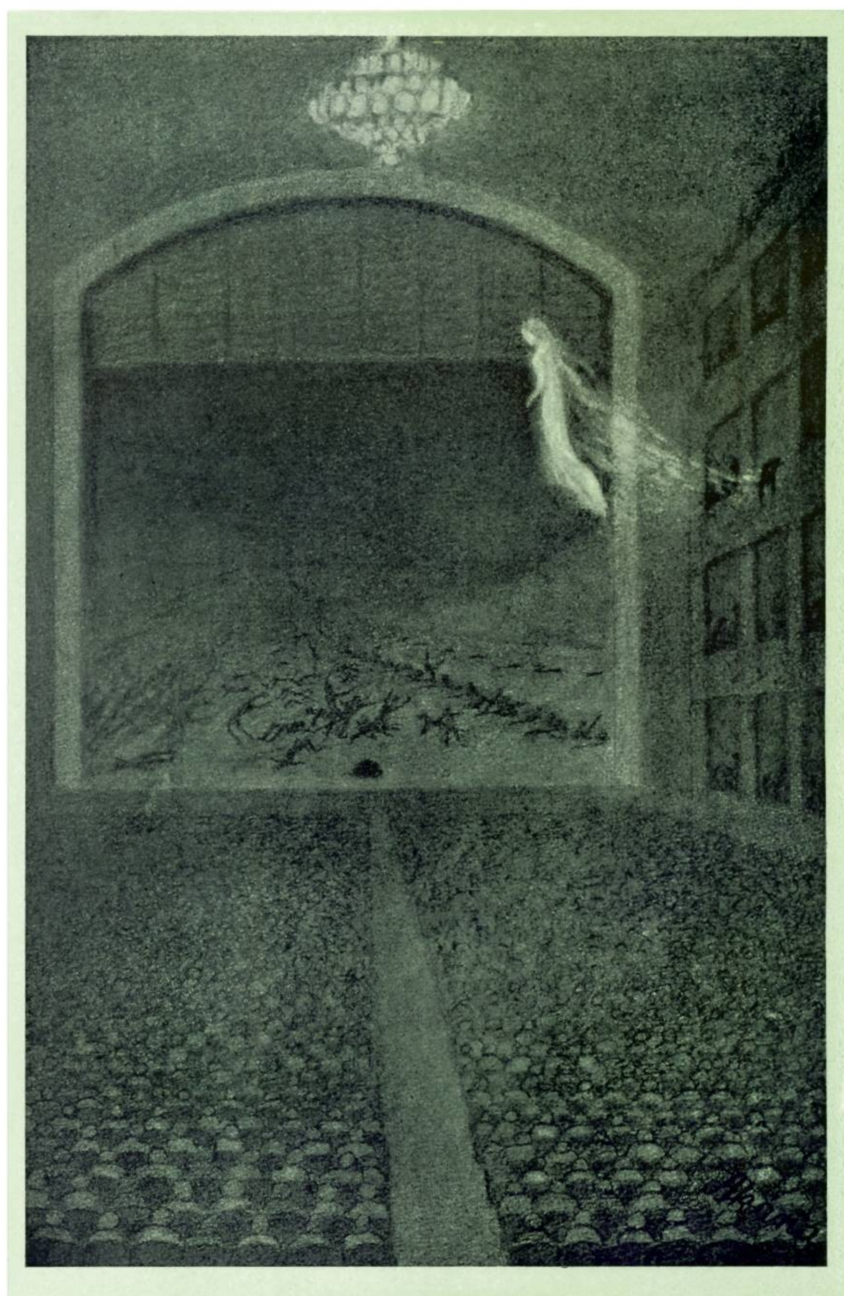
Voda v kotli vře pod nutkáním ohně a nemůže si pomoci, přes veškeru snahu utéci co pára někudy ven. Tlačí na všecky strany, a jakmile jí něco povolí, už tam vlétne. Kotel se chvěje pod její zlobou, ale pomoci si nemůže. Nýty ho pevně drží.

Oheň pod kotlem požírá neustále uhlí, které se tam kroutí a praská, ale síle tepla odolati nemůže. Plyny horkem vypuzené hoří a plameny jejich olizují stěny kotle, které horko předávají vodě v kotli.

Vzadu na stroji jeden muž hýbe pákami a všecko to ho poslouchá pouhým jeho hmatem. A přece tato lokomotiva jest obrovské těleso o váze 80.000 kilogramů, kdežto muž neváží ani 80 kilogramů.

Ve všech hmotách stroje jest týž duch jako v těle člověka, jehož poslouchají.

Ale v hmotách stroje jest duch slabý, poslušný a v těle člověka duch silný, ovládající. Musí ho poslouchati, ale činí tak nerady a s odporem. A v každé z těchto hmot jest jiný duch, jiná síla, a proto také tato síla a odpor jest rozličný. Jelikož pak jsou ducha nestejného, jest i mezi nimi samými odpor a boj jedné proti druhé právě tak, jako u lidí.

Lokomotiva běží, běží rychle a všecko v ní i pod ní stená. Jen muž vzadu a uhlí s vodou v tendru jsou klidný, houpány pouze jízdou a nárazy páry ve válcích stroje.

Koleje v krajině spočívají klidně na pražcích a v teplých paprscích slunce si líně hoví. Teplo proniká jimi a působí v jejich těle malátnost, takže se jejich molekuly protahují a tím protahují i celou kolejnici.

Náhle vyrušeny jsou ze svého klidu otřásáním a hlukem, jenž se k nim blíží z dáli. Po veliké délce jejich probíhá před tímto hlukem lehké chvění, které se zvyšuje tím více, čím více dunění se blíží.

Něco se děje, jest třeba býti připravenu na odpor.

Veliká hmota železa a ocele sřítila se nyní svou velikou váhou na ně. Pod tímto tlakem kolejnice stenají, ale rozdrtiti se nedají. Duše jejich vzpírá se rozdrcení a zničení mocnou silou odporu, soudržností. Chtěly by pod tíží povoliti dolů, do země, ale pražce toho nepřipustí. Veškerou svou energií brání se rozdrcení. Nebude-li tíže přílišná, snesou tento útlak, nesnese-li ho jejich síla odporu – podlehnou.

Kola lokomotivy drtivě valí se po nich, dřou jejich povrch nemilosrdně. Kolejnice pod jejich zlobou vydávají skřípavý sten. Prohnuly se trochu pod těžkým břemenem, ale nepovolí mu, zůstávají, jakými byly.

Proč běží s takovým útiskem po nich kola stroje v šíleném letu? – Ojnice je k tomu nutí neodolatelně. Kola chtějí býti v klidu, naříkají, ale ojnice jim klidu nepopřeje. Spojila je všecky dohromady a ony ji musejí poslouchati naráz, stejně, jak ona chce. A kdyby jedno z nich poslechnouti nechtělo, druhé ho k tomu donutí, neboť mají jednoho pána, ojnici.

A ojnice, která točí koly, naříká taktéž. Její tyč jest na jedné straně tažena tyčí pístu silou velikou a ha druhé straně jí kola kladou odpor, nechtějí se točit. Jest mezi pístem a koly napjatá jako struna a chvěje se

obavou, že toho tahu nevydrží. Neuposlechnou-li kola jejího nucení a bude-li píst táhnouti dále, podlehne. Hmota její napíná všecky síly soudržnosti, aby udržela své molekuly pohromadě, a s největším úsilím opírá se do kol, aby povolily a běhaly s ní. Síla její jest větší nežli odpor kol a kola jí podléhají – točí se. Točí se s odporem, že ojnici rušena jsou z klidu, ale i ojnice s odporem poslouchá píst. Ale nemůže se z upoutání k pístu vybaviti, leda by sama sebe zničila – praskla.

Klín ji poutá bezpečně k pístu.

A píst běhá ve válci jako blázen sem a tam, chtěje také uniknouti síle páry, která ho tlačí jednou z té, po druhé s druhé strany. Utíká před ní a ojnice mu v tom překáží, protože se opírá o kola. S velikou námahou jest nucen při svém útěku nésti její veliké zatížení a odpor. Oderval by se rád od ojnice, ale společný klín brání mu právě tak, jako ojnici, aby nemohly se od sebe odervati. A klín, který obě pojí, stená nejvíce, neboť snáší zlobu jak pístu, tak i ojnice.

Prokletá pára – naříká píst – proč běhá jako šílená sem a tam a pokaždé z jiného konce? Proč, když již do válce vběhne, nemá na tom dosti?

Šoupátko ji k tomu nutí. Ona by nejraději utekla ven, nerada se namáhá v úzkém prostoru válce a proto, jakmile vidí otvor, už je tam, jako honěná myš, když našla díru. Ale jest klamána šoupátkem, které po každé jí ukáže jen otvor falešný. Když vlítne tam, kde již byla, ukáže jí díru druhou, která vede zase tam, kde již byla dříve.

Proč tedy pořád se tlačí jednou sem a jednou tam, když jest to stále stejné?

Musí někam utíkat stále, neboť roura z kotle sem přivádí stále víc a více páry velkou silou a zpátky běžet není možno. Pára ve svém vzdoru lomcuje pístem jako vzteklá, ale čím více běhá sem a tam, tím

více běhá i šoupátko a otvírá sem cestu další páře ze žaláře – kotle.

V kotli voda laskaná teplem pociťuje rozkoš blaha a volnosti. Její molekule a atomy se protahují, nabývají a mění se v páru, jež blažena a lehká, chtěla by se vznésti do volného prostoru.

Ale co to? Teplem prosycená pára, jež tak ráda by unikla z místa, jest zavřena v pevném vězení kotle.

Ať stěny kotle povolí, zlobí se pára, ale stěny kotle, které se chvějí pod její zlobou, povoliti nemohou. Nýty je pevně drží pohromadě.

Zoufalá pára hledá otvor, kterým by unikla, když stěny kotle povoliti nechtějí, a řítí se dychtivě do otvoru roury, která vede k válci. A tam místo volnosti nastává jí zoufalá práce.

Kotel těžko snáší tlak páry a jeho pláty chvějí se strachem, že jejímu tlaku neodolají.

Proč ta pára tak strašně tlačí v jeho nitru? Zvýší-li ještě více tlak, jeho síla jí neodolá. Molekuly horkého železa jeho stěn povolují, co mohou, brání se oddálení od sebe, ale jejich síla již umdlévá. A oheň pod kotlem stále nutí pláty předávat teplo vodě, které všeho toho jest příčinou.

To teplo dělá oheň, který bezohledně plá v topeništi a ničí tam uhlí.

Uhlí tam podléhá úplně zuřivému živlu ohně. Jeho duch či energie se vybavuje na všecky strany. Nemá sil, aby odolalo síle ohně. Mění se jím v plyny, které hoří a v popel, hmotu velmi slabé energie, která skoro bez sil, propadá jako bezcenná hmota v popelník.

Plameny hořících plynů olizují stěny kotle, praskají a ženou to, co ztráviti nemohou, s kouřem do komína a volného prostoru, vzduchu.

Hmota uhlí jest to, jež jest příčinou utrpení ostatních součástek stroje. A tyto součástky napínají

sice síly, ale zůstávají celé a na místě, mezitím, co ona jest ničena a prchá rozložená v prostor.

Proč tedy tato hmota přišla do topeniště? Strojník ji tam vhodil jako věc, v rukou jeho bezmocnou, neboť duchu a síle topiče a horníků v dolech vzdorovati nemohla.

A topič, v žáru letního slunce i v žáru topeniště, stojí na plošině stroje za kotlem a tělo jeho pokrývá se potem, těžce dýchajíc. Oči upírá do dálky a ruka spočívá na pákách stroje. Manometr ukazuje mu napětí páry, vodoměr stav vody, rychloměr rychlost jízdy.

Jediným jeho pohybem ruky všecko napětí v hmotách pracujících se zastaví, přestane, stroj se zastaví, ale zůstává lokomotivou stále. Síly vzbuzované v hmotách, jich odpor, si oddychnou. Duše jejich hmot bude v klidu potud, pokud druhým pohybem ruky nevzbudí je strojník opět k činnosti.

Duše stroje poslouchá člověka, jenž ji ovládá. Avšak běda mu, kdyby pára prorazila stěny kotle, některá součástka vypověděla poslušnost, anebo kdyby se neopatrně přiblížil tam, kde konati musejí těžký svůj úkol.

Byl by roztrhán na kusy.

Vše to, co jest na stroji, jeho součástky, oživeno jest zde duchem hmoty nejnižším, a proto poslušným a trpným. Vše zde jest čistě mechanické, založené na silách fysických a tedy silách nejnižšího principu hmoty – vibritě. Proto vyspělý a silný duch člověka lehce dovede vše ovládati. Na lokomotivu dívati se může každý a každý bez nebezpečí může k ní přistoupiti.

Ale stačilo by do tohoto stroje, založeného na silách principu vibritního, fysického, zavésti třeba jedinou hmotu nebo sílu principu v řadě tvoření následujícího, to jest aktivity, a jaká úžasná změna by mohla nastati?

Po stroji a jeho činnosti bylo by veta.

Nad nejnižším principem vibritním, chvěním, základem sil fysických jest aktivita, princip vyšší a základ sil chemických. Jest tedy princip aktivity mocnější již, nežli princip vibrity a také již obtížnější k ovládání duchu člověka.

Kdyby se do stroje lokomotivy, jenž běží čistě mechanicky, při silách, jež působí v něm čistě fysicky, dala hmota nebo síla, jež by působila chemicky, co by se stalo?

Po všem, stroji i strojníkovi, mohlo by býti veta.

Kdyby se dala do stroje místo oleje kyselina, stroj se zavaří a shoří. Kdyby místo vody se dala chemická kapalina, výbušná, stroj vyletí do vzduchu i se strojníkem. Ale kdyby jen chemická síla alkoholu zapůsobila na strojníka, jenž se opil a stroj vede, vše spěje ke zkáze.

Dostačí tedy maličko síly principů vyšších, aby vše, co založeno jest na principech nižších, změniti nebo přetvořiti se dalo.

Střelná bavlna.

V továrně, ohrazené kolkolem bezpečnou zdí, leží na stole bavlna, připravená k nitrování, aby se z ní stala střelná bavlna, látka ohromné výbušnosti.

Vchody do továrny jsou hlídány a přísně jest dbáno toho, aby nepovolaný sem přístupu nenašel.

Zde již nelze každému přiblížiti se k hmotě chemické, tak jako k lokomotivě, a ne každý chápe již sílu, skrytou ve střelné bavlně, jako ji dovedl snadno pochopit v síle lokomotivy.

Zde hmotu ovládá duch či síla principu již vyššího, nežli vibritního, to jest síla chemická principu aktivitního, činného.

Bavlna sama jest hmotou nepatrnou, nevinnou, poddajnou. Na pohled vzbuzuje dojem teplý, takový, jaký se člověku vybaví vždy při pohledu na něco kyprého, vláknitého, co příjemně na těle hřeje. Její soudržnost jest malá, snadno se vlákna její přetrhnou a zapálí-li se, klidně a pomalu shoří.

Jest to hmota složená, organická, která ve zpětném svém vývoji klesla již na stupeň nízký, a proto má i nepatrnou energii.

Avšak tu duch člověka dává ji prostoupiti dusíkem, prvkem. Prvek jest hmota ve vývoji také hluboko kleslá, ale přece jest ze všech hmot nadán silou či energií největší proto, že není ještě sloučeninou kombinovanou, nýbrž že v něm jsou ještě symptomy ducha či sil prahmoty a ty byly a jsou ohromné. Samy od sebe však se vybaviti nemohou, jest třeba k tomu impulsu ducha vyššího a vývojové cesty.

Duch člověka našel cestu, jak uvolniti tyto ohromné síly či energie. Chemickým procesem, tedy aktivním, spojil bavlnu s dusíkem a obdržel hmotu energie úžasné. Malý kousek takové hmoty, jenž snadno se dá uschovati v kapse, vyvine více energie, nežli celý ohromný kolos 80.000kilogramové lokomotivy.

Duch tvořící nutí hmotu ke každému sloučenství a k tomu, aby ji upoutal a sám se mohl vybaviti. Proto jest snadno i člověku hmotu v sloučenstvi přiváděti. Slučováním pak dostávají se různé vlastnosti hmot, jichž energie stává se více nebo méně snadnou k uvolnění, čili vybití, což se opět stává impulsem sil jiných.

Trpně, dosud nemohoucí bavlna a dusík se pojí v hmotu strašlivé energie, aby jednou, pod vhodným impulsem, tato síla projevila se v celé své hrůze. Lehce, jako s hračkou, manipulují s hmotami těmi ruce dělníků a výrobní stroje. Veliké nábojnice plní se jimi pro příští válku a pečlivě se uschovávají a chrání,

aby hmota v nich uložená, střelná bavlna, nedoznala poruchy. Ohromné granáty pro těžká děla a hmoždíře vyplněny jsou jimi také, aby jednou na bojišti konaly díla zkázy.

A duše střelné bavlny stále jest trpná, klidná, ale napjatá.

Nastává válka a děla na bojišti hřmí. Granát jest vsunut do hlavně těžkého děla a za něj vsunut jest náboj.

Duch člověka, jenž našel cestu vývoje pro uvolnění energie z bavlny, čeká na vhodný okamžik. Jediný pohyb jeho ruky, jediné trhnutí a v náboji duše výbušné látky dostane vůli. Všecka energie, dosud poutaná na něj, se uvolní, všecka síla v něm ztajená se vzepne. Ohromnou prudkostí opře se o stěny těla a vymrští šílenou rychlostí několikacentový granát do vzdálenosti desetitisíců metrů.

Tam granát narazí na svůj vlastní náboj a vzníti ho také. Strašlivá rána otřese okolím, granát, rozsápán na kusy, ničí vše, co mu přijde v cestu, kryty, zákopy, těla, životy, všecko.

Hmota se mstí.

Ale kdyby se na tuto strašlivou hmotu, založenou na principu aktivitním, působilo silami evolučními, vývojovými, tedy o stupeň vyššími, co by se stalo?

Jejich energie, či působení sil, mohla by se jeviti zcela jinak.

Evolucita, princip vývoje, není nic jiného, nežli vytčená cesta pomalá. Povedete-li tedy hmotu touto cestou pomalého vývoje, docílíte téže energie, týchž evolučních sil, ale způsobem zcela jiným. Duch či síla hmoty neuvolní se rázem, ale vyprchává pomalu. Náraz ve vývoji nebude tak prudký, otřásající, ale bude se vše díti povlovně, neznatelně.

Střelná bavlna pomalu hořící vyvine touž energii, jako když vzplanula rázem, ale bude ji vyvinovati pomalu po dlouhou dobu bez drtivých účinků.

Duše hmoty pomalu uvolňovaná nebude dělati rozruch mezi dušemi hmot jiných, ale splyne s nimi zvolna, zesílí je nenápadně a maličko popožene vpřed. Proto po vojně, kdy se uvolňuje naráz mnoho duchů či sil hmot neorganických i organických či lidských těl, zesiluje duch lidstva k novým poznáním a nastávají veliké evoluce duchů.

Výbuch a uvolnění veliké energie látky výbušné, působí právě tak, jako vypuknutí války a uvolnění velikého množství duševních sil pobitých lidí.

Philodendron.

Philodendron jest rostlina podivná. V květináči roste u okna, řídkými a malými kořínky zapuštěná v zemi. Z těchto kořínků vyrůstá článkovitý a sukovitý peň a na konci každého článku vyrůstá list. List ten jest na dlouhé, dužnaté lodyze, žlábkovité, a jest veliký, tvaru, rozšířeného srdce.

Pod každým listem na článku vyrůstá šlahoun, který jako provaz visí dolů, do volného vzduchu.

Zabýváte-li se touto rostlinou a pozorujete-li její život, jest vám k pláči.

Jako vše, i rostlina tato má duši, ba ona má i svůj rozum. Kdyby neměla svůj rozum, utekla by z kořenáče.

Člověk má rozum proto, aby byl zdržován ve vývoji, jako k vůli témuž má zvíře pud. U rostliny jest tímto rozumem či pudem lokalita, čili upoutání na místo. Člověka poutá k hmotě rozum, rostlinu místo, s nímž jest nerozlučně spjata kořeny.

Ale phylodendron nežije pouze kořeny, on žije i životem jiným, čerpaným z prostoru volného. Kořeny

poutají ho pouze na místo a dodávají mu živiny s vodou ze země. Ostatní, co k životu jeho nutno, obstarávají mu provazcovité šlahouny, vypuštěné do vzduchu. Jimi žije svůj život duševní.

Vždy za několik neděl vytvoří se při pni jeho na lodyze listu pochva, která zakrývá a chrání to, co se pod ní tvoří. A pod ní se tvoří hotový list, jako by se rodil. Jednou tato pochva praskne a v ní objeví se úplně hotový lupen, sbalený v tenkou tyčinku. Jakmile tento list spatří světlo světa, vyrůstá úžasně rychle. Za několik dní vyžene ho dlouhá a silná lodyha daleko od pně a tu list začne se rozbalovati jako kus ve svitek stočeného papíru.

A list ten jest již úplně dokonalý a rozeklaný mnoha širokými mezerami na několik dílů. To proto, aby vzduch a slunce mohly listem procházeti a aby jeden list druhému úplně nestínil. Každý list má svůj šlahoun a každý z něj bere to, co nutno mu třeba, ze vzduchu.

Skupina jeho listů i s pněm a šlahouny spěje do vzduchu a za světlem a nejraději by vytrhla své kořeny ze země a rozběhla se na slunce. Ale nemůže, kořeny, ač slabé, drží ji přece.

Otočí-li ji člověk tak, aby listy její obráceny byly od světla, její úsilí, obrátiti listy znovu ke světlu, jest dojemné. Těžko a s velikou námahou to činí, ale za několik dní vykoná to přece. A tu vidíte, jak ubožák byla nucena zkroutiti lodyhy či řapíky svých listů, aby tyto svou plochou mohla co nejvíce vystaviti světlu. Skoro se vám zdá, že z rostliny té stal se mrzák, jak jest zkroucena.

Duše její jest spoutána v hmotu její pevně, neboť spojena jest i nerozlučnou páskou ještě s hmotou země. Ale v touze spěti ve vývoji výše již hledá cestu, jak by mohla žíti bez nehybného připoutání k mrtvé hmotě země. Proto vysílá své šlahouny do volného prostoru a hledá tam nový život. Při její mohutnosti a

nepatrných kořínkách skoro se vám zdá, že půdy, z níž roste, nepotřebuje. Nutká vás to kořínky ustřihnouti, ale učinili-li byste to, zahyne.

Až snad jednou vývoj její pokročí tak daleko, že šlahouny jí budou moci dodati i to, co dosud nutně musí bráti ze země kořeny, rozběhne se, volná od země, jako již živý tvor. Bude se snad pohybovati jako hydra vodní, nezničitelný tvoreček, který vypadá jako malá palmička, centimetr vysoká, a chodí tak, že se za dlouhou dobu překocuje jednou na hlavu, po druhé na nožičku.

Zde pracuje již duch pod principem vyšším, nežli u hmot předcházejících, a to evolucitou, vývojem, jenž spěje již k životnosti. Zvolna svými šlahouny sbírá síly uvolněné duševní energie hmot, aby zesílen, mohl přejíti do říše živočišné. Duše její zmítána jest neklidem a zlobou proto, že se nemůže vybaviti od pouta země, a proto nenávidí vše dokonalejší, právě tak jako člověk.

Zavedla-li by se však opět v tento princip hmoty, již organické, některá síla k principu tvoření následujícího, tj. principality, může se vytvořiti rostlina jiná.

Principalita jest základ či princip směru ve vývoji. Jelikož pak jest tento princip jedním z principů nižších, může na něj síla principů vyšších vyvíjeti veliký vliv a vychylovati svým směrem.

Principem principality hledal a hledá duch tvořící směr ve vývoji.

Duch člověka na základě toho sám mohl a může vésti rostlinu cestou, na jakou jest ve své síle s to ji vychýliti.

S hmotou neorganickou jest mu manipulovati snadno, ale zde s hmotou již organickou těžko. Rostlině může dáti jinou tvářnost, formu, může působiti na tvar i barvu květů, zkrátka může ji

vypěstovat jinak, nežli roste v přírodě, ale hmotu její samu, její potence duševní ovládati již nemůže, tak jako u hmoty mrtvé. Tomu, aby rostlinu duch lidský nepřevedl do říše živočišné, brání její lokalita právě, tak, jako brání člověku rozum, aby ho duch rázem nepřevedl do říše duchů volných.

Proto veškeré namáhání člověka, aby oživil hmotu, anebo vzbudil nějakým procesem život, jest a bude marné.

Pes.

Po dvoře statku pobíhá pes.

Vypuštěný ze stáje dobytek zvolna srká ze žlabu u studně vodu a ve špinavé louži u hnojiště hoví si vepři. Slepice toulají se všude a kvočna s kuřaty batoh se, rozčepýřená, s místa na místo, učíc kuřata hrabati. Husy a kachny sedí v hromadě na teplé zemi a pozorujíce okolí, naklánějí vždy hlavy, aby jedním okem lépe obhlédly to, co je poutá.

Pes pobíhající po dvoře, vidí to všecko a chápe. Zná, že vše to jest majetkem jeho pána a pozná každou slepici i husu jeho mezi sty cizími lépe, než jeho pán sám.

Jeho duše chápe okolí, vidí ho jako člověk, ale přece mu visí před duševním zrakem temná mlha. Nechápe, co to jest a proč to jest, právě tak, jako člověk vidí a chápe severní záře, mléčnou dráhu, radium, a nechápe, co to jest, a proč to jest. Jeho pud mu praví prostě, že to jest, jako člověku praví rozum, že severní záře a radium jest. Proč to jest, jeví se mu tak záhadným, jako člověku se jeví záhadnou mléčná dráha nebo radium.

Na mléčnou dráhu myslí z lidí málo kdo, snad někdy, ačkoliv ji často vidí, a pes na to, co vidí, také. On vidí jen skutečnost a po původu všeho a proč tak

jest, nepátrá a pátrati nemůže. Aby však šel mezi tím vším cestou správnou a nenarazil na každém kroku na nepředvídané překážky a nebezpečí, jež by ho co chvíli mohly zničit, proto má pud. Tento pud dovoluje mu poznati, co pro uhájení jeho existence ve vývoji třeba, ale nedá mu poznati to, co by jeho bytí jako psa ohrožovalo.

Duch jeho často k němu promluví jako k člověku, ale to jest vždy jenom záblesk, jejž pud opět přivede na cestu svou. Ve psu také projevuje se veliká duše a mohutné její vlastnosti, ale ty jsou mu právě tak osudovými, jako člověku projevy velkého ducha jeho. Trpí tím.

Čím vyspělejší a chápavější pes, tím více jest ovládán člověkem ducha silnějšího, nežli jest duše jeho. Divoký pes ovládati se nedá, jeho pud veli mu protiviti se člověku a jeho dresuře a všemu, co by ho činilo jiným, nežli psem divokým.

Člověk také tak. Čím vyspělejší jeho duch, tím více ovládán jest duchem mocnějším, vyšším. Člověk ducha nevyspělého duchu vyššímu nedá se také ovládati. Jeho rozum mu velí také protiviti se duchu, jenž by chtěl učiniti z něj něco jiného, nežli člověka závislého na hmotě těla.

Ze všech zvířat pes nejvíce se přibližuje člověku svými schopnostmi duševními. Jiná zvířata mají některou vlastnost, blížící se vlastnostem člověka, více vyvinutou, než pes, na př. slon, ale celkově pes jest nejoduševnělejší ze všech němých tvorů. Jeho duše jest veliká a přemáhá již jeho pudové pouto k hmotě, takže mnohdykrát se zdá člověku, že mu není třeba nic jiného, nežli řeči, aby se s člověkem dorozuměl úplně. Jeho oči, grimasa tváře, nabývají často takového výrazu, že člověk z nich poznati může, co se v jeho duši děje. Jeho projevy radosti, lítosti, zklamání a žalu jsou tak zřetelné, jako u člověka.

Zná a pozná všude svého pána a jeho rodinu, celý dům a všecko v něm. Ví, že jeho živitel jest jeho pánem a přítelem nejlepším a proto jest mu oddán otrocky. I bití od něho snáší trpělivě, zaslouží-li ho, a nehněvá se na něj za to. Jest věrný, upřímný, oddaný a přítulný. Všecky dobré vlastnosti, jichž i lidé někdy postrádají, jsou v něm. Některé jeho vlastnosti, jako čich a sluch, vyvinuty jsou více nežli u člověka, což jest proň nutností pudovou.

Pes rozumí svému pánu mnoho a ukrutně rád by také promluvil, neboť chápe řeč pána a ví, že i on mohl by řečí sděliti své dojmy pánu. Mnohokrát se v radosti namáhá říci to, co duše jeho chce, ale místo slov ozve se jen štěkot.

Jest šťasten, porozumí-li se i této jeho řeči.

A blíží-li se toto zvíře svými pudovými vlastnostmi k vlastnostem rozumu lidského, znamená to, že i jeho duch blíží se ve vývoji duchu lidskému. Člověk, duch silný, může tudíž působiti na jeho duši taktéž již dosti silnou tak, jako na žádného tvora druhého nebo hmotu.

Duše psa, ovládaná silami principů ještě vyšších nežli rostlina, silami principu lucitního, který jest principem světla v hmotě, dá se ovládati duševními silami již také lépe, nežli rostlina.

Princip lucitní rozžehá v hmotě světlo poznání a u psa toto světlo jest již zažehnuto. Princip lucitní jest již principem, jenž stojí blízko rozhraní mezi hmotou mrtvou a duchem volným. Rozhraním tím jest sám člověk, jenž ovládán jsa principem vitality, stojí na rozhraní mezi mrtvou hmotou a volným duchem. – – – – – – – – – –

—

Tak jako s mrtvými hmotami u lokomotivy a střelné bavlny, jako s rostlinou a zvířetem, má se to se všemi věcmi na světě. Vše prostoupeno jest týmž duchem,

jejž chápati ani představiti si člověk nedovede. Jest to božství, jež určitými zákony tvůrčími prostupuje vše jako princip unity, jednotnosti, aby všude mohla býti jedinost a jediný zákon povšechný, jehož by vše poslouchalo a jemuž ničemu vyhnouti se nelze.

A jediný, mocný duch tvůrčí, Bůh, vším tím pak lehce vládne, neboť jediného symptomu vůle jeho vše jest poslušno jako jedinost – vesmír.

Z toho věděl a znal mnoho Verus, a proto jeho mocný duch dovedl ovládati síly, o nichž lidstvo nemělo dosud ani potuchy.

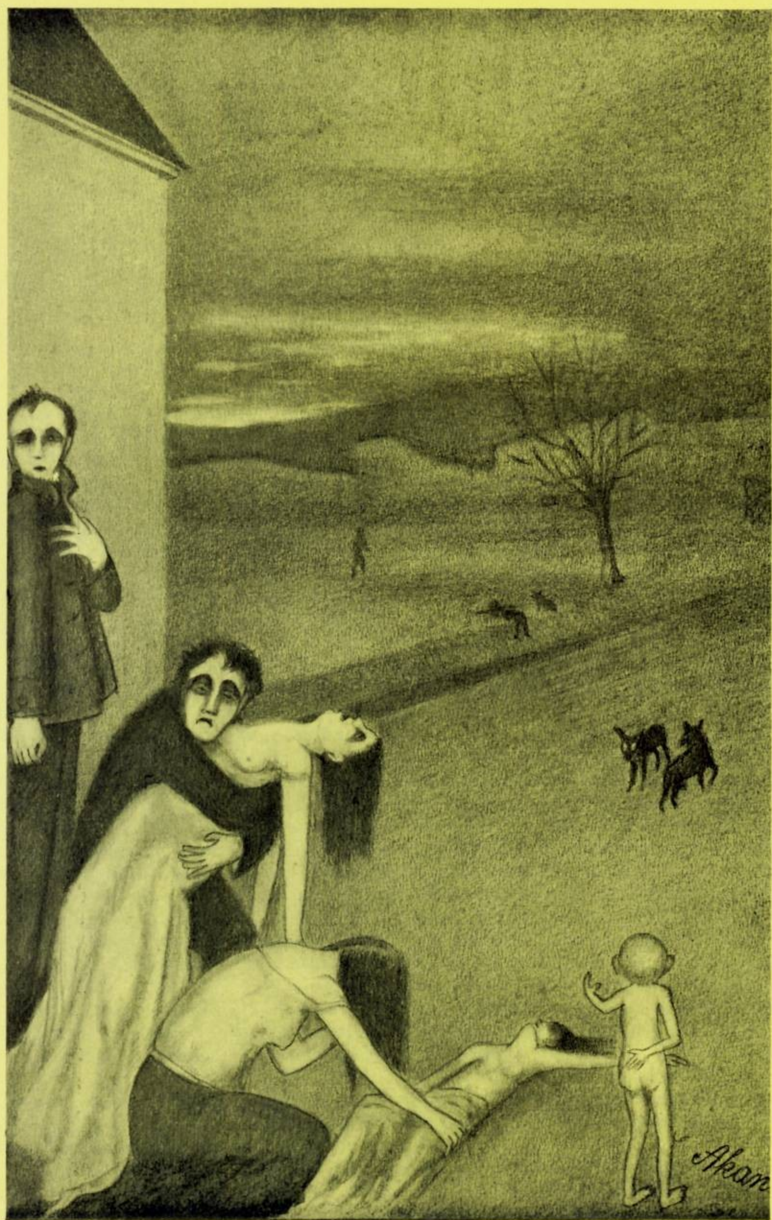
Hmoty, jež soustředěny měl kolem sebe ve skladištích „mrtvého města“ dodávaly svých sil či energie k těm úkazům, jimiž dával důraz svým slovům a jimiž držel všecky lidi v náležité vzdálenosti od své bytosti.

Kdyby byl nyní někdo mohl nahlédnouti do těchto skladišť a sil, byl by viděl, že některé z těchto hmot ztratily již z veliké části svou energii a staly se bezcennými proto, že energie jejich upotřebil Verus na odražení útoků vojska a odvátí nasypané země z „mrtvého města“.

Ale Verus neovládal jenom hmoty zde nahromaděné, jichž potřeboval k účelům zvláštním, proti lidem, ale ovládal hmotu všecku.

Brzy mělo lidstvo poznati strašnou jeho sílu, jež ztajena v samotách pyramidy, ovládala celou planetu – zemi.

Akan

V.

Poslední dnové lidstva.

Armády východu a západu se srazily a svět vzplanul v plamenech.

Soudný den lidstva přišel.

Na bojištích bili se vojáci a válečné hmoty zuřivě, ničíce všecko. Avšak nepřítel neustával jenom na ničení vojska a zbraní protivníka v poli, ale ochromoval a mstil se na jeho týle v zázemí, odkud mu přicházely posily a vše armádě potřebné.

Ve všech hlavních a větších městech propuklo šílenství úplně.

Smrt šla světem a nikdo jí nemohl uniknouti.

Rozum lidský nemohl již dělat nic jiného, nežli cynicky se smát.

V Paříži, Londýně, Berlíně, Vídni, Římě, New Yorku, Tokiu, Kalkutě, všude v celém světě, nastaly kruté mystérie rozkoše a smrti. Rozum velel hmotě těla užíti co nejvíce, dříve než zvítězí nad ním duch. Vše opanovala vášeň pohlavní a pijácká.

Tělo stalo se oltářem, na němž člověk obětoval vše bohyni rozumu.

Hnusnost a netvornost těla stala se nyní krásou hledanou a vrahové a mrzáci s ohyzdnými těly a tvářemi slaviti mohli orgie. Ideálem žen nebyli již básníci a umělci neb vůbec lidé čestní, ale lupiči, vrahové, banditi a komedianti. Jim poddávaly se otrocky a na hroby popravených lumpů chodily lkát a

přinášely květiny. Alkoholem a narkotiky vybičované vášně hledaly v perversi své ukájení cestou strašlivou. Za okamžité požitky a krátké sny blaha a štěstí platilo se i životem. Opojené v zuřivost ženy zmíraly strastně v křečovitých konvulsích svalstva mužů. S rozkoší pásla se žena na mukách vysíleného muže a s pocitem rozkoše a blaha urychlovala rafinovaně jeho smrt na sobě.

Černé mše sloužily se na nahých tělech žen a po mši se oltáře bořily.

Žena klesla na pouhý přístroj pro ukájení pudů mužů. Muži stali se otroky svých vášní docela, a jelikož se jim již ženská těla hnusila pro jejich chlípnost a veřejnost, ukájeli pudy pohlavní mezi sebou a uměle. Tělo ženy čím dále tím více stávalo se pouhou nízkou hmotou a duše v něm se ubíjela docela. Necudná nahota, vyzývavá a sprostá, stavěla se na odiv všude, bez smyslu pro krásno a radost, ale ke koupi a k použití k rozkošem a požitkům pohlavním.

Umění umlklo docela a tvorba krásna byla výsměchem, neboť tam, kde zuřilo jen zabíjení, ničení a pudy nejnižší, tvoření krásna nenalézalo ohlasu. Ideál stal se slovem, jejž nikdo nedovedl již pochopiti. Ideálem lidí bylo nyní žíti a vyžít tělo do krajnosti.

Geniálním byl lidstvu třeba idiot, který ovládal velké bohatství zděděné po otci, jenž ho nakradl.

Všechny krásné vlastnosti, jež duší vštěpovalo člověku božství, zanikaly. Nebylo poctivosti, jenom zlodějství, nebylo vznešenosti, jenom podlosti, nebylo cti ani charakteru, nebylo milosrdenství ani soucitu, nebylo lásky, vše byla lež a do krajnosti vysmrskaný egoismus. Pro blaho sama sebe a svého těla člověk byl schopen ničiti těla i duše tisíců jiných.

Rozum jásal nad tím, že duch člověka se zastřel temnou clonou a v městech konaly se slavnosti bláznů. I v Praze slavnost krále bláznů byla velkolepá.

Veliké spousty lidu plnily ulice a náměstí, jimiž se průvod bláznů měl ubírati. Jen středem ulic udržováno bylo volné prostranství, kterým měl kráčeti průvod maškar. Okna i balkony domů byly taktéž plny diváků, hořících nedočkavostí, brzy-li se čelo průvodu objeví.

A dlouhý, takřka nekonečný průvod maškar a bláznů procházel městem a lid jásal.

V čele průvodu šel předvoj krále bláznů. Veliké skupiny mužů i žen, v kostýmech starého i nového věku kráčely, napodobujíce vážnost nebo směšnost stavu, jemuž úbory příslušely.

Ve větru odkrýval průsvitný závoj heter řeckých stehna žen, křepčících při zvuku píšťal. Vážně, jako duchové, kráčely postavy matron římských a vestalek ve svých řízách řasnatých a dlouhých, kryjících tělo docela.

Postavy starých Germánů, s kůžemi kol boků a s buvolími lebkami s rohy na hlavách, stoupaly těžkým krokem, mezitím co vedle nich lehce se šinuly čtyřstupy dětí z válek křižáckých, jež měly kdysi dobýti Jerusalema.

V přiléhavých, různobarevných nohavicích, s velikými váčky pro své mužské údy pohlavní, s předlouhými špičkami střevíců, jež drželi na provázkách a v pestrých baretech, vykračovali si muži středověku, sta více na odiv své svalstvo. V železné šněrovačky upnuté dámy španělského dvora, s ňadry přes okraj krunýře překypujícími, s velikými škrobenými límci kol nahých šíjí a se sukněmi obrovské šířky, obřadně kráčely po dlažbě města.

Železných rytířů krok duněl ulicí, co zatím štíhlé nohy cikánek a bajadér sotva se dotýkaly země.

Kostýmy baroku, rokoka a empiru i z doby moderní, vše promíseno tu bylo v pestré směsici a křepčilo v předvoji toho průvodu. Široké nohavice s kalhotami úzkými a krátkými, sukně s dlouhou vlečkou a sukénky

sotva boky kryjící, vysoké cylindry i pouhé jenom placky na hlavách, boty všech druhů možných i nemožných, nesla tu těla pro smích zevlounům.

Lidstvo smálo se samo sobě!

Za předvojem následoval průvod královských poddaných.

Učenci v parukách, s velkými okuláry na nosech, trčících do výše, šli hrdě, nevšímajíce si okolí. Kněží a mniši vousatí i vyholení v režných pláštích i v zlatem blyštících ornátech je následovali s rukama sepjatýma k modlitbě a s očima potutelnýma, hledajícíma tváře hezkých žen mezi diváky. Voják prohýbající se pod tíží výzbroje, upnutý v železe a řemenech, poslušně mašíroval před generálem, jehož uniforma byla plna zlatých šňůr a ruce v sněhobílých rukavičkách byly malé jako ruce dítěte.

V chmurných talárech soudci v baretech, s přísnými obličeji, hleděli na vše zrakem zkoumavým, v každém vidíce zločince a poctivými jenom sebe. Posupných katů silné postavy třímaly v rukách sekery a u boků jim visel provaz popravčí. Příšery inkvisice šinuly se tiše a otvory černých kápí jejich hleděly oči, jež bodaly jako hroty dýk.

A za nimi se hrnuly směšné postavy ostatního lidu. Žid s křivým nosem a pejzy, byl první z těch, kteří se brali za pány. Pak lichvář běžel se svým měšcem zlata, advokát s tváří na všecky strany usměvavou, kupec se svědomím nejistým, pekař s křivýma nohama a s malými vahami v ruce. Krejčí s kozí bradou běhal od jednoho k druhému a bral mu míru loktem o polovinu kratším, švec nesl v usmolených rukou boty z papíru a spravedlnost mezi tím šla bezhlavá.

Pak šinul se shluk žen a dětí, jež klonily se brzy sem a brzy tam, avšak všemi byly lhostejně pomíjeny. Dlouhá řada dělníků, otroků a mrzáků uzavírala průvod poddaných a táhla pluh, o nějž se sedlák

mocně opíral. Za vším tím davem poddaných nesena byla velká šibenice s provazem a pouta otrocká.

A nyní přecházelo královo dvořanstvo, tonoucí v lesku hedvábí, zlata a drahokamů.

Vysoká šlechta a hodnostáři v obřadních kostýmech, sotva byli s to učiniti krok, jak byli naškrobeným šatem upnuti. Hubené postavy vyžilých těl s úzkými čely oděny byly jako dřevěné loutky a údy hýbaly jako na drátkách. V úzkých kalhotech nebylo znáti zadnice a lýtka v bílých punčochách mohla býti lýtky žáby skokana. Avšak břicha měly veliká a prsa i ramena mocně vypnutá, jak byla pod kabátem vycpána koudelí.

A generálové v pestrých uniformách, se zlatem všudy a s medailemi na prsou, své hrdinství dávali každému znáti řinčením tenké šavličky.

Ženy v dlouhých sukních, s ukrutánskou vlečkou, zakrývaly šatem špičky bot a od krku až po břicha a kříže ukazovaly všecko. A všichni si tu jenom šeptali a nahlas se neodvážil nikdo promluviti. Při každém slově ohlíželi se kradmo dozadu i do stran a ruce líbali si vzájemně.

Teprve nyní následoval triumfální vůz vládcův.

Pážata, krásné dívky a poctivé, v dlouhých vlasech a přilehlých trikotech, šly před vozem, sypouce na cestu celé koberce vonných květů.

Po stranách vozu šly tři řady ochránců moci nad lidem, generálové, preláti a finančníci s hlavami hrdě vztýčenými. Generálové nesli těžké meče, až se pod nimi prohýbali, preláti udělovali lidu požehnání a finančník nadit měl plný břich zlatem a vyndával ho z pod šatu udicí.

V čele vezené plošiny, na které stál trůn krále bláznů, seděl hrbatý šašek a necudně se choval k okolí. V rukou měl dlouhou knutu a šlehal ty, kteří tvořili vpředu dvořanstvo. Po každém šlehu, jenž

dopadl na hřbet dvořanů, tito se skrčili pokorně a oddaně a pomalu toliko rovnali své hřbety, šťouchajíce jeden druhého.

Ve předu plošiny stál skvostný trůn, blýštící zlatem, perlami a démanty.

Za vozem vládcovým pak již vše lezlo v dlouhé řadě po čtyřech. Ruce lidí mazaly se v kalu a blátě ulice a hřbet je bolel od neustálého ohnutí. Ale přece hlavy ustavičně zvedali k trůnu, ač již měli šíj skoro zlomenou.

Za tímto davem lezoucích šli básníci s rukama v kapsách a byli smutni, neboť se jich nikdo nevšímal. Vedle nich umělci kráčeli lehce vpřed, chvíli zpívali a chvíli kousali kůru chleba. Ale byli veselí a bezstarostní. Roj tanečnic je následoval v kostýmech i bez nich a křepčil cestou v spletitých pohybech.

Potom následovaly kněžky bohyně rozumu, nahé, s rozpuštěnými vlasy a s černými svícemi v rukou a s emblémem satanovým mezi prsy.

Na vysokých nosítkách nesli zakuklení muži bohyni rozumu. Ležela nahá, na zvýšeném středu nosítek, na pupku se jí zdvihal kříž a před ním na pohlaví, lidská lebka. Po stranách boků plály svíce a mezi roztaženýma nohama jejíma klečel kněz satanův a sloužil černou mši.

A za tímto oltářem hrnul se mrak masek všeho druhu v křepčení a tanci divokém. Lid kolem jásal, mával rukama a šátky a dychtivě pásl své zraky na vší nahotě.

Vše bouřlivě volalo slávu králi.

A kdo byl tento vládce na trůně?

Na velkém, stříbrném talíři, pod skleněným příklopem leželo tam veliké – h…

A tomuto nápadu se všecko smálo hlasitě. Smích rozléhal se ulicemi, kudy průvod šel, jako bouře a do toho zaléhal tleskot tisíců dlaní.

Ale náhle do bouře smíchu a tleskotu dlaní zalehl příšerný svist.

První bomby z nepřátelských letadel prosekávaly vzduch a domy počaly létati do vzduchu.

V divokém zmatku rozprchlo se vše jako beze smyslů.

Ze slavnosti bláznů stávala se slavnost smrti.

Nepřátelská letadla zalétala nad města a krajiny a rozsévala smrt všudy.

Co den nad Londýnem, Paříží, Berlínem a všemi velkými a většími městy Evropy i Ameriky objevovaly se vzducholodi a házely dolů spousty bomb, schopných v krátké době zničiti vše.

I Praha trpěla tím strašlivě.

Bomby letadel vybuchovaly hned zde, hned tam a rozhazovaly hořící trosky domů široko do okolí. Ve dne v noci plály požáry na všech stranách města a krvavá jejich záře za noci osvětlovala okolí jako nesmírná pochodeň. Mraky kouře a popele zahalovaly ustavičně oblohu jako vychrlené páry a dým z jícnu procitnuvšího vulkánu.

Všecka práce, všechen obchod a snažení se lidstva za výdělkem ustalo. Vše se zastavilo a ztrnulo. Nebylo možno mysleti na nic, nežli na záchranu sebe. Každý jedinec snažil se jen o to, zachrániti se jakkoliv, třeba na úkor tisíců jiných. Mrtvoly hromadily se v troskách příbytků.

Vše podléhalo démonu války, jenž klusal s ostatními jezdci apokalyptickému celým světem.

Lidstvo připravilo si na sebe to, co chtěl jeho rozum, nejhorší bič, a nyní sténalo pod ním šíleně a bezmocně. Nikde nebylo již pomoci a síly, odvrátiti ho. Rozpoutané síly zkrotiti se nedaly, nebylo to již v lidské moci.

Obyvatelstvo měst utíkalo kvapem na venek a města pustla. A ti, co v městech zbyli, chodili a žili jako příšery.

Nepřítel házel na město pumy otravných plynů, jež vdechnuty, otravovaly takřka okamžitě, nebo oslepovaly a v doteku s tělem usmrcovaly tiše. Zelenavý a smrtonosný plyn táhl se stále ulicemi jako průhledný závoj a ničil vše živé, co nebylo chráněno proti němu. Všecka zvířata byla v hodině mrtvá po celém městě. Od koní až po psa, holuba, kanára a myš, ba až po tu štěnici, vše z němého tvorstva bylo mrtvo.

Zdechliny válely se všudy a mezi nimi i mrtvoly lidí, jež neměli času se chrániti anebo chráněni byli špatně. Zápach plynů a hnijících zdechlin pronikal všecko. Ty zdechliny a mrtvoly, které bylo viděti, se odklízely, ale puch z těch, jež zůstávaly skryty v děrách, otravoval vše.

Lidé oděni v skafandry jako potápěči, s ohromnými kuklami a s přístroji na dýchatelný plyn na zádech, vypadali příšerně a sotva se hýbali pod tíží ústroje. Plynárny dýchatelného plynu pracovaly ustavičně, aby lidem dodávati mohly to, co je jedině mohlo zachrániti v moři otravných plynů – kyslík.

A v šíleném strachu o život, v praskotu požárů a kouři, v explosích vše drtících bomb, v mračnech plynu a mrtvolného puchu, potácely se příšerně zakuklené postavy těžce, neznajíce druh druha.

Muž nepoznával svou ženu, matka děti, děti rodiče, neboť všichni byli stejně příšerní. Ve dne i v noci navlečeni býti museli v těžké masky, takže kolena jim klesala, hlava bolela, tělo se sotva vleklo a chtěli-li vzíti něco do úst, chemicky muselo se to čistiti, aby se neotrávili. Chtěli-li konat tělesné potřeby, tělu nejnutnější, museli tak činiti v místnostech, jež dříve provanuli a naplnili čistým plynem. Milenec nemohl políbiti milou, matka dítě a všecky rozkoše vášně

pohlavní byly nemožný, a když, znamenalo to jistou smrt. A přece i tak lidé umírali.

V hrůzném tomto stavu zmocňovalo se lidí šílenství a zuřivost. Hned zde, hned tam, člověk, u něhož propuklo šílenství, rval se s někým, nebo ničil vše vůkol sebe. V takovém případě i blázen i napadený byli ztraceni. Roztrženým skafandrem pronikl smrtící plyn k tělu a ve chvíli po člověku bylo veta.

Proto jeden člověk bál se druhého a vyhýbal se mu. Jako děsní netvorové, vraždící se navzájem, nedůvěřující si, jako šakalové a hyeny, kroužící okolo kořisti, tak pohybovali se lidé kolem sebe s vražednou zbraní proti napadení ustavičně v ruce. Otec bál se dětí, děti rodičů a vše si zoufalo. Ale i to bylo osudné. Nepředložený pohyb, protržení ochranného obleku a ve chvíli člověka nebylo více.

Proto vše chodilo pomalu, pouze se šouralo s největší opatrností.

A stále přilétaly vzducholodi do neviditelných výšek nad město, a když již plyn z ulic počal mizeti, naházely do nich nový, ještě ve větším množství, než dříve.

Již skoro vše prchlo z města hrůzy. Rozbité město hořelo plameny vysoko šlehajícími a dusivý kouř i plyny vanuly ulicemi jako smrdutý dech smrti.

A přece ustavičně nové a nové vojsko odcházelo na bojiště a ničení a smrt neustávaly. Praha ponechána nepřátelskému dílu zkázy bez pomoci, jíž nikdo si poskytnouti nemohl. Vše, co vybudovaly v ní věky, památky, umění a vše, co bylo krásné, hořelo, bořilo a rovnalo se se zemí. Lidé zoufali nad vší tou zkázou, šílili a umírali bolestí.

Tak tomu bylo v New-Yorku, Madridě, Londýně, Pešti, Pekinku, Kalkutě, všude. Jeden nepřítel hubil druhému hlavní a velká města, a srovnával je se zemí jako Karthago. Z měst stávala se rumiště.

Vše co ještě z městského obyvatelstva zůstalo, rozprchlo se po menších městech a vesnicích. Tam konečně si vše oddychlo. Mohlo odložiti skafandry a žíti zase životem lidí.

Ale ne na dlouho.

Pojednou zde, onde, v rodině, při rozmluvě na ulici, ve společností, kdekoli, někteří lidé začali se potáceti, rty jim černaly, kolem očí tvořily se tmavá kola a oni klesali jako podťatí. Za několik okamžiků byli mrtví. A to nejen v městech, ale i ve vesnicích, na samotách, všady.

Hrůza a šílenství dostoupily vrcholu.

Co to?

Mor!

Nepřítel probudil k intensivnímu životu dosud dřímající bakterie a pustil je konati dílo zhouby. Všecko očkování a obrana byly marný.

Po tisících hynulo lidstvo a nebylo kam utéci, kde se skrýti, zachrániti. Děti umíraly v náručí matek, matky v kruhu lkajících dětí, milá v náručí milého, ohyzdně a strašně.

Smrdutý dech moru provanul vše. Na bojištích umírali muži v hrůzách bitvy, trháni na kusy a zde ženy a děti hynuly v křečích s hroznými, strhanými obličeji, ponechávány na místě jako zdechliny. Již se nestačily mrtvoly pohřbívat.

Pocházející dobytek běsnil, zmítaje se v smrtelných křečích, nebo celé dni a noci řval teskně v tuše hrozné smrti, jež kráčela světem. Poděšená zvěř utíkala od lidí, nosících smrt, do polí a lesů a psi jenom zdaleka pohlíželi svíticíma, vyděšenýma očima na šílené a ve smrti se potácející lidstvo a vyli zoufale.

Peklo samo se přestěhovalo na zem a zloba lidská přece neustávala.

Stále nové a nové plyny, bomby, granáty rozsévaly smrt a ničení všude; stále ve větším množství

zahryzávaly se bakterie do útrob těl a ničily je jako mráz ničí polní myši.

Marné bylo zoufání lidstva. Marná byla již snaha zaraziti běh rozpoutaných živlů a sil.

Démon války v objetí rozumu chechtal se příšerně a mrskal vše biči uzlovatými. A svištění knuty jeho prolétalo světem od bitevního pole do zázemí a zpět jako sykot hadí.

V hrůzách šílenství a smrti počínalo teprve lidstvo chápati Boha a své nepravosti. V hrůzách rozpoutaných živlů a jejich děsu teprve připouštěl jeho rozum bědnost všeho konání lidského a svou slabost oproti síle ducha.

Dovedl rozpoutati síly hmot, ale opanovati je již nedovedl.

A hmoty se mstily strašlivě.

Ve vší té spoustě ničení, děsu a hrůz, ve všem tom moři požárů a krve, v smrtelném chrapotu lidstva, šílenství a orgiích smrti, nad hořící a v trosky se rozpadající Prahou, klidně, ničím nedotčeno, dřímalo stále klidně „mrtvé město“. Ze všeho toho, co se dělo kolem a ve světě, nic se ho nedotklo. Jen mraky dýmu z hořící Prahy zahalovaly občas pyramidu, jež prorážejíc nad tyto mraky, čněla nad nimi k nebesům bílá a tichá.

Byla to Verusova výstraha, jež připomínala všemu stále:

Bdím!

A k této pyramidě upřelo v zoufalství lidstvo své oči. Verus, Verus jedině může pomoci, vzkřiklo v největším svém utrpení. Jedině on může nás spasiti, neboť tak řekl.

A kdo mohl, hnal se k „mrtvému městu“, prositi Veruse o milosrdenství a spásu.

– –

Jakmile nepřítel přiletěl nad Prahu, všichni Verusovy lidé uchýlili se do „mrtvého města“, kam nemohlo proniknouti nic z těch ničivých sil, jež rozpoutány lidským rozumem, hubily svět.

Tam panoval klid a mír.

V budově blízko pyramidy umístěni byli všichni.

Dea s Felixem a matkou žili opět společně.

Po oné tragedii v divadle, probudila se Dea na svém loži doma, aniž by věděla, jak se tam z divadla dostala. Verus zabil Steina silou svého ducha, odhmotnil Deu, dal jí dohráti její úlohu v dramatu a přenesl ji domů, kde byla zase zhmotněna jeho vůlí. Jen neurčitá vzpomínka na její konečnou úlohu v tragedii „Zkázy lidství“ jí zbyla.

Felix, když po objevení mrtvoly Steinovy nastal v divadle poplach, kvapil z ředitelství do hlediště. Tam dověděl se vše, co se stalo. Sám nemohl však nic pochopiti a běhal zoufalý, nevěda, kde Deu hledati, a co si počíti. V největší bezradnosti a zoufalství pocítil palčivost na zápěstí pravé ruky. Pohlédl tam a bílá skvrna jasně zářila a v ní mohl čísti zřetelně slova: „Dea – doma.“

Setřel si pot s čela a oddychl si zhluboka. Verus mu sděloval, kde jest jeho žena. Byl uklidněn. Vyšel ven, vsedl do automobilu a za několik minut na to shledal se s Deou, zdravou a krásnou jako byla, když z domova odjížděli.

Továrník Marek zmizel, neznámo kam.

Nyní co nastala litice války, Dea chvěla se bolestí a žalem. Ačkoli neviděla hrůzy a bídu, jež panovala ve světě, tušila vše z požáru Prahy a zoufalého lidstva, přicházejícího žádati od Veruse pomoci.

Kdyby nebylo Verusovy moci, jíž nyní udržoval lid v patřičné vzdálenosti od „mrtvého města“, spousty lidu

byly by město zaplavily jako povodeň a přešly přes něj jako vlna mořská přes kupu soli. Ale přes všecko možné úsilí lidu, nemohl tento učiniti k ohradní zdi města, na vzdálenost padesáti metrů ani krok. Jako by narážely na nějakou neviditelnou, neprostupnou a pevnou zeď, tak byly nuceny stanouti v určité vzdálenosti a marná byla jejich námaha učiniti krok dále. Tlačily-li se zadní na přední, padly tyto a za nimi stojící byly je nuceny ušlapat, chtěly-li před tlakem zadních uchrániti samy sebe.

Všechna tato bolest lidu krušila Deu nesmírně. Její srdce krvácelo a duše smutněla až k smrti. A když viděla, jak spousty lidu, hlavně žen a dětí, kolem dokola „mrtvého města“ rozlité jako záplava volají: „spas nás!“ odhodlala se jíti s Felixem k otci, prositi za lidstvo.

Prošli chodbou, schody, bránou a stanuli ve velkém, tichém a prázdném sálu, jenž svítil všude bílým světlem. Dea položila své čelo na zeď a zeď se rozevřela. Se srdci mocně tlukoucími a se zmírajími strachem dušemi, vešli do chrámu velikého ducha.

Stěna se za nimi zavřela a stanuli v neproniknutelné tmě a hlubokém tichu.

Čekali, chvějíce se jako rozezvučené struny. Stáli ve tmě, v níž ponořen byl pán světa a vládce osudu lidstva. Dleli v síni, z níž vylétnouti mělo brzy světlo poznání a spása všemu trpícímu lidstvu.

Přítomnost božstva zbavovala je smyslů. Umdlévali a klesali, podpírajíce jeden druhého. Byli polomrtví. Jen tepot srdce cítili zřetelně a to, jak v nitru jejich vše se chvěje neurčitou tuchou.

Konečně tmu prosekl úzký paprsek světla, jenž vycházel ze středu dlažby ohromného chrámu. Něco neurčitého ale chápaného nutilo je, aby pokročili blíže k zdroji jasného světla, z něhož paprsek tryskal.

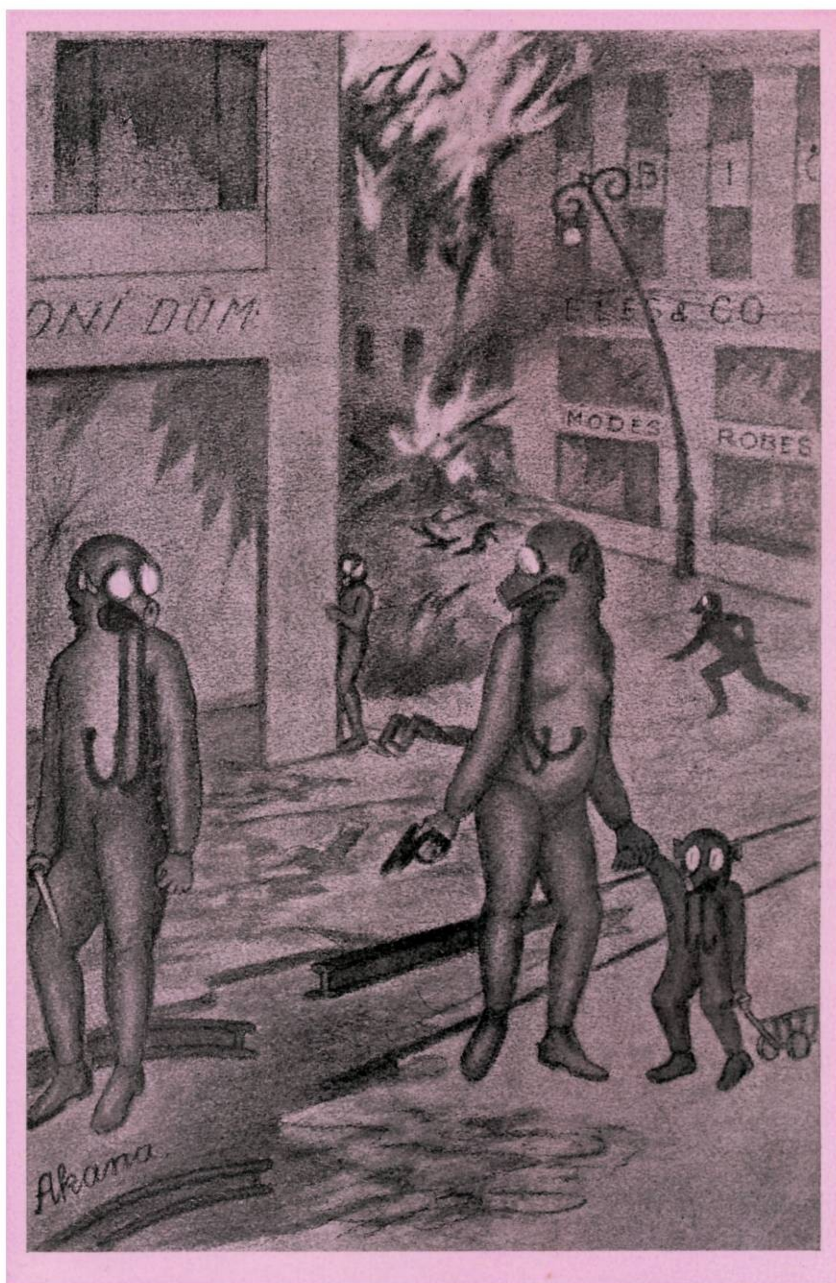
Došli až na několik kroků ku kamennému křeslu, jež bylo tím, co vydávalo ono oslnivé světlo.

Avšak na kamenném loži nebylo nikoho. Bylo prázdné.

Strnule hleděly jejich oči v ta místa, kde jindy sedával, pololeže, Verus, otec Dein, vetchý stařec, v bílém, řasnatém rouše.

Nyní tu nebyl nikdo.

Ale již nad ložem počaly se jeviti matné obrysy postavy v řasnatém rouchu, jako mlha formovaná v zřetelný útvar. A tato mlha houstla víc a více, nabývala zřetelnosti, až se před nimi objevila sedící bytost, bílá, vzdušná, zhmotnělý duch.

ONÍ DŮM
MODES
ROBES
Akana

Byl to veliký, zhmotnělý duch Verusův, vládce osudů lidstva.

Ale obličej jeho viděti nebylo, zakrývala ho bílá rouška, visící kolem hlavy. Nehybně seděla zde na kamenném křesle skvěle bílá a strašlivá bytost bez jediného projevu života a pohybu. Konečně sotva znatelně zachvěl se vanem dechu závoj před jejím obličejem a tiše nesla se prostorem její slova:

„Mé děti, v mých samotách dopřán vám budiž mír!“

„Přišli jste prosit za lidstvo, jež bičováno strastmi války úpí pod knutou svého rozumu. Však zdaliž vaší prosby lidstvo to jest hodno? Zdaž nezjevil jsem jemu pravdu a neučinil vše, co učiniti možno bylo, aby chápalo, že vše co přijde, dělá sobě samo?“

„A poslechlo mé pravdy, rad a snah?“

„Kdybych nebyl tak silným, jako jsem, byli by mně za vše zavraždili. Ale že má moc, vší moci jejich dovedla vzdorovati, nezničil mne vzdor jejich. Vždyť dobře věděli a vědí, co je čeká, proč tedy samy učinili si vědomě to, čím nyní trpí?“

„Nelze páchat zlo po celý život, a potom volati odpusť a pomoz, pane!“

„Zdaž může odpustiti to sám Bůh, jenž milosrdný jest a spravedlivý?“

„Vy nechte ještě na čas lidu jeho trpkost života, ať z bídy svojí jako Fenix vzlétne k světlu. Jen cestou utrpení v světlo vejde duch.“

„Já spásu lidstvu dám, ale jen tehdy, až k tomu bude čas.“

„Dosud lidstvo málo ducha má a duch můj také slab jest ještě k tomu. Nemohu tvořit něco z ničeho, ku všemu určitá jest síla ducha třeba.“

„Až miliony duchů vzlétne z bojiště a druhých miliony vzlétne z krajů všech, až síly hmoty spojím v sílu jednu, pak lidstvo převedu do světa jiného, kde není muky těla a pouta rozumu kde více netřeba.“

„I vy tam pospějete za mnou, mojí drazí, i tam vám budu otcem dobrým, jenž povede vás k světlu výš a výše.“

Dea klesla na kolena a z hrudi se jí drala slova v mocném vzlykotu:

„Můj otče dobrý, tolik hrůz a bolu zde jest kolem nás, že srdci toho snésti nemožno. Když vinu na všem nesou lidé dospělí, čím při všem vinni jsou ty malé děti, jichž rozum teprve se probouzí?“

„Ne všichni vinu na všem nesou také. Jest mnoho lidí dobrých na světě, již vždycky chtěli všemu jenom dobro a nikdy nepřáli si hrůz a běd, jež zavinili jiní. Proč tedy trpěti má všecko stejným dílem?“

„Má duše dobrá, soucit tvůj, již jednou nesprávnou tě vedl cestou. To proto, že mluvil k tobě rozum a duše mlčela. A nyní tomu právě tak.“

„Ti, jež k hrůzám vojny rozum nenutkal, vinni jsou také, protože mlčeli a proti druhým nepozdvihli vzdor. Zdaž míň jest vinen ten, kdož oběť drží, než ten, kdo nůž jí vráží do srdce?“

„A malých dětí rozum páchal by za čas totéž zlo, jež činí nyní jejich otcové.“

„Jen tehda bídu lidskou zmírnit možno bylo by, kdyby se obrátilo k dobru a pravdy chtělo znáti snažení.“

„Chci-li ho spasit však, musím ho změnit zcela!“

„Ach, otče můj, jest-li to možné jest, ty zmírni bídu lidí. Vždyť lidstvo jest v nitru dobré, bude se kát a pravdy dobro uzná nyní jistě.“

„Nuž, myslíš-li tak, duše milosrdná, jež soucitem jsi proniknuta zcela, dám v ruce tvoje to, bys‘ sama lidstvu pravdy poznat dala líc.“

„Jsem tomu národu, z něhož jsem vzešel, mnoho povinen. On vůči mojím snahám nestavěl se příkře a budovati v klidu dal mně vše, co nutno budovat mně

bylo zde. V něm duch jest silný, předků vznešených, jež pro pravdu též mnoho trpěli. Jest lidem z jádra dobrým, ušlechtilých snah a duše jeho s touhou k světlu plá.“

„Nuž jděte druhu dobrý, dcery mojí milé, ku svému lidu a rcete ústy svými, co vložím vám v ně v chvíli příhodnou. A Deo, ty, ve snaze po pravdě učiníš to, co vykonat ti napoví můj duch.“

„Uzná-li vše to lid tohoto národa a podle toho půjde cestou novou, pak utrpení svoje zmírní sobě sám a s klidem čekat bude věcí příštích.“

„Jste dětmi toho lidu a buďte tedy též i z moci mojí jeho genii.“

„Vám i tvé matce Deo, poslední pozdrav v tomto životě.“

Pomalu bílá, mlhavá bytost se ztrácela, tiše a tajemně.

Dea zachytiti chtěla k polibku tu ruku mizící, ale jen stínem prošly její tenké prsty.

Verusova těla nebylo zde více.

VI.

Nahá pravda.

Když se Dea s Felixem vrátili od Veruse domů, dlouho seděli pospolu u okna, nemluvíce slova.

Byl večer. „Mrtvé město“ pohrouženo bylo ve svůj posvátný klid a pyramida jeho leskla se rudým odleskem.

Praha stála v plamenech a kouři a krvavá záře rozlévala se nad ní po obloze, ztemňována šmouhami černého dýmu. Hluk a praskot plamenů zaléhal sem a časem zadunělo to z požáriště jako vzdálený rachot hromu. To jak se hroutily budovy, sténala země. Potom vždy ohňostroj jisker vylétl nad sesutou stavbou do oblak, až zmizel v mračnech hustého kouře.

Jako hyeny k mrchovišti, neb hladoví vlci k vesnici, táhly se proudy lidu ku zdem „mrtvého města“ a kolem znělo zoufalé volání:

„Veruse – otče – pomoz, smiluj se – spas nebo zabij!“

Černé stíny lidí vrhané hořícím městem, rýsovaly se dlouze na ponuré pláni. Zde němě stála rodina, zírajíc ztrnule na velkou pyramidu a oči všech plály horečně.

Tam na kolenou zhroucen klečel milenec nad svojí milou, jež právě zmírala morem, a jinde zase u skupiny kamenů, na zemi seděla žena s rukama v klíně sepjatýma, mezi plačícími dětmi a apaticky hleděla stále na jedno místo. Jiná skupina lidí ležela na břiše a

s hlavou o dlaně opřenou, hleděla dlouze k „mrtvému městu.“

Vzdechy a modlitby nesly se tiše do hrozné noci.

Dea hynula žalem a Felix jí potěšiti nedovedl. Jak možno bylo těšiti tam, kde oba věděli, že lidstvu pomoci není žádné.

Jen tomu lidu kolem, lidu svého národa snad mohli uleviti, jak řekl jim duch Verusův. Měli k němu mluviti a zjeviti cestu, po níž možno by mu bylo dosíci ulehčení.

Chtěli tak učiniti, ale nenalézali slov ani činů, jež by dovedly lidu ukázati tu cestu a přesvědčiti ho o tom, co má činiti. Jen slova Verusova, že on bude mluviti ústy jejich, dávala jim naději, že budou moci lidu pomoci. S těžkými hlavami ubírali se pozdě na lože a nocí snili horečné sny. A takové dni plynuly jeden za druhým, a čím dále tím větší tíže tísnila jejich srdce i duše. Veliký smutek opanoval je v tom moři běd tak, že v myšlenkách pohrouženi sedali celé dni a noci u okna, pohlížejíc teskně v umírající kraj.

A mor šel tím krajem s dusivými plyny stále a občas hřměly zakouřeným, ponurým prostorem výbuchy drtících bomb, přilétajících s výšin nadoblačných.

Města byla rozbitá a pustá, vesnice vymíraly, samoty bály se lidí z města jako příšer, a vše utíkalo do lesů a skrývalo se tam jako dravá zvěř, bojící se ostatních, strachem před morovou nákazou.

Mrtvoly ležely všude.

Lidem se zdálo, že nic hroznějšího již nemůže býti.

A přece bylo ještě.

Najednou lidé jdoucí za sebou po cestě, anebo v lese tábořící, koseni byli jako žito srpem. Bez hlesu strnuli jako sochy a bez jakýchkoli příznaků choroby neb ran, hynuli okamžitě, jako bleskem zasaženi.

Kdo stál, mrtev zůstal vztyčen, kdo seděl, zůstal seděti, a kdo se chystal vykonati nějaký úkon, zůstal tak, jak ho smrt zachvátila.

Hrající si děti ztrnuly v smrti v pózách poskoku jako figurky z vosku. Otec, stojící nad ohněm, proměněn byl v sloup solný a ústa dítěte u prsou matčiných, semknula navždy vychládající prs skonavší matky.

To nepřátelská letadla prosekávala kraj paprsky smrti.

Pod touto poslední ranou vše se zdvihlo v bezmocném zoufalství a spělo k „mrtvému městu." Večerem nakupily se kolem něho takové spousty lidí, že je nebylo možno přehlédnouti. Jako vzdouvající se tmavý koberec, veliké tlouštky, přikrývaly do nedozírna celou truchlivou pláň, zakouřenou dýmem hořící Prahy.

A děsné steny, volání, a kletby žalobné nesly se krajem:

„Jsme proklatci – Veruse – Bože – odpust – smiluj se – zab!"

Dea i Felix vztyčili se u okna. Pohlédli na sebe němě a dlouze a ruka jednoho spočinula v ruce druhého. Těla jejich chvěla se zimničně, srdce tloukla bouřlivě a z očí jim sálal podivný žár.

Nutkání neznámou mocí, ruku v ruce vykročili do ulic „mrtvého města" a jako puzeni něčím neviditelným kráčeli k vysoké zdi, obkružující pyramidu. Těžké kovové dvéře, jež nikdy dříve se neotvíraly, byly nyní otevřeny dokořán.

Prošli jimi a po vnitřních schodech vystupovali na kruhovou zeď. Vrch zdi byl hladký jako stůl, bez jakéhokoli zábradlí a velmi široký.

Zde stanuli znaveni a rozhlédli se vůkol po okolí, jež leželo u jejich nohou. Statisíce horečně planoucích očí upíralo se na ně z důli.

Tak zde mezi nebem a zemí stály dvě bytosti na vysokém piedestalu jako sochy a mohutné pozadí jim tvořil setmělý masiv ohromné pyramidy. Dole burácel lid. Moře rukou vztahovalo se k nim zoufale a plání rozléhalo se prosebné volání, vzlykot a pláč:

„Milosrdenství – pro Boha – milosrdenství!“

A za tohoto volání, uzřeli všichni vůkol kolem města neobyčejný zjev.

Obě postavy na zdi stojící se prodlužovaly, rostly víc a více, až nabyly velikosti obrovských soch. S pyramidy je oblilo intensivní světlo tak, že každý jejich pohyb, každý sval v obličeji i výraz oka byl dole stojícím davům jasně patrný.

Lid vzkřikl překvapením.

Dvé bytostí krásných stálo před ním zřetelně, oblito světlem.

Vznešená, éterická postava překrásné ženy, v bílém, řasnatém šatě, upírala na něj své hluboké oči, černé jako noc. Ruce její volně visely podle štíhlého těla a hlava s rozpuštěnými vlasy nakláněla se; v pokoře. Obličej její, jako z kararského mramoru tesaný, přelétal stín velikého smutku. Socha krásy, čistoty, nevinnosti a dobroty zjevila se lidu.

A vedle ní stál, pevně vzpřímen, mladý muž, oduševnělého obličeje, na jehož hlavě kučeravý vlas, zachvíval se mírným vanem chabého větru.

Jako ze žuly vytesaná jeho postava byla zosobněním síly a mužnosti tak, že eterická bytost ženy vedle něho, zdála se býti děckem.

A již Felix vztáhl ruku nad davy a z úst jeho, jako rachot hromu, nesla se slova, slyšitelná po celé pláni:

„Lide, z něhož jsem vyšel!“

„V minulost prchly věky, kdy lidstvo ve tmě a klamu konalo svůj úkol na zemi. A úkol ten teď lidstvo dokonává, aby přešlo do jasu života a pravdy.“

„Dokonává ho i národ, z něhož jsem vyšel, a to jste vy.“

„Avšak dokonání tohoto úkolu nenastalo by ještě tak záhy, kdyby mocný duch genia geniů, Verus, neměl útrpnost s bědami a utrpením lidstva. On řekl lidstvu jasně, chce-li spásu, však lid jí nechtěl ani neposlechl jeho rad pro svoje dobro. Rozum lidí vyvolal hrůzy války, za kterých hynete vy a hyne všecko. Místo aby svět šel za geniem dobra a žil mravně, řítí se v objetí démona zla a molocha války.“

„A oba démoni chtějí své strašlivé oběti a vy jste nuceni jim je též dáti.“

„Genius Verus chtěl od vás jen slovo a nedali jste mu ho. Všeho jste si tedy vinni sami.“

„A Verus věda, že za jeho jasným cílem nepůjdete dobrovolně, vede vás k němu sám.“

„Padněte na kolena, skloňte hlavy v pokoře, a ze srdce vypusťte všecku trpkost a klam. Bijte se v prsa, otevřte svá nitra a v úctě nezměrné povzneste se k duchu, jenž v samotách tohoto chrámu třímá váš osud. Neboť on jediný jest to, jenž utrpením svým připravil vám lepší osud, než-li jakého jste hodni.“

„Krátká jen doba lidstvu zbývá a nebude ho více.“

„Zželelo se však mocnému duchu genia utrpení lidu, z něhož vyšel i on. Chce zmírniti vám muka poslední a uchrániti vás všech těch hrůz, jimiž trpí lidstvo ostatní. Ale chce-li tak on, musíte chtíti i vy.“

„Chtějte a jste spaseni. Veškerá spása jest ve vás.“

„Dosud žili jste jenom v radovánkách a na Boha jste ani nemysleli. Mysleli jste, že ho nepotřebujete. Víra v Boha vzbuzovala na rtech hlupců a cyniků jen útrpný úsměv a Bohem bylo vám zlato.“

„A přece silné morální stránky jest třeba, aby lidstvo mohlo býti šťastno a duch tvůrčí mohl mu zjeviti tajemství tvorby a jeho cíl.“

„K tomuto cíli vedla vás náboženství.“

„Do vystoupení Krista dvě náboženství šla krajními cestami, to jest jedno za principem duše a druhé za principem hmoty. Jediné náboženství ze všech, šlo cestou správnou, střední, mezi dobrem a zlem, duchem a hmotou a to učení Kristovo, církví nezkažené.“

„Indové šli za principem duše a umrtvovali hmotu těla, aby duše osvobozená a vykoupená spěti mohla z hmoty v Nirvánu – k Bohu.“

„Židovstvo šlo za principem hmoty, jež byla mu vším a cílem jeho bylo také více štěstí pozemské nežli v záhrobí.“

„Kristus znaje oba směry, hlásal cestu střední, správnou.“

„Avšak učení jeho zvrhla církev tak, že lid vedla ve směru jednom, za duší, v odříkání a chudobě jako šli Indové a sama brala se za hmotou jako židi!“

„Z toho povstal strašlivě temný a krutý středověk, jenž téměř po, devatenácte set let nepustil lidstvo k světlu.“

„A co vidíte dnes?“

„Stamilionový ucelený národ Indů, ačkoli duchem dospěl daleko, jest v porobě a slabý, kdežto maličký, po celém světě rozptýlený národ židovský opanoval svět zlem, hmotou zlata, za kterou vždy šel a jde dosud.“

„Neboť do nedávna žádný žid nevěnoval se práci duševní, ale kšeftu. Pouze rabíni a osvícenější hlavy židovstva ukládaly tajemně svá pohnání v kabale a talmudu, kde židovstvu neosvětluje se pravda, ale toto se pouze navádí, jak má žíti, aby opanovalo svět.“

„A židovstvo strhlo celý svět na prokletou cestu hmotařství, egoismu i mamonu, a všecko ostatní bylo umlčováno. Všecky hrůzy vojny, zloba, bída a strasti života jsou následkem toho.“

„Do všech náboženstev, hlásajících cestu za duchem k spáse, možno bíti, jenom náboženství židovské, lpící na hmotě, hájeno jest všemi tak, že ani pravda o jeho rituálu říci se nesmí.“

„Zlato toho nedovolí.“

„A duši ostatního lidstva nutno bylo dosud mlčeti a nemohla proniknouti k pravdě.“

„Hledejte tedy božství a proklatou hmotu odvrhněte jako největší zlo.“

„Nevolejte spas nás, ale chceme se spasit!“

„Dosud hledali jste božství všude vůkol sebe a na nebesích, ale božství jest ve vás samých. Voláte Boha k pomoci a ďábla k pomstě, ale oba tyto principy dobra i zla jsou ve vás a nikde jinde. Dle toho, jak žijete, působí na vás a okolí.“

„Božství jest ve všem a ne koncentrováno a uschováno někde, aby vás buď chtělo slyšet, nebo ne, aby dopouštělo na vás muka, anebo dávalo vám radost a štěstí. Bylo-li by tomu tak, zda by byl Bůh všemohoucí a spravedlivý?“

„Pak nemohlo by býti Boha, síly tvůrčí, ale on jest!“

„Radujete se ze štěstí, jež vás potkalo a jež mnohdy štěstím není, anebo truchlíte v neštěstí, jež zase v budoucnu jest vaším štěstím a příčinu všeho hledáte všude jinde, jenom ne v sobě. Viníte z toho svoje okolí, celé lidstvo, a když rozum váš nechce chápati, že osud připravuje si lidstvo samo, obviňujete samého Boha.“

„A sami nečiníce nic proto, abyste pronikli k božství skrytému ve vás, hledáte svůj osud ve hvězdách, vzdálených nepojatelně, jež jsou také světy, jako země tato.“

„Proč tam chcete hledati svůj osud a proč tvorové tamních světů by ho zase hledali zde?“

„Osud všeho, co na zemi jest, spočívá také v ní. Ona nese osud svůj prostorem Vesmíru a vy nesete osud svůj s ní. A dokud jako lidé hmotou svou budete s ní

spoutaní, marné jsou vaše touhy proniknouti tam, kam osudově řítí se svět váš.“

„Osudu či vývoje země člověk nezmění, ale osudu svého jest strůjcem, poslouchá-li hlasu síly tvůrčí, jež vede ho k cíli jako celý svět a veškerý Vesmír.“

„A osudem není štěstí nebo neštěstí, bohatství či chudoba dle vašich pojmů, ale duševní rovnováha, klid i radost ze života a jasu světla – poznání.“

„Při svých nedokonalých smyslech, nemohli jste proniknouti tam, kam pronikl váš genius Verus, ale váš rozum nechce však připustiti ani to, co chápati můžete.“

„Vidíte, ale jste slepí!“

„Proto, i kdyby Veruse zde nebylo, jenž chce vás uchrániti hrůz a muk, spějete neodvratně k strašlivým převratům světovým, a to jak v hmotě zemské, tak i v lidstvu samém.“

„Na základě toho, co vám již zjeveno bylo Verusem, pravím vám:

„Evropa po tisíciletí hodně zalidněná, jest duchem lidstva velice vyspělá. A lidstvo zde přeměňuje také nejvíce energie, a to jak hmotné, tak i duševní. Miliony lidí zde zpracovává a přeměňuje hmoty různým způsobem, chemicky i fysicky a miliony duchů lidí žije zde a pracuje, uvolňujíce svou energii duševní.“

„A na protilehlém bodě zemském leží málo obydlená Austrálie a širé moře. Tam hmota zemská nedoznávala násilných změn energie skoro žádných a ani lidí tam mnoho nežilo, nežije a nepřemýšlelo do nedávna.“

„Tak na jedné straně země, v Evropě, se energie všeho po dlouhé doby přeměňovala úžasně a na druhé straně, u protinožců, jen nepatrně.“

„Ale na světě, ve všem, musí býti stále rovnováha mezi hmotou a jejím duchem či energií a tato rovnováha se stále porušovala. A když se vybilo za

dlouhá léta množství energie v Evropě, bylo nutno, aby se vybila tato energie i tam někde u Austrálie.“

A sopka Krakatoa to také děsným způsobem před světovou vojnou učinila.

„Posledních sto let duch člověka pracuje úžasně a pronikl hmoty tak, že je v obrovském průmyslu zpracovává ve všech směrech. Jde vpřed kroky mílovými, objev stíhá objev, hmoty doznávají těch největších změn své energie a s nimi i duch člověka sám.“

„Za světové války všecky továrny světa přeměňovaly energii hmot pro účely válečné. Hlavně chemické látky výbušné konaly za války svou přeměnou energie dílo strašlivé. Jenom do okolí Verdunu naházeno bylo děly sta vlaků železa a ocele energií výbušných hmot a tyto explosivní látky rozervaly také všecko, kam skryty v projektilech dopadly.“

„A tak tomu bylo v celé Evropě. Jak úžasné množství energie se zde přeměnilo, posoudíte, uvážíte-li, že jediný náboj 30.5 cm hmoždíře dovedl vyhoditi obrovskou rychlostí granát 3 centy těžký do vzdálenosti 16 kilometrů a tam rozdrtiti všecko výbuchem.“

„Co milionů lidí zahynulo v této strašlivé vojně, jichž duše se také neztratily, jsouce také energií životní.“

„Proto sopka Krakatoa promluvila v roce 1928 opět, aby vyrovnala v hmotě zemské přesuny energie. A kdyby se vypočítala energie, kterou tato sopka vyvinula tlakem plynů a par na povrch zemský a vyhozením kubických kilometrů lávy, popela a skal do vzduchu, shledalo by se, že množství této energie jest úměrno energii vybité a přeměněné od posledního jejího výbuchu, v Evropě.“

„To jest pouze jediný případ katastrofy, co příklad, ale jest mementem lidstva, aby si uvědomilo, že čím více a rychleji kráčí ve vývoji vpřed, tím větší evoluce hmoty zemské a tudíž i katastrof a převratů může očekávati, a to tím spíše, že nyní nejen Evropa, ale i ostatní díly světa energii všeho úžasně vymrskávají.“

„Avšak nejen tímto způsobem, erupcí sopek, ale ještě mnoha jinými jeví se toto katastrofální vyrovnávání přeměňované energie, a to ve všech živlech.“

„Jako masiv zemský vyrovnává přeměny energie i ovzduší a moře. Moře vyrovnává přesuny energie v kouli zemské zvolna tím, že přenáší své vody stále, zatopujíc pevniny zde a jinde je obnažujíc. Ono jest regulátorem energie zemské a bude jím potud, pokud energie země bude doznávat změn. Až změny této energie budou nepatrné, anebo žádné, nebude třeba vod, a proto jich nebude více, právě tak, jako jich již není na měsíci.“

„I vibrace osy zemské působena jest z velké části neustálým přeměňováním energie hmoty zemské. Erose, či srovnávání povrchu zemského do rovin jest cestou hmoty ke klidu, tj. vybíjením a její energie potenciální.“

„Příští člověk otevře nitro země, aby uvolňováním energie hmot, tam ztajené, sám touto energií spěl ve vývoji rychle vpřed – k dokonalosti a absolutnu.“

„Až veškerá hmota zemská vybije svou energii, jež se soustřeďuje v životě a duši, člověk opustí svět jako duch, nemající hmotnosti a hmota se přemění v pralátku.“

„Severní záře jest již část pralátky svítící, blížící se k nejjednoduššímu svému stadiu, která opustila zemi, kde již vývoje prodělávati nemůže. Jest to hmota, z níž energie či duch vyprchal, aby se již uvolnil v

absolutno, opustiv zemi. Postupem věků celá země přejde v ní, aby z ní pak povstaly nové mlhoviny, nové světy.“

„Každé nebeské těleso má svou severní záři dle stavu vývoje a svého stáří a tato záře u naší země jest v místech, kam spějeme i my.“

„Za nynějšího stavu vyspívajícího ducha lidského spěje vše rychle vpřed a proto také i světové převraty v lidstvu jsou blízké.“

„Proto také Verus, veliký a silný duch volal k lidstvu, aby ho poslechlo ve chvíli poslední. Ale zaslepené lidstvo, ve svých špatnostech žene se překotně vpřed, bez ohledu na vše.“

„Má oči otevřené a nevidí. Proto také trpí nyní a bude trpěti ještě více.“

„Trpí-li ostatní, že jsou takovými, jakými jsou, buďte vy jinými, lepšími, a utrpení vaše změní se v blaho.“

„Veškeré utrpení lidstva posledních věků spočívá na vládě rozumu, jemuž vším jest hmota.“

„Chcete-li žíti život šťastnější a lepší, nežli dosud, bez klamu, bídy, děsu, zoufalství a hrůz, nechť není vám vše hmota – ale duše.“

„Jděte za vládou svědomí!“

„Bude-li vás ovládati svědomí a ne vypočítavý, egoistický rozum, budete šťastni všichni. Neboť, co jest svědomí?“

„Svědomí jest odpovědnost před věčnou spravedlností a láskou.“

„V lásce a spravedlnosti spočívá pak všechno krásno. A co jest krásné, nemůže býti zlé.“

„Učiňte sobě zákony svědomí!“

„Zodpovídejte se zákonům svědomí a zákonů rozumu nebude vám třeba.“

„Nebudiž vaším zákonem: ‚Nezabiješ!‘ ale ‚Miluj!‘,

‚Nepokradeš!‘ ale ‚Nehromaď, čeho nepotřebuješ a přijmi jen to, co zasloužíš!‘

‚Nesesmilníš!‘ ale ‚Jdi jen za hlasem duše k oběti lásky!‘“

„A pro ty, jež chudí a bídní jsou tělem i duchem, mějte jediný zákon milosrdenství a soucitu.“

„Na světě tak budete tvořit samy sobě jen dobro a krásno a vůkol vás místo podlosti bude jen vznešenost, místo hnusnosti – krása, místo zoufání – radost ze života a místo nepřátelství soucit nad ubohostí duší slabých.“

„A tak nebude lidí ani zlých ani nešťastných.“

„Aby pak všeho toho mohli jste dosíci, jest vám třeba – pravdy.“

„Pravda jest světlem, jímž přijdete k poznání tvoření, vývoje, svého účelu a božství. Proto vám Verus ukázal cestu tvoření a k Bohu.“

„Pravda jest princip lucity, světla v hmotě. Proto, že poznáváte pravdu tvorby a svého účelu, jste lidmi a ne již zvířaty. Silami lucity, světla a pravdy prostupuje duch hmotu mrtvou a ona svítí.“

„Principem lucity zažehuje duch v hmotě organické jiskru poznání a ona chápe, přemýšlí, až u člověka rozněcuje světlo poznání jsoucna, tvoření a božství.“

„Jest to onen princip božství, po němž volal genius Goethův ústy svého umírajícího těla slovy: ‚více světla‘!“

„Odvržte od sebe všechen klam a lež a žijte jen pravdě, jak vám již hlásal genius vašeho národa, Hus, a za níž šli vaši slavní předkové.“

„Ve lži dosud spočívalo nejvíce zla, jež jste páchali, a jímž jste trpěli. Lží zvrhl rozum váš vznešenost a krásno v podlost a hnus.“

„Ve světě, přirozeně, točí se vše kol bytosti oduševnělejší, dokonalejší a krásnější, aniž si toho dobře uvědomujete.“

„A bytostí tou jest žena!“

„Ona jest hybnou silou všeho vašeho snažení a středem, kol kterého se všichni pohybujete právě tak, jako prášníky květu kolem pestíku a jako včely v úle kolem své královny, jež rodí život.“

„V ženě jest z božství více, nežli v muži, v ní i duch tvorby má více síly nad rozumem, nežli v muži, neboť jest to ona, jež rodí nový život.“

„Muž, jenž plodí, dává jen impuls k tomu, aby hmota, o životě snící v nitru ženy, probudil k životu. A aby tímto impulsem mohl býti vzbuzen v těle ženy život, jest třeba, aby žena ovládána byla principy takovými, jež jsou s to život vytvořit a udržet a jež muž nepotřebuje. Principy tyto musí tudíž pracovati v těle ženy tak, aby, jakmile obdrží vajíčko impuls vitalitní, životní, probudilo se k životu.“

„A protože v organismus lidský přecházelo toto vzbuzování života od hmoty a organismů nižších principem evolutním, vývojovým, opakuje příroda ve vývinu embrya v těle ženy všecky své minulé vývojové procesy, jimiž život vytvářila. Neboť i ona stavěti musela ze základů a na základech právě tak, jako se staví dům.“

„Muž, jenž plodí, ovládán jest pouze silami principu vitálního a jiných sil, jichž třeba k vývinu plodu, jemu netřeba. Proto příroda sama, po aktu plození, často činila a činí samce bezcenným a on umírá, anebo stává se pouhou věcí. Včely, když trubci oplodnili královnu, tyto ničí, samice pavouka po aktu plození hledí samce ubíti také a některé druhy okřídlených mravenců hynou po spáření samy.“

„Jest tedy sloupem všeho lidství žena, jež život rodí a jest nadána většími vlastnostmi ducha, to jest, jest prostoupena vyššími, duchovými principy tvoření. Jest tedy i přístupnější hlasu svojí duše, nežli muž.“

„Proto jsou u ní více vyvinuty vlastnosti vyšších principů duševních, jako láska, něha, cit, oddanost, povinnost, pokora, zbožnost atd. Jejího ducha nepoutá tak rozum k hmotě těla, jako muže, a proto žena nemá takovou potenci rozumovou, jako muž, ale jest za to obětavá, dovede trpěti a obětovati sebe a své tělo pro blaho jiných.“

„A to jest také nutné.“

„Neboť ona v bolestech rodí život a cit, láska, oddanost, nelpění na hmotě svého těla, vše krásné, musí zde působiti, aby ji rozum nesvedl vyhnouti se bolestem a ničení jejího těla. Žena nelpí proto tak na hmotě jako muž a naopak sama se dovede obětovati. Kdyby měli roditi muži, při jejich velké potenci rozumové, nebylo by dětí. Rozum muže, přemáhající ušlechtilé snažení jeho ducha na prospěch hmoty těla, by tomuto tělu trpěti bolesti nepřipustil. Vyhnul by se jim.“

„Za utrpení a bolestí, jimž žena jest vystavena, duch dává jí tím více duševního klidu a otvírá jí brány poznání, čili vede ji kratší cestou k Bohu, činí ji krásnou tělem i duší. Proto ženu opanovávají více myšlenky na Boha, proto žena miluje krásno a není tak špatná jako muž. Nedopouští se zločinu jenom tehdy, je-li přivedena mužem na špatnou cestu, v zoufalství anebo je-li chorá.“

„Proto před ženou každý muž skloniti má koleno, neboť ona jest jeho božstvem na zemi. Ona rozněcuje v muži všecky ušlechtilé a krásné snahy a inspiruje ho. To vědí muži geniální, umělci, básníci a hudebníci.“

„Aby působiti mohla na muže ve smyslu sblížení, lásky a oduševnění, dána jest jí krása těla i duše. Ale rozum muže, jenž táhne ho pouze k hmotě, ze všeho vidí jen tělo a duši její ubíjí, vláčeje ji kalem hmotařství, vášní a prospěchu. On učinil ze ženy

otroka svého těla a z oltáře božství učinil oltář hmoty a jejích slabostí, vášní."

„Rozum strhl všecko krásno, poesii a božskost s ženy a učinil z ní pouhou věc pro vášně nejnižší. Ubil v ní skvělého ducha, skvělejšího, než jakým ovládán jest sám."

„A ve světě nastala vláda rozumu a duši bylo nutno mlčeti."

„Muž čím dále tím více ztrácel oporu v tom, co činilo ho lepším a zlo se rozmáhalo v něm. Ubíjel-li duši ženy a hledal v ní jen rozkoš pro své tělo, hnusil si ji a hnusil si i sebe. Stával se nešťastným, neklidným, a v jiných směrech hledal svoje ukojení a klid, nežli v objetí ženy."

„A žena jím stávala se také špatnou. Ztrácela své krásné a vznešené vlastnosti, klesala na roveň muže, a stávala se pouhou věcí pro vybíjení vášní."

„Tak ve světě ztráceli oba, muž i žena, vše to, co činilo je šťastnými, cit pro krásu, poesii, čistotu, něhu a snažení po vyšších cílech duše. Ztratili smysl pro pravdu a lhali si jeden druhému. Pohlavní styk stával se jim něčím nečistým a muž ovládal ve svých vášních ženu jako tvora němého."

„Krásná nahota těla stala se nahotou sprostou, neboť nehledělo se na ni očima duše, ale zrakem hrubých, pudových vášní. A za takovou nahotou hnaly se všechny smysly člověka, a když již tělo sláblo vybitím sil, jinými hmotami, narkotiky, pomáhalo se mu k ubíjení duše dočista."

„Nahá a pravdivá krása oduševnělého těla ženy, lživě a necudně stavěná na odiv, stávala se v očích vášněmi přesycených mužů jarmarečním zbožím a akt plození stával se jim příjemným svinstvem. Rozum přivedl člověka pod úroveň zvířete."

„Svět již neviděl v nahém těle ženy krásně formovanou hmotu pro vznik života a sídlo skvělého

ducha, ale hmotu mrtvou, která sloužila jen k ukájení jeho pudů jako jiné prostředky, které si dělal sám.“

„Pravda o určení ženy a jejím božském poslání zašlapána byla v prach a s ní všecka pravda života.“

„Poznejte tedy napřed pravdu života a zákony svědomí budou vám lehké a krásné. Jděte za nimi v poslední své chvíli a utrpení vaše pomine.“

„Pravdu neskrývejte, neboť ona jest krásná a vznešená, jako jest krásné a vznešené všecko stvoření. Za ní v prvé řadě jděte.“

„Pravdu snažte se odhaliti všude, učiňte ji nahou, neboť co nahé jest, jest přirozené, vznešené a božské.“

„Zde vizte!“

A Felix klesl na kolena k nohám Deiným. Mužná postava jeho sklonila se v pokorné úctě před slabým, něžným a éterickým zjevem ženy.

Oči celého davu dychtivě upíraly se na tuto skupinu dvou krásných bytostí, jako oči vlků na kořist za nepřístupným břehem.

S hluboko skloněnou hlavou klečel muž před bílou postavou ženy, jež zde stála jako mramorová socha římské vestálky v bělostném, řasnatém rouchu. Mocné proudy vlasů splývaly jí v jemných vlnách na bedra a tvořily kol obličeje skvělou aureolu. Překrásnou tvář, bílou, jako z kararského mramoru tesanou, zdobily dva černé démanty očí, lesknoucí se čistotou srdce a křišťálovým odleskem duše. Jemně modelovanými ústy a rty, jako lupeny květu pohrává vánek, pohrával nevystihlý úsměv pokory, odevzdanosti a přitrpklé radosti.

Ruce, visící odevzdaně a bezvládně podle těla lehce se chvěly.

A tu tyto bílé, malé ruce pomalu se zdvihly a směřovaly k ramenům. Zde tenké jejich prsty zahrály třesavě na sponách šatu, uvolnily je a bílá říza spadla s jejího těla k nohám.

Nahé a skvoucí, překrásné tělo ženy objevilo se všem v záplavě vlasů a světla. Bílé své ruce, slabé a chvějící, vztáhlo k lidu s gestem oddanosti a hlavu sklonilo v pokoře.

Oči zvlčilého davu vystoupily z důlků.

Poesie života, nahá pravda a krása těla ženy, chrám ducha, tvůrce všehomíra, odkryl se jim.

Bílé a chvějící se stálo to nahé tělo, dávajíc se poznati dychtivým očím lidu. Útlá, oblá ramena jeho přebíhala v souladných liniích v štíhlou šíji, jíž lehce dral se dech mezi perly zubů, pootevřené květy rtů a jemně chvící se, zarůžovělé chřípí. Dokonalá oblost šíje a její převedení do ramen a hrudi bylo harmonií samou.

Lehce vypjatá hruď nesla dva poháry prsou, malých a forem nevýstižně sladkých, jako jest sladké snění na prsou milujících. A uprostřed každého prsu stál v růžové zahrádce malinký, rubínový fontán, z něhož za slunných dnů tryskal život novému pokolení.

Z těchto dvou malých a něžných pohárů pilo lidstvo svůj život, svou radost i žal. Z nich v děti přecházela duše matky a pod nimi na srdci mateřském i neštěstí i vina sladce dřímaly.

Prameni života, oaso v poušti, jak čistá musí býti ústa, jež z tebe ©sají, pijí a tebe líbají?

Pod prsy v nejkrásnějších liniích, jež nemá žádný květ ni květina, to nahé tělo rozvíjelo se do šířky boků jako kalich lotosu. A mezi těmi sladkými liniemi, jichž nikde jinde v světě nenajdeš, mírně vypínal se život, schránka tajemství, v níž sladce dřímá duše dítěte, dříve než světa zachvátí ho vichr.

A pod životem, mezi vděkem stehen, jež jsou symfonií křivek, která zavzní zplna teprve při zrání plodu, jemného chmýří zkadeřená houšť kryla tajemnou hlubinu, v níž život se tvoří, jako se tvořil kdysi v hlubinách mořských.

Tajemná svatyně, posvátná dílna života a lidstva, z níž vyšla všecka pokolení a národové se svými radostmi a strastmi, ukrývala zde vchod mezi dvěma mramorovými sloupy nohou, jež chránily ji před znesvěcením. Zde záhada života se skrývá člověku, před níž jeho rozum zůstává státi bezmocně. Zde člověk osud připravuje lidstvu budoucímu, zde zanechává sebe část, aby jiný člověk v lepší život mohl spěti.

Může-liž býti posvátnějšího místa, před nímž by člověk v úctě sklonil koleno? A tato studně života a pravdy, jest také studní velikého blaha.

A mramor nohou, jako sloupy štíhlé, nejpečlivějšího tesání umělce, jenž snil o poesii, podpírají všecku tu něžnou stavbu, která však velkolepější jest chrámu Petrova, jejž stavěl Michelangelo, a na němž budovaly věky.

Celou tu stavbu nahého těla, toho chrámu skvělého, bílého a čistého, prochvíval odlesk duše, nevinnost, oddanost i pokora a bylo vznešené a krásné jako nejkrásnější květ.

Duše jeho mluvila jím.

Bylo to tělo Evy posledního věku.

Záchvěv čehosi neurčitého, ale i radostného prolétl zástupy.

S radostí a blahem, spočívaly oči jejich na sladkých formách cudného, svítícího těla a nemohli odvrátiti se od něj.

V hrůzách, jež panovaly kolem, v praskotu hořícího města, v dusivém dýmu táhnoucím se plání, v představách těl, zmírajících v křečích ohyzdně znetvořených a nečistých, toto nahé, skvoucí, bílé tělo ženy, nevinné a cudné, klidně stojící zde v děsu života, zdálo se jim býti přízrakem.

Nechápali ještě, že i jejich tělo takým jest jako toto, neboť jejich těla byla nečistá v prostředí smrdutého dýmu požárů, plynů, moru, krve a nečistých vášní.

A v nitru jejich pomalu počalo svítati světlem pravdy. I oni mohli býti takoví, kdyby nebylo všeho toho klamu, lži, podlosti a neřestí kolem.

Pochopili.

Z tlumu jejich ozval se vzlykot. To ženy zneuctěné, pokálené, zdeptané a chorobami zhyzděné zaplakaly nad svým osudem, nad uvěřením lžím, kterými byly svedeny.

Umělců a básníků oči horečně plály a nitrem jejich prolétala bouře nadšení, jež chvěla jimi jako harfou tón. Ideál stál zde v celé své kráse a skutečnosti. Genius jejich zaplesal a inspirace jimi prochvěla.

Oči chlípníků skláněly se k zemi a duše jejich prodělávaly krutý boj. Pudy by je hnaly zlomit ten květ pro ukojení své, avšak čistota tohoto těla byla pro ně chrámem, ke kterému se démon vášně přistoupiti neodvážu.

Děti vztahovaly ruce po světlém zjevu tom a oči jejich viděly v něm anděla a čistou duši matky. Srdce jejich plála touhou po jejím objetí.

Tak dívali se všichni upnutě a Dea stála stále nehybně s rameny rozpjatými k obejmutí všech.

Tu náhle celé to moře lidu zaplakalo. Zaplakalo hlasitě, bolestně, usedavě a zoufale. Schýlené hlavy tiskli všichni do dlaně a černá země sála horké jejich slzy. Celá pláň slzami těmi byla zrosena.

Nedaleko zdi, na níž stála světlá socha ženy, vztýčil se muž a mocně dobýval se lidmi blíže ke zdi. Na každé ruce nesl jedno dítě, hocha a dívku. Když protlačil se ke zdi až k místu, nad nímž ve výši stála Dea, postavil hocha na zem a dívku vyzdvihl vysoko nad hlavu.

Tvář dítěte, kdysi krásného, nyní zmučená bolestmi a pokrytá ohyzdnými, hnisajícími vředy, jež hnisem zalévaly oči, hrozná a odporná, se objevila všem.

V mukách svíjelo se dítě, až srdce usedalo a žalostně sténalo.

A muž volal vzhůru zoufale:

„Pro toto dítě, jež trpí za moje požitky lživé a klamné lásky, pro toto dítě, jež zmírá pro mou lež a podlost, pro něj, jež trpí za viny lživých rozkoší a blaha, pro něj, pro něj, jež jsi milovala, Deo vznešená, odpusť mně moji zradu, bídáctví a hanebnost.“

A obrátiv se k lidu s dítětem, pokračoval:

„Zde vizte, kam vede pokolení lži a klamu své děti a své potomstvo. Zdaž může jednou býti čisté toto dítě tak, jako ta šťastná žena nahoře.“

„Jest prokleté a ohyzdné!“

„Ó, Deo!“ vztáhl ruce vzhůru, „milosrdenství a odpuštění v posledních chvílích lidstva. Nikdo, jako já, veliký hříšník lži a klamu, nedovede lépe pochopiti tvou nahou pravdu. Odpusť bídníku,“ štkal dále muž a opřel hlavu o nedostupnou zeď. Nemocné dítě pozvedlo hlavu a n vytržení pohlíželo na andělský zjev ženy nad zemí.

A Dea spustila k objetí rozpjaté ruce, z očí vydral se jí proud slzí a tyto padaly dolů, na hlavu bědujícího muže jako osvěžující kapky jitřní rosy.

Zvolna světlo, jež Deu s Felixem oblévalo, haslo. V očích lidu se oba menšili, stali se malými, nepatrnými lidmi, stojícími na vysoké zdi, až zmizeli zcela v temnu nastalé noci.

A dole lid z jasné krásy ocitl se opět ve tmě obkličující ho hrůzy, v dechu otravných plynů, smrdutého moru a objetí hnusné smrti.

Ale vzpomínka na jasnou, čistou, obnaženou pravdu mu zbyla, a obraz její stále mu tanul před očima.

V bouři ničení on počal budovati chrám pravdě a velikému duchu.

A nejhorlivějším pracovníkem byl bývalý továrník Marek, jemuž válka, pro kterou horoval, zničila vše, kromě zmírajících dětí.

Chrám ten počal stavět národ v sobě, ve svých nitrech, a stavěl ho na základech pravdy, svědomí a lásky.

A při této vnitřní práci v sobě, muka života a války nebyla mu již hrozná, nesl je lehce, a klidně za Verusem spěl k cíli spasení.

VII.

Čtyři jezdci Apokalypsy.

Čtyři jezdci Apokalypsy klusali divoce světem. Pod kopyty jejich koní země se třásla a morovým dechem jejich zhasínaly životy lidí jako čadivé plameny svící v zuřivém uraganu.

Všichni démoni a běsové puštěni byli ze řetězů i pout a bičovali lidstvo provazy ocelovými.

Zázemí hynulo v požárech a dýmu, v rachotu drtících bomb i v dechu otravných plynů, ve vanu smrdutého moru a v tichém sunutí se paprsků smrti, mezitím co na obrovském bojišti v cáry roztrhaná těla a chladnoucí krev mrvily nenasytnou zemi.

Bouře zloby lidské v blescích rozpoutaných sil hmot, hřměla po celém povrchu zemském.

Ale stánek velikého ducha „mrtvé město“ stálo dále němé a tiché jako ostrov mlčení a klidu v řevu a jekotu pod bouří běsnících vln mořských. Ba, klid v něm byl nyní větší a úplnější nežli dříve. Vše dřímalo tam odevzdaně, v očekávání věcí příštích, jež znamenaly konec lidství.

A národ český, pohroužen sám v sebe pracoval na své vnitřní spáse tiše v samotách, s důvěrou v nový, lepší život a více se neploužil kol sídla genia s marnými nářky.

Jen bezpočetné houfy cizinců obklopovaly stále „mrtvé město“, buď s úpěnlivými prosbami o spásu

života na rtech aneb s pronášením kleteb zrození, životu všemu.

Avšak obrovská pyramida, tyčící se nehybně ve vlnách zoufalství a bolu, svou němotou odpovídala nyní stále jen jedno:

„Marnost!“

Prahy pod ní nebylo již více. Již prvním nárazům válečného vichru a prvním úderům lidské zloby neodolala.

Krásné a ještě nedávno rušné velkoměsto, obráceno bylo v hrůzné rumiště, z něhož jen občas záblesky plamenů prorážely hustý, dusivý kouř, v němž bylo zahaleno zcela. Otravné plyny a puch rozkládajících se mrtvol, činily toto spáleniště místem prokletým.

Ani noha zloděje neb lupiče neodvážila se vniknouti tam, neboť zde čekala každého jediná odměna za vší práci a námahu – smrt, smrt udušením, otravou neb smrtícími plyny.

A právě tak jako Praha, ležela v kouřících sutinách všecka větší města po celém světě. Ba, ve velkých státech, hlavní města, byla takořka srovnána se zemí. Berlína, Vídně, Paříže, Londýna, Říma, New-Yorku, Pekinku, Petrohradu, Kalkuty, a všech hlavních měst, nebylo více.

Válka, jíž bylo rozumu lidskému třeba pro obchodní zájmy některých států, pro získání nadvlády, pro rasovou nenávist, několik kilometrů hranic a snad nevážnost k jazyku některého národa, zahubila již v zázemí miliony lidí nejstrašlivější smrtí, nechala ostatní zmírati bídně, v zoufalství jako zvěř a zničila stamiliardy majetku a práce, na níž přičiňovaly se celé generace národů tisíce let.

Tak tomu chtěly zájmy států a diplomacie, tak tomu chtěl rozum lidský. A to, co rozbilo všecka města, co je otrávilo a zničilo, co zničilo majetky obyvatelstva, výsledky jeho dlouholeté práce a snažení, co vyhnalo

lidi umírat do polí a lesů jako štvanou zvěř, to vše nečinili démoni, zlé síly světa, ale to vše udělali lidé sami pod vládou rozumu. Oni vyráběli válečné stroje, granáty, bomby, výbušné látky, otravné plyny a vše to, co je nyní hubilo a ničilo jejich majetky. Oni pracovali pilně dlouhou dobu, aby výsledek jejich práce, granáty, bomby, plyny, stroje, zničily v několika dnech.

Tak celé to velké město Praha, jež kdysi vířilo životem uprostřed krásy a umění, bylo nyní ubohé a mrtvější nežli „mrtvé město“ samo. Vždyť nyní „mrtvé město“ mělo více obyvatelů nežli celá zničená Praha, než Londýn, Paříž, New-York a všecka velká města, neboť jako v Praze, bylo tomu po celém světě.

Paprsky smrti, mor, nemoci, bída, a hlad mrskaly lidstvo nemilosrdně a lidstvu nezbylo nic jiného, než svíjeti se bezmocně v kletbách za posledního tažení.

Z lidí stala se zvířata horší hyen a nejdravějších šelem. Všechna zvěř utíkala před nimi jako před tygry, jedovatými hady a bazilíšky s hroznýma očima.

Život v jeskyních a lesích, v deštích a bouřích, při hrůzách paprsků smrti a moru, nedostatku všeho, hlavně potravin, hlad a neukojené vášně hnaly člověka s krvavýma očima za lupem, jako jest hnán vlk samotář za svou kořistí. Vše shánělo potravu jen pro sebe, na druhého se neohlížel nikdo.

Otec skrýval ulovené sousto před dětmi a pojídal je hltavě v ústraní. Děti rvaly se o kousek syrového plodu neb hlízy a vysílené matky zmíraly hladem a jedly to, co by nežral žádný dobytek. Jakmile někdo zmocnil se větších zásob, uschoval a zakopal je v pustých místech a chodil pro ně tajně jako hyena na mrchoviště.

Skladiště potravin byla většinou nepřítelem rozbita a shořela, dílem byla násilím vzata a rozkradena aneb potraviny poschovávány kde se dalo. Ostatní vše, co ještě zbývalo, rekvírováno bylo ustavičně pro vojsko v

poli. A toto rekvírování podobalo se pravidelným bitvám, ve kterých však vždy lidé chránící si své životní potřeby, podlehli moci a síle zbraní. Co bylo na poli, uloupilo se ještě nezralé a rozneslo se, z hladu i záští vraždili se ti, o nichž se předpokládalo, že skrývají potraviny. Tak nestaral se nikdo o to, aby něco vyrobil neb vypěstoval, neboť každý čekal co chvíli smrt paprsky smrti neb morem a věděl, že by to, co by vyzískal, neuhájil před ostatními. Proto nedělal nikdo nic, neboť i nyní velel tak lidem rozum.

Lidé se pářili jako zvířata, násilně a bolestně a narozené děti se ubíjely, neboť nebylo je čím živiti. Šílenců přibývalo měrou strašlivou a hubili se jako pominutá zvěř. Adamitské sekty vznikaly v lesích a křepčily v tancích a orgiích nejpustších.

Fanatismus náboženský propukal v zoufalství bezuzdné a božstvům se obětovaly oběti lidské.

Nejhroznější zvířecí pudy, které již dávno usnuly v člověku převáženy vyspívajícím duchem, probudily se nyní v lidech a to bylo to nejstrašnější. Člověk při pudech zvířecích a schopnostech rozumových, stával se bestií, jíž svět dosud neznal. A tato bestie, ovládaná rozumem, byla konglomerátem hada, tygra a supa, byla bestií lidskou „bestia praeter ignota."

Nyní již i rozum lidský uznával sám, že tvory takových vlastností nutno vyhubit jako bezpříčetné dravce, kteří v zuřivém vzteku, při nedosažení cílů, drásají svá vlastní těla a pijí teplou svou krev.

Takových dravců přicházelo z ciziny spousta k „mrtvému městu" a vylo dlouze a zoufale do jeho ulic. V řevu kleteb a bezmocném vzteku drásali si nehty prsa a drtili mezi dásněmi skřípající zuby. To proto, že větřili v čistých zdech tichého města klid a mír, lidi zdravé, dobré a krásné, čisté a vznešené, nasycené tělem i duší, a podobné obrazu božímu.

Ale mrtvé město pohrouženo bylo nyní již ve svůj posvátný a blahý sen o životě příštím a bouřlivé vlny lidského moře běd, rozrážely se o jeho zdi. Tam v sladkém snění, zkolébáno bylo vše v sny nejkrásnější. A kolem, národ Verusův, oddán osudu a poznav pravdu života, pohroužil se v sebe a s nadějí na nový život umíral v samotách, hale se do kukly svojí duše, aby brzy vzlétl z ní co skvělý motýl do slunečního jasu.

A mezitím na polích bitevních dokonávalo lidstvo vládu svého rozumu. Tam v mukách ještě horších nežli v zázemí hynulo v masách jako dobytek pod sekyrou řezníka nebo králíci v Austrálii při hromadném pobíjení. Tam démoni mrskali ho důtkami mnohořemennými a ono poslouchalo, neboť již poslouchati muselo.

Dvě ohromné armády, jakých dosud neviděl svět, srazily se v boji nejúpornějším a všecky válečné vymoženosti konaly dílo zhouby strašlivé. Hranicí, kterou bránily armády západu překročiti vojskům východním, byl Ural po celé délce až k jezeru Kaspickému. Od Kaspického jezera táhla se pak bitevní čára přes Kavkaz k Taškendu a přes Malou Asii až k Suezskému průplavu a do Egypta. Jedno sto deset milionů vojáků Evropy, Ameriky, a kolonií stálo zde proti sto osmdesáti milionům vojáků Indie, Číny, Japonska, Ruska, Malé Asie a Afriky.

Evropská loďstva uzavírala Atlantický oceán v nejužším místě, mezi Afrikou a jižní Amerikou a spojená loďstva anglo-americká chránila břehy americké při Tichém oceánu. Část loďstva evropského střežila také břehy Afriky při moři Středozemním.

Tak loďstvům východu bylo těžce proniknouti Atlantickým oceánem ku břehům Evropy, ale veliká délka břehů amerických při Tichém oceánu byla přístupna vzdor mohutnému spojenému loďstvu Anglie a Ameriky a vzdor mohutným opevněním a operačním

basím tam zřízeným. Strašlivě vyzbrojená loďstva obou stran byla první, která zahájila operace. Všecky země a ostrovy ležící v tichomoří, jako državy států západních byly vzaty rázem, neboť loďstva západní neodvážila se hájiti jich a tříštiti své síly, nevědouce, kde je každou chvíli může nepřítel napadnouti.

Všichni příslušníci západních států, kteří dosud neuprchli z těchto míst, byli povražděni bez milosrdenství, neboť zfanatisovaný a krutý východ neznal nyní milosrdenství právě tak, jako ho neznal před tím západ. Východní břehy Afriky ovládnuty byly loďstvem východu, vzdor odporu loďstva evropského u Madagaskaru a všecky africké barevné kmeny, úpící dosud pod jařmem Evropanů, vybaveny byly veškerým válečným materiálem, aby hnaly africká vojska Evropanů na západ a na sever k moři.

Průplav panamský, se strany Tichého oceánu rozbit byl letadly a dalekonosnými děly východního loďstva hned v prvních dnech válečných operací loďstev a tak oboje loďstvo, americké i anglické, v tichomoří, ztratilo možnost krátkého spojení s loďstvem evropským v Atlantiku a možnost útěku jinače, nežli kolem jižního cípu Ameriky, kol Ohňové země. To byla situace velice nebezpečná.

Pozdvižením celého východu a hlavně ras barevných a nekřesťanských ve všech světa dílech, ztíženy byly operace loďstev západu velice, neboť všude tam, kde pronášeny byly tyto živly s bělochy, bujela zrada a ničeny byly objekty a zásoby loďstev západu, aniž se tomu dalo předejíti. Mimo to, všichni ti příslušníci východu, nuceni sloužiti armádám a loďstvům západu, činili tak neradi a byli zrádci, takže na všecky důležitější úkony použito býti muselo bělochů. Ale bělochů bylo proti plemenům barevným málo, nedostačovali. Proto veškeré námořní operace západních loďstev musely se díti opatrně a rozvážně, a

proto také loďstva tato vzdáti se musela té iniciativy a útočnosti, které by si jinak byla přála.

Obě loďstva, východu i západu byla stejně mocná a hrozná, neboť v posledních letech východ horečně budoval na své námořní moci to, co po dlouhé doby zameškával.

Tak po vzetí všech ostrovů, Austrálie a kolonií v Tichém oceánu a opanování východních břehů Afriky, obě loďstva hledala slabiny nepřítele a operovala hned zde, hned tam při západním pobřeží Ameriky a v Atlantickém oceánu. Kdyby se však podařilo loďstvu východu proraziti někde závěrku západních loďstev v Atlantickém oceánu, mezi Amerikou a Afrikou, bylo by po západních armádách a loďstvích veta. Amerika byla by odříznuta od Evropy a všecka společná akce jejich znemožněná tak, že by jim nezbývalo nic jiného, nežli skloniti šíji pod sekeru východu.

To se dobře na západě vědělo, a proto také v Atlantiku vyzbrojeno bylo vše co nejlépe. Mezi Afrikou a Amerikou vznikl jednolitý řetěz plovoucích pevností, minových polí, plovoucích doků a základem pro letadla i ponorky tak, že vše to tvořilo takořka most mezi oběma pevninami. Bezdrátovou telegrafií a telefonií mohla se dorozumívati loďstva Atlantiku s Pacifikem a rovněž i se svými armádami v poli a zázemím.

V loděnicích a dokách všech námořských států pracovalo se horečně a stále na budování nových a nových bitevních jednotek a i státy vnitrozemské pracovaly na jejich výzbroji, bez ohledu na to, že obyvatelstvo hynulo hladem, morem a v šílenství. Nyní nebylo již jiné pomoci.

Armády pozemní začaly své operace taktéž. Jako lavina valily se proudy barevného vojska z Malé Asie, Indie, Číny, Japonska k Uralu, Kaspickému moři, do Persie, Malé Asie až k Suezu, mezi tím, co vojska Ruská, jediná z bílých plemen, stahovala se vzad, aby

se spojila s těmito veletoky, neustále z východu plynoucími.

Únavnými pochody, vlaky, automobily, letadly a vším možným, všemi možnými dopravními prostředky spěchaly bezpočetné masy lidských těl k bojišti a mezi nimi hrůzné a nestvůrné potvory kovové, tanky, děla, vzdušná torpéda, přístroje paprsků smrti, otravných plynů, bomby, granáty a všecko to, co trhá, drásá, dusí, pálí, rozbíjí a ničí sunulo se na těžkých podvozcích jako příšery za rachotu a řevu motorů.

Vzduchem prolétaly spousty letadel, směřujících stále na západ, jako hejna obrovských ptáků za stěhování a nová hejna ocelových, doutníkových vzducholodí, jako velkých střel, je následovala. Střelivem a potravinami přeplněné vlaky, auta, a motory sotva měly místa prodírati se vší tou směsicí, jež drala se vpřed za jediným cílem – vražděním.

Právě tak bylo tomu na straně druhé, v Evropě. Z Ameriky dopravovaná vojska spojila se s evropskými v jediný proud, směřující na východ a rozlévající se v rovinách ruských do obrovské šíře, od Ledového moře až k žhoucím pískům Afriky.

Vše co rozum lidský uznal za dobré k ničení a vraždění spělo s tímto proudem, jako s dravou bystřinou, řítící se vpřed a nedbající na to, co se na březích děje. Co den, nad oběma nepřátelskými armádami, ze zázemí postupujícími, vznášela se tichá smrt s letadel, jež kosila vojáky po tisících aneb padaly bomby, jež ničily celé vlaky s děly, stroji, střelivem a zásobami. Ale proudy vojáků se netrhly. Stále spěly svým směrem ovládány rozumem a vášněmi. Nijak je nezdržovalo to, že vůkol nich vše hynulo v bídě, moru a šílenství, neboť šílenství jejich bylo ještě větší, bylo to šílenství zdravého rozumu.

A tak obě armády se srážely v strašlivém boji. 290 milionů lidí, vyzbrojených nejhroznějšími vraždícími a ničivými prostředky vrhalo se na sebe a jiných 1000 milionů lidí v zázemí pracovalo jim ku pomoci aneb zmíralo předčasně, ubito shůry, morem neb hladem.

Dosud zpoutané a ukrocené síly hmot probouzely se k intensivní činnosti a divoký tanec smrti a zkázy nastal.

Takořka nepřetržitě táhly se zákopy vojsk od Ledového moře až k Sahaře. Zákopy tyto hloubeny byly stroji a zařízeny tak, že tvořily pod zemí

rozvětvené tunely a chodby se síněmi, v nichž ukrýti se mohla všecka stamilionová vojska.

Kdyby práce lidí i strojů a peníze na vybudování těchto nekonečných chodeb a síní věnované, vynaloženy byly v čas míru na práce užitečné, mohly býti tunely pod mořem spojeny veškeré pevniny pro vlakovou dopravu.

K těmto zákopům a podzemním městům, táhly se ze zázemí ustavičně spousty vojska, válečného materiálu a potravin. Kvetoucí a starobylá města, v něž národy skládaly plody svého snažení a umění, byla olupována vlastním vojskem o vše možné, aby podzemní města na frontách, vybudována narychlo podle vzoru krtků, vlhká, blátivá a hnusná, mohla přijmouti své na smrt odsouzené obyvatele – vojáky a krysy.

Člověk v té době opouštěl na vojně povrch zemský, jejž učinil pro sebe nemožným a zavrtával se jako červ do země a hlíny, aneb vzlétal jako pták nad oblaka, aby jako dravec hledal dole svou kořist. Na povrchu zemském, jenž mu byl božstvím určen, číhala na něj všude smrt jistá, kterou si na sebe sám připravil ve vražedných strojích.

Jeden člověk bál se druhého, přítel nepřítele, a naopak tak, jako se nebojí žádné zvíře nejlítější šelmy. A žádná šelma nebo bestie nedala se srovnati s krvelačností člověka na frontě a s jeho podobou. Jako dravec přizpůsoben jest k boji o kořist přírodou a vyzbrojen tesáky a drápy, tak rozum člověka přizpůsobil tělo lidí k boji ne o kořist, ale o nadvládu. A tohoto člověka, určeného k ničení a zabíjení postavil ke strojům a do strojů, které účinky jeho dravčí činnosti zesteronásobovaly.

Jako netvorové, ploužili se v podzemí vojáci, navlečeni do příšerných skafandrů s ohromnými kuklami. Tělo pokryto šedou isolační látkou proti smrtícím paprskům a plynům, sotva dávalo znáti, že

pod tímto volným, svraštělým příkrovem jest tvor, podobný člověku. Hlava v kovové kouli s velikými, zasklenými otvory pro oči a s vyčnívajícím výběžkem pro kyslíkovou hmotu u úst, zdála se býti hlavou netvora, jenž povstal tím, že oči byly vzaty rybě, rypák praseti a tělo slonu.

Tito netvorové oživovali podzemní města, stroje na povrchu zemském a ve vzduchu. Oni uváděli v pohyb a činnost veliká rýpadla země, pluhy příkopové a dráhy, strašné stroje na vrhání min, torpéd, paprsků smrti a plynů, příšerné tanky a saně, jež chrlily zkázu a vše drtily svou váhou. Oni řídili létací stroje, jež vznášely se v nadoblačných výšinách a chrlily dolů oheň, zkázu a smrt.

Příšera lidská opanovala hmotu strojů i síly hmot a konala s nimi dílo děsné. Hmota, dosud člověka poslušná, vyčkávala trpně okamžiku, až bude dána vůle její síle. A tato síla hmot byla pak nezkrotná. Bestie rozumová ničila jí lidi, zvířata, povrch zemský, všecko, potměšile a rafinovaně a srovnávala vše živé do hrobů a co bylo nad zemí, s povrchem zemským.

V bitevním poli nebylo viděti nic, co by tušiti dalo všecky hrůzy této poslední války. Před očima pozorovatele ležela krajina mrtvá, nehybná a neoživená ni tvorem. Jen do velikých, nekonečných dálek táhnoucí se valy vykopané země, dávaly tušiti, že zde v podzemí, nepozorovaně a skrytě, vykonána byla a koná se úžasná práce.

Ani ve vzduchu nebylo lze spatřiti něco, co by aspoň na chvíli oživilo truchlivost krajiny. Letadla prolétávala bez hluku obrovské výše a zbarvená jako prostředí, jež prořezávala, byla neviditelnými.

A přece takový pustý a zdánlivě mrtvý kraj a prostor prolétala ustavičně smrt, smrt neviditelná a tichá. Byly to paprsky smrti, jež z obou nepřátelských stran pronikaly stále vzduchem na všecky strany,

hledajíce ve velkých dálkách, proti nim nechráněného nepřítele. Rovněž paprsky zapalovací, jež na velikou vzdálenost nítily požáry a přiváděly k výbuchu explosivní hmoty, bloudily stále prostorem sem a tam, neviditelny a netušeny.

Obě nepřátelská vojska stála naproti sobě ve veliké vzdálenosti a ani se neviděla. Nepřátelé se neznali a při boji na dálku ani neviděli a netušili účinky svého strašného boje a vraždění. Výsledky střelby dalekonosných děl, paprsků smrti, torpéd a podobných hlásily jim přístroje radiofonické a radioskopické. Tak velitelé vojsk, sedící pohodlně v křeslech, před mapami za frontou, řídili přístroji celou tu hrůznou bitvu, v níž umíralo denně miliony lidí a ničil se výsledek tisícileté práce lidstva a lidstvo samo.

Armádě Československé, vyštvané do války státy dohodovými, hlavně Anglií, určen byl úsek před Uralem, mezi Orenburkem a Ufou. Zde zakopána v zemi, vytvořila jedno z měst o ohromné délce ulic, spojujících obě tato ruská města pod zemí. Zde žilo a připravovalo se na vraždění a smrt 2 miliony lidí ze vzdálené země na západě, jimž neučinili lidé východu nikdy nic zlého a jež také nijak nečinili plemenům východním příkoří. Ale zájmy spojeneckých velmocí a diplomacie velely a oni museli poslechnouti.

V zabláceném zákopu podzemního města armády Československé těžce pohyboval se ve svém skafandru Jan. Po svízelných obtížích pochodových a dopravních, na kterých zahynula čtvrtina vojáků, jenž byl pobit nepřátelskými letadly, dostal se živ a zdráv až sem. Zde budoval s ostatními druhy po dlouhou dobu frontové podzemí, a odrážel den co den, i v noci předběžné útoky nepřítele, mařícího práci.

Právě proti linii vojska československého stálo vojsko ruské a tak postavena zde proti sobě dvě slovanská plemena, která se vlastně bila na obou

stranách pro cizí zájmy, jako vždy v minulosti. S trpkostí uvažoval tuto věc nejen Jan, ale celé československé vojsko, ale pod knutou evropských velmocí nebylo žádného vyhnutí. Bylo jim rozkázáno bíti se s každým, kdo jest na druhé straně, nepřátelské, a museli poslechnouti, protože byli slabší, ačkoli válkou a bitvou nezískali ani nezachránili ničeho pro sebe a svůj stát.

Republika jejich, obklopena kolem dokola silnými a po zuby vyzbrojenými státy, revoltovati nemohla, nechtěla-li býti rozmetena a proto se sklonila pod pěstí silnějších a mocných. Ba postaviti musela co nejvíce vojska, neboť velmoci se strachovaly, že by se zbývajícím doma vojskem mohl Verus se svou mocí vpadnouti jim vzad.

Ale duch vojska a národa československého již viděl na blízku konec bezpráví na něm páchaných, konec šílenství i hrůz a čekal odevzdaně na jiný, nový život, jejž předpověděl jeho genius, Verus.

Jan vzpomínal s druhy na minulost a všecka trpkost života krušila je bolestně. Všichni byli většinou lidé malí, chudí, jimž život minulý, kromě práce a strádání, poskytl jen málo okamžiků radosti a štěstí. Mozolovité ruce a ustarané hlavy na špatně živených tělech byly tím, co zanechal na nich. A doma, v daleké domovině, milenky, děti jejich, i otcové a bratří buď již zahynuli pod zlobou válečných příšer, aneb hynuly bídně strašnou smrtí jako zvěř, zbaveni všeho, co vydobyli a nastřádali si svým potem.

I Jan probíral tak svůj život a viděl, jak celý ten jeho úděl na světě byl a je trpký a bolestný. Od mládí poctivě pracoval a sloužil, měl na životě požadavky nejskromnější a přece i to jediné, co bylo jeho radostí a štěstím mu vzali, zhanobili a zabili, jeho jedinou a čistou lásku Marii. A když ho, důvěřivce a poctivce, vehnali do tragedie, v níž neobstál, odsoudili ho k

smrti. Nyní za vše to hrabe se zde v zemi jako červ, za nesmírných útrap těla i duše a jest nucen zabíjeti a dáti se zabíti.

„Proč to, proč to vše tak jest?“ tázal se sám sebe a tázali se tak i jiní, ale odpovědi nenalézali. Jediné, co jim bylo odpovědí, bylo to, že mocní tak velí a oni musejí poslouchati. „A kde byli v tuto chvíli ti mocní, kteří válce chtěli a je do ní hnali?“

Kdož ví, všude jinde, jenom ne tváří v tvář nepříteli. A všichni posuzujíce vše to, poznávali, že za utrpení života musejí ještě klásti životy, mezi tím, co ti, jež vojně chtěli, byli šťastni a oplývali vším, životy za věc, kterou jim hlásali hájiti, obětovati nechtí a neobětují. Vzpomínali na slova Verusova a poznali nyní v celé hrůze pravdu jeho slov, nespravedlnost a šílenství rozumu lidského.

Ale bylo již příliš pozdě. Jediné co je sílilo v těchto hrozných dobách šílenství lidstva, byla Verusova předpověď, že v nejkrutějším boji, spasí lidstvo sám.

Na Marii vzpomínal Jan ustavičně a v dobách těžkých utrpení válečných, sny o ní byly mu tím nejkrásnějším v hrůze života. Jako voják pracoval svědomitě a mlčenlivě, poslušen rozkazů, jichž konečně poslouchati musel jako všichni ostatní od prostého vojáka až po velícího generála. Ale přece často ozval se jemu i druhům v nitru vzdor proti vraždění bratrů a proto celá československá armáda byla zadumčivá a ponurá a do bitev nespěchající. Za takových poměrů odrážela dosud úspěšně sice, všecky útoky nepřítele, ale činila tak spíše z pudu sebezáchovám nežli z povinnosti.

Nyní hlášeno bylo po celé nekonečné bitevní čáře, že nastává všeobecný útok nepřítele na celé frontě a proti tomu činěny horečné přípravy.

Všecky bitevní stroje dopravovány na svá místa a vojáci měli střídavě ustavičnou pohotovost. Ačkoli

nepřátelské linie byly vzdáleny na sto kilometrů, zvyšovaná činnost jejich pociťována byla ode dne ke dni.

Co den i noc sypaly se s nedozírných výšek oblačných spousty granátů, bomb, pum, a mrskaly zemi podél linie jako ohromné kapky dešťové za velikých lijáků stojatou vodou. Země se chvěla pod jejich výbuchy a sténala, měníc se v poušť s obrovskými, trychtýřovitými dírami na povrchu bombami vyhlubovanými. Zapadly-li takové bomby letadel v podzemní město, pohřbívala sesutá zem rázem tisíce vojáků v hlubokém hrobě, jejž si sami vykopali, za živa, se vším, co bylo kolem nich.

Tu a tam stalo se, že nedobře isolované a chráněné látky výbušné též explodovaly, zapáleny vzněcovacími paprsky nepřítele a tu vždy celá sopka otevřela svůj jícen a za ohromné detonace letělo vše do vzduchu. I vojáci, lehkomyslní, nebo přes pečlivost nedokonale ve skafandry odění, hynuli tu a tam tiše a to v chůzi, v sedě, anebo i za spánku. Nepřátelské paprsky smrti našly vždy neomylně i ten nejmenší otvor ve skafandru a usmrcovaly vojíny bez bolesti, rázem, jako blesk tak, že padali bez hlesu třeba při chůzi neb v rozhovoru s druhy. Tisíce takových obětí pohřbívalo se denně do mazlavé hlíny ruských pustin, tisíce bytostí, tak drahých lidem ve vzdálené vlasti, klesalo v hrob, navždy pak neznámý těm, kteří je milovali.

Avšak to a otravné plyny, nebylo ještě to nejhorší. Ze všeho nejhroznější byl mor, jehož bacily shazoval nepřítel s letadel do zázemí i mezi vojsko na poli válečném. Tyto malounké mikroskopické organismy probuzeny k životu a práci, ničili nejvyšší organismus a nejdokonalejší, lidi, jako kosa žito.

Celá armáda, všecko frontové podzemí zachváceno bylo morovou nákazou a hynulo hromadně, vzdor všem nejpečlivějším protiprostředkům.

Očkování nepomáhalo a zevní ochrana taktéž nebyla nic platná. Bacily dostávaly se všudy. Ještě nejvíce zabraňovala katastrofálnímu šíření a moru desinfekce plynová, jež bacily hubila, avšak ani ta nedovedla mor zdolati dokonale.

A tak zmíralo hrůznou smrtí moru denně stále více a více vojínů a armáda řídla a slábla tak, že dalo se vypočítati, kdy za takých poměrů, bude po armádách veta. A to nebyl čas dlouhý, neboť dle postupu smrti, mohlo ležeti za půl roku 120 milionů vojáků na poli bitevním, skoseno nehlučně něčím, co sice žilo, ale bylo tak nepatrné, že to nebylo viděti – bacilem.

Proto obě armády uspišovaly rozhodnou bitvu, neboť jinak věděly, že by za takých okolností prohrály vše bez otevřené bitvy.

Avšak ono hrozné tiché hynutí, ona smrt zachvacující neslyšně a neviditelně i neočekávaně vojáky se všech stran, ony spousty pochovávaných mrtvol druhů, to vše přivádělo bojující k šílenství.

Ustavičné upnutí v těžké skafandry, život v smrdutém podzemí, a v zákopech, naplněných nevysýchajícím mazlavým blátem, za ohavného puchu hnijících zdechlin krys, za kousání krysami živými a žráni od vší, za ustavičných hrůz výbuchů a očekávání smrti, hnalo vojíny v zuřivost a zoufalství ale marně. Bouřili se, ale to byla smrt jistější, nežli ta, jíž očekávali se strany nepřátelské.

Za bitevní linií stály smrtící stroje vlastní armády a ty pouhým sunutím rour svých vysílačů paprsků smrti, učinily v okamžiku z místa, kde vzpoura vznikla, jediný hřbitov, na který pak přišli vojáci jiní, aby mrtvé zahrabali a nastoupili na jejich místo. Život vojáka neměl ceny, zde měla cenu jenom hmota, se skrytou v ní silou, to jest střelivo a stroje.

Tak v němém zoufalství potáceli se vojáci v hrobech, již sami sobě vykopali a jež dýchaly

mrtvolným puchem, bez naděje v budoucnost, spravedlnost, lepší život, ba život sám. Proklínali své zrození, svůj život, svět i Boha, a volali satana ku zkáze všeho.

Přáli si raději smrt než takovýto život dále a proto nedočkavě čekali na okamžik, až se budou moci vrhnouti ve vřavu bitevní, kde zoufalý život jejich ukončí smrt nebo Verus. Ze zoufání přáli si vraždit i býti vražděni, a v tomto vraždění shledávali všecky bývalé rozkoše, ztlumené nyní v jedné rozkoši, v touze zabíjet a umřít.

A v tomto očekávání konce života byla jejich jediná naděje v něco lepšího, nežli tento trpký život.

„Veruse, přijď, dokonej své dílo, zahub nás," volali v extási a proklínali pak i jeho, že se zkázou lidstva otálí.

Ale veliký duch Verusův již oblétal bojiště a všecky síly hmot byly připraveny na jeho impuls k činnosti. Kdo v tuto dobu hleděl na „mrtvé město" nad zničenou Prahou, otvíral oči úžasem.

Celé „mrtvé město" zahaleno bylo v bílou, tetelivou a průsvitnou mlhu, jež vznášela se nad městem do nebetyčné výše. A tato bílá mlha, jako bílé chvějící se světlo, prošlehávána byla ustavičně křížem krážem blesky různobarevných paprsků, které z mlhy směřovaly do volného prostoru a mizely daleko za obzorem.

Obrovská pyramida chvěla se jako strom v bouři a z ní vycházel zvuk jako táhlá melodie varhan.

To Verusův duch uvolňoval síly v městě nakupených hmot, aby jimi probuditi mohl k činnosti veškeru hmotu světa. A rozložené síly hmot spěly ke svým centrům zrodu, aby v nich vznítily nový světový požár, novou evoluci koule zemské i se vším, co na ní jest.

Celá země chvěla se v napětí sil pod vůlí mocného ducha, jenž měl jí dáti jinou tvářnost, a čekala jen na jeho impuls.

Verusův duch dokonával svoje dílo spásy a jezdci Apokalypsy navždy zaniknouti měli v nezměrném temnu věků.

Věk rozumu, jenž je vyvolal, za okamžik měl se státi dobou zapadlou v neprostupné dálavy minulosti, o nichž budoucí svět nebude míti ani tuchy.

Nad světem napsána byla rukou osudu poslední slova historie lidstva:

„Finis hominis sapienti!“

VIII.

Hudba nebeských sfér, zkáza lidství.

Již několik dní bitevní pole proměněno bylo v hrůzné divadlo, neboť všeobecný útok započal na celé frontě od moře Ledového až k pískům Sahary.

Netvorné stroje vyřinuly se před linie a oživeny vojáky, postupovaly proti sobě. Jako řady obrovských housenek plížily se tanky, vrhače ohně, plynů a paprsků smrti krajinou do nedozírných dálek, srovnávajíce vše se zemí. Vše, co týčilo se nad povrch země, kácelo se a hynulo pod rvavými tykadly a kusadly válečných nestvůr, aby nepřekáželo útoku strojů následujících a vojáků.

Kdysi papežové dávali do klatby mraky kobylek, jež spadnuvše na zem, hubily úrodu a rostlinstvo. Zde tisíckrát větší nestvůry, vytvořené rozumem a rukama lidí, ničily nejen úrodu, ale všecko na nesmírné ploše, ale tyto mraky ocelových kobylek byly požehnány.

V mračna prachu zahaleny, řítily se tyto pekelné, vraždící stroje vpřed, co s druhé strany, ve velké ještě vzdálenosti, kvapily jim vstříc tytéž stroje nepřátelské. Hukot a řev motorů naplňoval celý ten pruh země podél Uralu, Kaspického moře až k Suezu a pod rachotem a ničivou prací jejich půda se chvěla jako úbočí hor při valení se po nich laviny.

A stále nové a nové stroje vynořovaly se z dálek za zákopy a spěchaly za prvními, jež mizely v dáli co nepatrné tečky. V hustých řadách, nepříliš od sebe

vzdálených, šinula se tato spousta kovových hmot, ovládaná rozumem lidským do neznáma, aby konala dílo zkázy. Hmota tato, nerušena dosud silami hmot nepřítele, ovládala krajinu neobmezeně a zdálo se, že této strašlivé síle ocele, železa, strojů, kapalin a plynů nic odolati nemůže.

Vojáci připraveni v zákopech a vyzbrojeni až po zuby, s úžasem hleděli na vše a dusíce se ve svých skafandrech, očekávali se strachem, co se bude díti. Nepřátelské paprsky smrti a mor co chvíli kácely některé z jejich řad, avšak nyní se toho již nikdo nevšímal, zaujat hrůzným divadlem před sebou.

S vytřeštěnýma, pod těžkou kuklou očima, hleděli očními skly do kraje před zákopy, kde začíti měl okamžik hrůzy, jaké dosud lidstvo nepoznalo. S utajeným dechem sledovali manévry hřmotících příšer strojů, které před nimi prováděly na zemi dílo zkázy.

Náhle do všeho toho hřmotu strojů zalehl se všech stran jekot výstražných a signálních sirén. Děsivým řevem jejich rozezvučela se celá fronta a v řevu tom mísily se všecky možné modulace zvuků příšerných a hrozných. Byly to hlasy zvěstující příchod zabíjení, hrůzy, šílenství a smrti milionů lidí.

Při těchto zvucích srdce všech vojáků i velitelů sevřela se úzkostí a úděsem. Těla jejich třásla se jako v zimnici a duše chvěly se jako dech měchu v píšťale varhan. V úzkosti ohlížel se jeden na druhého, ale místo, člověka, jejž chtěl by zříti vedle sebe, člověka, v jehož očích, tváři a celém těle chtěl by vidět soucit, porozumění, povzbuzení, uspokojení, viděl každý jenom nestvůrnou obludu s ohromnýma, nehybnýma očima ryby, rypákem prasete a tělem slona.

A tak každý sám, se všemi svými pocity, se vším strachem a děsem uzavřen byl do obalu, jímž žádný lidský cit, žádný lidský pohled, snad poslední navždy, nemohl proniknouti.

Hmota, rozumem na jejich těle vytvořená, zabraňovala jim nadále býti lidmi. Byli nyní také již jen hmotou, která nemůže chápati, co v pohledu člověka, jeho grimase a výrazu se skrývá. Byli hmotou bez duše a vůle vlastní, neboť duše jejich zmírala bázní v těle a vůle jejich poslušná byla vůle jiné, zvuku sirén a šílenství rozumu.

A sirény řvaly děsněji a děsněji a šílenství s úzkostí opanovalo vojáky zcela.

Pojednou odpolední, podzimní slunce zastínil černý mrak a v zápětí nato nejprudší bouře rozpoutala se nad krajem. Tisíce záblesků prolétlo najednou mrakem, jenž černal více a více a hromové údery, přehlušující řev sirén i rachot strojů, otřásaly vzduchem.

To letectva utkala se ve velikých výškách v boji a nyní tam zuřil divoký rej smrti a zkázy. Statisíce letadel, snažících se přiletěti nad útočícího nepřítele, aby bombami shůry vrhanými zamezilo jeho postup, utkalo se v bitvě strašlivé.

Sotvaže vojáci pozdvihli oči k zatemněnému, ohněm sršícímu nebi, již řítily se dolů velikou rychlostí trosky zničených letadel, zahalené v plameny a černý kouř, jenž zanechával za sebou kolmé, v oblacích se tratící černé čáry. A nežli zazněl prvý úder hořících trosek letadel a těl vojáků v nich o zem, kde se vše roztříštilo na padrť a shořelo, byla těmito černými čarami kouře prozařovaná obloha jako vzduch sledy kapek za jarního deště.

Jako déšť sypaly se s oblak cáry vzdušných loďstev a mrtvol, nebo i živých, před chvílí ještě jejich ovladatelů. Na zemi hořícími troskami zazněl tu a tam strašný výbuch a rozmetal oheň i zohavené, spálené mrtvoly po celé krajině, od Uralu až po Saharu.

V tomto okamžiku bralo za své tisíce ba statisíce pyšných letadel, strojů i životů, miliardy kapitálu a

ohromné práce lidské. A ze všeho zbývaly na spustošené zemi jen hromady planoucích a kouřících trosek, mezi nimiž škvířila se roztrhaná těla lidí, kteří vše vyrobili a řídili, pokud je tyto hmoty poslouchaly.

Ale za zničenými letadly přilétala nová a mnohým letadlům se podařilo proniknouti nad postupující stroje nepřítele na zemi. Tu sesypalo se na zem pravé krupobití ohně, ocele a plynových bomb. Jako voda v rybníce, do které se šlehá pruty a hází oheň, tak stříkala země a kamení na vše strany, syčíce ohněm a otřásaná mohutnými výbuchy. Nyní zatemnila se i země mraky kouře a vyrvané prsti a jen trysky ohně při výbuších osvětlovaly na okamžik dílo rozvzteklených hmot. Částice země a vyrvané kameny prosekávaly vzduch zároveň se střepinami granátů a bomb, jež prorážely a drtily všecko, na co narazily.

Tanky a vpřed postupující stroje zmizely v tomto chaosu zmítaných hmot, ohně a dýmu. V ohlušujícím rachotu a hřmění těchto hmot, přivedených do pohybu a běsnících uvolněnými silami, kvílení sirén zanikalo úplně.

A přece ještě stáli vojáci přikrčení v zákopech nehybně, neboť vše toto bylo jenom předehrou k tomu, co mělo následovati a v čem měli býti účastni i oni. Z týlu přicházelo nyní do linie čím dále tím více vojáků nových a bez hlesu zaujímalo místa mezi druhy v zákopech, které se černaly masami lidských těl jako ohromné, nekonečné mraveniště.

Všichni cítili, že osudný okamžik posledního boje nadchází a konali vše mechanicky a němě. Němě, jako zvěř, museli konati tuto hroznou službu, neboť v nasazených maskách mluviti nebylo možno, a i kdyby možno bylo, ve vřavě rozběsněných hmot nikdo by jich neslyšel.

Proto také všecky rozkazy děly se nyní signály světelnými a ukazovacími. Spousta barevných raket

vznesla se do vzduchu a barevný dým jejich psal ve vzduchu značky, dle kterých bylo se velitelům říditi. V jednotlivých úsecích telefonisti a radiografisti se sluchátky na uších přidělanými, tiskali prsty na klávesy strojů, jež mechanicky vztyčovaly hned zde, hned tam v zákopech barevná ramena do různých posic, dle kterých důstojníci chápali zaslané jim rozkazy.

Blížil se večer, boj ve vzduchu pomalu utichal a s ním i přehazování a drcení země bombami z nich vyhazovanými. Když pak se krajina před zákopy začala probírati z clony ohně, kouře a prachu, spatřili vojáci příšernou scenerii.

Celá krajina do nedohledna nabyla zcela jiné tvářnosti, nežli měla před bojem vzdušných loďstev. Tanky srovnaná země byla nyní samá trychtýřovitá prohlubeň, kolem níž rozházená a zvlněná země činila dojem ztuhlých vln mořských. A v těchto děrách a mezi nimi rozházeny byly cáry letadel a znetvořené a roztrhané součásti tanků a vrhacích strojů, zasažených explosí leteckých bomb. Kam oko dohlédlo, všude ležely kusy ocele, železa, kol, šroubů a pák a mezi tím balvany kamenů a rozervaných lidských těl. Nad vším tím dohasínaly plameny hořících ještě trosek a vznášela se zelenožlutá mlha otravných plynů.

Vše, co ještě do leteckého boje přikryto bylo zelení trávy, bylo nyní hnědé a černé od přeházené země a tak před očima vojáků jevila se poušť, země nevlídná a ponurá, z níž prošlehoval oheň a valil se dým jako ze země prokleté v okolí otravných sopek.

Ale již také opět rozeřval se zoufalý sten sirén a zněl nyní vysoce, trhavě a naléhavě. Zněl k útoku proti postupujícímu, dosud však neviditelnému nepříteli.

Zahučely nové stroje a tanky z týlu, vyřítily se na rozrytou zem a mizely jeden za druhým v zamlžené

pláni. Nové řady bitevních kolosů plazily se v dál a za zády vojáků rozehřměla se dalekonosná děla hudbou pekelnou.

Tisíce a statisíce kovových jícnů mluvilo nyní hlasem strašlivým, hlasem uvolněných sil výbušných hmot, jenž řval do daleka dílo zkázy, bolesti a smrti.

Všecky válečné stroje puštěny byly v chod a hmoty jejich řádily nespoutané. Nijaké zemětřesení nebo bouře, nijaké erupce vulkánů nebo uraganu nelze přirovnati k hroznému dunění, řevu, rachotu, hřmění, sykotu, kvílení, smíchu a pláči, jež vydávaly běsnící síly hmot.

Země se chvěla jako v křečích, vzduchem to syčelo jako v hnízdě hadím a rozpoutaný vítr zmítal vším volnějším vztekle a usilovně, mezitím, co vše živé krčilo se v úzkosti k matce zemi.

A již také se strany nepřátelské počalo dílo zhouby, divoké a děsné.

Strašlivý nářek nepřátelských střel vmísil se do vytí vlastních děl a strojů, tu vysoký, kvílívý, tu nespokojený, bručivý, a hned nato ocel jejich udeřila do země a zákopů. S počátku pouze jedna, dvě, tři střely zaplakaly ve vzduchu, ale hned nato hrůzná disonance varhanových píšťal ve fortisimu zaburácela chrámem, před chvílí ještě přírody. Nepřítel pálil z děl bubnovou palbou.

Vybavované síly hmot rvaly vše děsně za kvílení a nářku.

Povrch země ztratil svou pevnost a stal se tekutým jako vlny mořské, bičované bouří. Zem se přehazovala a válela přes sebe jako písek v cyklonu. Granáty a bomby obrovskou silou vrhané a zarývané do země explodovaly a rvaly ji na cáry jako vzteklé bestie kusy hadru. Celý povrch zemský v těch místech zahalil se v jedinou slitinu krupobití a deště země, kamenů a ocele za zášlehů blesků a řevu všech bestií světa. Nebylo

viděti ničeho na několik kroků, ba ani slyšeti, neboť vše, co mělo uši, ohluchlo a zpitomělo docela, tetelíc se bez ducha v smrtelné hrůze.

Podzemní města, zákopy a vojsko lítaly do vzduchu se vším kolem, v místech, kam granáty a bomby dopadly. Při takové explosi vymrštěny byly vysoko do neprůhledného vzduchu stroje, dříví, země i vše, co v zemi bylo skryto, a mezi tím roztrhané mrtvoly vojáků, z nichž krev, tryskající proudem, kropila všecko kolem. Při pádu na zem pobíjely tyto trosky vojáky dosud živé anebo zasypávaly je do hrozného hrobu, jejž nikdo nikdy nenajde více. Utrhané údy těl rozhazovány byly po zákopech a mnohdy utržená hlava nebo masa zbavená kost zabila vojáka, zabořív se v útroby jeho těla.

Ale na místa padlých přicházeli stále noví a noví vojáci, a tak se stalo, že vojáci v zákopech, nemohouce odkliditi zabité nebo raněné, šlapali po stále větší a větší vrstvě mrtvol a těl, až museli se krčiti, aby vlastní těla jejich nevyčnívala nad zemí.

Hrůza zbavila všecko smyslů a pomoci již nebylo žádné. Proti vzteku hmot, zdaleka vysílaných, brániti se nebylo lze. Pouze jediná možnost záchrany před rozdrcením a smrtí, před těmito hrůzami, zde byla, a to zničiti toho, kdo vše to činí, a to byl nepřítel. Vojáky pojal zuřivý vztek a pud sebezáchovám hnal je proti nepříteli, takže důstojníci je stěží udržovali v zákopech. A když byl konečně dán rozkaz k útoku, vše vyběhlo rychle ze zákopů, naplněných mrtvolami a šíleně hnalo se vpřed.

Řady vlastních tanků zuřivě pálících počaly se kroutiti jako hadi, neboť v dohledu proti nim řítila se oheň sršící, černá masa strojů nepřátelských. A tyto nepřátelské stroje se nyní rozvinuly v dlouhé, příčné řady, jako vozové hradby Žižkovy, a postupovaly přímo v řadách jako linie vojsk. Z vrhacích rour jejich tanků vyvalily se prudce a do veliké dálky trychtýře zeleného dýmu a zahalily je v neproniknutelný závoj. A tento zelený dým, jako hustá, při zemi se táhnoucí mlha,

rychle postupoval vstříc vojákům západu. Nejstrašlivější smrtící plyn nepřítele podnikal útok a za ním postupovalo vojsko východu.

Okamžiky nejhroznější řeže mezi lidstvem země nastávaly.

Verusův konec lidství se blížil nezadržitelně.

S dalekonosnými puškami, s nasazenými bodly, s granáty a pistolemi paprsků smrti řítili se vojáci v nejprudší palbě děl a nepřátelských pušek vpřed a mezi nimi i Jan, na samém pravém křídle, vedle Angličanů.

Peklo je pojalo ve svou náruč.

Smrtící plyn je zahalil a v jeho zelenožluté barvě vše, co viděti mohli, zdálo se jim zelenožluté, nepřirozené a příšerné. A v tomto prostředí smrt začínala pravou svou žeň. Nikdy předtím, co svět stojí, neslavila takové triumfy a nesklidila takovou žeň, jako nyní.

Střetly se nepřátelské tanky, střetla se i vojska na malou již vzdálenost proti sobě, střetly se všecky stroje, hmoty a jejich síly. Rozum lidský přestal existovati, neboť nyní neměl a nemohl ničeho horšího již činiti. Síly hmot, mrtvých i organických, opanovaly bojiště a mezi nimi rozum člověka nebyl ničím více. Člověk stal se pouhou oživenou hmotou, ale nepatrné síly fysické.

Zahvízdly kolem ocelové kule a provrtávaly vše, na co narazily.

Ve všech směrech protkán byl vzduch deštěm střel a paprsky smrti. S výše snášely se a padaly s rachotem smrtící jehly, jež pronikaly hlavami a těly jako blesk. Smrtící plyn objímal vše kolem jako voda moře potápěče a tam, kde kule z pušky učinila dírku, vnikl k tělu a usmrcoval okamžitě.

Příšery v skafandrech s obrovskýma, nehybnýma očima, s plynovými náhubky jako rypák prasečí, ve

volných šatech šedých jako kůže slona, zmítaly se v zelené mlze jako zběsilé.

Hromovým rachotem a řevem, oheň a lávu chrlícího vulkánu chvěla se země i vzduch od Uralu k Sahaře. Půda země se zmítala a převalovala jako písek Sahary v nejprudším Samumu. Hned vyrvaná letěla do vzduchu se vším, co se na ní nacházelo, aby na okamžik zatemnila část bojiště, hned tvořila hluboké a široké jámy, do nichž padali vojáci a stroje, aby v příštím okamžiku byli zemí opět zasypáni a pohřbeni.

Oheň, kouř, chaos země a kamenů, rozervané části střel, roztrhaná v cáry těla vojáků, stroje, hadry, vše přehazovalo se na povrchu země, anebo létalo ve vzduchu jako ve varu. Kusy těla rozhazovány po zemi, buď s krvavým ještě masem, anebo již jen kosti s odervanými svaly. Vyhřezlé a přetrhané vnitřnosti rozkopávány nohama běhajících vojáků po bojišti a všude rozlévala se krev po zemi a pršela po výbuších jako déšť. Vše bylo zbroceno touto krví a zdálo se býti v zelenožlutém závoji plynu příšerně oranžové.

Všichni démoni chechtali se jízlivě a rozněcujíce k větší ještě zuřivosti lidský rozum, vykonávali jím na lidstvu dílo hrozné.

Hmoty rozzuřené nad vybavováním sil a klesající ve vývoji k bezmocnosti, vztekaly se jako saně, neodolatelně ničíce všecko.

Po desetisících a statisících v minutě hynuli na ohromném poli bitevním vojáci obou stran, rozdrásáni a rozerváni na hadry a cáry. Pojíždějící tanky a stroje zamačkávaly zohavená, mrtvá nebo ještě žijící těla do země, a svou tíhou válcovaly je na krvavé placky.

Výbušné hmoty překonávaly všecku lidskou představu. Rvaly vše na třísky za hrozného rachotu a dunění, a místa, kde vybuchly, měnily v divokou pustinu rozházené a prolámané země, ze které jen

součástky strojů a zbytky lidských mrtvol vyčnívaly, aby ve chvíli vrženy byly jinam.

A tuto děsnou spoustu konaly rozpoutané síly hmot pod rozumem lidským od ledového moře až k Sahaře a totéž dělo se na Atlantickém a Tichém oceánu u loďstev.

V milionech v minutě klesalo lidstvo v předčasný hrob za hrůzy, šílenství a děsu, nebo samo tomu tak dříve chtělo a k tomuto okamžiku připravilo. Ale nyní vše, co bojovalo, ztrativši již pojem toho, co činí, činilo vše mechanicky, beze smyslů, pouze pudem zvířecím, nutícím k sebezachování za ničení ostatních.

Jen v nezměrné hrůze a zmatku draly se vojákům pod kuklou z úst slova největšího, bezmocného zoufalství a zněly výkřiky: „Ježíši, Panenko Mariá, Alahu, Brahmo, Jehovo, Šivo, Veruse, smiluj se, pomoz, zabij!“

Ale božstva, jež vždy vzývali jen ústy a rad jejich nedbali, je nyní neslyšela, slyšeti nechtěla.

V největším chaosu, jaký nastal, najednou opřel se do všeho ohromný vítr. Východní armády uvedly v činnost svoje stroje, novou vymoženost, o níž nepřítel nevěděl.

Spousta barevných raket zaplanula nad bojištěm a v zápětí nato všichni vojáci východní armády vrhli se na zem, tisknouce se k ní jako červi. Hned potom nejsilnější vír větru jako nejprudší cyklon zatočil se nad bojištěm a porážel a rozhazoval všecko.

Jan, smeten tímto uraganem do trychtýřovité díry po granátu, narazil na chumel těl, smetených tam rovněž. Vítr rozehnal mraky kouře a plynů a teprve nyní viděti bylo všecku tu spoustu na poli bitevním.

Celé toto pole podobno bylo, ba bylo děsnější, nežli výbuchem kotlů rozmetaná a pak požárem zničená továrna o množství strojů. Zvlněný a proděravěný povrch zemský, v nejdivějším neladů zpřeházený,

zprohýbaný a rozrytý, pokryt byl spoustami bizarně nakupených mrtvol, roztrhaných na kusy a na kaši rozmačkaných, částmi zprohýbané ocele, plechů, tyčí, kol a cáry všemožných hadrů. Vše to nyní zvedal obrovský vítr nepřítele a pohazoval a honil to po zemi v prachu země s místa na místo, dokola, i vznášel to do vzduchu.

Jako bezpočetné množství hadrů a všelikých netvorů v kvílení větru, zmítalo se vše v divokém reji a mezi tím potáceli se vojáci západu, sotva se držíce na nohou v bouřlivém vichru.

A ležící nepřítel, i tanky a stroje jeho, počaly v tom okamžiku divokou palbu na odkrytého a zmateného nepřítele. Hvizd kulí z pušek i strojů zněl v jediném, převysokém a naříkavém tónu a vojsko západu kladlo se mrtvo na zem jako na povel.

Jediný strašný výkřik raněných, těch co zůstali na živu a umírajících, válejících se bezmocně v prachu a krvi, zazněl celým tím hrůzným prostorem hromadných jatek.

S vytřeštěnýma očima díval se Jan a jeho druzi v zemní díře na tuto hostinu bolesti a smrti. Nářek, proklínání a bědování raněných i umírajících draly jim uši až k šílenství. Skřek zešílivších vojáků, pitvorně mezi vším tančících, rozrýval jim srdce.

A padlé a raněné uchvátil vítr a v jedné směsici přehazoval je přes sebe, honil je vpřed, dokola, v krvi a prachu, v jediném chumlu.

Když pak na bitevním poli skoseni byli všichni útočící, vítr ustal rázem. Ležící nepřítel zdvihl se ze země a podporován tanky, stroji a děly, hnal se vpřed.

Než tu již nové a nepřehledné davy západního vojska vyrojily se opět ze zákopů a za rachotu děl hnaly se vpřed. A za nimi nové, nestvůrné stroje pomalu šinuly se vstříc útočícím. Na obou stranách, kam oko dohlédlo, černalo se to mraky vojáků, za

nimiž pádily, k nebi hrozivě vztýčené, černé a dunící stroje, pod nimiž se třásla zem.

Všecka děla se rozeřvala, sirény rozběsnily a výstřely pušek rozrachotily. S nasazenými bodáky a ručními granáty vrhala se nyní vojska na sebe k hrůzostrašné řeži.

A tu, když již vojska byla blízko sebe, zahučely stroje západních armád hlubokým táhlým bučením, jako veliká stáda poděšeného dobytka. Postupující nepřítel se pomalu zastavoval v běhu a ruce vojáků vznášely se ke sklům kukel. Pitvorně počali se všichni točiti a rukama rvali si kukly s hlav, neboť neviděli.

To západní armády pustily v chod stroje, jež vysílanými paprsky chemickými leptaly oční skla kukel nepřítele a činily je neprůhlednými.

Nepřítel stával se slepým a bezmocným.

Na takto bezmocného nepřítele, jenž zoufale rval si skafandry s těla, vrhla se vojska západu. Nastalo vraždění a boj muže proti muži, a jelikož v tomto vraždění a pobíjení bránily i útočícím kukly, rvali si je i oni s hlav a pekelný masakr milionů lidí se rozběsnil v šílenství bezmezném.

Dílo rozumu lidského se dokonávalo, ale dosud ho řídil rozum velitelů z dálky za frontou.

Ryk raněných, umírajících a šílenců přerušil všecko. Krev tekla proudem a v potocích stékala po svazích do granáty vyhloubených jam a vyrytých příkopů. Kde jaké dělo chrlilo oheň a zkázu, stroje úpěly pod smrtící prací, sirény chraptěly zděšeným, naléhavým kvilem a jekotem, vybízejícím zoufale k ničení a zabíjení.

„Bij, zabij, trhej, drásej!“ sípaly vojákům v uši a oni tohoto hlasu, v chvění uvedených hmot sirén, poslouchali slepě.

A sirény se smály, chechtaly, ječely, bučely a pískaly jako divoká hudba pištce krysaře, vedoucího krysy z děr na smrt.

Rachot a hukot letadlových motorů vmísil se do všeho toho nářku a zápasu hmot a s oblak počalo se sypati krupobití ostrých šípů, jež prorážely vše jako jehly, pronikajíce hlavami a těly až do země. Prach země se zvířil v špinavou mlhu, povrch země stal se živým a klokotajícím chaosem těl a pohybů jako povrch bahenních sopek a voda ve varu.

Dunění, rány, rachot, bučení, jekot, nářek, pláč i smích naplňovaly v mracích ohně, kouře a prachu setmělý prostor tohoto pekla.

Ranění v ohromných bolestech řvali a vyli jako zvěř a kroutili se jako červi v prachu země a v mazlavém blátě, promíseném kouřící se krví. Lidé, a n o l i d é , se probodávali, sekali, tloukli, drásali nehty, škrtili, kousali a kopali, rvali vlasy, vyráželi zuby, drtili a rozbíjeli lebky, rozpárávali životy a střeva, protkávali srdce a vylupovali oči. Cáry látek, zlomky ocele a železa mihaly se ve vzduchu za třeskotu a chrupání lámaných a drcených kostí.

Krev, krev, maso a kosti v milionech metrických centů kladly se na těchto jatkách za oběť lidského rozumu. Příšerný smích blbě se šklebicích šílenců a jejich skřeky zaznívaly sem tam ze zmatených pobíjejících se chumlů a dlouhé, táhlé vytí hrůzou ztrnulých neslo se vším tím peklem jako vytí psů na měsíc.

A přece na obou stranách bojovalo se nerozhodně, ačkoli nastávala již noc. V hrůze největší, přikrčen v jámě, pohlížel na všechen ten děs hlouček mužů s Janem. Jan v ztrnulé posici, ohromen, hleděl na tuto spoušť zkázy a smrti kolem. Celou jeho bytostí pronikalo něco děsného, strašného a zoufalého, co zbavovalo ho smyslů a připouštělo chápati skutečnost.

S očima upjatýma v jedno místo na proklaté pláni, třásl se jako list ve větru a jediná myšlenka, která se sama vybavovala, mimoděk prolétala mu kvapně mozkem.

Byla to myšlenka, vlastně prchavý, sen, na jeho minulost a život, jenž zdál se mu býti nyní již někde daleko v minulosti.

Pojednou v zápasící vojska zalehl opět větrný uragan a se všech stran, od nepřítele i přítele počaly se sypati granáty a bomby. To obě armády hleděly vyčistiti bitevní pole, kdež se nerozhodně bojovalo, pro rozhodný útok nových sil, za obětování vlastních vojáků, dosud se bijících v bitvě.

Soudný den se všemi hrůzami nastal.

Řevem děl, strojů i lidí vše ohluchlo a ztratilo pojem existence. Z obou stran válečnými hmotami a sílami mrskaná země přišla do klopotného varu. Zuřivý uragan honil vše na jejím povrchu jako větrná smršť útržky papíru a smetí po ulicích města. V kouři a mlze prachu, v clonách přehazované země nebylo viděti nic, než záblesky ohně a prolétávání černých stínů roztrhaných těl a zkomolených údů.

Spousty umírajících, mrtvých a rozsápaných těl hnány byly uraganem i výbuchy granátů kol jámy, ve které krčil se Jan s kamarády a obsypával a zaplňoval ji zkrvavělými cáry hadrů a lidského masa.

A tak stále výš a výše museli vylézati, aby nebyli těmito truchlivými zbytky lidskými zasypáni docela. Vzdor neustále vzduchem syčícím úlomkům projektilů, kamenů a kulí, servali všichni dusné kukly s hlav a se žlutými obličeji pohlíželi do démonické bouře. Pod nohama jejich hýbala se ještě znetvořena hmota těl, stříkající krev prosákla je úplně a lepila se jim na ruce, ústa a zalepovala oči. Nohy bořily se jim do útrob padlých, po nichž šlapali a kolem zněl jediný bolestný nářek a sten.

Pojednou přehlušil vše strašný výkřik a řev a to v takové blízkosti za Janem, že se obrátil.

Zkrvavělá tvář, rozbitá a hnusná zírala na něj okem, jež střepinou granátu vyraženo bylo ze svého důlku a nyní, jako oko plže na stopce, viselo jenom na očním nervu, vyboulené a hrozné. Raněný bil bolestí zuřivě kolem jako býk na jatkách, neporazený zcela první ránou kladiva a strašlivé kletby, anglicky pronášené, řinuly se z jeho zkrvácených úst.

V sebeobraně uchopil Jan tohoto šílence za obě ruce a zmáčkl je nadlidskou sílou tak, že zuřivec se zhroutil. A jak se Jan k němu sklonil a pohlédl blíže v jeho, pod krví zsinalý obličej, poznal tvář anglického generála Forbesa, toho, jehož přičiněním odsouzen byl při soudě v Praze k smrti. Byl sem smeten vichrem z kraje křídla anglického vojska, jež bilo se po boku armády české. Nyní děsně zraněn, proklínal život, vojnu, boha, všecko. Tak, dva nepřátelé kdysi, z nichž jeden usiloval o smrt druhého, váleli se nyní v téže jámě, v níž na oba nečekalo nic jiného také, nežli smrt. A ten, jenž s lehkým srdcem usiloval kdysi o smrt Janovu, válel se nyní sám rozbit a za hrozných muk u nohou toho, jehož k smrti odsoudil.

V nezměrném zoufalství při vší té hrůze, ve všem tom děsu smrti a zkázy, v nastávající tmě, jíž ozařovaly záblehy plamenů explosí, v řevu a jekotu rozpoutaných do krajnosti běsů, Jan propadl šílenství. Naklonil se přes okraj mrtvolami obrovnané jámy a do lidmi vyvolaného pekla hrůzy vyl svůj vztek a zoufání, hroze pěstí k dýmem zastřenému nebi:

„Co jsem tě učinil ukrutný bože, že takto mě trestáš? Co jsem ti učinil, bídný, že trestal jsi mě celý můj život? Co jsem komu učinil zlého, abych pošel jako zvíře na jatkách? V chudobě jsem vyrostl, nepoznal jsem radostného života ani štěstí? Co bylo mým štěstím, vzali a zhanobili mně jiní, kteří byli šťastnými,

třebaže nehodnými a bídáky. Co jest tedy všechen život člověka a všecko štěstí, nežli těch mocných, kteří jsou bídní a zlí, neboť oni vše mají, mohou dáti a vzíti, vše i život. Chtěli vojně, ale kde jsem já a kde jsou oni? Což spravedlnost tvoje nedává dobrým nic, jen bere a zlým dává všecko a zachovává? Proklínám život, proklínám všecko i tvojí nespravedlnost a tebe ty – ty – ty…“

Avšak vtom slyš, co to?

Rázem umlkl všechen hluk a nastalo děsivé ticho.

Vše živé ztrnulo jako přimrazeno na místě, bez pohybu, bez hlesu.

Výbuchy ohně přestaly šlehati nastalou tmou a všecka světla pohasla. Jen v uších dozníval pomalu bitevní ryk a i ten dozněl a umlkl docela.

Vše zůstalo státi neb ležeti jako obráceno v sloupy solné při požáru Sodomy a Gomorhy. Jen srdce lidí mocně bila a duše svírala se neznámou úzkostí.

Jinak absolutní klid a ticho nerušilo nic, nežli dech milionů.

A tu pozvolna nesl se šírým prostorem země, podivný zvuk z nesmírných dálek. Táhle a teskně, sotva slyšitelně, zazněla smutná hudba, několik tónů v přechodných modulacích, jako harmonicky zladěné akordy jazýčků, roztočeného, plechového, dětského vlka.

Z hlubokých bzučivých tónů přecházelo znění v terciích a oktávách do tónin vysokých, aby po chvíli opět neodsazeně klesalo v hloubku, jako do temna hrobu.

Prostorem rozezvučela se vzdálená hudba smutečního chorálu varhan.

Vše živoucí kleslo na zemi a otočilo hlavu ve směru, odkud znění přicházelo – k severu. Ohromná úzkost opanovala všecky.

Při truchlivém a děsném tom znění, tlukot srdce se zastavoval a duše zmíraly smutkem.

A hudba z nebes stále se sesilovala v přechodných modulacích a veškerá země i prostor sesmutněly pod jejím steskem.

A jak se zoufalá, teskná, žalobná a beznaděj budící hudba blížila, počalo se na severu rozjasňovati bílým, mlhavým, chvějícím se světlem, nevrhajícím stínů.

Vytřeštěné oči lidstva pozdvihly se v tento podivný jas a hleděly v něj dlouze jako bez života a duše.

A jak tak lidstvo v ustrnutí hledělo v rozjasněnou oblohu severu, veliký bílý stín, skvělejší nežli světlo oblohy, vznesl se nad obzor.

Zvolna šinul se stín oblohou a měl podobu lidskou, zahalenou v bílý, řasnatý a průsvitný šat. Když pak vznesl se nad lidstvo, pozvedl truchlivě dosud skloněnou hlavu a všem zjevila se jeho tvář.

Bílá tvář s vysokým čelem, hluboce zapadlýma, svítícíma očima, a v bolestný úsměv staženými rty zírala dolů.

Byla to hlava, postava a stín Verusův.

Všichni pochopili, že okamžik zkázy lidství přišel.

Ruce všech vznesly se vzhůru k fantomu a ze všech úst zaznělo volání: – „Kdo jsi, kdo jsi ty tajemný a mocný?“

A tu na prsou, zvolna po obloze plujícího přízraku zaskvěla se zlatým světlem zářící slova, jež každý chápal:

„J á j s e m , k t e r ý j s e m !“

Lidstvo padlo v pokoře tváří na zem a bílý stín mizel v dáli, aby se ještě tuto noc zjevil celému světu.

Truchlivá hudba umlkla a noc zahalila vše ve svůj černý závoj.

Zhrouceno, očekávalo lidstvo, bez hlesu a pohybu, v temnotách, svého konce.

Když pak krvavá záře rudého, ztemnělého slunce počala vstávati na východě, zachvěl se svět ve svých útrobách a hluboké podzemní dunění otřásalo celou zemí. Povrch země počal se vlniti jako hladina mořská před bouří a prostorem proniklo děsivé hřmění.

Černá mračna jako uhel honila se po obloze a z nich ráz na ráz šlehaly mohutné blesky, osvětlujíce ustavičně svým sinavým světlem naříkající zemi. Zmítající se povrch zemský kácel skály a horstva, jež řítila se do údolí a rovin, za rachotu hromu, jako domky z karet.

Vřava všech rozpoutaných přírodních živlů se rozzuřila pod impulsem Verusova ducha.

Země se propadávala a otvírala. Plameny nesčíslného počtu procitnuvších vulkánů vyšlehly k nebi.

Veliká síla tvoření orala zemi pro nové símě a země se srovnávala do roviny, aby v ní vzklíčiti mohl život nový.

Běsnící moře, proražené ohněm sopek, vzdouvalo se do nebetyčných výšek a vlny jeho zaplavovaly pevniny. Srovnanou zemi zaplavilo moře a v něm za běsnění všech přírodních sil, zahynulo vše živé.

Nebylo více ani bývalých pevnin, ani tvorstva ani lidstva.

Jen veliký světlý stín vznášel se nad ve varu kolotající zemí a hlava jeho k prsoum skloněná obzírala vše teskným pohledem, svítícím v temnu jako dvě matné hvězdy.

Verusovo dílo bylo dokonáno.

Lidstvo zapadlo v temnotu věků, aby již nikdy více duch tvůrčí nevzkřísil ho ku krutému životu lidství – ale k životu lepšímu – šťastnému!

Doslov.

K takovým koncům, jak zde líčeno, dospěje lidstvo, nenalezne-li v poslední chvíli v sobě tolik mravní síly, aby se obrátilo k dobru a poznání pravdy.

Ba ono již největší část muk zde líčených protrpělo za války světové a trpí čím dále tím více, zmítajíc se neusměrněno v bezradnosti a vášních, v bídě jak hmotné na straně jedné, tak morální na straně druhé.

A mezi tím duchové geniů pracují na objevech, jež lidstvu přinésti mají štěstí a blaho a tyto objevy jsou blízké.

Avšak tyto objevy byly by pro lidstvo osudnými, kdyby lidstvo zůstávalo ve svých slabostech a vášních takým, jakým jest dosud. Objevů těchto bylo by místo k dobru lidstva zneužito k jeho zotročení největšímu, záhubě a zkáze.

Proto jest třeba lidstvu se přeměniti k dobru a nepřemění-li se lidstvo samo, provedou tuto přeměnu v lidstvu hrůzy obrovských světových katastrof a převratů nadcházejících.

Kniha tato není psána proto, aby děsila lid a brala mu naději v život lepší, – naopak.

Z bědného života dneška, má se lidstvo přivésti na cestu lepší, nežli jakou šlo dosud a touto cestou dojíti má k životu lepšímu, šťastnějšímu, o němž dosud marně sní. Takový život vylíčen mu bude také v příštím díle: „S p a s e n í .“

Dosud vše na světě líčil si člověk růžově i do budoucnosti a pokládal každý pesimismus za otravování lidu.

Komu na tom záleží, aby se lid jen bavil a radoval, nechť také staví blázince, nemocnice a trestnice se šibenicemi, neboť jest jich třeba čím dále tím více jen

proto, že se každý chce bavit a vesele žít. A sebevrahům nechť řídí větší hřbitovy než lidem umírajícím normálně.

„Panem et circenses!“ volal také vším přesycený lid římský ke svým císařům a toto volání bylo labutí písní nesmírné říši římské, po niž 17 set let nastala tma a utrpení lidstva největší.

Nechť přejde každý čtenář s děsem všecky hrůzy vášní lidských zde líčené a dlouze spočine na světlých bytostech Veruse, Dey, Felixe, Marie a Jana. Budou-li tyto bytosti vzorem lidstvu a ne ty ostatní, jež vyvolávají jen vášně nejhorší a hrůzy, nebude třeba ani tolik blázinců, nemocnic, kriminálů a šibenic jako dosud, ale pak také nebude tolik barů, revuí, boxmatchů atd., neboť to bude ponecháno těm, kteří hlásají morálku lživou.

Já pravím každému, kdo najíti chce duševní rovnováhu a spěti k životu lepšímu, aby přemýšlel o tom, co jsem zde napsal.

A poslechne-li mne v následující radě, pozná, že za několik neděl děje se v něm něco neurčitého, zvláštního, co ho činí klidnějším, spokojenějším a lepším. Nechť řekne si v duši, nebo tiše ústy, před zavřením očí ke spánku a to ať již po vysilující práci, anebo po prohýřené noci, pouze tato slova každý den:

„Bože, tvůrce Všehomíra, ty sílo nezměrná, jež vládneš svými světy, osudy lidskými a Pane všeho:

„Více světla!“

AUTOR.

Vysvětlivky.

Verus, latin. slovo, značící: ten pravý, pravdivý.
Dea (latin. slovo): božská.
Felix (latin. slovo): šťastný.
Heliogabalus: Mladičký císař římský, ještě horší než sám Nero.
Ave Caesar, morituri te salutant! (latin.): Zdráv buď, císaři, na smrt jdoucí tě pozdravují!
Bestia praeter ignota: Bestie dosud neznámá.
Sursum corda: Vzhůru, vzmužte se srdce!
Kean: Největší herec anglický, starší doby.
Apokalypsa: Zjevení sv. Jana.
Salambo: Prostá a nejmilejší milenka Šalamounova, zvaná „Růže saaronská".
Mene – thekel – ufarsin: Jsi zvážen a shledán jsi lehkým.
Cyklop: Mythický obr úžasné síly.
Panem et circenses: Chleba a hry v cirku.
Hudba nebeských sfér: Domnělé znění, jež vydávají kroužící tělesa nebeská, a jež neslyšíme proto, že zní ustavičně.
Cheops: Mocný král starého Egypta, jenž postavil velkou pyramidu.

Upozornění čtenářstvu!

Kdo dočtete knihu až k této stránce, kdo pochopíte, že toto dílo je něco více, než dobrodružný román, tvořený pro zábavu čtenářstva, a kdo chcete dozvěděti se více o pravé podstatě tajemné této věci, zašlete ihned lístek korespondenční se zřetelně psaným Vaším jménem, povoláním i bydlištěm na adresu nakladatelství.

Aby pak bylo jasno, čeho Váš lístek se týká, připište do pravého rohu slůvko „Verus“.

Nikoho nenutíme, aby znal více, než sám chce, proto také v knize není sděleno všechno, co může se říci jen lidem – sice všech stavů – ale zase přece jen těm, kteří chápati a znáti chtějí všechno, co jim může prospěti k jejich vlastnímu blahu!

Proto také jedině těm, kdož sami se přihlásí, bude v krátkém čase důvěrně sděleno další!

Není snad třeba nijak důtklivě připomínati, že zasláním lístku nebo dopisu se žádný čtenář k ničemu nezavazuje – toť přece samozřejmé!

Místo lístku můžete zaslati i dopis a máte-li jakákoliv přání, náhledy i otázky, budou Vám ochotně zodpověděny.

J. AKANA.